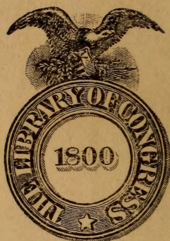

THE LIBRARY OF CONGRESS
1800

NOVUM TESTAMENTUM.

Bible, N.T. Latin, Beze, 1873

JESU CHRISTI

DOMINI NOSTRI

NOVUM TESTAMENTUM.

EX INTERPRETATIONE

THEODORI BEZÆ

IMPRESSA CANTABRIGIÆ A. D. 1642
IN OFFICINA ROGERI DANIELIS.

BEROLINI:

SUMPTIBUS SOCIETATIS BIBLIOPHILORUM
BRITANNICÆ ET EXTERNÆ.

MDCCCLXXIII.

SYLLABUS

EORUM QUÆ IN HOC VOLUMINE HABENTUR.

EVANGELIUM

SECUNDUM

MATTHÆUM.

1 LIBER generationis Jesu Christi, filii Davidis,
filii Abrahami.
2 Abrahamus genuit Isaacum. Isaacus autem genuit
Jacobum. Jacobus autem genuit Judam et fratres
3 ejus. Judas autem genuit Pharesum et Zaram
e Thamar. Pharesus autem genuit Esromum.
4 Esromus autem genuit Aramum. Aramus autem
genuit Aminadabum. Aminadabus autem genuit
Naassonem. Naasson autem genuit Salmonem.
5 Salmo vero genuit Boozum e Rachaba. Boozus autem
genuit Obedum ex Rutha. Obedus autem genuit
6 Jessen. Jesse vero genuit Davidem regem illum.
David autem rex ille genuit Solomonem ex
7 ea quæ *fuerat uxor* Uriæ. Solomon vero ge-
nuit Roboamum. Roboamus autem genuit Abiam.
8 Abias autem genuit Asam. Asas autem genuit
Josaphatum. Josaphatus autem genuit Joramum.
9 Joramus autem genuit Hoziam. Hozias autem
genuit Joathamum. Joathamus autem genuit
Achazum. Achazus autem genuit Ezeciam.
10 Ezecias autem genuit Manassen. Manasses
autem genuit Amonem. Amon autem genuit
11 Josiam. Josias autem genuit Jechoniam et
fratres ejus, in transportatione illa Babylonica.
12 Post transportationem autem illam Babylo-
nicam, Jechonias genuit Salathielem. Salathiel
13 autem genuit Zorobabelem. Zorobabel autem

genuit Abiudem. Abiudes autem genuit Eliaci-
14 mum. Eliacimus autem genuit Azorem. Azor
autem genuit Sadocum. Sadocus autem genuit
Achimum. Achimus autem genuit Eliudem.
15 Eliudes autem genuit Eleazarum. Eleazarus au-
tem genuit Matthanem. Matthanes autem genuit
16 Jacobum. Jacobus autem genuit Josephum, virum
Mariæ, ex qua genitus est Jesus ille qui dicitur
Christus.

17 Universæ igitur progenies ab Abrahamo usque
ad Davidem, progenies quatuordecim: et a Da-
vide usque ad transportationem Babylonicam,
progenies quatuordecim: et a transportatione
Babylonica usque ad Christum, progenies qua-
tuordecim.

18 JESU vero Christi nativitas ita fuit: Quum enim
mater ejus Maria desponsa esset Josepho, prius-
quam ipsi convenissent, inventa est gravida
19 esse e Spiritu Sancto. Porro Josephus vir ejus,
quum esset justus, et nollet eam ignominiæ ex-
20 ponere, voluit clam eam dimittere. Hæc autem
quum in animum induxisset, ecce, angelus Do-
mini in somnio apparuit ei, dicens, Josephe, fili
Davidis, ne metue accipere Mariam uxorem tuam:
nam quod in ea genitum est, ex Spiritu Sancto
21 est. Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus
JESUM: ipse enim liberabit populum suum ex
peccatis ipsius.

22 (Totum hoc autem factum est, ut impleretur
23 quod ait Dominus per prophetam, dicentem, Ecce,
virgo illa erit gravida, et pariet filium,
et vocabis nomen ejus Emmanuel; quod
est, si interpreteris, Nobiscum Deus.)

24 Experrectus autem Josephus ex somno, fecit
ut ei imperarat angelus Domini, et accepit uxo-
25 rem suam. Sed non cognovit eam quousque

peperisset filium illum suum primogenitum: voca-
vitque nomen ejus Jesum.
2 NATO autem Jesu Bethleemæ *quæ est* Judææ,
temporibus Herodis regis, ecce, magi ab oriente
2 advenerunt Hierosolymam, dicentes, Ubi est ille
rex Judæorum qui natus est? vidimus enim ejus
stellam in oriente, et venimus ut adoremus
eum.
3 His autem auditis, Herodes rex turbatus est,
4 et tota Hierosolyma cum eo. Et congregatis
omnibus primariis sacerdotibus, et scribis populi,
percontatus est ab eis ubi Christus ille nasciturus
5 esset. At illi dixerunt ei, Bethleemæ *quæ est*
Judææ: sic enim scriptum est per prophetam,
6 Et tu Bethleema terra Juda, nequaquam
minima es inter duces Judae: ex te enim
exibit dux qui pascet populum illum
meum Israel.
7 Tum Herodes, clam vocatis magis, exquisivit
8 ab eis, quo tempore stella apparuisset. Et, eis
Bethleemam dimissis, dixit, Profecti, penitus
exquirite de puerulo illo: postquam autem *illum*
inveneritis, denunciate mihi, ut et ego veniam
et adorem eum.
9 Ipsi vero, audito rege, profecti sunt: et ecce,
stella, quam viderant in oriente, præibat eis,
donec venit stetitque supra *locum in* quo erat
10 puerulus ille. Visa autem stella, gavisi sunt
11 gaudio magno valde: et ingressi domum, in-
venerunt puerulum cum Maria matre ipsius; et
prostrati adoraverunt eum: apertisque thesauris
suis, obtulerunt ei munera, aurum, et thus, et
12 myrrham. Et divinitus admoniti in somnio ne
reverterentur ad Herodem, per aliam viam regressi
sunt in regionem suam.
13 Ipsis autem regressis, ecce, angelus Domini

apparet in somnio Josepho, dicens, Experrectus
accipe puerulum et matrem ejus, et fuge in
Ægyptum; et esto illic usquedum dixero tibi:
futurum est enim, ut Herodes quærat puerulum,
14 ad eum perdendum. Ille vero experrectus accepit
puerulum et matrem ejus nocte, et secessit in
15 Ægyptum. Et fuit illic usque ad obitum Herodis;
ut impleretur quod ait Dominus per prophetam,
dicentem, Ex Ægypto vocavi filium meum.
16 Tum Herodes, quum vidisset *se* delusum fuisse
a magis, excanduit valde; et missis *carnificibus*
interemit omnes pueros qui erant in Bethleem,
et in omni confinio ejus, a bimulis et infra, se-
17 cundum tempus quod exquisierat ex magis. Tunc
impletum fuit quod ait Dominus per Hieremiam
18 prophetam, dicentem, Vox in Rhama audita
est, lamentatio, et fletus, et ejulatus
multus: Rachel plorans filios suos, et
noluit consolationem admittere, *de eo*
quod non sint.
19 Quum autem obiisset Herodes, ecce, angelus
Domini in somnio apparet Josepho in Ægypto,
20 dicens, Experrectus accipe puerulum et matrem
ejus, et proficiscere in regionem Israelis: mortui
21 sunt enim qui petebant animam pueruli. Ille
vero experrectus accepit puerulum et matrem
22 ipsius, et venit in regionem Israelis. Quum
autem audisset Archelaum regnare in Judæa pro
Herode patre eius, metuit illuc abire: verum di-
vinitus admonitus in somnio, secessit in partes
23 Galilææ. Et quum eo venisset, habitavit in urbe
quæ dicitur Nazaretha: ut impleretur quod dictum
est per prophetas, Fore ut Nazaraeus vo-
caretur.
3 TEMPORIBUS autem illis adfuit Joannes Bap-
2 tista, prædicans in deserto Judææ, dicensque,

Resipiscite; appropinquavit enim regnum cœlorum.
3 Nam hic est ille de quo dictum est per Esaiam
prophetam, dicentem, Vox vociferantis in de-
serto, Parate viam Domini, complanate
calles ejus.
4 Ipse vero Joannes habebat indumentum suum
e pilis camelinis, et zonam coriaceam circum
lumbos suos: alimentum autem ejus erat locustæ
et mel agreste.
5 Tunc exivit ad eum Hierosolyma, et tota Ju-
6 dæa, totaque regio circumjacens Jordani, et
baptizabantur ab eo in Jordane, confitentes
peccata sua.
7 Quum vidisset autem multos ex Pharisæis et
Sadducæis venientes ad baptismum suum, dixit
eis: Progenies viperarum, quis vobis præmon-
8 stravit ut fugeretis a futura ira? Ferte igitur
9 fructus convenientes resipiscentiæ: et ne putate
vobis dicendum apud vos ipsos, Patrem habemus
Abrahamum: dico enim vobis, Deum posse etiam
10 ex lapidibus istis excitare liberos Abrahamo. Jam
vero etiam securis ad radicem arborum posita
est. Omnis igitur arbor non ferens fructum
11 bonum, exciditur, et in ignem abjicitur. Ego
quidem baptizo vos aqua ad resipiscentiam; is
vero qui pone me venit, validior me est, cujus
non sum dignus qui soleas portem; ipse vos
12 baptizabit Spiritu Sancto et igne. Cujus venti-
labrum *est* in manu sua, et *qui* perpurgabit
aream suam: et congregabit triticum suum in
horreum, paleam autem exuret igni inexstincto.
13 TUNC advenit Jesus a Galilæa ad Jordanem,
14 ad Joannem, ut baptizaretur ab eo. At Joannes
obnixe prohibebat eum, dicens, Necesse habeo
15 ut a te baptizer, et tu venis ad me? Respon-
dens autem Jesus dixit ad eum, Omitte *me* nunc:

ita enim decet nos implere omnem justitiam.
Tunc omittit eum.
16 Et baptizatus Jesus ascendit statim ex aqua;
et ecce, aperti sunt ei cœli, et vidit Spiritum
Dei descendentem quasi columbam, et venientem
17 super ipsum. Et ecce, vox *adfuit* e cœlis,
dicens, Hic est Filius ille meus, dilectus ille, in
quo acquiesco.

4 TUNC Jesus subductus fuit in desertum a
Spiritu, ut tentaretur a diabolo.
2 Et quum jejunasset dies quadraginta et noctes
3 quadraginta, postea esuriit. Et quum venisset
ad eum tentator, dixit, Si Filius es Dei, dic ut
4 isti lapides panes fiant. At ille respondens,
dixit, Scriptum est, Non solo pane vivet homo,
sed ex quovis verbo prodeunte per os Dei.
5 Tunc assumit eum diabolus in sanctam urbem,
6 et statuit eum super pinnas templi: dicitque ei,
Si Filius es Dei, dejice teipsum deorsum; nam
scriptum est, Angelis suis praecipiet de te, et
ipsi attollent te in manus, nequando offendas
7 ad lapidem pedem tuum. Dixit ei Jesus, Vicis-
sim scriptum est, Non tentabis Dominum Deum
tuum.
8 Rursum assumit eum diabolus in montem
sublimem valde, et ostendit ei omnia regna
9 mundi, et gloriam eorum: dicitque ei, Hæc
omnia tibi dabo, si prostratus adoraveris me.
10 Tunc dicit ei Jesus, Abi, Satana; scriptum est
enim, Dominum Deum tuum adorabis, et illum
solum coles.
11 Tunc missum fecit eum diabolus; et ecce, angeli
accesserunt, et ministrabant ei.
12 QUUM audisset autem Jesus Joannem traditum
13 esse *in custodiam*, regressus est in Galilæam: et de-
relicta Nazareth, venit et habitavit in Capernaum

14 *urbe* maritima, in finibus Zabulon et Nephthalim:
ut impleretur quod dictum est per Esaiam prophe-
15 tam, dicentem, Terra Zabulon, et terra
Nephthalim, *ad* viam maris secus Jor-
16 danem, Galilaea gentium: populus posi-
tus in tenebris vidit lucem magnam: et
positis in regione et umbra mortis lux
exorta est.

17 EX eo tempore cœpit Jesus prædicare, et
dicere, Resipiscite; appropinquavit enim regnum
cœlorum.

18 Ambulans autem Jesus ad mare Galilææ, vidit
duos fratres, Simonem, qui dictus est Petrus, et
Andream fratrem ejus, jacientes rete in mare:
19 (erant enim piscatores:) et dicit eis, Sequimini
20 me, et faciam vos piscatores hominum. Illi vero
statim, omissis retibus, secuti sunt eum.

21 Tunc progressus illinc, vidit alios duos fra-
tres, Jacobum filium Zebedæi, et Joannem fra-
trem ejus, in navigio cum Zebedæo patre suo,
22 sarcientes retia sua; et vocavit eos. Illi autem
statim omisso navigio et patre suo secuti sunt
eum.

23 OBIVIT autem totam Galilæam Jesus, docens in
synagogis ipsorum, et prædicans evangelium
regni, et sanans quemvis morbum et quemvis
24 languorem in populo. Et emanavit fama
ipsius in totam Syriam; et obtulerunt ei omnes
male affectos, variis morbis et cruciatibus de-
tentos, et dæmoniacos, et lunaticos, et paraly-
25 ticos; sanavitque eos. Et secuta est eum turba
multa a Galilæa, ac Decapoli, et Hierosolymis,
et Judæa, et *regionibus* trans Jordanem *sitis*.

5 QUUM vidisset autem turbam, ascendit in mon-
tem; et quum consedisset, adierunt eum discipuli
2 ejus. Tunc aperto ore suo docebat eos, dicens,

3 Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cœlorum.
4 Beati qui lugent: quoniam ipsi solamen recipient.
5 Beati qui sunt mites: quoniam ipsi terram hæreditario jure obtinebunt.
6 Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam: quoniam ipsi saturabuntur.
7 Beati qui sunt misericordes: quoniam ipsis misericordia tribuetur.
8 Beati qui sunt mundi corde: quoniam ipsi Deum videbunt.
9 Beati qui sunt pacifici: quoniam ipsi filii Dei vocabuntur.
10 Beati quos persequuntur *homines* justitiæ causa: quoniam ipsorum est regnum cœlorum.
11 Beati eritis quum vos convitiis affecerint, et
persecuti fuerint, et mentientes dixerint quidvis
12 mali adversus vos, propter me. Gaudete et
exultate; quoniam merces vestra multa est in
cœlis: ita enim persecuti sunt prophetas qui
fuerunt ante vos.
13 Vos estis sal terræ. Quod si sal infatuatus fuerit, quo salietur? ad nihil valet amplius, nisi ut abjiciatur foras, et conculcetur a quibusvis.
14 Vos estis lux mundi. Non potest urbs occul-
15 tari supra montem posita. Neque accendunt
lucernam, et ponunt eam subter modium, sed in
candelabrum; et splendet omnibus qui sunt in
16 domo. Ita splendeat lux vestra coram hominibus, ut videant vestra bona opera, glorificentque Patrem illum vestrum qui *est* in cœlis.
17 Ne existimate me venisse ut dissolvam legem,
aut prophetas: non veni ut *eam* dissolvam, sed
18 ut *eam* impleam. Amen quippe dico vobis,
Usquedum præterierit cœlum et terra, iota unum

aut unus apex nequaquam præterierit ex lege,
19 usquedum omnia facta fuerint. Quisquis igitur
solverit unum ex praeceptis hisce minimis, et ita
docuerit homines, minimus vocabitur in regno
cœlorum: quisquis autem fecerit et docuerit, iste
20 magnus vocabitur in regno cœlorum. Dico enim
vobis, Nisi abundaverit vestra justitia amplius quam
illa scribarum et Pharisæorum, vos nequaquam
ingressuros in regnum cœlorum.
21 Audistis dictum fuisse a veteribus, Non oc-
cides: quisquis autem occiderit, damnas erit ju-
22 dicii. Ego vero dico vobis, Quicunque irascitur fra-
tri suo temere, damnas erit judicii: quicunque
vero dixerit fratri suo, Raca, damnas erit con-
sessus: quisquis autem dixerit, Fatue, damnas
23 erit gehennæ ignis. Igitur, si munus tuum obtuleris
ad altare, et illic memineris fratrem tuum habere
24 aliquid contra te; relinque illic munus tuum ante
altare, et abi; primum reconciliator fratri tuo, et
25 tunc veni et offer munus tuum. Compone cum
adversario tuo cito, dum es in via cum eo: ne-
quando te tradat adversarius judici, et judex
te tradat ministro, et in custodia conjiciaris.
26 Amen dico tibi, Nequaquam exibis illinc, us-
quedum reddideris ultimum quadrantem.
27 Audistis dictum fuisse a veteribus, Non mœcha-
28 beris. Ego vero dico vobis, Quicunque aspicit
mulierem, ut eam concupiscat, jam adulteravit
29 eam in corde suo. Quod si oculus tuus dexter
facit ut tu offendas, erue eum, et abjice abs te:
expedit enim tibi ut pereat unum ex membris
tuis, ac non totum corpus tuum conjiciatur in
30 gehennam. Et, si dextera tua manus facit ut
tu offendas, exscinde eam, et abjice abs te:
expedit enim tibi ut pereat unum ex membris tuis,
ac non totum corpus tuum conjiciatur in gehennam.

31 Dictum est autem, Quisquis dimiserit uxorem
32 suam, det ei libellum abscessionis. Ego vero
dico vobis, Quisquis dimiserit uxorem suam, extra
rationem scortationis, facit ut ea mœchetur: et
quisquis dimissam duxerit, mœchatur.

33 Rursum audistis dictum fuisse a veteribus, Non
pejerabis, sed reddes Domino quæ tu juraveris.
34 Ego vero dico vobis, Ne jurate omnino: neque
35 per cœlum, quia thronus Dei est: neque per
terram, quia scabellum est pedum ejus; neque
per Hierosolyma, quia urbs est magni regis.
36 Neque per caput tuum jures, quia non potes
37 unum capillum album aut nigrum facere. Esto
autem sermo vester, Etiam, etiam, Non, non: quod
autem supra hæc redundat, ab illo improbo emanat.

38 Audistis dictum fuisse, Oculum pro oculo, et
39 dentem pro dente. Ego vero dico vobis, Ne
obsistite improbo; sed qui te cædet in dexteram
40 tuam maxillam, obverte ei et alteram: et ei qui
velit tecum contendere, ac tunicam tuam capere,
41 dimitte illi etiam pallium: et quisquis te anga-
42 riabit *ad* milliare unum, abi cum eo duo. Pe-
tenti abs te dato: et volentem mutuari abs te,
ne aversator.

43 Audistis dictum fuisse, Diliges proximum tuum,
44 et odio habebis inimicum tuum. Ego vero dico
vobis, Diligite inimicos vestros, benedicite iis
qui exsecrantur vos, benefacite iis qui oderunt
vos, et orate pro iis qui vobis sunt infensi,
45 et persequuntur vos: ut sitis filii Patris illius
vestri qui est in cœlis: facit enim ut sol suus
exoriatur super improbos ac bonos, et pluit super
46 justos et injustos. Nam si dilexeritis eos qui
diligunt vos, quam mercedem habebitis? nonne
47 et publicani idem faciunt? Et si complexi fueritis
fratres vestros solum, quid amplius facitis? nonne

48 et publicani ita faciunt? Estote igitur vos perfecti,
ut Pater vester ille, qui est in cœlis, perfectus est.
6 Attendite ne justitiam vestram exerceatis coram
hominibus, ut spectemini ab eis: alioqui mercedem
non habebitis apud Patrem vestrum qui *est* in
2 cœlis. Itaque quum præstabis eleemosynam, ne
curato buccina cani coram te, sicut hypocritæ
faciunt in synagogis et in plateis, ut gloriam
consequantur ab hominibus: amen dico vobis,
3 Perceptam habent mercedem suam. Quum vero
tu das eleemosynam, ne noverit sinistra tua
4 quid faciat dextera tua; ut sit tua eleemosyna in
occulto: Pater autem tuus, qui *te* aspicit in
occulto, reddet tibi in propatulo.
5 Et quum orabis, ne esto ut hypocritæ; amant
enim in conventibus et in angulis platearum
stantes orare, ut appareant hominibus: amen,
dico vobis, Perceptam habent mercedem suam.
6 Tu vero quum orabis, introito in conclave
tuum; et clauso ostio tuo, ora Patrem tuum
in occulto; et Pater tuus, qui *te* aspicit in
occulto, reddet tibi in propatulo.
7 Orantes autem ne eadem blaterate, ut Ethni-
ci; putant enim fore ut sua illa loquacitate exau-
8 diantur. Ne igitur ipsis assimilamini: novit enim
Pater ille vester quibus sit vobis opus, antequam
vos petatis ab eo.
9 Vos igitur ita orate: PATER noster, qui *es*
10 in cœlis, sanctificetur nomen tuum. Adveniat
regnum tuum; fiat voluntas tua, ut in cœlo,
11 *ita* etiam in terra. Panem nostrum quotidianum
12 da nobis hodie. Et remitte nobis debita nostra,
13 sicut et nos remittimus debitoribus nostris. Et
ne nos inducas in tentationem, sed libera nos
ab illo improbo. Quia tuum est regnum, et
potentia, et gloria, in secula. Amen.

14 Nam si remiseritis hominibus ipsorum offensas,
15 remittet etiam vobis Pater ille vester cœlestis: sin
autem non remiseritis hominibus ipsorum offensas,
nec Pater vester remittet vobis offensas vestras.
16 Quum autem jejunatis, ne estote, ut hypocri-
tæ, tetrico vultu: deformant enim facies suas,
ut appareant hominibus jejunare: amen dico
17 vobis, Retulerunt mercedem suam. Tu vero,
quum jejunas, unge caput tuum, et faciem tuam
18 lava; ut ne appareas hominibus jejunare, sed
Patri tuo, qui *est* in occulto; et Pater tuus, qui
te aspicit in occulto, reddet tibi in propatulo.
19 Ne thesauros recondite in terra, ubi tinea et
erosio corrumpit, et ubi fures perfodiunt ac
20 furantur. Sed recondite vobis thesauros in cœlo,
ubi neque tinea neque erosio corrumpit, et ubi
21 fures non perfodiunt, neque furantur. Nam ubi
est thesaurus vester, illic erit etiam cor vestrum.
22 Lucerna corporis est oculus: itaque si oculus tuus
simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit;
23 sin autem oculus tuus improbus fuerit, totum corpus
tuum tenebrosum erit. Ergo si lumen, quod est
24 in te, tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ? Nemo
potest duobus dominis servire; aut enim unum
habebit odio, et alterum diliget; aut uni ad-
hærebit, et alterum contemnet. Non potestis
Deo servire et mammonæ.
25 Propterea dico vobis, Ne estote soliciti de
anima vestra, quid esuri sitis, aut quid bibituri;
neque de corpore vestro, qua re sitis induendi.
Nonne anima plus est quam alimentum, et corpus
26 quam indumentum? Intuemini in volucres cœli;
non enim serunt, neque metunt, neque cogunt in
horrea; sed Pater ille vester cœlestis alit eas:
27 nonne vos multo præstatis eis? Quis autem ex
vobis solicite cogitando potest apponere ad

28 staturam suam cubitum unum? Ac de indumento
quid soliciti estis? discite quomodo lilia agrorum
29 augescant: non fatigantur, neque nent. Sed dico
vobis, Ne Solomon quidem cum universa gloria
30 sua sic amictus fuit ut unum ex istis. Quod si
herbam agri, quæ hodie exstat, et cras in cli-
banum immittitur, Deus ita circumvestit; nonne
31 vos multo magis, o exigua fide præditi? Ne
igitur estote soliciti, dicentes, Quid edemus, aut
32 quid bibemus, aut quo amiciemur? (nam omnia
ista gentes requirunt:) novit enim Pater ille
33 vester cœlestis vos indigere his omnibus. Sed
quærite primo regnum Dei, et justitiam ejus; et
34 ista omnia adjicientur vobis. Ne igitur estote
soliciti de crastino: nam crastinus *dies* solicitus
erit de *rebus* suis: sufficit diei suum malum.

7 Ne judicate, ut ne judicemini. 2 Quo enim
judicio judicatis, *eo* judicabimini: et qua mensura
3 metimini, *eadem* contra metientur vobis. Quid
autem adspicis festucam quæ est in oculo fratris
tui; trabem vero quæ est in oculo tuo non ani-
4 madvertis? aut quomodo dices fratri tuo, Sine
ejiciam festucam ex oculo tuo; et ecce trabes
5 in oculo tuo? hypocrita, ejice primum trabem
illam ex oculo tuo, et tum dispicies ut ejicias
festucam ex oculo fratris tui.

6 Ne date *quod* sanctum *est* canibus, nec pro-
jicite margaritas vestras coram porcis; nequando
conculcent eas pedibus suis, et conversi lacerent
vos.

7 Petite, et dabitur vobis: quærite, et invenietis:
8 pulsate, et aperietur vobis. Quisquis enim petit,
accipit: et qui quærit, invenit: et ei qui pulsat,
9 aperietur. Nam quis est ex vobis homo, qui, si
filius ejus petierit ab eo panem, det ei lapidem?
10 et, si piscem petierit, num serpentem dabit ei?

11 Si vos igitur, qui improbi estis, nostis dona bona
dare liberis vestris, quanto magis Pater ille
vester, qui est in cœlis, dabit bona iis qui pe-
tierint ab ipso?
12 Quæcunque igitur volueritis ut faciant vobis
homines, ita et vos facite eis: ista enim est lex
et prophetæ.
13 Introite per angustam portam: quoniam lata
est porta, et spatiosa via, quæ abducit in ex-
14 itium, multique sunt qui introeunt per eam. Quia
angusta *est* porta, et stricta via, quæ ducit ad
vitam; et pauci sunt qui inveniant eam.
15 Cavete vero vobis a pseudoprophetis, qui ve-
niunt ad vos cum indumentis ovium, sed intrin-
16 secus sunt lupi rapaces. A fructibus eorum
agnoscetis eos. Num colligunt ex spinis uvam,
17 aut ex tribulis ficus? Ita omnis arbor bona fert
fructus bonos; putris autem arbor fert fructus
18 putres. Non potest arbor bona fructus malos
edere, neque arbor mala fructus bonos edere.
19 Quæcunque arbor non fert fructum bonum, ex-
20 ciditur, et in ignem conjicitur. Nempe igitur
ex fructibus ipsorum agnoscetis eos.
21 Non quisquis dicit mihi, Domine, Domine, in-
troibit in regnum cœlorum; sed qui facit quod
22 vult Pater meus, qui in cœlis est. Multi dicent
mihi die illo, Domine, Domine, nonne *per* nomen
tuum prophetavimus, et in nomine tuo dæmonia
ejecimus, et *per* nomen tuum multas virtutes edi-
23 dimus? Tunc autem profitebor eis, Certe nun-
quam novi vos: abscedite a me qui operam datis
iniquitati.
24 Quisquis igitur audit ex me sermones istos, et
eos præstat, assimilabo eum viro prudenti, qui
25 ædificavit domum suam super petram: decidit
autem nimbus, et venerunt flumina, et flaverunt

venti, et inciderunt domui illi: sed non cecidit,
26 fundata enim fuerat super petram. Et quisquis
audit ex me hos sermones, et eos non præstat,
assimilabitur viro fatuo, qui ædificavit domum
27 suam super arenam: descendit autem pluvia,
et venerunt flumina, et flaverunt venti, et im-
pegerunt in domum illam; et cecidit, et fuit ca-
sus ejus magnus.
28 Factum est autem, quum finisset Jesus ser-
mones istos, ut percelleretur turba super doc-
29 trina ipsius. Docebat enim eos ut habens auctori-
tatem, non autem ut scribæ.
8 DESCENDENTEM autem eum e monte, se-
cuta est turba multa.
2 Et ecce, leprosus venit et adoravit eum, di-
cens, Domine, si velis, potes me purificare.
3 Extensaque manu tetigit eum Jesus, dicens, Volo,
purificator. Statim igitur purificata fuit ejus
4 lepra. Tunc dicit ei Jesus, Vide *ut* nulli dicas:
sed abi, ostende te sacerdoti, et offer donum
illud quod imperavit Moses, *ut hoc sit* eis testi-
monio.
5 INGRESSUM autem Jesum Capernaumam
6 adiit centurio, precans eum, et dicens, Domine,
puer meus projectus est domi paralyticus, et
7 vehementer torquetur. Tunc dicit ei Jesus, Ego
veniam et sanabo eum.
8 Et respondens centurio dixit, Domine, non
sum dignus ut sub tectum meum ingrediaris;
sed solum loquere, et sanabitur puer meus:
9 etenim ego sum homo sub *alterius* auctoritate
constitutus, habens sub me milites: et dico huic,
Proficiscere, et proficiscitur; et alteri, Veni, et
venit; et servo meo, Fac hoc, et facit.
10 *Hæc* autem quum audisset Jesus, miratus est;
et dixit iis qui sequebantur, Amen dico vobis,

2*

11 Ne in Israel quidem tantam fidem inveni. Dico
autem vobis, Multos ab oriente et occidente
venturos, et discubituros cum Abrahamo, et
12 Isaaco, et Jacobo, in regno cœlorum: filios
vero regni ejectum iri in tenebras illas extimas:
13 illic erit fletus, et stridor dentium. Et dixit
Jesus centurioni, Abi; et, ut credidisti, fiat tibi.
Sanatusque est puer ejus eo ipso momento.

14 ET quum venisset Jesus domum Petri, vidit
socrum ejus in lecto projectam, et febricitantem.
15 Tetigitque manum ejus, et dimisit eam febris:
et surrexit, ac ministravit eis.

16 Quum autem serum *dici* esset, obtulerunt ei
dæmoniacos multos: et ejecit spiritus verbo,
17 omnesque male affectos sanavit: ut impleretur
quod dictum est per Esaiam prophetam, dicentem,
Ipse infirmitates nostras accepit,
ac morbos portavit.

18 QUUM vidisset autem Jesus turbam multam
circum sese, jussit ut abiretur in ulteriorem
ripam.

19 Et quum accessisset quidam scriba, dixit ei,
20 Magister, sequar te quocunque abieris. Tunc
dicit ei Jesus, Vulpes habent lustra, et volucres
cœli nidos; Filius autem hominis non habet ubi
caput reclinet.

21 Alius autem ex discipulis dixit ei, Domine,
permitte mihi primum abire, et sepelire patrem
22 meum. Jesus autem dixit ei, Sequere me, et
sine ut mortui sepeliant mortuos suos.

23 Et quum ipse esset ingressus navigium, secuti
24 sunt eum discipuli ejus. Et ecce, succussio
magna facta est in mari, adeo ut navis operiretur
25 fluctibus; ipse vero dormiebat. Et accedentes
discipuli excitaverunt eum, dicentes, Do-
26 mine, serva nos, perimus. *Ipse* vero dixit eis,

Quid formidolosi estis, exigua fide præditi? Tunc
experrectus objurgavit ventos et mare; et facta
27 est tranquillitas magna. Homines autem illi
mirati sunt, dicentes, Qualis est iste, quod venti
quoque et mare auscultant ei?
28 ET quum venisset ipse ad ulteriorem ripam,
in regionem Gergesenorum, occurrerunt ei duo
dæmoniaci, e monumentis prodeuntes, sævi valde,
adeo ut non valeret quisquam præterire per
29 viam illam. Et ecce, clamarunt, dicentes, Quid
nobis *rei est* tecum, Jesu, Fili Dei? venisti huc
ut torqueres nos ante constitutum tempus?
30 Erat autem longe ab eis grex porcorum mul-
31 torum pascens. Dæmones vero precabantur eum,
dicentes, Si ejicis nos, permitte nobis abire in
32 gregem porcorum illorum. Et ait eis, Abite.
Illi vero egressi abierunt in illum gregem por-
corum: et ecce, ruit totus ille grex porcorum e
præcipitio in mare, et mortui sunt in aquis.
33 Pastores autem fugerunt: et quum abiissent
in urbem, renunciarunt omnia, et quæ dæmonia-
34 cis facta fuerant. Et ecce, tota urbs illa exivit
in occursum Jesu; et quum vidissent eum, ro-
garunt ut digrederetur a finibus ipsorum.
9 INGRESSUS igitur navigium, trajecit, et ve-
nit in suam urbem.
2 Et ecce, obtulerunt ei paralyticum in lecto
projectum; quumque vidisset Jesus fidem eorum,
dixit paralytico, Confide, fili, remissa sunt tibi
peccata tua.
3 Et ecce, quidam e scribis dicebant apud se,
Iste blasphemat.
4 Et quum vidisset Jesus cogitationes eorum,
dixit, Quid cogitatis mala in cordibus vestris?
5 Utrum enim est facilius, dicere, Remissa sunt
6 tibi peccata, an dicere, Surge et ambula? Ut

autem sciatis auctoritatem habere Filium hominis
in terra remittendi peccata, (tunc dicit paralytico,)
Surge, attolle tuum lectum, et abi domum tuam.
7 Tunc *ille* surrexit, abiitque domum suam.
8 Turba vero quum *hoc* vidisset, mirata est, et
glorificavit Deum, qui dedisset talem auctoritatem
hominibus.
9 ET progrediens Jesus illinc, vidit quendam
sedentem ad telonium, qui Matthæus dicebatur,
et dixit ei, Sequere me. Et *is* surgens secutus
est eum.
10 Et ecce, factum est, quum Jesus accumberet
domi *illius*, ut multi publicani et peccatores, qui
venerant, simul accumberent cum Jesu et disci-
11 pulis ejus. Quum autem *id* vidissent Pharisæi,
dixerunt discipulis ejus, Quare cum publicanis et
peccatoribus edit Magister ille vester?
12 Jesus autem quum *hoc* audisset, dixit eis, Iis
qui valent non est opus medico, sed iis qui male
13 *se* habent. Ite vero et discite quid sit, Misera-
tionem volo, et non sacrificium: non enim veni
vocatum justos, sed peccatores ad resipiscentiam.
14 TUNC adeunt eum discipuli Joannis, dicentes,
Quare nos et Pharisæi multum jejunamus, dis-
cipuli vero tui non jejunant?
15 Et dixit eis Jesus, Num possunt filii thalami
lugere, quamdiu cum eis est sponsus? Aderunt
autem dies, quum tolletur ab eis sponsus, et
16 tunc jejunabunt. Nullus autem indit panniculum
novum in vestimentum vetus; illud enim ipsius
supplementum tollit *aliquid* ex illo vestimento,
17 et fit pejor fissura. Neque injiciunt vinum novum
in utres veteres: alioqui rumpuntur utres, et vi-
num effunditur, et utres pereunt: sed injiciunt
vinum novum in utres recentes, et utraque con-
servantur.

18 HÆC eo loquente ipsis, ecce, quidam præfectus *synagogæ* venit, et adoravit eum, dicens,
Filia mea modo obiit: sed veni, et impone manum
19 tuam super eam, et vivet. Tunc surgens Jesus
secutus est eum, et discipuli ejus.
20 (Et ecce, mulier sanguinis profluvio laborans
a duodecim annis, accedens a tergo, tetigit fim-
21 briam vestimenti illius. Dicebat enim apud se,
Si solum tetigero vestimentum ejus, liberabor.
22 Jesus vero conversus, et intuitus eam, dixit,
Confide, filia; fides tua te liberavit. Et liberata
fuit mulier ab eo momento.)
23 Et quum venisset Jesus domum præfecti *sy-
nagogae*, vidissetque tibicines et turbam tumul-
24 tuantem, dicit eis, Secedite; non enim mortua
est puella, sed dormit. Et deridebant eum.
25 Quum autem fuisset ejecta turba, ingressus pre-
hendit manum ejus; et surrexit adolescentula.
26 Et exiit hæc fama in totam illam regionem.
27 ET progressum illinc Jesum secuti sunt duo
cæci, clamantes, et dicentes, Miserere nostri,
28 Fili David. Quum autem venisset domum, adi-
erunt eum cæci illi, et dicit eis Jesus, Creditis
me hoc posse facere? Dicunt ei, Etiam, Domine.
29 Tunc tetigit oculos eorum, dicens, Secundum
30 fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi
eorum: et graviter interminatus est eis Jesus,
31 dicens, Videte nemo sciat. At illi egressi spar-
serunt ejus famam in tota illa regione.
32 Ipsis autem egredientibus, ecce, obtulerunt ei
33 hominem mutum, dæmoniacum. Et ejecto dæ-
monio, locutus est mutus: et mirata est turba,
dicens, Nunquam apparuit tale quidpiam in Is-
34 rael. Pharisæi vero dicebant, Per principem
dæmoniorum ejicit dæmonia.
35 ET peragrabat Jesus urbes omnes ac vicos,

docens in synagogis eorum, et prædicans evan-
gelium regni, et sanans quemvis morbum, et
quemvis languorem in populo.
36 Quum vidisset autem turbam, commiseratione
intima commotus est super eis, quod essent dis-
sipati et disjecti quasi oves non habentes pasto-
37 rem. Tunc dicit discipulis suis, Ipsa quidem
38 messis multa, operarii autem pauci. Depreca-
mini igitur Dominum messis, ut emittat opera-
rios in messem suam.
10 TUNC advocatis duodecim discipulis suis,
dedit eis auctoritatem adversus spiritus impuros,
ut ejicerent eos, et sanarent quemvis morbum
et quemvis languorem.
2 Porro duodecim apostolorum nomina sunt hæc:
Primus, Simon qui dicitur Petrus, et Andreas
frater ejus; Jacobus *filius* Zebedæi, et Joannes
3 frater ejus; Philippus, et Bartholomæus; Thomas,
et Matthæus ille publicanus; Jacobus *filius* Al-
4 phæi, et Lebbæus cognominatus Thaddæus; Si-
mon Cananites, et Judas Iscariotes, qui etiam
prodidit eum.
5 Hos duodecim misit Jesus, et addidit eis man-
data, dicens, In viam gentium ne abieritis, et in
6 urbem Samaritanorum ne ingrediamini: sed pro-
ficiscimini potius ad oves perditas domus Is-
7 rael. Iter facientes vero proclamate, dicentes,
8 Appropinquavit regnum cœlorum. Infirmos cu-
rate, leprosos purificate, mortuos suscitate, dæ-
9 monia ejicite: dono accepistis, dono date. Ne
comparate aurum, neque argentum, neque æs in
10 zonis vestris: neque peram ad iter, neque binas
tunicas, neque soleas, neque baculum: nam dig-
nus est operarius alimento suo.
11 In quamcunque vero urbem aut vicum introi-
eritis, exquirite quis in ea sit dignus: et illic

12 manete usquedum exeatis. Introeuntes autem
13 domum, salutate eam. Et si quidem fuerit do-
mus digna, venito pax vestra super eam: sin
autem non fuerit digna, pax vestra ad vos re-
14 vertitor. Et quicunque non exceperit vos, neque
audierit sermones vestros, exeuntes domo aut
urbe illa, excutite pulverem pedum vestrorum.
15 Amen dico vobis, Tolerabilior erit conditio terræ
Sodomorum et Gomorrhæorum in die judicii,
quam urbis illius.
16 Ecce, ego mitto vos ut oves in medium lu-
porum: estote igitur prudentes ut serpentes, et
17 simplices ut columbæ. Cavete vero ab homini-
bus: tradent enim vos in consessus, et in con-
18 ventibus suis flagellabunt vos. Sed et ad præ-
sides ac reges ducemini mea causa, *ut hoc sit*
eis et gentibus testimonium.
19 Sed quum tradent vos, ne estote soliciti quo-
modo aut quid loquamini: dabitur enim vobis
20 illo momento quod loquamini. Non enim vos
estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri *is*
est qui loquitur in vobis.
21 Tradet autem frater fratrem ad mortem, et
pater filium: et insurgent liberi in parentes, et
22 morte mulctandos eos curabunt. Et eritis exosi
omnibus propter nomen meum: verum qui sub-
stiterit ad finem usque, is servabitur.
23 Quum autem persequentur vos in ea urbe,
fugite in aliam. Amen enim dico vobis, Nequaquam
obieritis urbes Israelis, quin venerit Filius hominis.
24 Non est discipulus supra magistrum, neque
25 servus supra dominum suum. Sufficiat discipulo
ut fiat sicut magister ipsius, et servo *ut sit*
sicut dominus ipsius. Si ipsum patremfamilias
Beelzebulem vocarunt, quanto magis domesticos
ejus?

26 Itaque ne ipsos metuite: nihil enim est opertum,
quod non detegatur; et *nihil* occultum, quod
non innotescat.
27 Quod dico vobis in tenebris, dicite in luce:
et quod in aurem auditis, prædicate in solariis.
28 Et ne metuite *vobis* ab iis qui trucidant cor-
pus, animam autem non possunt trucidare: sed
metuite potius eum qui potest et animam et cor-
29 pus perdere in gehenna. Nonne duo passerculi
assario veneunt? et unus ex eis non cadet in
30 terram sine Patre vestro. Vestri vero etiam ca-
31 pilli capitis omnes numerati sunt. Ne igitur
metuite: multis passerculis præstatis vos.
32 Quisquis igitur agnoscet me coram hominibus,
agnoscam et ego eum coram Patre meo qui est
33 in cœlis: quisquis autem abnegaverit me coram
hominibus, abnegabo eum et ego coram Patre
meo qui est in cœlis.
34 Ne existimate me venisse immissurum pacem
in terram: non veni immissurus pacem, sed gla-
35 dium. Nam veni facturus ut dissideat filius a
patre suo, et filia a matre sua, et nurus a socru
36 sua. Et inimici hominis *erant qui sunt* dome-
37 stici sui. Qui amat patrem aut matrem supra
me, non est me dignus: et qui amat filium aut
38 filiam supra me, non est me dignus. Et qui
non accipit crucem suam, ac pone me sequitur,
39 non est me dignus. Qui invenerit animam suam,
perdet eam: et qui perdiderit animam suam
mea causa, inveniet eam.
40 Qui recipit vos, me recipit; et qui me recipit,
41 recipit eum qui misit me. Qui recipit prophe-
tam nomine prophetæ, mercedem prophetæ acci-
piet: et qui recipit justum nomine justi, merce-
42 dem justi accipiet. Et quicunque potum dederit
uni ex his parvis poculum frigidæ solum, nomine

discipuli, amen dico vobis, non perdiderit mer-
cedem suam.
11 Et factum est, quum finem fecisset Jesus
præcipiendi duodecim discipulis suis, ut di-
gressus illinc doceret, et prædicaret in urbibus
eorum.
2 JOANNES autem, quum audisset in vinculis
opera Christi, missis duobus ex discipulis suis,
3 dixit ei, Tune is es qui venturus eras, an alium
expectabimus?
4 Et respondens Jesus dixit eis, Ite et enunciate
5 Joanni quæ auditis et conspicitis: cæci visum
recipiunt, et claudi ambulant, leprosi purificantur,
et surdi audiunt, mortui suscitantur, et pauperi-
6 bus evangelizatur: et beatus est qui non fuerit
offensus in me.
7 Illis autem abeuntibus, cœpit Jesus dicere
turbæ de Joanne, Quid exiistis in desertum
8 spectaturi? arundinem a vento agitatam? Sed
quid exiistis visuri? hominem mollibus vestibus
amictum? ecce, qui gerunt molles vestes, in do-
9 mibus regum sunt. Sed quid exiistis visuri? pro-
phetam? certe dico vobis, etiam amplius quam
10 prophetam. Iste enim est de quo scriptum est,
Ecce, ego mitto nuncium meum ante fa-
ciem tuam, qui apparabit viam tuam co-
11 ram te. Amen dico vobis, Non est suscitatus
inter genitos e mulieribus quisquam major Joanne
Baptista: sed qui est minimus in regno cœlorum,
12 major eo est. Porro a diebus Joannis Baptistæ
usque nunc, regno cœlorum vis affertur, et vio-
13 lenti rapiunt illud. Nam omnes prophetæ et ipsa
14 lex usque ad Joannem prophetarunt. Et, si vultis
hoc recipere, ipse est Elias ille, qui venturus
15 erat. Qui habet aures ad audiendum, audiat.
16 Sed cui assimilabo gentem istam? Similis est

puerulis qui sedent in foris, et acclamant soda-
17 libus suis, ac dicunt, Tibiis cecinimus vobis, et
non saltastis: lamentati sumus vobis, et non
18 planxistis. Venit enim Joannes nec edens nec
19 bibens, et aiunt, Dæmonium habet. Venit Filius
hominis edens ac bibens, et dicunt, Ecce homo
edax et vini potor, publicanorum amicus et
peccatorum. Sed justificata est sapientia a filiis
suis.

20 Tunc cœpit cum exprobratione arguere civitates
in quibus editæ fuerant plurimæ virtutes ipsius,
21 quod non resipuissent, *dicens*, Væ tibi, Chora-
zin; væ tibi, Bethsaidan: nam si Tyri et Sidoni
editæ fuissent virtutes quæ editæ sunt apud vos,
olim cum sacco et cinere *sedentes* resipuissent.
22 Quinetiam dico vobis, Tyro et Sidoni tolera-
bilior erit conditio in die judicii quam vestra.
23 Et tu, Capernaum, quæ es usque ad cœlum sub-
lata, usque ad inferos deprimeris: nam si Sodo-
mis editæ fuissent virtutes quæ editæ sunt apud
24 te, mansissent usque ad hodiernum diem. Quin-
etiam dico vobis, Terrae Sodomorum tolerabilior
erit conditio in die judicii quam tua.

25 Illo autem ipso temporis momento respondens
Jesus dixit, Gloriam tibi tribuo, Pater, Domine
cœli et terræ, quod hæc occultaveris a sapien-
tibus et intelligentibus, et ea detexeris infan-
26 tibus. Etiam, Pater, quia ita libuit apud te.
27 Omnia mihi tradita sunt a Patre meo: et nemo
novit Filium nisi Pater; neque Patrem quisquam
novit nisi Filius, et cuicunque voluerit Filius
eum retegere.

28 Venite ad me omnes qui fatigati estis et one-
29 rati, et ego faciam ut requiescatis. Attollite
jugum meum in vos, et discite a me, quod lenis
sim et summissus corde: et invenietis requiem

30 animabus vestris. Jugum enim meum facile est,
et onus meum leve est.

12 EO *vero* tempore ibat Jesus sabbato per sata:
disciputi vero ipsius esuriebant, cœperuntque
2 vellere spicas et edere. Pharisæi vero, quum
hoc vidissent, dixerunt ei, Ecce, discipuli tui
faciunt quod non licet facere sabbato.

3 Ipse autem dixit eis, Non legistis quid fecerit
David, quum esuriret ipse, et qui erant cum eo?
4 quomodo introierit domum Dei, et panes pro-
posititios ederit, quibus vesci non erat ipsi lici-
tum, neque iis qui cum eo erant, sed sacer-
5 dotibus solis? Aut non legistis in lege, sabbatis
sacerdotes in templo sabbatum profanare, et in-
6 culpabiles esse? Dico autem vobis, *Quendam*
7 templo majorem hic esse. Quod si nossetis quid
sit, Misericordiam volo, et non sacrificium, non
8 condemnassetis inculpabiles. Nam Dominus est
etiam sabbati Filius hominis.

9 ET digressus illinc, venit in synagogam eorum.
10 Et ecce, quidam *illic* erat manum habens ari-
dam: et interrogarunt eum dicentes, Licetne
sabbatis *quempiam* sanare? ut accusarent eum.
11 Ipse vero dixit eis, Quis erit ex vobis qui ha-
beat ovem unam, et, si ea inciderit sabbato in
12 foveam, non apprehendat eam et erigat? Quan-
tum autem homo præstat ovi? Itaque licet sab-
batis benefacere.

13 Tunc dicit homini illi, Protende manum tuam.
Et *is* extendit; estque restituta sana ut altera.
14 Pharisæi vero egressi ceperunt consilium ad-
15 versus eum, ut eum perderent. Jesus autem
quum *hoc* nosset, secessit illinc, secutaque est
16 eum turba multa, sanavitque eos omnes. Et in-
terminatus est eis ne se manifestum facerent.
17 Ut impleretur quod dictum erat per Esaiam

18 prophetam, dicentem, Ecce servus ille meus,
quem elegi; dilectus ille meus, in quo
acquiescit anima mea: ponam Spiritum
meum super eum, et judicium gentibus
19 annunciabit. Non litigabit, neque cla-
mitabit, neque audiet quisquam in pla-
20 teis vocem ejus. Arundinem quassatam
non confringet, et linum fumigans non
extinguet, usquedum protulerit ad victo-
21 riam judicium. Et in ejus nomine gentes
sperabunt.

22 TUNC oblatus est ei dæmoniacus cæcus et mutus:
et sanavit eum, adeo ut qui cæcus ac mutus *fuerat*,
23 et loqueretur et videret. Et obstupuit tota turba,
dicebatque, Nonne iste est filius ille Davidis?

24 Pharisæi vero, quum *hæc* audissent, dicebant,
Iste non ejicit dæmonia nisi per Beelzebulem
principem dæmoniorum.

25 Jesus autem, quum sciret cogitationes eorum,
dixit eis, Omne regnum dissidens adversus sese
vastatur: et omnis urbs aut domus dissidens
26 adversus seipsam, non stabit. Sed si Satanas
Satanam ejicit, adversus seipsum dissidet: quo-
27 modo ergo stabit regnum ejus? et, si ego per
Beelzebulem ejicio dæmonia, filii vestri per quem
28 ejiciunt? propterea ipsi erunt vestri judices. Sin
autem per Spiritum Dei ego ejicio dæmonia,
nempe antevertens venit ad vos regnum Dei.
29 Nam quomodo potest aliquis ingredi domum
validi *alicujus*, et vasa ejus diripere, nisi primo
vinxerit validum illum; et tunc domum illius
30 diripiet. Qui non est mecum, adversum me est:
31 et qui non congregat mecum, spargit. Propterea
dico vobis, Quodvis peccatum et blasphemia
remittetur hominibus: blasphemia vero in Spiri-
32 tum non remittetur hominibus. Et quisquis lo-

cutus fuerit adversus Filium hominis, remittetur
ei; quisquis autem fuerit locutus adversus Spiri-
tum Sanctum, non remittetur ei neque in hoc
33 seculo, neque in futuro. Aut facite arborem
bonam, et fructum ejus bonum; aut facite arbo-
rem putrem, et fructum ejus putrem: nam e
34 fructu arbor cognoscitur. Progĕnies viperarum,
quomodo possitis bona loqui, quum sitis improbi?
35 nam ex exundantia cordis os loquitur. Bonus
homo e bono thesauro cordis profert bona: et
malus homo ex malo thesauro profert mala.
36 Sed dico vobis, Quodcunque verbum otiosum
locuti fuerint homines, de eo reddituros rationem
37 in die judicii. Ex sermonibus enim tuis justi-
ficaberis, et ex sermonibus tuis condemnaberis.
38 TUNC responderunt quidam e Scribis ac Pharisæis,
dicentes, Magister, velimus ex te signum videre.
39 Ipse vero respondens dixit eis, Gens improba et
adulterina signum requirit, sed signum non da-
40 bitur ei, nisi signum illud Jonæ prophetæ. Sicut
enim fuit Jonas in ventre ceti tres dies et tres
noctes, ita erit Filius hominis in corde terræ
41 tres dies et tres noctes. Ninevitæ resurgent in
judicio cum gente ista, et condemnabunt eam:
quod ipsi resipuerint ad præconium Jonæ; et
42 ecce, plus quam Jonas *est* in hoc loco. Regina
Austri surget in judicio cum gente ista, et con-
demnabit eam: quod venerit ab ultimis terris, ut
audiret sapientiam Solomonis; et ecce, plus quam
43 Solomon *est* in hoc loco. Cæterum quum im-
purus spiritus exierit a quopiam, transit per arida
44 loca, quærens requiem, et non invenit. Tunc
dicit, Revertar domum meam, unde exivi. Et
quum venit, invenit *eam* vacantem, versam, et
45 ornatam. Tunc abit et accipit secum septem
alios spiritus improbiores quam ipse *sit*, et ingressi

habitant illic; fitque ultima conditio hominis illius
deterior priore. Ita etiam erit genti isti improbæ.
46 Quum autem adhuc loqueretur turbæ, ecce,
mater et fratres ejus adstiterunt foris, quærentes
47 ejus colloquium. Dixit autem ei quidam, Ecce,
mater tua et fratres tui foris adstant, quærentes
tuum colloquium.
48 Ipse vero respondens dixit illi qui *hoc* ei
dixerat, Quæ est mater mea, et qui sunt fratres
49 mei? Et protensa manu sua in discipulos suos,
50 dixit, Ecce mater mea, et fratres mei: quisquis
enim fecerit quod vult Pater ille meus qui est
in cœlis, is est meus frater, et soror, et mater.
13 Illo vero die egressus Jesus domo, sedit apud
2 mare. Et congregata est ad eum turba multa,
adeo ut navigium ingressus sederet: tota autem
turba in littore adstabat.
3 Et locutus est eis multa per parabolas, dicens,
4 Ecce, *quidam* sator exiit ad serendum. Et quum
is seminaret, alia quidem ceciderunt secundum
viam; et venerunt volucres, et excederunt ea.
5 Alia vero ceciderunt in petrosa, ubi non habebant terram multam; et statim exorta sunt, propterea quod non habebant profundam terram:
6 sole autem exorto, ardore tacta sunt, et propterea quod non habebant radicem, exaruerunt.
7 Alia vero ceciderunt in spinas; et ascenderunt
8 spinæ, et suffocarunt ea. Alia vero ceciderunt
in terram bonam; et ediderunt fructum, aliud
quidem centena, aliud vero sexagena, aliud vero
9 tricena. Qui habet aures ad audiendum, audiat.
10 Tunc accedentes discipuli dixerunt ei, Quare
per parabolas loqueris eis?
11 Ipse vero respondens dixit eis, Quia vobis
datum est nosse mysteria regni cœlorum, illis
12 autem non est datum. Quisquis enim habet dabi-

tur ei, et amplius habebit; quisquis autem non
13 habet, etiam quod habet tolletur ab eo. Propterea per parabolas loquor eis; quia conspicientes
non vident, et audientes non audiunt, nec intelli-
14 gunt. Itaque completur in ipsis prophetia Esaiæ,
quæ dicit, Auditu audietis, et non intelligetis; et conspicientes conspicietis, et
15 non videbitis. Crassum factum est enim
cor populi hujus, et auribus graviter audierunt, et oculis suis conniverunt: ne
quando cernant oculis, et auribus audiant, et corde intelligant, et se conver-
16 tant, et sanem eos. Vestri vero beati sunt
oculi, quod videant; et aures vestræ, quod au-
17 diant. Amen enim dico vobis, Multi prophetæ
et justi desiderarunt conspicere quæ conspicitis,
et non conspexerunt; et audire quæ auditis, et
non audierunt.

18 Vos igitur audite parabolam ejus qui seminat.
19 Quoties quispiam audit sermonem de regno illo,
et non attendit, venit ille Improbus, et rapit
quod satum est in corde ipsius; is est qui se-
20 cundum viam semen excepit. Qui vero in petrosa semen excepit, is est qui sermonem audit,
21 et eum statim cum gaudio excipit: non habet
autem radicem in sese, sed temporarius est;
ortaque afflictione vel persecutione propter ser-
22 monem, statim offenditur. Qui vero in spinas
semen excepit, is est qui sermonem audit: sed
solicitudo seculi hujus, et seductio divitiarum
23 suffocat sermonem, qui sit fructus expers. Qui
vero in terram bonam excepit semen, is est qui
sermonem audit, et intelligentiam intendit: qui
videlicet fructum fert, editque, alius quidem centena, alius sexagena, alius vero tricena.

24 Aliam parabolam proposuit eis, dicens, Simile

est regnum cœlorum homini serenti bonum semen
25 in agro suo. Quum autem dormirent homines,
venit ejus inimicus, et sevit zizania inter tri-
26 ticum, et abiit. Quum vero germinasset herba,
et fructum edidisset, tunc apparuerunt etiam zi-
27 zania. Accedentes autem servi patrisfamilias,
dixerunt ei, Domine, nonne bonum semen sevisti
28 in tuo agro? unde ergo habet zizania? Ille vero
dixit eis, Inimicus quispiam hoc fecit. Servi
autem dixerunt ei, Vis igitur abeamus et colli-
29 gamus ea? At ille dixit, Non: ne colligendo
30 zizania, eradicetis simul cum eis triticum. Sinite
utraque simul crescere usque ad messem: et
præstituto tempore messis dicam messoribus,
Colligite primum zizania, et ligate ea in fasci-
culos, ad exurendum ea; triticum vero congre-
gate in horreum meum.

31 Aliam parabolam proposuit eis, dicens, Simile
est regnum cœlorum grano sinapis, quod acce-
32 ptum quispiam sevit in agro suo: quod minimum
quidem est omnium seminum: quum autem ex-
creverit, maximum est olerum, et arborescit;
adeo ut veniant volucres cœli et nidulentur in
ramis ipsius.

33 Aliam parabolam locutus est eis, *dicens*, Si-
mile est regnum cœlorum fermento, quod acce-
ptum mulier condidit in farinæ sata tria, usquequo
fermentaretur tota.

34 Hæc omnia locutus est Jesus per parabolas
ad turbam; et absque parabola nihil locutus est
35 eis: ut compleretur quod dictum fuit per pro-
phetam, dicentem, Aperiam per parabolas
os meum: eructabo occultata a jacto fun-
damento mundi.

36 Tunc dimissa turba venit domum Jesus, et

adierunt eum discipuli ejus, dicentes, Edissere
nobis parabolam zizaniorum agri illius.
37 Ipse vero respondens dixit eis, Qui seminat
38 bonum semen est Filius hominis: ager autem
est mundus: bonum vero semen sunt filii regni:
39 zizania vero sunt filii illius Improbi: inimicus
autem, qui seminavit ea, est diabolus: messis
vero consummatio seculi est: messores autem
40 angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania, et
igni exuruntur: ita erit in consummatione seculi
41 hujus. Mittet Filius hominis angelos suos, qui
colligent ex ipsius regno omnia offendicula, et
42 eos qui dant operam iniquitati; projicientque eos
in fornacem ignis; illic erit fletus stridorque
43 dentium. Tunc justi fulgebunt ut sol in regno
Patris sui. Qui habet aures ad audiendum,
audiat.
44 Rursus, simile est regnum cœlorum thesauro
occultato in agro: quem inventum quispiam occuluit, et præ gaudio quod accipit ex eo, subducit *sese*, et omnia quæ habet vendit, emitque
agrum illum.
45 Rursus, simile est regnum cœlorum cuipiam
46 negotiatori, quærenti pulchras margaritas: qui
inventa quadam magni pretii margarita, abiit, et
venundedit omnia quæ habebat, et emit eam.
47 Rursum, simile est regnum cœlorum sagenæ
jactæ in mare, et quæ res cujusvis generis con-
48 gregavit. Quam impletam *piscatores* subduxerunt
in littus: et sedentes collegerunt quæ bona erant
49 in vasa; quæ vero putria, extra abjecerunt. Ita
erit in consummatione seculi: prodibunt angeli,
50 et separabunt improbos e medio justorum; pro-
jicientque eos in caminum ignis: illic erit fletus
et stridor dentium.
51 Dicit eis Jesus, Intellexistis hæc omnia? Di-

52 cunt ei, Etiam, Domine. Ipse vero dixit eis,
Propterea omnis scriba edoctus in regno cœlorum, similis est cuipiam patrifamilias, qui profert e thesauro suo nova et vetera.

53 Et factum est, quum finivisset Jesus parabolas istas, ut solveret illinc.

54 ET quum venisset in patriam suam, docuit eos in synagoga eorum; *adeo* ut percellerentur,
ac dicerent, Unde huic sapientia ista et virtutes?
55 nonne iste est ille fabri filius? nonne mater
ejus dicitur Maria, et fratres ejus Jacobus, et
56 Joses, et Simon, et Judas? et sorores ejus
nonne omnes apud nos sunt? unde igitur isti
57 hæc omnia? Et offendebantur in eo.
Jesus autem dixit eis, Non est propheta in-
58 honoratus nisi in patria sua et domo sua. Neque edidit illic virtutes multas, propter incredulitatem eorum.

14 ILLO tempore audivit Herodes tetrarcha fa-
2 mam *de* Jesu: et dixit pueris suis, Iste est
Joannes ille Baptista; ipse suscitatus est a mortuis, et propterea virtutes agunt in eo.

3 Nam Herodes prehensum Joannem vinxerat,
et posuerat in carcerem, propter Herodiadem
4 uxorem Philippi fratris sui. Dicebat enim ei
5 Joannes, Non licet tibi eam habere. Et quum
cuperet eum interimere, metuebat turbam, quod
6 eum haberent ut prophetam. Quum autem age-
rentur natalitia Herodis, saltaverat filia Hero-
7 diadis in medio; et placuerat Herodi. Unde
cum jurejurando spoponderat *se* daturum ei
8 quicquid petiisset. Illa vero producta a matre
sua, Da mihi, inquit, hic in patina caput Jo-
9 annis Baptistæ. Et tristitia affectus fuerat rex:
sed propter jusjurandum, et eos qui simul accum-
10 bebant, jusserat dari. Et misso *carnifice* de-

11 collaverat Joannem in carcere. Et allatum fue-
rat caput ejus in patina, datumque puellæ; et
12 *ipsa* obtulerat *illud* matri suæ. Et accedentes
discipuli ejus sustulerant corpus, et sepelierant
illud; et venientes renunciaverant Jesu.
13 *HÆC* igitur quum audisset Jesus, secessit illinc
navigio in desertum locum privatim; et quum
hoc audisset turba, pedibus secuta est eum ab
14 urbibus. Et egressus Jesus vidit multam turbam;
et intima commiseratione commotus est erga eos,
sanavitque male valentes eorum.
15 QUUM autem serum diei esset, adierunt eum
discipuli ejus, dicentes, Desertus est locus, et
tempus jam præteriit; dimitte turbam, ut abeant
in vicos et emant sibi escas.
16 Jesus autem dixit eis, Non est illis necesse
abire; date eis vos quod edant.
17 Ipsi vero dicunt ei, Non habemus hic nisi
quinque panes et duos pisces.
18 Ipse autem dixit, Adferte mihi eos huc.
19 Et jussa turba per herbas discumbere, acceptis
quinque illis panibus ac duobus piscibus, suspi-
ciens in cœlum benedixit: et quum fregisset,
20 dedit discipulis panes, discipuli vero turbæ. Et
comederunt omnes, et saturati sunt: sustulerunt-
que quod superfuerat fragmentorum, duodecim
21 cophinos plenos. Qui autem ederant fuere viri
quasi quinquies mille, absque mulieribus ac
puerulis.
22 ET statim adegit Jesus discipulos suos inscen-
dere in navigium, et præire sibi in ripam alteram,
23 dum dimitteret turbam. Dimissa igitur turba,
ascendit in montem privatim, ad orandum: quum
autem serum diei esset, solus erat illic.
24 Navigium vero jam erat in medio mari, vexa-
tum a fluctibus: nam ventus erat contrarius.

25 Quarta autem noctis vigilia abiit ad eos Jesus,
26 ambulans super mare. Et eo viso super mare
ambulante, discipuli turbati sunt, dicentes, Spec-
27 trum est: et præ metu clamarunt. Sed statim
locutus est eis Jesus, dicens, Considite: ego sum;
ne metuite.
28 Respondens autem ei Petrus dixit, Domine,
si tu es, jube me ad te venire super aquas.
29 Ipse vero dixit, Veni. Et quum descendisset e
navigio Petrus, ambulavit super aquas, ut veniret
30 ad Jesum. Conspiciens autem ventum validum,
metuit: et quum cœpisset demergi, clamavit,
31 dicens, Domine, serva me. Statim vero Jesus,
extenta manu, apprehendit eum, dicitque ei,
Exigua fide prædite, quid dubitasti?
32 Et quum ipsi essent ingressi navigium, pacatus
33 fuit ventus. Qui autem erant in navigio, veni-
entes adoraverunt eum, dicentes, Vere Dei Fi-
lius es.
34 ET quum trajecissent, venerunt in terram Gen-
35 nesaret. Et quum agnovissent eum viri loci
illius, miserunt in totam circumjacentem illam
regionem; et obtulerunt ei omnes male affectos:
36 et precabantur eum, ut solum tangerent fimbriam
pallii ipsius: et quotquot tetigerunt, liberati sunt.
15 TUNC quidam *qui* Hierosolymis *advenerant*
scribæ et Pharisæi, adierunt Jesum, dicentes,
2 Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem
seniorum? non enim lavant manus suas, quum
edunt panem.
3 At ille respondens dixit eis, Quare et vos
transgredimini præceptum Dei per traditionem
4 vestram? Nam Deus præcepit, dicens, Honora
patrem tuum et matrem; et, Qui maledixerit
5 patri aut matri, morte moriatur. Vos autem
dicitis, Quicunque dixerit patri aut matri, Donum

est quocunque a me juvari posses, *insons erit;*
6 et nequaquam honoraverit patrem suum aut ma-
7 trem suam. Et irritum fecistis præceptum Dei
8 per traditionem vestram. Hypocritæ, bene de
vobis prophetavit Esaias, dicens, Appropinquat
mihi populus hic ore suo, et labiis me
9 honorat: cor autem eorum procul distat
a me. Sed frustra me colunt, docentes
doctrinas *quæ sunt* præcepta hominum.
10 Et advocata turba dixit eis, Audite, et intel-
11 ligite. Non quod ingreditur in os, polluit ho-
minem: sed quod egreditur ex ore, hoc polluit
hominem.

12 Tunc accedentes discipuli ejus dixerunt ei, Nosti Pharisæos audito isto sermone offensos fuisse?

13 Ipse vero respondens dixit, Omnis planta,
quam non plantavit Pater ille meus cœlestis,
14 eradicabitur. Omittite illos; sunt viæ duces cæci
cæcorum: quod si cæcus cæcum per viam duxerit,
ambo in foveam cadent.

15 RESPONDENS autem Petrus dixit ei, Edissere nobis parabolam istam.

16 Jesus autem dixit, Adhuc et vos intelligentia
17 caretis? nondum perpenditis, quicquid ingreditur
in os, in ventrem cedere, et in latrinam ejici?
18 quæ autem proficiscuntur ex ore, ex ipso corde
19 egrediuntur, et illa polluunt hominem. Nam ex
corde egrediuntur cogitationes improbæ, cædes,
adulteria, scortationes, furta, falsa testimonia,
20 maledicta. Hæc sunt quæ polluunt hominem:
illotis autem manibus edere, non polluit hominem.

21 ET egressus illinc Jesus secessit in partes Tyri et Sidonis.

22 Et ecce, mulier Chananæa a finibus illis egressa, clamitavit, dicens ei, Miserere mei, Domine, Fili

23 Davidis! filia mea male a dæmonio vexatur. Ille
vero non respondit ei quicquam. Tunc accedentes
discipuli ejus rogarunt eum, dicentes,
Dimitte eam; nam clamat post nos.
24 Ipse vero respondens dixit, Non sum missus
nisi ad oves perditas domus Israel.
25 Illa autem venit et adoravit eum, dicens, Domine,
succurre mihi!
26 Ipse vero respondens dixit, Non est bonum
accipere panem liberorum, et objicere catellis.
27 Ipsa autem dixit, Etiam, Domine: etenim
catelli edunt ex micis, quæ cadunt e mensa dominorum
suorum.
28 Tunc respondens Jesus dixit ei, O mulier,
magna *est* fides tua: fiat tibi ut vis. Et sanata
fuit filia ejus ab eo momento.
29 ET digressus illinc Jesus venit ad mare Galilææ:
et quum ascendisset in montem, sedit illic.
30 Tunc venit ad eum turba multa, habens secum
claudos, cæcos, mutos, mancos, et alios multos,
et abjecerunt eos ad pedes Jesu: et sanavit eos:
31 *adeo* ut turba mirata sit, conspicientes mutos
loquentes, mancos sanos, claudos ambulantes,
cæcos videntes; et glorificarunt Deum Israelis.
32 JESUS autem advocatis discipulis suis dixit,
Commoveor misericordia erga turbam; quia jam
triduum permanent apud me, et non habent
quod edant: et dimittere eos jejunos nolo, ne
viribus deficiant in via.
33 Tunc dicunt ei discipuli ejus, Unde nobis in
deserto tot panes ut saturemus turbam tantam?
34 Dicit igitur eis Jesus, Quot panes habetis?
Illi autem dixerunt, Septem, et paucos pisciculos.
35 Tunc jussit turbam discumbere humi. 36 Et
acceptos septem illos panes ac pisces, quum gratias
egisset, fregit, deditque discipulis suis; di-

37 scipuli vero turbæ. Comederuntque omnes, et
saturati sunt: et sustulerunt quod superfuerat
38 fragmentorum septem sportas plenas. Erant
autem qui comederant quater mille viri, absque
mulieribus et puerulis.
39 TUNC dimissa turba inscendit in navigium,
venitque in fines Magdala.
16 Et quum accessissent Pharisæi et Sadducæi,
tentantes, rogarunt eum ut signum e cœlo ipsis
ostenderet.
2 Ipse vero respondens dixit eis, Quando serum
est diei, dicitis, Serenitas *erit;* rubet enim cœ-
3 lum. Et mane, Hodie *erit* tempestas; rubet
enim cœlum triste. Hypocritæ, faciem quidem
cœli nostis discernere, signa vero temporum
4 illorum non potestis? Gens improba et adulte-
rina signum requirit: sed signum non dabitur ei,
nisi signum illud Jonæ prophetæ. Et derelictis
ipsis abiit.
5 ET quum venissent discipuli ejus in ulteriorem
ripam, obliti fuerant sumere panes.
6 Jesus autem dixit eis, Videte et cavete a fer-
mento Pharisæorum et Sadducæorum.
7 Ipsi vero disceptabant inter se, dicentes, Panes
non sumpsimus.
8 *Id* autem quum nosset Jesus, dixit eis, Quid
disceptatis inter vos, exigua fide prædití, quod
9 panes non sumpsistis? nondum perpenditis, ne-
que memoria repetitis quinque illos panes *illorum*
quinquies millium, et quot cophinos acceperitis?
10 neque septem illos panes quater mille *hominum*,
et quot sportas acceperitis? quomodo non ani-
11 madvertitis me non dixisse vobis de pane, ut
caveretis a fermento Pharisæorum et Saddu-
cæorum?
12 Tunc intellexerunt eum non dixisse, ut cave-

rent a fermento panis, sed a *fermento* doctrinæ
Pharisæorum et Sadducæorum.
13 QUUM venisset autem Jesus in partes Cæsa-
reæ *quæ dicitur* Philippi, interrogavit discipulos
suos, dicens, Quemnam esse me dicunt homines
Filium hominis?
14 Illi vero dixerunt, Alii quidem, Joannem Ba-
ptistam; alii vero, Eliam; alii vero, Jeremiam,
aut unum ex prophetis.
15 Dicit eis, Vos autem quem me dicitis esse?
16 Respondens vero Simon Petrus dixit, Tu es
Christus, ille Filius Dei viventis.
17 Tunc respondens Jesus dixit ei, Beatus es,
Simon Bar-Jona: quia caro et sanguis *hoc* non
detexit tibi, sed Pater meus qui est in cœlis.
18 Sed et ego tibi dico, Tu es Petrus, et super
hanc petram ædificabo meam ecclesiam: et portæ
19 inferorum non superabunt eam. Et tibi dabo
claves regni cœlorum: et quicquid ligaveris in
terra, erit ligatum in cœlis; et quicquid solveris
in terra, erit solutum in cœlis.
20 Tunc interdixit discipulis suis, ut nemini dice-
rent se esse Jesum illum Christum.
21 Ex eo tempore cœpit Jesus indicare discipulis
suis, oportere se abire Hierosolymam, et multa
pati a senioribus et primariis sacerdotibus, et
scribis, et interimi, et tertio die suscitari.
22 Et prehensum eum Petrus cœpit objurgare,
dicens, Propitius tibi esto, Domine; nequaquam
erit tibi istud.
23 At ille sese convertens dixit Petro, Abscede
a me, Satana; offendiculo es mihi: nam non sa
pis quæ *sunt* Dei, sed quæ *sunt* hominum.
24 Tunc Jesus dixit discipulis suis, Si quis vult
pone me venire, abdicet semetipsum, et attolat
25 crucem suam, ac sequatur me. Quisquis enim

voluerit animam suam servare, perdet eam: quis-
quis autem perdiderit animam suam mea causa,
26 inveniet eam. Quid enim prodest cuipiam si
totum mundum lucratus fuerit, anima vero sua
mulctetur? aut quam dabit quispiam compen-
27 sationem animæ suæ? Futurum est enim, ut Fi-
lius hominis veniat cum gloria Patris sui, cum
angelis suis: et tunc reddet unicuique secundum
28 facta ipsius. Amen dico vobis, Sunt quidam ex
his qui hic adstant, qui nequaquam gustabunt
mortem, usquedum viderint Filium hominis ve-
nientem in regnum suum.

17 SEXTO vero post die assumit Jesus Petrum,
ac Jacobum, et Joannem fratrem ejus, et sub-
2 ducit eos privatim in montem sublimem. Trans-
formatusque est coram eis: et fulsit facies ejus
ut sol: vestimenta autem ejus facta sunt alba ut
3 lux. Et, ecce, conspecti sunt eis Moses et
4 Elias, cum eo colloquentes. Respondens autem
Petrus dixit Jesu, Domine, bonum est nos hic
esse: si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi
unum, et Mosi unum, et Eliæ unum.

5 Adhuc eo loquente, ecce, nubes lucida inum-
bravit eos: et, ecce, vox e nube, dicens, Hic
est Filius ille meus dilectus, ille in quo acqui-
esco: ipsum audite.

6 Et quum *hæc* audissent discipuli, ciciderunt in
7 faciem suam, et metuerunt vehementer. Tunc
accedens Jesus tetigit eos, dixitque, Surgite, et
8 ne metuite. Sublatis autem oculis suis neminem
viderunt, nisi Jesum solum.

9 Et quum descenderent de monte, præcepit eis
Jesus, dicens, Nemini dixeritis quod vidistis,
usquequo Filius hominis a mortuis resurgat.

10 TUNC interrogaverunt eum discipuli sui, dicen-

tes, Quid igitur scribæ dicunt, oportere ut Elias
primum veniat?
11 Jesus autem respondens dixit eis, Elias quidem
12 veniet primum, et restituet omnia: sed dico
vobis, Eliam jam venisse, quem non agnoverunt,
sed fecerunt ei quæcunque voluerunt; ita futu-
rum est, ut et Filius hominis patiatur ab eis.
13 Tunc intellexerunt discipuli *eum* de Joanne
Baptista *hæc* ipsis dixisse.
14 ET quum venissent ad turbam, adiit eum qui-
15 dam, procidens ei ad genua, et dicens, Do-
mine, miserere filii mei, quoniam lunaticus est,
et male afficitur: nam sæpe cadit in ignem, et
16 sæpe in aquam. Et obtuli eum discipulis tuis,
nec potuerunt eum sanare.
17 Respondens autem Jesus dixit, Gens incredula
et perversa, quousque tandem ero vobiscum?
quousque tandem sufferam vos? adducite mihi
18 eum huc. Et increpavit dæmonium Jesus; exiit-
que illud ab eo; et sanatus est puer ab illo
momento.
19 TUNC adeuntes discipuli Jesum privatim, dixe-
runt, Quare nos non potuimus illud ejicere?
20 Jesus autem dixit eis, Propter incredulitatem
vestram: amen quippe dico vobis, Si habeatis
fidem quantulum *est* granum sinapi, dicetis huic
monti, Transgreditor hinc illuc; et transgredietur:
21 et nihil impossibile vobis erit. Hoc vero genus
dæmoniorum non egreditur nisi oratione et je-
junio.
22 VERSANTIBUS autem ipsis in Galilæa, dixit eis
Jesus, Futurum est ut Filius hominis tradatur in
23 manus hominum; et interiment eum, sed tertio
die suscitabitur. Et *discipuli* affecti fuerunt
tristitia vehementer.
24 QUUM autem venissent Capernaum, venerunt

ad Petrum qui didrachma accipiunt, dixeruntque,
25 Magister vester non solvit didrachma? Dicit, Etiam.
Et quum ingressus fuisset domum, prævenit
eum Jesus, dicens, Quid tibi videtur, Simon?
Reges terræ a quibus accipiunt tributa sive
26 censum? a filiis suis, an ab alienis? Dicit ei
Petrus, Ab alienis. Ait ei Jesus, Nempe
27 igitur liberi sunt filii. Sed ne offendiculo simus
eis, profectus ad mare, mitte hamum; et eum
piscem, qui ascenderit primus, attolle; et aperto
ejus ore invenies staterem: acceptum illum da
eis pro me et *pro* te.
18 EO ipso tempore adierunt Jesum discipuli,
dicentes, Quisnam maximus est in regno cœlorum?
2 Et quum advocasset puerulum Jesus, statuit
3 eum in medio eorum, et dixit, Amen dico vo-
bis, Nisi vos converteritis, et fiatis ut pueruli,
nequaquam ingrediemini in regnum cœlorum.
4 Quisquis igitur summiserit sese *ut sit* sicut *est*
puerulus iste, is est maximus ille in regno cœ-
5 lorum. Et quisquis exceperit aliquem puerulum
6 talem nomine meo, me excipit. Quisquis autem
offendiculo fuerit uni ex parvis istis qui in me
credunt, præstiterit ei ut suspendatur mola asinaria
in collo ejus, ac demergatur in profundo maris.
7 Væ mundo ab offendiculis: necesse est enim
ut eveniant offendicula: veruntamen væ homini
8 illi per quem offendiculum evenit. Si vero ma-
nus tua, vel pes tuus, facit ut tu offendas, ex-
scinde ea, et abjice abs te: bonum est tibi in
vitam ingredi claudum aut mancum, *potius* quam
duas manus, vel duos pedes habentem, conjici
9 in ignem illum æternum. Et si oculus tuus facit
ut tu offendas, erue eum, et abjice abs te: bonum
est tibi luscum ingredi in vitam, *potius* quam
duos oculos habentem, conjici in gehennam ignis.

10 Videte ne contemnatis aliquem ex parvis istis:
dico enim vobis, Angelos eorum in cœlis per
omne *tempus* cernere faciem Patris mei qui in
11 cœlis est. Venit enim Filius hominis ut servet
12 quod perierat. Quid vobis videtur? si fuerint
alicui homini centum oves, et erraverit una ex
iis, nonne relictis ipsis nonaginta novem, pro-
fectus in montes, quærit eam quæ aberraverat?
13 quod si acciderit ut inveniat eam, amen dico
vobis, gaudet super ea magis quam super illis
14 nonaginta novem quæ non aberrarant. Ita non
vult Pater vester qui in cœlis est, ut pereat
ullus ex parvis istis.

15 Si vero peccaverit in te frater tuus, ito, et
argue eum inter te et ipsum solum: si te audi-
16 erit, lucratus es fratrem tuum. Sin vero te non
audierit, assume tecum adhuc unum aut duos;
ut ex ore duorum aut trium testium confirmetur
17 res tota. Quod si neglexerit eos audire, dic
ecclesiæ: quod si ecclesiam audire neglexerit,
sit tibi velut qui *est* ethnicus et publicanus.
18 Amen dico vobis, Quæcunque ligaveritis in terra,
erunt ligata in cœlo; et quæcunque solveritis in
19 terra, erunt soluta in cœlo. Rursum dico vobis,
Si duo ex vobis consenserint in terra, de omni
re quam petierint, fiet eis a Patre meo qui in
20 cœlis est. Ubi enim sunt duo vel tres congre-
gati in nomine meo, illic sum in medio eorum.

21 Tunc adiens eum Petrus dixit, Domine, quo-
ties peccabit in me frater meus, et remittam ei?
an usque septies?

22 Dicit ei Jesus, Non dico tibi, Usque septies,
sed usque septuagies septies.

23 Propterea simile est regnum cœlorum regi,
24 qui voluit conferre rationem cum servis suis. Et
quum cœpisset conferre, oblatus est ei quidam

25 debitor decies mille talentorum. Quum autem
is non posset *hæc* reddere, jussit eum dominus
ejus venundari, et uxorem ejus, et liberos, et
26 omnia quæ habebat, et reddi *debitum*. Proci-
dens ergo servus ille adorabat eum, dicens, Do-
mine, patiente animo esto adversum me, et omnia
27 tibi reddam. Commotus autem intima commi-
seratione dominus servi illius, dimisit eum, et
28 mutuum remisit ei. Egressus vero servus ille in-
venit unum ex conservis suis, qui debebat ei
centum denarios; et prehensum eum suffocabat,
29 dicens, Redde quod debes. Procidens ergo
conservus ejus ad ejus pedes, precabatur eum,
dicens, Patiente animo esto adversum me, et
30 omnia reddam tibi. Ille vero noluit; sed abiens
conjecit eum in carcerem, quousque redderet
31 debitum. Quum autem vidissent conservi ejus
quæ facta fuerant, tristitia affecti fuerunt vehe-
menter; et quum venissent, declararunt domino
32 suo omnia quæ facta fuerant. Tunc eo advocato,
dominus ipsius dixit ei, Serve improbe, totum
debitum illud remisi tibi, quoniam precatus es
33 me: nonne oportuit et te misereri conservi tui,
34 ut et ego tui misertus sum? Et iratus dominus
ejus tradidit eum tortoribus, usquequo redderet
id omne quod sibi debebatur.
35 Ita et Pater ille meus cœlestis faciet vobis,
nisi remiseritis suo quisque fratri ex cordibus
vestris offensas eorum.

19 ET factum est, quum finiisset Jesus sermones
istos, ut solveret ex Galilæa, et veniret in fines
2 Judææ, secus Jordanem. Et secuta est eum
turba multa, sanavitque eos illic.
3 Tunc adierunt eum Pharisæi, tentantes eum,
et dicentes ei, Licetne homini dimittere uxorem
suam quavis ex causa?

4 Ille vero respondens dixit eis, Non legistis
Opificem ab initio fecisse masculum et feminam?
5 et dixisse, Propterea derelinquet homo patrem
et matrem, et agglutinabitur uxori suæ; et qui
6 duo *fuerant*, erunt una caro? Itaque non amplius sunt duo, sed una caro: quod ergo Deus conjunxit, homo ne sejungito.
7 Dicunt ei, Cur ergo Moses præcepit dare libellum discessionis, et eam dimittere?
8 Dicit eis, Moses pro duritia cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras: ceterum a
9 principio non fuit ita. Dico autem vobis, Quicunque dimiserit uxorem suam, nisi ob scortationem, et aliam duxerit, mœchatur; et qui dimissam duxerit, mœchatur.
10 Dicunt ei discipuli ejus, Si tale est negotium hominis cum uxore, non expedit uxorem ducere.
11 Ipse vero dixit eis, Non omnes sunt capaces
12 hujus sermonis, sed *ii* quibus datum est. Sunt enim eunuchi, qui ex matris utero nati sunt ita: et sunt eunuchi, qui castrati sunt ab hominibus: et sunt eunuchi qui seipsos castrarunt propter regnum cœlorum. Qui potest capax esse *hujus rei*, capiat.
13 TUNC oblati sunt ei pueruli, ut manus eis imponeret, et oraret: discipuli autem objurgarunt eos.
14 Jesus autem ait, Omittite istos puerulos, et ne prohibete eos ad me venire: talium est enim
15 regnum cœlorum. Et quum imposuisset eis manus, profectus est illinc.
16 ET ecce, quidam accedens dixit ei, Magister bone, quid boni faciam, ut habeam vitam æternam?
17 Ipse vero dixit ei, Cur me dicis bonum? nullus est bonus, nisi unus, *nempe* Deus. Si vis autem ad vitam ingredi, observa præcepta.

18 Dicit ei, Quæ?
Jesus autem dixit, Non occides, Non mœcha-
beris, Non furaberis, Non dices falsum testimo-
19 nium, Honora patrem tuum et matrem, et, Diliges
proximum tuum ut teipsum.
20 Dicit ei adolescens ille, Omnia hæc observavi
a juventute mea: quo adhuc deficior?
21 Ait ei Jesus, Si vis perfectus esse, abi, vende
quæ habes, et da pauperibus; et habebis the-
saurum in cœlo: et adesdum, sequere me.
22 Quum audisset autem adolescens ille hunc
sermonem, abiit tristitia affectus: habebat enim
bona multa.
23 Jesus autem dixit discipulis suis, Amen dico
vobis, Dives difficulter introibit in regnum cœ-
24 lorum. Rursum vero dico vobis, Facilius est
camelum per foramen acus transire, quam divi-
tem in regnum Dei introire.
25 *His* autem auditis, discipuli ejus perculsi sunt
valde, dicentes, Quis ergo potest servari?
26 Intuitus autem *eos* Jesus dixit eis, Apud ho-
mines hoc impossibile est; apud Deum autem
omnia possibilia sunt.
27 Tunc respondens Petrus dixit ei, Ecce, nos
reliquimus omnia, et secuti sumus te: quid ergo
erit nobis?
28 Jesus autem dixit eis, Amen dico vobis, Vos
qui secuti estis me, in regeneratione, quum se-
derit Filius hominis in throno gloriæ suæ, sede-
bitis vos etiam, *inquam*, in thronis duodecim,
judicium ferentes de duodecim tribubus Israelis.
29 Et quisquis reliquerit domos, aut fratres, aut so-
rores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut
liberos, aut agros, causa nominis mei, centuplicia
accipiet, et vitam æternam hæreditatis jure posside-
30 bit. Multi autem primi, erunt ultimi; et ultimi, primi.

20 Simile enim est regnum cœlorum patrifamilias,
qui exiit cum prima luce ad conducendos ope-
2 rarios, *quos mitteret* in vineam suam. Pactus
autem cum operariis denario in diem, misit eos
3 in vineam suam. Et egressus circa horam ter-
4 tiam, vidit alios stantes in foro otiosos: et illis
dixit, Abite et vos in vineam, et quodcunque
5 justum fuerit dabo vobis. Illi autem abierunt.
Rursum egressus circa sextam et nonam horam,
6 fecit itidem. Circa horam autem undecimam
egressus, invenit alios stantes otiosos, ac dicit
7 eis, Cur hic statis totum diem otiosi? Dicunt ei,
Quia nemo nos conduxit. Dicit eis, Abite et
vos in vineam, et quicquid fuerit justum acci-
8 pietis. Quum autem serum diei esset, dicit do-
minus vineæ procuratori suo, Voca operarios, et
redde eis mercedem, incipiens ab ultimis, usque
9 ad primos. Et quum venissent qui circa undeci-
mam horam *conducti fuerant*, acceperunt sin-
10 guli denarium. Quum venissent autem primi,
existimarunt se plus esse accepturos: sed acce-
11 perunt ipsi quoque singuli denarium. Sed quum
accepissent, murmurabant adversus patremfamilias,
12 dicentes, Isti ultimi unam horam *opus* fecerunt,
et eos pares nobis fecisti, qui portavimus onus
13 diei, et æstum. Ipse vero respondens dixit uni
eorum, Amice, non facio tibi injuriam; nonne
14 denario pactus es mecum? tolle quod tuum est,
et abi. Volo autem huic ultimo dare ut et tibi.
15 Annon licet mihi quod volo facere in meis *rebus?*
an oculus tuus malus est, quia ego bonus sum?
16 Sic ultimi, erunt primi; et primi, ultimi: multi
enim sunt vocati, pauci vero electi.
17 ET ascendens Jesus Hierosolymam, assumpsit
duodecim discipulos suos privatim in via, et
18 dixit eis, Ecce, ascendimus Hierosolymam, et

Filius hominis tradetur primariis sacerdotibus ac
19 scribis, et condemnabunt eum morte; tradentque
eum gentibus, ut illudant, et flagellent, et cruci-
figant: sed tertia die resurget.
20 TUNC venit ad eum mater filiorum Zebedæi
cum filiis suis, adorans, et petens aliquid ab eo.
21 Ipse vero dixit ei, Quid vis?
Ait ei, Dic ut sedeant isti duo filii mei, unus ad
dextram tuam, et alter ad sinistram, in regno tuo.
22 Respondens autem Jesus dixit, Nescitis quid pe-
tatis: potestis bibere poculum quod ego bibiturus
sum, et baptistmate, quo ego baptizor, baptizari?
Dicunt ei, Possumus.
23 Tunc dicit eis, Poculum quidem meum bibetis,
et baptismate quo ego baptizor baptizabimini:
sedere autem ad dextram meam et sinistram
meam, non est meum dare, sed *dabitur* quibus
paratum est a Patre meo.
24 Et quum *hæc* audissent *alii* decem, indignati
sunt de duobus fratribus.
25 Jesus autem, quum eos advocasset, ait, Scitis
principes gentium in eas dominari, et magnates
26 auctoritate uti in eas. Verum non ita erit inter
vos: sed quicunque voluerit inter vos magnus
27 fieri, esto vester minister: et quicunque voluerit
28 inter vos primus esse, esto vester servus. Sicut
Filius hominis non venit ut sibi ministretur, sed
ut ministret, detque animam suam *in* redem-
ptionis pretium pro multis.
29 EGREDIENTIBUS autem ipsis *urbe* Jericho,
30 secuta est eum turba multa. Et ecce, duo
cæci sedentes apud viam, quum audissent Jesum
præterire, clamarunt, dicentes, Miserere nostri,
31 Domine, Fili Davidis. Turba autem objurgabat
eos, ut silerent; illi vero magis clamabant, di-
centes, Miserere nostri, Domine, Fili Davidis.

32 Et quum substitisset Jesus, vocavit eos, et ait,
Quid vultis faciam vobis?
33 Dicunt ei, Domine, ut aperiantur oculi nostri.
34 Commiseratione autem intima commotus Jesus
tetigit oculos eorum: et statim visum receperunt
oculi eorum; et *ipsi* secuti sunt eum.
21 ET quum appropinquassent Hierosolymis, et
venissent ad Bethphage ad montem Olearum, tunc
2 Jesus misit duos discipulos, dicens eis, Ite in
vicum qui vobis est ex adverso, et statim inve-
nietis asinam ligatam, et pullum cum ea: solvite
3 *eos*, et adducite mihi. Et si quis vobis aliquid
dixerit, dicite, Domino his opus est: statim au-
tem remittet eos.
4 Hoc autem totum factum est, ut impleretur
5 quod dictum est per prophetam, dicentem, Di-
cite filiæ Sion, Ecce, rex tuus venit tibi
lenis, et insidens asinæ, ac pullo fœtui
subjugis *asinæ*.
6 Profecti autem sunt discipuli, feceruntque sicut
7 imperarat eis Jesus: et adduxerunt asinam et
pullum, et eis imposuerunt vestimenta sua, et
8 collocarunt *ipsum* super ea. Plurima autem
turba straverunt vestimenta sua in via: alii vero
cædebant ramos ex arboribus, et sternebant in
9 via. Porro turba, quæ præibat, et quæ seque-
batur, clamabat, dicens, Hosanna Filio Davidis:
benedictus qui venit in nomine Domini: hosanna
o qui es in *cœlis* altissimis.
10 Et quum introisset Hierosolymam, commota
11 est tota urbs, dicens, Quis est iste? Turba vero
dicebat, Hic est Jesus ille propheta ortus Naza-
retha *urbe* Galilææ.
12 ET introivit Jesus in templum Dei, et ejecit
omnes qui vendebant et qui emebant in templo;
mensasque numulariorum, et cathedras vendentium

13 columbas subvertit. Et dixit eis, Scriptum est,
Domus mea domus orationis vocabitur;
at vos fecistis eam speluncam latronum.
14 Tunc venerunt ad eum cæci et claudi in tem-
plo: et sanavit eos.
15 Quum vidissent autem primarii sacerdotes et
scribæ miranda illa quæ fecerat, et pueros cla-
mantes in templo, et dicentes, Hosanna Filio
16 Davidis, indignati sunt. Et dixerunt ei, Audis
quid isti dicant?
Jesus autem dixit eis, Etiam: nunquam legis-
tis, Ex ore infantium et lactentium per-
fecisti laudem?
17 Et eis derelictis, abiit Bethaniam extra ur-
bem, et diversatus est illic.
18 Mane autem rediens in urbem, esuriit. 19 Et
quum vidisset ficum quandam apud viam, venit
ad eam, et nihil invenit in ea nisi folia solum:
tunc dicit ei, Ne amplius ex te fructus nascitor
in æternum. Et exaruit illico ficus.
20 Quum igitur hoc vidissent discipuli, mirati
sunt, dicentes, Quomodo illico exaruit ficus?
21 Respondens autem Jesus ait eis, Amen dico
vobis, Si habueritis fidem, neque hæsitaveritis,
non solum hoc *quod factum est* ficui facietis,
verum etiam si monti illi dixeritis, Tollitor, et
22 projicitor in mare, fiet. Et quæcunque orando
petieritis, si credideritis, accipietis.
23 QUUM autem venissent in templum, primarii
sacerdotes et seniores populi eum docentem adi-
erunt, dicentes, Quali auctoritate facis ista? et
quis tibi dedit istam auctoritatem?
24 Respondens vero Jesus dixit eis, Interrogabo
vos et ego quiddam: quod si dixeritis mihi, dicam
25 et ego vobis qua auctoritate ista faciam: Baptisma
Joannis unde erat? e cœlo, an ex hominibus?

At illi ratiocinabantur apud se, dicentes, Si
dixerimus, E cœlo; dicet nobis, Quare ergo non
26 credidistis ei? Sin autem dixerimus, Ex hommi-
bus; metuimus turbam: omnes enim habent Jo-
27 annem ut prophetam. Et respondentes Jesu di-
xerunt, Nescimus.

Ait eis et ipse, Nec ego vobis dicam qua
28 auctoritate ista faciam. Quid autem vobis vide-
tur? Quidam habebat duos filios: et accedens
ad priorem, dixit, Fili abi, hodie operare in
29 vinea mea. Ille vero respondens ait, Nolo: sed
30 postea quum resipuisset abiit. Et accedens ille
ad secundum, dixit itidem. Is vero respondens
31 ait, Ego *abeo*, domine: sed non abiit. Uter e
duobus fecit quod voluit *ejus* pater?

Dicunt ei, Prior.

Dicit eis Jesus, Amen dico vobis, Publicani
et meretrices antecedunt vos in regnum Dei.
32 Venit enim ad vos Joannes via justitiæ, et non
credidistis ei; publicani vero et meretrices cre-
diderunt ei: vos autem qui *hoc* vidistis, non resi-
puistis postea, ut ei crederetis.

33 Aliam parabolam audite: Fuit quidam pater-
familias, qui plantavit vineam, et sepem circum-
posuit ei, foditque in ea torcular, et ædificavit
turrim, et elocavit eam agricolis: ac peregre
34 profectus est. Quum autem tempus fructuum
appropinquasset, misit servos suos ad agricolas,
35 ut ejus fructus perciperent. Agricolæ vero, captis
ejus servis, alium quidem ceciderunt, alium vero
36 interemerunt, alium autem lapidarunt. Rursum
misit alios servos plures prioribus; et fecerunt
37 eis itidem. Postremo autem misit ad eos filium
38 suum, dicens, Reverebuntur filium meum. Agri-
colæ vero viso filio dixerunt inter se, Iste est
hæres, venite, interimamus eum, et obtineamus

39 hæreditatem ejus. Et captum eum ejecerunt
40 extra vineam, et interemerunt. Quum igitur venerit dominus vineæ, quid faciet agricolis illis?
41 Dicunt ei, Malos ipsos male perdet; et vineam suam elocabit aliis agricolis, qui reddent ei fructum temporibus suis.
42 Dicit eis Jesus, Nunquam legistis in scripturis, Quem lapidem reprobarunt ædificantes, is factus est caput anguli: a Domino factum est illud, et est mirabile in oculis
43 nostris? Propterea dico vobis, Tolletur a vobis regnum Dei, et dabitur genti quæ edat ejus fructus.
44 Porro qui ceciderit ad lapidem istum, confringetur: super quem vero ceciderit, comminuet eum.
45 Et quum audissent primarii sacerdotes ac Pharisæi parabolas ejus, cognoverunt *hæc* de se dici.
46 Et quum studerent eum prehendere, metuerunt turbam, quoniam ut prophetam eum habebat.
22 Tunc respondens Jesus, rursum locutus est
2 eis per parabolas, dicens, Simile est regnum cœlorum cuidam regi, qui fecit nuptias filio suo:
3 et misit servos suos, qui vocarent vocatos ad
4 nuptias: sed noluerunt venire. Rursus misit alios servos, dicens, Dicite vocatis, Ecce, prandium meum paravi, tauri mei, et altilia mactata
5 sunt, et omnia parata; adeste ad nuptias. Illi vero quum *hoc* neglexissent, abierunt, alius quidem in agrum suum, alius vero ad mercaturam
6 suam: reliqui vero prehensos servos ejus con-
7 tumeliis affecerunt, et interemerunt. Rex autem, quum *hoc* audisset, iratus est; et, missis copiis suis, perdidit homicidas illos, et urbem eorum
8 incendit. Tunc dicit servis suis, Nuptiæ quidem paratæ sunt; sed qui vocati fuerant non erant
9 digni. Ite ergo ad compita viarum, et quot-
10 cunque inveneritis, vocate ad nuptias. Et egressi

servi illi in vias, congregarunt omnes quos in-
venerunt, malos pariter ac bonos: et impletæ
sunt nuptiæ convivis.
11 Ingressus autem rex ut spectaret convivas,
vidit illic quendam non indutum indumento nu-
12 ptiali. Tunc dicit ei, Amice, quomodo huc in-
troisti non habens indumentum nuptiale? At illi
13 os occlusum est. Tunc dicit rex ministris, Li-
gatis pedibus et manibus ejus, tollite eum, et
ejicite in tenebras extimas: illic erit fletus et
stridor dentium.
14 Multi enim sunt vocati, pauci vero electi.
15 Tunc profecti Pharisæi consilium ceperunt ut
16 illaquearent eum in sermone. Itaque mittunt ad
eum discipulos suos cum Herodianis, dicentes,
Magister, scimus te veracem esse, et viam Dei
in veritate docere, nec quenquam curare; non
17 enim respicis ad personam hominum: dic ergo
nobis, Quid tibi videtur? licet censum dare Cæ-
sari, an non?
18 Cognita autem Jesus improbitate ipsorum, ait,
19 Quid me tentatis, hypocritæ? Ostendite mihi
numisma census. Ipsi vero obtulerunt ei dena-
20 rium. Tunc dicit eis, Cujus est imago ista et
21 inscriptio? Dicunt ei, Cæsaris.
Tunc dicit eis, Reddite ergo quæ sunt Cæ-
saris, Cæsari; et quæ sunt Dei, Deo.
22 Quum igitur *hoc* audissent, mirati sunt: et
omisso eo abierunt.
23 In illo die adierunt eum Sadducæi, qui dicunt
non esse resurrectionem; et interrogarunt eum,
24 dicentes, Magister, Moses dixit, Si quis mortuus
fuerit non habens filios, frater ejus ducet affi-
nitatis jure uxorem ejus, et suscitabit sobolem
25 fratri suo. Fuerunt autem apud nos septem
fratres: et primus uxore ducta obiit; et quum

non haberet semen, reliquit uxorem suam fratri
26 suo. Similiter etiam secundus, et tertius, usque
27 ad illos septem. Post omnes autem mortua est
28 et mulier. In resurrectione ergo cujus ex illis
septem erit uxor? omnes enim habuerunt eam.
29 Respondens autem Jesus dixit eis, Erratis, neque
30 scripturas scientes, neque potentiam Dei. Nam
in resurrectione neque uxores ducunt, neque
nuptum dantur; sed sunt ut angeli Dei in cœlo.
31 De resurrectione vero mortuorum non legistis
32 quod vobis dictum est a Deo, dicente, Ego
sum Deus Abrahami, et Deus Isaaci, et Deus
Jacobi? Deus non est Deus mortuorum, sed
viventium.

33 Et quum *hoc* audisset turba, perculsa est super
doctrina ipsius.

34 PHARISÆI vero, quum *eum* audissent occlu-
35 sisse os Sadducæis, aggregati sunt apud eum. Et
interrogavit *eum* quidam ex ipsis legis interpres,
36 tentans eum, et dicens, Magister, quod est præ-
ceptum magnum in lege?

37 Jesus autem dixit ei, Diliges Dominum Deum
tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua,
38 et ex tota cogitatione tua. Istud est primum et
39 magnum præceptum. Secundum autem simile
est huic, Diliges proximum tuum ut teipsum.
40 Ab istis duobus præceptis tota lex et prophetæ
pendent.

41 CONGREGATIS autem Pharisæis, interrogavit
42 eos Jesus, dicens, Quid vobis videtur de Christo
illo? cujus filius est?

Dicunt ei, Davidis.

43 Dicit eis, Quomodo ergo David per Spiritum
44 vocat eum Dominum, dicens, Dixit Dominus
Domino meo, Sede ad dextram meam,
usquedum statuero inimicos tuos scabel-

45 lum pedum tuorum? Si ergo David vocat eum
Dominum, quomodo filius ejus est?
46 Et nemo poterat ei respondere quicquam: ne-
que ausus fuit quisquam ab illo die amplius eum
interrogare.
23 Tunc Jesus locutus est turbæ et discipulis
2 suis, dicens, In cathedra Mosis sedent scribæ
3 et Pharisæi. Omnia ergo quæ dixerint vobis
ut observetis, observate et facite: sed secundum
opera eorum ne facite: dicunt enim, et non fa-
4 ciunt. Ligant enim onera gravia difficiliaque
portatu, et imponunt in humeros hominum: di-
5 gito autem suo nolunt ea movere. Omnia vero
opera sua faciunt, ut spectentur ab hominibus:
dilatant enim phylacteria sua, et producunt fim-
6 brias palliorum suorum; amantque primos ac-
cubitus in cœnis, et primos consessus in con-
7 ventibus, et in foris salutationes, et vocari ab
hominibus, Rabbi, Rabbi.
8 Vos autem ne vocamini Rabbi: unus est enim
doctor vester, *nempe* Christus; omnes autem vos
9 fratres estis. Et patrem vestrum ne *quenquam*
vocate in terra: unus est enim Pater vester qui
10 in cœlis est. Nec vocamini doctores: unus enim
11 vester est doctor, *nempe* Christus. Sed qui
12 maximus est vestrum, sit minister vester. Porro
qui sese extollet, deprimetur: et qui sese sub-
mittet, extolletur.
13 Sed væ vobis, scribæ et Pharisæi, hypocritæ!
quoniam præcluditis regnum cœlorum hominibus:
vos enim non introitis, nec introeuntes sinitis in-
14 troire. Væ vobis, scribæ et Pharisæi, hypo-
critæ! quoniam exeditis domos viduarum, idque
in speciem utentes longis orationibus: propterea
15 auferetis graviorem condemnationem. Væ vobis,
scribæ et Pharisæi, hypocritæ! quoniam circum-

itis mare et aridam, ut faciatis unum proselytum:
et quum fuerit factus, facitis eum filium gehennæ
duplo magis quam vos *sitis*.
16 Væ vobis, duces cæci! qui dicitis, Quisquis
juraverit per templum, nihil est: quicunque au-
17 tem juraverit per aurum templi, reus est. Stulti
et cæci! utrum enim majus est, aurum, an tem-
18 plum quod sanctificat aurum? Et, quisquis jura-
verit per altare, nihil est: quicunque autem jura-
verit per donum quod est super ipsum, reus est.
19 Fatui ac cæci! utrum enim majus est, donum an
20 altare quod sanctificat donum? Qui ergo jura-
verit per altare, jurat per ipsum, et per omnia
21 quæ super illud sunt: et qui juraverit per tem-
plum, jurat per ipsum, et per eum qui habitat
22 in eo: et qui juraverit per cœlum, jurat per
thronum Dei, et per eum qui sedet super ipsum.
23 Væ vobis, scribæ et Pharisæi, hypocritæ! qui
decimatis mentham, et anethum, et cuminum, et
omittitis quæ graviora sunt legis, judicium, et
misericordiam, ac fidem: hæc oportuit facere,
24 et illa non omittere. Viæ duces cæci! qui per-
25 colatis culicem, camelum autem absorbetis. Væ
vobis, scribæ et Pharisæi, hypocritæ! qui puri-
ficatis exteriorem poculi patinæque partem, intus
autem *illa* plena sunt rapina et intemperantia.
26 Pharisæe cæce! purifica primum quod est intra
poculum et patinam, ut id quoque quod extra
27 est purum fiat. Væ vobis, scribæ et Pharisæi,
hypocritæ! qui assimiles estis sepulcris dealbatis,
quæ extra quidem apparent speciosa, intus vero
plena sunt ossibus mortuorum omnique immun-
28 ditia. Ita et vos extra quidem apparetis homini-
bus justi, intus autem pleni estis hypocrisi et
legis transgressione.
29 Væ vobis, scribæ et Pharisæi, hypocritæ! qui

ædificatis sepulcra prophetarum, et ornatis mo-
30 numenta justorum; et dicitis, Si fuissemus tem-
poribus patrum nostrorum, non fuissemus eorum
31 socii in cæde prophetarum. Itaque testamini
adversus vosmetipsos, vos esse filios eorum qui
32 prophetas occiderunt. Vos quoque complete
33 mensuram patrum vestrorum. Serpentes, pro-
genies viperarum! quomodo effugere possitis
condemnationem Gehennæ?
34 Propterea, ecce, ego mitto ad vos prophetas,
et sapientes, et scribas; et ex ipsis *nonnullos*
interimetis et crucifigetis; et ex ipsis *nonnullos*
flagellabitis in conventibus vestris, et perseque-
35 mini oppidatim: ut veniat super vos omnis san-
guis justus, effusus super terram a sanguine Abel
justi usque ad sanguinem Zachariæ filii Barachiæ,
36 quem occidistis inter templum et altare. Amen
dico vobis, Venient hæc omnia super ætatem istam.
37 Jerusalem, Jerusalem, interemtrix prophetarum,
et lapidatrix eorum qui ad te missi sunt, quoties
volui aggregare liberos tuos, quemadmodum gal-
lina aggregat pullos suos sub alas, et noluistis!
38 Ecce, relinquitur vobis domus vestra deserta.
39 Dico enim vobis, Nequaquam me videbitis ab
hoc tempore, usquedum dicatis, Benedictus qui
venit in nomine Domini.

24 ET egressus Jesus e templo, abibat: et acces-
serunt discipuli ejus, ut ostenderent ei ædificia
templi.
2 Jesus autem dixit eis, Nonne conspicitis hæc
omnia? Amen dico vobis, Hic non relinquetur
lapis super lapidem qui non dissolvatur.
3 SEDENTE autem eo in monte Olearum, adi-
erunt eum discipuli privatim, dicentes, Dic nobis,
quando hæc erunt? et quod *erit* signum adventus
tui, et consummationis seculi?

4 Et respondens Jesus dixit eis, Videte ne quis
5 vos seducat. Multi enim venient sub nomine
meo, dicentes, Ego sum Christus; multosque se-
6 ducent. Futurum est autem ut audiatis bella,
et rumores bellorum: videte, ne turbamini:
oportet enim omnia *hæc* fieri, sed nondum erit
7 finis. Insurget enim gens in gentem, et regnum
in regnum: et erunt fames, et pestilentiæ, et
8 terræmotus singulis locis. Hæc autem omnia
principium *erunt* dolorum *partus*.
9 Tunc tradent vos afflictioni, et interiment vos;
et eritis exosi omnibus gentibus propter nomen
10 meum. Et tunc offendentur multi; et alius alium
11 prodet, et odio habebit alius alium. Et multi
pseudoprophetæ exorientur, ac seducent multos.
12 Et quoniam multiplicata erit legis transgressio,
13 refrigescet charitas multorum. Sed qui substi-
terit ad finem usque, is servabitur.
14 Et prædicabitur istud evangelium regni in
toto terrarum orbe, ut sit testimonio omnibus
gentibus: et tunc veniet finis.
15 Quum ergo videritis abominationem illam va-
statricem, quæ dicta est per Danielem prophetam,
positam in loco sancto; (qui hæc legit, animum
16 advertat;) tunc qui in Judæa *fuerint*, fugiant
17 in montes: qui in solario, non descendat ut tol-
18 lat quicquam e domo sua: et qui in agro, non
19 revertatur retro ut tollat vestimenta sua. Væ
autem gravidis et lactantibus per illos dies.
20 Orate vero ne fiat fuga vestra hieme, neque
21 sabbato: erit enim tunc afflictio magna, qualis
non fuit a principio mundi ad hoc usque tempus,
22 neque unquam fiet. Et nisi decurtati fuissent
dies illi, non conservaretur ulla caro: sed propter
electos decurtabuntur dies illi.
23 Tunc si quis vobis dixerit, Ecce, hic Christus,

24 aut hic, ne credite. Excitabuntur enim pseudo-
christi et pseudoprophetæ, et edent signa magna
et prodigia; ita ut seducant (si fieri possit) etiam
25 electos. Ecce, prædixi vobis. [26] Itaque si dix-
erint vobis, Ecce, in deserto est; ne egredimini:
27 ecce, in conclavibus; ne credite. Sicut enim
fulgur exit ab oriente, et apparet usque ad occi-
dentem, ita etiam erit adventus Filii hominis.
28 Ubicunque enim fuerit cadaver, illuc congrega-
buntur aquilæ.

29 Statim autem post afflictionem dierum illorum,
sol obscurabitur, nec edet luna splendorem suum,
et stellæ cadent e cœlo, et potestates cœlorum
30 concutientur. Tunc apparebit signum Filii ho-
minis in cœlo; et tunc omnes tribus terræ plan-
gent, et videbunt Filium hominis venientem in
31 nubibus cœli cum potentia et gloria multa. *Is*
vero mittet angelos suos cum tubæ voce magna;
et aggregabunt electos ejus a quatuor ventis, a
cœlorum extremo ad eorum extremum.

32 A ficu autem discite parabolam: Quum jam
ramus ejus tenerescit, et folia germinant, nostis
33 prope esse æstatem: ita et vos, quum videritis
hæc omnia, scitote *illum* prope esse, *et* ad fores.
34 Amen dico vobis, Nequaquam præterierit ætas
35 hæc usquedum omnia ista facta sint. Cœlum et
terra præteribunt; sermones autem mei nequa-
quam præteribunt.

36 De die autem illo et hora nemo scit, ne an-
geli quidem cœlorum; sed Pater meus solus.
37 Sicut autem *erant* dies Noe, ita erit et adventus
38 Filii hominis. Sicut enim diebus qui præces-
serunt diluvium, edebant et bibebant, uxores
ducebant et nuptum dabant, ad eum usque diem
39 quo ingressus est Noe in arcam; nec agnoverunt
diluvium, usquedum venisset, et sustulisset omnes:

40 ita erit et adventus Filii hominis. Tunc duo
erunt in agro; unus accipietur, et alter relin-
41 quetur. Duæ *erunt* molentes in pistrino; una
accipietur, et altera relinquetur.
42 Vigilate ergo, nescitis enim qua hora Dominus
43 vester venturus sit. Illud autem scitote; si sciret
paterfamilias qua vigilia fur venturus sit, vigi-
44 laret, nec sineret perfodi domum suam. Pro-
pterea et vos estote parati: qui qua hora non
putatis, Filius hominis venturus est.
45 Quis igitur est fidelis servus et prudens, quem
constituit dominus supra famulitium suum, ut det
46 illis alimentum in tempore præstituto? beatus
servus ille, quem, quum venerit dominus ejus,
47 invenerit ita facientem. Amen dico vobis, Super
48 omnia, quæ ipsi suppetunt, constituet eum. Quod
si dixerit servus ille malus in corde suo, Differt
49 dominus meus adventum; cœperitque cædere
conservos, quinetiam edere et bibere cum ebriis;
50 veniet dominus servi illius die quo non expectat,
51 et qua hora non novit, et separabit eum, ac
partem ei statuet cum hypocritis: illic erit fletus
et stridor dentium.
25 Tunc erit simile regnum cœlorum decem vir-
ginibus, quæ sumptis lampadibus suis exierunt
2 in occursum sponsi. Quinque autem ex eis erant
3 prudentes, et quinque fatuæ. Quæ erant fatuæ,
sumptis lampadibus suis, non ceperant oleum
4 secum: prudentes vero ceperant oleum in vasis
5 suis una cum suis lampadibus. Morante autem
6 sponso, nictarunt omnes, ac dormierunt. Media
vero nocte clamor ortus est *dicentium*, Ecce,
7 sponsus venit; exite in occursum ejus. Tunc
surrexerunt omnes illæ virgines, et adornarunt
8 lampades suas. Fatuæ vero prudentibus dixe-
runt, Date nobis ex oleo vestro; quia lampades

9 nostræ extinguuntur. Responderunt autem prudentes illæ, dicentes, *Nequaquam*, ne non sufficiat nobis et vobis: ite vero potius ad eos qui
10 vendunt, et ipsæ vobis emite. Quum autem abirent emptum, venit sponsus; et quæ paratæ erant, introierunt cum eo ad nuptias: et clausum
11 est ostium. Postea vero veniunt et reliquæ virgines, dicentes, Domine, domine, aperi nobis.
12 Ipse vero respondens ait, Amen dico vobis, Non novi vos.
13 Vigilate itaque, quia neque illum diem neque illam horam scitis, qua Filius hominis veniet.
14 *Ita* enim *est* ut *quum* quispiam peregre proficiscens vocavit servos suos, et tradidit eis quæ
15 sibi suppetebant: et huic quidem dedit quinque talenta, alii autem duo, alii vero unum; unicuique secundum ipsius facultatem: et peregre
16 profectus est statim. Profectus autem qui quinque talenta acceperat, negotiatus est ex iis, et
17 fecit altera quinque talenta. Itidem et qui duo
18 acceperat, lucratus est et ipse altera duo. Qui autem unum acceperat, abiit et defodit *illud* in terram, et occultavit pecuniam domini sui.
19 Post multum vero tempus venit dominus servorum illorum, et confert rationem cum eis.
20 Tunc accedens is qui quinque talenta acceperat, attulit altera quinque talenta, dicens, Domine, quinque talenta tradidisti mihi, ecce, altera
21 quinque talenta lucratus sum ex iis. Dixit autem ei dominus ejus, Bene *est*, serve bone et fidelis; in exiguo fuisti fidelis, super multa te constituam; ingredere in gaudium domini tui.
22 Accedens autem et qui duo talenta acceperat, ait, Domine, duo talenta tradidisti mihi, ecce,
23 alia duo lucratus sum ex iis. Ait ei dominus ejus, Bene *est*, serve bone et fidelis: in exiguo

fuisti fidelis, super multa te constituam; ingre-
24 dere in gaudium domini tui. Accedens autem
et qui unum talentum acceperat, ait, Domine,
noveram te hominem durum esse, qui metas
ubi non sevisti, et inde congreges ubi non
25 dispersisti; itaque metuens, abii et occului ta-
lentum tuum in terra; ecce, habes quod tuum
26 est. Respondens autem dominus ejus dixit ei,
Serve male et ignave, sciebas me metere ubi
non sevi, et inde congregare ubi non dispersi:
27 oportuit ergo te committere pecuniam meam
mensariis: et ego quum venissem, recepissem
28 meum cum fœnore. Tollite ergo ab eo talen-
29 tum, et date ei qui habet decem talenta: (omni
enim qui habet dabitur, et *is* amplius habebit: ab
30 eo vero qui non habet, etiam quod habet tolle-
tur:) et inutilem servum ejicite in tenebras illas
extimas: illic erit fletus et stridor dentium.
31 Quum autem venerit Filius hominis cum glo-
ria sua, et omnes sancti angeli cum eo, tunc
32 sedebit in throno gloriæ suæ; et congregabun-
tur coram eo omnes gentes, et separabit eos,
alios ab aliis, ut pastor separat oves ab hœdis:
33 et statuet, oves quidem ad dextram suam, hœ-
dos autem ad sinistram.
34 Tunc dicet Rex iis qui ad dextram ipsius *erunt*,
Adeste, benedicti Patris mei; possidete regnum
35 paratum vobis a jacto mundi fundamento: esurivi
enim, et dedistis mihi *quod* ederem; sitivi, et
dedistis mihi potum; peregrinus eram, et colle-
36 gistis me; nudus, et amicivistis me; ægrotus, et
invisistis me; in carcere eram, et venistis ad me.
37 Tunc respondebunt ei justi, dicentes, Domine,
quando te vidimus esurientem, et aluimus? aut
38 sitientem, et dedimus tibi potum? quando autem
te vidimus peregrinum, et collegimus te? aut

39 nudum, et amicivimus? aut quando te vidimus
ægrotum, aut in carcere, et venimus ad te?
40 Et respondens Rex dicet eis, Amen dico vobis, Quatenus id fecistis uni ex istis fratribus meis minimis, mihi fecistis.
41 Tunc dicet etiam iis qui ad sinistram *erunt*,
Exsecrandi, abite a me in ignem illum æternum,
42 illum paratum diabolo et angelis ejus: esurivi
enim, et non dedistis mihi *quod* ederem; sitivi,
43 et non dedistis mihi potum; peregrinus eram,
et non collegistis me; nudus, et non amicivistis me; ægrotus, et in carcere *eram*, et non invisistis me.
44 Tunc ipsi quoque respondebunt ei, dicentes, Domine, quando te vidimus esurientem, aut sitientem, aut peregrinum, aut nudum, aut ægrotum, aut in carcere, et non ministravimus tibi?
45 Tunc respondebit eis, dicens, Amen dico vobis, Quatenus *id* non fecistis uni ex istis minimis, nec mihi fecistis.
46 Et abibunt isti ad supplicium æternum; justi vero ad vitam æternam.
26 ET factum est, ut quum finisset Jesus omnes
2 istos sermones, diceret discipulis suis, Scitis post
biduum pascha fore, et Filium hominis prodendum ut crucifigatur.
3 TUNC congregati sunt primarii sacerdotes, et
scribæ, et seniores populi, in aulam pontificis
4 maximi, qui dicebatur Caiapha; et simul con-
sultarunt ut Jesum dolo prehenderent, et inter-
5 imerent. Dicebant autem, Non in festo, ne
6 tumultus fiat in populo.
7 QUUM autem Jesus esset Bethaniæ in domo Simonis leprosi, venerat ad eum mulier, habens alabastrum unguenti gravis pretii, et effuderat in caput ipsius accumbentis.

8 *Hoc* autem conspicati discipuli ejus indignati
9 sunt, dicentes, Quorsum perditio hæc? Potuit
enim istud unguentum venire magno, et dari
pauperibus.
10 Quum autem *hoc* cognovisset Jesus, ait eis,
Quid molestias exhibetis isti mulieri? opus enim
11 bonum operata est erga me. Semper enim pau-
peres habebitis vobiscum; me vero non semper
12 habebitis. Quod enim hæc unguentum hoc in-
jecit corpori meo, ad funerandum me fecit.
13 Amen dico vobis, Ubicunque prædicatum fuerit
hoc evangelium in toto mundo, etiam quod hæc
fecit dicetur ad memoriam ipsius.
14 Tunc profectus unus ex illis duodecim, qui
dicebatur Judas Iscariotes, ad primarios sacer-
15 dotes, dixit eis, Quid vultis mihi dare, et ego
vobis eum tradam? Ipsi vero appenderunt ei
16 triginta argenteos *nummos*. Et ex eo tempore
quærebat *ille* opportunitatem ad eum prodendum.
17 PRIMO autem *die* azymorum accesserunt di-
scipuli ad Jesum, dicentes ei, Ubi vis paremus
tibi ad edendum pascha?
18 Ipse vero dixit, Abite in urbem ad quendam,
et dicite ei, Magister dicit, Præstitutum illud
tempus meum prope est; apud te faciam pascha
cum discipulis meis.
19 Et fecerunt discipuli sicut præceperat eis Jesus;
et paraverunt pascha.
20 Quum autem serum diei advenisset, accubuit
21 cum illis duodecim. Et edentibus ipsis, dixit,
Amen dico vobis, Unus vestrum me prodet.
22 Tunc affecti tristitia vehementer, cœperunt
singuli eorum ei dicere, Num ego *is* sum,
Domine?
23 Ipse vero respondens ait, Qui intingit mecum
24 manum in catino, iste me proditurus est. Filius

quidem hominis abit, sicut scriptum est de eo:
væ autem homini illi per quem Filius hominis
proditur! bonum fuisset homini illi si natus non
fuisset.
25 Respondens autem Judas, qui prodebat eum,
dixit, Num *is* ego sum, Rabbi?
Dicit ei, Tu dixisti.
26 EDENTIBUS autem eis, Jesus, quum accepisset
panem, et benedixisset, fregit *eum*, deditque di-
scipulis, et ait, Accipite, comedite: hoc est
27 corpus meum. Et accepto poculo, ac gratiis
actis, dedit eis dicens, Bibite ex eo omnes:
28 hoc est enim sanguis meus novi pacti, qui pro
multis effunditur in remissionem peccatorum.
29 Dico autem vobis, Non bibam ab hoc tempore
ex hoc fructu vitis, usque ad diem illum quum
ipsum bibam vobiscum novum in regno Patris
mei.
30 ET quum hymnum cecinissent, exierunt in
montem Olearum.
31 Tunc dicit eis Jesus, Omnes vos ista nocte
offendemini in me; scriptum est enim, Per-
cutiam pastorem, et dispergentur oves
32 gregis. Postquam autem suscitatus fuero, præ-
ibo vobis in Galilæam.
33 Respondens vero Petrus dixit ei, Etiamsi om-
nes offendantur in te, ego nunquam offendar.
34 Dixit ei Jesus, Amen dico tibi, Ista nocte,
antequam gallus vocem emittat, ter me abnegabis.
35 Dicit ei Petrus, Etiamsi oportuerit me tecum
mori, non te abnegabo. Similiter et omnes di-
scipuli dixerunt.
36 TUNC venit Jesus cum eis in locum qui dici-
tur Gethsemane; et dicit discipulis, Sedete hic,
usquequo digressus oravero illic.
37 Et assumpto Petro et duobus filiis Zebedæi,

38 cœpit affici tristitia, et gravissime angi. Tunc
dicit eis, Undiquaque tristis est anima mea usque
ad mortem: manete hic, et vigilate mecum.
39 Et progressus paululum, procidit in faciem
suam, orans, et dicens, Pater mi, si possibile
est, abeat a me poculum istud: veruntamen non
ut ego volo, sed ut tu.
40 Tunc venit ad discipulos, et reperit eos dor-
mientes; et dicit Petro, Itane nequivistis unam
41 horam vigilare mecum? Vigilate et orate, ne
introeatis in tentationem: spiritus quidem *est*
promptus, sed caro infirma.
42 Rursum secundo abiit, et oravit, dicens, Pater
mi, si non potest hoc poculum abire a me quin
bibam ipsum, fiat voluntas tua.
43 Et quum venisset, reperit eos rursum dor-
44 mientes; erant enim oculi eorum gravati. Et
relictis eis, rursum abiit, et oravit tertio, eundem
sermonem locutus.
45 Tunc venit ad discipulos suos, et dicit eis,
Dormite quod reliquum est, et requiescite: ecce,
appropinquavit hora illa; et Filius hominis pro-
46 ditur in manus peccatorum. Surgite, eamus:
ecce, appropinquavit qui me prodit.
47 Et adhuc eo loquente, ecce, Judas, unus ex
illis duodecim, venit, et cum eo turba multa
cum gladiis et fustibus, a primariis sacerdotibus
et senioribus populi.
48 Is vero qui prodebat eum, dederat eis signum,
dicens, Quem osculatus fuero, is est; prehendite
49 eum. Itaque statim, quum venisset ad Jesum,
dixit, Ave, Rabbi: et deosculatus est eum.
50 At Jesus dixit ei, Amice, quorsum ades?
Tunc accesserunt, et manus injecerunt in Jesum,
et prehenderunt eum.
51 Et, ecce, unus ex iis qui *erant* cum Jesu, ex-

tensa manu, distrinxit gladium suum; et percusso
servo pontificis maximi, abstulit auriculam ejus.
52 Tunc ait ei Jesus, Refer gladium tuum in
locum suum: quicunque enim acceperint gladium,
53 gladio peribunt. An putas me non posse nunc
precari Patrem meum, qui huc sistat mihi plures
54 quam duodecim legiones angelorum? Quomodo
ergo implerentur scripturæ, *quæ dicunt* sic
oportere fieri?
55 Eo ipso momento dixit Jesus turbæ, *Siccine*
ut adversus latronem exivistis cum gladiis et
fustibus, ut me prehenderetis? quotidie apud
vos sedebam docens in templo, nec prehendistis
56 me. Hoc autem totum factum est, ut impleren-
tur scripturæ prophetarum.
Tunc discipuli omnes, relicto eo, fugerunt.
57 ILLI vero prehensum Jesum abduxerunt ad
Caiapham pontificem maximum, ubi scribæ et
seniores congregati erant.
58 Petrus autem sequebatur eum e longinquo us-
que in aulam pontificis maximi, et ingressus
intro, sedebat cum ministris, ut videret finem.
59 Primarii vero sacerdotes et seniores, et totus
consessus, quærēbant falsum testimonium contra
60 Jesum, ut eum morte afficerent; et non inve-
nerunt: etiam quum multi falsi testes accessissent,
non invenerunt. Postremo vero advenientes duo
61 falsi testes, dixerunt, Iste dixit, Possum destruere
templum Dei, et triduo ipsum ædificare.
62 Et assurgens pontifex maximus, dixit ei, Nihil
respondes? quid *illud est quod* isti adversum
63 te testificantur? Jesus autem silebat. Et respon-
dens pontifex maximus dixit ei, Adjuro te per
Deum viventem, ut dicas nobis, an tu sis Chri-
stus ille Filius ille Dei.
64 Dicit ei Jesus, Tu dixisti: quinetiam dico vo-

bis, Ab hoc tempore videbitis Filium hominis
sedentem ad dextram potentiæ *Dei*, et venien-
tem in nubibus cœli.
65 Tunc pontifex maximus dirupit vestimenta sua,
dicens, Blasphemavit: quid nobis opus est am-
plius testibus? ecce, nunc audistis blasphemiam
66 ejus. Quid vobis videtur?
Ipsi vero respondentes dixerunt, Damnas
est mortis.
67 Tunc inspuerunt in faciem ejus, et colaphos
ei inflixerunt: alii vero bacillis eum ceciderunt,
68 dicentes, Vaticinare nobis, Christe, quis sit qui
te percussit.
69 PETRUS autem sedebat extra in aula: et ac-
cessit ad eum quædam ancillula, dicens, Et tu
70 cum Jesu Galilæo eras. Ipse vero negavit co-
71 ram omnibus, dicens, Nescio quid dicas. Eum
autem egredientem in vestibulum, vidit alia
ancilla; et dixit iis qui *erant* illic, Et iste erat
72 cum Jesu Nazaræo. Tunc rursus negavit cum
73 jurejurando, *dicens*, Non novi hominem. Paulo
post autem accesserunt qui adstabant, et di-
xerunt Petro, Vere et tu ex ipsis es; nam et lo-
74 cutio tua te manifestum facit. Tunc cœpit se-
ipsum devovere, et jurare, *dicens*, Non novi
75 hominem. Et statim gallus emisit vocem. Et
recordatus est Petrus verborum Jesu, qui dixerat
ei, Priusquam gallus vocem emittat, ter me ab-
negabis. Et egressus extra, flevit amare.
27 MANE autem quum esset, consilium ceperunt
omnes primarii sacerdotes et seniores populi
2 adversus Jesum, ut eum morte afficerent. Et
vinctum eum abduxerunt, ac tradiderunt Pontio
Pilato præsidi.
3 TUNC Judas, qui eum prodiderat, quum vi-
disset eum damnatum esse, pœnitens, retulit tri-

ginta argenteos *nummos* ad primarios sacerdotes
4 et seniores, dicens, Peccavi, prodito sanguine
insonte. At illi dixerunt, Quid ad nos? tu vi-
5 deris. Ipse vero projectis *illis nummis* argenteis
in templum, secessit; et profectus strangulavit
sese.
6 Primarii autem sacerdotes, acceptis *nummis*
illis argenteis, dixerunt, Non licet eos immittere
in corbanam, quoniam pretium sanguinis est.
7 Consilio autem capto, emerunt ex eis agrum il-
8 lum figuli, ad sepulturam peregrinorum: qua-
propter vocatus est ager ille, Ager sanguinis,
9 usque in hodiernum diem. (Tunc impletum est
quod dictum est per Jeremiam prophetam, di-
centem, Et acceperunt triginta *nummos*
argenteos, pretium æstimati, qui æsti-
10 matus fuit a filiis Israel; et dederunt
eos ad *emendum* illum agrum figuli, si-
cut injunxit mihi Dominus.)
11 JESUS autem stetit coram præside: et inter-
rogavit eum præses, dicens, Tu*ne* es rex ille
Judæorum? Dixit autem ei Jesus, Tu dicis.
12 Et quum ipse accusaretur a primariis sacer-
13 dotibus et senioribus, nihil respondit. Tunc
dicit ei Pilatus, Non audis quam multa adversum
14 te testificentur? Et non respondit ei ad ullum
verbum; ita ut miraretur præses valde.
15 Præses autem singulis festis consueverat turbæ
16 dimittere unum vinctum, quem voluissent. Habe-
bant vero tunc vinctum insignem, qui dicebatur
17 Barabbas. Ipsis igitur congregatis, dixit eis
Pilatus, Utrum vultis dimittam vobis? Barabban,
18 an Jesum qui dicitur Christus? Sciebat enim
quod per invidiam tradidissent eum.
19 Sedente autem eo in tribunali, misit ad eum
uxor. ejus, dicens, Nihil tibi *rei sit* cum justo

illo: multa enim passa sum hodie in somnio
propter eum.
20 Primarii vero sacerdotes et seniores persua-
serunt turbæ ut peteret Barabban, Jesum vero
21 perderet. Respondens autem præses dixit eis,
Utrum e duobus illis vultis ut vobis dimittam?
Ipsi vero dixerunt, Barabban.
22 Dixit eis Pilatus, Quid igitur faciam Jesu, qui
dicitur Christus? Dicunt ei omnes, Crucifigatur!
23 Præses autem ait, At enim quid mali fecit?
At illi eo amplius clamabant, dicentes, Cruci-
figatur!
24 Videns autem Pilatus se nihil proficere, sed
majorem tumultum fieri, accepta aqua, abluit
manus coram turba, dicens, Innoxius ego sum
a sanguine hujus justi: vos videritis.
25 Et respondens universus populus dixit, San-
guis ejus super nos, et super filios nostros.
26 Tunc dimisit eis Barabban: Jesum autem fla-
gellatum tradidit ut crucifigeretur.
27 TUNC milites præsidis, quum abduxissent
Jesum in prætorium, congregarunt ad eum uni-
28 versam cohortem. Et quum exuissent eum, cir-
29 cumposuerunt ei chlamydem coccineam: et co-
ronam e spinis contextam imposuerunt ejus ca-
piti, et arundinem in dextram ejus: et genu ante
eum summisso, illudebant ei, dicentes, Ave, rex
30 Judæorum. Et quum inspuissent in eum, ceperunt
31 arundinem illam, et cædebant caput ejus. Et
postquam illusissent ei, exuerunt eum chlamyde,
indueruntque eum vestimentis suis: et abdux-
erunt eum ut crucifigerent.
32 Exeuntes autem invenerunt quendam Cyre-
næum, nomine Simonem: hunc angariaverunt ut
attolleret crucem ejus.
33 Et quum venissent in locum qui dicitur Gol-

34 gotha, qui dicitur Calvariæ locus, dederunt ei
acetum bibendum cum felle mistum: et quum
gustasset, noluit bibere.
35 Postquam autem crucifixerunt eum, partiti
sunt ejus vestimenta, sortem jacientes; ut imple-
retur quod dictum est a propheta, Partiti sunt
sibi vestimenta mea, et super vestem
meam jecerunt sortem.
36 Et sedentes, asservabant eum illic. 37 Et
imposuerunt super caput ejus criminationem
ipsius scriptam, HIC EST IESUS REX ILLE
IUDÆORUM.
38 Tunc crucifiguntur cum eo duo latrones; unus
ad dextram, et alter ad sinistram.
39 Qui vero præteribant blasphemabant eum, mo-
40 ventes capita sua, et dicentes, Tu qui destruis
templum, et triduo ædificas, serva temetipsum:
41 si Filius Dei es, descendito e cruce. Similiter
autem etiam primarii sacerdotes illudentes cum
42 scribis et senioribus, dicebant, Alios servavit,
seipsum non potest servare: si rex Israel est,
43 descendat nunc e cruce, et credemus ei. Con-
fidit in Deo; eruat ipsum nunc, si placet ei:
dixit enim, Filius Dei sum.
44 Id ipsum vero etiam latrones, qui crucifixi
erant cum eo, exprobrabant ei.
45 A sexta autem hora tenebræ factæ sunt super
universam regionem, usque ad horam nonam.
46 Circiter vero horam nonam exclamavit Jesus
voce magna, dicens, Eli, Eli, lama sabach-
thani? hoc est, Deus mi, Deus mi, cur deseru-
isti me?
47 Quidam autem adstantium illic, quum *hoc*
48 audissent, dicebant, Eliam vocat iste. Et statim
currens quidam ex eis, quum acceptam spongiam
implevisset aceto, et circumposuisset calamo,

49 dedit ei ut biberet. Reliqui vero dicebant, Sine,
videamus an venturus sit Elias servaturus eum.
50 Jesus autem quum rursum clamasset voce
magna, emisit spiritum.
51 Et, ecce, velum templi fissum est in duas
partes, a summo usque ad imum; et terra mota
52 est, et petræ fissæ sunt: et monumenta aperta
sunt; et multa corpora sanctorum, qui dormi-
53 erant, surrexerunt; qui egressi e monumentis
post resurrectionem ejus, introierunt in sanctam
urbem et apparuerunt multis.
54 Centurio vero, et qui cum eo asservabant
Jesum, viso terræmotu, et iis quæ facta fuerant,
metuerunt vehementer, dicentes, Vere Filius
Dei erat iste.
55 Erant autem illic mulieres multæ e longinquo
spectantes, quæ secutæ fuerant Jesum a Galilæa,
56 ministrantes ei; inter quas erat Maria Magdalene,
et Maria mater Jacobi et Jose, et mater filiorum
Zebedæi.
57 QUUM autem serum diei advenisset, venit
homo dives Arimathæensis, nomine Joseph, qui
58 et ipse discipulus fuerat Jesu: is adiit Pilatum,
et petiit corpus Jesu. Tunc Pilatus jussit reddi
corpus.
59 Et Joseph, quum accepisset corpus, involvit
60 illud sindone pura: posuitque in monumento suo
novo quod exciderat in petra; et advoluto saxo
magno ad ostium monumenti, abiit.
61 Erat autem illic Maria Magdalene, et altera
illa Maria, sedentes ex adverso sepulcri.
62 POSTERO autem die, quæ est post Para-
sceven, coacti sunt primarii sacerdotes et Phari-
63 sæi ad Pilatum, dicentes, Domine, meminimus
planum illum dixisse, quum adhuc viveret, Ter-
64 tio post die suscitabor. Jube ergo muniri se-

pulcrum usque in diem tertium; nequando veniant discipuli ejus nocte, et furentur eum; dicantque populo, Suscitatus est ex mortuis: et erit ultimus error pejor priore.

65 Dixit eis Pilatus, Habetis custodiam: abite,
66 munite sicut scitis. Ipsi autem profecti muni-
erunt sepulcrum, obsignato lapide, cum custodia.

28 EXTREMO autem sabbato, quum lucesceret in primum *diem* hebdomadis, venit Maria Magdalene, et altera illa Maria, ut spectarent sepulcrum.

2 Et, ecce, terræmotus factus est magnus: an-
gelus enim Domini, quum descendisset e cœlo,
accessit, *et* evolvit saxum ab ostio, sedebatque
3 super illud. Erat autem visus ejus ut fulgur,
4 et indumentum ejus album sicut nix. Custodes
vero perculsi sunt præ ipsius metu, et facti
sunt sicut mortui.

5 Respondens autem angelus dixit mulieribus,
Vos *vero* ne metuite; scio enim vos Jesum cruci-
6 fixum quærere. Non est hic: resurrexit enim,
prout dixit. Adeste, videte locum ubi jacebat
7 Dominus. Et cito profectæ dicite discipulis
ejus eum suscitatum fuisse ex mortuis: et, ecce,
præit vobis in Galilæam; illic eum videbitis:
ecce, dixi vobis.

8 Tunc *hae* egressæ cito a monumento cum metu et gaudio magno, currebant, ut hæc renunciarent discipulis ejus.

9 Ut autem ibant ad *hoc* renunciandum discipulis ejus, ecce, Jesus occurrit eis, dicens, Avete. Illæ vero accesserunt, et amplexæ sunt pedes ejus, et adoraverunt eum.

10 Tunc ait eis Jesus, Ne metuite: abite, renunciate fratribus meis, ut abeant in Galilæam: illic me videbunt.

11 EUNTIBUS autem ipsis, ecce, quidam ex cu-
stodia venerant in urbem, et nunciaverant pri-
mariis sacerdotibus omnia quæ facta fuerant.
12 Ipsi vero congregati cum senioribus, consilioque
capto, nummos non paucos dederunt militibus
13 *illis*, Dicite, inquientes, Discipuli ejus nocte ve-
nerunt, et eum furati sunt, nobis dormientibus.
14 Quod si hoc auditum fuerit apud præsidem, nos
istud persuadebimus ei, et securos vos præsta-
15 bimus. Ipsi vero, accepta pecunia, fecerunt
sicut erant edocti: et divulgatum fuit istud apud
Judæos usque ad hodiernum diem.
16 UNDECIM autem illi discipuli profecti sunt
in Galilæam, in montem ubi constituerat eis
17 Jesus *ut adessent*. Et eo conspecto, adora-
verunt eum: quidam tamen dubitaverunt.
18 Accedens autem *ad eos* Jesus locutus est eis,
dicens, Data est mihi omnis auctoritas in cœlo
19 et in terra: profecti ergo discipulas facite omnes
gentes, baptizantes eos in nomen Patris, et Filii, et
20 Spiritus Sancti; docentes eos observare omnia
quæ præcepi vobis: et, ecce, ego vobiscum sum
omnibus diebus, usque ad consummationem seculi.
Amen.

EVANGELIUM

SECUNDUM

MARCUM.

1 PRINCIPIUM evangelii Jesus Christi, Filii
2 Dei; ut scriptum est in prophetis, Ecce, ego
mitto nuncium illum meum ante faciem
tuam, qui apparabit viam tuam coram te.
3 Vox vociferantis in deserto, Parate
viam Domini, complanate semitas ejus.

4 Baptizabat Joannes in deserto et prædicabat
baptismum resipiscentiæ ad remissionem pecca-
5 torum. Et exibat ad eum omnis Judaica regio
ac Hierosolymitæ; et baptizabantur omnes ab
eo in Jordane flumine, confitentes peccata sua.
6 Indutus autem erat Joannes pilis camelorum,
et zona coriacea circa lumbos suos; et edebat
7 locustas et mel silvestre. Et prædicabat, dicens,
Venit pone me qui validior me est, cujus non
sum dignus qui incurvatus solvam corrigiam sole-
8 arum. Ego quidem baptizavi vos aqua: ipse
vero baptizabit vos Spiritu Sancto.
9 ET factum est diebus illis, ut Jesus advenerit
a Nazaretha *urbe* Galilææ, et baptizatus sit in
10 Jordane a Joanne. Et *is* statim ascendens ex
aqua vidit findi cœlos, et Spiritum quasi colum-
11 bam descendere super eum: et vox exstitit e
cœlis, Tu es Filius ille meus dilectus, in quo
acquiesco.
12 STATIMQUE Spiritus eum expulit in desertum.
13 Et fuit illic in deserto dies quadraginta, tentante
eum Satana: eratque cum feris: et angeli mini-
strabant ei.
14 POSTQUAM autem traditus fuit Joannes *in
custodiam*, venit Jesus in Galilæam, prædicans
15 evangelium regni Dei; et dicens, Expletum est
tempus, et appropinquavit regnum Dei; resipi-
scite, et credite evangelio.
16 Ambulans autem apud mare Galilææ, vidit
Simonem, et Andream fratrem ejus, jacientes
17 rete in mare; (erant enim piscatores:) et dixit
eis Jesus, Sequimini me, et faciam ut sitis pisca-
18 tores hominum. Et *ipsi* statim, omissis retibus
suis, secuti sunt eum.
19 Tunc progressus illinc paululum, vidit Jacobum
filium Zebedæi, et Joannem fratrem ejus, qui

20 et ipsi in navigio sarciebant retia: statimque
vocavit eos: et *ipsi*, omisso patre suo Zebedæo
in navigio cum mercenariis, secuti sunt eum.
21 ET ingrediuntur Capernaum: statimque sabbato
22 ingressus *Jesus* in synagogam, docebat. Et
percellebantur super doctrina ejus: docebat enim
eos ut auctoritatem habens, et non ut scribæ.
23 Fuit autem in synagoga eorum quidam, in
24 quo erat spiritus impurus, qui exclamavit, di-
cens, Ah, quid nobis tecum, Jesu Nazarene?
venisti ut perderes nos? novi te quis sis, *nimi-*
25 *rum* Sanctus ille Dei. Et objurgavit eum Jesus,
26 dicens, Obmutesce, et exi ex eo. Tunc, quum
discerpsisset eum spiritus impurus, et clamasset
voce magna, exiit ex eo.
27 Et expaverunt omnes, ita ut mutuo quærerent
inter se, dicentes, Quid est hoc? quæ doctrina
nova hæc, quod cum auctoritate imperat etiam
28 spiritibus impuris, et auscultant ei? Emanavit
autem fama ipsius statim in totam regionem
circumjacentem Galilææ.
29 ET statim e synagoga egressi, venerunt do-
mum Simonis et Andreæ cum Jacobo et Joanne.
30 Socrus autem Simonis decumbebat febricitans:
31 et statim dicunt ei de illa. Tunc accedens erexit
eam, prehensa ejus manu: et dimisit eam febris
statim, et ministravit eis.
32 Quum autem serum *diei* esset, occidente sole,
adducebant ad eum omnes male affectos et dæ-
33 moniacos. Et civitas tota aggregata erat ad
34 ostium. Et sanavit multos male affectos variis
morbis; et dæmonia multa ejecit, et non sinebat
dicere dæmonia quod ipsum nossent.
35 ET mane, valde multa nocte quum surrexisset,
exiit, et abiit in desertum locum, et illic oravit.
36 Et prosecuti sunt eum Simon et qui cum ipso

37 erant. Et quum invenissent eum, dicunt ei,
38 Omnes te quærunt. Tunc dicit eis, Eamus in
contigua oppidula, ut et illic prædicem; ad hoc
39 enim sum egressus. Prædicabat igitur in synagogis eorum in tota Galilæa; et dæmonia ejiciebat.

40 VENITQUE ad eum leprosus, precans eum,
eique ad genua procidens, ac dicens ei, Si velis,
41 potes me purificare. Jesus autem commiseratione
intima commotus, extensa manu, tetigit eum, et
42 dixit ei, Volo; purificator. Et quum *hæc* dixisset, statim abiit ab eo lepra, et purificatus fuit.

43 Et graviter interminatus ei *Jesus*, statim ab-
44 legavit eum, dixitque ei, Vide *ut* nemini quicquam dicas: sed abi, ostende teipsum sacerdoti,
et offer pro purificatione tui quæ imperavit Mo-
45 ses, *ut hoc sit* eis testimonio. Ille vero egressus
cœpit prædicare multa, et rem divulgare, ita
ut jam non posset Jesus manifeste introire in
civitatem: sed foris in desertis locis erat: et
veniebant ad eum undique.

2 SED rursus intravit Capernaum interjectis *aliquot* diebus; et auditum est eum domi esse.
2 Statimque congregati sunt multi, *adeo* ut jam
non caperent *eos*, ne ea quidem *loca* quæ *erant*
ad ostium: et loquebatur eis sermonem *evangelii*.

3 Tunc venerunt ad eum ferentes paralyticum,
4 qui a quatuor portabatur. Et quum non possent
ei appropinquare propter turbam, detexerunt tabulatum *loci* in quo erat; eoque perfosso, *funibus* demiserunt grabbatum, in quo paralyticus
jacebat.

5 Quum autem vidisset Jesus fidem eorum, dixit
paralytico, Fili, remissa sunt tibi peccata tua.

6 Erant autem illic quidam ex scribis sedentes,
7 et ratiocinantes in cordibus suis, Quid iste ita
loquitur blasphemias? Quis potest remittere
peccata, nisi unus ille Deus?
8 Et quum statim agnovisset Jesus spiritu suo,
eos ita ratiocinari apud se, dixit eis, Quid ista
9 ratiocinamini in cordibus vestris? Utrum est
facilius, dicere paralytico, Remissa sunt tibi
peccata? an dicere, Surge, et attolle grabatum
10 tuum, et ambula? Ut autem sciatis Filium hominis
habere auctoritatem remittendi peccata in
11 terra, (ait paralytico,) tibi dico, Surge, et attolle
grabatum tuum, et abi domum tuam.
12 Tunc *ille* statim surrexit, sublatoque grabato,
egressus est coram omnibus; adeo ut obstupescerent
omnes, et glorificarent Deum, dicentes,
Nunquam tale quicquam vidimus.
13 ET egressus est rursus ad mare: totaque
turba veniebat ad eum, ac docebat eos.
14 Et quum prætergrederetur, vidit Levin Alphæi
filium sedentem ad telonium, dixitque ei,
Sequere me. Et *is* surgens secutus est eum.
15 Et factum est, ut quum Jesus accumberet in
domo illius, multi etiam publicani et peccatores
simul discubuerint cum Jesu et discipulis ejus:
16 erant enim multi, et secuti fuerant eum. Quumque
scribæ ac Pharisæi vidissent eum edentem
cum publicanis et peccatoribus, dixerunt discipulis
ejus, Quid *est* quod cum publicanis et
peccatoribus edit ac bibit?
17 Et quum *hoc* audisset Jesus, dicit eis, Iis qui
valent non opus est medico, sed iis qui male
se habent: non veni vocatum justos, sed peccatores
ad resipiscentiam.
18 DISCIPULI vero Joannis ac Pharisæorum jejunabant:
veniunt igitur et dicunt ei, Quare

discipuli Joannis et Pharisæorum jejunant, tui
autem discipuli non jejunant?
19 Tunc ait eis Jesus, Num possunt filii thalami,
quo *tempore* cum ipsis est sponsus, jejunare?
quamdiu habent secum sponsum, non possunt
20 *isti* jejunare. Venient autem dies, quum sub-
latus erit ab eis sponsus, et tunc jejunabunt
21 illis diebus. Nemo vero panniculum impexum
insuit vestimento veteri: alioquin illud ipsius
supplementum novum tollit *aliquid* ex vetere
22 *vestimento*, et fit pejor fissura. Et nemo in-
jicit vinum novum in utres veteres; sin minus
vinum novum disrumpit utres et vinum effun-
ditur, et utres pereunt: sed vinum novum in
utres recentes injiciendum est.
23 FACTUM est autem ut ipse præteriret sab-
bato per sata; et cœperunt discipuli ejus iter
24 faciendo vellere spicas. Tunc Pharisæi dixerunt
ei, Ecce, cur *isti* faciunt sabbato quod non
licet?
25 Et ipse dixit eis, Nunquam legistis quid
fecerit David, quum *hoc* ipsi esset opus, et
26 esuriret ipse, et qui cum eo *erant?* Quomodo
sit ingressus domum Dei sub Abiatharo ponti-
fice maximo, et panes propositities ederit, quos
non licet edere nisi sacerdotibus, et dederit
27 etiam iis qui secum erant? Dixit etiam eis,
Sabbatum propter hominem factum est, non
28 homo propter sabbatum. Itaque Filius hominis
est etiam sabbati dominus.
3 ET introivit rursus in synagogam: eratque
2 illic quidam arefactam manum habens. Et ob-
servabant an sabbato sanaturus esset eum; ut
ipsum accusarent.
3 Tunc ait homini habenti manum arefactam,
4 Prodi in medium. Eis autem dixit, Licet sab-

bato benefacere, an malefacere *cuipiam?* homi-
nem servare, an interimere? Ipsi vero silebant.
5 Et quum circumspexisset eos cum ira, simul
dolens quod occalluisset cor eorum, dicit ho-
mini, Extende manum tuam. Et *is* extendit:
restitutaque est manus ejus sana ut altera.
6 Tunc egressi Pharisæi statim cum Herodianis
consilium inierunt adversus eum, ut eum per-
7 derent. Sed Jesus cum discipulis suis secessit
ad mare; et magna multitudo secuta est eum a
8 Galilæa, et a Judæa, et Hierosolymis, et ab
Idumæa, et *regione quæ est* trans Jordanem; et
qui circa Tyrum ac Sidonem *habitabant*, magna
multitudine, quum audissent quanta faceret,
9 venerunt ad eum. Ipse autem dixit discipulis
suis, ut navigiolum sibi perstaret propter
10 turbam, ne ipsum opprimerent. Multos enim
sanaverat, adeo ut inciderent in eum, ut ipsum
11 tangerent, quotquot tenebantur flagellis. Et
spiritus impuri, quum eum conspexerant, acci-
debant ei *ad pedes*, et clamabant, dicentes, Tu
12 es Filius ille Dei. Ipse vero multum inter-
minabatur eis, ne ipsum palam facerent.
13 TUNC ascendit in montem, et advocavit ad
14 se quos ipse voluit: et venerunt ad eum. Et
constituit duodecim, ut secum essent, et ut
15 mitteret eos ad prædicandum *evangelium;* et
ut jus haberent sanandi morbos, et ejiciendi
16 dæmonia: primum, Simonem; (cui imposuit
17 nomen Petrum;) et Jacobum *filium* Zebedæi, et
Joannem fratrem Jacobi; (et imposuit eis no-
18 mina Boanerges, quod est, filii tonitrui;) et
Andream, et Philippum, et Bartholomæum, et
Matthæum, et Thomam, et Jacobum Alphæi
filium, et Thaddæum, et Simonem Cananiten,
19 et Judam Iscarioten, qui et prodidit eum.

20 VENERUNTQUE domum. Convenit autem
rursum turba; adeo ut ipsi ne panem quidem
edere possent.
21 Et quum *hæc* audissent ipsius propinqui,
venerunt ut prehenderent eum: dicebant enim
eum apud se non esse.

22 SCRIBÆ vero qui Hierosolymis descenderant,
dicebant, Certe habet Beelzebulem, et certe per
principem dæmoniorum ejicit dæmonia.

23 Quum autem eos advocasset, dixit eis per
parabolas, Quomodo potest Satanas Satanam
24 ejicere? Neque si regnum adversus sese dis-
25 sideat, potest stare regnum illud. Neque si
domus contra semetipsam dissideat, potest stare
26 domus illa. *Sic* quoque si Satanas insurgat et
dissideat adversus semetipsum, stare non potest,
27 sed finem habet. Non potest quisquam viribus
præditi *alicujus* vasa, ingressus domum ejus,
diripere, nisi primo viribus præditum illum
28 vinxerit: et tunc domum ejus diripiet. Amen
dico vobis, Quævis peccata remittentur filiis
hominum, et blasphemiæ quibuscunque blasphe-
29 marint: sed quicunque blasphemarit in Spiritum
Sanctum, non habet remissionem in æternum,
sed damnas est æterni judicii.

30 Dicebant enim, Spiritum impurum habet.

31 VENIUNT igitur fratres et mater ejus; et foris
stantes, miserunt ad eum, et eum vocarunt.
32 Sedebat autem circa eum turba: *illi* vero di-
xerunt ei, Ecce, mater tua et fratres tui foris
quærunt te.

33 Tunc respondit eis, dicens, Quae est mater
34 mea, aut fratres mei? Et quum circumspexisset
in circuitu eos qui circum ipsum sedebant, ait,
35 Ecce mater mea, et fratres mei! Quicunque

enim fecerit quod Deus vult, is est frater meus,
et soror mea, et mater.

4 ET rursus cœpit docere apud mare: et congregata est ad eum turba multa, adeo ut ipse navigium ingressus sederet in mari: tota autem turba apud mare in terra erat.

2 Et docebat eos per parabolas multa, dicebat-
3 que eis in doctrina sua: Audite, Ecce, *quidam*
4 sator exiit satum. Et factum est inter serendum, aliud quidem cecidit secundum viam; veneruntque volucres cœli, et devoraverunt
5 illud. Aliud vero cecidit in petrosa, ubi non habebat terram multam; et statim exortum est, propterea quod non habebat profundam terram:
6 sole autem exorto, ardore tactum est; et pro-
7 pterea quod non habebat radicem, exaruit. Et aliud cecidit in spinas; et ascenderunt spinæ,
8 ac suffocarunt illud, et fructum non edidit. Et aliud cecidit in terram bonam, ediditque fructum assurgentem, ac crescentem; et tulit aliud tri-
9 cena, et aliud sexagéna, et aliud centena. Tunc dixit eis, Qui habet aures ad audiendum, audiat.

10 QUUM autem esset solus, interrogarunt eum qui circum ipsum erant cum illis duodecim de parabola.

11 Et dixit eis, Vobis datum est nosse mysterium regni Dei: iis autem qui foris sunt, per
12 parabolas omnia *ista* fiunt: ut conspicientes conspiciant, et non videant; et audientes audiant, et non intelligant: nequando *se* convertant, et remittantur eis peccata.

13 Præterea dixit eis, Nescitis parabolam istam?
14 et quomodo omnes parabolas cognoscetis? Sator
15 ille sermonem serit. Isti autem sunt qui juxta viam *semen excipiunt*, in quibus *videlicet* seritur sermo: sed postquam audierunt, statim

venit Satanas, et tollit sermonem qui satus fu-
16 erat in cordibus eorum. Et isti sunt similiter
qui in petrosa semen excipiunt; qui *videlicet*,
quum audierint sermonem, statim cum gaudio
17 excipiunt eum; et non habent radicem in sese,
sed temporarii sunt: deinde, orta afflictione aut
persecutione propter sermonem, statim offen-
18 duntur. Hi sunt autem qui inter spinas sunt
sati; hi sunt, *inquam*, qui sermonem audiunt:
19 sed solicitudines seculi hujus, et seductio divi-
tiarum, et cupiditates quæ in reliquis rebus
versantur, introeuntes, suffocant sermonem, is-
20 que redditur infructuosus. Hi sunt vero qui in
terram bonam semen exceperunt, qui *videlicet*
audiunt sermonem, et excipiunt; et fructum
ferunt, aliud tricena, aliud sexagena, aliud cen-
tena *grana*.

21 Dixit etiam eis, Num lucerna venit ut subter
modium ponatur, aut subter lectum? nonne ut
22 candelabro imponatur? Non est enim quicquam
absconditum, quod non sit manifestum futurum;
neque *quod* occultetur, sed *oportet* ut in
23 apertum veniat. Si quis habet aures ad audi-
24 endum, audiat. Præterea dixit eis, Videte quid
audiatis: qua mensura metimini, vobis metietur;
25 et adjicietur vobis qui auditis. Qui enim habet,
dabitur ei: et qui non habet, etiam quod habet
tolletur ab eo.

26 Item dicebat, Ita est regnum Dei, ut si quis-
27 piam jaciat semen in terram, et dormiat, et
exsurgat nocte ac die; et semen germinet et
28 assurgat quomodo ipse nescit. Sua enim sponte
terra fructum fert; primum herbam, deinde
spicam, deinde plenum frumentum in spica.
29 Quum autem prodiderit *sese* fructus, statim
mittit messores, quoniam adest messis.

30 Dicebat etiam, Cui *rei* assimilaverimus re-
gnum Dei? aut qua collatione contulerimus illud?
31 Velut grano sinapi; quod quum seritur in
terra, minimum est omnium seminum quæ in
32 terra sunt: sed quum satum fuerit, assurgit, et
fit maximum omnium olerum; editque ramos
magnos, ita ut possint sub ejus umbra volucres
cœli nidulari.

33 Et talibus multis parabolis loquebatur eis
sermonem *evangelii*, prout poterant audire.
34 Absque parabola vero non loquebatur eis;
privatim autem discipulis suis explicabat omnia.

35 DIXIT autem eis die illo, quum serum *diei*
36 esset, Transeamus in ulteriorem *ripam*. Di-
missa igitur turba, accipiunt eum ut erat in
navigio; sed et alia navigiola erant cum eo.
37 Tunc oritur turbo venti magnus; et fluctus ir-
ruebant in navigium, ita ut jam impleretur.
38 Erat autem ipse in puppi, cervicali indormiens.
Tunc expergefaciunt eum, dicuntque ei, Ma-
gister, non est tibi curæ quod perimus?

39 Experrectus igitur, objurgavit ventum, dixit-
que mari, Sile, obmutesce. Tum quievit ventus,
40 factaque est tranquillitas magna. Dixit autem
eis, Quid ita formidolosi estis? quomodo fidem
non habetis?

41 Et metuerunt metu magno, dicebantque alius
ad alium, Quisnam iste est, quod etiam ventus
et mare auscultent ei?

5 ET venerunt in ulteriorem *ripam* maris, in
2 regionem Gadarenorum. Egresso autem ipsi e
navigio, statim occurrit e monumentis quidam,
3 in quo erat spiritus impurus; qui commorabatur
in monumentis; et ne catenis quidem quisquam
4 poterat eum vincire: propterea quod sæpe pe-
dicis et catenis vinctus fuerat, sed discerptæ

fuerant ab eo catenæ, et pedicæ contritæ; et
5 nequiverat ullus eum domare. Et per omne
tempus erat die ac nocte in montibus, et in
monumentis, clamans, et concidens seipsum la-
6 pidibus. Quum vidisset autem Jesum e longin-
7 quo, cucurrit et adoravit eum; et clamans voce
magna dixit, Quid mihi tecum, Jesu Fili Dei
illius altissimi? Adjuro te *per* Deum ne me
8 torqueas. (Dicebat enim ei *Jesus*, Exi, spiritus
impure, ex isto homine.)
9 Tunc interrogavit eum, Quod tibi nomen *est?*
Et respondit, dicens, Legio mihi nomen *est;*
10 quia multi sumus. Et multum precabatur eum,
ne ipsos mitteret extra illam regionem.
11 Erat autem illic apud montes grex porcorum
12 magnus pascens. Et precati sunt eum omnes
illi dæmones, dicentes, Mitte nos in porcos, ut
13 in eos introeamus. Et *hoc* permisit eis statim
Jesus. Egressi vero spiritus illi impuri introi-
erunt in porcos: et ruit ille grex e præcipitio
in mare, (erant autem quasi bis mille,) et suffo-
cati sunt in mari.
14 Qui vero pascebant porcos, fugerunt, et *ista*
renunciarunt in urbem et in agros. Et *illi*
egressi sunt, ut viderent quid illud esset quod
15 factum fuerat. Veniunt igitur ad Jesum, et
conspiciunt eum qui fuerat dæmoniacus, seden-
tem, ac vestitum, et sanæ mentis, eum *inquam*,
16 qui habuerat legionem: et metuerunt. Et qui
ista viderant, narraverunt eis quomodo actum
17 esset cum dæmoniaco, et de porcis. Tunc *illi*
cœperunt eum rogare ut abiret ex finibus
ipsorum.
18 Ipso vero ingresso in navigium, rogabat eum
ille qui fuerat dæmoniacus ut esset cum ipso.
19 Jesus autem non permisit ei, sed ei dixit, Abi

domum tuam ad tuos, et eis renuncia quanta
tibi Dominus præstiterit; et quod misertus sit
20 tui. Abiit igitur *ille*, et cœpit prædicare in
Decapoli quanta ipsi fecisset Jesus: et omnes
mirabantur.

21 ET quum Jesus rursum trajecisset navigio
in ulteriorem *ripam*, congregata est turba multa
ad eum: eratque apud mare.

22 ET, ecce, venit unus ex præfectis synagogæ,
nomine Jairus: et quum vidisset eum, accidit
23 ad pedes ejus; et multum precabatur eum,
dicens, Filiola mea in extremum adducta est:
rogo ut venias, et imponas ei manus, ut ser-
24 vetur; et vivet. Abiit igitur *Jesus* cum eo:
et sequebatur eum turba multa, et comprime-
bat eum.

25 (Tunc mulier quædam, quæ erat in fluxione
26 sanguinis *ab* annis duodecim, fueratque multa
perpessa a multis medicis, et impenderat omnia
sua, et nihil adjuta fuerat, sed potius in dete-
27 rius venerat; quum audisset de Jesu, venit in
turba a tergo, et tetigit vestimentum ejus.
28 Dicebat enim, Si vel vestimenta ipsius tetigero,
29 servabor. Et statim exaruit fons sanguinis
ipsius; et sensit corpore se sanatam esse ex eo
flagello.

30 Statim autem Jesus, quum apud se cogno-
visset vim quæ ex ipso prodierat, conversus ad
31 turbam, dixit, Quis tetigit vestimenta mea? Et
dixerunt ei discipuli ipsius, Conspicis turbam te
32 comprimentem, et dicis, Quis me tetigit? *Ipse*
vero circumspiciebat, ut videret eam quæ hoc
fecerat.

33 Mulier autem metuens et tremens, quum
sciret quod in se factum fuerat, venit et accidit
34 ei *ad pedes*, dixitque ei omnem veritatem. Ille

autem dixit ei, Filia, fides tua te servavit; abi
cum pace, et esto sana ex flagello tuo.)
35 Adhuc eo loquente, veniunt *quidam* a præfecto synagogæ, dicentes, Filia tua mortua est: quid amplius vexas magistrum?
36 Jesus autem, statim ut audiit hunc sermonem qui dicebatur, dicit præfecto synagogæ, Ne metue, solummodo crede.
37 Neque permisit ut se quisquam una sequeretur, nisi Petrus, et Jacobus, et Joannes frater
38 Jacobi. Venit igitur domum præfecti synagogæ,
et tumultum conspicit, flentes et ejulantes mul-
39 tum. Et ingressus dicit eis, Quid tumultuamini
et fletis? puella non est mortua, sed dormit.
40 Et deridebant eum. Ipse vero, ejectis omnibus, assumit patrem et matrem puellæ, et eos
qui secum erant, et ingreditur *eo* ubi erat puella
41 jacens. Prehensaque manu puellæ, dicit ei,
Talitha cumi; quod est, si interpreteris, Puella,
42 (tibi dico,) surge. Et statim surrexit puella, et
ambulabat; erat enim annorum duodecim.
43 Et obstupuerunt stupore magno. *Ipse* vero multum interdixit eis, ne quis id resciret; dixitque ut daretur puellæ quod ederet.
6 ET egressus est illinc, venitque in patriam
suam: et secuti sunt eum ipsius discipuli.
2 Quumque advenisset sabbatum, cœpit in synagoga docere: multique audientes percellebantur, dicentes, Unde huic ista? et quæ est hæc sapientia quæ data est ei, quod etiam virtutes tales
3 per manus ejus edantur? Nonne iste est faber
ille, filius Mariæ, frater Jacobi, et Jose, et Judæ, et Simonis? nonne et sorores ejus hic sunt apud nos? Et offendebantur in ipso.
4 Dicebat autem eis Jesus, Non est propheta inhonoratus, nisi in patria sua, et inter co-

5 gnatos, et domi suæ. Neque potuit illic virtutem
ullam edere, nisi *quod* quum paucis male valen-
6 tibus imposuisset manus, sanavit *eos*. Mirabatur-
que propter incredulitatem eorum: et circuibat
vicos in orbem, docens.
7 TUNC advocavit duodecim illos, cœpitque
eos mittere binos; deditque eis jus *in* spiritus
8 impuros. Et mandavit eis, ut nihil attollerent
ad iter, nisi virgam tantum; non peram, non
9 panem, non æs in zona: sed *ut* calcearentur
sandaliis; et ne induerentur binis tunicis.
10 Et dicebat eis, Ubicunque introieritis domum,
11 illic manete, usquedum exeatis illinc. Et qui-
cunque non exceperint vos, neque audierint vos,
egressi illinc, excutite pulverem qui suberit
pedibus vestris, ut hoc sit testimonium adversus
eos. Amen dico vobis, Tolerabilior erit Sodo-
morum *conditio* aut Gomorrhorum in die judicii,
quam urbis illius.
12 Egressi igitur *illi* proclamabant ut resipi-
13 scerent *homines*. Et dæmonia multa ejiciebant,
ungebantque oleo multos male valentes, et
sanabant *eos*.
14 AUDIVIT autem *ista* rex Herodes; (erat
enim clarum factum nomen ejus;) dixitque, Jo-
annes, ille qui baptizabat, suscitatus est ex
mortuis, et propterea virtutes agunt in eo.
15 Alii dicebant, Elias est. Alii vero dicebant,
16 Propheta est, vel unus ex prophetis illis. Quum
igitur *hæc* audisset Herodes, ait, Iste est Jo-
annes quem ego decollavi: ipse suscitatus est
ex mortuis.
17 Ipse enim Herodes, missis *satellitibus*, pre-
henderat Joannem, et vinxerat eum in carcere,
propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui;
18 quia duxerat eam uxorem. Dicebat enim Jo-

annes Herodi, Non licet tibi habere uxorem
19 fratris tui. Herodias autem imminebat ei, et
20 cupiebat eum interimere; nec poterat: Herodes
enim metuebat Joannem, sciens eum *esse* virum
justum ac sanctum, et observabat eum; audito-
que eo, multa faciebat, et libenter eum audi-
21 ebat. Quum igitur dies opportunus adesset,
quo tempore Herodes in natalitiis suis cœnam
faciebat, optimatibus suis, ac chiliarchis, et pri-
22 mariis Galilææ: et introisset filia ipsius Hero-
diadis, ac saltasset, placuissetque Herodi, et
simul accumbentibus, rex ait puellæ, Pete a me
23 quodcunque volueris, et dabo tibi. Juravitque
ei, Quodcunque a me petieris dabo tibi, usque
24 ad dimidium regni mei. At illa egressa dixit
matri suæ, Quid petam? Illa vero dixit, Caput
25 Joannis Baptistæ. *Puella* igitur cum festina-
tione statim ad regem ingressa, *id* petiit, dicens,
Velim ut jam nunc des mihi in patina caput
26 Joannis Baptistæ. Rex autem valde tristis
factus; noluit *tamen*, propter jusjurandum et
27 eos qui simul accumbebant, eam aspernari. Et
statim rex, misso spiculatore, imperavit ut affer-
28 retur caput ejus. Ille vero abiit, ac decollavit
eum in carcere; attulitque caput ejus in patina,
et dedit illud puellæ, et puella dedit illud
29 matri suæ. Quumque *hoc* audissent discipuli
ejus, venerunt, et sustulerunt cadaver ejus, et
posuerunt in monumento.

30 CONGREGATI sunt autem apostoli ad
Jesum, et annunciaverunt ei omnia, et quæ
31 egerant, et quæ docuerant. Et dixit eis, Ad-
este vos privatim in desertum locum, et requie-
scite paululum: erant enim multi venientes et ab-
32 euntes; et ne edere quidem ipsis vacabat. Abi-
erunt igitur in desertum locum navigio seorsim.

33 Vidit autem eos abeuntes turba, et agno-
verunt eum multi; et pedibus ex omnibus civi-
tatibus concurrerunt illuc, præveneruntque eos,
34 et una venerunt ad eum. Tunc egressus vidit
turbam multam Jesus, et commiseratione intima
commotus est super eis, quoniam erant ut oves
non habentes pastorem: cœpitque eos docere multa.
35 Quum autem jam multus dies esset, adierunt
eum discipuli ejus, dicentes, Desertus est locus
36 iste, et jam multus dies est; dimitte eos, ut
abeant in circumjacentes agros ac vicos, et
emant sibi panes: nam quod edant non habent.
37 At ille respondens dixit eis, Date vos ipsis
quod edant.
Tunc dicunt ei, *Num* profecti emerimus du-
centis denariis panes, et dederimus eis edendos?
38 Ipse vero dixit eis, Quot panes habetis? abite
et videte. Et *illi*, re cognita, dixerunt, Quin-
que, et duos pisces.
39 Tunc imperavit iis ut accumbere curarent
40 omnes per convivia super viridi gramine. Re-
cubuerunt igitur sigillatim per areolas, *partim*
41 centeni, et *partim* quinquageni. Et acceptis
quinque illis panibus, ac duobus illis piscibus,
suspiciens in cœlum, benedixit, ac fregit panes;
deditque discipulis suis, ut illis apponerent: et
42 duos pisces partitus est omnibus. Ederuntque
43 omnes, et saturati sunt. Et sustulerunt frag-
mentorum duodecim cophinos plenos, et ex
44 piscibus. Erant autem qui panes illos ederant
quasi quinquies mille viri.
45 Et statim coegit discipulos suos inscendere
navigium, et præire in ulteriorem *ripam* Beth-
saidæ oppositam, dum ipse dimitteret turbam.
46 Et quum amandasset eos, abiit in montem ad
precandum.

47 Quum autem serum *diei* adesset, erat navi-
gium in medio mari, et ipse solus in terra.
48 Viditque eos vexatos in *navigio* provehendo;
(erat enim ventus eis contrarius;) et circa
quartam vigiliam noctis venit ad eos, ambulans
49 super mare: volebatque eos præterire. Illi vero,
viso eo ambulante super mare, putarunt spec-
50 trum esse; et exclamaverunt: (omnes enim
videbant eum, et turbati sunt.) Sed statim lo-
cutus est cum eis, et dixit, Confidite; ego sum;
ne metuite.
51 Tunc ascendit ad eos in navigium; quievitque
ventus: et *ipsi* multo magis apud sese obstupe-
52 scebant, et mirabantur. Non enim attenderant
quod factum fuerat illis panibus; quoniam cor
eorum occalluerat.
53 ET quum trajecissent, venerunt in terram
54 Genesaret; et appulerunt. Tunc ipsis egressis e
navigio, statim *homines loci illius*, agnito eo,
55 discursantes per totam circumjacentem regionem
cœperunt in grabatis male affectos *eo* circum-
56 ferre, ubi audiebant eum esse. Et quocunque
introisset in vicos, aut urbes, aut agros, in foris
ponebant infirmos; et precabantur eum ut vel
fimbriam pallii ipsius tangerent: et quotquot
tangebant eum, servabantur.
7 TUNC congregati sunt ad eum Pharisæi, et
quidam ex scribis, qui venerant Hierosolymis.
2 Et quum vidissent quosdam ex discipulis ejus
pollutis manibus (id est, illotis) edere panem,
3 conquesti sunt. Nam Pharisæi et omnes Judæi,
nisi pugno laverint manus, non edunt; retinentes
4 traditionem seniorum: et a foro *venientes*, nisi
loti fuerint, non edunt: et alia multa sunt quæ
acceperunt retinenda, *nempe* lotiones poculorum,
et sextariorum, et æramentorum, et lectorum.

5 Deinde interrogarunt eum Pharisæi et scribæ,
Quare discipuli tui non ambulant secundum tradi-
tionem seniorum, sed illotis manibus edunt panem?
6 Ille vero respondens dixit eis, Bene certe
prophetavit Esaias de vobis hypocritis; ut
scriptum est, Populus iste labiis me hono-
rat, cor autem eorum procul distat a me.
7 Frustra vero me colunt, docentes doctri-
8 nas, *quæ sunt* præcepta hominum. Nam
omisso præcepto Dei, tenetis traditionem hominum,
lotiones sextariorum et poculorum: aliaque similia
9 hujusmodi multa facitis. Præterea dixit eis, *Sane*
belle irritum facitis mandatum Dei, ut tradi-
10 tionem vestram observetis. Moses enim dixit,
Honora patrem tuum et matrem tuam; et, Qui
maledixerit patri vel matri, morte moriatur.
11 Vos autem dicitis, Si dixerit quispiam patri vel
matri, Corban (id est, donum) *est* quocunque a
12 me juvari posses, *insons erit.* Nec permittitis
amplius eum quicquam præstare patri suo aut
13 matri suæ: irritum facientes sermonem Dei tra-
ditione vestra quam tradidistis: et similia hujus-
modi multa facitis.
14 Advocata etiam tota turba, dixit eis, Audite
15 me omnes, et attendite. Nihil est extra homi-
nem, quod ingrediens in eum, possit eum pol-
luere: sed quæ egrediuntur ex eo, illa sunt quæ
16 polluunt hominem. Siquis habet aures ad
audiendum, audiat.
17 Et quum introisset domum, *digressus* a turba,
interrogarunt eum discipuli ejus de parabola.
18 Tunc dicit eis, Itane et vos intelligentia ca-
retis? Non perpenditis quicquid extrinsecus
ingreditur in hominem, non posse eum pol-
19 luere? non enim ingreditur in cor ejus, sed in
ventrem; et in latrinam abit, purificans omnes

20 escas. Dicebat autem, Quod ex homine egre-
21 ditur, illud polluere hominem. Intus enim, ex
corde hominum, malæ cogitationes egrediuntur,
22 adulteria, scortationes, cædes, furta, augendæ
rei artes, improbitates, dolus, lascivia, oculus
23 malus, obtrectatio, superbia, amentia: omnia
hæc mala intus exeunt, et polluunt hominem.
24 ET illinc surgens abiit in confinia Tyri ac
Sidonis; et ingressus domum, neminem volebat
25 *hoc* scire: sed non potuit latere. Quum enim de
eo audisset mulier, cujus filiola habebat spiritum
26 impurum, venit, et accidit ad pedes ejus; (erat
autem mulier Græca, Syrophœnissa gente;) et
rogavit eum ut dæmonium ejiceret ex filia sua.
27 Jesus autem dixit ei, Sine prius saturari li-
beros: non est enim bonum accipere panem
liberorum, et objicere catellis.
28 Ipsa vero respondit, et dixit ei, Etiam, Do-
mine: sed enim catelli edunt sub mensa ex
micis puerorum.
29 Tunc dixit ei, Propter istum sermonem abi:
30 exiit dæmonium ex filia tua. Quum autem *illa*
abiisset domum suam, invenit dæmonium exivisse,
et filiam projectam super lectum.
31 TUNC regressus e finibus Tyri ac Sidonis,
venit ad mare Galilææ, per medios fines Deca-
polis.
32 Tunc offerunt ei surdum difficulter loquentem;
et precantur eum, ut imponeret ei manum.
33 *Ipse* vero, quum abduxisset eum e turba priva-
tim, misit digitos suos in auriculas ejus; et
34 quum spuisset, tetigit linguam ejus. Et quum
suspexisset in cœlum, suspiravit, et dixit ei,
35 Ephphatha, quod est, Adaperitor. Et statim
adapertæ sunt ejus aures: et solutum est vin-
culum linguæ ipsius, et loquebatur recte.

36 Et interdixit eis ne cui *istud* dicerent: sed
quantumcunque ipse eis interdixisset, multo
37 magis *hoc* prædicabant. Et supra modum per-
cellebantur, dicentes, Bene omnia fecit: facit ut
et surdi audiant, et muti loquantur.
8 DIEBUS illis, quum multa omnino turba
esset, nec haberent quod ederent, advocatis
2 Jesus discipulis suis, dixit eis, Intima miseri-
cordia commoveor erga turbam; quia jam tri-
duum manent apud me, nec habent quod edant.
3 Quod si dimisero eos jejunos domum suam, de-
ficient in via: quidam enim ex eis e longinquo
venerunt.
4 Responderunt autem ei discipuli ejus, Unde istos
quispiam possit hic satiare panibus in deserto?
5 Interrogavit igitur eos, Quot panes habetis?
Ipsi vero dixerunt, Septem.
6 Tunc mandavit turbæ ut recumberet humi: et
acceptis septem illis panibus, quum gratias
egisset, fregit, deditque discipulis suis, ut *eos*
7 apponerent: et apposuerunt turbæ. Habebant
autem pisciculos paucos: et quum benedixisset,
8 dixit ut hos etiam apponerent. Ederunt autem,
et saturati sunt: et sustulerunt fragmentorum
9 quæ superfuerant, septem sportas. Erant vero
qui ederant quasi quater mille: dimisitque eos.
10 ET statim ingressus in navigium cum disci-
pulis suis, venit in partes Dalmanutha.
11 Prodierunt vero Pharisæi, cœperuntque alter-
cari cum eo, quærentes ab eo signum e cœlo,
12 ipsum tentando. Ipse vero quum alte ingemu-
isset spiritu suo, dixit, Cur gens ista signum
requirit? Amen dico vobis, Si dabitur isti genti
13 signum. Et eis relictis, ingressus rursus navi-
gium, abiit in ulteriorem *ripam*.
14 FUERANT autem obliti discipuli sumere panes,

et panem non nisi unum habebant secum in
15 navigio. Tunc edixit eis, dicens, Videte, cavete
a fermento Pharisæorum, et fermento Herodis.
16 Disceptabant igitur alii adversus alios, di-
centes, Panes non habemus.
17 *Id* autem quum nosset Jesus, dixit eis, Quid
disceptatis quod panes non habetis? nondum
ista perpenditis, nec intelligitis? adhuc metu
18 obductum habetis cor vestrum? quum oculos
habeatis, non videtis? et quum aures habeatis,
19 non auditis? neque memores estis? Quum quin-
que illos panes fregi illis quinquies mille, quot
cophinos fragmentis plenos sustulistis? Dicunt
20 ei, Duodecim. Quum autem septem illos *panes*
illis quater mille, quot sportas fragmentis plenas
21 sustulistis? Illi vero dixerunt, Septem. Tunc
dixit eis, Quomodo *hæc* non intelligitis?
22 VENIT autem Bethsaidan: et obtulerunt ei
cæcum, et precati sunt eum ut ipsum tangeret.
23 Tunc prehensa manu cæci, eduxit eum extra
vicum: et quum inspuisset in oculos ejus, im-
posuissetque ei manus, interrogavit eum ecquid
24 videret. Qui quum sursum oculos intendisset,
dixit, Cerno homines instar arborum ambulantes.
25 Deinde rursum imposuit manus oculis ejus,
fecitque ut *denuo* oculos intenderet; et resti-
tutus fuit, viditque procul et dilucide omnes.
26 Tunc *Jesus* remisit eum domum suam, dicens,
Neque in vicum illum ingreditor, neque *hæc*
dicito cuiquam in vico.
27 EGRESSUS est autem Jesus ac discipuli ejus
in vicos Cæsareæ, *quæ cognominatur* Philippi:
et in via interrogavit discipulos suos, dicens eis,
Quemnam esse me dicunt homines?
28 Illi vero responderunt, Joannem Baptistam;
et alii, Eliam; alii vero, unum ex prophetis.

29 Tunc ipse dixit eis, Vos autem, quem me
dicitis esse?
Respondens vero Petrus dicit ei, Tu es ille
Christus.
30 Tunc interminatus est, ut nulli *id* dicerent
de se.
31 Et cœpit eos docere quod oporteret Filium
hominis multa pati, et reprobari a senioribus,
et primariis sacerdotibus, ac scribis, et interimi;
32 et tribus post diebus resurgere. Et libere eum
sermonem loquebatur.
Prehensum autem eum Petrus cœpit objurgare.
33 Ipse vero conversus, et intuitus discipulos
suos, objurgavit Petrum, dicens, Abscede a me,
Satana; nam non sapis quæ Dei *sunt*, sed quæ
sunt hominum.
34 Et quum advocasset turbam cum discipulis
suis, dixit eis, Quicunque vult pone me venire,
abneget semetipsum, et attollat crucem suam,
35 ac sequatur me. Quisquis enim voluerit animam
suam servare, perdet eam: quisquis autem per-
diderit animam suam causa mea et evangelii, is
36 servabit eam. Quid enim profuerit cuipiam, si
lucratus fuerit mundum totum, et anima sua
37 mulctetur? Aut quam dabit quispiam com-
38 mutationem animæ suæ? Nam quemcunque
puduerit mei ac meorum sermonum inter gentem
istam adulteram et peccatricem, Filium etiam
hominis pudebit ejus, quando venerit in gloria
Patris sui cum angelis illis sanctis.
9 Præterea dixit eis, Amen dico vobis, Sunt
quidam ex iis qui hic adstant, qui nequaquam
gustabunt mortem, usquedum viderint regnum
Dei venisse cum potentia.
2 SEXTO vero post die assumit Jesus Petrum,
et Jacobum, et Joannem, et subducit eos in

montem sublimem seorsim solos: et transfor-
3 matus fuit coram eis. Et vestimenta ejus facta
sunt coruscantia, candida valde ut nix, qualia
4 non potest fullo in terra dealbare. Et visus
est eis Elias cum Mose, qui colloquebantur
cum Jesu.
5 Tunc respondens Petrus dicit Jesu, Rabbi,
bonum est nos hic esse: faciamus igitur taber-
nacula tria; tibi unum, et Mosi unum, et Eliæ
6 unum. Nec enim sciebat quid loqueretur; erant
enim exterriti.
7 Et exstitit nubes quæ inumbravit eos: venit-
que vox e nube, dicens, Hic est Filius ille
meus, dilectus ille, ipsum audite.
8 Et repente, quum circumspexissent, non am-
plius viderunt quenquam, nisi solum Jesum
secum.
9 Quum vero descenderent e monte, edixit eis
ut nemini narrarent quæ viderant, nisi postquam
10 Filius hominis ex mortuis resurrexisset. *Ipsi*
igitur hanc rem continuerunt apud se, mutuo
quærentes, quid illud esset, ex mortuis resurgere.
11 Et interrogarunt eum, dicentes, Cur scribæ
dicunt oportere ut Elias prius veniat?
12 Ipse vero respondens dixit eis, Elias quidem,
postquam prius venerit, restituet omnia: sed ut
scriptum est de Filio hominis, *oportet* ut multa
13 patiatur, et pro nihilo habeatur. Sed dico
vobis, Et Eliam venisse, et *istos* ei fecisse quæ-
cunque voluerunt, sicut scriptum est de eo.
14 ET quum venisset ad discipulos *suos*, vidit
turbam multam circa eos, et scribas cum eis
15 altercantes. Et statim tota turba viso eo ex-
pavit; et accurrentes salutaverunt eum.
16 Tunc interrogavit scribas, Quid altercamini
17 inter vos? Et respondens quidam e turba, dixit,

Magister, adduxi filium meum ad te, habentem
18 spiritum mutum; qui ubicunque eum deprehen-
derit, lacerat eum; *ipse* vero spumat, et stridet
dentibus suis, et exarescit. Et dixi discipulis
tuis, ut eum ejicerent; sed nequiverunt.
19 Ipse vero respondens ei dixit, O gens incre-
dula, quousque apud vos ero? quousque tandem
sufferam vos? adducite eum ad me.
20 Illum igitur adduxerunt ad eum. Et eo con-
specto, statim spiritus discerpsit eum: et *ille*,
quum cecidisset in terram, volutabat sese
spumans.
21 Tunc interrogavit *Jesus* patrem ejus, Quan-
tum temporis est quod hoc accidit ei?
22 Ipse vero ait, Ab infante: et eum sæpe tum
in ignem abjecit, tum in aquas, ut perderet
eum. Sed si quid potes, succurre nobis, intima
misericordia commotus erga nos.
23 Jesus autem dixit ei, Si potes hoc credere,
omnia fieri possunt credenti.
24 Pater vero pueri statim clamans, cum lacry-
mis dixit, Credo, Domine: succurre incredulitati
meæ.
25 Quum vidisset autem Jesus turbam simul ac-
currere, objurgavit spiritum illum impurum,
dicens ei, *Tu* spiritus mute et surde, ego tibi
impero, exi ab eo, et ne amplius ingreditor in
26 eum. Et quum clamasset *spiritus*, multumque
discerpsisset eum, exivit: et *ille* factus est quasi
mortuus; adeo ut multi dicerent, Certe mortuus
27 est. Jesus vero prehensa manu ejus, erexit
eum; et *ille* surrexit.
28 Quum autem esset ingressus domum, discipuli
ejus interrogarunt eum privatim, Cur nos non
potuimus *spiritum* illum ejicere?
29 *Ipse* vero dixit eis, Hoc genus *dæmoniorum*

nullo modo potest exire nisi orando et jeju-
nando.
30 Et illinc egressi, una iter faciebant per
Galilæam: nec volebat ut quisquam *id* sciret.
31 Docebat enim discipulos suos, et dicebat eis,
Filius hominis tradetur in manus hominum, qui
interiment eum: sed interemtus, tertio die re-
32 surget. Ipsi vero ignorabant hoc dictum, et
metuebant eum interrogare.
33 VENIT igitur Capernaum: et quum venisset
domum, interrogavit eos, Quid in via inter vos
34 disceptabatis? Ipsi vero siluerunt: nam alii ad-
versus alios disceptarant in via, quis *esset
futurus ipsorum* maximus.
35 Et quum consedisset, vocavit duodecim illos,
et dixit eis, Si quis vult primus esse, erit om-
36 nium ultimus, et omnium minister. Et acceptum
puerulum statuit in medio eorum: eoque in
37 ulnas recepto, dixit eis, Quisquis unum ex
talibus puerulis exceperit meo nomine, me ex-
cipit; et quicunque me exceperit, non me ex-
cipit, sed eum qui misit me.
38 Respondit autem ei Joannes, dicens, Magister,
vidimus quendam per nomen tuum ejicientem
dæmonia, qui non sequitur nos: et prohibuimus
eum, quia non sequitur nos.
39 Jesus autem ait, Ne illum prohibete: nullus
enim est qui edat virtutem per nomen meum,
40 et possit cito male loqui de me. Nam qui non
41 est contra nos, pro nobis est. Quisquis enim
potum dederit vobis poculum aquæ in nomine
meo, *id est*, quod sitis Christi, amen dico vobis,
42 nequaquam perdiderit mercedem suam. Et
quisquis offendiculo fuerit uni ex parvis istis
qui credunt in me, bonum esset ei potius si
circumponeretur saxum molare circa collum ejus,

43 et projiceretur in mare. Quod si manus tua
facit ut tu offendas, abscinde eam: bonum est
tibi ad vitam ingredi mancum, *potius* quam
duas manus habentem abire in Gehennam, *id*
44 *est*, in ignem illum inextinctum: ubi vermis
eorum non interit, et ignis non exstinguitur.
45 Et si pes tuus facit ut tu offendas, abscinde
eum: bonum est tibi ingredi in vitam claudum,
potius quam duos pedes habentem projici in
Gehennam, *id est*, in ignem illum inextinctum:
46 ubi vermis eorum non interit, et ignis non
47 exstinguitur. Et si oculus tuus facit ut tu
offendas, erue eum: bonum est tibi introire in
regnum Dei luscum, *potius* quam duos oculos
48 habentem projici in Gehennam ignis: ubi vermis
eorum non interit, et ignis non extinguitur.
49 Nam omnis *homo* igne salietur: et omnis ob-
50 latio sale salietur. Bonus est sal: si vero sal
insulsus factus fuerit, quonam ipsum condietis?
Habete in vobis ipsis salem, et pacem habete
alii cum aliis.

10 ET illinc surgens, venit in fines Judææ per
oram Jordanis: et convenit rursum turba ad
eum: et, ut consueverat, rursum docebat eos.
2 Tunc accedentes Pharisæi interrogarunt eum,
an liceret viro uxorem dimittere, tentantes eum.
3 Ipse vero respondens dixit eis, Quid vobis
præcepit Moses?
4 Ipsi autem dixerunt, Moses permisit libellum
abscessionis scribere, et dimittere *uxorem*.
5 Tunc respondens Jesus dixit eis, Pro duritia
6 cordis vestri scripsit vobis præceptum istud: a
principio vero creationis, masculum et feminam
7 fecit Deus. Propterea derelinquet homo patrem
suum et matrem, et agglutinabitur uxori suæ;
8 et qui duo *fuerant*, erunt caro una. Itaque

9 non sunt amplius duo, sed una caro. Quod
ergo Deus conjunxit, homo ne separato.
10 Et domi rursum discipuli ejus eadem de re
11 interrogaverunt eum. *Ipse* vero dixit eis, Quicunque dimiserit uxorem suam, et duxerit aliam,
12 mœchatur adversus eam. Et, si mulier dimiserit
virum suum, et nupserit alteri, mœchatur.

13 TUNC obtulerunt ei puerulos, ut tangeret eos: disciputi vero objurgabant eos qui offerebant.

14 Quod quum vidisset Jesus, indignatus est, et
dixit eis, Sinite puerulos venire ad me, et ne
prohibite eos; talium enim est regnum Dei.
15 Amen dico vobis, Quicunque non exceperit
regnum Dei ut puerulus, nequaquam in id in-
16 gredietur. Et quum accepisset eos in ulnas,
impositis super eos manibus, benedixit eis.

17 EGREDIENTE autem ipso *ut se daret* in viam, quidam, quum accurrisset, et accidisset ei ad genua, interrogavit eum, Magister bone, quid faciam ut vitam æternam possideam?

18 Jesus autem dixit ei, Cur me dicis bonum?
nullus est bonus, nisi unus, *nempe* Deus.
19 Præcepta nosti, Ne mœchator, Ne occidito, Ne
furator, Ne falsum testimonium dicito, Ne
damno *quenquam* afficito, Honora patrem tuum
et matrem.

20 Ille vero respondens dixit ei, Magister, hæc omnia observavi a juventute mea.

21 Jesus autem eum intuitus, dilexit eum, et dixit ei, Unum tibi deest: abi, quæcunque habes vende, et da pauperibus; et habebis thesaurum in cœlo: et veni, sequere me, sublata *in humeros* cruce.

22 Ille vero mœstus ad hunc sermonem, abiit tristis: habebat enim possessiones multas.

23 Et quum circumspexisset Jesus, dicit discipulis
suis, Quam difficulter qui opes habent, in regnum Dei introibunt!
24 Discipuli vero expaverunt ad hos sermones
ipsius. Jesus autem rursum respondens dixit
eis, Filii, quam difficile est eos qui confidunt
25 opibus, in regnum Dei introire! Facilius est
camelum per foramen acus transire, quam divitem in regnum Dei introire.
26 Illi vero eo amplius percellebantur, dicentes
inter se, Et quis potest servari?
27 Intuitus autem eos Jesus dicit, Apud homines
hoc fieri non potest, sed non apud Deum: nam
omnia possibilia sunt apud Deum.
28 Tunc Petrus cœpit dicere, Ecce, nos reliquimus omnia, et secuti sumus te.
29 Respondens autem Jesus ait, Amen dico
vobis, Nullus est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut
uxorem, aut liberos, aut agros, mea causa et
30 evangelii, quin accipiat centuplicia nunc hoc
ipso tempore, domos, et fratres, et sorores, et
matres, et liberos, et agros, *et* cum persecutionibus; ac in seculo venturo vitam æternam.
31 Multi autem primi, erunt ultimi; et ultimi,
primi.
32 ERANT autem in via ascendentes Hierosolyma; et præibat eis Jesus: et expavescebant,
et *eum* sequendo metuebant. Ipse vero, assumptis rursum duodecim, illis cœpit dicere quæ
33 sibi erant eventura, *dicens*, Ecce, ascendimus
Hierosolyma; et Filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis; et condemnabunt
34 eum morte, tradentque eum gentibus: et *ipsæ*
illudent ei, et flagellabunt eum, et inspuent in
eum, et interiment eum: sed tertia die resurget.

35 Tunc accedunt ad eum Jacobus et Joannes,
filii Zebedæi, dicentes, Magister, velimus ut
quicquid petierimus præstes nobis.
36 Ipse vero dixit eis, Quid me vultis vobis
præstare?
37 Illi autem dixerunt ei, Da nobis ut unus ad
dextram tuam et alter ad sinistram tuam sede-
amus in gloria tua.
38 Jesus autem dixit eis, Nescitis quid petatis.
Potestis bibere poculum quod ego bibo; et
baptismo quo ego baptizor, baptizari?
39 Ipsi vero dixerunt ei, Possumus.
Jesus autem dixit eis, Poculum quidem quod
ego bibo, bibetis; et baptismate quo ego ba-
40 ptizor, baptizabimini: sed sedere ad dextram
meam et ad sinistram meam, non est meum
dare; sed *dabitur* quibus paratum est.
41 Et quum *hæc* audissent *alii* decem, cœperunt
indignari de Jacobo et Joanne.
42 Jesus autem quum eos advocasset, dixit eis,
Scitis eos qui censentur imperare gentibus
dominari in eas; et earum magnates auctoritate
43 uti in eas. Verum non ita erit inter vos: sed
quicunque voluerit fieri magnus inter vos, sit
44 minister vester: et quicunque voluerit ex vobis
45 fieri primus, sit omnium servus. Nam et Filius
hominis non venit ut sibi ministraretur, sed ut
ministraret, et daret animam suam redemptionis
pretium pro multis.
46 TUNC veniunt Hiericho: eoque egrediente
ab Hiericho, ac discipulis ejus, et turba satis
multa, filius Timæi, Bartimæus cæcus, sedebat
47 apud viam mendicans. Et quum audisset ipsum
esse Jesum illum Nazarenum, cœpit clamare et
48 dicere, Fili Davidis Jesu, miserere mei! Ob-
urgabant autem eum multi ut sileret: ille vero

multo magis clamabat, Filii Davdis, miserere
mei!
49 Tunc Jesus, quum substitisset, jussit eum vo-
cari. Vocant igitur cæcum, dicentes ei, Confide,
50 surge; vocat te. Ipse vero, abjecto pallio suo,
quum surrexisset, venit ad Jesum.
51 Et respondens dixit ei Jesus, Quid vis tibi
faciam?
Cæcus autem ait ei, Rabboni, ut visum recipiam.
52 Jesus autem dixit ei, Abi; fides tua te
servavit. Statim igitur recepit visum, et seque-
batur Jesum in illo itinere.
11 QUUM autem appropinquarent Hierosolymis
ad Bethphage et Bethaniam, apud montem Ole-
2 arum, misit duos e discipulis suis, et dicit eis,
Abite in vicum qui vobis est ex adverso: et
statim ut ingrediemini in eum, invenietis pullum
ligatum, in quo nullus hominum sedit: solvite
3 eum *et* adducite. Quod si quis vobis dixerit,
Cur hoc facitis? dicite, Quoniam eo opus est
Domino: et eum statim huc mittet.
4 Abierunt igitur, et invenerunt pullum ligatum
ad ostium foris in bivio; et solverunt eum.
5 Tunc quidam eorum qui illic adstabant, dixerunt
6 eis, Quid facitis qui solvitis pullum? Ipsi vero
dixerunt eis prout præceperat Jesus: et *illi* di-
miserunt eos.
7 Adduxerunt igitur pullum ad Jesum, et in-
8 jecerunt ei pallia sua: et insedit ei. Multi vero
pallia sua straverunt per viam: alii autem
frondes cædebant ex arboribus, et sternebant
9 in viam. Et qui præibant, quique sequebantur,
clamabant, dicentes, Hosanna, benedictus qui
10 venit in nomine Domini! Benedictum regnum
patris nostri Davidis, quod venit in nomine Do-
mini: Hosanna, *o qui es* in *cœlis* altissimis!

11 ET ingressus est Hierosolymam Dominus, et
in templum: quumque circumspexisset omnia, et
vespera jam hora esset, exiit ad Bethaniam cum
illis duodecim.

12 ET postero die, quum exissent Bethania,
13 esuriit. Quumque e longinquo vidisset ficum
habentem folia, venit *visurus* num inveniret
aliquid in ea: et quum venisset ad eam, nihil
invenit nisi folia: non enim erat tempus ficuum.
14 Tunc respondens Jesus dixit ficui, Ne amplius
ex te in seculum quisquam fructum edat. Et
hoc audierunt discipuli ejus.

15 Veniunt igitur Hierosolymam. Et ingressus
Jesus in templum, cœpit ejicere eos qui vende-
bant et emebant in templo; et mensas numu-
lariorum, et cathedras vendentium columbas
16 subvertit: nec sinebat ut quisquam deportaret
17 vas per templum. Et docebat, dicens eis,
Nonne scriptum est, Domum meam domum
orationis vocatum iri ab omnibus gen-
tibus? vos autem eam fecistis speluncam la-
tronum.

18 Et *hoc* audierunt scribæ et primarii sacer-
dotes, et quærebant quomodo eum perderent:
metuebant enim eum, quia tota turba percelle-
batur super doctrina ipsius.

19 Quum vero vespera advenisset, egressus est
Jesus extra urbem.

20 ET mane iter facientes prope ficum, viderunt
21 eam exaruisse radicitus. Tunc recordatus Petrus
dixit ei, Rabbi, ecce, ficus illa quam exsecratus
es exaruit.

22 Et respondens Jesus dixit eis, Habete fidem
23 Dei. Amen enim dico vobis, Quicunque dixerit
monti huic, Tollitor et projicitor in mare; nec
addubitaverit in corde suo, sed crediderit futura

24 quæ dicit, fiet ei quicquid dixerit. Propterea
dico vobis, Quæcunque orantes petitis, credite
25 vos accepturos; et erunt vobis. Et quum ad-
stiteritis orantes, remittite, si quid habetis ad-
versus aliquem: ut et Pater ille vester qui in
26 cœlis *est* remittat vobis offensas vestras. Nam
si vos non remiseritis, nec Pater ille vester qui
in cœlis *est* remittet offensas vestras.
27 TUNC veniunt rursus Hierosolyma: et quum
ipse ambularet in templo, veniunt ad eum pri-
28 marii sacerdotes, et scribæ, et seniores, et
dicunt ei, Qua auctoritate ista facis? et quis
tibi dedit auctoritatem istam, ut hæc facias?
29 Jesus autem respondens dixit eis, Interrogabo
vos et ego quiddam: respondete igitur mihi, et
30 dicam vobis qua auctoritate hæc faciam: Ba-
ptisma Joannis, e cœlo erat, an ex hominibus?
respondete mihi.
31 Ratiocinabantur autem apud se, dicentes, Si
dixerimus, E cœlo; dicet, Quare ergo non cre-
32 didistis ei? Sed si dicamus, Ex hominibus;
timemus populum: omnes enim sentiebant de
33 Joanne quod vere propheta fuisset. Tunc re-
spondentes dicunt Jesu, Nescimus.
Et Jesus respondens dicit eis, Nec ego dicam
vobis qua auctoritate hæc faciam.
12 ET cœpit eis per parabolas dicere, Vineam
plantavit quidam, et circumposuit sepem, et
fodit lacum, et ædificavit turrim, et elocavit eam
2 agricolis; ac peregre profectus est. Misitque
servum ad agricolas *suo* tempore, ut ab agri-
3 colis acciperet ex fructu vineæ. Illi vero
captum eum ceciderunt, ac remiserunt inanem.
4 Et rursum misit ad eos alium servum; et *illi*
huic quoque lapidato, caput comminuerunt, et
5 remiserunt contumelia affectum. Et rursum

alium misit; et illum interemerunt multosque
alios; hos quidem cædentes, illos vero interi-
6 mentes. Quum ergo unum adhuc haberet filium
suum dilectum, misit etiam illum ultimum ad
7 eos, dicens, Reverebuntur filium meum. Illi
vero agricolæ dixerunt inter se, Iste est hæres;
venite, interimamus eum, et nostra erit hære-
8 ditas. Et captum eum interemerunt, et ejecerunt
9 extra vineam. Quid ergo faciet dominus vineæ?
Veniet, et perdet agricolas, et dabit vineam
10 aliis. Ne hanc quidem scripturam legistis,
Quem lapidem reprobaverunt aedifi-
11 cantes, is factus est caput anguli: a
Domino factum est istud, et est mira-
bile in oculis nostris?
12 Studebant igitur eum prehendere: sed metu-
erunt turbam; norant enim eum adversus ipsos
illam parabolam dixisse: itaque omisso eo abierunt.
13 ET miserunt ad eum quosdam e Pharisæis et
Herodianis; ut eum irretirent captum sermone.
14 Illi vero, quum venissent, dicunt ei, Magister,
scimus te veracem esse, neque curare quenquam;
non enim respicis ad personam hominum, sed
in veritate viam Dei doces: Licet censum
Cæsari dare, an non? demus, an non demus?
15 Ipse vero, quum sciret eorum hypocrisin,
dixit eis, Quid me tentatis? proferte mihi dena-
16 rium, ut videam. Illi vero protulerunt. Tunc
dicit eis, Cujus est imago ista et inscriptio?
Illi vero dixerunt ei, Cæsaris.
17 Et respondens Jesus dixit eis, Reddite quæ
sunt Cæsaris, Cæsari; et quæ Dei *sunt*, Deo.
Et admirati sunt super ipso.
18 TUNC veniunt ad eum Sadducæi, qui dicunt
non esse resurrectionem; et interrogarunt eum,
19 dicentes, Præceptor, Moses scripsit nobis, ut si

cujus frater mortuus sit, ac reliquerit uxorem,
et filios non reliquerit, accipiat ipsius frater
uxorem ejus, et excitet semen fratri suo.
20 Septem ergo fratres fuerunt: ac primus accepit
21 uxorem, et moriens non reliquit semen. Et
secundus accepit eam, et mortuus est, et ne
ipse quidem reliquit semen: et tertius itidem.
22 Et acceperunt eam septem illi, neque reliquerunt
semen: ultima omnium mortua est et
23 mulier. In resurrectione ergo, postquam resurrexerint,
cujus eorum erit uxor? nam septem
habuerunt eam uxorem.

24 Tunc respondens Jesus dixit eis, Nonne propterea
erratis, quod non sciatis scripturas, neque
25 potentiam Dei? Postquam enim ex mortuis resurrexerint
homines, neque uxores ducunt, neque
nuptum dantur; sed sunt ut angeli qui in cœlis
26 *sunt*. De mortuis vero, quod suscitandi sint,
non legistis in libro Mosis, quomodo in rubo
locutus sit ei Deus, dicens, Ego *sum* Deus
Abrahami, et Deus Isaaci, et Deus Jacobi?
27 Non est Deus *Deus* mortuorum, sed Deus
viventium: vos ergo multum erratis.

28 Et quum accessisset quidam e scribis, qui
audierat eos altercantes, et sciebat eum bene
illis respondisse, interrogavit eum, *dicens*, Quod
est primum omnium præceptum?

29 Jesus autem respondet ei, Primum omnium
præceptorum *est*, Audi, Israel, Dominus Deus
30 noster Dominus unus est. Diliges igitur Dominum
Deum tuum ex toto corde tuo, et ex
tota anima tua, et ex tota cogitatione tua, et
ex totis viribus tuis: hoc est primum præceptum.
31 Et secundum *illi* simile, hoc *est*, Diliges proximum
tuum ut teipsum. Majus istis aliud præceptum
non est.

32 Tunc dixit ei scriba ille, Bene, Magister, in
veritate dixisti: nam unus est Deus, nec alius
33 est præter eum: et diligere eum ex toto corde,
et ex tota intelligentia, et ex tota anima, et ex
totis viribus; ac diligere proximum ut seipsum,
plus est quam omnia holocautomata et sacrificia.
34 Tum Jesus, quum vidisset eum cordate re-
spondisse, dixit ei, Non longe es a regno Dei.
Et nemo amplius audebat eum interrogare.
35 Et respondens Jesus dicebat, docens in
templo, Quomodo dicunt scribæ Christum esse
36 filium Davidis? Nam ipse David dixit per
Spiritum Sanctum, Dixit Dominus Domino
meo, Sede ad dextram meam, usquedum
37 statuero inimicos tuos scabellum pedum
tuorum. Ipse ergo David dicit eum Dominum:
unde igitur filius ejus est?
Et multa illa turba audiebat eum libenter.
38 *Ipse* autem dicebat eis in doctrina sua,
Cavete a scribis, qui amant stolati ambulare,
39 et salutationes in foris, primosque consessus in
40 conventibus, et primos accubitus in cœnis: qui
devorant domos viduarum, et in speciem utuntur
longis precibus: isti auferent gravius judicium.
41 Et quum sedisset Jesus ex adverso gazo-
phylacii, spectabat quomodo turba immitteret
æra in gazophylacium: multi igitur divites im-
42 mittebant multa. Et quum venisset quædam
vidua pauper, immisit minuta *æreola* duo, quod
43 est quadrans. Tunc *ille*, quum advocasset disci-
pulos suos, dixit eis, Amen dico vobis, Vidua
hæc pauper plus immisit quam omnes *alii* qui
44 miserunt *pecuniam* in gazophylacium: nam
omnes ex eo quod ipsis redundat immiserunt;
hæc vero e penuria sua immisit omnia quæ
habebat, totum *nempe* victum suum.

13 QUUM autem egrederetur e templo, dixit ei
quidam e discipulis ejus, Magister, vide quales
lapides, et qualia *ista sint* ædificia!
2 Tunc Jesus respondens dixit ei, Vides ista
magna ædificia? non relinquetur lapis super
lapidem, qui non dissolvatur.
3 Et quum sederet in monte Olearum ex ad-
verso templi, interrogarunt eum privatim Petrus,
4 et Jacobus, et Joannes, et Andreas, Dic nobis,
quando hæc erunt, et quod signum *erit* quando
futurum est ut hæc omnia consummentur.
5 Jesus autem eis respondens cœpit dicere,
6 Videte ne quis vos seducat: multi enim venient
sub nomine meo, dicentes, Ego sum *Christus;*
7 multosque seducent. Quum autem audieritis
bella et rumores bellorum, ne turbamini; oportet
8 enim *ista* fieri: at nondum *erit* finis. Surget
enim gens in gentem, et regnum in regnum;
eruntque terræmotus singulis locis, et erunt
fames ac turbæ: principia dolorum hæc *erunt.*
9 Sed cavete vos vobisipsis; tradent enim vos
in consessus et conventus; cædemini; et coram
præsidibus ac regibus sistemini propter me, *ut*
10 *hoc sit* testimonio adversus eos. Et apud
omnes gentes oportet primum prædicari Evan-
11 gelium. Quum autem vos tradendo duxerint,
ne ante soliciti estote quid dicturi sitis, neque
meditamini: sed quicquid datum fuerit vobis
illo momento, id loquimini: non enim estis vos
12 qui loquimini, sed Spiritus Sanctus. Tradet
autem frater fratrem ad mortem, et pater filium:
et insurgent liberi adversus parentes, et eos
13 curabunt morte mulctandos. Et eritis odio
omnibus propter nomen meum: sed qui sub-
stiterit ad finem usque, is servabitur.
14 Quum autem videritis abominationem illam

vastatricem, quæ dicta est a Daniele propheta,
positam ubi non oportet, (qui *hæc* legit animum
advertat,) tunc qui *fuerint* in Judæa, fugiant in
15 montes: qui vero *fuerit* in solario, ne descendat
domum, nec ingrediatur ut quicquam tollat e
16 domo sua: et qui fuerit in agro, ne revertatur
17 retro, ut tollat pallium suum. Væ autem gra-
18 vidis et lactantibus per illos dies! Orate vero
19 ne fiat fuga vestra hieme. Erunt enim dies illi
talis afflictio, qualis facta non fuit a principio
rerum conditarum, quas condidit Deus, usque
20 ad hoc tempus, neque fiet. Et nisi Dominus
decurtasset dies illos, omnis caro periret: sed
propter electos, quos elegit, decurtavit dies
illos.
21 Tunc autem si quis dixerit, Ecce, hic Christus;
22 vel, ecce illic; ne credite: surgent enim pseudo-
christi et pseudoprophetæ; et edent signa ac
prodigia, ad seducendum, si fieri possit, etiam
23 electos. Vos autem cavete: ecce, prædixi vobis
omnia.
24 Ceterum per illos dies, post afflictionem
illam, sol obscurabitur, nec edet luna splen-
25 dorem suum. Et stellæ cœli excident, et po-
26 testates quæ in cœlis *sunt* concutientur. Et
tunc videbunt Filium hominis venientem in
27 nubibus cum potentia multa et gloria. *Ipse*
vero tunc mittet angelos suos, et suos electos
aggregabit a quatuor ventis, ab extremo terræ
usque ad extremum cœli.
28 A ficu vero discite parabolam: Quum ramus
ejus jam tenerescit, et germinat folia, nostis
29 prope esse æstatem: ita et vos quum hæc vide-
ritis fieri, scitote *illum* prope esse, *et* ad fores.
30 Amen dico vobis, nequaquam præterierit hæc
31 ætas, usquedum facta sint hæc omnia. Cœlum

et terra præteribunt; sermones autem mei ne-
quaquam præteribunt.
32 Sed de die illo ac hora nemo scit, ne angeli
quidem qui in cœlo sunt, nec ipse Filius, sed
Pater.
33 Cavete, excubate, et orate; nescitis enim
quando præstitutum illud tempus sit futurum.
34 *Nam Filius hominis ita est* ut quispiam qui
peregre abiens, relicta domo sua, dataque servis
suis potestate, ac suo cuique opere, janitori
35 præcepit ut vigilaret. Vigilate igitur: (nescitis
enim quando dominus domus veniet, vespere, an
36 media nocte, an in gallicinio, an mane:) ne quum
37 repente venerit, inveniat vos dormientes. Quæ
autem dico vobis, omnibus dico, Vigilate.
14 ERAT autem pascha, et azyma duobus post
diebus; et quærebant primarii sacerdotes et
scribæ quomodo eum dolo prehensum interi-
2 merent. Dicebant autem, Non in festo, ne
tumultus sit populi.
3 QUUM autem *Jesus* esset in Bethania in
domo Simonis leprosi, accumbente eo, venerat
mulier habens alabastrum unguenti nardi liquidæ
multi pretii; et contrito alabastro, effuderat ei
in caput.
4 Quidam autem indignabantur apud sese, et
dicebant, Quorsum perditio ista unguenti facta
5 est? nam poterat hoc venire amplius quam tre-
centis denariis, et dari pauperibus. Et freme-
bant in eam.
6 Jesus autem ait, Omittite eam: quid ei mo-
lestias præbetis? bonum opus operata est erga
7 me. Semper enim pauperes habetis vobiscum;
et quandocunque volueritis, potestis eis bene-
8 facere; me vero non semper habebitis. Hæc
quod potuit fecit: occupavit enim ungere meum

9 corpus ad funerationem. Amen dico vobis,
Ubicunque prædicatum fuerit evangelium hoc in
toto mundo, etiam id quod ista fecit dicetur in
memoriam ipsius.
10 TUNC Judas Iscariotes, unus ex illis duo-
decim, abiit ad primarios sacerdotes, ut eum
11 ipsis proderet. Illi vero, *eo* audito gavisi sunt;
et polliciti sunt se pecuniam ei daturos. Quæ-
rebat igitur quomodo opportune eum proderet.
12 PRIMO autem die azymorum, quando pascha
mactabatur, dicunt ei discipuli ipsius, Ubi vis
ut profecti paremus ut edas pascha?
13 Tunc mittit duos e discipulis suis, et dicit eis,
Abite in urbem, et occurret vobis quidam por-
14 tans amphoram aquæ; sequimini eum: et quo-
cunque introierit, dicite patrifamilias, Magister
dicit, Ubi est diversorium, ubi pascha cum
15 discipulis meis edam? Tunc ipse vobis ostendet
cœnaculum magnum stratum, paratum: illic
parate nobis *pascha*.
16 Abierunt igitur discipuli ejus, veneruntque in
urbem, et invenerunt *omnia* prout dixerat eis:
et paraverunt pascha.
17 Et quum serum *diei* advenisset, venit cum
18 duodecim illis. Quumque accubuissent, et ede-
rent, ait Jesus, Amen dico vobis, Unus ex
vobis prodet me, qui edit mecum.
19 Ipsi vero cœperunt affici tristitia, et ei dicere
sigillatim, Num ego? et alius, Num ego?
20 Ipse autem respondens dixit eis, Unus ex
duodecim qui *manum* intingit mecum in catinum
21 *me prodet*. Filius quidem hominis abit, prout
scriptum est de eo: sed væ homini illi per
quem Filius hominis proditur! bonum erat ho-
mini illi si natus non fuisset.
22 Et edentibus ipsis, quum accepisset Jesus

panem, *et* benedixisset, fregit, deditque eis; et
23 ait, Accipite, edite: hoc est corpus meum. Et
accepto poculo, quum gratias egisset, dedit eis;
24 et biberunt ex eo omnes. Et dixit eis, Hoc est
sanguis meus novi illius pacti qui pro multis
25 effunditur. Amen dico vobis, Non bibam amplius
ex fructu vitis, usque ad diem illum quum
ipsum bibam novum in regno Dei.
26 Et quum hymnum cecinissent, exierunt in
montem Olearum
27 Tunc dicit eis Jesus, Omnes offendemini in
me nocte ista: nam scriptum est, Percutiam
28 pastorem, et dispergentur oves. Sed post-
quam suscitatus fuero, præibo vobis in Galilæam.
29 Petrus autem dixit ei, Etiamsi omnes offen-
dantur, at non ego.
30 Tunc dicit ei Jesus, Amen dico tibi, Hodie
nocte ista, priusquam bis gallus vocem miserit,
ter abnegabis me.
31 At ille multo magis dicebat, Si me oportuerit
commori tibi, haudquaquam te abnegabo. Iti-
dem autem etiam omnes dicebant.
32 VENIUNT igitur in locum cujus nomen *est*
Gethsemane. Tunc dicit discipulis suis, Sedete
hic, usquedum oravero.
33 Et assumit Petrum et Jacobum et Joannem
secum; cœpitque expavescere, et gravissime
34 angi. Et dixit eis, Undiquaque tristis est
anima mea usque ad mortem: manete hic, et
vigilate.
35 Progressusque paululum, procidit in terram;
et oravit ut, si fieri posset, abiret ab ipso hora
36 illa. Dixitque, Abba, Pater, omnia fieri abs te
possunt; transfer a me istud poculum: verum
non quid ego velim, sed quid tu.
37 Tunc venit, et invenit eos dormientes; dicit-

que Petro, Simon, dormis? nequivisti unam
38 horam vigilare? Vigilate et orate, ne introeatis
in tentationem: spiritus quidem promptus *est*,
sed caro infirma.
39 Et quum rursum abiisset, oravit, eundem
40 sermonem locutus. Reversus autem invenit
eos rursum dormientes; (erant enim oculi
eorum gravati;) neque sciebant quid ei re-
sponderent.
41 Et venit tertio, dicitque eis, Dormite quod
reliquum est, et requiescite: sufficit, venit hora
illa: ecce, traditur Filius hominis in manus
42 peccatorum. Surgite, eamus: ecce, qui prodit
me appropinquavit.
43 ET statim, adhuc eo loquente, adest Judas,
qui erat unus ex duodecim illis, et cum eo
turba multa cum gladiis et fustibus, a primariis
sacerdotibus, et scribis, et senioribus.
44 Dederat autem eis iste, qui eum tradebat,
commune inter ipsos signum, dicens, Quemcun-
que osculatus fuero, is est; prehendite eum, et
45 abducite tuto. Quum igitur venisset, statim ac-
cedens ad eum, dicit ei, Rabbi, Rabbi; ac
46 deosculatus est eum. Illi vero injectis in eum
manibus prehenderunt eum.
47 Quidam autem ex iis qui adstabant stricto
gladio feriit servum pontificis maximi, et ab-
stulit ejus auriculam.
48 Respondens autem Jesus dixit eis, *Siccine* ut
adversus latronem existis cum gladiis et fustibus
49 ad me una prehendendum? quotidie eram apud
vos in templo docens, nec prehendistis me: sed
oportet ut impleantur scripturæ.
50 Tunc relicto eo, omnes fugerunt.
51 Quidam autem juvenis sequebatur eum, ami-
ctus sindone super nudum *corpus:* et prehen-

52 derunt eum juvenes. Ipse vero, derelicta sindone, nudus effugit ab illis.

53 TUNC abduxerunt Jesum ad pontificem maximum; cum quo convenerunt omnes primarii sacerdotes, et seniores, et scribæ.

54 Petrus autem e longinquo secutus est eum, intro usque in aulam pontificis maximi: et considebat cum ministris, et calefaciebat *sese* ad ignem.

55 Primarii vero sacerdotes, et totus consessus
quærebant testimonium adversus Jesum, ut eum
56 morte mulctarent; nec inveniebant. Nam multi
falsum testimonium dicebant adversus eum; sed
57 non erant paria ipsorum testimonia. Tunc
quidam surrexerunt, et falsa testati sunt ad-
58 versus eum, dicentes, Nos audivimus eum di-
centem, Ego destruam templum hoc quod est
manibus factum, et intra triduum absque mani-
59 bus factum aliud ædificabo. Sed ne sic quidem
par erat testimonium eorum.

60 Tunc pontifex maximus, progressus in medium,
interrogavit Jesum, dicens, Non respondes quic-
quam? quid *illud est quod* isti adversum te
61 testificantur? Ipse vero silebat, et nihil re-
spondit. Rursum pontifex maximus eum inter-
rogavit, et dixit ei, Tu*ne* es ille Christus, Filius
ille illius Benedicti?

62 Jesus autem dixit, Ego sum: et videbitis Filium hominis sedentem ad dextram potentiæ *Dei*, et venientem cum nubibus cœli.

63 Pontifex maximus vero diruptis vestibus suis
64 dixit, Quid adhuc nobis opus est testibus? Au-
distis blasphemiam: quid vobis videtur?

Illi vero omnes contra eum judicarunt, ipsum teneri reum mortis.

65 Et cœperunt quidam inspuere in eum, et ob-

tegere faciem ejus, et colaphos ei infligere, et
dicere ei, Vaticinare; ministri vero bacillorum
ictibus eum cædebant.
66 QUUM vero Petrus esset in aula inferius,
67 venit quædam ex ancillis pontificis maximi: et
quum vidisset Petrum se calefacientem, intuita
in eum, dixit, Et tu cum Nazareno Jesu eras.
68 Ipse vero negavit, dicens, Non novi *illum*, ne-
que scio quid tu dicas. Et exivit extra in
69 vestibulum: et gallus vocem emisit. Tunc an-
cilla, quum rursus vidisset eum, cœpit dicere iis
70 qui adstabant, Hic est *unus* ex ipsis. Ipse
vero rursum negavit. Et rursus paulo post qui
adstabant dixerunt Petro, Vere ex ipsis es: et-
enim Galilæus es, et locutio tua similis est.
71 Ipse autem cœpit exsecrari et jurare, *dicens*,
72 Non novi hominem istum quem dicitis. Tunc
secundo gallus vocem emisit. Et recordatus est
Petrus verborum quæ dixerat ei Jesus, Prius-
quam gallus vocem bis miserit, ter me ab-
negabis. Et quum erupisset, flevit.
15 STATIM autem, mane consilio inito, summi
sacerdotes cum senioribus et scribis, totusque
consessus, vinctum Jesum abduxerunt, tradide-
runtque Pilato.
2 Et interrogavit eum Pilatus, Tu*ne* es ille rex
Judæorum? Ipse vero respondens dixit ei, Tu
3 dicis. Et accusabant eum primarii sacerdotes
4 de multis. Pilatus autem rursus interrogavit
eum, dicens, Non respondes quicquam? ecce,
5 quam multa adversus te testificantur. Jesus
autem nihil amplius respondit, adeo ut miraretur
Pilatus.
6 Ceterum singulis festis dimittebat eis unum
7 ex vinctis, quemcunque postulassent. Erat vero
quidam, qui dicebatur Barabbas, vinctus cum

seditionis sociis, qui cædem per seditionem
8 fecerant. Et vociferans turba cœpit petere *ut*
9 *faceret* prout semper ipsis fecerat. Pilatus
autem respondit eis, dicens, Vultis dimittam
10 vobis regem illum Judæorum? (noverat enim
eum per invidiam traditum fuisse a primariis
11 sacerdotibus.) Primarii vero sacerdotes con-
citarunt turbam, ut potius Barabbam ipsis di-
mitteret.

12 Tunc Pilatus respondens, rursum dixit eis,
Quid ergo vultis faciam isto quem dicitis regem
13 Judæorum? Ipsi vero rursum clamaverunt,
Crucifige eum.

14 Pilatus autem dicebat eis, Enimvero quid
mali fecit? Illi autem eo amplius clamaverunt,
Crucifige eum.

15 Pilatus igitur volens turbæ satisfacere, dimisit
eis Barabbam, et Jesum flagellatum tradidit ut
crucifigeretur.

16 MILITES vero abduxerunt eum intra aulam,
id est, prætorium; et convocaverunt totam co-
17 hortem: et induerunt eum purpura, et circum-
18 posuerunt ei plexam coronam spineam: et
cœperunt eum salutare, *dicentes*, Ave, rex
19 Judæorum. Et cædebant ejus caput calamo, et
inspuebant in eum, ac positis genibus adorabant
20 eum. Quum autem illusissent ei, exuerunt eum
purpura, et induerunt eum suis ipsius vesti-
mentis; eduxeruntque ut crucifigerent eum.

21 Præterea angariarunt prætereuntem quendam
Simonem Cyrenæum, (venientem rure, patrem
Alexandri et Rufi,) ut attolleret crucem ejus.

22 Duxeruntque eum in locum Golgotha; quod
23 est, si interpreteris, Calvariæ locus. Et dede-
runt ei bibendum myrrhatum vinum: ipse vero
non sumpsit.

24 Quumque crucifixissent eum, partiti sunt vesti-
menta ejus, jacta sorte super ea, quis quid tolleret.
25 Erat autem hora tertia quando crucifixerunt
26 eum. Eratque inscriptio criminationis ipsius in-
scripta *his verbis*, REX ILLE JUDÆORUM.
27 Crucifixerunt etiam cum eo duos latrones;
unum ad dextram, et alterum ad sinistram ejus.
28 Et impleta est scriptura quæ dicit, Et cum
sceleratis numeratus est.
29 Qui vero præteribant blasphemabant eum,
moventes capita sua, et dicentes, Vah, *tu* qui
30 destruis templum, et triduo ædificas, serva te-
31 ipsum, et descende e cruce. Similiter autem et
primarii sacerdotes illudentes, dicebant alii ad
alios cum scribis, Alios servavit; seipsum ser-
32 vare non potest. Christus ille rex Israel de-
scendat nunc e cruce, ut videamus et credamus.
Et qui crucifixi erant cum eo convitiis afficie-
bant eum.

33 QUUM vero advenisset hora sexta, tenebræ factæ
sunt super totam regionem usque ad horam nonam.
34 Et hora nona vociferatus est Jesus voce magna,
dicens, ELOI, ELOI, LAMMA SABACHTHANI?
quod est, si quis interpretetur, Deus mi, Deus
mi, cur me deseruisti?
35 Et quidam adstantium, quum audissent, dice-
36 bant, Ecce, Eliam vocat. Cucurrit autem qui-
dam, et impleta spongia aceto, et arundini
circumposita, dedit ei potum, dicens, Sinite;
videamus an veniat Elias ad eum detrahendum.
37 Jesus vero, emissa voce magna, exspiravit.
38 Et aulæum templi fissum est in duas partes,
a summo usque ad imum.
39 Quum vidisset autem centurio, qui adstabat
ipsi ex adverso, eum ita emisso clamore ex-
spirasse, dixit, Vere homo iste Filius erat Dei.

40 Erant autem etiam et mulieres e longinquo
spectantes, inter quas erat Maria Magdalene, et
Maria Jacobi parvi, et Jose mater, et Salome:
41 quæ etiam, quum esset in Galilæa, secutæ fu-
erant eum, et ministraverant ei: aliæque multæ
quæ simul cum eo ascenderant Hierosolyma.

42 QUUM autem serum *diei* jam esset, (quoniam
43 erat parasceue, hoc est, antesabbatum,) veniens
Josephus Arimathæensis, honoratus senator, qui
et ipse expectabat regnum Dei, fidenti animo
introiit ad Pilatum, et petiit corpus Jesu.
44 Pilatus autem miratus est, si jam mortuus esset;
et advocato centurione, interrogavit eum, an
45 jamdudum mortuus fuisset. Et *re* cognita ex
centurione, donavit corpus Josepho.

46 Is autem emit sindonem, et detractum eum
involvit sindone; deposuitque in monumento
quod erat excisum e petra; et advolvit lapidem
ad ostium monumenti.

47 Maria Magdalene vero et Maria *mater* Jose
spectabant ubi poneretur.

16 ET exacto intercedente sabbato, Maria Magda-
lene, et Maria Jacobi *mater*, et Salome, eme-
2 rant aromata, ut venientes ungerent eum. Et
valde mane, primo die hebdomadis, *profectæ*
veniunt ad monumentum, exorto sole.

3 Dicebantque inter sese, Quis devolvet nobis
4 saxum ab ostio monumenti? Intuitæ vero con-
spiciunt saxum esse devolutum: nam erat ma-
gnum valde.

5 Et ingressæ in monumentum, viderunt juvenem
sedentem ad dextram, amictum stola candida:
6 et expaverunt. Ipse vero dixit eis, Ne expa-
vescite: Jesum quæritis illum Nazarenum qui
fuit crucifixus; suscitatus est, non est hic: ecce
7 locus ubi posuerant eum. Sed abite, dicite

discipulis ejus et Petro, *ipsum* præire vobis in
Galilæam: illic eum videbitis, prout dixit vobis.
8 Tunc digressæ cito, fugerunt a monumento:
tenebat enim eas tremor et stupor: neque cui-
quam quicquam dicebant; metuebant enim.
9 QUUM autem resurrexisset *Jesus* mane,
primo die hebdomadis, apparuit primum Mariæ
Magdalenæ, ex qua ejecerat septem dæmonia.
10 Illa profecta renunciavit *hoc* iis qui cum ipso
11 fuerant, lugentibus, ac flentibus. Illi vero quum
audissent eum vivere, et conspectum fuisse ab
ea, non crediderunt.
12 POSTEA autem duobus ex ipsis ambulantibus,
conspicuum se præbuit alia forma, quum rus
13 proficiscerentur. Et illi abierunt, et renuncia-
runt reliquis; *qui* ne illis quidem crediderunt.
14 POSTREMO vero una sedentibus ipsis undecim
conspicuum sese præbuit, et exprobravit increduli-
tatem eorum, et cordis duritiem; eo quod iis qui
ipsum conspexerant suscitatum non credidissent.
15 Et dixit eis, Profecti in mundum universum,
16 prædicate evangelium omni orbi condito. Qui
crediderit, et baptizatus fuerit, servabitur; qui
17 vero non crediderit, condemnabitur. Signa
autem eos qui crediderint, hæc consequentur:
Per nomen meum dæmonia ejicient; linguis
18 loquentur novis; serpentes tollent; et si quid
lethale biberint, nequaquam nocebit eis; male
valentibus manum imponent, et bene habebunt.
19 Dominus igitur, postquam locutus fuisset eis,
sursum receptus est in cœlum, et sedit ad
20 dextram Dei. Illi vero profecti prædicarunt
ubique, Domino cooperante, et sermonem *eorum*
confirmante, per signa subsequentia.

EVANGELIUM

SECUNDUM

LUCAM.

1 QUONIAM multi aggressi sunt componere
narrationem rerum, quarum plena fides nobis
2 facta est, prout tradiderunt nobis, qui a princi-
pio spectatores ipsimet et administri fuerunt
3 ipsius rei: visum est etiam mihi, omnia alte *re-*
petita penitus assecuto, ordine *illa* ad te scri-
4 bere, præstantissime Theophile: ut agnoscas
earum rerum veritatem, quas auditione accepisti.

5 FUIT diebus Herodis illius regis Judææ sa-
cerdos quidam nomine Zacharias, ex classe
6 Abiæ; uxor vero ipsius *erat* ex filiabus Aaron,
et nomen ejus Elisabeta. Erant autem justi
ambo in conspectu Dei, incedentes in omnibus
7 præceptis et ritibus Domini inculpate. Nec erat
eis proles, eo quod esset Elisabeta sterilis, et
ambo provecti jam essent ætate.
8 Factum est autem, ut quum is sacerdotio
9 fungeretur in ordine suæ classis ante Deum, se-
cundum ritum functionis sacerdotalis, sortitus
sit *munus* suffitus faciendi, ingrediendo in tem-
10 plum Domini. Tota vero multitudo populi foris
erat orans tempore suffitus.
11 Visus autem est ei angelus Domini, stans ad
12 dextram altaris suffitus. Et Zacharias *eo* viso
13 turbatus est, et metus incidit in eum. Dixit
autem ei angelus, Ne metue, Zacharia: nam ex-
audita est deprecatio tua; uxorque tua Elisabeta
gignet tibi filium, et vocabis nomen ejus Joan-
14 nem. Et *is* erit tibi gaudio et exsultationi;

15 multique super ejus nativitate gaudebunt. Erit
enim magnus in conspectu Domini, et vinum
siceramque non bibet; et Spiritu Sancto imple-
16 bitur, etiam a ventre matris suæ: multosque
filiorum Israel convertet ad Dominum Deum
17 ipsorum. Nam ipse præcedet in conspectu ejus,
cum spiritu et virtute Eliæ, ut convertat corda
patrum in filios, et rebelles ad prudentiam
justorum; ut paret Domino populum appa-
ratum.
18 Tunc dixit Zacharias angelo, Unde istud
noscam? ego enim sum senex, et uxor mea pro-
vecta est ætate.
19 Et respondens angelus dixit ei, Ego sum
Gabriel, qui adsto in conspectu Dei; missusque
sum ut te alloquar, et hæc tibi læta nunciem.
20 Et ecce, silebis, nec loqui poteris, *ad eum* us-
que diem quo hæc fiant: eo quod non credi-
disti sermonibus meis, qui implebuntur præsti-
tuto tempore.
21 Erat autem populus exspectans Zachariam; et
22 mirabantur quod is tardaret in templo. *Ille*
vero egressus non poterat eis loqui: et agno-
verunt eum visionem vidisse in templo: nam
23 ipse innuebat eis, permansitque mutus. Et
factum est, ut impleti sunt dies sacræ functionis
ipsius, abiit domum suam.
24 Post illos autem dies concepit Elisabeta uxor
ejus; et occultavit se menses quinque, dicens,
25 Nempe ita mihi fecit Dominus diebus quibus
me intuitus est, *ut* auferret probrum illud meum
inter homines.
26 MENSE autem sexto missus est angelus Ga-
briel a Deo in urbem Galilææ, cui nomen
27 Nazaret, ad virginem desponsam viro cui nomen
erat Joseph, ex domo David: nomen autem vir-

28 ginis *erat* Maria. Ingressus igitur angelus ad
eam, dixit, Ave, gratis dilecta: Dominus tecum
est: benedicta tu inter mulieres.
29 Illa vero quum *eum* vidisset, perturbata est
super ejus sermone; et ratiocinabatur *apud se*
30 qualis esset salutatio ista. Tunc dixit ei an-
gelus, Ne metue, Maria; invenisti enim gratiam
31 apud Deum. Et ecce, concipies in utero, et
paries filium; et vocabis nomen ejus JESUM.
32 Hic erit magnus, et Filius Altissimi vocabitur;
dabitque ei Dominus Deus sedem Davidis patris
33 ipsius: regnabitque in domo Jacobi in æternum;
et regni ejus non erit finis.
34 Dixit autem Maria ad angelum, Quomodo
erit istud, quandoquidem virum non novi?
35 Et respondens angelus dixit ei, Spiritus San-
ctus superveniet in te, et virtus Altissimi inum-
brabit te: propterea id etiam quod gignetur ex
36 te sanctum, vocabitur Filius Dei. Et ecce,
Elisabeta cognata tua concepit et ipsa filium in
senectute sua; et hic mensis est sextus ipsi,
37 quæ vocabatur sterilis: quia apud Deum non
erit ullum verbum quod fieri non possit.
38 Dixit autem Maria, Ecce ancilla Domini; fiat
mihi secundum verbum tuum. Et abiit ab ea
angelus.
39 SURGENS vero Maria per eos dies, profecta
est in montanam *regionem* cum festinatione, in
40 urbem Juda; et ingressa est domum Zachariæ,
et salutavit Elisabetam.
41 Et factum est, ut audivit Elisabeta salutatio-
nem Mariæ, subsiliit fœtus in utero ejus; et
42 repleta est Spiritu Sancto Elisabeta, exclamavit-
que voce magna, et dixit, Benedicta tu inter
43 mulieres, quia benedictus fructus uteri tui. Et
unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad

44 me? ecce enim, ut exstitit vox salutationis tuæ
in auribus meis, subsiliit fœtus exsultans in
45 utero meo. Et beata *est* quæ credidit: nam
consummabuntur ea quæ dicta sunt ei a Domino.

46 Tunc ait Maria,
Magnificat anima mea Dominum,
47 Et exsultat spiritus meus super Deo servatore meo:
48 Quia respexit humilem ancillam suam: ecce, enim, ex hoc *tempore* beatam me prædicabunt omnes ætates:
49 Quia magnifice mecum egit potens ille, cujus sanctum *est* nomen;
50 Et cujus misericordia in omnes ætates *parata est* timentibus ipsum.
51 Forte facinus fecit brachio suo: dissipavit superbos cogitatione cordis ipsorum:
52 Detraxit potentes e thronis, et extulit humiles:
53 Famelicos implevit bonis, et divites ablegavit inanes.
54 Suscepit Israelem puerum suum, ut memor esset misericordiæ,
55 (Prout locutus est patribus nostris, *nimirum* Abrahamo, et semini ejus,) in æternum.

56 Mansit autem Maria cum illa quasi menses tres; et *postea* revertit domum suam.

57 ELISABETÆ vero completum est tempus ad
58 pariendum; et peperit filium. Et audierunt accolæ et cognati ejus, Dominum magnifica misericordia sua usum esse in eam: et ei gratulabantur.

59 Et factum est, ut die octavo venerint ad
circumcidendum puerulum: vocabant autem eum
60 ex nomine patris ipsius, Zachariam. Sed re-

spondens mater ejus ait, Nequaquam: sed voca-
61 bitur Joannes. Et dixerunt ad eam, Nemo est
in cognatione tua qui vocetur isto nomine.
62 Innuebant autem patri ejus quid vellet eum
63 vocari: isque postulata tabella scripsit, dicens,
Joannes est nomen ejus. Et mirati sunt omnes.
64 Apertum est autem os ejus illico, et lingua ejus;
et loquebatur benedicens Deo.
65 Ortus est igitur metus omnibus accolis eorum:
et in tota montana regione Judææ divulgata
66 sunt omnia verba ista. Et omnes qui audierunt
reposuerunt *ea* in corde suo, dicentes, Quisnam
puerulus hic erit? Manus autem Domini erat
cum eo.
67 Et Zacharias pater ejus repletus est Spiritu
Sancto, prophetavitque, dicens,

68 Benedictus *esto* Dominus Deus Israelis, quod inviserit et redemerit populum suum.

69 Et erexerit cornu salutis nobis in domo Davidis pueri sui:

70 Prout locutus est per os sanctorum, qui a seculo fuerunt, prophetarum suorum:

71 *Fore ut nos* servaret ex inimicis nostris, et e manu omnium qui oderunt nos;

72 Ut uteretur misericordia erga patres nostros, ac memor esset pacti sui sancti;

73 Et jurisjurandi quod juravit Abrahamo patri nostro, *nimirum se* daturum nobis,

74 Ut sine metu, e manu inimicorum nostrorum liberati, ipsum colamus,

75 Cum sanctitate et justitia, in ipsius conspectu, cunctis vitæ nostræ diebus.

76 Tu vero, puerule, Propheta Altissimi vocaberis: præibis enim ante faciem Domini, ut pares vias ejus;

77 *Et* des cognitionem salutis populo ejus, per
remissionem peccatorum ipsorum,
78 Ex intima misericordia Dei nostri; qua in-
visit nos is qui prodit ex alto;
79 Ut appareat iis qui in tenebris et umbra
mortis positi sunt, ad dirigendos pedes
nostros in viam pacis.
80 Ipse autem puerulus crescebat, et corrobora-
tur Spiritu; fuitque in desertis illis locis ad eum
usque diem quo se ostenderet Israeli.
2 FACTUM est autem diebus illis, ut prodierit
edictum a Cæsare Augusto, ut describeretur
2 totus terrarum orbis. (Hæc descriptio prima
3 facta est præsidente Syriæ Cyrenio.) Ibant igi-
tur omnes ut describerentur, in suam quisque
urbem.
4 Ascendit autem etiam Josephus a Galilæa, ex
urbe Nazareta, in Judæam, in urbem Davidis,
quæ vocatur Bethlehema; propterea quod erat
5 ex domo et familia Davidis: ut describeretur
cum Maria desponsa sibi uxore, quæ erat
prægnans.
6 Factum est autem quum essent illic, ut ex-
7 plerentur dies ipsius ad pariendum. Peperit
igitur filium suum primogenitum, et fasciis eum
involvit, reclinavitque eum in præsepi; eo quod
non erat eis locus in diversorio.
8 ERANT autem pastores in hac eadem regione
excubantes, et observantes vigilias noctis super
9 gregem suum. Et ecce, angelus Domini super-
venit ipsis, et gloria Domini circumfulsit eos;
10 et metuerunt metu magno. Tunc dixit eis an-
gelus, Ne metuite; ecce enim evangelizo vobis
11 gaudium magnum, quod erit toti populo: *nempe*,
natum esse vobis hodie Servatorem, qui est
12 Christus Dominus, in urbe Davidis. Hoc autem

vobis signum *erit:* Invenietis infantem fasciis in-
volutum, jacentem in præsepi.
13 Et repente adfuit cum angelo multitudo exerci-
tuum cœlestium, laudantium Deum, et dicentium,
14 Gloria in *cœlis* altissimis Deo, et in terra
pax, hominibus benevolentia.
15 Et factum est, ut quum discessissent ab eis an-
geli in cœlum, tunc pastores illi dicerent alii ad
alios, Transeamus sane Bethlehemam usque et
videamus factum istud quod Dominus notum
16 fecit nobis. Venerunt igitur festinantes, et in-
venerunt Mariam, et Josephum, et infantem
17 jacentem in præsepi. *Eo* autem viso, divulga-
verunt *id* quod dictum fuerat ipsis de puerulo
18 illo. Et omnes qui *hæc* audierunt mirati sunt
super iis, quæ locuti fuerunt ipsis pastores illi.
19 Maria vero ista omnia verba conservabat, con-
20 ferens *ea* in corde suo. Reversi sunt autem
pastores, glorificantes et laudantes Deum super
omnibus, quæ audierant et viderant, prout ipsis
dictum fuerat.
21 Et quum advenisset dies octavus ad circum-
cidendum puerulum, vocatum est nomen ejus
JESUS, quod vocatum fuerat ab angelo prius-
quam ipse in utero conciperetur.
22 Et quum impleti fuissent dies purificationis
Mariæ, secundum legem Mosis, adduxerunt eum
23 Hierosolymam, ut sisterent eum Domino; (prout
scriptum est in lege Domini, Omnis masculus
24 primogenitus sanctus Domino erit;) et ut darent
oblationem, secundum *id* quod dictum est in
lege Domini, Par turturum, aut duos pullos
columbarum.
25 Et ecce, quidam erat Hierosolymis, cui nomen
Simeon: *erat*que homo iste justus ac religiosus,
exspectans consolationem Israel; et Spiritus

26 Sanctus erat super eum. Fueratque ipsi divini-
tus nunciatum a Spiritu Sancto, *ipsum* non vi-
surum mortem, priusquam vidisset Christum
27 illum Domini. Is igitur venit impulsore Spiritu
in templum. Et quum introducerent puerulum
Jesum parentes, ut ejus causa facerent quod ex
28 lege consuetum erat; tunc ipse recepit eum in
ulnas suas, et benedixit Deo, et dixit,

29 Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum, cum pace;
30 Quia viderunt oculi mei salutem tuam,
31 Quam parasti in oculis omnium populorum;
32 Lumen revelandum gentibus, et gloriam populi tui Israelis.

33 Josephus autem et mater ejus mirabantur
34 super iis quæ dicebantur de eo. Et benedixit
eis Simeon, dixitque Mariæ matri ejus, Ecce,
positus est iste casui et resurrectioni multorum
in Israele et ut sit signum cui contradicatur:
35 (quin et tuam ipsius animam trajiciet gladius) ut
revelentur ex multis cordibus cogitationes.
36 Erat etiam *quædam* Anna prophetissa, filia
Phanuelis, ex tribu Aseris, provecta in multam
ætatem, postquam vixisset cum viro annos se-
37 ptem a virginitate sua: et *quum esset* vidua
quasi annorum octoginta quatuor, non abscede-
bat a templo, jejuniis ac deprecationibus colens
38 *Deum* noctem ac diem. Hæc igitur eo ipso
momento quum supervenisset, vicissim palam
agnoscebat Dominum, et loquebatur de eo omni-
bus qui redemptionem exspectabant Hierosolymis.
39 At *illi* ut perfecerunt omnia secundum legem
Domini, reversi sunt in Galilæam, in urbem
40 suam Nazaretam. Puerulus autem crescebat, et
corroborabatur Spiritu, implebaturque sapientia;
et Dei gratia erat super eum.

41 IBANT vero parentes ejus quotannnis Hiero-
42 solymam in festo paschæ. Quum igitur factus
esset annorum duodecim, ipsique ascendissent
43 Hierosolymam secundum morem illius festi, et
peregissent *illius* dies, revertentibus ipsis, re-
mansit puer Jesus Hierosolymis; et *hoc* nescivit
44 Joseph, nec mater ejus. Existimantes autem
eum esse in comitatu, ierunt viam *unius* diei;
et requirebant eum inter cognatos et inter notos.
45 Et quum eum non invenissent, reversi sunt
46 Hierosolymam, quærentes eum. Et factum est,
triduo post, ut invenerint eum in templo, se-
dentem in medio magistrorum, et audientem
47 eos, et eos interrogantem. Percellebantur autem
omnes qui eum audiebant, super intelligentia et
responsis ejus.

48 Et eo viso facti fuerunt *parentes ejus* atto-
niti: et dixit ad eum mater ipsius, Fili, cur ita
fecisti nobis? ecce, pater tuus et ego anxii
quærebamus te.

49 Tunc dixit ad eos, Quid est quod quærebatis
me? *an* nesciebatis oportere me in iis esse quæ
Patris mei sunt?

50 Sed ipsi non intellexerunt verba, quæ ipsis
51 fuerat locutus. Descendit autem cum eis, venit-
que Nazaretam; et erat eis subjectus. Et mater
ejus conservabat verba hæc omnia in corde suo.

52 Jesus vero proficiebat sapientia et statura, ac
gratia apud Deum et homines.

3 ANNO autem decimoquinto imperii Tiberii
Cæsaris, Pontio Pilato procurante Judæam, te-
trarcha Galilææ Herode, Philippo autem ipsius
fratre tetrarcha Iturææ et Trachonitidis regionis,
2 et Lysania Abilenes tetrarcha, sub pontificibus
maximis Anna et Caiapha, factum est verbum
Domini ad Joannem Zachariæ filium in deserto.

3 Venit igitur in omnem regionem circumjacentem
Jordani, prædicans baptismum resipiscentiæ ad
4 remissionem peccatorum: ut scriptum est in libro sermonum Esaiæ prophetæ, dicentis, Vox
vociferantis in deserto, Parate viam Do-
5 mini, complanate semitas ejus. Omnis
vallis implebitur, et omnis mons et collis
deprimetur: et quae curva sunt fient *via*
6 recta, et asperae viae *fient* planae. Vi-
debitque omnis caro salutem Dei.

7 Dicebat igitur turbæ venienti ut baptizaretur
ab ipso, Progenies viperarum, quis præmonstravit
8 vobis ut fugeretis a futura ira? Ferte igitur
fructus convenientes resipiscentiæ: et ne cœpe-
ritis dicere apud vos ipsos, Patrem habemus
Abrahamum: dico enim vobis, Posse Deum
etiam ex lapidibus istis excitare liberos Abra-
9 hamo. Jam vero etiam securis ad radicem ar-
borum posita est: omnis ergo arbor non ferens
fructum bonum exciditur, et in ignem abjicitur.

10 Et interrogavit eum turba, dicens, Quid igitur
11 faciemus? Respondens autem dixit eis, Qui
habet duas tunicas, impertiat non habenti; et
qui habet escas, similiter faciat.

12 Venerunt autem et publicani ut baptizarentur;
13 et dixerunt ei, Magister, quid faciemus? Ipse
vero dixit eis, Nihil amplius quam quod consti-
tutum est vobis exigite.

14 Interrogaverunt autem eum etiam milites, di-
centes, Et nos quid faciemus? Et ait eis, Ne-
minem concutite, neque dolo opprimite; et con-
tenti estote stipendiis vestris.

15 Exspectante autem populo, et cogitantibus
omnibus in cordibus suis de Joanne, numnam
16 ipse esset Christus ille, respondit Joannes, dicens
omnibus, Ego quidem baptizo vos aqua: sed

venit qui validior me est, cujus non sum dignus
quî solvam corrigiam solearum: ipse vos bapti-
17 zabit Spiritu Sancto et igni. Cujus ventilabrum
est in manu ipsius; et qui perpurgabit aream
suam; et congregabit triticum in horreum suum,
paleam autem exuret igni inexstinguibili.
18 Multa igitur etiam alia exhortans evangelizabat
populo.
19 Herodes autem tetrarcha, quum argueretur ab
eo de Herodiade uxore Philippi fratris ejus,
20 deque omnibus sceleribus quæ ipse patrarat, ad-
jecit et hoc supra omnia, quod inclusit Joannem
in carcere.
21 FACTUM est autem quum baptizaretur totus
populus, et Jesus baptizatus esset, et oraret, ut
22 aperiretur cœlum; ac descenderet Spiritus San-
ctus corporea specie, tanquam columba, supra
eum; et vox de cœlo exsisteret, dicens, Tu es
Filius ille meus, dilectus ille; in te acquiesco.
23 IPSE autem Jesus incipiebat esse fere annorum
triginta, filius (ut existimabatur) Josephi, *filii*
24 Heli, *filii* Matthati, *filii* Levi, *filii* Melchi, *filii*
25 Jannæ, *filii* Josephi, *filii* Mattathiæ, *filii* Amosi,
26 *filii* Naumi, *filii* Esli, *filii* Naggæ, *filii* Maathi,
filii Mattathiæ, *filii* Semei, *filii* Josephi, *filii*
27 Judæ, *filii* Joannæ, *filii* Rhesæ, *filii* Zoroba-
28 belis, *filii* Salathielis, *filii* Neri, *filii* Melchi,
filii Addi, *filii* Cosami, *filii* Elmodami, *filii*
29 Eris, *filii* Jose, *filii* Eliezeris, *filii* Jorimi, *filii*
30 Matthati, *filii* Levi, *filii* Simeonis, *filii* Judæ,
31 *filii* Josephi, *filii* Jonani, *filii* Eliacimi, *filii*
Meleæ, *filii* Mainani, *filii* Mattathæ, *filii* Na-
32 thanis, *filii* Davidis, *filii* Jessæ, *filii* Obedis,
33 *filii* Boosi, *filii* Salmonis, *filii* Naassonis, *filii*
Aminadabi, *filii* Arami, *filii* Esromi, *filii* Pha-
34 resi, *filii* Judæ, *filii* Jacobi, *filii* Isaaci, *filii*

35 Abrahami, *filii* Tharæ, *filii* Nachoris, *filii* Sa-
ruchi, *filii* Ragavi, *filii* Phaleci, *filii* Heberis,
36 *filii* Salæ, *filii* Arphaxadi, *filii* Semi, *filii* Noæ,
37 *filii* Lamechi, *filii* Mathusalæ, *filii* Henochi,
38 *filii* Jaredis, *filii* Mahalaleelis, *filii* Cainani, *filii*
Henosi, *filii* Sethi, *filii* Adami, qui fuit Dei.

4 JESUS autem plenus Spiritu Sancto reversus
est a Jordane, et actus est ab *eodem* Spiritu in
2 desertum, dies quadraginta tentante *eum* diabolo.
Nec edit quicquam per illos dies; sed iis fi-
3 nitis postea esuriit. Tunc dixit ei diabolus, Si
4 Filius es Dei, dic isti lapidi ut fiat panis. Et
respondit ei Jesus, dicens, Scriptum est, Non
pane solo victurum hominem, sed quovis verbo
Dei.

5 Tunc quum subduxisset eum diabolus in mon-
tem sublimem, ostendit ei omnia regna terræ
6 puncto temporis. Et ait ei diabolus, Tibi dabo
auctoritatem hanc universam, et gloriam illorum
regnorum: nam mihi tradita est; et cuicunque
7 voluero do illam. Itaque si tu adoraveris me,
8 erunt tua omnia. Respondens autem Jesus dixit
ei, Abscede a me, Satana; scriptum est enim,
Adorabis Dominum Deum tuum, et eum solum
coles.

9 Tum duxit eum Hierosolymam, et eum statuit
supra pinnas templi: et dixit ei, Si Filius Dei
10 es, dejice teipsum hinc deorsum; scriptum est
enim, Angelis suis praecipiet de te, ut custo-
11 diant te; et in manus attollent te, nequando
12 impingas ad lapidem pedem tuum. Respondens
autem Jesus dixit ei, Dictum est, Non tentabis
Dominum Deum tuum.

13 Et finita omni tentatione, diabolus abscessit
ab eo ad tempus.

14 REVERSUS est autem Jesus cum virtute

Spiritus in Galilæam: et fama de eo exiit in
15 totam circumjacentem regionem. Et ipse docebat
in synagogis eorum, omnibus ipsum glorificantibus.

16 VENIT igitur Nazaretam, ubi fuerat nutritus:
et intravit, ut consueverat, die sabbati, in syna-
17 gogam; et surrexit ut legeret. Tunc datus est
ei liber Esaiæ prophetæ: quumque explicuisset
librum, invenit locum *in* quo scriptum erat,
18 Spiritus Domini super me, cujus rei
causa unxit me; ut evangelizem paupe-
ribus misit me, ut medear contritis
19 corde, ut praedicem captivis dimissio-
nem, et caecis visus recuperationem; ut
confractos emittam in libertatem; ut
20 praedicem annum Domini acceptum. Et
complicatum librum quum reddidisset ministro,
sedit: et omnium in synagoga oculi erant intenti
21 in eum. Cœpit autem eis dicere, Certe hodie
impleta est hæc scriptura audientibus vobis.
22 Et omnes testimonium ei dabant, ac miraban-
tur super sermonibus *plenis* gratia, procedentibus
ex ore ipsius, dicebantque, Nonne iste est filius
ille Josephi?
23 Et dixit ad eos, Omnino dicetis mihi hoc
proverbium, Medice, cura teipsum: quæcunque
audivimus facta fuisse in *urbe* Capernaum, fac
24 etiam hic in patria tua. Dixit autem, Amen
dico vobis, Nemo propheta acceptus est in pa-
25 tria sua. Sed in veritate dico vobis, multæ viduæ
erant diebus Eliæ in Israel, quando clausum fuit
cœlum ad tres annos et sex menses, *adeo* ut
26 fuerit fames magna per totam regionem; et ad
nullam illarum missus est Elias, sed Sareptam
27 *urbem* Sidoniæ, ad mulierem viduam. Et multi
leprosi erant in Israel sub Elisæo propheta: et

nullus eorum purificatus est, sed Naamanus
Syrus.
28 Tunc repleti sunt omnes excandescentia in
29 synagoga, hæc audientes. Et quum surrexissent,
ejecerunt eum extra urbem; et duxerunt eum
usque ad supercilium montis, super quem urbs
ipsorum erat ædificata, ut præcipitarent eum.
30 Ipse vero digressus per medios ipsos, ibat.
31 Et descendit Capernaum, urbem Galilææ, ibique
32 docebat eos sabbatis. Et percellebantur super
doctrina ejus: erat enim sermo ipsius cum
auctoritate.
33 ERAT autem in synagoga quidam habens
spiritum dæmoniacum impurum, qui exclamavit
34 voce magna, dicens, Ah, quid nobis tecum, Jesu
Nazarene? venisti ut perderes nos? novi te quis
35 sis; *nimirum* Sanctus ille Dei. Et objurgavit
eum Jesus, dicens, Obmutesce, et exi ex eo.
Tunc dæmonium, projecto illo in medium, exiit
ex eo, nihilque ei nocuit.
36 Et obortus est pavor in omnibus; et colloquebantur
alii cum aliis, dicentes, Quid hoc rei est,
quod cum auctoritate ac potentia imperat im-
37 puris spiritibus, et exeunt? Et dimanavit rumor
de eo in omnem locum circumjacentis regionis.
38 Egressus autem Jesus e synagoga, introivit
domum Simonis. Socrus vero Simonis detine-
batur febri magna: et rogaverunt eum pro illa.
39 Tunc *ipse* adstans supra eam, objurgavit febrim;
et *febris* eam dimisit: *illa* vero, quum illico
surrexisset, ministravit eis.
40 Occidente autem sole, omnes qui habebant
ægrotantes morbis variis, ducebant ipsos ad
eum: ille vero unicuique ipsorum impositis ma-
41 nibus, sanavit eos. Exibant autem etiam dæmo-
nia ex multis, clamantia ac dicentia, Certe tu es

Christus ille, Filius ille Dei. Sed *ipse* objurgans non sinebat ea loqui, quod scirent ipsum esse Christum illum.
42 Orto autem die egressus profectus est in desertum locum; et turba quærebat eum, veneruntque usque ad ipsum, et retinebant eum ne
43 ab ipsis discederet. Ille vero dixit eis, Certe etiam aliis urbibus oportet me evangelizare re-
44 gnum Dei: nam ad hoc missus sum. Et prædicabat in synagogis Galilææ.
5 FACTUM est autem, quum turba incumberet ei, audiendi verbi Dei causa, ipse stabat apud
2 lacum Genezaret; viditque duo navigia quæ ad lacum erant: piscatores vero quum ex iis descen-
3 dissent, abluebant retia. Ingressus autem in unum istorum navigiorum, quod erat Simonis, rogavit eum ut a terra proveheret paululum: quumque consedisset, docebat turbam ex navigio.
4 Ut cessavit autem loqui, dixit ad Simonem, Provehito in altum, et dimittite retia vestra ad
5 capturam. Tum respondens Simon ait ei, Magister, quum per totam noctem nos fatigaverimus, nihil cepimus; tamen ex tuo jusso dimit-
6 tam rete. Et quum hoc fecissent, concluserunt piscium multitudinem magnam: dirumpebatur
7 autem rete eorum. Et innuerunt consortibus qui *erant* in altero navigio, ut venirent, et ipsis opitularentur. Venerunt igitur, et impleverunt ambas naves; ita ut pene mergerentur.
8 Quum autem *hæc* vidisset Simon Petrus, accidit ad genua Jesu, dicens, Discede a me: nam
9 homo peccator sum, Domine. Pavor enim occuparat eum, et omnes qui cum eo *erant*, super
10 captura piscium, quam comprehenderant: similiter autem et Jacobum et Joannem filios Zebedæi, qui erant socii Simoni. Tunc ait ad Simonem

Jesus, Ne metue: ab hoc *tempore* vivos capies
11 homines. *Illi* autem quum subduxissent in
terram navigia, relictis omnibus, secuti sunt
eum.

12 ET ecce factum est, ut quum esset in quadam
urbe, tum *adveniret* quidam plenus lepra; ac
viso Jesu, procidens in faciem, deprecaretur
eum, dicens, Domine, si velis, potes me purifi-
13 care. *Jesus* autem, extensa manu, tetigit eum,
dicens, Volo: purificator. Et statim lepra abiit
ab eo.

14 Ipse vero mandavit ei, ut nulli *hoc* diceret:
sed profectus, *inquit*, ostende teipsum sacerdoti,
et offer pro purificatione tui, prout imperavit
15 Moses, *ut hoc sit* eis testimonio. Dimanabant
autem eo magis sermones de eo: et conveniebat
turba multa ut audirent, et per eum sanarentur
ab infirmitatibus suis.

16 Ipse autem secedens, erat in desertis, et orabat.

17 ET factum est quodam die, quum ipse doce-
ret, sederentque Pharisæi ac legis doctores, qui
venerant ex omnibus vicis Galilææ, et Judææ,
et Hierosolymis; et virtus Domini adesset ad
18 sanandum illos: tunc, ecce, *advenerunt* quidam
ferentes in lecto hominem qui erat paralyticus;
et studebant eum inferre, et ponere in ipsius
19 conspectu. Et quum non invenissent qua ipsum
inferrent propter turbam, ascenderunt in sola-
rium, et perfosso testaceo pavimento, demise-
runt eum cum lectulo in medium, ante Jesum:
20 qui, fide eorum visa, dixit, Heus tu, remissa
sunt tibi peccata tua.

21 Tunc cœperunt ratiocinari scribæ et Pharisæi,
dicentes, Quis est iste qui loquitur blasphemias?
quis potest remittere peccata, nisi solus Deus?

22 Jesus autem cognitis eorum ratiocinationibus,

respondens dixit eis, Quid ratiocinamini in cor-
23 dibus vestris? utrum est facilius? dicere, Remissa
sunt tibi peccata? aut dicere, Surge et ambula?
24 Ut autem sciatis Filium hominis habere auctori-
tatem in terra remittendi peccata, (ait paralytico
illi,) Tibi dico, Surge, et sublato *in humeros*
25 lectulo tuo, abi domum tuam. *Is* autem illico
surgens in eorum conspectu, sublato *in humeros*
eo in quo jacuerat, abiit domum suam, glorificans
Deum.
26 Et stupor cepit omnes, et glorificabant Deum:
et repleti sunt metu, dicentes, Certe vidimus
inopinata hodie.
27 POSTHÆC vero exiit, et conspexit publica-
num nomine Levi, sedentem ad telonium, et
28 dixit ei, Sequere me. Et *ille*, derelictis omnibus,
surrexit, et secutus est eum.
29 Et fecit ei Levi epulum magnum domi suæ:
eratque turba multa publicanorum, et aliorum
30 qui cum ipsis accumbebant. Obmurmurabant
autem eis scribæ ac Pharisæi, dicentes ad disci-
pulos ejus, Quare cum publicanis et peccatoribus
editis et bibitis?
31 Et respondens Jesus dixit eis, Non opus est
iis, qui sani sunt, medico, sed iis qui male *se*
32 habent. Non veni vocatum justos, sed pecca-
tores ad resipiscentiam.
33 IPSI vero dixerunt ei, Quare discipuli Joannis
jejunant crebro, et deprecationes faciunt, simili-
ter et *discipuli* Pharisæorum; tui vero edunt et
bibunt?
34 Ipse autem dixit eis, Num potestis facere ut
filii thalami, quo *tempore* cum ipsis est sponsus,
35 jejunent? Venient autem dies, quum tolletur ab
eis sponsus, tunc jejunabunt illis diebus.
36 Dicebat autem eis etiam parabolam, Nemo

panniculum novi vestimenti indit in vestimentum
vetus: alioqui et illud novum findit *vetus*, et
veteri non convenit panniculus *sumptus* ex novo.
37 Et nemo injicit vinum novum in utres veteres:
alioqui disrumpet vinum novum utres, et ipsum
38 effundetur, et utres peribunt. Sed vinum novum
in utres recentes injiciendum est; et utraque
39 conservantur. Et nemo qui biberit vetus, statim
vult novum; dicit enim, Vetus utilius est.
6 FACTUM est vero ut sabbato altero primo
pertransiret per sata: vellebant autem discipuli
2 spicas, edebantque, confricantes manibus. Qui-
dam autem Pharisæorum dixerunt eis, Cur facitis
quod non licet facere sabbatis?
3 Tunc respondens Jesus dixit eis, Ne hoc qui-
dem legistis quod fecit David, quum esuriret
4 ipse et qui cum eo erant? quomodo introierit
domum Dei, et panes præpositios sumpserit,
ederitque, ac dederit etiam iis qui secum *erant;*
quibus *panibus* non licet vesci nisi soiis sacer-
5 dotibus? Et dicebat eis, Filius hominis dominus
est etiam sabbati.
6 FACTUM est vero etiam alio sabbato, ut
ipse ingrederetur in synagogam, ac doceret.
Erat autem ibi quidam, cujus manus dextera
7 erat arida. Observabant autem eum scribæ, ac
Pharisæi, an sabbato sanaturus esset *illum*, ut
invenirent accusationem *adversus* eum.
8 At ipse norat cogitationes eorum; et dixit
homini illi qui habebat manum aridam, Surge,
et adsta in medio. Ille vero surgens adstitit.
9 Dixit igitur eis Jesus, Interrogabo vos quiddam,
Licet sabbatis benefacere, an malefacere *cui-
piam?* hominem servare, an perdere?
10 Et quum eos omnes circumspexisset, ait ho-
mini, Extende manum tuam. Ille autem ita

fecit: et restituta est manus ejus sana sicut altera.
11 Ipsi autem repleti sunt amentia; et colloquebantur alii cum aliis, quidnam facerent Jesu.
12 FACTUM est autem illis diebus, ut abiret in
montem ad orandum, et pernoctaret *illic* orans
13 Deum. Quum autem dies ortus esset, vocavit
discipulos suos: et quum ex ipsis elegisset
14 duodecim, quos et apostolos nominavit: (*nempe*
Simonem, quem etiam nominavit Petrum, et
Andream fratrem ejus, Jacobum et Joannem,
15 Philippum et Bartholomæum, Matthæum et
Thomam, Jacobum Alphæi *filium* et Simonem
16 qui vocatur Zelotes, Judam Jacobi *fratrem* et
17 Judam Iscariotem, qui etiam fuit proditor:) et
descendisset cum eis, substitit in loco campestri,
turbaque discipulorum ejus, et multitudo magna
plebis ex tota Judæa, et Hierosolymis, et *a*
maritima *regione* Tyri et Sidonis, qui venerant
ut audirent eum, et sanarentur ex morbis suis:
18 et qui vexabantur a spiritibus impuris: et sana-
19 bantur. Et tota turba studebat eum tangere:
quia vis ab eo prodibat, et sanabat omnes.
20 Ipse vero sublatis oculis suis in discipulos suos, dicebat, Beati *estis*, pauperes; quia vestrum est regnum Dei.
21 Beati, qui nunc esuritis; quia saturabimini.
Beati, qui nunc fletis; quia ridebitis.
22 Beati eritis, quum vos oderint homines, et
separaverint vos, et conviciis affecerint *vos*, et
nomen vestrum ut malum abjecerint, propter
23 Filium hominis. Gaudete illo die, et subsilite:
ecce enim merces vestra multa *est* in cœlis;
nam itidem faciebant prophetis patres eorum.
24 Sed væ vobis, divitibus! nam recepistis solatium vestrum.

25 Væ vobis, qui impleti estis! nam esurietis.
Væ vobis, qui ridetis nunc! nam lugebitis et
flebitis.
26 Væ vobis, quum bene vobis dixerint omnes
homines! nam itidem faciebant pseudoprophetis
patres eorum.
27 Sed vobis dico qui auditis, Diligite inimicos
28 vestros; benefacite iis qui vos oderunt; bene-
dicite iis qui exsecrantur vos; et orate pro in-
29 festantibus vos. Ei qui tibi ceciderit maxillam,
præbe et alteram; et ab eo qui tollit tibi pal-
30 lium, etiam tunicam ne prohibeto. Cuivis autem
petenti abs te dato; et ab eo qui tollit *res* tuas
31 ne repetito. Et prout vultis ut faciant vobis
32 homines, vos etiam facite eis similiter. Quod si
diligitis eos qui vos diligunt, quæ vobis erit
gratia? nam et peccatores diligunt eos a quibus
33 diliguntur. Et si benefeceritis iis qui vobis bene-
faciunt, quæ vobis erit gratia? nam et pecca-
34 tores idem faciunt. Et si mutuum dederitis iis a
quibus speratis vos recepturos, quæ gratia erit
vobis? nam et peccatores peccatoribus dant mu-
35 tuum, ut recipiant paria. Imo diligite inimicos
vestros, et *iis* benefacite, et mutuum date, nihil
inde sperantes; et erit merces vestra multa, ac
filii eritis illius Altissimi: nam ipse benignus
36 est erga ingratos et malos. Estote ergo miseri-
cordes, prout et Pater vester misericors est.
37 Ne judicate, et non judicabimini: ne conde-
mnate, et non condemnabimini: absolvite, et
38 absolvemini: date, et dabitur vobis: mensuram,
inquam, bonam, pressam, agitatam, et super-
fluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem enim
mensura, qua metimini, contra metietur vobis.
39 Dicebat autem eis parabolam, Num potest
cæcus cæco viæ dux esse? nonne ambo in

40 foveam cadent? Non est discipulus supra
magistrum suum: sed quisquis *erit* perfectus
41 *discipulus*, erit ut magister. Quid autem aspicis
festucam quæ est in oculo fratris tui, trabem
42 autem quæ est in oculo tuo non consideras? aut
quomodo potes dicere fratri tuo, Frater, sine
ejiciam festucam quæ in oculo tuo est; quum
ipse trabem quæ est in oculo tuo non respicias?
Hypocrita, ejice primum trabem illam ex oculo
tuo; et tunc dispicies ut ejicias festucam quæ
est in oculo fratris tui.
43 Non est arbor bona quæ ferat fructum putrem,
neque arbor putris quæ ferat fructum bonum.
44 Unaquæque enim arbor ex fructu suo cognosci-
tur. Neque enim e spinis colligunt ficus; neque
45 e rubo vindemiant uvam. Bonus homo ex bono
thesauro cordis sui profert bonum; et malus
homo ex malo thesauro cordis sui profert
malum: ex abundantia enim cordis loquitur os
ejus.
46 Quid autem vocatis me, Domine, Domine; et
47 non facitis quæ dico? Quisquis venit ad me, et
audit sermones meos, et eos præstat, præmon-
48 strabo vobis cui similis sit: similis est cuipiam
ædificanti domum, qui fodit, et excavavit, sta-
tuitque fundamentum super petram: ubi autem
venit inundatio, illisum est flumen domui illi,
sed nequivit eam quatere; fundata enim erat
49 super petram. Qui autem *meos sermones* audi-
vit, nec præstitit, similis est cuipiam qui ædifi-
cavit domum suam super solum absque funda-
mento: cui illisum est flumen; itaque statim
cecidit; fuitque ruina domus illius magna.
7 QUUM autem finivisset omnia verba sua,
audiente populo, ingressus est Capernaumum.
2 Centurionis vero cujusdam servus male affectus

3 moribundus erat, qui erat ipsi pretiosus. *Is*
vero, quum audisset de Jesu, misit ad eum
seniores Judæorum, rogans eum ut veniret, et
4 servaret servum suum. Isti autem quum venis-
sent ad Jesum, precati sunt eum studiose, di-
5 centes, Certe dignus est cui hoc præbeas: diligit
enim gentem nostram, et synagogam ædificavit
6 nobis. Jesus ergo ibat cum eis.
Et quum jam non longe abesset ab illa domo,
misit ad eum centurio ille amicos, dicens ei,
Domine, ne vexator; nec enim sum dignus ut
7 tectum meum subeas: ideo ne meipsum quidem
sum dignum arbitratus qui venirem ad te: sed
8 dic verbo, et sanabitur puer meus. Etenim ego
homo sum sub *alterius* auctoritate constitutus,
habens sub me milites; et dico huic, Vade, et
vadit: et alteri, Veni, ac venit: et servo meo,
Fac hoc, ac facit.

9 Auditis autem his, Jesus admiratus est eum:
et conversus dixit turbæ quæ ipsum sequebatur,
Dico vobis, ne in Israele quidem tantam fidem
inveni.

10 Et domum reversi qui missi fuerant, sanum
invenerunt servum qui ægrotaverat.

11 ET factum est *die* sequenti, ut iret in civita-
tem quæ vocatur Nain; ibant autem cum eo
discipuli ejus non pauci, turbaque multa.

12 Ut autem appropinquavit portæ civitatis, tum,
ecce, defunctus efferebatur, *qui* unigenitus *fuerat*
matri suæ, et ipsi *quidem* viduæ: turbaque civi-
tatis non parva erat cum ea.

13 Dominus vero ipsam intuitus, intima miseri-
cordia commotus est super ea, et dixit, Ne fleto.
14 Quumque accessisset, tetigit loculum: (qui vero
portabant, substiterunt:) et dixit, Adolescens,
15 tibi dico, Surge. Tunc resedit qui fuerat mor-

tuus, et cœpit loqui: et *ille* dedit eum matri
suæ.
16 Cepit autem omnes timor; et glorificabant
Deum, dicentes, Certe propheta magnus susci-
tatus est inter nos, et, Certe Deus respexit po-
17 pulum suum. Pervenitque iste de eo sermo in
totam Judæam, et in totam regionem circumja-
centem.
18 ET renunciarunt Joanni discipuli ipsius de
his omnibus: qui, advocatos duos quosdam e
19 discipulis suis, misit ad Jesum, dicens, Tu*ne* is
es qui venturus erat, an alium exspectabimus?
20 Quum igitur venissent ad eum viri illi, dixe-
runt, Joannes Baptista misit nos ad te, dicens,
Tu*ne* is es qui venturus eras, an alium exspecta-
bimus?
21 Eadem autem hora multos sanavit a morbis,
et flagellis, et spiritibus malis; et cæcis multis
22 visum gratificatus est. Et respondens Jesus dixit
eis, Profecti renunciate Joanni quæ vidistis et
audistis; cæcos visum recipere, claudos ambu-
lare, leprosos purificari, surdos audire, mortuos
23 suscitari, pauperibus evangelizari. Beatus est
autem quicunque non fuerit offensus in me.
24 Et quum abiissent nuncii Joannis, cœpit de
Joanne dicere ad turbam, Quid existis in deser-
tum spectaturi? arundinem a vento agitatam?
25 Sed quid existis visuri? hominem mollibus vesti-
bus amictum? ecce, qui vestitu magnifico utuntur,
et in luxu versantur, sunt in palatiis regiis.
26 Sed quid existis visuri? prophetam? certe dico
27 vobis, etiam amplius quam prophetam. Hic est
de quo scriptum est, Ecce, mitto nuncium
meum ante faciem tuam, qui apparabit
28 viam tuam coram te. Nam dico vobis, Inter
genitos ex mulieribus, nullus est major propheta

Joanne Baptista: sed qui minimus est in regno
Dei, major est eo.
29 Et *eo* audito, totus populus et publicani justi-
ficarunt Deum, baptizati baptismo Joannis.
30 Pharisæi vero et legis interpretes consilium Dei
abrogarunt adversus semetipsos, non baptizati
ab eo.
31 Dixit præterea Dominus, Cui ergo assimilabo
homines gentis istius? et cui rei similes sunt?
32 Similes sunt puerulis sedentibus in foro; et qui
acclamant alii aliis, et dicunt, Cecinimus vobis
tibiis, et non saltastis; lamentati sumus vobis,
33 et non flevistis. Venit enim Joannes Baptista,
neque edens panem, neque bibens vinum; et
34 dicitis, Dæmonium habet. Venit Filius hominis
edens ac bibens; et dicitis, Ecce homo edax et
vini potor, amicus publicanorum ac peccatorum!
35 Sed justificata est sapientia a filiis suis omnibus.
36 ROGAVIT autem eum quidam ex Pharisæis
ut secum ederet: itaque ingressus domum Phari-
sæi, accubuit.
37 Et ecce, mulier, quæ fuerat in urbe peccatrix,
quum cognovisset eum accumbere in domo Phari-
38 sæi, allato alabastro unguenti, et stans apud pedes
ejus retro, flens cœpit lacrymis rigare pedes ejus,
et capillis capitis sui extergebat, et deosculabatur
pedes ejus, et illo unguento ungebat.
39 Hoc autem viso, Pharisæus qui vocaverat
eum, dixit apud se, Iste, si esset propheta,
nosset utique quænam et qualis sit ea mulier quæ
tangit ipsum; quod *videlicet* sit peccatrix.
40 Tunc respondens Jesus dixit ei, Simon, habeo
quiddam quod tibi dicam. At ille ait, Magister,
41 dic. Duo debitores, *inquit Jesus*, erant cuidam
creditori: unus debebat denarios quingentos, al-
42 ter vero quinquaginta. Quum autem illi non

essent solvendo, gratificatus est *debitum* utrisque.
Horum igitur, dic, uter eum plus diliget?
43 Respondens vero Simon dixit, *Is*, præsumo,
cui plus gratificatus est.
44 At ille dixit ei, Recte judicasti. Et conversus
ad mulierem dixit Simoni, Vides hanc mulierem?
ingressus sum domum tuam, aquam pedibus meis
non dedisti; hæc autem lacrymis rigavit pedes
45 meos, et capillis capitis sui extersit. Osculum
mihi non dedisti: hæc autem, ex quo ingressa
46 est, non intermisit deosculari pedes meos. Oleo
caput meum non unxisti: hæc autem unguento
47 unxit pedes meos. Cujus rei gratia, dico tibi,
remissa esse multa illa peccata ipsius; nam di-
lexit multum: cui autem paululum remittitur,
48 paululum diligit. Dixit autem ei, Remissa sunt
tibi peccata.
49 Et cœperunt qui simul accumbebant dicere
inter se, Quis est iste qui etiam peccata remittit?
50 Dixit autem ad mulierem illam, Fides tua te
servavit: vade cum pace.
8 ET factum est deinceps, ut ipse iter faceret
oppidatim et vicatim, prædicans et evangelizans
2 regnum Dei, et duodecim illi *erant* cum eo: et
quædam mulieres quas sanaverat a spiritibus
malis et morbis; *nempe*, Maria, quæ vocabatur
Magdalene, ex qua septem dæmonia exierant,
3 et Joanna uxor Chuzæ procuratoris Herodis, et
Susanna, et aliæ multæ quæ subministrabant ei
ex iis quæ ipsis suppetebant.
4 Quum autem multa turba conveniret, et civi-
tatum incolæ adventarent ad eum, dixit per
5 parabolam: Quidam sator exiit ad serendum
semen suum: et inter serendum aliud cecidit se-
cundum viam; et conculcatum est, et volucres
6 cœli exederunt illud: et aliud cecidit in petram;

et enatum exaruit, quia non habebat humorem:
7 et aliud cecidit inter spinas; et simul enatæ
8 spinæ suffocarunt illud: et aliud cecidit in terram
bonam; et quum enatum esset, edidit fructum
centuplum. Hæc dicens, clamabat, Qui habet
aures ad audiendum, audiat.

9 Interrogabant autem eum discipuli ejus, dicentes, Quæ esset ista parabola?

10 Ipse vero dixit *eis*, Vobis datum est nosse mysteria regni Dei: reliquis autem per parabolas *loquor*, ut conspicientes non videant, et audientes non intelligant.

11 Est autem hæc parabola: Semen illud est
12 sermo Dei; qui autem secundum viam *semen
excipiunt*, ii sunt qui audiunt; deinde venit diabolus, et tollit sermonem ex corde ipsorum, ne
13 credendo serventur. Qui vero in petram, *ii sunt*
qui, postquam audierunt, cum gaudio excipiunt
sermonem; sed isti radicem non habent, qui ad
tempus credunt, et tempore tentationis abscedunt.
14 Quod autem in spinas cecidit, ii sunt qui audierunt; sed abeuntes a solicitudinibus et divitiis
ac voluptatibus vitæ suffocantur, nec fructum per-
15 ferunt. Quod autem in bonam terram *cecidit*, ii
sunt qui in corde honesto ac bono auditum sermonem retinent, et fructum adferunt cum patientia.

16 Nemo porro, qui lucernam accenderit, operit
eam vase, aut subter lectum ponit; sed candelabro imponit, ut qui ingrediuntur videant lumen.
17 Non est enim *quicquam* occultum quod non sit
futurum conspicuum; nec absconditum quod non
sit futurum ut innotescat, et veniat in apertum.
18 Videte ergo quomodo audiatis: quisquis enim
habet, dabitur ei; et quicunque non habet, etiam
quod videtur habere, tolletur ab eo.

19 VENERUNT autem ad eum mater et fratres
ejus, et non poterant eum convenire propter
20 turbam. Et *hoc* renunciatum est ei, dicentibus
nonnullis, Mater tua et fratres tui adstant foris,
cupientes te videre.
21 Ipse vero respondens dixit eis, Mater mea, et
fratres mei, ii sunt qui sermonem Dei audiunt,
et eum præstant.
22 FACTUM est autem quodam die, ut ipse in-
grederetur in navigium, ac discipuli ejus: et
diceret eis, Transeamus in ulteriorem ripam
23 lacus. Provecti sunt igitur. Navigantibus autem
eis sopitus est: et descendit turbo venti in
24 lacum: et complebantur, ac periclitabantur. Ac-
cedentes autem expergefecerunt eum, dicentes,
Præceptor, præceptor, perimus.
Ipse vero experrectus objurgavit ventum ac
fluctuationem aquæ: et cessaverunt, factaque est
25 tranquillitas. Dixit autem eis, Ubi est fides vestra?
Metuentes autem mirati sunt, dicentes alii ad
alios, Quisnam iste est, ut ventis quoque et
aquæ imperet, et auscultent ei?
26 ET navigarunt in regionem Gadarenorum,
27 quæ est in opposita ripa Galilææ. Ipsi autem
egresso in terram, occurrit ex urbe vir quidam
qui habebat dæmonia a temporibus non paucis,
et vestimento non induebatur, neque in *ulla*
28 domo manebat, sed in monumentis. *Is* ergo,
quum vidisset Jesum, et exclamasset, accidit ei
ad pedes, et voce magna dixit, Quid mihi te-
cum, Jesu, Fili Dei altissimi? deprecor te ne
29 me torqueas. Mandabat enim illi spiritui impuro,
ut exiret ab eo homine; nam a multo tempore
corripuerat eum: itaque vinctus *ille* catenis et
pedicis custodiebatur; sed diruptis vinculis agita-
batur a dæmone in deserta.

30 Interrogavit autem eum Jesus, dicens, Quod
tibi nomen est?

Ipse vero dixit, Legio: nam dæmonia multa
31 ingressa fuerant in eum. Et rogabant eum ne
imperaret ipsis ut abirent in abyssum.

32 Erat autem ibi grex porcorum non paucorum
pascentium in monte: et rogabant eum *dæmonia*,
ut sibi permitteret in illos ingredi. Et permisit
33 eis. Egressa vero dæmonia ex eo homine, in-
gressa sunt in porcos: et grex ille ruit e præci-
pitio in lacum, et suffocatus est.

34 Quum autem pastores vidissent quod acciderat,
fugerunt; et profecti renunciarunt *ista* in urbem
35 et per agros. Exierunt igitur, ut viderent quod
factum erat: veneruntque ad Jesum, et invene-
runt hominem illum, a quo dæmonia exierant,
vestitum, ac sanæ mentis, ad pedes Jesu: et
36 metuerunt. Renunciaverunt autem ipsis etiam ii
qui viderant, quomodo liberatus fuisset qui fu-
37 erat dæmoniacus. Et rogavit eum tota multitudo
circumjacentis regionis Gadarenorum, ut disce-
deret ab ipsis, quia magno metu tenebantur:
ipse vero ingressus navigium reversus est.

38 Deprecatus est autem eum vir ille a quo dæ-
monia exierant, ut esset cum eo: sed dimisit eum
39 Jesus, dicens, Revertere domum tuam, et narra
quanta tibi præstiterit Deus. Abiit igitur, prædi-
cans per totam urbem quanta ipsi præstitisset Jesus.

40 FACTUM est autem, ut quum revertisset
Jesus, exceperit eum turba; nam omnes exspe-
ctabant eum.

41 ET ecce, venit quidam cui nomen Jairus, qui
erat præfectus synagogæ; et accidens ad pedes
Jesu, rogabat eum ut ingrederetur domum suam:
42 quoniam erat ei unigenita filia quasi annorum
duodecim, eaque moriebatur.

(Inter eundum vero turba coarctabat eum.
43 Mulier autem quæ erat in fluxione sanguinis ab
annis duodecim, et in medicos impenderat totum
44 victum, nec ab ullo potuerat curari, quum ac-
cessisset a tergo, tetigit fimbriam pallii ipsius:
et illico substitit fluxio sanguinis ejus.
45 Tunc ait Jesus, Quis *est* qui me tetigit? Ne-
gantibus autem omnibus, dixit Petrus, et qui
cum eo erant, Magister, turba te constringit et
46 elidit, et dicis, Quis *est* qui me tetigit? Jesus
autem ait, Tetigit me quispiam; nam ego co-
gnovi virtutem a me prodiisse.
47 Videns autem mulier illa se non latuisse, tre-
mens venit, et accidens ei *ad pedes*, declaravit
ei in conspectu totius populi quam ob causam
tetigisset eum, et quomodo sanata fuerat illico.
48 Ipse vero dixit ei, Confide, filia; fides tua te
servavit: abi cum pace.)
49 Adhuc eo loquente, venit quidam a præfecto
synagogæ, dicens ei, Mortua est filia tua; ne
vexa magistrum.
50 Jesus autem *hoc* audito, respondit ei, Ne me-
tue; crede solummodo, et servabitur.
51 Ingressus vero domum, non permisit ingredi
quemquam, nisi Petrum, et Jacobum, et Joan-
52 nem, et patrem ac matrem puellæ. Flebant
autem omnes, et plangebant eam. Ipse vero
dixit, Ne flete: non est mortua, sed dormit.
53 Et deridebant eum, quod scirent esse mor-
54 tuam. Ipse vero ejectis foras omnibus, et pre-
hensa manu ejus, clamavit, dicens, Puella, surge.
55 Et reversus est spiritus ejus, ac surrexit illico:
et *ipse* imperavit ut ei daretur quod ederet.
56 Et perculsi fuerunt parentes ejus; ipse vero
mandavit eis, ut nulli dicerent quod factum
fuerat.

9 CONVOCATIS autem *Jesus* duodecim disci-
pulis suis, dedit eis potestatem et jus in omnia
2 dæmonia, et morbos sanandi. Misitque eos ut
prædicarent regnum Dei, et sanarent ægrotos.
3 Et dixit eis, Nihil attollite ad iter; neque
virgas, neque peram, neque panem, neque pecu-
4 niam; neque binas tunicas habete. Et in quam-
cunque domum intraveritis, illic manete, et illinc
5 exite. Et quicunque non receperint vos, exeun-
tes ex urbe illa, etiam pulverem a pedibus vestris
excutite, *ut hoc sit* testimonium adversus eos.
6 Exeuntes igitur obibant singulos vicos, evan-
gelizantes, et sanantes *morbos* ubique.
7 AUDIVIT autem Herodes tetrarcha omnia quæ
fiebant ab eo: et hæsitabat, propterea quod
dicebatur a quibusdam Joannem suscitatum esse
8 ex mortuis; a quibusdam vero, Eliam apparuisse;
ab aliis autem, Prophetam quempiam ex anti-
9 quis resurrexisse. Tunc ait Herodes, Joannem
ego decollavi: quis est autem iste, de quo ego
talia audio? Et studebat eum videre.
10 REVERSI autem apostoli narraverunt ei quæ-
cunque fecerant: et *ipse*, assumptis illis, secessit
privatim in locum desertum urbis quæ vocatur
11 Bethsaida. Quod quum cognovisset turba, secuta
est eum: *ipse* autem excepit eos, et loquebatur
eis de regno Dei; et eos quibus sanatione opus
erat, sanabat.
12 DIES autem cœperat inclinare: et accedentes
duodecim illi dixerunt ei, Dimitte turbam, ut
abeuntes in circumjacentes vicos et agros, *illuc*
divertant et inveniant cibaria; nam hic in loco
deserto sumus.
13 *Ipse* vero dixit eis, Date ipsis vos quod edant.
Ipsi vero dixerunt, Non sunt nobis plus quam
quinque panes et duo pisces: nisi nos profecti

14 emamus toti huic populo escas. Aderant enim
quasi viri quinquies mille.
Ait autem discipulis suis, Facite ut discumbant
per singulos quosque discubitus quinquageni.
15 *Ipsi* igitur ita fecerunt; et discubuerunt *illi*
16 omnes. *Ipse* vero acceptis quinque illis panibus
et duobus piscibus, suspiciens in cœlum, bene-
dixit eis; et fregit, deditque discipulis ut appo-
17 nerent turbæ. Ederunt igitur omnes illi, et
saturati sunt: et sublatum est quod superfuit
ipsis fragmentorum, cophini duodecim.
18 ET factum est, ut quum ipse seorsim oraret,
adfuerint ei discipuli; quos interrogavit, dicens,
Quemnam esse me dicit turba?
19 Ipsi autem respondentes dixerunt, Joannem
Baptistam: alii autem, Eliam: alii vero, prophe-
tam quempiam ex antiquis resurrexisse.
20 Dixit autem eis, Vos vero quem me esse di-
citis? Respondens autem Petrus dixit, Christum
illum Dei.
21 Ipse vero interminatus eis, mandavit ut nulli
22 hoc dicerent: dicens, Oportet Filium hominis
multa pati, et reprobari a senioribus et princi-
pibus sacerdotum et scribis, et interimi, et tertia
die suscitari.
23 Dicebat autem omnibus, Si quis vult me sequi,
abdicet seipsum, et attollat crucem suam quoti-
24 die, et sequatur me. Quisquis enim voluerit
animam suam servare, perdet eam: quisquis
vero perdiderit animam suam mea causa, is
25 servabit eam. Quid enim prodest cuipiam, si
lucretur universum mundum, seipsum autem per-
26 dat, sive sui ipsius exitio mulctetur? Quem
enim puduerit mei ac meorum sermonum, ejus
pudebit Filium hominis, quando venerit cum
gloria sua et Patris, sanctorumque angelorum.

27 Dico autem vobis vere, sunt quidam ex iis qui
hic adstant, qui nequaquam gustabunt mortem,
usquedum viderint regnum Dei.
28 FACTUM est autem, quum post hæc verba,
quasi dies octo *intercessissent*, ut assumptis
Petro, et Joanne, et Jacobo, ascenderet in mon-
29 tem ad orandum. Facta est autem inter oran-
dum species faciei ipsius alia, et vestitus ejus
30 albus ac refulgens. Et ecce, duo viri colloque-
31 bantur cum eo, qui erant Moses et Elias: qui
visi cum gloria, dicebant ipsius exitum, quo fu-
turum erat ut defungeretur Hierosolymis.
32 Petrus vero, et qui cum ipso erant, gravati
erant somno: quum autem evigilassent, viderunt
gloriam ejus, et duos illos viros stantes cum eo.
33 Et factum est, quum illi discederent ab eo, ut
diceret Petrus ad Jesum, Magister, bonum est
nos hic esse: atque *adeo* faciamus tria taberna-
cula, unum tibi, et unum Mosi, et unum Eliæ:
nesciens quid diceret.
34 Hæc autem ipso dicente, exstitit nubes quæ
inumbravit illos: metuerunt vero dum illi ingre-
35 derentur in nubem. Et vox exstitit e nube,
dicens, Hic est Filius ille meus, dilectus ille:
ipsum audite.
36 Et quum vox illa exstitisset, inventus est
Jesus solus. Ipsi autem siluerunt, et nulli re-
nunciarunt per id tempus quicquam eorum quæ
viderant.
37 FACTUM est autem sequente die, ut quum
ipsi descendissent e monte, occurreret ei turba
38 multa. Et ecce, quidam e turba vociferatus est,
dicens, Magister, deprecor te, respice ad filium
39 meum; nam unigenitus est mihi: et ecce, spiri-
tus apprehendit eum; et *ipse* repente clamitat,
et *spiritus* discerpit eum spumantem, et vix ab-

40 scedit ab eo, conterens eum. Et deprecatus
sum discipulos tuos ut ipsum ejicerent; sed non
potuerunt.
41 Respondens autem Jesus ait, O gens incre-
dula et perversa, quousque tandem ero apud
vos, et sufferam vos? Adduc filium tuum huc.
42 Quum autem adhuc accederet, allisit eum dæ-
monium, et discerpsit: objurgavit autem Jesus
spiritum impurum, et sanavit puerum; et reddi-
dit eum patri suo.
43 Percellebantur igitur omnes super magnifica
Dei virtute. Omnibus vero mirantibus super
44 omnibus quæ faciebat, dixit discipulis suis, Re-
ponite vos in aures vestras sermones istos: fu-
turum est enim, ut Filius hominis tradatur in
45 manus hominum. Ipsi vero ignorabant dictum
istud, eratque ipsis occultum, adeo ut illud non
perciperent: et metuebant eum interrogare de
hoc dicto.
46 INCIDIT autem disceptatio inter eos, quis
esset eorum maximus.
47 Jesus vero visa disceptatione cordis ipsorum,
48 acceptum puerulum statuit apud se; et dixit eis,
Quicunque exceperit puerulum hunc nomine meo,
me excipit; et quicunque me exceperit, excipit
eum qui me misit: nam qui minimus est inter
vos omnes, is erit magnus.
49 Respondens autem Joannes ait, Magister, vi-
dimus quendam sub nomine tuo ejicientem dæ-
monia, et prohibuimus eum, quia *te* non sequitur
50 nobiscum. Et dixit ei Jesus, Ne prohibete
illum: qui enim non est adversum nos, pro
nobis est.
51 FACTUM est autem, interim dum expleretur
tempus quo sursum reciperetur, tum ipse faciem
52 suam direxit ad eundum Hierosolymam: misitque

nuncios ante faciem suam: qui profecti, ingressi
sunt in vicum Samaritanorum, ut pararent ei
53 *hospitium*. Sed *illi* non receperunt eum, quod
facies ejus esset proficiscentis Hierosolymam.
54 Quum autem hoc vidissent ejus discipuli Ja-
cobus et Joannes, dixerunt, Domine, vis dicamus
ut ignis descendat e cœlo, et consumat eos, ut
etiam Elias fecit?
55 Sed conversus Jesus objurgavit eos, dicens,
56 Nescitis qualis spiritus vos sitis. Filius enim
hominis non venit ut perderet animas hominum,
sed ut servaret. Abierunt igitur in alium vicum.
57 FACTUM est autem euntibus ipsis, ut quidam
in via dixerit ei, Sequar te quocunque ieris,
58 Domine. Dixit autem ei Jesus, Vulpes habent
lustra, et volucres cœli nidos: Filius autem ho-
minis non habet ubi caput reclinet.
59 Dixit vero ad alium *quendam*, Sequere me.
Ille vero dixit, Domine, permitte mihi ut prius
60 abeam, ac sepeliam patrem meum. Dixit autem
ei Jesus, Sine ut mortui sepeliant mortuos suos:
tu vero profectus annuncia regnum Dei.
61 Dixit autem etiam alius, Sequar te, Domine;
sed permitte mihi prius, ut valedicam iis qui
62 sunt domi meæ. Ait autem ei Jesus, Nemo qui
manu sua admota aratro, respexerit ad ea quæ
retro *sunt*, appositus est ad regnum Dei.
10 POST hæc autem designavit Dominus etiam
alios *discipulos* septuaginta, misitque eos binos
ante faciem suam in omnem urbem et locum,
2 quo futurum erat ut ipse veniret. Dicebat igitur
eis, Messis quidem multa, sed operarii pauci:
deprecamini ergo dominum messis, ut emittat
operarios in messem suam.
3 Abite; ecce, ego mitto vos ut agnos in me-
4 dium luporum. Ne portate crumenam, neque

peram, neque soleas: et neminem in via saluta-
5 veritis. In quamcunque domum ingrediemini,
6 primum dicite, Pax *esto* huic domui. Quod si
fuerit illic quispiam filius pacis, requiescet super
eum pax vestra: sin minus, ad vos revertetur.
7 Manete autem in ea ipsa domo, edentes ac bi-
bentes quæ ab ipsis *apposita fuerint:* dignus
enim est operarius mercede sua. Ne digredimini
e domo in domum.
8 Sed et in quamcunque urbem ingressi fueritis,
et exceperint vos, edite quæ apponuntur vobis:
9 et sanate ægrotos qui in ea fuerint, et eis di-
10 cite, Appropinquavit ad vos regnum Dei: in
quamcunque autem urbem ingressi fueritis, et
non exceperint vos, egressi in plateas ejus, di-
11 cite, Etiam pulverem, qui adhæsit nobis ex urbe
vestra, vobis abstergimus: tamen hoc scitote,
12 appropinquasse ad vos regnum Dei. Dico autem
vobis, Sodomorum conditionem die illo tolerabi-
liorem fore quam urbis illius.
13 Væ tibi, Chorazin! væ tibi, Bethsaida! nam
si intra Tyrum et Sidonem editæ fuissent vir-
tutes quæ editæ sunt inter vos, olim cum sacco
14 et cinere sedentes resipuissent. Ideo Tyri et
Sidonis tolerabilior erit conditio in judicio, quam
15 vestra. Et tu, Capernaum, quæ usque ad cœlum
elata es, usque ad inferos deprimeris.
16 Qui vos audit, me audit; et qui vos dedigna-
tur, me dedignatur: qui vero me dedignatur,
dedignatur eum qui misit me.
17 REVERSI sunt autem septuaginta illi cum
gaudio, dicentes, Domine, etiam dæmonia sub-
jiciuntur nobis per nomen tuum.
18 *Ipse* autem dixit eis, Spectabam Satanam, ut
19 fulgur, e cœlo cadentem. Ecce, do vobis po-
testatem calcandi serpentes et scorpiones, et

supra omnem vim hostis: et nihil vos lædet.
20 Sed de eo ne gaudete, quod spiritus vobis sub-
jiciantur: gaudete vero potius quod nomina
vestra scripta sunt in cœlis.
21 Eo ipso momento exsultavit Jesus spiritu, et
dixit, Gloriam tibi tribuo, Pater, Domine cœli
et terræ, quod hæc occultaveris sapientibus et
intelligentibus, sed *ea* revelaris infantibus: etiam,
22 Pater, quia ita libuit apud te. Omnia mihi tra-
dita sunt a Patre meo: et nemo novit quis sit
Filius, nisi Pater; et quis sit Pater, nisi Filius,
et cuicunque voluerit Filius *eum* revelare.
23 Et conversus ad discipulos, privatim dixit *eis*,
24 Beati oculi qui vident quæ vos videtis. Dico
enim vobis, multos prophetas et reges cupivisse
videre quæ vos videtis, nec vidisse; et audire
quæ auditis, nec audivisse.
25 TUM, ecce, quidam legis interpres surrexit,
tentans eum, et dicens, Magister, quid faciendo
vitam æternam possidebo?
26 At ille dixit ei, In lege quid scriptum est?
quomodo legis?
27 Ille vero respondens dixit, Diliges Dominum
Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima
tua, et ex totis viribus tuis, et ex tota cogita-
tione tua; et proximum tuum ut teipsum.
28 Tum *ipse* dixit ei, Recte respondisti: hoc fac,
et vives.
29 Ille autem volens justificare seipsum, dixit
Jesu, Et quis est meus proximus?
30 Excipiens autem *ejus sermonem*, Jesus dixit,
Quidam descendebat ab Hierosolymis Jerichun-
tem, et incidit in latrones, qui exspoliato eo et
plagis *ipsi* impositis abierunt, *eo* seminece relicto.
31 Casu autem sacerdos quidam descendit per ean-
dem viam; qui, viso eo, ex adverso præteriit.

32 Similiter et Levita, quum venisset ad eum locum
33 et illum vidisset, præteriit ex adverso. Samari-
tanus autem quidam iter faciens, venit eo, et,
ipso conspecto, misericordia intima commotus
34 est: et accedens obligavit ejus vulnera, infundens
oleum ac vinum: et ipsum impositum suo ju-
mento, duxit in diversorium, et ejus curam egit.
35 Postero autem die abiens, prolatos duos dena-
rios dedit hospiti, et dixit ei, Curam ipsius age:
et quodcunque præterea insumpseris, ego, quum
36 redibo, reddam tibi. Quis igitur horum trium
tibi videtur proximus fuisse illi qui incidit in
latrones?

37 Ille autem dixit, Is qui usus est misericordia
erga eum.

Ait igitur ei Jesus, Abi, et tu fac similiter.

38 FACTUM est vero inter eundum, ut ipse in-
grederetur in quendam vicum: mulier autem
quædam Martha nomine excepit eum domum
39 suam. Et huic erat soror quæ vocabatur Maria,
quæ etiam assidens ad pedes Jesu, audiebat
40 ipsius sermonem. Martha vero distrahebatur
circa frequens ministerium: et superveniens dixit
ei, Domine, non est tibi curæ quod soror mea
reliquit me solam ad ministrandum? dic ergo ei
ut me vicissim adjuvet.

41 Respondens autem dixit ei Jesus, Martha,
42 Martha, solicita es, et satagis de multis: atqui
uno opus est: Maria vero bonam partem elegit,
quæ non auferetur ab ea.

11 ET factum est ut quum ipse oraret quodam
in loco, postquam cessasset, diceret ei quidam
ex ejus discipulis, Domine, doce nos orare, prout
et Joannes docuit discipulos suos.

2 Dixit autem eis, Quum oratis, dicite, PATER
noster, qui es in cœlis, sanctificetur nomen

tuum: veniat regnum tuum: fiat voluntas tua,
3 sicut in cœlo, *ita* etiam in terra. Panem nostrum
4 quotidianum da nobis in diem. Et remitte nobis
peccata nostra: nam et ipsi remittimus cuivis
nobis debenti. Et ne nos inducas in tentatio-
nem, sed libera nos ab illo maligno.

5 Dixit etiam eis, Quis vestrum habebit amicum
qui proficiscetur ad eum media nocte, et dicat ei,
6 Amice, da mihi mutuo tres panes; quoniam
amicus meus venit de via ad me, et non habeo
7 quod apponam ei? et ille intus respondens dicat,
Ne mihi molestias præbe: jam ostium clausum
est, et pueruli mei mecum sunt in cubili: non
8 possum surgere, et dare tibi. Dico vobis, Etiam-
si non dederit ei experrectus, eo quod amicus
ejus sit: at certe propter importunitatem ejus
9 experrectus dabit ei quotquot sunt ei opus. Et
ego dico vobis, Petite, et dabitur vobis: quærite,
10 et invenietis: pulsate, et aperietur vobis. Quis-
quis enim petit, accipit: et qui quærit, invenit:
11 et pulsanti aperietur. Ecquis autem ex vobis
pater, *si* filius *ab eo* petierit panem, lapidem ei
dabit? aut si piscem, num pro pisce dabit ei
12 serpentem? aut si petierit vel ovum, num dabit
13 ei scorpium? Si vos igitur, qui mali estis, nostis
bona dona dare liberis vestris, quanto magis
Pater ille cœlestis dabit Spiritum Sanctum pe-
tentibus ab ipso?

14 EJECIT etiam dæmonium quod erat mutum:
factum est autem, ut egresso dæmonio, loquere-
tur ille mutus, et mirata est turba.

15 Quidam vero ex eis dixerunt, Per Beelzebul
16 principem dæmoniorum ejicit dæmonia. Et alii
eum tentantes, signum e cœlo petebant ab eo.

17 Ipse vero quum nosset cogitationes eorum,
dixit eis, Omne regnum dissidens adversus sese,

vastatur: et domus adversus sese *dissidens* ca-
18 dit. Quod si etiam Satanas adversus seipsum
dissidet, quomodo stabit regnum ejus? nam di-
19 citis, per Beelzebul ejicere me dæmonia. Quod
si ego per Beelzebul ejicio dæmonia, filii vestri
per quem ejiciunt? propterea ipsi erunt vestri
20 judices. Sin autem digito Dei ejicio dæmonia,
nempe antevertens pervenit ad vos regnum Dei.
21 Quum potens quispiam armatus custodit aulam
22 suam, in pace sunt quæ ipsi suppetunt. Postquam
vero quispiam eo potentior superveniens vicerit
eum, totam armaturam ejus tollit qua confidebat,
23 et spolia ejus distribuit. Qui non est mecum, ad-
versum me est: et qui non congregat mecum,
24 spargit. Quum impurus spiritus exierit a quo-
piam, transit per arida loca, quærens requiem:
et non inveniens, dicit, Revertar domum meam,
25 unde exivi. Veniens igitur invenit eam versam
26 et ornatam. Tunc proficiscitur, et assumit septem
alios spiritus pejores quam sit ipse, et ingressi
habitant illic: fitque ultima conditio hominis il-
lius deterior priore.

27 Factum est vero, quum hæc diceret, ut attol-
lens vocem quædam mulier e turba, diceret ei,
Beatus venter qui te portavit, et ubera quæ suxisti!
28 Ipse autem dixit, Imo vero beati, qui audiunt
sermonem Dei, et eum observant.

29 Quum vero turba aggregaretur apud eum,
cœpit dicere, Gens ista maligna est; signum re-
quirit; sed signum non dabitur ei, nisi signum
30 illud Jonæ prophetæ. Nam prout fuit Jonas
signum Ninevitis, ita etiam erit Filius hominis
31 isti genti. Regina Austri surget in judicio cum
viris gentis hujus, et condemnabit eos; quod
venerit ab ultimis terris ut audiret sapientiam
Solomonis; et ecce, plus quam Solomon *est* hoc

32 in loco. Viri Ninevitæ exsurgent in judicio cum
gente ista, et condemnabunt eam; quod ad præ-
conium Jonæ resipuerint; et ecce, plus quam
33 Jonas *est* hoc in loco. Nullus vero, si lucernam
accenderit, in occulto *loco* ponit *eam*, neque
subter modium; sed in candelabrum, ut qui in-
34 grediuntur, splendorem videant. Lucerna cor-
poris est oculus: quum igitur oculus tuus fuerit
simplex, totum quoque corpus tuum lucidum
erit: quum vero malus fuerit, etiam corpus tuum
35 tenebrosum *erit*. Considera ergo, num lumen
36 quod in te est, tenebræ sint. Itaque, si corpus
tuum totum lucidum *fuerit*, non habens aliquam
partem tenebrosam, erit lucidum totum, ut quum
lucerna fulgore te illustrat.

37 QUUM autem *hæc* locutus esset, rogavit eum
quidam Pharisæus ut pranderet apud se. In-
38 gressus igitur discubuit. Pharisæus vero, quum
hoc vidisset, admiratus est eum non prius ablu-
tum fuisse ante prandium.

39 Dixit autem ei Dominus, Vos quidem Phari-
sæi exteriorem poculi patinæque partem purifi-
catis; sed quod intra vos est, plenum est rapina
40 et malitia. Amentes, nonne qui fecit quod foris
41 est, etiam id quod intus est fecit? Imo, ea quæ
penes vos sunt date *in* eleemosynam: et ecce,
omnia erunt vobis pura.

42 Sed væ vobis Pharisæis! qui decimatis men-
tham, et rutam, et quodvis olus, sed præteritis
judicium et charitatem Dei. Hæc autem opor-
43 tuit facere, et illa non omittere. Væ vobis
Pharisæis! qui diligitis primum consessum in
44 conventibus, et salutationes in foris. Væ vobis,
scribæ et Pharisæi, hypocritæ! qui estis ut
monumenta quæ non apparent, et *quæ* nesciunt
ii qui super *ea* ambulant.

45 Respondens autem quidam ex legis interpre-
tibus ait illi, Magister, quum hæc dicis, etiam
nos afficis injuria.
46 Ipse autem dixit, Væ vobis quoque legis
interpretibus! quoniam oneratis homines oneribus
difficilibus portatu, sed ipsi uno ex digitis vestris
47 non attingitis onera. Væ vobis! quoniam ædifi-
catis monumenta prophetarum, patres autem
48 vestri interemerunt eos. Nempe testimonio ve-
stro ultro consentitis factis patrum vestrorum:
quoniam illi quidem eos interemerunt, vos autem
49 ædificatis eorum monumenta. Propterea etiam
Sapientia Dei dixit, Mittam ad eos prophetas et
apostolos, et ex ipsis *aliquos* interiment et *ali-*
50 *quos* expellent. Ut a gente ista requiratur
sanguis omnium prophetarum effusus a jacto
51 mundi fundamento, a sanguine Abelis usque
ad sanguinem Zachariæ, qui periit inter altare
et ædem: profecto, dico vobis, *Hic sanguis* re-
52 quiretur ab hac gente. Væ vobis legis interpre-
tibus! quoniam sustulistis clavem cognitionis: ipsi
non introistis, et eos qui introibant prohibuistis.
53 Quum autem hæc eis diceret, cœperunt scribæ
et Pharisæi vehementer *ipsi* imminere, et eum
54 allicere ad loquendum de multis; insidiantes ei,
et cupide venantes aliquid ex ipsius ore, ut eum
accusarent.

12 Interea, quum aggregata esset permulta turba,
adeo ut alii alios conculcarent, cœpit dicere
discipulis suis, Imprimis cavete vobis a fer-
mento Pharisæorum, quod est hypocrisis. Nihil
2 enim opertum est quod non reveletur; et *nihil*
3 occultum, quod non innotescat. Propterea quæ
in tenebris dixistis, in luce audientur; et quod
in aurem locuti estis in conclavibus, prædicabitur
in solariis.

4 Dico autem vobis amicis meis, Ne metuite
vobis ab iis qui interimunt corpus, et postea non
5 habent quod amplius faciant. Præmonstrabo
autem vobis quem metuatis: metuite eum qui,
postquam interemit, habet auctoritatem conjici-
endi in Gehennam: etiam, dico vobis, hunc me-
6 tuite. Nonne quinque passerculi væneunt assariis
duobus? et *tamen* unus ex iis non est in obli-
7 vione in conspectu Dei: quinetiam capilli capitis
vestri omnes numerati sunt. Ne igitur metuite:
multis passerculis præstatis.
8 Dico autem vobis, Quisquis me agnoverit co-
ram hominibus, Filius quoque hominis agnoscet
9 eum coram angelis Dei. Qui vero me abnega-
verit in conspectu hominum, abnegabitur in con-
10 spectu angelorum Dei. Et quisquis locutus fu-
erit adversus Filium hominis, ei remittetur: ei
vero qui adversus Spiritum Sanctum blasphema-
verit, non remittetur.
11 Quum autem adduxerint vos ad synagogas, et
ad magistratus ac potestates, ne soliciti estote
quomodo aut quid pro defensione allaturi, aut
12 quid dicturi sitis. Spiritus enim Sanctus docebit
vos eo ipso momento, quæ oporteat dicere.
13 DIXIT autem ei quidam e turba, Magister, dic
fratri meo, ut partiatur mecum hæreditatem.
14 Ipse vero dixit ei, Heus tu, quis me vobis
15 judicem aut partitorem præfecit? Dixit igitur
eis, Videte, et cavete ab avaritia: nec enim
cujusquam vita ex iis quæ ipsi suppetunt, in eo
sita est ut redundet.
16 Dixit autem eis parabolam in hæc verba:
17 Hominis cujusdam divitis exuberarat regio: ita-
que ratiocinabatur apud se, dicens, Quid faciam?
nec enim habeo ubi congregem fructus meos.
18 Et dixit, Hoc faciam: destruam horrea mea, et

majora ædificabo; et illic congregabo omnes
19 proventus meos, et bona mea: et dicam animæ
meæ, Anima, habes multa bona reposita in
annos multos: requiesce, ede, bibe, oblectare.
20 Dixit autem ei Deus, Amens, hac nocte anima
tua repetitur abs te: quæ vero parasti cujus
21 erunt? Ita *est* qui thesaurum recondit sibi, nec
est in Deo dives.
22 Dixit autem discipulis suis, Propterea dico
vobis, Ne soliciti estote de anima vestra, quid
esuri sitis; neque de corpore, quo sitis induendi.
23 Anima plus est quam alimentum, et corpus quam
24 indumentum. Considerate corvos neque serere,
neque metere; quibus non est cella neque horreum;
et *tamen* Deus alit eos: quanto vos præ-
25 statis volucribus? Quis autem ex vobis solicite
cogitando potest apponere ad staturam suam
26 cubitum unum? Itaque, si ne rem quidem mi-
nimam *præstare* potestis, quid de reliquis illis
27 estis soliciti? Considerate lilia, quomodo cre-
scant; non fatigantur, neque nent: dico autem
vobis, ne Solomonem quidem in omni gloria
28 sua amictum fuisse ut unum illorum. Quod si
herbam, quæ hodie est in agro, et cras in cli-
banum immittitur, Deus ita circumvestit, quanto
29 magis vos, exigua fide præditi! Vos igitur ne
quærite quid esuri sitis, aut quid bibituri; et ne
30 suspenso animo estote. Hæc enim omnia gentes
mundi requirunt: Pater autem vester novit vos
31 istis indigere. Quin potius quærite regnum Dei,
32 et hæc omnia adjicientur vobis. Ne metue,
parve grex iste: nam libuit Patri vestro dare
33 vobis regnum illud. Vendite quæ habetis, et
date eleemosynam: parate vobis crumenas quæ
non veterascant, thesaurum in cœlis qui nun-
quam deficiat, quo fur non appropinquat, et *ubi*

34 tinea non corrumpit. Ubi enim thesaurus vester
est, illic et cor vestrum erit.
35 Sint lumbi vestri succincti, et *vestræ* lucernæ
36 ardentes; et similes *estote* vos iis qui exspectant
quando dominus suus regressurus sit a nuptiis,
ut quum venerit, ac pulsaverit, statim aperiant
37 ei. Beati servi illi quos, quum venerit dominus,
invenerit vigilantes: amen dico vobis, præcinget
se, et faciet ut discumbant, et accedens mini-
38 strabit eis. Et si venerit in secunda vigilia, et
si in tertia vigilia venerit, atque ita invenerit,
39 beati sunt servi illi. Hoc autem scitote, si sciret
paterfamilias qua hora fur venturus sit, vigilaret,
40 nec sineret perfodi domum suam. Et vos igitur
estote parati; quia qua hora non putatis, Filius
hominis veniet.
41 Dixit autem ei Petrus, Domine, nobis dicis
istam parabolam, an etiam omnibus?
42 Dixit autem Dominus, Quisnam est fidus di-
spensator ac prudens, quem dominus constituet
supra famulitium suum, ut tempore præstituto
43 det demensum? Beatus servus ille quem, quum
44 venerit dominus, invenerit ita facientem. Vere
dico vobis, supra omnia quæ sibi suppetunt præ-
45 ficiet eum. Quod si dixerit servus ille in corde
suo, Tardat dominus meus adventum; cœperitque
cædere servos et ancillas, et edere, et bibere, et
46 inebriari; veniet dominus servi illius eo die quo
ipsum non exspectat, et ea hora quam non
novit; et separabit eum, partemque cum incre-
47 dulis ei statuet. Ille autem servus qui novit
voluntatem domini sui, et neque *se* comparavit,
neque se gessit ex ejus voluntate, cædetur multis
48 *plagis:* qui vero non novit, et fecit digna pla-
gis, cædetur *plagis* paucis. Porro, cuicunque
multum datum fuerit, multum repetetur ab eo;

et apud quem depositum fuerit multum, amplius
reposcetur ab eo.
49 Ignem veni missurus in terram: et quid volo,
50 si jam accensus est? Sed baptismo oportet me
baptizari: et quomodo constringor quousque *hoc*
51 perficiatur! Putatis me advenisse pacem daturum
52 in terra? non, dico vobis, imo dissidium. Erunt
enim ex hoc *tempore* quinque in una domo dis-
sidentes, tres adversus duos, et duo adversus
53 tres. Dissidebit pater adversus filium, et filius
adversus patrem; mater adversus filiam, et filia
adversus matrem; socrus adversus nurum suam,
et nurus adversus socrum suam.
54 Dicebat autem etiam turbæ, Quum videritis
nubem exorientem ab occasu, statim dicitis,
55 Imber venit; et ita fit. Et quum austrum flan-
56 tem, dicitis, Æstus erit: et fit *æstus*. Hypocritæ,
faciem terræ et cœli nostis explorare: hoc autem
præstitutum tempus qui fit ut non exploretis?
57 Cur autem et per vos ipsos non discernitis quod
justum est?
58 Enimvero dum abis cum adversario tuo ad
magistratum, da operam in via ut libereris ab
eo; ne pertrahat te ad judicem, et judex tradat
te exactori, et exactor conjiciat te in carcerem.
59 Dico tibi, non exibis illinc, usquequo ultimum
etiam minutum reddideris.
13 ADFUERUNT autem eo ipso tempore qui-
dam renunciantes ei de Galilæis, quorum san-
guinem Pilatus miscuerat cum ipsorum sacrificiis.
2 Et respondens Jesus dixit eis, Putatis hos
Galilæos præ omnibus Galilæis peccatores fuisse,
3 quod talia passi sint? Nequaquam, dico vobis:
imo, nisi resipiscatis, omnes itidem peribitis.
4 Aut illos decem et octo, supra quos cecidit
turris in Siloam, et quos interemit, putatis debi-

tores fuisse præ omnibus hominibus qui habi-
5 tant Hierosolymis? Nequaquam, dico vobis:
imo, nisi resipiscatis, omnes similiter peribitis.
6 Dixit autem hanc parabolam: Ficum habebat
quidam plantatam in vinea sua; et venit quærens
7 fructum in ea, neque invenit. Dixit autem vini-
tori, Ecce, anni tres sunt *ex quo* venio quærens
fructum in ficu ista, et non invenio: exscinde
eam: quorsum etiam terram inutilem reddit?
8 Ille vero respondens dixit ei, Domine, sine eam
etiam hoc anno, usquequo fodero circum eam,
9 et misero stercus: et si quidem tulerit fructum,
sines: sin minus, postea exscindes eam.
10 DOCEBAT autem in quadam synagoga sab-
11 bato: et ecce, mulier adfuit, habens spiritum
infirmitatis *ab* annis decem et octo: eratque in-
12 curva, nec prorsus *sese* poterat surrigere. Ipsam
autem Jesus visam advocavit, et dixit ei, Mulier,
13 soluta es ab infirmitate tua. Et imposuit ei
manus: et illico surrecta est, et glorificabat Deum.
14 Respondens autem præfectus synagogæ, in-
dignans quod sabbato sanasset Jesus, dixit turbæ,
Sex dies sunt quibus oportet operari: his ergo
diebus venite et curamini, et non die sabbati.
15 Respondit ergo ei Dominus, et dixit, Hypo-
crita, unusquisque vestrum sabbato nonne solvit
bovem suum aut asinum a præsepi, et abducit
16 aquatum? Hanc autem filiam Abrahami, quam
vinxerat Satanas, ecce, decem et octo annos,
non oportuit a vinculo isto solvi die sabbati?
17 Et quum hæc diceret, pudefiebant omnes qui
se opponebant ei: tota vero turba gaudebat
super omnibus gloriæ plenis rebus, quæ fiebant
ab eo.
18 DIXIT autem *Jesus*, Cui rei simile est regnum
19 Dei, et cui illud assimilabo? Simile est grano

sinapis, quod acceptum quispiam misit in hortum
suum; et crevit, et evasit in arborem magnam,
et volucres cœli nidulatæ sunt in ejus ramis.
20 Et rursum dixit, Cui *rei* assimilabo regnum
21 Dei? Simile est fermento, quod acceptum mulier
indidit in farinæ sata tria, usquequo fermentaretur tota.

22 PERAGRABAT igitur singulas urbes et vicos, docens, et iter faciens Hierosolymam.

23 Dixit autem ei quidam, Domine, num pauci sunt qui servantur?

24 Ipse vero dixit eis, Contendite intrare per
angustam portam: quia multi, dico vobis, stu-
25 debunt intrare, et non poterunt. Ex quo
videlicet surrexerit paterfamilias, et occluserit
ostium, et cœperitis foris stare, et pulsare
ostium dicentes, Domine, Domine, aperi nobis:
at ipse respondens dicet vobis, Nescio vos
26 unde sitis. Tunc incipietis dicere, Edimus in
tui conspectu et bibimus, et in plateis nostris
27 docuisti. Et dicet, Dico vobis, nescio vos unde
sitis: abscedite a me omnes qui datis operam
28 injustitiæ. Illic erit fletus, et stridor dentium,
quum videritis Abrahamum, et Isaacum, et Jacobum, et omnes prophetas in regno Dei, vos
29 autem ejici foras. Tunc venient *homines* ab
Oriente, et Occidente, et Borea, et Austro, et
30 discumbent in regno Dei. Et ecce, sunt ultimi
qui erunt primi, et sunt primi qui erunt ultimi.

31 Eo ipso die accesserunt quidam Pharisæi, dicentes, Exi, et abi hinc; nam Herodes vult te interimere.

32 Tunc dixit eis, Profecti dicite vulpi isti, Ecce,
ejiciam dæmonia, et sanationes peragam hodie
33 et cras: tertia autem die consummabor. Veruntamen oportet me hodie, et cras, et perendie,

iter facere: quia non contingit ut propheta pereat extra Hierosolymam.

34 Hierusalem, Hierusalem, quæ interimis prophetas, et lapidas eos qui ad te missi sunt, quoties volui aggregare liberos, quemadmodum gallina pullitiem suam sub alas, et noluistis?
35 Ecce, relinquitur vobis domus vestra deserta. Amen autem dico vobis, Non videbitis me usquedum venerit *tempus* quum dicatis, Benedictus qui venit in nomine Domini.

14 ET factum est, ut quum venisset domum cujusdam ex primoribus Pharisæis sabbato ad edendum panem, ipsi observarent eum.
2 Et ecce, quidam hydropicus aderat coram eo.
3 Tum respondens Jesus dixit legis interpretibus
et Pharisæis in hæc verba, Licetne curare sab-
4 bato? Ipsi vero tacuerunt. Tum ipse prehensum
5 eum sanavit, et dimisit. Et respondens eis, dixit,
Quis vestrum, *si ipsius* asinus aut bos in puteum
6 incidat, non statim retrahet eum die sabbati? Et
non poterant ei ex adverso ad ista respondere.
7 Dixit autem parabolam iis qui vocati fuerant,
attendens quomodo primos accubitus eligerent,
8 dicens eis: quum vocatus fueris ab aliquo ad
nuptias, ne discumbito primo loco, ne forte
9 honoratior te sit vocatus ab eo: et is qui te et
illum vocavit veniens dicat tibi, Da huic locum;
et tunc incipias cum ignominia ultimum locum
10 tenere. Sed quum vocatus fueris, vade recubi-
tum in ultimum locum; ut quum venerit qui te
vocavit dicat tibi, Amice, ascende altius: tunc
erit tibi gloria in conspectu eorum qui tecum
11 discumbunt. Nam quisquis se extollit deprime-
tur; et qui se depresserit extolletur.
12 Dicebat autem etiam ei a quo fuerat ipse vocatus, Quum feceris prandium aut cœnam, ne

vocato amicos tuos, neque fratres tuos, neque
cognatos tuos, neque vicinos divites; nequando
et ipsi te vicissim vocent, ac fiat tibi retributio.
13 Sed quum facis epulum, voca mendicos, mancos,
14 claudos, cæcos: et beatus eris, quia non possunt
gratiam retribuere tibi; retribuetur enim tibi in
resurrectione justorum.
15 Hæc autem quum audisset quidam ex iis qui
simul discumbebant, dixit ei, Beatus qui edit
panem in regno Dei.
16 Ipse autem dixit ei, Homo quidam fecit cœ-
17 nam magnam, et vocavit multos: misitque servum
suum hora cœnæ, ut diceret vocatis, Venite, quia
18 jam parata sunt omnia. Et omnes cœperunt uno
consensu se excusare. Primus dixit ei, Agrum
emi, et necesse habeo exire, et eum inspicere;
19 rogo te, habe me excusatum. Et alter dixit,
Juga boum emi quinque, et proficiscor ad pro-
20 bandum ea; rogo te, habe me excusatum. Et
alius dixit, Uxorem duxi, et propterea non pos-
21 sum venire. Quum igitur servus ille advenisset,
renunciavit ista domino suo. Tunc iratus pater-
familias dixit servo suo, Exi cito in plateas, et
vicos urbis; et mendicos, ac mancos, claudosque,
22 et cæcos huc introducito. Et ait servus, Do-
mine, factum est ut imperasti, et adhuc locus
23 est. Tunc ait dominus servo, Abi ad vias et
sepes, et coge ingredi, ut impleatur domus mea.
24 Dico enim vobis, Nemo virorum illorum, qui
vocati fuerant, gustabit cœnam meam.
25 IBAT autem turba multa cum eo: et conver-
26 sus dixit eis, Siquis venit ad me, et non odit
patrem suum, et matrem, et uxorem, et liberos,
et fratres, et sorores, atque adeo suam ipsius
27 animam, non potest meus esse discipulus. Et
quisquis non bajulat crucem suam, et sequitur

28 me, non potest meus esse discipulus. Quis enim
ex vobis, si velit turrim ædificare, non prius
considens computat sumptum, an habeat quæ ad
29 *ejus* consummationem *requiruntur?* Ut ne po-
sito fundamento, et *ipso eam* nequeunte perficere,
30 omnes *istud* spectantes incipiant ei illudere; di-
centes, Homo iste cœpit ædificare, et nequivit
31 *ædificium* perficere. Aut quis rex proficiscens
ad committendum prælium adversus alium re-
gem, non prius consultat considens, an possit
cum decem millibus occurrere illi qui cum vi-
32 ginti millibus venit adversus ipsum? Alioquin,
quum adhuc ille procul est, legatis missis
33 rogat ea quæ ad pacem *spectant.* Sic ergo,
quisquis vestrum non valedicit omnibus bonis
34 suis, non potest meus esse discipulus. Bonus est
sal: si vero sal infatuatus fuerit, quo condietur?
35 Neque ad terram, neque ad sterquilinium appo-
situs est: foras eum abjiciunt. Qui habet aures
ad audiendum, audiat.

15 ACCEDEBANT autem ad eum omnes publi-
2 cani et peccatores, ut eum audirent. Et mur-
murabant Pharisæi et scribæ, dicentes, Iste
peccatores recipit, et edit cum eis.

3 Ipse vero locutus est ad eos hanc parabolam,
4 dicens, Quis ex vobis, si habeat centum oves:
et perdiderit unam ex illis, non derelinquit illas
nonaginta novem in deserto, et abit ad eam
5 quæ periit, usquedum eam invenerit. Et *eam*
6 nactus imponit in humeros suos gaudens: veniens-
que domum convocat amicos et vicinos, dicens
eis, Gratulamini mihi; nam inveni ovem meam
7 quæ perierat. Dico vobis, ita fore gaudium in
cœlo super uno peccatore resipiscente, *magis*
quam super nonaginta novem justis, quibus non
opus est resipiscentia.

8 Aut quæ mulier, si habeat drachmas decem,
et perdiderit drachmam unam, non accendit lu-
cernam, et verrit domum, quæritque accurate,
9 usquequo *eam* invenerit? Et *eam* nacta, convo-
cat amicas ac vicinas, dicens, Gratulamini mihi;
10 nam inveni drachmam quam perdideram. Ita
dico vobis, gaudium est apud angelos Dei super
uno peccatore resipiscente.

11 Dixit autem, Quidam habebat duos filios: 12 quo-
rum junior dixit patri, Pater, da mihi partem
substantiæ *ad me* attinentem. *Ille* igitur divisit
13 eis facultates. Post dies autem non multos,
congregatis omnibus, junior ille filius peregre
profectus est in regionem longinquam: et illic
dissipavit substantiam suam, profuse vivendo.
14 Quum autem omnia ipse consumpsisset, orta est
fames valida in regione illa; et ipse cœpit *victu*
15 defici. Abiit igitur et adhæsit uni ex civibus
regionis illius; qui misit eum in agros suos, ut
16 pasceret porcos. Et desiderabat implere ventrem
suum siliquis, quas edebant porci: et nemo ei
dabat.

17 Quum autem ad se rediisset, dixit, Quot mer-
cenarii patris mei redundant panibus, ego vero
18 fame pereo! Surgens proficiscar ad patrem
meum, et dicam ei, Pater, peccavi in cœlum et
19 in tuo conspectu; neque amplius sum dignus
vocari filius tuus: fac me ut unum ex mercena-
riis tuis.

20 Surgens igitur contendit ad patrem suum.
Quum autem adhuc longe abesset, vidit eum
pater ipsius, et intima misericordia motus est;
et accurrens incidit in collum ejus, et deoscu-
21 latus est eum. Dixit autem ei filius, Pater,
peccavi in cœlum et in tuo conspectu, neque
22 dignus sum amplius vocari filius tuus. Dixit

vero pater ad servos suos, Proferte stolam illam
præcipuam, et induite eum, et indite annulum
23 in manum ejus, et soleas in pedes: et adductum
vitulum illum saginatum mactate, et edentes
24 oblectemur: quia filius iste meus mortuus erat,
et revixit; perieratque, et inventus est. Cœpe-
runt igitur sese oblectare.
25 Erat autem filius ille ipsius senior ruri: qui
ut veniens appropinquavit domui, audivit con-
26 centum et choros. Et vocatum unum ex pueris,
27 percontatus est quid istud esset. Is vero dixit
ei, Frater tuus venit: et mactavit pater tuus
vitulum illum saginatum, quod valentem illum
28 receperit. Indignatus est autem *ille*, nec voluit
introire. Pater ergo ipsius egressus, advocabat
29 eum. Ipse vero respondens dixit patri, Ecce,
tot annos servio tibi, nec unquam præceptum
tuum sum transgressus; nec unquam dedisti mihi
30 hœdum, ut cum amicis meis oblectarer: sed
quum filius iste tuus, qui abligurivit victum tuum
cum meretricibus, venit, mactasti ei vitulum
31 illum saginatum. Ipse vero dixit ei, Fili, tu
32 semper mecum es, et omnia mea tua sunt. Ex-
hilarari vero et gaudere oportebat, quod frater
tuus hic mortuus erat, et revixit; perieratque, et
inventus est.
16 Dixit autem etiam discipulis suis, Fuit homo
quidam dives, qui habebat dispensatorem: et is
delatus est apud eum, ut qui dissiparet quæ ipsi
2 suppetebant. Vocavit eum igitur, et dixit ei,
Qui istud audio de te? redde rationem dispen-
sationis tuæ; non enim poteris amplius esse
3 dispensator. Dixit autem apud se dispensator,
Quid faciam, quum dominus meus auferat a me
dispensationem? fodere nequeo; mendicare pudet.
4 Novi quid sim facturus, ut quum amotus fuero

a dispensatione, recipiant me *aliqui* domum
5 suam. Convocatis itaque singulis debitoribus
domini sui, dixit primo, Quantum debes domino
6 meo? Is autem ait, Centum batos olei. Tum
ille dixit ei, Accipe tabulas tuas, et sede cito,
7 et scribe quinquaginta. Deinde alii dixit, Tu
vero quantum debes? Is autem ait, Centum
coros tritici. Tum ipse dixit ei, Accipe tabulas
8 tuas, et scribe octoginta. Et laudavit dominus
ille dispensatorem injustum, quod prudenter fecisset.
Certe filii hujus seculi prudentiores sunt
filiis lucis in suo genere.
9 *Sic* etiam ego vobis dico, Facite vobis amicos
ex mamona injusto; ut quum defeceritis, recipiant
10 vos in æterna illa tabernacula. Qui fidelis est
in minimo, etiam in multo fidelis est: et qui in
pauco injustus est, etiam in multo injustus est.
11 Itaque, si in fallaci mamona fideles non fuistis,
12 veram *mamonam* quis credet vobis? Et si in
alieno fideles non fuistis, quod vestrum est quis
13 dabit vobis? Nullus servus potest duobus dominis
servire: aut enim unum odio habebit, et
alterum diliget; aut uni adhærebit, et alterum
contemnet. Non potestis Deo servire et mamonæ.
14 Audiebant autem hæc omnia etiam Pharisæi,
qui erant avari; et sannis eum excipiebant.
15 Tunc dixit eis, Vos ii estis qui justificatis
vosipsos in hominum conspectu: Deus autem
novit corda vestra; quia quod apud homines sublime
est, abominationi est in conspectu Dei.
16 Lex et prophetæ usque ad Joannem: ab eo
tempore regnum Dei evangelizatur, et quivis in
17 illud vi perrumpit. Facilius est autem cœlum et
terram præterire, quam legis unum apicem ex-
18 cidere. Quisquis dimittit uxorem suam, et alte-

ram ducit, mœchatur: et quisquis a viro dimissam
ducit, mœchatur.
19 Ceterum quidam erat dives, qui induebatur
purpura et bysso, et sese oblectabat quotidie
20 splendide. Erat vero quidam mendicus nomine
Lazarus, qui projectus erat ad vestibulum ejus,
21 ulcerosus; et desiderans saturari micis quæ ca-
debant e mensa divitis: sed et canes veniebant
22 ac lingebant ejus ulcera. Factum est autem ut
moreretur mendicus, et asportaretur ab angelis
in sinum Abrahami: mortuus est vero etiam
23 dives, ac sepultus est; et apud inferos sublatis
oculis suis, quum esset in tormentis, vidit Abra-
hamum e longinquo, et Lazarum in sinu ejus.
24 Tum ipse clamans dixit, Pater Abrahame, mise-
rere mei, et mitte Lazarum, ut intingat extremum
digitum suum in aquam, et refrigeret linguam
meam; quoniam gravissime crucior in ista flamma.
25 Dixit autem Abrahamus, Fili, memento te bona
tua recepisse in vita tua, et Lazarum similiter
mala: nunc autem hic solamen recipit, tu vero
26 cruciaris. Et ad hæc omnia, inter nos et vos
hiatus ingens constitutus est, ut ii qui volunt
hinc transire ad vos, non possint, neque istinc
27 huc transire. Dixit autem *ille*, Rogo te igitur,
28 pater, ut eum mittas domum patris mei: habeo
enim quinque fratres, ut *hæc* obtestetur eos, ne
29 et ipsi veniant in hunc locum tormenti. Dicit
ei Abrahamus, Habent Mosen et prophetas:
30 audiant eos. Ille vero dixit, Non, pater Abra-
hame; sed siquis e mortuis abierit ad eos, re-
31 sipiscent. Abrahamus autem dixit ei, Si Mosen
et prophetas non audiunt, ne siquidem quispiam
ex mortuis resurgat, persuadebuntur.
17 AIT autem discipulis, Contingere non potest,
ut non eveniant offendicula: sed væ illi per

2 quem eveniunt! Expedit ei si mola asinaria
circumponatur collo ejus, et abjectus fuerit in
mare, *potius* quam ut sit offendiculo uni ex
parvis istis.
3 Cavete vobis: Si peccaverit in te frater tuus,
4 objurga eum; et si resipuerit, remitte ei. Et si
septies in die peccaverit in te, et septies *in* die
revertatur ad te, dicens, Resipui; remittes ei.
5 Tunc dixerunt apostoli Domino, Adde nobis
fidem.
6 Dixit autem Dominus, Si haberetis fidem,
quantulum *est* granum sinapis, diceretis huic sy-
camino, Eradicator, et plantator in mari; et
7 obediret vobis. Quis autem vestrum habet ser-
vum arantem, aut pascentem, qui regresso ab
8 agro, dicat statim, Accede, et accumbe? Imo
nonne dicit ei, Para quod cœnem, et præcinctus
ministra mihi, usquedum edero ac bibero; et
9 postea edito tu et bibito? Num gratiam habet
servo illi, quod fecerit quæ ipsi edicta fuerant?
10 non puto. Ita et vos, quum feceritis omnia quæ
edicta sunt vobis, dicite, Servi inutiles sumus:
nam quod debuimus facere, fecimus.
11 ET factum est, inter eundum Hierosolymam,
ut ipse transiret per mediam Samariam et Gali-
læam.
12 Quum autem ingrederetur in quendam vicum,
occurrerunt ei decem viri leprosi, qui steterunt
13 procul: et sustulerunt vocem, dicentes, Jesu ma-
14 gister, miserere nostri. Qui quum *eos* vidisset,
dixit eis, Profecti ostendite vos sacerdotibus.
Et factum est ut inter eundum purificati sint.
15 Unus autem ex ipsis, ut vidit se sanatum esse,
16 revertit, glorificans Deum voce magna; et pro-
cidit in faciem ad pedes ejus, gratias ei agens;
eratque iste Samaritanus.

17 Respondens autem Jesus dixit, Nonne decem
illi purificati sunt? novem autem illi ubi *sunt?*
18 Non sunt reperti qui redierint, ut tribuerent
19 gloriam Deo, nisi alienigena iste. Et dixit ei,
Surge, *et* abi; fides tua te servavit.

20 INTERROGATUS autem a Pharisæis, quando
venturum esset regnum Dei, respondit eis, et
dixit, Non veniet regnum Dei ita ut observari
21 possit: neque dicent, Ecce hic, aut ecce illic:
ecce enim, regnum Dei intus habetis.

22 Dixit autem discipulis, Veniet tempus quum
desiderabitis videre unum ex diebus Filii homi-
23 nis; nec videbitis. Et dicent vobis, Ecce hic,
aut ecce illic: *sed* ne abite, neque prosequimini.
24 Nam sicut fulgur coruscans ex *una regione* quæ
sub cœlo est, in *alteram*, quæ sub cœlo est,
splendet; ita erit et Filius hominis die suo.
25 Sed prius oportet eum multa pati, et reprobari
a gente ista.

26 Et prout factum est in diebus Noe, ita erit
27 etiam diebus Filii hominis. Edebant, bibebant,
uxores ducebant, et dabantur nuptum, ad eum
usque diem quo introiit Noe in arcam; venitque
28 diluvium, et perdidit omnes. Similiter etiam ut
accidit in diebus Lot; edebant, bibebant, eme-
29 bant, vendebant, plantabant, ædificabant: quo
autem die Lot exiit Sodomis, pluit ignis et sul-
30 phur e cœlo, et omnes perdidit. Secundum hæc
31 erit dies quo Filius hominis revelabitur. In illo
die qui fuerit in solario, et vasa ejus in ipsa
domo, ne descendat ad ea tollenda; et qui in
32 agro, similiter non revertatur retrorsum. Memi-
33 neritis uxoris Lot. Quicunque studuerit animam
suam servare, perdet eam: et quicunque eam
34 perdiderit, vivificabit eam. Dico vobis, illa
nocte erunt duo in lecto uno: unus accipietur,

35 et alter relinquetur. Duo erunt molentes simul:
36 una accipietur, et altera relinquetur. Duo erunt
in agro: unus accipietur, et alter relinquetur.
37 Tunc respondentes dicunt ei, Ubi, Domine?
Ipse vero dixit eis, Ubi corpus, illuc congre-
gabuntur aquilæ.
18 Dixit autem eis etiam parabolam *huc spectan-
tem*, quod oporteret semper orare, neque segnes
2 esse; dicens, Judex quidam erat in quadam urbe,
qui Deum non timebat, nec quenquam revereba-
3 tur. Erat autem in illa urbe quædam vidua,
quæ venit ad eum, dicens, Vindica me ab ad-
4 versario meo. Ille autem noluit per *multum*
tempus: postea vero dixit apud se, Etsi Deum
5 non timeo, nec quenquam revereor: tamen quia
molestiam mihi præbet vidua ista, vindicabo
eam, ne tandem veniens obtundat me.
6 Ait autem Dominus, Audite quid judex ille
7 injustus dicat: Deus autem non vindicabit electos
suos, vociferantes ad ipsum die ac nocte, etiamsi
8 patiente sit animo super ipsis? Dico vobis,
vindicabit eos cito. Veruntamen Filius hominis
quum venerit, num reperturus est fidem in terra?
9 DIXIT autem etiam quibusdam, qui sibi per-
suaserant se justos esse, et pro nihilo habebant
10 reliquos, parabolam istam: Homines duo ascen-
derunt in templum ut precarentur; unus Phari-
11 sæus, et alter publicanus. Pharisæus consistens
seorsim hæc oravit: Deus, gratias ago tibi, quod
non sim ut reliqui homines, rapaces, injusti,
12 mœchi; vel etiam ut iste publicanus: jejuno bis
13 hebdomade: decimo quæcunque possideo. Publi-
canus autem procul stans, nolebat vel oculos in
cœlum attollere; sed cædebat pectus suum, di-
14 cens, Deus, placator mihi peccatori. Dico vobis,
Descendit iste justificatus domum suum *potius*

quam ille: quia quicunque se extollit deprimetur,
et qui sese deprimit extolletur.
15 ADFEREBANT autem ad eum etiam infantes, ut eos tangeret: quum autem hoc vidissent discipuli, objurgarunt eos.
16 Jesus vero quum eos advocasset, dixit, Sinite
puerulos venire ad me, et eos non prohibete:
17 talium est enim regnum Dei. Amen dico vobis,
Quicunque non exceperit regnum Dei tanquam
puerulus, nequaquam introibit in illud.
18 TUNC interrogavit eum quidam ex primoribus, dicens, Magister bone, quid faciendo vitam æternam possidebo?
19 Dixit autem ei Jesus, Cur me dicis bonum?
20 nemo bonus nisi unus, *nempe* Deus. Præcepta
nosti: Ne mœchare, Ne occidito, Ne furare, Ne falsum testimonium dicito, Honora patrem tuum, et matrem tuam.
21 Ille autem dixit, Hæc omnia observavi a juventute mea.
22 Jesus vero, his auditis, dixit ei, Adhuc unum tibi deest: omnia quæ habes vende, et distribue pauperibus, et habebis thesaurum in cœlo; et adesdum sequere me.
23 At ille, his auditis, valde tristis factus est;
24 nam dives erat valde. Quum autem vidisset
Jesus eum valde tristem factum, dixit, Quam difficile qui pecunias habent introibunt in regnum Dei!
25 Facilius est enim camelum per foramen acus intrare, quam divitem in regnum Dei intrare.
26 Qui vero *istud* audierant, dixerunt, Et quis potest servari?
27 Ipse autem dixit, Quæ fieri non possunt apud homines, fieri possunt apud Deum.
28 Dixit autem Petrus, Ecce, nos reliquimus omnia, et secuti sumus te.

29 Ipse vero dixit eis, Amen dico vobis, Nemo
est qui reliquerit domum, aut parentes, aut fra-
tres, aut uxorem, aut liberos, regni Dei causa,
30 qui non recepturus sit multiplicia hoc ipso tem-
pore, et in seculo venturo vitam æternam.
31 ET quum assumpsisset illos duodecim, dixit
eis, Ecce, ascendimus Hierosolymam, et perfici-
entur omnia quæ scripta sunt per prophetas de
32 Filio hominis. Tradetur enim gentibus, et illu-
33 detur, et contumeliis afficietur, et conspuetur: et
eum flagellatum interiment: sed die tertia re-
surget.
34 Ipsi vero nihil horum intellexerunt: erantque
ista verba ipsis occulta, neque cognoverunt quæ
dicebantur.
35 FACTUM est autem ut dum ipse appropin-
quaret Jericho, cæcus quidam sederet apud viam
36 mendicans. Quum igitur *is* audisset turbam
prætereuntem, percontabatur quid hoc esset.
37 Renunciaverunt autem ei Jesum Nazaræum
38 transire. Tunc vociferatus est, dicens, Jesu, fili
39 David, miserere mei. Et qui præibant, objurga-
bant eum ut sileret: ipse vero multo magis cla-
mabat, Fili David, miserere mei.
40 Jesus autem quum substitisset, jussit eum ad-
duci ad se: et quum is appropinquasset, inter-
41 rogavit eum, dicens, Quid tibi vis faciam?
Ille vero dixit, Domine, ut visum recipiam.
42 Et Jesus dixit ei, Recipito visum: fides tua
43 te servavit. Illico igitur visum recepit, ac seque-
batur eum, glorificans Deum: et totus populus,
quum *hoc* vidisset, tribuit laudem Deo.
19 *JESUS* autem ingressus Jericho, transibat.
2 Et ecce, quidam nomine vocatus Zacchæus, et
qui magister erat publicanorum, et dives erat:
3 studebatque videre quis esset Jesus: nec poterat

4 præ turba, quod statura parvus esset: præcurrens
igitur ascendit in sycomorum, ut eum videret:
5 quoniam futurum erat ut illac transiret. Ut
autem venit ad eum locum, suspiciens Jesus vi-
dit eum, et dixit ei, Zacchæe, festinans descende:
6 hodie enim domi tuæ oportet me manere. Tum
is festinans descendit, et excepit eum gaudens.
7 Et omnes, quum hoc vidissent, murmurabant,
dicentes eum ingressum esse ad hominem pecca-
torem, ut *ibi* diversaretur.
8 Adstans autem Zacchæus dixit Domino, Ecce,
dimidium bonorum meorum, Domine, do paupe-
ribus, et si quid cuipiam per calumniam eripui,
reddo quadruplum.
9 Dixit autem ei Jesus, Hodie salus huic domui
contigit, eo quod ipse quoque est filius Abra-
10 hami. Venit enim Filius hominis, ut quærat et
servet quod perierat.
11 Hæc autem ipsis audientibus, pergens, dixit
parabolam, eo quod esset prope Hierosolymam,
et quod putarent fore ut illico regnum Dei ap-
12 pareret. Dixit ergo, Homo quidam nobilis pro-
fectus est in regionem longinquam, ut acciperet
13 sibi regnum, ac reverteretur. Vocatis autem
decem servis suis, dedit eis decem minas, et
14 dixit eis, Negotiamini donec veniam. Cives
autem ejus oderant eum, miseruntque legationem
post eum, dicentes, Nolumus hunc regnare super
15 nos. Et factum est quum is redisset, accepto
regno, tum jussit vocari servos illos ad se, qui-
bus dederat pecuniam; ut cognosceret quis quid
16 negotiando confecisset. Adfuit autem primus,
dicens, Domine, mina tua decem minas lucrifecit.
17 *Ille* autem ait ei, Bene *est*, serve bone; quia in
minimo fuisti fidelis, habeto jus in decem urbes.
18 Et alter venit, dicens, Domine, mina tua con-

19 fecit quinque minas. *Ille* vero et isti dixit, Tu
20 quoque præesto quinque urbibus. Et alius venit,
dicens, Domine, ecce mina tua quam habui se-
21 positam in sudario. Metui enim te, quod homo
sis austerus: tollis quod non deposuisti, et metis
22 quod non seminasti. Tum *ille* dixit ei, Ex ore
tuo te judicabo, serve male: sciebas me homi-
nem austerum esse, qui tollam quod non depo-
23 sui, et metam quod non seminavi: quare igitur
non dedisti pecuniam meam ad mensam, et ego,
24 veniens, cum fœnore ipsam exegissem? Et ad-
stantibus dixit, Tollite ab eo minam, et date illi
25 qui decem minas habet. *Illi* vero dixerunt ei,
26 Domine, habet decem minas. *At ille*, Nam, *in-
quit*, dico vobis, Omni habenti dabitur: ei vero
qui non habet, etiam quod habet auferetur ab
27 eo. Quinetiam meos illos inimicos, qui noluerunt
me regnare supra se, adducite huc, et jugulate
coram me.

28 ET his dictis, antegrediebatur ascendens Hiero-
solymam.

29 Et factum est, quum appropinquasset Beth-
phagæ et Bethaniæ, ad montem qui vocatur
30 Olearum, misit duos ex discipulis suis, dicens,
Abite in vicum qui est ex adverso; in quo intro-
euntes invenietis pullum alligatum, cui nullus
unquam hominum insedit: solutum eum adducite.
31 Et si quis vos interrogaverit, Quare solvitis? sic
dicetis ei, Quoniam eo opus est Domino.

32 Profecti autem qui missi erant, invenerunt
33 prout eis dixerat. Solventibus autem ipsis pul-
lum, dixerunt eis domini ejus, Quare solvitis
34 pullum? Ipsi vero dixerunt, Quoniam eo opus
35 est Domino. Duxerunt igitur eum ad Jesum:
et palliis suis pullo injectis, imposuerunt Jesum.
36 Eunte autem ipso, substernebant pallia sua in via.

37 Et quum jam appropinquaret ad descensum
montis Olearum, cœpit omnis multitudo discipu-
lorum gaudentium laudare Deum voce magna de
38 omnibus quas viderant virtutibus; dicentes, Bene-
dictus Rex ille qui venit in nomine Domini:
pax in cœlo, et gloria in *locis* altissimis.
39 Et aliqui Pharisæorum e turba dixerunt ei,
Magister, objurga discipulos tuos.
40 Ipse vero respondens dixit eis, Dico vobis, si
siluerint isti, mox lapides clamitaturos.
41 Et ut appropinquavit, visa urbe, flevit super
42 ea, dicens, Si vel tu nosses hoc saltem tuo die,
quæ ad pacem tuam *faciunt:* sed *ea* nunc oc-
43 culta sunt oculis tuis. Nam veniet tempus ad-
versum te, quo circumjicient tibi inimici tui
vallum, et circumcingent te, et constringent
44 undique: teque solo æquabunt, et filios tuos in-
tus, neque relinquent in te lapidem super lapi-
dem; eo quod non agnoveris præstitutum hoc
tempus visitationis tuæ.
45 ET ingressus in templum, cœpit ejicere eos
46 qui vendebant in eo, et emebant; dicens eis,
Scriptum est, Domus mea, domus precatio-
nis est: vos autem fecistis eam spelun-
cam latronum.
47 ET docebat quotidie in templo. Primarii vero
sacerdotes, et scribæ, et primores plebis stude-
48 bant eum perdere: nec inveniebant quid facerent:
totus enim populus pendebat ab eo, ipsum au-
diens.
20 ET factum est quodam dierum illorum, ut
quum ipse doceret populum in templo, et evan-
gelizaret, supervenerint primarii sacerdotes et
2 scribæ cum senioribus; et allocuti sunt eum, di-
centes, Dic nobis qua auctoritate ista facias, aut
quis ille sit qui dedit tibi istam auctoritatem.

3 Respondens autem dixit eis, Interrogabo vos
4 et ego quiddam: dicite igitur mihi, Baptismus
Joannis e cœlo erat, an ex hominibus?
5 At illi ratiocinati sunt apud se, dicentes, Si
dixerimus, E cœlo; dicet, Quare ergo non cre-
6 didistis ei? Sin autem dixerimus, Ex hominibus;
tota plebs lapidabit nos: persuasa enim est, Jo-
7 annem prophetam fuisse. Responderunt igitur
se nescire unde *esset.*
8 Tunc Jesus dixit eis, Nec ego dicam vobis
qua auctoritate hæc faciam.
9 Cœpit autem dicere ad plebem parabolam
hanc: Quidam plantavit vineam, et elocavit eam
agricolis: et peregre abfuit non multum tempo-
10 ris. Sed præstituto tempore misit servum ad
agricolas illos, ut sibi darent ex fructu vineæ:
agricolæ autem illi cæsum illum ablegarunt
11 inanem. *Ille* vero perrexit, et alterum servum
misit: at ipsi hunc quoque cæsum et contumeliis
12 affectum ablegarunt inanem. Et perrexit mittere
tertium: at illi et istum vulneratum ejecerunt.
13 Dixit igitur Dominus vineæ, Quid faciam? mittam
filium illum meum dilectum: utique hunc visum
14 reverebuntur. Viso autem eo agricolæ colloque-
bantur inter se, dicentes, Iste est hæres: adeste,
15 interimamus eum, ut nostra fiat hæreditas. Et
ejectum eum extra vineam, interemerunt. Quid
16 ergo faciet eis Dominus vineæ? Veniet et per-
det agricolas istos, et dabit vineam aliis.
Hoc autem quum audissent, dixerunt, Absit.
17 Ille vero intuitus ipsos ait, Quid illud est ergo
quod scriptum est, Quem lapidem reproba-
verunt aedificantes, is factus est caput
18 anguli? Quisquis ceciderit super illum lapidem
confringetur; super quem autem ceciderit, com-
minuet eum.

19 Et studuerunt primarii sacerdotes et scribæ
injicere in eum manus eo ipso momento; sed
metuerunt plebem: cognoverant enim *eum* adversus ipsos dixisse similitudinem istam.

20 ITAQUE observantes *eum*, miserunt insidiatores,
qui se justos esse simularent; ut carperent ejus
sermonem, tradituri eum imperio et potestati
21 præsidis: qui interrogaverunt eum, dicentes,
Præceptor, scimus te recte dicere et docere, nec
accipere personam, sed viam Dei in veritate
22 docere: Licet nobis tributum dare Cæsari, an non?
23 Animadversa autem eorum calliditate, dixit
24 eis, Quid me tentatis? Ostendite mihi denarium;
cujus habet imaginem et inscriptionem? Respondentes autem dixerunt, Cæsaris.
25 Tunc dixit eis, Reddite igitur quæ *sunt* Cæsaris, Cæsari; et quæ *sunt* Dei, Deo.
26 Itaque nequiverunt ejus verba carpere coram
plebe: et mirati super ejus responso, siluerunt.
27 ACCEDENTES autem quidam Sadducæorum (qui
contendunt non esse resurrectionem) interroga-
28 runt eum, dicentes, Magister, Moses scripsit
nobis, Si cujus frater mortuus fuerit habens
uxorem, et sine liberis mortuus fuerit, ut frater
accipiat ejus uxorem, et excitet semen fratri suo.
29 Septem ergo fratres fuerunt; quorum primus,
30 accepta uxore, mortuus est sine liberis. Accepit
igitur eam secundus, *qui* et ipse mortuus est
31 sine liberis. Deinde tertius accepit eam: itidem
autem et illi septem: nec reliquerunt liberos, et
32 mortui sunt. Post omnes autem mortua est et
33 mulier. In resurrectionc ergo, cujus eorum erit
uxor? nam illi septem habuerunt eam uxorem.
34 Tum respondens dixit eis Jesus, Filii hujus
35 ævi ducunt uxores, et nuptum dantur; qui vero
digni habiti fuerint qui ævum illud consequantur,

et resurrectionem ex mortuis, neque ducunt uxo-
36 res, neque nuptum dantur: nec enim mori pos-
sunt amplius: pares enim angelis sunt: et filii
37 sunt Dei, quum sint filii resurrectionis. Mortuos
autem suscitatum iri, etiam Moses indicavit in
rubo, quum dicit Dominum Deum Abrahami, et
38 Deum Isaaci, et Deum Jacobi. Deus autem non
est mortuorum, sed vivorum *Deus;* omnes enim
vivunt ei.
39 Respondentes autem ei quidam ex scribis
40 dixerunt, Magister, bene dixisti. Nec amplius
audebant eum quicquam interrogare.
41 Dixit autem eis, Quomodo dicunt Christum
42 filium esse Davidis? Nam ipse David dicit in
libro Psalmorum, Dixit Dominus Domino
43 meo, Sede ad dextram meam, usquedum
statuero inimicos tuos scabellum pedum
44 tuorum. David ergo Dominum eum vocat, et
quomodo filius ejus est?
45 Audiente vero toto populo dixit discipulis
46 suis, Cavete a scribis, qui volunt ambulare sto-
lati, et amant salutationes in foris, ac primos
consessus in conventibus, et primos accubitus in
47 cœnis; qui exedunt domos viduarum, et in spe-
ciem longis orationibus utuntur: isti recipient
gravius judicium.
21 Respiciens vero vidit divites immitentes dona
2 sua in gazophylacium. Vidit autem etiam quan-
dam viduam pauperculam immitentem illuc mi-
3 nuta *æreola* duo: et dixit, Vere dico vobis,
vidua hæc pauper immisit amplius quam omnes.
4 Nam omnes hi ex eo quod sibi redundat, im-
miserunt quæ donarent Deo: hæc autem immisit
ex penuria sua totum victum quem habebat.
5 Et quibusdam dicentibus de templo, quod
pulchris lapidibus ac donariis ornatum esset,

6 dixit, Hæccine spectatis? venient dies quibus
non relinquetur lapis super lapidem qui non
destruatur.

7 Interrogaverunt autem eum, dicentes, Magister,
quando hæc erunt? et quod *erit* signum quando
futura sint ista?

8 Ipse vero dixit, Videte ne seducamini; multi
enim venient sub nomine meo, dicentes, Ego
sum *Christus:* et tempus illud præstitutum ap-
9 propinquat: ne igitur sequimini eos. Quum vero
audieritis bella et exagitationes, ne consterna-
mini: oportet enim ista primum fieri, sed non
10 statim *erit* finis. Tunc dixit eis, Insurget gens
11 in gentem, et regnum in regnum: et magni
terræmotus erunt singulis locis, et fames, ac
pestilentiæ, et terriculamenta, et signa e cœlo
magna erunt.

12 Sed ante hæc omnia injicient vobis manus, et
vos persequentur, tradentes in conventus et car-
ceres, adductos ad reges ac præsides, propter
13 nomen meum. *Hæc* autem cedent vobis testi-
14 monio. Habete igitur hoc fixum in cordibus
15 vestris, non præmeditari defensionem. Ego enim
dabo vobis os, et sapientiam, cui non poterunt
contradicere, neque obsistere, omnes qui se vo-
16 bis opponent. Prodemini autem etiam a paren-
tibus, et fratribus, et cognatis, et amicis: et
17 morte mulctandos curabunt *aliquos* ex vobis: et
18 eritis exosi omnibus propter nomen meum. Sed
19 pilus capitis vestri non peribit. Per tolerantiam
vestram possidete animas vestras.

20 Quum autem videritis Hierosolymam cingi ab
exercitibus, tunc agnoscite appropinquare vasta-
21 tionem ejus. Tunc qui in Judæa sunt, fugiant
in montes; et qui intra eam, excedant; et qui
22 in agris, non ingrediantur in eam. Nam hi sunt

dies ultionis, ut impleantur omnia quæ scripta
23 sunt. Væ autem gravidis et lactantibus in illis
diebus! erit enim necessitas magna in hac regi-
24 one, et ira in populo isto. Et cadent acie gla-
dii, et captivi ducentur in omnes gentes: et
Hierosolyma calcabitur a gentibus, usquequo
impleantur præstituta illa tempora gentium.
25 Tunc erunt signa in sole, et luna, et stellis;
et in terra anxietas gentium in consilii inopia,
26 resonante mari et salo; exanimatis hominibus
præ metu et expectatione *malorum* superveni-
entium orbi terrarum; nam potestates cœlorum
27 concutientur. Et tunc videbunt Filium hominis
venientem in nube cum potentia et gloria multa.
28 Quum autem hæc fieri incipient, sursum respicite,
et attollite capita vestra, quoniam appropinquat
redemptio vestri.
29 Dixit etiam eis parabolam, *inquiens*, Videte
30 ficum et omnes arbores: quum jam emiserint
folia, *vos eas* adspicientes per vos ipsos agno-
31 scitis jam prope esse æstatem: ita et vos, quum
videritis hæc fieri, agnoscite prope esse regnum
32 Dei. Amen dico vobis, Nequaquam præterierit
hæc ætas quousque *hæc* omnia facta fuerint.
33 Cœlum et terra præteribunt, verba autem mea
nequaquam præteribunt.
34 Cavete autem vobis, nequando graventur corda
vestra crapula et ebrietate, et solicitudinibus
hujus vitæ; et repente vobis superveniat dies
35 ille. Nam ut laqueus invadet in omnes qui ha-
36 bitant in superficie totius terræ. Excubate igi-
tur, omni tempore deprecantes ut digni habea-
mini qui effugiatis ista omnia quæ futura sunt,
et consistatis ante Filium hominis.
37 Docebat autem interdiu in templo: noctu
vero exiens, pernoctabat in monte qui vocatur

38 Olearum. Et totus populus diluculo veniebat
ad eum in templo ad eum audiendum.

22 APPROPINQUABAT autem festum azymo-
2 rum, quod dicitur Pascha. Et quærebant pri-
marii sacerdotes et scribæ quomodo eum interi-
merent: metuebant enim plebem.
3 Introiit autem Satanas in Judam cognomina-
tum Iscarioten, qui erat e numero *illorum*
4 duodecim. Abiens igitur collocutus est cum
primariis sacerdotibus ac præfectis *templo*, quo-
5 modo ipsis eum proderet. Qui gavisi sunt; et
6 pacti sunt *se* daturos ei pecuniam. *Ipse* vero
spopondit; quærebatque opportunitatem eum
ipsis prodendi absque turba.
7 VENIT autem dies azymorum, quo oportebat
8 mactari pascha. Misit igitur Petrum et Joannem,
dicens, Profecti parate nobis pascha, ut edamus.
9 Ipsi vero dixerunt ei, Ubi vis paremus *illud?*
10 At ille dixit eis, Ecce, postquam introieritis
in urbem, occurret vobis quidam aquæ ampho-
ram portans; sequimini eum domum illam in
11 quam ingredietur. Et dicite patrifamilias illius
domus, Dicit tibi Magister, Ubi est diversorium
12 ubi pascha cum discipulis meis edam? Tunc
ipse ostendet vobis cœnaculum magnum stratum:
illic parate *pascha*.
13 Profecti igitur invenerunt omnia prout dixerat
eis; et paraverunt pascha.
14 QUUM autem adesset *constitutum* illud tempus,
15 accubuit, et duodecim apostoli cum eo. Et
dixit eis, Desiderio desideravi hoc pascha edere
16 vobiscum, antequam ego patiar. Dico enim vo-
bis me non amplius esurum esse ex eo, usquequo
17 completum fuerit in regno Dei. Et accepto po-
culo, quum gratias egisset, dixit, Accipite hoc,

18 et partimini vobis ipsis. Dico enim vobis me
non bibiturum ex fructu vitis, usquequo regnum
Dei venerit.
19 Et acceptum panem, quum gratias egisset,
fregit; et dedit eis, dicens, Hoc est corpus
meum quod pro vobis datur: hoc facite ad mei
20 commemorationem. Itidem etiam *dedit eis* po-
culum, postquam cœnasset, dicens, Hoc poculum
est novum illud pactum per sanguinem meum,
qui pro vobis effunditur.
21 Ceterum ecce, manus ejus qui me prodit, me-
22 cum *est* in mensa. Et Filius quidem hominis,
prout definitum est, abit: veruntamen væ homini
23 illi per quem proditur! Tunc ipsi cœperunt
mutuo quærere inter se *de hac re*, ecquis nempe
ex ipsis esset hoc facturus.
24 Orta est autem etiam de hoc contentio inter
eos, quis eorum videretur esse maximus.
25 Ipse vero dixit eis, Reges gentium dominan-
tur eis, et qui jus habent in eas, benefici vo-
26 cantur. Vos autem non ita *estote:* sed qui
maximus est inter vos, esto sicut qui minimus
27 est; et qui præit sicut qui ministrat. Nam uter
major est, qui accumbit, an qui ministrat? nonne
qui accumbit? At ego sum inter vos ut qui
28 ministrat. Vos autem ii estis qui permansistis
29 mecum in tentationibus meis. Ego vero paciscor
vobis, prout pactus est mihi Pater meus, regnum,
30 ut edatis et bibatis in mensa mea in regno meo,
et sedeatis super thronos, judicium ferentes de
duodecim tribubus Israelis.
31 Dixit etiam Dominus, Simon, Simon, ecce,
Satanas appetiit vos, quos ventilaret sicut triti-
32 cum: sed ego deprecatus sum pro te, ne deficiat
fides tua: tu igitur aliquando, quum te conver-
teris, stabili fratres tuos.

33 Ipse vero dixit ei, Domine, tecum paratus
sum et in carcerem et ad mortem proficisci.
34 At ille dixit ei, Dico tibi, Petre, nequaquam
emittet vocem hodie gallus, priusquam ter neges
quod tu me noveris.
35 Dixit etiam eis, Quando misi vos absque cru-
mena et pera et soleis, num quid defuit vobis?
36 Ipsi vero dixerunt, Nihil. Dixit ergo eis, At
nunc, qui crumenam habet, tollat *eam*, similiter
et peram: et qui non habet, vendat pallium
37 suum, et emat gladium. Dico enim vobis, adhuc
oportere scriptum illud in me perfici; istud, *in-
quam*, Et cum sceleratis numeratus est:
nam ea quæ *scripta sunt* de me, finem habent.
38 At illi dixerunt, Domine, ecce duo gladii hic.
Ipse vero dixit eis, Satis est.
39 Et egressus, profectus est ex more in montem
Olearum: secuti sunt autem eum etiam discipuli
40 ejus. Quum vero pervenisset ad eum locum,
dixit eis, Orate ne introeatis in tentationem.
41 Tum ipse abscessit ab eis quasi ad jactum
42 lapidis, positisque genibus oravit, dicens, Pater,
si velles transferre poculum hoc a me: verun-
43 tamen non mea voluntas, sed tua fiat. Conspe-
ctus est autem ei angelus e cœlo corroborans
44 eum. Et *ipse* constitutus in angore, intentius
orabat. Erat autem sudor ejus quasi grumi san-
45 guinis descendentes in terram. Et quum sur-
rexisset ab oratione, venissetque ad discipulos
46 suos, invenit eos dormientes præ tristitia; et
dixit eis, Quid dormitis? surgite, et orate, ne
introeatis in tentationem.
47 Adhuc autem eo loquente, ecce turba, et is
qui dicebatur Judas, unus ex illis duodecim,
præibat eis, et appropinquavit Jesu ut osculare-
tur eum.

48 Jesus autem dixit ei, Juda, osculo Filium illum
hominis prodis?
49 Videntes autem ii qui circa ipsum *erant* quod
futurum erat, dixerunt ei, Domine, percutiemusne
50 gladio? Et quidam ex ipsis percussit servum
pontificis maximi, et abstulit aurem ejus dextram.
51 Respondens autem Jesus dixit, Sinite huc usque.
Et tacta illius auricula, sanavit eum.
52 Dixit autem Jesus iis qui adversus ipsum ve-
nerant, *nempe* primariis sacerdotibus, et præ-
fectis templo, et senioribus, *Siccine* ut adversus
53 latronem exiistis cum gladiis ac fustibus? Quum
quotidie vobiscum essem in templo, non exten-
distis manus in me: sed hoc est tempus illud
vestrum et licentia tenebrarum.
54 Prehensum autem eum abduxerunt, et intro-
duxerunt domum pontificis maximi.
55 Petrus vero sequebatur e longinquo. Quumque
accendissent ignem in medio aulæ, atque una
56 consedissent, sedit et Petrus inter eos. Quum
autem eum vidisset ancilla quædam sedentem ad
ignem, intentis in eum oculis, dixit, Et iste cum
57 eo erat. Ipse vero abnegavit eum, dicens, Mu-
58 lier, non novi eum. Et paulo post alius videns
eum, dixit, Et tu ex ipsis es. Petrus vero ait,
59 Heus tu, non sum. Et interposita quasi hora
una, alius quidam *id* asseverabat, dicens, Vere
60 et iste cum illo erat: etenim Galilæus est. Ait
autem Petrus, Heus tu, nescio quid dicas. Et
illico, adhuc ipso loquente, vocem emisit gallus.
61 Tum conversus Dominus intuitus est Petrum: et
recordatus est Petrus sermonis Domini, quomodo
nimirum dixerat ipsi, Priusquam gallus vocem
62 emiserit, ter me abnegabis. Et egressus foras
Petrus flevit amare.
63 Ii vero qui una tenebant Jesum, illudebant ei,

64 cædentes *eum:* et eo obvelato, cædebant faciem
ejus, et interrogabant eum, dicentes, Vaticinare
65 quis sit qui te percussit. Et alia multa convi-
ciantes dicebant in eum.
66 ET ut ortus est dies, congregatum fuit presby-
terium populi, et primarii sacerdotes, et scribæ,
67 et adduxerunt eum in suum consessum, dicentes,
Num tu es ille Christus? dic nobis.
Dixit autem eis, Si vobis dixero, nequaquam
68 credetis: quod si vos etiam interrogavero, ne-
quaquam respondebitis mihi, neque *me* absolve-
69 tis. Ab hoc tempore erit Filius hominis sedens
ad dextram potentiæ Dei.
70 Dixerunt autem omnes, Tu ergo es Filius ille
Dei?
Ipse vero dixit eis, Vos dicitis: nam *is* ego
sum.
71 At illi dixerunt, Quid amplius egemus testi-
monio? Ipsi enim audivimus ex ore ipsius.
23 TUM surgens universa multitudo eorum, duxit
2 eum ad Pilatum. Cœperunt autem eum accusare,
dicentes, Comperimus istum pervertere gentem,
et vetare tributa dare Cæsari, dicendo se Chri-
3 stum, *id est*, regem, esse. Pilatus autem inter-
rogavit eum, dicens, Tu*ne* es rex ille Judæ-
orum? Ipse vero respondens ei dixit, Tu dicis.
4 Ait vero Pilatus ad primarios sacerdotes et
turbam, Nullam invenio noxam in hoc homine.
5 At illi invalescebant, dicentes, Concitat populum,
docens per universam Judæam, exorsus a Gali-
læa huc usque.
6 Pilatus vero, audita Galilæa, interrogavit num
7 homo iste Galilæus esset. Et quum cognovisset
eum ad Herodis potestatem pertinere, remisit
eum ad Herodem, qui et ipse Hierosolymis erat
8 per eos dies. Herodes autem viso Jesu, gavisus

est valde: nam a non parvo *tempore* cupiebat
eum videre, eo quod audivisset multa de eo; et
speraret se signum aliquod visurum ab eo fieri.
9 Interrogavit autem eum non paucis verbis; sed
10 ipse nihil ei respondit. Adstabant autem prima-
rii sacerdotes et scribæ, magna contentione eum
11 accusantes. Herodes autem, cum militibus suis,
quum eum pro nihilo habuisset, et illusisset *ei*,
12 amictum veste splendida remisit ad Pilatum. Et
facti sunt amici inter sese Pilatus et Herodes
eo ipso die: nam antea inimici erant inter
sese.

13 Pilatus vero, convocatis primariis sacerdotibus,
14 et primoribus, ac populo, dixit eis, Obtulistis
mihi hunc hominem, tanquam avertentem popu-
lum: et ecce, ego in vestri conspectu quæstione
habita, nullam noxam inveni in homine isto, ex
15 iis de quibus accusatis eum. Sed ne Herodes
quidem; nam remisi vos ad illum; et ecce, nihil
16 dignum morte factum est ab eo. Castigatum
17 ergo eum dimittam. Necesse vero habebat eis
18 dimittere singulis festis unum *quempiam*. Ex-
clamavit autem simul universa turba, dicens,
19 Tolle istum, dimitte vero nobis Barabbam: qui
erat propter seditionem quandam, et cædem fa-
ctam in urbe, conjectus in carcerem.

20 Rursus ergo Pilatus allocutus est *eos*, volens
21 dimittere Jesum. Ipsi vero reclamabant, dicen-
tes, Crucifige, crucifige eum.

22 Ille autem tertio dixit eis, Quid enim iste
mali fecit? nullam noxam capitalem inveni in
23 eo: castigatum ergo eum dimittam. At illi in-
stabant vocibus magnis, petentes ut is crucifi-
geretur.

Et invalescebant voces eorum ac primariorum
24 sacerdotum. Tum Pilatus secundum eos judica-

25 vit, ut fieret quod ipsi petebant. Dimisit autem
eis illum qui propter seditionem et cædem con-
jectus fuerat in carcerem, quem petierant: Jesum
vero tradidit illi eorum libidini.
26 Quum igitur abducerent eum, prehenso Simone
quodam Cyrenæo, qui veniebat rure, imposuerunt
ei crucem ferendam pone Jesum.
27 Sequebatur autem eum magna multitudo po-
puli, et mulierum, quæ et plangebant et lamen-
28 tabantur eum. Conversus autem ad eas Jesus,
dixit, Filiæ Hierosolymæ, ne flete de me; verum
29 de vobisipsis flete, et de liberis vestris: nam
ecce, venient dies quibus dicent, Beatæ steriles,
et uteri qui non genuerunt, et ubera quæ non
30 lactaverunt. Tum incipient dicere montibus, Ca-
31 dite in nos; et collibus, Operite nos. Nam si
in virente ligno ista faciunt, in arido quid fiet?
32 Ducebantur autem etiam alii duo, *iique* facino-
rosi, cum eo, interimendi.
33 Quum igitur venissent in locum qui vocatur
Calvaria, illic crucifixerunt eum, et illos malefi-
cos; unum ad dextram, alterum ad sinistram.
34 Jesus autem dicebat, Pater, remitte *hoc* ipsis;
nesciunt enim quid faciunt.
Partientes vero vestimenta ejus, jecerunt sor-
35 tem. Et stabat populus spectans: sannis autem
excipiebant eum etiam primores cum eis, dicen-
tes, Alios servavit; servet seipsum, si hic est
36 ille Christus electus *ille* Dei. Illudebant autem
etiam ei milites, accedentes, et acetum ei offe-
37 rentes, dicentesque, Si tu es rex ille Judæorum,
serva temetipsum.
38 Erat autem etiam inscriptio scripta supra eum
literis Græcis, et Romanis, et Hebraicis, HIC
EST REX ILLE JUDÆORUM.
39 Unus autem ex illis suspensis maleficis con-

viciabatur ei, dicens, Si tu es Christus ille, serva
teipsum et nos.
40 Respondens autem alter objurgavit eum, di-
cens, Ne Deum quidem tu times, quum in ea-
41 dem sis damnatione? Et nos quidem juste: (nam
digna factis recipimus:) iste vero nihil indecens
42 fecit. Dixitque Jesu, Domine, memento mei,
quum veneris in regnum tuum.
43 Tum dixit ei Jesus, Amen, dico tibi, Hodie
mecum eris in paradiso.
44 Erat autem quasi hora sexta, et tenebræ fa-
ctæ sunt in tota regione usque ad horam nonam.
45 Et obtenebratus est sol, et aulæum templi fissum
46 est medium. Quumque clamasset voce magna
Jesus, ait, Pater, in manus tuas depono spiritum
meum. Et quum hæc dixisset, exspiravit.
47 Quum vidisset autem centurio quod factum
fuerat, glorificavit Deum, dicens, Vere hic homo
justus erat.
48 Et omnis turba quæ simul ad hoc spectaculum
accesserat, spectans quæ facta fuerant, cædens
49 pectora sua revertebatur. Stabant autem omnes
noti ejus procul, et mulieres quæ erant eum una
secutæ a Galilæa, videntes ista.
50 TUM ecce, quidam nomine Josephus, senator,
51 vir bonus ac justus, qui non assensus fuerat con-
silio ac facto eorum, ortus Arimathæa, civitate
Judæorum; qui et ipse exspectabat regnum Dei:
52 hic, *inquam*, adiens Pilatum, petiit corpus Jesu.
53 Et detractum illud involvit sindone, posuitque
illud in monumento quod erat in saxo incisum,
in quo nondum quisquam positus fuerat.
54 Porro dies erat parasceves, et sabbatum suc-
55 cedebat. Subsecutæ etiam mulieres quæ cum eo
venerant ex Galilæa, spectarunt monumentum,
56 et quomodo positum esset corpus ejus. Reversæ

vero paraverunt aromata et unguenta; ac sabbato
quidem quieverunt, secundum præceptum.

24 PRIMO autem *die* hebdomadis, profundo di-
luculo iverunt ad monumentum, ferentes quæ
2 paraverant aromata, et nonnullæ cum ipsis. In-
venerunt autem saxum avolutum a monumento:
3 et ingressæ, non invenerunt corpus Domini Jesu.
4 Et factum est, ut dum in ea re hæsitarent,
tum ecce, duo viri supervenerint eis, induti ve-
5 stibus fulgurantibus: quum autem expavefactæ
inclinarent faciem in terram, dixerunt eis, Quid
6 inter mortuos quæritis eum qui vivit? Non est
hic, sed suscitatus est: mementote ut locutus sit
7 vobis, quum adhuc in Galilæa esset, dicens,
Oportet Filium hominis tradi in manus hominum
peccatorum, et crucifigi: et die tertio resurgere.
8 Recordatæ sunt igitur verborum illius. 9 Et
reversæ a monumento renunciaverunt hæc omnia
10 illis undecim, et reliquis omnibus. Erant autem
Maria Magdalene, et Joanna, et Maria Jacobi
mater, et reliquæ cum ipsis, quæ hæc dicebant
11 apostolis. Sed visa sunt apud eos quasi delira-
mentum verba ipsarum; neque crediderunt eis.
12 Petrus autem surgens cucurrit ad monumen-
tum: et quum se inclinasset vidit lintea sola
illic jacentia; abiitque, apud semetipsum mirans
factum.
13 ET ecce, duo ex iis ibant eo ipso die in vi-
cum distantem stadiis sexaginta Hierosolymis,
14 cui *vico* nomen *est* Emmaus. Et colloquebantur
inter se de istis omnibus quæ evenerant.
15 Et factum est, ut dum colloquerentur, et *se*
mutuo rogitarent, ipse Jesus accederet, et una
16 iter faceret cum ipsis. Oculi autem eorum re-
17 tinebantur, ne ipsum agnoscerent. Dixit autem

eis, Qui sunt hi sermones quos confertis inter
vos ambulantes? et *quid* estis tetrico vultu?
18 Respondens autem alter, cui nomen Cleopas,
dixit ei, Tu solus commoraris Hierosolymis, et
19 non nosti quæ in ea facta sunt his diebus? Ipse
vero dixit eis, Quænam? At illi dixerunt ei,
Quæ *facta sunt* Jesu Nazaræo, qui fuit pro-
pheta, potens reipsa et verbis, coram Deo et
20 toto populo: quomodo eum tradiderunt principes
sacerdotum et primores nostri, ut morte damna-
21 retur, et crucifixerunt eum. Nos autem spera-
bamus illum esse qui redempturus esset Israelem:
atqui præter hæc omnia, tertium hunc diem agit
22 hodie ex quo hæc facta sunt. Sed et mulieres
quædam ex nobis perculerunt nos, quæ diluculo
23 venerunt ad monumentum: et non invento ejus
corpore venerunt, dicentes se etiam apparitionem
24 angelorum vidisse, qui dicunt eum vivere. Et
abierunt quidam eorum qui erant nobiscum ad
monumentum, et ita invenerunt prout mulieres
dixerant; ipsum vero non viderunt.
25 Tum ipse dixit eis, O amentes et tardi corde
ad credendum omnibus quæ locuti sunt prophetæ!
26 Nonne hæc oportuit pati Christum, et introire
27 in gloriam suam? Et exorsus a Mose et omni-
bus prophetis, interpretabatur illis in omnibus
scripturis quæ de se *scripta erant.*
28 Appropinquarunt igitur vico, in quem profici-
29 scebantur; et ipse simulabat se longius ire. Sed
ipsi adegerunt eum, dicentes, Mane nobiscum,
quoniam advesperascit, et inclinavit dies. In-
gressus est igitur, ut maneret cum eis.
30 Et factum est ut quum discubuisset cum eis,
sumpto pane, benediceret, et fractum daret eis.
31 Adaperti sunt autem oculi eorum, et agnoverunt
eum; sed ipse ablatus est ex eorum conspectu.

32 Tum alter ad alterum dixerunt, Nonne cor
nostrum ardebat in nobis, dum loqueretur nobis
33 in via, et dum adaperiret nobis scripturas? Et
surgentes eo ipso momento, reversi sunt Hiero-
solymam, et invenerunt congregatos illos unde-
34 cim, et eos qui cum ipsis erant: *et* qui dicebant,
Suscitatus est Dominus vere, et conspectus Si-
35 moni. Tum ipsi exposuerunt *eis* quæ *gesta*
erant in via, et ut fuerat agnitus ab ipsis in
fractione panis.
36 Hæc autem ipsis loquentibus, stetit ipse Jesus
37 in medio eorum, et dixit eis, Pax vobis. Con-
sternati vero et expavefacti putabant se spiritum
38 conspicere. Tum dixit eis, Quid turbati estis, et
39 quare disceptationes subeunt corda vestra? Vi-
dete manus meas et pedes meos; nam ego ipse
sum: contrectate me, et videte: nam spiritus
carnem et ossa non habet, sicut me conspicitis
40 habere. Et quum hoc dixisset, ostendit eis ma-
nus ac pedes.
41 Adhuc autem ipsis non credentibus præ gau-
dio, et mirantibus, dixit eis, Habetis hic escu-
42 lentum aliquid? Tum ipsi dederunt ei partem
43 piscis assi, et aliquid ex favo apiario: quæ *ille*
accepit, et edit in eorum conspectu.
44 Dixitque eis, Hi sunt sermones quos locutus
sum vobis, quum adhuc essem vobiscum, opor-
tere impleri omnia quæ scripta sunt in lege
Mosis, et prophetis, et psalmis, de me.
45 Tunc aperuit eorum mentem, ut intelligerent
46 scripturas: et dixit eis, Ita scriptum est, et ita
oportuit Christum pati, et resurgere ex mortuis
47 tertio die: et prædicari ejus nomine resipiscen-
tiam ac remissionem peccatorum apud omnes
48 gentes, incipiendo ab Hierosolymis. Vos autem
49 estis horum testes. Et ecce, ego mittam pro-

missum Patris mei in vos: vos autem residete
Hierosolymis usquequo induamini virtute ex alto.
50 Eduxit autem eos foras ad Bethaniam usque:
51 et, sublatis manibus suis, benedixit eis. Et factum est, ut dum ipse benediceret eis, disjunctus
ab eis sursum ferretur in cœlum.
52 Ipsi autem adorato eo reversi sunt Hierosoly-
53 mam cum gaudio magno. Erantque omni *tempore* in templo, laudantes et benedicentes Deo.
Amen.

EVANGELIUM
SECUNDUM
JOANNEM.

1 IN principio erat Sermo ille, et Sermo ille
2 erat apud Deum, eratque ille Sermo Deus. Hic
3 *Sermo* erat in principio apud Deum. Omnia
per hunc *Sermonem* facta sunt, et absque eo
4 factum est nihil quod factum sit. In ipso vita
5 erat, et vita erat Lux illa hominum. Et Lux
ista in tenebris lucet, sed tenebræ eam non
comprehenderunt.
6 Exstitit homo missus a Deo, cui nomen Jo-
7 annes. Is venit ad testimonium, *id est*, ut
testaretur de illa Luce, ut omnes per eum cre-
8 derent. Non erat ille Lux illa, sed *missus fuit*
ut testaretur de illa Luce.
9 *Hic* erat Lux illa vera quæ illuminat omnem
10 hominem venientem in mundum. In mundo erat,
et mundus per eum factus est; sed mundus eum
11 non agnovit. Ad sua venit, et sui eum non ex-
12 ceperunt. Quotquot autem eum exceperunt, dedit
eis *hoc* jus, ut filii Dei sint facti, *nempe* iis qui

13 credunt in nomen ejus: qui non ex sanguine,
neque ex libidine carnis, neque ex libidine viri,
sed ex Deo geniti sunt.
14 Et Sermo ille factus est caro, et commoratus
est inter nos, (et spectavimus gloriam ejus, glo-
riam, *inquam*, ut unigeniti, *egressi* a Patre,)
plenus gratiæ ac veritatis.
15 Joannes testatus est de eo, et clamavit, dicens,
Hic est de quo dicebam, *Is* qui pone me venit
antepositus est mihi; quia prior me erat.
16 Et ex plenitudine ipsius omnes accepimus, et
17 gratiam pro gratia. Nam lex illa per Mosen
data est; gratia et veritas per Jesum Christum
18 præstita est. Deum nemo vidit unquam: unige-
nitus ille Filius qui est in sinu Patris, ille *in-
quam nobis* exposuit.
19 HOC etiam est testimonium Joannis, quando
miserunt Judæi Hierosolymis sacerdotes et levi-
tas, ut interrogarent eum, Quisnam ipse esset.
20 Et professus est, neque negavit: professus est,
21 *inquam*, se non esse Christum illum. Tunc
interrogaverunt eum, Quid ergo *es?* Tu*ne* es
Elias? *Ipse vero* dixit, Non sum. *Et illi*, Es
22 tu propheta ille? Qui respondit, Non. Dixerunt
ergo ei, Quis es? ut responsum demus iis qui
miserunt nos: quid dicis de teipso?
23 Inquit, Ego *sum* vox vociferantis in de-
serto, Complanate viam Domini, prout
dixit Esaias propheta.
24 Qui vero missi fuerant erant ex Pharisæis.
25 Et interrogaverunt eum, ac dixerunt ei, Cur
ergo baptizas, si tu non es Christus ille, neque
Elias, neque propheta ille?
26 Respondit ei Joannes, dicens, Ego baptizo
aqua; sed in medio vestrum stat quem vos non
27 nostis; hic ille est qui pone me venit, qui mihi

anteposititus est: cujus solearum ego non sum
dignus qui solvam corrigiam.
28 Hæc Bethabaræ facta sunt secus Jordanem,
ubi Joannes baptizabat.
29 POSTERO die videt Joannes Jesum venien-
tem ad se, et ait, Ecce Agnus ille Dei qui
30 tollit peccatum mundi. Hic est de quo dicebam,
Pone me venit vir qui antepositus est mihi, quia
31 prior me erat. At ego non noveram eum: sed
ut manifestus fiat Israeli, propterea veni ego
baptizans aqua.
32 Tum, *inquam*, testatus est Joannes, dicens,
Conspexi Spiritum descendentem quasi columbam
33 e cœlo, *qui* etiam mansit super eum. Et ego
non noveram eum; sed qui misit me ut bapti-
zarem aqua, ille mihi dixerat, Super quem vi-
deris Spiritum descendentem, ac manentem super
34 eum, hic est qui baptizat Spiritu Sancto. Ego
igitur vidi, et testor hunc esse Filium illum Dei.
35 POSTERO die iterum stabat Joannes, et ex
36 discipulis ejus duo: et intuitus Jesum ambulan-
tem, dixit, Ecce Agnus ille Dei.
37 Audierunt autem eum duo illi discipuli lo-
38 quentem, et secuti sunt Jesum. Conversus vero
Jesus, et conspicatus eos sequentes *se*, dicit eis,
39 Quid quæritis? Illi vero dixerunt ei, Rabbi
(quod dicitur, si interpreteris, Magister,) ubi ha-
40 bitas? Dicit eis, Venite et videte. Venerunt
videruntque ubi habitabat: et apud eum man-
serunt diem illum: hora enim erat quasi decima.
41 Erat Andreas, frater Simonis Petri, unus ex
duobus qui audierant *illa* ex Joanne, et secuti
42 fuerant eum. Invenit hic prior fratrem suum
Simonem, et dixit ei, Invenimus Messiam, quod
43 est, si interpreteris, Christus. Et adduxit eum
ad Jesum.

Intuitus autem eum Jesus dixit, Tu es Simon
filius Jona: tu vocaberis Cephas, quod est, si
interpreteris, Petra.
44 POSTERO die voluit Jesus abire in Galilæam:
invenit autem Philippum, et dixit ei, Sequere me.
45 Erat vero Philippus ex Bethsaida, urbe An-
46 dreæ et Petri. Invenit Philippus Nathanaelem,
et dicit ei, Invenimus *illum* de quo scripsit
Moses in lege, et prophetæ, *nempe* Jesum filium
illum Josephi, illum ex Nazaretha.
47 Tum dixit ei Nathanael, Ex Nazaretha potest
aliquid boni esse? Dicit ei Philippus, Veni et
vide.
48 Vidit Jesus Nathanaelem venientem ad se, et
dixit de eo, Ecce vere Israelita in quo dolus
non est.
49 Dicit ei Nathanael, Unde me nosti?
Respondit Jesus, et dixit ei, Priusquam te
Philippus vocaret, quum esses subter ficum, vi-
debam te.
50 Respondit Nathanael, et dixit ei, Rabbi, tu
es ille Filius Dei, tu es ille Rex Israelis.
51 Respondit Jesus, et dixit ei, Quia dixi tibi,
Vidi te sub ficu, credis? majora istis videbis.
52 Præterea dixit ei, Amen, amen, dico vobis, Ab
hoc tempore videbitis cœlum apertum, et ange-
los Dei ascendentes ac descendentes super Fi-
lium hominis.
2 DIE autem tertio nuptiæ factæ sunt in Cana
2 *oppido* Galilææ: eratque mater Jesu illic. Vo-
catus est autem etiam Jesus et discipuli ejus ad
nuptias illas.
3 Et quum defecisset vinum, mater Jesu dixit
ei, Vinum non habent.
4 Dicit ei Jesus, Quid mihi tecum *rei est,* mu-
lier? nondum venit hora illa mea.

5 Dicit ejus mater ministris, Quodcunque dixerit
vobis facite.
6 Erant autem ibi lapideæ hydriæ sex positæ
secundum purificationem Judæorum, capientes
7 singulæ amphoras binas aut ternas. Dicit eis
Jesus, Implete has hydrias aqua. Impleverunt
8 eas igitur usque ad summum. Tunc dicit eis,
Haurite nunc, et offerte architriclino. Obtulerunt
igitur.
9 Ut vero gustavit architriclinus aquam illam
quæ facta fuerat vinum, (nesciebat autem unde
esset; sed ministri sciebant qui hauserant aquam,)
10 vocat sponsum architriclinus, et dicit ei, Omnes
primo loco bonum vinum apponunt; et postquam
convivæ affatim biberunt, tunc id quod minus
bonum est: tu *vero* servasti bonum vinum huc
usque.
11 Hoc initium signorum fecit Jesus Canæ, *op-
pido* Galilææ, et manifestam fecit gloriam suam:
et crediderunt in eum discipuli ejus.
12 POSTEA descendit Capernaum ipse, et mater,
et fratres, et discipuli ejus: manseruntque illic
non multos dies.
13 NAM prope erat Pascha Judæorum: ascendit
14 igitur Jesus Hierosolymam. Et invenit in templo
venditores boum, et ovium, et columbarum, et
15 numularios sedentes. Factoque flagello e funi-
culis, omnes ejecit e templo, et oves et boves;
et argentariorum numulos effudit, mensasque
16 subvertit: et columbarum venditoribus dixit,
Tollite hinc ista: ne facite domum Patris mei
domum mercatus.
17 Recordati sunt autem discipuli ejus scriptum
esse, Zelus domus tuæ devoravit me.
18 Responderunt ergo Judæi, et dixerunt ei,
Quod signum ostendis nobis quod ista facias?

19 Respondit Jesus, et dixit eis, Destruite tem-
plum hoc, et intra triduum erigam illud.
20 Dixerunt ergo Judæi, Quadraginta et sex annis
ædificatum est templum istud, et tu intra triduum
illud eriges?
21 At ille loquebatur de templo corporis sui.
22 Postquam ergo suscitatus fuit ex mortuis, recor-
dati sunt ejus discipuli quod hoc sibi dixisset,
et crediderunt scripturæ, et sermoni quem Jesus
dixerat.
23 QUUM autem esset Hierosolymis in Pascha, in
festo, multi crediderunt in nomen ejus, spectan-
24 tes signa quæ edebat. Ipse autem Jesus non
credebat eis semetipsum, eo quod nosset omnes:
25 nec opus esset ut quisquam ei testaretur de
homine: ipse enim sciebat quid esset in ho-
mine.
3 ERAT autem quidam ex Pharisæis, cui nomen
2 *erat* Nicodemo, ex primoribus Judæorum. Hic
venit ad Jesum nocte, et dixit ei, Rabbi, scimus
te a Deo venisse magistrum: nemo enim potest
hæc signa edere quæ tu edis, nisi Deus sit cum eo.
3 Respondit Jesus, et dixit ei, Amen, amen,
dico tibi, Nisi quis genitus sit iterum, non potest
videre regnum Dei.
4 Dicit ei Nicodemus, Quomodo potest quispiam
nasci qui sit senex? num potest in uterum matris
suæ secundo introire, et nasci?
5 Respondit Jesus, Amen, amen, dico tibi, Nisi
quis fuerit genitus ex aqua et Spiritu, non potest
6 introire in regnum Dei. Quod genitum est ex
carne, caro est: et quod genitum est ex Spiritu,
7 spiritus est. Ne mireris me dixisse tibi, Oportet
8 vos iterum gigni. Ventus quo vult spirat, et
sonum ejus audis, sed nescis unde veniat, et quo
vadat; ita est quisquis genitus est e Spiritu.

9 Respondit Nicodemus, et dixit ei, Quomodo
possunt hæc fieri?
10 Respondit Jesus, et dixit ei, Tu es magister
11 ille Israelis, et hæc non nosti? Amen, amen,
dico tibi, Quod scimus loquimur, et quod vidimus
testamur: sed testimonium nostrum non re-
12 cipitis. Si terrena dixi vobis, et non creditis;
quomodo, si dixero vobis cœlestia, credetis?
13 Nullus enim ascendit in cœlum, nisi qui descendit
e cœlo, *nempe* Filius hominis qui est in
14 cœlo. Prout autem Moses extulit serpentem in
15 deserto, ita extolli oportet Filium hominis: ut
quisquis credit in eum, non pereat, sed habeat
16 vitam æternam. Ita enim Deus dilexit mundum,
ut Filium suum unigenitum illum dederit, ut
quisquis credit in eum, non pereat, sed habeat
17 vitam æternam. Non enim misit Deus Filium
suum in mundum ut damnet mundum, sed ut
18 servetur mundus per eum. Qui credit in eum
non condemnatur: qui vero non credit, jam condemnatus
est; quia non credidit in nomen uni-
19 geniti Filii Dei. Hæc est autem condemnatio,
quod Lux venit in mundum, sed dilexerunt homines
potius tenebras quam lucem; quia sunt
20 eorum mala opera. Quisquis enim quæ mala
sunt agit, odit lucem, nec venit ad lucem, ne
21 arguantur opera ipsius: qui vero dat operam
veritati, venit ad lucem: ut manifesta fiant opera
ipsius, quod secundum Deum facta fuerint.
22 POSTEA venit Jesus et discipuli ejus in Judææ
territorium: et illic commorabatur cum eis,
et baptizabat.
23 Baptizabat autem etiam Joannes in Ænon
prope Salim, quoniam aquæ multæ erant illic,
24 et veniebant ac baptizabantur. Nondum enim
conjectus fuerat Joannes in carcerem.

25 Orta est igitur quæstio *quibusdam* ex disci-
26 pulis Joannis cum Judæis de purificatione. Ve-
neruntque ad Joannem, et dixerunt ei, Rabbi,
is qui tecum erat apud trajectum Jordanis, cui
tu testimonium dedisti, ecce baptizat, et omnes
veniunt ad eum.
27 Respondit Joannes, et dixit, Homo non potest
recipere quicquam, nisi fuerit ei datum e cœlo.
28 Vos ipsi mihi testes estis me dixisse, non sum
ego Christus, sed missus sum *qui apparerem*
29 coram eo. Qui habet sponsam sponsus est:
amicus autem sponsi, qui stat et audit eum,
gaudio gaudet propter vocem sponsi: hoc ergo
30 gaudium meum impletum est. Illum oportet
31 crescere, me vero minui. Qui superne venit,
supra omnes est: qui e terra est, terrenus est,
et terrena loquitur; qui e cœlo venit, supra
32 omnes est. Et quod vidit et audivit, hoc testa-
33 tur: sed testimonium ejus nemo recipit. Qui
recipit ejus testimonium, is obsignavit Deum
34 veracem esse. Nam *is demum*, quem misit
Deus, verba Dei loquitur: non enim *huic* ad-
35 metitur Deus Spiritum. Pater diligit Filium,
36 et omnia dedit ei in manum. Qui credit in
Filium, habet vitam æternam; qui vero non
obedit Filio, non videbit vitam, sed ira Dei
manet super eum.

4 UT ergo cognovit Dominus Pharisæos audivisse
ipsum plures discipulos facere et baptizare quam
2 Joannem, (quanquam Jesus ipse non baptizabat,
3 sed discipuli ejus,) reliquit Judæam, et abiit
rursum in Galilæam.
4 Oportebat autem eum transire per Samariam.
5 Venit ergo in urbem Samariæ quæ dicitur Sichar,
juxta prædium quod dedit Jacobus Josepho filio
6 suo. Erat autem ibi fons Jacobi. Jesus ergo

fatigatus ex itinere, ita sedit ad fontem; hora
enim erat quasi sexta.
7 Venit mulier Samaritana ut hauriret aquam:
8 dicit ei Jesus, Da mihi potum. Nam discipuli
ejus abierant in urbem, ut cibos emerent.
9 Dicit igitur ei mulier illa Samaritana, Quomodo tu, Judæus quum sis, potum a me poscis
quæ sum mulier Samaritana? (non enim utuntur
Judæi Samaritanis.)
10 Respondit Jesus et dixit ei, Si nosses donum
illud Dei, et quis sit ille qui dicit tibi, Da mihi
potum, tu petiisses ab eo, et dedisset tibi aquam
vivam.
11 Dicit ei mulier, Domine, neque quo haurias
habes, et puteus profundus est; unde ergo habes
12 aquam illam vivam? Num tu major es patre
nostro Jacobo, qui dedit nobis hunc puteum, ex
quo ipse bibit, et filii ejus, et ejus pecora?
13 Respondit Jesus, et dixit ei, Quisquis bibit
14 ex aqua ista, sitiet rursus; quisquis autem biberit ex aqua illa quam ego ei dabo, nequaquam
unquam sitiet; sed aqua illa quam ego ipsi dabo,
fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.
15 Dicit ei mulier, Domine, da mihi aquam istam,
ut non sitiam, neque veniam huc ad hauriendum.
16 Dicit ei Jesus, Vade, voca virum tuum, et
veni huc.
17 Respondit mulier, et dixit ei, Non habeo virum.
Dicit ei Jesus, Bene dixisti, Non habeo virum:
18 quinque enim viros habuisti; et nunc quem
habes, non est tuus vir; hoc vere dixisti.
19 Dicit ei mulier, Domine, conspicor te prophe-
20 tam esse. Patres nostri in hoc monte adoraverunt: et vos dicitis, Hierosolymis esse locum
illum ubi oporteat adorare.
21 Dicit ei Jesus, Mulier, crede mihi, venit tem-

pus, quando neque in monte hoc, neque Hiero-
22 solymis adorabitis Patrem. Vos adoratis quod
nescitis: nos adoramus quod scimus: quia salus
23 ex Judæis est. Sed venit tempus et nunc est,
quum veri adoratores adorabunt Patrem spiritu
ac veritate: etenim Pater tales quærit qui ipsum
24 adorent. Deus est Spiritus: et qui adorant eum,
oportet ut spiritu ac veritate adorent.
25 Dicit ei mulier, Scio Messiam venturum (qui
dicitur Christus); quum venerit ille, nobis an-
nunciabit omnia.
26 Dicit ei Jesus, Ego *is* sum, qui loquor tibi.
27 Interea vero venerunt ejus discipuli, et mirati
sunt quod cum muliere loqueretur: nemo tamen
dixit, Quid quæris? aut, Quid loqueris cum ea?
28 Reliquit ergo hydriam suam mulier, et abiit
29 in urbem, dixitque ejus loci hominibus, Adeste,
videte hominem qui dixit mihi quæcunque feci:
30 num iste est Christus ille? Exierunt ergo ex
urbe, et venerunt ad eum.
31 Interim autem rogabant eum discipuli, dicen-
32 tes, Rabbi, ede. Ille autem dixit eis, Ego cibum
habeo edendum, quem vos non nostis.
33 Dicebant ergo discipuli alii ad alios, Num
quis attulit ei quod ederet?
34 Dicit eis Jesus, Esca mea est exsequi volun-
tatem ejus qui misit me, et consummare ipsius
35 opus. Nonne vos dicitis, Adhuc quadrimestre
spatium superest, et messis erit? Ecce, dico
vobis, Attollite oculos vestros, et spectate regi-
36 ones, nam albæ jam sunt ad messem. Ceterum
qui metit, mercedem accipit, et congregat fru-
ctum in vitam æternam: ut et qui seminat, simul
37 gaudeat, et qui metit. Nam in hoc dictum illud
verum est, Alius est qui seminat, et alius qui
38 metit. Ego misi vos ad *id* metendum in quo

vos non laborastis: alii laboraverunt, et vos in
labores eorum introistis.
39 Ex urbe autem illa multi Samaritanorum crediderunt in eum propter sermonem mulieris illius,
testantis *ac dicentis*, Certe dixit mihi omnia quæ
40 feci. Quum ergo venissent ad eum Samaritani,
rogarunt eum ut apud ipsos maneret; et mansit
41 ibi duos dies. Ac multo plures crediderunt
42 propter sermonem ipsius. Et illi mulieri dicebant, Non amplius propter tuos sermones credimus: ipsi enim audivimus, et scimus hunc esse
vere Servatorem illum mundi, Christum.
43 DUOBUS autem post diebus exiit inde, et
44 abiit in Galilæam. Ipse enim Jesus testatus fuerat, prophetam in sua patria honorem non
45 habere. Quum ergo venisset in Galilæam, exceperunt eum Galilæi, quum omnia vidissent quæ
fecerat Hierosolymis in festo: nam et ipsi venerant ad festum.
46 Venit igitur Jesus rursum Canam, *oppidum*
Galilææ, ubi fecerat ex aqua vinum. Erat autem
in *urbe* Capernaum regius quidam, cujus filius
47 ægrotabat. Is quum audisset Jesum venisse ex
Judæa in Galilæam, abiit ad eum, et eum rogavit ut descenderet ac sanaret suum filium: erat
enim moribundus.
48 Dixit ergo Jesus ei, Nisi signa et prodigia
videritis, non credetis.
49 Dicit ei regius ille, Domine, descende priusquam moriatur puerulus meus.
50 Dicit ei Jesus, Vade, filius tuus vivit.
Credidit homo sermoni quem dixerat ei Jesus;
51 et profectus est. Jam autem eo descendente, servi
occurrerunt ei, et renunciaverunt, dicentes, Filius
52 tuus vivit. Percontatus est ergo ab eis horam
qua melius habuerat: et dixerunt ei, Heri *circi-*

53 *ter* horam septimam dimisit eum febris. Agno-
vit ergo pater *id factum esse* illa ipsa hora,
qua dixerat ei Jesus, Filius tuus vivit: et credi-
dit ipse, ac domus ejus tota.
54 Hoc rursus, *id est*, secundum signum edidit
Jesus, quum venisset ex Judæa in Galilæam.
5 POST hæc erat festum Judæorum, et ascendit
Jesus Hierosolymam.
2 Est autem Hierosolymis ad *portam* pecuariam
piscina, quæ nominatur Hebraice Bethesda, quin-
3 que porticus habens. In his autem jacebat mul-
titudo magna ægrotantium, cæcorum, claudorum,
4 aridorum, exspectantium aquæ motum. Angelus
enim descendebat præstituto tempore in piscinam,
et turbabat aquam: itaque qui primus ingressus
erat post aquæ turbationem, sanus fiebat a quo-
cunque detineretur morbo.
5 Erat autem quidam illic tricesimum octavum
6 annum agens in morbo. Hunc quum vidisset
Jesus jacentem, et cognovisset eum jam multum
temporis egisse *in morbo*, dicit ei, Cupis sanus
fieri?
7 Respondit ei ægrotus, Domine, non habeo
qui, quum turbata fuerit aqua, immittat me in
piscinam: sed interim dum ego venio, alius ante
me descendit.
8 Dicit ei Jesus, Surge, attolle grabatum tuum,
9 et ambula. Et statim sanus factus est homo
ille: et sustulit grabatum suum, et ambulabat.
10 Erat autem sabbatum die illo. Judæi ergo
dicebant ei qui curatus fuerat, Sabbatum est,
non licet tibi attollere grabatum.
11 Respondit eis, Qui me sanum fecit, is mihi
dixit, Attolle grabatum tuum, et ambula.
12 Interrogaverunt eum ergo, Quis ille est qui
dixit tibi, Attolle grabatum tuum, et ambula?

13 Is autem qui sanatus fuerat nesciebat quis esset:
Jesus enim emerserat e turba quæ erat in illo
loco.
14 Postea invenit eum Jesus in templo, et dixit
ei, Ecce, sanus factus es: ne pecca amplius, ut
nequid deterius tibi fiat.
15 Abiit homo ille, et nunciavit Judæis Jesum
16 esse a quo sanatus fuerat. Ac propterea per-
sequebantur Judæi Jesum, et studebant eum
interimere, quod ista fecisset sabbato.
17 Jesus autem respondet eis, Pater meus usque
adhuc operatur, et ego operor.
18 Propterea ergo magis studebant eum Judæi
interimere, quod non solum solvisset sabbatum,
sed et Deum dixisset patrem suum, parem se
faciens Deo.
19 Respondit ergo Jesus, et dixit eis, Amen,
amen, dico vobis, Non potest Filius a semetipso
operari, *id est*, nisi viderit Patrem operantem:
quæcunque enim ille facit, hæc etiam Filius pa-
20 riter facit. Pater enim amat Filium, et omnia
monstrat ei quæ ipse facit: et opera illis majora
21 monstrabit ei, ut vos miremini. Sicut enim
Pater suscitat mortuos et vivificat, ita et Filius
22 quos vult vivificat. Nec enim Pater judicat
23 quenquam, sed omne judicium dedit Filio: ut
omnes honorent Filium, prout honorant Patrem:
qui non honorat Filium, non honorat Patrem,
24 ut qui miserit eum. Amen, amen, dico vobis,
Qui sermonem meum audit, et credit ei qui
misit me, habet vitam æternam, et in conde-
mnationem non veniet, sed transivit a morte in
25 vitam. Amen, amen, dico vobis, Adventat tem-
pus, et nunc est, quum mortui audient vocem
26 Filii Dei; et qui audierint, vivent. Sicut enim
Pater habet vitam in seipso, sic dedit et Filio

27 habere vitam in seipso. Et auctoritatem ei
dedit etiam judicium exercendi, quatenus Filius
28 hominis est. Ne hoc miramini; nam veniet hora,
qua omnes qui in monumentis sunt audient vo-
29 cem ejus; et prodibunt, qui bona fecerint in re-
surrectionem vitæ; qui vero mala egerint, in
30 resurrectionem condemnationis. Non possum ego
a meipso facere quicquam: prout audio, judico:
et judicum meum justum est; quia non quæro
voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit
me, *id est*, Patris.

31 Si ego testor de meipso, testimonium meum
32 non est firmum. Alius est qui testatur de me,
et scio idoneum esse testimonium quod testatur
33 de me. Vos misistis ad Joannem, et *is* testi-
34 monium dedit veritati. Ego autem ab homine
testimonium non capto: sed hæc dico ut vos
35 servemini. Ille erat lucerna ardens et lucens:
vos autem voluistis ad momentum exsultare in
36 ejus luce. At ego testimonium habeo majus
testimonio Joannis: opera enim quæ dedit mihi
Pater ut ea consummem ipsa, *inquam*, opera
quæ ego facio, testantur de me, quod Pater mi-
37 serit me. Et qui misit me Pater, ipse testatus
est de me: neque vocem ejus unquam audistis,
38 neque speciem ejus vidistis. Et sermonem ejus
non habetis in vobis manentem; quia quem misit
39 ille, huic vos non creditis. Scrutamini scripturas,
quia vos videmini vobis in ipsis vitam æternam
40 habere: et illæ sunt quæ testantur de me. Sed
non vultis venire ad me, ut vitam habeatis.

41 Gloriam ab hominibus non capto. 42 Sed vos
43 novi charitatem Dei non habere in vobis. Ego veni
nomine Patris mei, nec recipitis me: si venerit
44 alius nomine suo, illum recipietis. Quomodo vos
potestis credere, quum gloriam alii ab aliis ca-

ptetis, et gloriam illam, quæ a solo Deo profi-
ciscitur, non quæratis?
45 Ne putate me accusaturum vos apud Patrem:
est qui accuset vos, Moses, in quo vos speratis.
46 Si enim crederetis Mosi, crederetis mihi: nam
47 ille de me scripsit. Quod si scriptis illius non
creditis, quomodo verbis meis credetis?
6 POST hæc abiit Jesus trans mare Galilææ,
2 *quod est* Tiberiadis. Et sequebatur eum turba
multa, quia videbant ejus signa *id est* quæ ede-
3 bat in male valentibus. Subiit vero in montem
4 Jesus, et ibi sedit cum discipulis suis. Prope
autem erat Pascha, festum Judæorum.
5 Quum ergo sustulisset oculos Jesus, et con-
spexisset multam turbam ad se venire, dicit Phi-
6 lippo, Unde ememus panes ut edant isti? (Hoc
autem dicebat tentans eum: ipse enim sciebat
quid esset facturus.)
7 Respondit ei Philippus, Ducentorum denario-
rum panes non suffecerint eis, ut singuli eorum
8 paululum quiddam accipiant. Dicit ei unus ex
discipulis ejus, *nempe* Andreas, frater Simonis
9 Petri, est hic puerulus quidam qui habet quinque
panes hordeaceos et duos pisciculos; sed hæc
quid sunt inter tam multos?
10 Dixit autem Jesus, Facite ut homines discum-
bant.
Erat autem gramen multum in eo loco. Dis-
cubuerunt ergo viri illi numero quasi quinquies
11 mille. Accepit autem panes illos Jesus, et actis
gratiis distribuit discipulis, discipuli vero accum-
bentibus: similiter etiam ex pisciculis illis quan-
tum volebant.
12 Ut autem expleti sunt, dixit *Jesus* discipulis
suis, Congregate quæ superfuerunt fragmenta, ne
13 quid pereat. Congregarunt ergo, et impleverunt

duodecim cophinos fragmentis ex quinque illis panibus hordeaceis, quæ superfuerant iis qui comederant.

14 Illi ergo, quum vidissent signum quod Jesus ediderat, dicebant, Hic est vere Propheta ille qui venturus erat in mundum.

15 Jesus ergo quum nosset venturos, et se abrepturos ut facerent se regem, secessit rursus in montem ipse solus.

16 Ut autem serum *diei* advenit, descenderunt
17 discipuli ejus ad mare. Et ingressi navigium ibant
trans mare Capernaum versus; jam autem erant
18 tenebræ, nec venerat ad eos Jesus. Et mare,
19 vento magno flante, insurgebat. Provecti vero
quasi stadia vigintiquinque aut triginta, conspiciunt Jesum ambulantem super mare, et appropinquantem navi; et metuerunt.
20 Ille vero dixit eis, Ego sum, ne metuite.
21 Volente igitur animo receperunt eum in navigium;
et statim navigium pervenit ad regionem in quam ibant.

22 Postero die, turba quæ substiterat cis mare,
quum vidisset illic non fuisse aliud navigiolum
nisi unum illud in quod ingressi fuerant discipuli ejus, et Jesum non introisse cum discipulis
suis in navigium, sed solos ejus discipulos ab-
23 iisse: (alia vero navigiola Tiberiade venerunt
prope locum illum ubi ederant panem, postea-
24 quam gratias egisset Dominus:) quum igitur, *inquam*, vidisset turba Jesum illic non esse, neque
discipulos ejus, ingressi sunt et ipsi in navigia,
25 et venerunt Capernaum, quærentes Jesum. Et eo
invento trans mare, dixerunt ei, Rabbi, quando huc pervenisti?

26 Respondit eis Jesus, et dixit, Amen, amen, dico vobis, Quæritis me, non quia vidistis signa,

sed quia edistis panes illos, et saturati estis.
27 Operemini non cibo qui perit, sed cibo illi qui
permanet in vitam æternam, quem Filius homi-
nis dabit vobis: hunc enim Pater obsignavit, *id
est* Deus.
28 Dixerunt ergo ad eum, Quid faciemus ut ope-
remur opera Dei?
29 Respondit Jesus, et dixit eis, Hoc illud est
opus Dei, ut credatis in *eum* quem ille misit.
30 Dixerunt ergo ei, Quod ergo tu signum edis,
ut videamus et credamus tibi? quid operaris?
31 Patres nostri ederunt illud manna in deserto illo:
sicut scriptum est, Panem cœlestem dedit
eis edendum.
32 Dixit ergo eis Jesus, Amen, amen, dico vobis,
Nequaquam Moses dedit vobis panem illum cœ-
lestem; sed Pater meus dat vobis panem illum
33 cœlestem verum. Panis enim ille Dei is est qui
de cœlo descendit, et dat vitam mundo.
34 Dixerunt ergo ei, Domine, da nobis semper
panem istum.
35 Dixit autem eis Jesus, Ego sum panis ille vi-
tæ: qui venit ad me nequaquam esuriet; et qui
36 credit in me non sitiet unquam. Sed dixi vobis,
37 certe et vidistis me, et non creditis. Quicquid
dat mihi Pater, ad me veniet; et eum qui venit
38 ad me nequaquam ejecerim foras: quia de-
scendi e cœlo, ut exsequar non voluntatem
39 meam, sed voluntatem ejus qui misit me. Hæc
est autem voluntas ejus qui misit me, *id est*,
Patris, ut ex eo omni quod mihi dederit, non
perdam *quidquam*, sed suscitem illud ultimo
40 illo die. Hæc est autem voluntas ejus, qui misit
me, ut quisquis conspicit Filium, et credit in
eum, habeat vitam æternam: et suscitem ipsum
ego ultimo illo die.

41 Murmurabant ergo Judæi de eo, quia dixerat,
42 Ego sum panis ille qui e cœlo descendit: et
dicebant, Nonne iste est ille Jesus, filius ille
Josephi, cujus nos novimus patrem et matrem?
quomodo ergo dicit iste, E cœlo descendi?
43 Respondit ergo Jesus, et dixit eis, Ne mur-
44 murate inter vos. Nemo potest venire ad me,
nisi Pater, qui misit me, traxerit eum: et ego
45 suscitabo ipsum ultimo illo die. Scriptum est in
Prophetis, Et erunt omnes docti a Deo.
Quisquis ergo audivit a Patre, et didicit, venit
46 ad me. Non quod Patrem viderit quisquam, nisi
is qui est a Deo; hic vidit Patrem.
47 Amen, amen, dico vobis, Qui credit in me
48 habet vitam æternam. Ego sum panis ille vitæ.
49 Patres vestri ederunt manna in deserto, et mor-
50 tui sunt. Hic est panis ille qui e cœlo descendit,
51 ut qui edit ex eo non moriatur. Ego sum panis
ille vivus, ille qui e cœlo descendi. Siquis ede-
rit ex hoc pane, vivet in æternum: panis autem
quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo
pro mundi vita.
52 Pugnabant ergo Judæi alii adversus alios, di-
centes, Quomodo potest hic nobis carnem *suam*
dare edendam?
53 Dixit ergo eis Jesus, Amen, amen, dico vobis,
Nisi ederitis carnem Filii hominis, et biberitis
54 ejus sanguinem, non habetis vitam in vobis. Qui
edit carnem meam, et bibit meum sanguinem,
habet vitam æternam; et ego suscitabo ipsum
55 ultimo illo die. Caro enim mea vere est cibus,
56 et sanguis meus vere est potus. Qui edit meam
carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet,
57 et ego in eo. Sicut misit me vivens ille Pater,
et ego vivo per Patrem: *ita* etiam qui ederit
58 me, vivet ipse quoque per me. Hic est panis

ille qui de cœlo descendit: non prout ederunt
patres vestri manna, et mortui sunt: qui ederit
hunc panem, vivet in æternum.
59 Hæc dixit in synagoga, quum doceret in Capernaum.
60 Multi ergo ex discipulis ejus *his* auditis dixerunt, Durus est hic sermo: quis potest eum audire?
61 Sciens autem Jesus apud se discipulos suos de
hoc murmurare, dixit eis, Hoccine vos offendit?
62 *Quid* si igitur spectaveritis Filium hominis ascen-
63 dentem eo ubi erat prius? Spiritus est id quod
vivificat; caro non prodest quicquam: verba quæ
64 ego loquor vobis, spiritus sunt et vita sunt. Sed
sunt quidam ex vobis qui non credunt. Sciebat
enim a principio Jesus quinam essent qui non
65 credebant, et quis eum proditurus esset. Et dicebat, Propterea dixi vobis neminem posse
venire ad me, nisi fuerit ei datum a Patre
meo.
66 Ex eo *tempore* multi discipulorum ejus pedem
retulerunt, nec amplius cum eo versabantur.
67 Dixit ergo Jesus duodecim illis, Num et vos
vultis abire?
68 Respondit ergo ei Simon Petrus, Domine, ad
69 quem abibimus? verba vitæ æternæ habes: et
nos credidimus, et novimus te esse Christum
illum Filium Dei viventis.
70 Respondit eis Jesus, Nonne ego vos duodecim
elegi, et *tamen* unus ex vobis est diabolus?
71 Loquebatur autem de Juda Simonis *filio* Iscariota; futurum enim erat ut hic proderet eum,
quum esset unus ex illis duodecim.
7 VERSABATUR autem Jesus post hæc in Galilæa: nolebat enim in Judæa versari, quia studebant eum Judæi interimere.

2 PROPE autem erat festum Judæorum Sceno-
3 pegia. Dixerunt igitur ad eum fratres ejus, Di-
gredere hinc, et vade in Judæam, ut tui quoque
4 discipuli spectent opera tua quæ facis. Nemo
enim occulte facit aliquid, et quærit ipse cele-
bris esse: si hæc facis, facito teipsum manife-
5 stum mundo. Nam ne fratres quidam ejus cre-
debant in eum.
6 Dicit ergo eis Jesus, Præstitutum illud tempus
meum nondum adest: præstitutum autem tempus
7 illud vestrum semper est paratum. Non potest
mundus vos odisse: me autem odit, quoniam ego
8 testor de eo, opera ejus mala esse. Vos ascen-
dite ad hoc festum, ego nondum ascendo ad fe-
stum, quia præstitutum illud meum tempus non-
dum impletum est.
9 Hæc autem quum eis dixisset, mansit in Gali-
10 læa. Ut ascenderunt autem fratres ejus, tunc et
ipse ascendit ad festum, non manifeste, sed ve-
lut occulte.
11 Judæi ergo quærebant eum in festo, et dice-
12 bant, Ubi est ille? Et mussitatio multa erat in
turba de eo: alii quidem dicebant, Vir bonus
est; alii vero dicebant, Non, sed turbam seducit.
13 Nullus tamen palam loquebatur de eo, propter
metum Judæorum.
14 Festo autem illo jam medio, ascendit Jesus in
15 templum, ac docebat. Et mirabantur Judæi, di-
centes, Quomodo iste literas novit, quum *eas*
non didicerit?
16 Respondit eis Jesus, et dixit, Mea doctrina
17 non est mea, sed ejus qui misit me. Si quis
voluerit quod ille vult facere, cognoscet de doc-
trina, utrum ex Deo sit, an ego a meipso lo-
18 quar. Qui a semetipso loquitur, gloriam pro-
priam quærit: qui autem quærit gloriam ejus qui

misit ipsum, hic verax est, et injustitia in eo non
19 est. Nonne Moses dedit vobis legem, et *tamen*
nemo ex vobis præstat legem? quid me studetis
interimere?
20 Respondit turba et dixit, Dæmonium habes:
quis te studet interimere?
21 Respondit Jesus et dixit eis, Unum opus feci,
22 et omnes miramini. Attamen Moses dedit vobis
circumcisionem (non quod ex Mose sit, sed *quia*
ex patribus), et sabbato circumciditis hominem.
23 Si circumcisionem accipit homo sabbato, ut ne
solvatur lex Mosis, mihi indignamini quod totum
24 hominem sanum fecerim sabbato? Ne judicate
secundum vultum, sed justum illud judicium ferte.
25 Dicebat ergo quidam ex Hierosolymitanis,
26 Nonne hic est quem student interimere? At
ecce, palam loquitur, et nihil ei dicunt: numnam
vere cognoverunt primores hunc vere esse Chri-
27 stum illum? Sed novimus unde hic sit: quum
autem venerit ille Christus, nemo cogniturus est
unde sit.
28 Clamabat ergo Jesus in templo, docens ac di-
cens, Et me nostis, et unde sim nostis: et a
meipso non veni, sed est verax qui misit me,
29 quem vos non nostis. Ego vero novi eum, quia
ab ipso sum, et ille me misit.
30 Studebant ergo eum prehendere: sed nemo
injecit in eum manum, quia nondum venerat
31 hora illa ipsius. Multi vero ex turba credide-
runt in eum, et dicebant, Christus, quum vene-
rit, num signa plura edet iis quæ iste edidit?
32 Audierunt Pharisæi turbam ista mussitantem de
eo, et miserunt Pharisæi ac primarii sacerdotes
ministros ut eum prehenderent.
33 Dixit ergo eis Jesus, Adhuc paulisper ero
vobiscum: deinde abibo ad eum qui me misit.

34 Quæretis me, nec invenietis: et ubi ego ero, eo
vos non potestis venire.
35 Dixerunt ergo Judæi inter sese, Quonam est
iste profecturus, ut nos non inveniamus eum?
num ad eos qui dispersi sunt inter Græcos pro-
36 fecturus est, et Græcos docturus? Quis est hic
sermo quem dixit, Quæretis me, et non invenie-
tis: et ubi ego ero, vos non potestis venire?
37 Ultimo autem die illo magno festi stetit Jesus,
et clamavit, dicens, Si quis sitit, veniat ad me,
38 et bibat. Qui credit in me, sicut dixit scriptura,
39 flumina aquæ vivæ ex ventre ipsius fluent. (Hoc
autem dixit de Spiritu illo quem accepturi erant
credentes in eum: nondum enim erat Spiritus
Sanctus, quia Jesus nondum erat glorificatus.)
40 Multi ergo e turba, quum audissent hunc ser-
monem, dicebant, Vere hic est Propheta ille.
41 Alii dicebant, Hic est Christus ille. Quidam
autem dicebant, Num enim e Galilæa veniet ille
42 Christus? Nonne scriptura dicit, Ex semine Da-
vidis, et ex *vico* Bethlehema, ubi erat David,
43 venturum illum Christum? Dissidium ergo ortum
44 est in turba propter eum. Quidam autem ex
ipsis volebant eum prehendere: sed nemo injecit
in eum manus.
45 VENERUNT ergo ministri ad primarios sacer-
dotes et Pharisæos, qui dixerunt eis, Quare non
adduxistis eum?
46 Responderunt ministri, Nunquam ita locutus
est homo ut homo iste.
47 Responderunt ergo eis Pharisæi, Num et vos
48 seducti estis? num quis ex primoribus credidit
49 in eum, aut ex Pharisæis? Sed turba hæc, quæ
non novit legem, exsecrabilis est.
50 Dicit eis Nicodemus, is qui venerat ad eum
51 nocte, quum unus esset ex illis, num lex nostra

condemnat quempiam, nisi prius ex ipso audierit,
et cognoverit quid faciat?

52 Responderunt et dixerunt ei, Num et tu Galilæus es? scrutare, et vide ex Galilæa prophetam non fuisse suscitatum.

53 Et profectus est unusquisque domum suam.

8 Jesus autem profectus est in montem Olearum.

2 ET diluculo rursus adfuit in templo; et totus populus venit ad eum, et sedens docebat eos.

3 Adducunt autem ad eum scribæ et Pharisæi
mulierem in adulterio deprehensam: et quum
4 statuissent eam in medio, dicunt ei, Magister,
hæc mulier deprehensa est in ipso facinore, quum
5 mœcharetur. In lege vero Moses præcepit nobis
6 ut tales lapidentur: tu ergo quid dicis? Hoc
autem dicebant tentantes eum, ut possent eum
accusare.

Jesus autem incurvatus deorsum, digito scribe-
7 bat in terra. Quum autem perseverarent eum
interrogare, sese surrigens dixit ad eos, Qui ve-
strum immunis est a peccato, primus in eam ja-
8 ciat lapidem. Et rursum incurvatus deorsum,
scribebat in terra.

9 Ipsi vero quum *hæc* audivissent, et a conscientia redarguerentur, sigillatim alius post alium exierunt, initio facto a senioribus usque ad ultimos: et derelictus est solus Jesus, et mulier in medio stans.

10 Jesus autem sese surrigens, et nemine conspecto præter mulierem illam, dixit ei, Mulier, ubi sunt illi tui accusatores? nemo te condemnavit?

11 Ipsa vero dixit, Nemo, Domine.

Dixit autem ei Jesus, Nec ego te condemno: vade, et ne deinceps pecca.

12 RURSUM ergo Jesus eis locutus est, dicens,
Ego sum lux illa mundi: qui sequitur me, non
ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitæ.
13 Pharisæi igitur dixerunt ei, Tu de teipso te-
staris: testimonium tuum non est firmum.
14 Respondit Jesus, et dixit eis, Etiamsi ego te-
stor de meipso, firmum est testimonium meum;
quia scio unde venerim, et quo vadam: vos au-
15 tem nescitis unde venerim, et quo vadam. Vos
secundum carnem judicatis: ego non judico quen-
16 quam. Quod si etiam judicarem ego, judicium
meum firmum esset: quia solus non sum, sed ego
17 et qui misit me Pater. Sed et in lege vestra
scriptum est, duorum hominum testimonium fir-
18 mum esse. Ego *is* sum qui testor de meipso,
et testatur de me qui misit me Pater.
19 Dicebant ergo ei, Ubi est tuus ille Pater?
Respondit Jesus, Neque me nostis, neque Pa-
trem meum: si me nossetis, Patrem quoque meum
nossetis.
20 Hæc verba locutus est Jesus in gazophylacio,
docens in templo: et nemo prehendit eum, quia
nondum venerat illa ipsius hora.
21 Dixit ergo iterum eis Jesus, Ego vado, et
quæretis me, et in hoc peccato vestro moriemini:
quo ego vado, vos non potestis venire.
22 Dicebant ergo Judæi, Num interimet seipsum,
quia dicat, Quo ego vado, vos non potestis ve-
nire?
23 Tunc dixit eis, Vos inferne estis, ego sum su-
perne: vos ex hoc mundo estis, ego non sum ex
24 hoc mundo. Ideo vobis dixi, vos morituros in
peccatis vestris: nam nisi credideritis me *eum*
esse, moriemini in peccatis vestris.
25 Dixerunt ergo ei, Tu quis es?
Tum dixit eis Jesus, *Id* quod a principio dico

26 vobis. Multa habeo quæ de vobis loquar ac ju-
dicem; sed qui me misit, verax est; et ego quæ
audivi ab eo, hæc loquor mundo.
27 Non cognoverunt quod de Patre *hæc* ipsis di-
ceret.
28 Dixit ergo eis Jesus, Quum sustuleritis Filium
hominis, tunc agnoscetis me eum esse, et a me-
ipso nihil facere; sed prout docuit me Pater,
29 hæc loqui. Nam qui me misit, mecum est: Pater
me solum non relinquit, quia ego quæ placent
ipsi facio semper.
30 Hæc illo loquente multi crediderunt in eum.
31 Dicebat ergo Jesus iis Judæis qui crediderant
ipsi, Si vos manseritis in sermone meo, vere di-
32 scipuli mei eritis. Et cognoscetis veritatem, et
veritas vos in libertatem vindicabit.
33 Responderunt ei, Semen Abrahami sumus, ne-
que cuiquam servivimus unquam: quomodo tu
dicis, Vos in libertatem vindicabimini?
34 Respondit eis Jesus, Amen, amen, dico vobis,
Quisquis operam dat peccato, servus est peccati.
35 Servus autem non manet in domo perpetuo:
36 Filius manet perpetuo. Itaque si vos Filius in
37 libertatem vindicarit, vere liberi eritis. Scio vos
semen Abrahami esse, sed studetis me interi-
mere, quia sermo ille meus non habet locum
38 apud vos. Ego loquor quod vidi apud Patrem
meum; et vos facitis quod vidistis apud patrem
vestrum.
39 Responderunt et dixerunt ei, Pater noster
Abrahamus est.
Dicit eis Jesus, Si filii Abrahami essetis, opera
40 Abrahami faceretis. Nunc autem studetis me
interimere, hominem qui veritatem vobis locutus
sum, quam audivi a Deo: hoc Abrahamus non
41 fecit. Vos facitis opera patris vestri.

Itaque dixerunt ei, Nos ex scortatione non
sumus geniti: unum Patrem habemus, *nempe*
Deum.
42 Dixit ergo eis Jesus, Si Deus Pater vester
esset, diligeretis me; ego enim a Deo prodii et
adsum: nec enim a meipso veni, sed ille me
43 misit. Quare loquelam istam meam non agno-
scitis? *nempe* quoniam non potestis audire ser-
44 monem meum. Vos ex patre diabolo estis, et
cupiditates patris vestri vultis exsequi. Ille fuit
homicida a principio, et in veritate non perstitit;
non est enim veritas in eo. Quotiescunque lo-
quitur mendacium, de suo loquitur, quia mendax
45 est, et pater ille mendacii. *Vos* autem, quia
46 ego veritatem dico, non creditis mihi. Quis ex
vobis arguit me de peccato? si veritatem dico,
47 quare vos non creditis mihi? Qui ex Deo est,
verba Dei audit; propterea vos non auditis, quia
ex Deo non estis.
48 Responderunt ergo Judæi et dixerunt ei, Non-
ne bene dicimus te Samaritanum esse, et dæmo-
nium habere?
49 Respondit Jesus, Ego dæmonium non habeo;
sed honoro Patrem meum, et vos contumelia
50 afficitis me. Ego vero non quæro gloriam meam:
51 est qui quærat et judicet. Amen, amen, dico
vobis, Siquis sermonem meum observaverit,
mortem non conspiciet in æternum.
52 Dixerunt ergo ei Judæi, Nunc agnovimus te
dæmonium habere. Abrahamus mortuus est, et
prophetæ: et tu dicis, Siquis sermonem meum
servaverit, non gustabit mortem in æternum.
53 Num tu major es patre illo nostro Abrahamo,
qui mortuus est? etiam prophetæ mortui sunt:
quem tu teipsum facis?
54 Respondit Jesus, Si ego glorifico meipsum,

gloria mea nihil est: Pater ille meus is est qui
glorificat me, quem vos dicitis Deum vestrum
55 esse. Sed non nostis eum; ego vero ipsum novi:
et si dixero quod ipsum non norim, ero similis
vestri, *id est*, mendax: sed eum novi, et sermo-
56 nem ejus observo. Abrahamus pater ille vester
gestivit videre diem istum meum; et vidit, ac
gavisus est.

57 Dixerunt igitur ei Judæi, Quinquaginta annos
nondum habes, et Abrahamum vidisti?

58 Dixit eis Jesus, Amen, amen, dico vobis,
Priusquam Abrahamus existeret, ego sum.

59 Sustulerunt ergo lapides ut jacerent in eum:
Jesus autem occultavit se, et exivit e templo,
quum transivisset per medios ipsos: et ita pro-
gressus est.

9 PROGRESSUS autem vidit quendam cæcum
a nativitate.

2 Et interrogaverunt eum discipuli ejus, dicen-
tes, Rabbi, quis peccavit, iste, an parentes ejus,
ut cæcus nasceretur?

3 Respondit Jesus, Neque iste peccavit, neque
parentes ejus, *ut cæcus nasceretur;* sed *cæcus
natus est*, ut opera Dei manifesta fiant in eo.
4 Oportet me operam dare operibus ejus qui misit
me, donec dies est: venit nox, quum nemo po-
5 test operari. Quamdiu fuero in mundo, lux sum
mundi.

6 Hoc quum dixisset, spuit humi, et fecit lutum
7 ex sputo, et illevit lutum oculis cæci illius; dixit-
que ei, Vade, ablue *oculos* in piscina Siloam,
quod est, si interpreteris, Missus. Abiit ergo,
et abluit *oculos*, rediitque videns.

8 Vicini ergo, et qui prius conspexerant eum
cæcum esse, dicebant, Nonne hic est qui sede-
9 bat et mendicabat? Alii dicebant, Certe hic est:

alii vero, Certe similis est ei. Ille *vero* dicebat,
Certe ego *is* sum.
10 Dixerunt ergo ei, Quomodo aperti sunt tibi
11 oculi? Respondit ille, et dixit, Quidam qui
dicitur Jesus lutum fecit, et inunxit oculos meos,
et dixit mihi, Vade ad piscinam Siloam, et
ablue *oculos:* ut autem abii et *oculos* ablui,
vidi.
12 Dixerunt ergo ei, Ubi est ille? Ait, Nescio.
13 Adducunt eum ad Pharisæos, eum, *inquam*,
14 qui olim cæcus fuerat. Erat autem sabbatum,
quum lutum faceret Jesus, et aperiret oculos ejus.
15 Rursus ergo interrogarunt eum etiam Pharisæi,
quomodo videndi facultatem esset adeptus.
Ille vero dixit eis, Lutum imposuit oculis meis,
et ablui *oculos*, et video.
16 Dicebant ergo ex Pharisæis quidam, Homo
iste non est a Deo; nam sabbatum non observat.
Alii dicebant, Quomodo potest quispiam peccator
talia signa edere? Et dissidium erat inter eos.
17 Rursus dicunt cæco, Tu quid dicis de ipso,
quod aperuit oculos tuos? Ille autem dixit,
Certe propheta est.
18 Non crediderunt ergo Judæi de eo quod cæcus
fuisset, et videndi facultatem esset adeptus,
usquequo vocarunt ejus parentes, ejus, *inquam*,
19 qui videndi facultatem fuerat adeptus. Et interrogaverunt
eos, dicentes, Hiccine est filius ille
vester, quem vos dicitis cæcum natum esse? quomodo
ergo nunc videt?
20 Responderunt eis parentes ejus, et dixerunt,
Scimus hunc esse filium illum nostrum, et cæcum
21 natum esse: quomodo vero nunc videat, nescimus;
aut quis ejus aperuerit oculos, nos nescimus:
ipse ætatem habet, ipsum interrogate, ipse
22 de se loquetur. Hæc dixerunt parentes ejus,

quod metuerent Judæos: jam enim constituerant
Judæi, ut siquis eum profiteretur esse Christum,
23 synagoga moveretur. Propterea parentes ejus
dixerunt, Ætatem habet, ipsum interrogate.
24 Secundo ergo vocarunt hominem qui fuerat
cæcus, et dixerunt ei, Tribue gloriam Deo: nos
hunc hominem scimus peccatorem esse.
25 Respondit igitur ille, et dixit, An peccator
sit, nescio: unum scio, me, quum cæcus fuerim,
nunc videre.
26 Dixerunt autem ei rursus, Quid fecit tibi? quomodo aperuit oculos tuos?
27 Respondit eis, Jam vobis dixi, et non audivistis: cur iterum vultis audire? num et vos fieri
vultis ipsius discipuli?
28 Itaque conviciati sunt ei, et dixerunt, Tu discipulus illius es: nos autem Mosis discipuli su-
29 mus. Nos scimus Deum esse locutum Mosi: hic
autem unde sit nescimus.
30 Respondit eis ille, et dixit eis, At enim istud
mirum est, quod vos nesciatis unde sit, et *tamen*
31 aperuit meos oculos. Scimus autem quod Deus
peccatores non audiat: sed siquis Dei cultor est,
32 et facit quod ille vult, *ille* hunc audit. Ab seculo non est auditum aliquem aperuisse oculos
33 ejus qui cæcus natus fuerit. Nisi esset hic a
Deo, non posset *tale* quicquam facere.
34 Responderunt et dixerunt ei, Tu in peccatis
natus es totus, et tu doces nos? Et ejecerunt
eum foras.
35 Audivit Jesus eum ejectum foras; et eum nactus, dixit ei, Tu*ne* credis in Filium Dei?
36 Respondit ille, et dixit, Quis est, Domine, ut
credam in eum?
37 Dixit autem ei Jesus, Et vidisti eum, et is est
qui loquitur tecum.

38 At ille ait, Credo, Domine. Et adoravit eum.

39 Et dixit Jesus, Ad judicium *exercendum* ego in hunc mundum veni: ut qui non vident, videant; et qui vident, cæci fiant.

40 Audierunt autem hæc quidam ex Pharisæis qui cum ipso erant, et dixerunt ei, Num et nos cæci sumus?

41 Dixit eis Jesus, Si cæci essetis, non haberetis peccatum: nunc vero dicitis, Videmus: itaque peccatum vestrum manet.

10 Amen, amen, dico vobis, Qui non ingreditur
per ostium in caulam ovium, sed ascendit ali-
2 unde, ille fur est et latro. Qui vero ingreditur
3 per ostium, pastor est ovium. Huic aperit jani-
tor, et oves vocem ejus audiunt: et suas oves
4 vocat nominatim, et educit eas. Quumque suas
oves emiserit, antegreditur eas: et oves eum se-
5 quuntur, quia norunt vocem ejus. Alienum autem
nequaquam sequentur, sed fugient ab eo; quia
non norunt vocem alienorum.

6 Hanc similitudinem dixit eis Jesus. Illi vero non cognoverunt quænam illa essent quæ loquebatur eis.

7 Jesus ergo rursum dixit eis, Amen, amen, dico
8 vobis, Ego sum ostium illud ovium. Quotquot
ante me venerunt, fures sunt et latrones: sed
9 oves non auscultarunt eos. Ego sum illud ostium:
per me siquis introierit, servabitur; et ingredie-
10 tur et egredietur, et pascua inveniet. Fur non
venit nisi ut furetur, et mactet ac perdat *oves:*
11 ego veni ut vitam habeant, et abundent. Ego
sum pastor ille bonus: bonus pastor animam
12 suam deponit pro ovibus. Mercenarius autem,
et qui non est pastor, cujus non sunt oves pro-
priæ, conspicit lupum venientem, et relinquit
oves, et fugit: lupus autem eas rapit, et disper-

13 git ovile: mercenarius autem fugit, quia merce-
14 narius est, et non est ipsi cura ovium. Ego sum
pastor ille bonus, et agnosco meas, et agnoscor
a meis. Prout novit me Pater, ita et ego novi
15 Patrem; et animam meam depono pro ovibus.
16 Alias etiam oves habeo, quæ non sunt ex hac
caula: illas quoque oportet me adducere; nam
vocem meam audient: fietque unus grex, *et* unus
17 pastor. Propterea Pater me diligit, quia ego
depono animam meam ut eam rursus assumam.
18 Nemo tollit eam a me, sed ego depono eam
per me ipsum: auctoritatem habeo deponendi
eam, et auctoritatem habeo rursus eam assumendi.
Hoc præceptum accepi a Patre meo.
19 Dissidium igitur rursum ortum est inter Ju-
20 dæos propter istos sermones. Dicebant autem
multi eorum, Dæmonium habet, et insanit: quid
21 eum auditis? Alii dicebant, Hæc verba non sunt
dæmoniaci: num dæmonium potest cæcorum ocu-
los aperire?
22 Facta sunt autem Encænia Hierosolymis, et
23 hiems erat. Et ambulabat Jesus in templo in
24 porticu Solomonis. Cinxerunt igitur eum Judæi,
et dixerunt ei, Quousque animam nostram suspen-
dis? si tu es Christus ille, dic nobis aperte.
25 Respondit eis Jesus, Dixi vobis, nec creditis:
opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc
26 testantur de me. Sed vos non creditis: non
enim estis ex ovibus illis meis, sicut dixi vobis.
27 Oves illæ meæ vocem meam audiunt, et ego eas
28 agnosco, et sequuntur me. Et ego vitam æter-
nam do eis, nec peribunt in æternum, neque
29 rapiet eas quisquam e manu mea. Pater *ille*
meus, qui mihi dedit *eas*, major omnibus est:
neque quisquam potest eas rapere e manu Patris
30 mei. Ego et Pater unum sumus.

31 Sustulerunt ergo rursum lapides Judæi, ut eum
32 lapidarent. Respondit eis Jesus, Multa bona
opera ostendi vobis ex Patre meo: propter quod
illorum operum me lapidatis?
33 Responderunt ei Judæi, dicentes, Ob bonum
opus non lapidamus te, sed ob blasphemiam, id
est, quia tu, homo quum sis, facis teipsum Deum.
34 Respondit eis Jesus, Nonne scriptum est in
35 lege vestra, Ego dixi, Dii estis? Si illos dixit
deos, ad quos sermo Dei factus est, et non po-
36 test solvi scriptura; *mene*, quem Pater sanctifi-
cavit et misit in mundum, vos dicitis blasphe-
37 mare, quia dixi, Filius Dei sum? Si non facio
38 opera Patris mei, nolite credere mihi: sin vero
illa facio, etiamsi mihi non credatis, operibus
tamen credite; ut cognoscatis et credatis Patrem
in me esse, et me in eo.
39 Rursus ergo studebant eum prehendere: sed
40 exivit ex eorum manu. Abiitque rursus ad tra-
jectum Jordanis, in eum locum ubi primum fu-
erat Joannes, quum baptizaret, mansitque illic.
41 Multi autem veniebant ad eum, et dicebant, Jo-
annes quidem signum nullum edidit: quæcunque
42 autem de isto dixit, vera erant. Et multi credi-
derunt illic in eum.
11 ERAT autem ægrotus quidam *nomine* Lazarus
a Bethania, ex vico Mariæ et Marthæ sororis
2 ipsius. (Maria autem ea erat quæ unxit Domi-
num unguento, et extersit pedes ejus capillis
3 suis; cujus frater Lazarus ægrotabat.) Miserunt
ergo sorores ejus ad ipsum, dicentes, Domine,
ecce, *is* quem amas, ægrotat.
4 Jesus autem, *hoc* audito, dixit, Hic morbus
non est *immissus* ad mortem, sed pro Dei glo-
ria, ut per eum *morbum* glorificetur Filius Dei.
5 Diligebat autem Jesus Martham, et sororem

6 ejus, et Lazarum. Ut ergo audivit *illum* ægro-
tare, tum quidem mansit duos dies in eo loco
7 ubi erat. Deinde postea dixit discipulis, Eamus
in Judæam rursus.
8 Dicunt ei discipuli, Rabbi, modo studebant te
Judæi lapidare, et rursum illuc abis?
9 Respondit Jesus, Nonne duodecim sunt horæ
diei? Si quis ambulet interdiu, non offendit,
10 quia lucem hujus mundi videt: si quis autem
ambulet nocte, impingit, quia lux ei non adest.
11 Hæc ait; et postea dixit eis, Lazarus, amicus
ille noster, dormit: sed proficiscor ut a somno
excitem eum.
12 Dixerunt ergo discipuli ejus, Domine, si dor-
13 mit, servabitur. Hoc autem dixerat Jesus de
ipsius morte: at illi putarunt eum de dormitione
somni dicere.
14 Tunc ergo Jesus dixit eis aperte, Lazarus
15 mortuus est: et gaudeo propter vos, (ut credatis,)
quod illic non fuerim: sed eamus ad eum.
16 Dixit autem Thomas, qui dicitur Didymus,
condiscipulis, Eamus et nos, ut moriamur cum eo.
17 Venit ergo Jesus, et invenit eum quartum jam
18 diem in monumento agere. Erat autem Bethania
prope Hierosolymam fere stadiis quindecim:
19 multique ex Judæis venerant ad Martham et Ma-
20 riam, ut consolarentur eas de fratre suo. Martha
ergo, ut audivit Jesum venire, occurrit ei: Maria
vero domi sedebat.
21 Dixit autem Martha Jesu, Domine, si fuisses
22 hic, frater meus non fuisset mortuus: sed et
nunc scio, fore ut quæcunque petieris a Deo,
det tibi.
23 Dicit ei Jesus, Resurget frater tuus.
24 Dicit ei Martha, Scio resurrecturum in resur-
rectione ultimo illo die.

25 Dixit ei Jesus, Ego sum resurrectio et vita:
qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, vivet:
26 et quisquis vivit, et credit in me, non morietur
in æternum. Credis hoc?
27 Ait illi, Etiam, Domine, ego credo te esse
Christum *illum* Filium illum Dei, qui in mundum
venturus erat.
28 Et quum hæc dixisset, abiit, et clam vocavit
Mariam sororem suam, dicens, Magister adest,
29 et te vocat. Illa ut audivit, surgit cito, et venit
ad eum.
30 (Nondum autem venerat Jesus in vicum; sed
31 erat in eo loco ubi occurrerat ei Martha.) Judæi
ergo, qui domi erant cum ea, et consolabantur
eam, quum vidissent Mariam cito surrexisse,
et exivisse, secuti sunt eam, dicentes, Certe
abit ad monumentum, ut illic fleat.
32 Maria vero quum venisset eo ubi erat Jesus,
viso eo, accidit ad ejus pedes, dicens ei, Domine,
si fuisses hic, non esset mortuus frater meus.
33 Jesus autem, ut vidit eam flentem, et Judæos
qui una venerant cum ea flentes, infremuit spi-
34 ritu, et turbavit seipsum; et dixit, Ubi posuistis
eum? Dicunt ei, Domine, veni et vide.
35 Lacrymatus est Jesus.
36 Dixerunt ergo Judæi, Ecce, quomodo amabat
37 eum! Quidam autem ex ipsis dixerunt, Non poterat
hic, qui aperuit oculos cæci, facere ut et
iste non moreretur?
38 Jesus ergo rursum fremens apud semetipsum,
venit ad monumentum: erat autem spelunca, et la-
39 pis erat ei impositus. Ait Jesus, Tollite lapidem.
Dicit ei Martha, soror ejus qui mortuus fuerat,
Domine, jam olet; quatuor enim dierum est.
40 Dicit ei Jesus, Nonne dixi tibi, fore, si credideris,
ut videas gloriam Dei?

41 Abstulerunt ergo lapidem *e loco* ubi mortuus
ille fuerat positus. Jesus autem sustulit sursum
oculos, et dixit, Pater, gratias ago tibi quod me
42 audieris. Ego vero sciebam me semper a te au-
diri: sed propter turbam circumstantem *hoc* dixi,
ut credant me a te missum esse.
43 Et quum hæc dixisset, clamavit voce magna,
44 Lazare, adesdum foras. Tum qui fuerat mortuus,
prodiit pedes et manus vinctus fasciis; vultus
autem ejus sudario erat obvinctus. Dicit eis
Jesus, Solvite eum, et sinite abire.
45 Multi ergo ex Judæis qui venerant ad Mariam,
et spectarant quæ fecerat Jesus, crediderunt in
46 eum. Quidam autem ex iis abierunt ad Phari-
sæos, et dixerunt eis quæ fecerat Jesus.
47 COEGERUNT ergo primarii sacerdotes et Phari-
sæi consilium, et dicebant, Quid agemus? nam
48 hic homo multa signa edit. Si omittamus eum
ita, omnes ei credent: venientque Romani, et
delebunt tum locum nostrum, tum gentem.
49 Unus autem ex ipsis, Caiaphas, pontifex maxi-
50 mus anni illius, dixit eis, Vos nihil scitis; nec
cogitatis conducere nobis, ut unus homo moria-
tur pro populo, et tota gens non pereat.
51 Hoc autem ex semetipso non dixit; sed quum
esset pontifex maximus anni illius, prophetavit
52 fore ut Jesus pro gente moreretur: nec tantum
pro ea gente, sed ut etiam filios Dei dispersos
congregaret in unum.
53 Ab illo ergo die consultabant una ut interi-
54 merent eum. Jesus ergo palam amplius non
versabatur inter Judæos: sed abiit illinc in re-
gionem quæ est prope desertum, in urbem quæ
dicitur Ephraim; et illic commorabatur cum di-
scipulis suis.
55 PROPE autem erat Pascha Judæorum: et

ascenderunt multi Hierosolymam ex illa regione
56 ante Pascha, ut purificarent se. Quærebant ergo
Jesum, et loquebantur alii cum aliis in templo
stantes, Quid videtur vobis? *an* venturus non
57 esse ad festum? Dederant autem primarii sacer-
dotes et Pharisæi præceptum, ut siquis nosset
ubi esset, indicaret, ut prehenderent eum.

12 JESUS ergo sex ante Pascha diebus venit ad
Bethaniam, ubi erat Lazarus ille qui fuerat mor-
2 tuus, quem suscitaverat ex mortuis. Fecerunt
igitur ei cœnam illic et Martha ministrabat: La-
zarus autem unus erat ex iis qui simul accum-
3 bebant cum eo. Maria vero, accepta libra un-
guenti nardi liquidæ multi pretii, unxit pedes
Jesu, et extersit pedes ejus capillis suis: domus
autem impleta est odore unguenti.

4 Dixit ergo quidam ex discipulis ejus, *nempe*,
Judas Simonis *filius*, Iscariotes, qui erat eum
5 proditurus, Quare hoc unguentum non veniit tre-
6 centis denariis, et datum est pauperibus? Dixit
autem hoc, non quod pauperum ipsi cura esset,
sed quia fur erat, et marsupium habebat, et ea
quæ immittebantur portabat.

7 Dixit ergo Jesus, Omitte eam, in diem fune-
8 rationis meæ asservavit istud. Pauperes enim
semper habebitis vobiscum, me vero non semper
habebitis.

9 Cognovit ergo turba multa ex Judæis eum
illic esse: et venerunt, non propter Jesum tan-
tum, sed etiam ut Lazarum viderent, quem ex-
10 citarat a mortuis. Consultarunt autem primarii
11 sacerdotes, ut Lazarum etiam interimerent: quia
multi ex Judæis propter eum abibant et crede-
bant in Jesum.

12 POSTERO die turba multa, quæ venerat ad
festum, quum audissent Jesum venire Hierosoly-

13 mam, acceperunt ramos palmarum, et prodierunt
ei obviam, et clamabant, Hosanna! benedictus
qui venit in nomine Domini, Rex ille Israelis!
14 Nactus autem Jesus asellum, insedit ei, sicut
15 scriptum est, Ne metue, filia Sionis: ecce,
Rex ille tuus venit insidens pullo asinæ.
16 Hæc autem non cognoverunt discipuli ejus
primo: sed quum glorificatus esset Jesus, tunc
recordati sunt hæc esse scripta de eo, et sese
hæc illi præstitisse.
17 Testabatur vero turba quæ erat cum eo, quod
Lazarum vocasset e monumento, et suscitasset
18 eum ex mortuis. Propterea etiam occurrit ei
turba, quia audierat eum edidisse hoc signum.
19 Pharisæi ergo dixerunt inter se, Videtisne vos
nihil proficere? ecce, mundus eum secutus est.
20 ERANT autem quidam Græci ex iis qui ascen-
21 dunt ut adorent in festo. Isti ergo venerunt ad
Philippum, qui *erat* ex *urbe* Galilææ Bethsaida,
et rogarunt eum, dicentes, Domine, velimus Je-
22 sum videre. Venit Philippus, et dicit Andreæ:
Andreas rursum et Philippus dicunt Jesu.
23 Jesus autem respondit eis, dicens, Venit hora
24 illa glorificandi Filii hominis. Amen, amen, dico
vobis, Nisi granum frumenti ceciderit in terram,
et mortuum fuerit, ipsum manet solum: sin vero
25 mortuum fuerit, multum fructum adfert. Qui
amat animam suam, perdet eam: et qui odit
animam suam in hoc mundo, ad vitam æternam
26 custodiet eam. Si quis mihi ministrat, me sequa-
tur; et ubi ego fuero, illic et minister meus erit:
et si quis mihi ministraverit, honorabit eum Pa-
27 ter. Nunc anima mea turbata est; et quid dicam?
Pater, libera me ab hac hora; sed propterea
28 veni ad hanc horam. Pater, glorifica nomen
tuum.

Venit ergo vox e cœlo, *dicens*, Et glorificavi,
et rursus glorificabo.
29 Turba ergo quæ adstabat et audierat, dicebat
tonitruum esse factum: alii dicebant, Angelus
ei locutus est.
30 Respondit Jesus, et dixit, Non propter me
31 hæc vox exstitit, sed propter vos. Nunc judi-
cium adest mundi hujus; nunc princeps ille mundi
32 hujus ejicietur foras. Et ego, si sublatus fuero
33 e terra, omnes traham ad meipsum. (Hoc autem
dicebat, significans qua morte futurum erat ut
moreretur.)
34 Respondit ei turba, Nos audivimus ex lege,
Christum manere in æternum: quomodo igitur
tu dicis, oportere tolli Filium hominis? quis est
iste Filius hominis?
35 Dixit igitur eis Jesus, Adhuc parvo tempore
lux vobiscum est: ambulate dum lucem habetis,
ne vos tenebræ deprehendant: nam qui ambulat
36 in tenebris nescit quo vadat. Dum lucem habe-
tis, credite in lucem, ut filii lucis fiatis.
Hæc locutus est Jesus: et quum abiisset, oc-
37 cultavit se ab eis. Quum autem tot signa coram
38 eis edidisset, non credebant in eum: ut sermo
Esaiæ prophetæ impleretur, quem dixit, Domine,
quis credidit sermoni nostro, et brachium
39 Domini cui retectum est? Propterea non po-
40 terant credere, quia iterum dixit Esaias, Excæ-
cavit oculos eorum, et obduravit corda
eorum: ne videant oculis, et sint intelli-
gentes corde, et sese convertant, et sa-
41 nem eos. Hæc dixit Esaias, quando vidit glo-
riam ejus, et locutus est de eo.
42 Veruntamen etiam ex primoribus multi credi-
derunt in eum: sed propter Pharisæos *hoc* non
43 profitebantur, ne synagoga moverentur. Dilexe-

runt enim gloriam hominum potius quam gloriam
Dei.
44 Jesus autem clamavit, et dixit, Qui credit in
me, non credit in me, sed in eum qui misit me.
45 Et qui conspicit me, conspicit eum qui misit me.
46 Ego lux in mundum veni, ut quisquis credit in
47 me in tenebris non maneat. Siquis autem audi-
erit verba mea, et non crediderit, ego non con-
demno ipsum: non enim veni ut condemnem
48 mundum, sed ut servem mundum. Qui dedigna-
tur, nec recipit verba mea, habet qui condemnet
ipsum: sermo quem locutus sum, ille condemna-
49 bit eum ultimo illo die. Quia ego ex meipso
non sum locutus: sed qui misit me Pater, ipse
50 mihi præcepit quid dicam, et quid loquar. Et
scio mandatum ejus vitam æternam esse. Quæ
igitur ego loquor, prout dixit mihi Pater, ita
loquor.

13 ANTE festum autem diem Paschæ, sciens
Jesus venisse horam illam digrediendi ex hoc
mundo ad Patrem, quum dilexisset suos illos,
qui erant in mundo, usque ad finem dilexit eos.
2 Et cœna peracta (quum diabolus jam immisisset
in cor Judæ, *filii* Simonis, Iscariotæ, ut proderet
3 eum,) sciens Jesus Patrem omnia dedisse sibi in
manus, et se a Deo prodiisse, et ad Deum abire,
4 surgit a cœna, et deponit pallium; acceptoque
5 linteo, præcinxit se. Deinde immisit aquam in
pelvim, et cœpit lavare pedes discipulorum, et
extergere linteo quo erat præcinctus.
6 Venit ergo ad Simonem Petrum, qui dixit ei,
Domine, tu mihi lavas pedes?
7 Respondit Jesus, et dixit ei, Quod ego facio,
tu nescis nunc, cognosces autem postea.
8 Dicit ei Petrus, Non lavabis meos pedes in
æternum.

Respondit ei Jesus, Nisi lavero te, nihil me-
cum habebis commune.
9 Dicit ei Simon Petrus, Domine, non solum
pedes meos, sed etiam manus et caput.
10 Dicit ei Jesus, Ei qui lotus est, non opus est
nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus: et
11 vos mundi estis, sed non omnes. Norat enim
eum a quo ipse prodebatur: propterea dixit,
Non omnes estis mundi.
12 Postquam ergo lavisset pedes eorum, et pal-
lium suum recepisset, rursum discubuit, et dixit
13 eis, Nostis*ne* quid fecerim vobis? Vos me voca-
tis, Magister ac Domine; et bene dicitis: sum
14 enim. Itaque si ego lavi pedes vestros Dominus
et magister, vos quoque debetis alii aliorum pe-
15 des lavare. Exemplum enim præbui vobis, ut
16 prout ego feci vobis, *ita* et vos faciatis. Amen,
amen, dico vobis, Servus non est major domino
suo, neque legatus major eo a quo ipse missus
17 est. Si hæc noveritis, beati eritis si ea feceritis.
18 Non de omnibus vobis loquor: ego scio quos
elegerim: sed *oportet* ut impleatur scriptura,
Qui edit mecum panem, sustulit adver-
19 sum me calcem suum. Jam nunc dico vobis
priusquam fiat, ut quum factum fuerit, credatis
20 me *eum* esse. Amen, amen, dico vobis, Quando
aliquem misero, quisquis *eum* recipit, me recipit;
qui vero me recipit, recipit eum qui me misit.
21 Quum hæc dixisset Jesus, turbatus est spiritu;
et testatus est, dixitque, Amen, amen, dico vobis,
Unus ex vobis prodet me.
22 Disciipuli ergo aspiciebant alii ad alios, incerti
23 de quo diceret. Erat autem quidam ex discipu-
lis Jesu accumbens in sinu ipsius, *nimirum* is
24 quem diligebat Jesus. Innuit ergo huic Simon
Petrus *ut* percontaretur quisnam esset de quo

25 diceret. Ille vero quum sese inclinasset in pe-
ctus Jesu, dicit ei, Domine, quis est?
26 Respondit Jesus, Ille est cui ego intinctam
offulam dedero.
Et quum intinxisset offulam, dedit Judæ *filio*
27 Simonis Iscariotæ. Et post *sumptam* offulam,
tunc ingressus est in illum Satanas. Dicit igitur
28 ei Jesus, Quod facis, mox facito. Hoc autem
nemo accumbentium intelligebat quorsum ei di-
29 xisset. Quidam enim putabant, quoniam marsu-
pium habebat Judas, Jesum ei dixisse, Eme qui-
bus opus est nobis ad festum: aut egenis ut
30 aliquid daret. Ille igitur, accepta offula, statim
exivit: erat autem nox.
31 Quum ergo exivisset, dicit Jesus, Nunc glori-
ficatus est Filius hominis, et Deus glorificatus
32 est in eo. *Quod* si Deus glorificatus est in eo,
Deus quoque glorificabit eum in sese, et statim
33 glorificabit eum. Filioli, adhuc paulisper vobis-
cum sum. Quæretis me: sed sicut dixi Judæis,
Quo ego vado, vos non potestis venire; *ita* et
34 vobis nunc dico. Præceptum novum do vobis,
Ut alii alios diligatis: sicut, *inquam*, dilexi vos,
35 ut vos etiam diligatis alii alios. Ex hoc omnes
cognoscent vos esse discipulos meos, si charita-
tem habueritis alii in alios.
36 Dicit ei Simon Petrus, Domine, quo abis?
Respondit ei Jesus, Quo abeo non potes me
nunc sequi: postea vero sequeris me.
37 Dicit ei Petrus, Domine, quare non possum
te sequi nunc? animam meam pro te deponam.
38 Respondit ei Jesus, Animam tuam pro me de-
pones? Amen, amen, dico tibi, Non emittet vo-
cem gallus, donec ter me abnegaveris.
14 NE turbator cor vestrum, creditis in Deum;
2 etiam in me credite. In domo Patris mei habi-

tationes multæ sunt; alioqui dixissem vobis.
3 Proficiscor paraturus vobis locum: et quum pro-
fectus fuero, et paravero vobis locum, rursum
veniam, et assumam vos ad meipsum; ut ubi ero
4 ego, et vos sitis. Et quo ego abeam scitis, et
viam scitis.
5 Dicit ei Thomas, Domine, nescimus quo abeas:
quomodo igitur possumus viam scire?
6 Dicit ei Jesus, Ego sum via illa, et illa veri-
tas, et vita illa: nemo venit ad Patrem nisi per
7 me. Si nossetis me, Patrem etiam meum nosse-
tis: et jam nunc nostis eum, et vidistis eum.
8 Dicit ei Philippus, Domine, ostende nobis Pa-
trem, et sufficit nobis.
9 Dicit ei Jesus, Tantum temporis vobiscum sum,
et non nosti me? Philippe, qui vidit me, vidit
Patrem: quomodo igitur tu dicis, Ostende nobis
10 Patrem? Non credis me in Patre, et Patrem in
me esse? Verba quæ ego loquor vobis, a me-
ipso non loquor: sed Pater qui in me manet,
11 ipse facit opera. Credite mihi me in Patre, et
Patrem in me *esse;* sin minus, propter ipsa
12 opera credite mihi. Amen, amen, dico vobis,
Qui credit in me, opera quæ ego facio, et ipse
faciet, et majora istis faciet: nam ego ad Patrem
13 meum proficiscor. Et quicquid petieritis in no-
mine meo, hoc faciam: ut glorificetur Pater in
14 Filio. Si quid petieritis in nomine meo, ego
faciam.
15 Si diligitis me, præcepta mea observate. 16 Ego
vero rogabo Patrem, et alium advocatum dabit
17 vobis ut maneat vobiscum in æternum: *nempe*
Spiritum illum veritatis, quem mundus non po-
test recipere, quia non conspicit eum, nec novit
eum; vos autem nostis eum, quia apud vos ha-
18 bitat, et intra vos erit. Non relinquam vos or-

19 bos; redeo ad vos. Adhuc paululum, et mundus
me non amplius conspiciet; vos autem conspici-
20 etis me; quia ego vivo, vos etiam vivetis. In
illo die vos cognoscetis me esse in Patre meo,
21 et vos in me, et me in vobis. Qui tenet præ-
cepta mea, et observat illa, is est qui diligit me:
qui autem diligit me, diligetur a Patre meo; et
ego diligam eum, et ei conspiciendum exhibebo
meipsum.
22 Dicit ei Judas, non *ille* Iscariotes, Domine,
quid est cur te sis nobis conspiciendum exhibi-
turus, et non mundo?
23 Respondit Jesus, et dixit ei, Si quis diligit
me, sermonem meum servabit, et Pater meus di-
liget eum, et ad eum veniemus, et apud eum
24 habitabimus. Qui non diligit me, sermones meos
non servat; et sermo quem auditis non est meus,
sed ejus qui misit me, *nempe* Patris.
25 Hæc locutus sum vobis, apud vos manens.
26 Advocatus autem ille, *id est*, Spiritus Sanctus,
quem mittet Pater in nomine meo, ille vos do-
cebit omnia, et suggeret vobis omnia quæ dixi
vobis.
27 Pacem relinquo vobis, pacem illam meam do
vobis: non prout mundus dat, ego do vobis. Ne
28 turbator cor vestrum, neque formidato. Audi-
vistis me dixisse vobis, Abeo, et redeo ad vos.
Si diligeretis me, gauderetis utique quod dixerim,
Proficiscor ad Patrem; nam Pater major me est.
29 Et nunc dixi vobis, priusquam fiat; ut quum fa-
ctum fuerit, credatis.
30 Non loquar amplius multa vobiscum: venit
enim princeps mundi hujus, sed in me non habet
31 quicquam. Sed *hæc fiunt* ut norit mundus Pa-
trem a me diligi; et prout præcepit mihi Pater,
ita facio. Surgite, abeamus hinc.

15 Ego sum vitis illa vera, et Pater meus est
2 agricola ille. Omnem palmitem in me non fe-
rentem fructum, tollit; et omnem qui fert fru-
3 ctum, purgat, ut plus fructus adferat. Jam vos
puri estis propter sermonem quem locutus sum
4 vobis. Manete in me, et ego in vobis *manebo:*
sicut palmes non potest ferre fructum a semet-
ipso, *id est,* nisi manserit in vite; ita nec vos,
5 nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos pal-
mites: is qui manet in me, et in quo ego *maneo,*
hic fert fructum multum; nam seorsim a me ni-
6 hil potestis facere. Nisi quis in me manserit,
abjectus extra *vineam,* statim ut palmes arescet:
deinde colliguntur isti *palmites,* et in ignem ab-
7 jiciuntur, et ardent. Si manseritis in me, et
verba mea in vobis manserint, quicquid volueri-
8 tis, petite, et fiet vobis. In hac re glorificatus
fuerit Pater meus, ut fructum multum adferatis;
et eritis mei discipuli.

9 Prout dilexit me Pater, *ita* et ego dilexi vos:
10 manete in illa mea charitate. Si præcepta mea
observaveritis, manebitis in charitate mea; sicut
ego Patris mei mandata observavi, et maneo in
11 ejus charitate. Hæc locutus sum vobis, ut gau-
dium illud meum in vobis maneat, et gaudium ve-
12 strum compleatur. Hoc est præceptum illud meum,
13 ut diligatis alii alios, prout dilexi vos. Majorem
charitatem nullus habet quam istam, ut quispiam
14 animam suam deponat pro amicis suis. Vos
amici mei eritis, si feceritis quæcunque ego præ-
15 cipio vobis. Non amplius dicam vos servos, quia
servus nescit quid faciat dominus ipsius: vos au-
tem dixi amicos, quia omnia quæ audivi a Patre
16 meo, nota feci vobis. Non vos me elegistis, sed
ego elegi vos, et statui vos ut abeuntes fructum
feratis, et fructus vester maneat; ut quicquid

17 petieritis a Patre in nomine meo, det vobis. Hæc
præcipio vobis, ut diligatis alii alios.
18 Si mundus vos odit, scitis me prius quam vos
19 illi odio habitum. Si ex mundo essetis, mundus
quod suum est amaret; quia vero ex mundo non
estis, sed ego elegi vos ex mundo, propterea
20 odit vos mundus. Mementote sermonis illius
quem ego dixi vobis, Non est servus major do-
mino suo. Si me persecuti sunt, et vos perse-
quentur: si sermonem meum observaverunt, et
21 vestrum observabunt. Sed hæc omnia facient
vobis propter nomen meum, quia non noverunt
22 eum qui misit me. Si non venissem et locutus
essem eis, peccatum non haberent; nunc autem
23 non habent quod prætexant peccato suo. Qui
24 me odit, *is* etiam Patrem meum odit. Si opera
non fecissem inter eos quæ nemo alius fecit,
peccatum non haberent; nunc autem et viderunt,
25 et oderunt tum me, tum Patrem meum. Sed
oportet ut impleatur sermo qui in lege ipsorum
26 scriptus est, Oderunt me immerito. Quum
autem venerit advocatus ille, quem ego mittam
vobis a Patre, Spiritus, *inquam*, ille veritatis,
27 qui a Patre emanat, ille testabitur de me. Sed
et vos testabimini, quoniam a principio mecum
estis.

16 Hæc locutus sum vobis, ut ne offendamini.
2 Movebunt vos synagogis; imo veniet tempus, ut
quisquis vos interemerit putet *se* cultum præstare
3 Deo. Et hæc facient vobis, quia non noverunt
4 Patrem, neque me. Sed hæc locutus sum vobis,
ut ubi venerit hora illa, memineritis eorum,
nempe, quod ego *hæc* dixerim vobis: hæc autem
vobis a principio non dixi, quia vobiscum eram.
5 Nunc autem abeo ad eum qui misit me, et
nemo ex vobis interrogat me, *dicens*, Quo abis?

6 Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia imple-
7 vit cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis,
confert vobis ut ego abeam: nisi enim abiero,
advocatus ille non veniet ad vos; sin autem
8 profectus fuero, mittam eum ad vos. Et quum
venerit ille, arguet mundum de peccato, et de
9 justitia, et de judicio: de peccato quidem, eo
10 quod non credunt in me: de justitia vero, eo
quod ad Patrem abeam, et amplius non conspi-
11 cietis me: de judicio autem, eo quod princeps
hujus mundi condemnatus sit.
12 Adhuc multa habeo quæ vobis dicam; sed
13 nunc non potestis portare. Quum autem venerit
ille, *id est*, Spiritus ille veritatis, dux viæ vobis
erit in omnem veritatem; non enim loquetur a
semetipso, sed quæcunque audierit loquetur; et
14 quæ ventura sunt renunciabit vobis. Ille me
glorificabit; quia de meo accipiet, et renunciabit
15 vobis. Omnia quæ habet Pater, mea sunt; pro-
pterea dixi illum de meo accepturum, et renun-
16 ciaturum vobis. Paulisper, et non conspicietis
me; et rursum paulisper, et videbitis me, quia
ego vado ad Patrem.
17 Dixerunt ergo *quidam* ex discipulis ejus alii
ad alios, Quid est hoc quod dicit nobis, Pauli-
sper, et non conspicietis me; et rursus paulisper,
et videbitis me, et, Quia ego vado ad Patrem?
18 Dicebant ergo, Quid illud est quod dicit, Pauli-
sper? nescimus quid loquatur.
19 Cognovit autem Jesus eos velle ipsum inter-
rogare, et dixit eis, De hoc quæritis inter vos,
quod dixi, Paulisper, et non conspicietis me; et
20 iterum, Paulisper, et videbitis me? Amen, amen,
dico vobis, Flebitis vos, et lamentabimini, mun-
dus autem gaudebit: vos vero tristitia afficiemini,
21 sed tristitia vestra evadet in gaudium. Mulier,

quum parit, dolorem habet, quoniam advenit
hora ejus; postquam autem pepererit puerulum,
jam non meminit afflictionis, propter gaudium
22 quod homo sit natus in mundum. Et vos igitur
nunc quidem tristitia tenemini; sed rursum vi-
debo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium
23 vestrum nemo tollet a vobis. Et illo die me
non interrogabitis quicquam.
Amen, amen, dico vobis, Quæcunque petieritis
24 a Patre in nomine meo, dabit vobis. Usque ad-
huc non petiistis quicquam in nomine meo: pe-
tite, et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum.
25 Hæc locutus sum vobis per similitudines: veniet
tempus quum non amplius per similitudines lo-
quar vobis, sed aperte de Patre nuncium affe-
26 ram vobis. Illo die in nomine meo petetis;
et non dico vobis me rogaturum Patrem pro vo-
27 bis. Ipse enim Pater amat vos, quia vos me
28 amastis, et credidistis me a Deo prodiisse. Pro-
dii a Patre, et veni in mundum; iterum relinquo
mundum, et proficiscor ad Patrem.
29 Dicunt ei discipuli ejus, Ecce, nunc aperte
30 loqueris, nec similitudinem ullam dicis. Nunc
scimus te scire omnia, nec opus esse tibi ut quis
te interroget: per hoc credimus te a Deo pro-
diisse.
31 Respondit eis Jesus, Nunc creditis? 32 Ecce,
veniet tempus, et jam venit, quum dispergemini
unusquisque ad sua, meque solum relinquetis:
33 sed non sum solus; nam Pater mecum est. Hæc
locutus sum vobis ut in me pacem habeatis: in
mundo afflictionem habebitis; sed confidite, ego
vici mundum.
17 Hæc locutus est Jesus, et sustulit oculos suos
in cœlum, dixitque, Pater, venit hora illa: glori-
fica Filium tuum, ut et Filius tuus glorificet te:

2 sicut dedisti ei auctoritatem *in* omnem carnem,
ut quotquot dedisti ei, det eis vitam æternam.
3 Hæc est autem vita æterna, ut te cognoscant
esse illum solum verum Deum, et quem misisti
4 Jesum Christum. Ego te glorificavi in terra;
opus consummavi quod dedisti mihi ut facerem.
5 Nunc igitur glorifica me tu, Pater, apud temet-
ipsum, ea gloria quam habui apud te priusquam
mundus esset.

6 Manifestum feci nomen tuum hominibus quos
dedisti mihi *selectos* e mundo: tui erant, et mihi
eos dedisti; et sermonem tuum observarunt.
7 Nunc noverunt omnia quæ dedisti mihi a te esse;
8 quia verba quæ tradidisti mihi, tradidi eis; et ipsi
receperunt, et vere norunt me a te prodiisse, et
crediderunt me a te missum esse.

9 Ego pro eis rogo; non pro mundo rogo, sed
10 pro *iis* quos dedisti mihi, quia tui sunt. Et mea
omnia tua sunt, et tua mea sunt; et glorificatus
11 sum in eis. Et non sum amplius in mundo, sed
isti sunt in mundo, et ego ad te venio. Pater
sancte, conserva eos per nomen tuum quos de-
12 disti mihi, ut sint unum, prout *et* nos. Quum
essem cum eis in mundo, ego custodiebam eos
per nomen tuum; quos dedisti mihi ego custo-
divi, et nemo ex eis periit, nisi filius ille perdi-
13 tionis; ut scriptura impleretur. Nunc autem ad
te venio, et hæc loquor in mundo, ut habeant
14 gaudium meum plenum apud se. Ego tradidi
eis sermonem tuum, et mundus eos odio habuit,
quia non sunt ex mundo, prout et ego non sum
15 ex mundo. Non rogo ut tollas eos e mundo,
16 sed ut eos a maligno illo conserves. Ex mundo
17 non sunt, prout ego non sum ex mundo. Sancti-
fica eos tua veritate: sermo ille tuus veritas est.
18 Sicut me misisti in mundum, *ita* et ego misi eos

19 in mundum: et eorum causa ego sanctifico me-
ipsum, ut sint et ipsi sanctificati in veritate.
20 Non tantum autem pro istis rogo, sed et pro
iis qui per sermonem eorum credituri sunt in
21 me: ut omnes unum sint, sicut tu, Pater, in me,
et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint: ut
credat mundus me a te missum esse.
22 Et ego gloriam, quam dedisti mihi, dedi eis;
23 ut sint unum, sicut et nos unum sumus: ego in
eis, et tu in me, ut sint consummati in unum,
et ut cognoscat mundus quod tu me miseris, et
eos diligas, prout me dilexisti.
24 Pater, quos dedisti mihi, velim ut ubi sum
ego, et illi sint mecum; ut spectent gloriam il-
lam meam quam dedisti mihi; quia dilexisti me
ante jactum mundi fundamentum.
25 Pater juste, mundus te non novit: ego autem
te novi, et hi noverunt me a te missum esse.
26 Et notum ipsis feci nomen tuum, et notum fa-
ciam; ut charitas, qua dilexisti me, sit in eis,
et ego in eis.
18 HÆC quum dixisset Jesus, abiit cum disci-
pulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat hor-
tus, in quem introivit ipse et discipuli ejus.
2 Noverat autem eum locum etiam Judas, qui
prodebat eum, quia Jesus frequenter cum disci-
3 pulis suis illuc convenerat. Judas ergo, quum
accepisset cohortem, et a primariis sacerdotibus
ac Pharisæis ministros, venit illuc cum laternis,
et facibus, et armis.
4 Jesus itaque sciens omnia ipsi superventura,
5 prodiens dixit eis, Quem quæritis? Responderunt
ei, Jesum Nazaræum. Dicit eis Jesus, Ego *is*
sum. Stabat autem cum eis etiam Judas qui
6 prodebat eum. Ut ergo dixit eis, Ego *is* sum,
abierunt retrorsum, et ceciderunt humi.

7 Iterum igitur rogavit eos, Quem quæritis? Illi
8 autem dixerunt, Illum Jesum Nazaræum. Respondit Jesus, Dixi vobis me eum esse; ergo, si
9 me quæritis, sinite hos abire: ut impleretur sermo quem dixerat, Ex iis quos dedisti mihi non perdidi quenquam.
10 Simon autem Petrus, quum gladium haberet, eduxit eum, et feriit servum pontificis maximi, et abscidit auriculam ejus dextram: erat autem
11 nomen servo Malchus. Dicit ergo Jesus Petro, Reconde gladium tuum in vaginam: annon bibam poculum quod dedit mihi Pater?
12 Cohors igitur et tribunus et ministri Judæorum
13 comprehenderunt Jesum, et vinxerunt eum; et abduxerunt primum ad Annam, erat enim socer Caiaphæ, qui erat pontifex maximus anni illius; is vero misit eum vinctum ad Caiapham ponti-
14 ficem maximum. Erat autem Caiaphas is qui consilium dederat Judæis, expedire ut unus homo moreretur pro populo.
15 Sequebatur autem Jesum Simon Petrus, et alius discipulus. Discipulus vero ille notus erat pontifici maximo, et simul introiit cum Jesu in
16 aulam pontificis maximi. Petrus autem stabat extra ad ostium. Exivit ergo discipulus ille alter qui erat notus pontifici maximo, et locutus est
17 ostiariæ, et introduxit Petrum. Dixit ergo Petro ancilla ostiaria, Nonne et tu ex discipulis es ho-
18 minis istius? Dicit ille, Non sum. Adstabant autem servi et ministri, qui prunas congesserant, quia frigus erat, et sese calefaciebant; erat vero cum eis etiam Petrus adstans, et sese calefaciens.
19 PONTIFEX maximus ergo interrogavit Jesum de discipulis ejus, et de doctrina ipsius.
20 Respondit ei Jesus, Ego palam locutus sum mundo: ego semper docui in synagoga, et in

templo, quo undique Judæi conveniunt, et in oc-
21 culto *loco* locutus sum nihil. Quid me interrogas?
interroga eos qui audierunt quid sim ipsis locu-
tus; ecce, hi sciunt quæ dixerim ego.
22 Hæc autem quum ipse dixisset, unus ex mini-
stris qui adstabat, bacillo cecidit Jesum, dicens,
Ita*ne* respondes pontifici maximo?
23 Respondit ei Jesus, Si male locutus sum, testi-
ficare de malo; sin bene, cur me cædis?
24 Miserat igitur eum Annas vinctum ad Caiapham
pontificem maximum.
25 STABAT autem Simon Petrus, et *sese* calefaci-
ebat; dixerunt igitur ei, Num et tu ex discipulis
26 ejus es? Negavit ille, et dixit, Non sum. Dicit
ei quidam ex servis pontificis maximi, cognatus
ejus cujus absciderat Petrus auriculam, Nonne
27 ego te vidi in horto cum eo? Rursus ergo ne-
gavit Petrus, et statim gallus vocem emisit.
28 DUCUNT ergo Jesum a Caiapha in prætorium;
erat autem mane, et ipsi non introierunt in præ-
torium, ne polluerentur, sed ut ederent Pascha.
29 Prodiit ergo Pilatus ad eos foras, et dixit, Quam
accusationem adfertis adversus hominem istum?
30 Responderunt et dixerunt ei, Nisi iste esset
maleficus, non tradidissemus eum tibi.
31 Dicit ergo eis Pilatus, Accipite eum vos, et
secundum legem vestram condemnate eum.
Itaque Judæi dixerunt ei, Nobis non licet
32 interimere quenquam. Ut sermo Jesu impleretur,
quem dixerat, significans qua morte futurum erat
ut moreretur.
33 Regressus est ergo in prætorium Pilatus, et
vocavit Jesum, dixitque ei, Tu*ne* es rex ille
Judæorum?
34 Respondit ei Jesus, A teipso tu hoc dicis, an
alii dixerunt tibi de me?

35 Respondit Pilatus, Nunquid ego Judæus sum? gens tua et primarii sacerdotes tradiderunt te mihi: quid fecisti?

36 Respondit Jesus, Regnum meum non est ex hoc mundo: si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei certassent ne traderer Judæis: nunc autem regnum meum non est hinc.

37 Dixit ergo ei Pilatus, Ergo rex es tu?

Respondit Jesus, Tu dicis me regem esse: ego ad hoc genitus sum, et ad hoc veni in mundum, ut dem testimonium veritati. Quisquis est ex veritate audit vocem meam.

Dicit ei Pilatus, Quid est veritas?

38 Et quum hoc dixisset, rursum prodiit ad Ju-
dæos, et dixit eis, Ego nullum invenio crimen
39 in eo. Est autem vobis consuetudo, ut unum
dimittam vobis in Pascha: vultisne ergo dimittam
vobis regem illum Judæorum?

40 Clamitarunt autem rursum omnes dicentes, Nequaquam istum, sed Barabbam. Erat autem ille Barabbas latro.

19 Tunc ergo assumpsit Jesum Pilatus, et flagel-
2 lavit. Et milites contexuerunt coronam e spinis,
et imposuerunt ipsius capiti, et pallio purpureo
3 induerunt eum. Et dicebant, Ave rex Judæorum!
Et bacillis eum cædebant.

4 Prodiit ergo rursum Pilatus foras, et dixit eis,
Ecce, adduco vobis eum foras, ut noveritis me
5 nullum in eo crimen invenire. Prodiit ergo Jesus
foras, ferens spineam illam coronam, et purpureum
illud pallium. Et dixit eis *Pilatus*, Ecce homo.

6 Quum autem intuiti essent eum primarii sacerdotes et *eorum* ministri, clamitarunt, dicentes, Crucifige, crucifige.

Dicit eis Pilatus, Accipite eum vos, et crucifigite; ego enim non invenio in eo crimen.

7 Responderunt ei Judæi. Nos legem habemus,
et secundum legem nostram debet mori, quia
Filium Dei se fecit.
8 Quum ergo audivisset Pilatus hunc sermonem,
9 magis metuit. Et rursus ingressus est in prætorium, et dixit Jesu, Unde es tu? Jesus autem
10 responsum ei non dedit. Dicit ergo ei Pilatus,
Mihi non loqueris? nescis me auctoritatem habere crucifigendi te, et auctoritatem habere te
dimittendi?
11 Respondit Jesus, Non haberes auctoritatem in
me ullam, nisi *hoc* tibi datum esset superne: propterea, qui me tradidit tibi, majus peccatum habet.
12 Ex eo *tempore* studebat Pilatus eum dimittere:
Judæi vero clamabant, dicentes, Si hunc dimiseris, non es amicus Cæsaris: quicunque se regem
facit, contradicit Cæsari.
13 Pilatus ergo quum audisset hunc sermonem,
eduxit foras Jesum; conseditque in tribunali, in
loco qui dicitur Lithostrotos, Hebraice autem
14 Gabbatha. Erat autem parasceve Paschæ, hora
vero quasi sexta: tum dicit Judæis, Ecce rex
vester.
15 Illi vero clamitarunt, Tolle, tolle, crucifige eum.
Dicit eis Pilatus, Regem vestrum crucifigam?
Responderunt primarii sacerdotes, Non habemus regem nisi Cæsarem.
16 TUNC ergo tradidit eum ipsis, ut crucifigeretur. Assumpserunt autem Jesum, et abduxerunt.
17 Et *ipse* portans crucem suam prodiens venit in
eum locum qui dicitur Calvariæ, Hebraice autem
18 Golgotha: ubi crucifixerunt eum, et cum eo alios
duos, hinc et hinc, medium autem Jesum.
19 Scripsit autem etiam titulum Pilatus, et imposuit cruci. Erat vero scriptum, JESUS NAZARÆUS REX ILLE JUDÆORUM.

20 Hunc ergo titulum multi Judæorum legerunt;
quia prope civitatem erat locus ubi crucifixus
erat Jesus: et erat scriptum Hebraice, Græce,
et Romane.
21 Dixerunt igitur Pilato primarii sacerdotes Judæorum, Ne scribito, Rex ille Judæorum; sed
illum dixisse, Rex sum Judæorum.
22 Respondit Pilatus, Quod scripsi, scripsi.
23 Milites ergo, quum crucifixissent Jesum, acceperunt ejus vestimenta (et fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem) et tunicam: erat
autem tunica inconsutilis a summo contexta tota.
24 Dixerunt ergo inter se, Ne findamus eam, sed
sortiamur de illa, cujus futura sit: ut Scriptura
impleretur, dicens, Partiti sunt vestimenta
mea sibi, et super veste mea jecerunt
sortem. Milites igitur hæc fecerunt.
25 Stabant autem juxta crucem Jesu, mater ejus,
et soror matris ejus, Maria Clopæ *uxor*, et Maria
26 Magdalene. Quum vidisset ergo Jesus matrem,
ac discipulum adstantem quem diligebat, dicit
27 matri suæ, Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit
discipulo, Ecce mater tua. Et ex illa hora recepit eam discipulus ille domum suam.
28 POSTEA, quum sciret Jesus *reliqua* omnia jam
ad finem perducta esse, ut consummaretur scri-
29 ptura, dixit, Sitio. Vas igitur *illic* erat positum
aceto plenum. Illi vero impleverunt spongiam
aceto, et hyssopo circumdatam admoverunt ori
ejus.
30 Quum autem accepisset Jesus acetum, dixit,
Consummatum est: et inclinato capite tradidit
spiritum.
31 JUDÆI ergo, ut non manerent in cruce corpora sabbato, quoniam erat parasceve, (erat enim
magnus dies illius sabbati,) rogarunt Pilatum ut

32 confringerentur eorum crura, ac tollerentur. Ve-
nerunt ergo milites, et prioris quidem *latronis*
confregerunt crura, et alterius qui crucifixus fu-
33 erat cum eo. Ad Jesum autem quum venissent,
ut viderunt eum jam mortuum, non confregerunt
34 ejus crura: sed quidam ex militibus lancea latus
ejus fodit: et statim exivit sanguis et aqua.
35 Et qui vidit, testatur; et firmum est testimo-
nium ejus; ille, *inquam*, scit se vera dicere, ut *et*
36 vos credatis. Facta sunt enim hæc ut scriptura
impleretur, *dicens*, Non conteretur *ullum*
37 os ipsius. Et rursus alia scriptura dicit, In-
tuebuntur in *eum* quem transfixerunt.
38 POST hæc autem rogavit Pilatum Joseph Ari-
mathæensis (ut qui esset discipulus Jesu, sed oc-
cultus, propter metum Judæorum) ut tolleret
corpus Jesu: quod permisit Pilatus. Venit ergo,
39 et sustulit corpus Jesu. Venit autem et Nico-
demus (is qui venerat ad Jesum nocte primum,)
ferens misturæ myrrhæ et aloes libras quasi cen-
40 tum. Acceperunt ergo corpus Jesu, et obvinxe-
runt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est
Judæis funerare.
41 In eo autem loco ubi fuerat crucifixus, erat
hortus, et in horto monumentum novum, in quo
42 nondum quisquam positus fuerat. Ibi ergo, pro-
pter parasceven Judæorum, quod monumentum
illud prope esset, posuerunt Jesum.

20 PRIMO vero die hebdomadis, Maria Magda-
lene venit mane, quum adhuc tenebræ essent, ad
monumentum, et videt lapidem illum sublatum a
2 monumento. Currit ergo et venit ad Simonem
Petrum, et ad alterum illum discipulum quem
amabat Jesus, et dicit eis, Sustulerunt Dominum
e monumento, et nescimus ubi posuerint eum.

3 Exivit ergo Petrus, et alter ille discipulus, et
4 venerunt ad monumentum. Currebant autem duo
simul; sed alter ille discipulus præcurrit citius
5 Petro, venitque prior ad monumentum. Et quum
se incurvasset vidit posita lintea: non tamen
6 introivit. Venit ergo Simon Petrus sequens eum,
et introivit in monumentum, et conspexit lintea
7 *ibi* posita; et sudarium quod fuerat super caput
ejus, non cum linteis positum, sed seorsum in-
8 volutum in unum locum. Tunc ergo introivit
etiam alter ille discipulus, qui venerat prior ad
9 monumentum, viditque et credidit. Nondum
enim noverant scripturam, videlicet, quod opor-
teret eum a mortuis resurgere.

10 Redierunt ergo illi discipuli ad suos.

11 Maria vero flens stabat ad monumentum fo-
ris: dum ergo fleret, incurvavit se in monumen-
12 tum. Et conspexit duos angelos albatos, sedentes,
unum ad caput, et alterum ad pedes, *illic* ubi
13 jacuerat corpus Jesu: *qui* etiam dixerunt ei, Mu-
lier, quid fles?

Dicit eis, Sustulerunt Dominum meum, nec
scio ubi posuerint eum.

14 Et quum hæc dixisset, convertit se retrorsum,
conspexitque Jesum adstantem, nec sciebat Jesum
15 esse. Dicit ei Jesus, Mulier, quid fles? quem
quæris?

Illa putans olitorem esse, dicit ei, Domine, si
tu ipsum asportasti, dicito mihi ubi posueris eum,
et ego eum tollam.

16 Dicit ei Jesus, Maria.

Illa se convertens dicit ei, Rabboni, quod di-
citur Magister.

17 Dicit ei Jesus, Ne me tangito; nondum enim
ascendi ad Patrem meum: sed proficiscere ad
fratres meos, et dic eis, Ascendo ad Patrem

meum et Patrem vestrum, et Deum meum et
Deum vestrum.
18 Venit Maria Magdalene renuncians discipulis,
quod vidisset Dominum, et *quod* ea sibi dixisset.
19 QUUM ergo vespera esset, die illo primo
hebdomadis, et fores essent clausæ, *illic* ubi
erant discipuli congregati propter metum Judæ-
orum, venit Jesus, stetitque in medio *ipsorum*,
20 et dixit eis, Pax vobis. Et quum hæc dixisset,
ostendit eis manus ac latus suum. Gavisi sunt
ergo discipuli, viso Domino.
21 Dicit autem eis iterum, Pax vobis: sicut misit
22 me Pater, ita et ego mitto vos. Et quum hæc
dixisset, afflavit *eos;* et dixit eis, Accipite Spiri-
23 tum Sanctum. Si quorum remiseritis peccata, re-
mittuntur eis: si quorum retinueritis, retenta sunt.
24 THOMAS autem, unus ex duodecim, qui dicitur
Didymus, non erat cum eis, quando venerat Je-
25 sus. Dixerunt igitur ei alii discipuli, Vidimus
Dominum.

Ille vero dixit eis, Nisi videro in manibus
ejus vestigium clavorum, et immisero digitum
meum in vestigium clavorum, et immisero manum
meam in latus ejus, nequaquam credam.
26 OCTO vero post diebus rursus erant discipuli
ejus intus, et Thomas cum eis; venit Jesus, fori-
bus clausis, et stetit in medio *ipsorum*, et dixit,
27 Pax vobis. Deinde dicit Thomæ, Infer digitum
tuum huc, et vide manus meas, et profer manum
tuam, et immitte in latus meum; et ne esto in-
credulus, sed credens.
28 Respondit autem Thomas, et dixit ei, Domine
mi, et Deus mi.
29 Dicit ei Jesus, Quia vidisti me, Thoma, credi-
disti: beati qui non viderunt, et crediderunt.
30 MULTA vero etiam alia signa edidit Jesus

in discipulorum suorum conspectu, quæ non sunt
31 scripta in hoc libro. Hæc autem scripta sunt, ut
credatis Jesum esse illum Christum Filium illum
Dei, et ut credentes vitam habeatis per nomen
ejus.
21 POSTEA sese conspiciendum præbuit rursus
Jesus discipulis apud mare Tiberiadis: sic autem
2 sese conspiciendum præbuit. Erant simul Simon
Petrus, et Thomas qui dicitur Didymus, et Na-
thanael qui erat ex Cana *urbe* Galilææ, et *filii*
3 Zebedæi, aliique ex discipulis ejus duo. Dicit
eis Simon Petrus, Abeo piscatum. Dicunt ei,
Imus et nos tecum. Exierunt, et ascenderunt in
navigium statim: et illa nocte nihil prehenderunt.
4 Mane vero jam exorto, stetit Jesus ad litus;
5 nesciebant tamen discipuli Jesum esse. Dicit igi-
tur eis Jesus, Pueri, num quid obsonii habetis?
6 Responderunt ei, Non. At ille dixit eis, Jacite
rete in dextram navigii partem, et invenietis.
Jecerunt ergo, et nequibant amplius illud trahere
præ multitudine piscium.
7 Dicit ergo discipulus ille, quem diligebat Je-
sus, Petro, Dominus est.
Simon ergo Petrus, quum audivisset Dominum
esse, amiculum succinxit, (erat enim nudus,) et
8 abjecit se in mare. Alii vero discipuli navigio
venerunt (non enim longe aberant a terra, sed
circiter cubitis ducentis), trahentes rete *plenum*
piscium.
9 Ut autem descenderunt in terram, vident pru-
nas positas, et piscem impositum, et panem.
10 Dicit eis Jesus, Adferte ex piscibus quos modo
11 cepistis. Ascendit Simon Petrus, et traxit rete
in terram, plenum magnis piscibus centum quin-
quaginta tribus: et quum tot essent, non est fis-
sum rete.

12 Dicit eis Jesus, Venite, prandete. Nullus au-
tem discipulorum audebat eum interrogare, Tu
13 quis es? quum scirent Dominum esse. Venit
ergo Jesus, et accipit panem, et dat eis, et pi-
scem similiter.
14 Ista jam tertia vice conspicuum præbuit sese
Jesus discipulis suis postquam suscitatus fuerat
ex mortuis.
15 Quum ergo pransi essent, dicit Simoni Petro
Jesus, Simon *fili* Jonæ, diligis me plus quam hi?
Dicit ei, Certe, Domine, tu nosti quod amem te.
Dicit ei, Pasce agnos meos.
16 Dicit ei rursum secundo, Simon *fili* Jonæ, di-
ligis me?
Ait illi, Certe, Domine, tu nosti quod amem te.
Dicit ei, Pasce oves meas.
17 Dicit ei tertio, Simon *fili* Jonæ, amas me?
Tristitia fuit affectus Petrus quod tertio dixis-
set ipsi, Amas me? dixitque ei, Domine, tu om-
nia nosti; tu nosti quod amem te.
18 Dicit ei Jesus, Pasce oves meas. Amen,
amen, dico tibi, Quum esses junior, cingebas te,
et ambulabas quo volebas: quum autem senueris,
extendes manus tuas, et alius te cinget, et trans-
feret quo noles.
19 Hoc autem dixit, significans qua morte glori-
ficaturus esset Deum.
Et quum hoc dixisset, dicit ei, Sequere me.
20 Conversus vero Petrus videt illum discipulum,
quem diligebat Jesus, sequentem, qui et recubu-
erat in cœna illa super pectus ejus, et dixerat,
21 Domine, quis est ille qui te prodit? Hunc ergo
quum vidisset Petrus, dicit Jesu, Domine, hic
autem quid?
22 Dicit ei Jesus, Si velim eum manere donec
veniam, quid ad te? tu me sequere.

23 Exiit ergo sermo iste inter fratres, discipulum
illum non moriturum: sed non dixerat ei Jesus,
Non morietur: sed, Si eum velim manere donec
24 veniam, quid ad te? Hic est discipulus ille qui
de his testatur, et hæc scripsit: et scimus firmum
esse testimonium ejus.
25 SUNT autem et alia multa quæ fecit Jesus,
quæ si scribantur sigillatim, ne mundum quidem
ipsum opinor capturum eos qui scriberentur li-
bros. Amen.

ACTA
SANCTORUM APOSTOLORUM.

1 PRIMUM quidem librum confeci, Theophile,
de omnibus quæ cœpit Jesus et facere et docere,
2 ad *eum* usque diem, quo, quum præcepta dedis-
set Apostolis, quos per Spiritum Sanctum elege-
3 rat, sursum receptus est. Quibus etiam sese,
postquam passus fuit, exhibuit vivum cum multis
certissimis signis, per dies quadraginta conspe-
ctus ab eis, et dicens quæ ad regnum illud Dei
4 *spectant*. Et cum illis conveniens denunciavit
eis ne abscederent Hierosolymis, sed ut exspe-
ctarent promissionem Patris, quam, *inquit*, au-
5 distis ex me. Nam Joannes quidem baptizavit
aqua, vos autem baptizabimini Spiritu Sancto
istis non multis post diebus.
6 QUUM igitur ipsi convenissent, interrogarunt
eum, dicentes, Domine, an hoc ipso tempore re-
stitues regnum Israel?
7 Dixit autem ad illos, Non est vestrum nosse
tempora sive opportunitates quas Pater in sua
8 ipsius auctoritate statuit. Sed recipietis virtutem

Spiritus Sancti, postquam supervenerit in vos,
eritisque mihi testes et Hierosolymis, et in tota
Judæa, et Samaria, et usque ad ultimas terras.
9 Et quum hæc dixisset, aspicientibus ipsis, ele-
vatus est: et nubes susceptum eum abstulit ab
oculis eorum.
10 Et quum essent intentis in cœlum oculis, eo
proficiscente, ecce, viri duo adstiterunt illis albo
11 vestitu. Qui et dixerunt, Viri Galilæi, quid statis
intuentes in cœlum? hic Jesus qui sursum rece-
ptus est *discedens* a vobis in cœlum, ita veniet
quemadmodum spectastis eum proficiscentem in
cœlum.
12 Tunc reversi sunt Hierosolymam a monte qui
vocatur Oliveti, qui est prope Hierosolymam,
13 distans itinere sabbati. Et quum introissent,
ascenderunt in cœnaculum, ubi commorabantur
et Petrus, et Jacobus, et Joannes, et Andreas,
Philippus et Thomas, Bartholomæus et Matthæus,
Jacobus *filius* Alphæi et Simon Zelotes, et Ju-
14 das Jacobi *frater*. Hi omnes perdurabant con-
corditer *in* precibus et supplicationibus, cum
uxoribus, et Maria matre Jesu, et cum ipsius
fratribus.
15 ET per eos dies quum assurrexisset Petrus in
medio discipulorum, dixit, (erat autem turba ca-
16 pitum eodem *loci* quasi centum viginti,) Viri
fratres, oportuit impleri scripturam hanc, quam
prædixit Spiritus Sanctus per os Davidis, de
Juda, qui fuit viæ dux iis qui comprehenderunt
17 Jesum: annumerabatur enim nobiscum, et sortitus
18 erat sortem ministerii hujus. Is igitur acquisivit
agrum ex mercede injustitiæ; et præcipitatus
crepuit medius, et effusa sunt omnia viscera ejus.
19 Innotuitque omnibus habitantibus Hierosolymis;
adeo ut vocetur ager ille propria ipsorum lingua

20 Aceldama, hoc est, Ager sanguinis. Scriptum
est enim in libro Psalmorum, Fiat commora-
tio ejus deserta, et non sit qui habitet in
ea. Et, Episcopatum ejus accipiat alius.
21 Oportet igitur ex iis viris qui nobiscum conve-
nerunt toto tempore quo Dominus Jesus versatus
22 est inter nos, exorsus a baptismo Joannis, ad
eum usque diem quo sursum receptus est a no-
bis, unum fieri nobiscum testem resurrectionis ejus.
23 Statuerunt igitur duos, Joseph vocatum Barsa-
ban, qui cognominabatur Justus, et Matthiam.
24 Et orantes dixerunt, Tu, Domine, qui corda om-
nium nosti, ostende utrum elegeris ex his duobus:
25 ut accipiat sortem ministerii hujus et apostolatus,
a quo aberravit Judas, ut abiret in locum suum.
26 Jecerunt igitur sortes eorum; et cecidit sors
super Matthiam, qui communibus calculis allectus
est cum undecim apostolis.

2 ET quum compleretur dies Pentecostes, erant
2 omnes concorditer eodem *loci.* Tum exstitit re-
pente sonitus e cœlo, tanquam ruentis flatus
violenti, qui replevit totam domum ubi erant
3 considentes. Et visæ sunt ejs dispertitæ linguæ
instar ignis, *qui* etiam sedit super unumquemque
4 eorum. Repleti sunt autem omnes Spiritu Sancto,
cœperuntque loqui aliis linguis, prout Spiritus
ille dabat eis effari.
5 Erant vero Hierosolymis habitantes Judæi,
viri religiosi, ex omni natione *eorum* qui sub
6 cœlo *sunt.* Orto autem hoc rumore, convenit
multitudo, et conturbata fuit quod audiret unus-
7 quisque *sua* propria lingua ipsos loquentes. Ob-
stupescebant autem omnes ac mirabantur, dicentes
alii ad alios, Nonne, ecce, omnes isti qui loquun-
8 tur Galilæi sunt? Quomodo igitur nos audimus

eos sua quisque lingua, in qua nati sumus?
9 Parthi et Medi, et Elamitæ, et qui incolimus
Mesopotamiam, Judæamque, et Cappadociam,
10 Pontum et Asiam, Phrygiam et Pamphyliam,
Ægyptum et partes Libyæ quæ est secundum
Cyrenen, et advenæ Romani, tum Judæi tum
11 proselyti, Cretes, et Arabes, audimus eos loquen-
tes nostris linguis magnifica Dei *facta*.
12 Obstupescebant igitur omnes, et hæsitabant,
dicentes alius ad alium, Quid hoc *rei* esse pos-
13 sit? Alii vero sannis *eos* excipientes dicebant,
Vino dulci pleni sunt.
14 Consistens autem Petrus cum undecim, extu-
lit vocem suam, et affatus est eos, dicens, Viri
Judæi, *vosque* omnes qui habitatis Hierosolymis,
hoc vobis notum esto, et auribus percipite verba
15 mea. Non enim, ut vos præsumitis, isti ebrii
16 sunt, quum sit hora diei tertia: sed hoc illud
17 est quod dictum est per prophetam Joelem, Et
erit ultimis temporibus (dicit Deus) ef-
fundam ex Spiritu meo in quamvis car-
nem: et prophetabunt filii vestri et filiæ
vestræ, et juvenes vestri visiones vide-
bunt, et seniores vestri somnia somnia-
18 bunt. Et quidem in servos meos et in
ancillas meas in diebus illis effundam
19 ex Spiritu meo, et prophetabunt. Et
edam prodigia in cœlo sursum, et signa
in terra deorsum, sanguinem, et ignem,
20 et vaporem fumi. Sol convertetur in te-
nebras, et luna in sanguinem, priusquam
veniat dies ille Domini magnus et illu-
21 stris. Et futurum est, ut quicunque in-
vocaverit nomen Domini, servetur.
22 Viri Israelitæ, audite sermones istos: Jesum
illum Nazaræum, virum a Deo approbatum apud

vos præstantibus factis, et prodigiis, et signis
quæ edidit per eum Deus in medio vestri, sicut
23 et ipsi nostis: hunc, *inquam*, definito illo con-
silio et præcognitione Dei deditum, quum acce-
pissetis, manibus sceleratis *cruci* affixum intere-
24 mistis: quem Deus suscitavit, solutis doloribus
mortis, eo quod fieri non poterat ut ipse ab ea
25 retineretur. David enim dicit de eo, Prospi-
ciebam Dominum in conspectu meo sem-
per; quoniam est mihi ad dextram, ne
26 concutiar. Propterea oblectatum est cor
meum, et exsultavit lingua mea: atque
adeo caro mea commorabitur cum spe.
27 Quoniam non deseres animam meam apud
inferos, nec sines Sanctum illum tuum
28 sentire corruptionem. Notas mihi fecisti
vias vitæ; replebis me oblectatione in
29 tui conspectu. Viri fratres, licet libere dicere
apud vos de patriarcha David, eum et obiisse
et sepultum esse, et monumentum ejus esse apud
30 nos ad hunc usque diem. Propheta igitur quum
esset, et sciret Deum jurejurando sibi jurasse,
fore ut ex fructu lumbi ipsius, quod ad carnem
attinet, Christum illum suscitaret, *quem* colloca-
31 ret super ejus throno: præscius locutus est de
resurrectione Christi, non derelictam esse apud
inferos animam ejus, neque carnem ejus sensisse
corruptionem.
32 Hunc Jesum suscitavit Deus: cujus *rei* omnes
33 nos sumus testes. Itaque dextra Dei sursum sub-
latus, et promisso Spiritu Sancto accepto a Patre,
effudit hoc quod vos nunc videtis et auditis.
34 Nec enim David ascendit in cœlos: sed dicit
ipse, Dixit Dominus Domino meo, Sede
35 ad dextram meam, usquedum statuero
inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

36 Certo sciat ergo tota domus Israelis, quod Deus
hunc fecerit Dominum et Christum, hunc ipsum,
inquam, Jesum quem vos crucifixistis.
37 Qui vero hæc audierunt compuncti sunt corde,
et dixerunt ad Petrum ac reliquos apostolos,
Quid faciemus, viri fratres?
38 Petrus autem ait ad eos, Resipiscite, et bapti-
zetur unusquisque vestrum in nomen Jesu Christi
in remissionem peccatorum: et accipietis donum
39 Spiritus Sancti. Vobis enim *facta est* promissio,
et liberis vestris, et omnibus longe post *futuris*,
quoscunque videlicet advocaverit Dominus Deus
noster.
40 Aliisque sermonibus plurimis obtestabatur, et
exhortabatur *eos*, dicens, Servamini ex gente ista
prava.
41 Qui ergo libenter receperunt sermonem ejus,
baptizati sunt: et additæ sunt *ecclesiæ* die illo
42 animæ quasi ter mille. Perdurabant autem in
doctrina apostolorum, et communicatione, et fra-
ctione panis, et orationibus.
43 Obortus est autem omnibus metus; multaque
44 prodigia et signa per apostolos fiebant. Omnes
autem qui credebant erant eodem *loci*, et habe-
45 bant omnia communia; et possessiones ac facul-
tates vendebant, et dispertiebant ea omnibus,
46 prout cuique opus erat. Et quotidie perdurantes
concorditer in templo, ac frangentes domatim
panem, capiebant cibum cum exsultatione et sim-
47 plicitate cordis; laudantes Deum, et habentes
gratiam apud totum populum. Dominus autem
addebat quotidie ecclesiæ qui salvi fierent.
3 CETERUM Petrus et Joannes simul ascende-
bant in templum sub horam orationis, *nempe*
2 nonam. Quidam autem vir claudus ab utero ma-
tris suæ portabatur: quem ponebant quotidie

ad portam templi quæ dicitur Speciosa, ut peteret eleemosynam ab ingredientibus in templum.
3 Is, quum vidisset Petrum ac Joannem ingressuros in templum, rogavit ut eleemosynam acciperet.
4 Intentis autem in eum oculis Petrus cum Jo-
5 anne, dixit, Aspice ad nos. Ille igitur attendebat eos, sperans se aliquid ab eis accepturum.
6 Petrus autem dixit, Argentum et aurum non est mihi: quod autem habeo, hoc tibi do; In nomine
7 Jesu Christi Nazaræi surge et ambula. Et prehensa manu ejus dextra, erexit *eum:* illico vero solidatæ sunt plantæ ipsius ac malleoli.
8 Et exsiliens stetit, et ambulavit, et ingressus est cum eis in templum, ambulans et saliens, et
9 laudans Deum. Viditque eum totus populus am-
10 bulantem et laudantem Deum. Et eum agnoverunt illum esse qui ad *petendam* eleemosynam sedebat ad Speciosam portam templi: et impleti sunt pavore et stupore super eo quod ei conti-
11 gerat. Quum autem claudus ille, qui sanatus fuerat, teneret Petrum et Joannem, cucurrit totus populus ad eos in porticum quæ appellatur Solomonis, expavefactus.
12 Quo viso Petrus respondit populo, Viri Israelitæ, quid miramini de hac re? aut quid intentos oculos in nos habetis, quasi propria potentia vel
13 pietate effecerimus ut hic ambulet? Deus ille Abrahami, et Isaaci, et Jacobi, Deus, *inquam*, patrum nostrorum glorificavit Filium suum Jesum, quem vos tradidistis et abnegastis in conspectu Pilati, quum ille judicasset esse dimittendum.
14 Vos autem Sanctum illum et Justum abnegastis,
15 et postulastis homicidam condonari vobis; Principem autem interemistis vitæ, quem Deus susci-
16 tavit ex mortuis; cujus *rei* nos testes sumus. Et

per fidem in nomen ipsius, hunc quem conspicitis ac nostis, confirmavit nomen ipsius: fides, inquam, quæ per ipsum *est*, dedit isti integritatem hanc coram omnibus vobis.
17 Sed nunc, fratres, scio vos per ignorantiam
18 *ista* fecisse, sicut et primores vestros. Deus autem quæ prænunciaverat per os omnium prophetarum suorum, Christum suum perpessurum, ita
19 implevit. Resipiscite, igitur, et convertite vos, ut deleantur peccata vestra, postquam venerint præstituta tempora refrigerationis a conspectu
20 Domini. Et miserit prius prædicatum vobis Je-
21 sum Christum: quem oportet quidem cœli capiant usque ad tempora restitutionis omnium, de quibus locutus est Deus a seculo per os omnium
22 sanctorum suorum prophetarum. Moses etenim ad patres dixit, Prophetam suscitabit vobis Dominus Deus vester ex fratribus vestris, sicut me: audietis eum in omnibus quæ
23 locutus fuerit vobis. Futurum est autem ut quisquis non auscultarit prophetam il-
24 lum, disperdatur e populo. Sed et omnes prophetæ a Samuele et iis qui deinceps *fuerunt* quotquot locuti sunt, etiam prænunciarunt dies
25 istos. Vos estis filii prophetarum, et pacti quod pepigit Deus erga patres nostros, dicens ad Abrahamum, Et in semine tuo benedictionem
26 consequentur omnes familiæ terræ. Vobis primum Deus suscitatum Filium suum Jesum misit, qui benediceret vobis, unoquoque *sese* avertente a pravitatibus vestris.
4 Loquentibus autem ipsis ad populum, supervenerunt sacerdotes et præfectus templo et Sad-
2 ducæi; moleste ferentes quod docerent populum, et annunciarent Jesum per resurrectionem ex
3 mortuis. Et injecerunt in eos manus, posuerunt-

que eos custodiendos in posterum diem; nam
erat jam vespera.
4 Multi vero eorum qui audierant hunc sermonem, crediderunt: et factus est numerus virorum quasi quinquies mille.
5 Factum est autem postero die, ut congregarentur primores eorum et seniores et scribæ
6 Hierosolymis; et Annas pontifex maximus, et Caiaphas, et Joannes, et Alexander, et quotquot
7 erant ex genere pontificio. Quum igitur statuissent eos in medio, percontati sunt, Qua potestate aut quo nomine vos hoc fecistis?
8 Tunc Petrus repletus Spiritu Sancto dixit eis,
9 Primores populi, et seniores Israelis, quandoquidem de nobis hodie quæstio habetur super beneficio in hominem infirmum *collato*, quomodo
10 *videlicet* iste servatus sit: notum sit omnibus vobis, et toti populo Israelitico, per nomen Jesu Christi Nazaræi, quem vos crucifixistis, quem Deus suscitavit ex mortuis, per hoc, *inquam*,
11 istum adstare sanum in vestro conspectu. Hic est lapis ille pro nihilo habitus a vobis ædifican-
12 tibus, qui factus est caput anguli. Nec est in alio quoquam salus; nec enim aliud nomen est sub cœlo quod datum sit inter homines, per quod oporteat nos servari.
13 Conspecta vero Petri in dicendo libertate et Joannis, compertoque homines esse illiteratos et idiotas, admirabantur, et agnoscebant eos cum
14 Jesu fuisse. Et hominem illum, qui sanatus fuerat, videntes stantem cum eis, nihil poterant contradicere.
15 Jussis autem ipsis extra concilium abire, con-
16 ferebant inter se, dicentes, Quid faciemus hominibus istis? nam conspicuum signum editum esse per eos, manifestum est omnibus habitantibus in

17 Hierosolymis, nec *id* possumus negare: sed ne
id amplius serpat in populum, minaciter intermi-
nemur eis, ne posthac ulli hominum loquantur
in nomine isto.
18 Itaque vocatis ipsis denunciarunt ne omnino
19 loquerentur neve docerent in nomine Jesu. Pe-
trus autem et Joannes respondentes dixerunt eis,
An justum sit in conspectu Dei vobis potius
20 auscultare quam Deo, judicate. Non enim
possumus nos, quæ vidimus et audivimus, non
loqui.
21 Illi vero, non invenientes quomodo punirent
eos, additis minis eos dimiserunt, propter popu-
lum, quia omnes glorificabant Deum super eo
22 quod factum fuerat. Annorum enim erat amplius
quadraginta homo ille, in quo editum fuerat si-
gnum istud sanationis.
23 Dimissi autem *illi* venerunt ad suos, et renun-
ciarunt quæ primarii sacerdotes et seniores ipsis
dixerant.
24 Qui quum *hæc* audissent, concorditer sustule-
runt vocem ad Deum, dixeruntque, Domine, tu
es Deus ille qui fecisti cœlum ac terram, mare,
25 et omnia quæ in eis sunt; qui Spiritu Sancto per
os Davidis pueri tui dixisti, Cur fremuerunt
gentes, et populi meditati sunt inania?
26 Adstiterunt reges terræ, et principes
congregati sunt simul adversus Domi-
27 num, et Christum ejus. Congregati sunt enim
in hac civitate vere adversus sanctum Filium
tuum Jesum quem unxisti, Herodes et Pontius
28 Pilatus, cum gentibus, et populis Israeliticis, ut
facerent quæcunque manus tua et consilium tuum
29 prædefiniit ut fierent. Nunc igitur, Domine, de-
spice in minas eorum, et da servis tuis ut cum
30 omni libertate loquantur sermonem tuum, manu

tua a te extensa ad sanandum, signisque et pro-
digiis editis per nomen sancti Filii tui Jesu.
31 Quum autem precati essent, succussus est locus
in quo erant congregati: et repleti sunt omnes
Spiritu Sancto, et locuti sunt sermonem Dei cum
libertate.
32 MULTITUDINIS autem eorum qui credide-
rant erat cor et anima una: nec quisquam aliquid
eorum quæ habebat suum esse dicebat, sed erant
33 eis omnia communia. Et apostoli magna vi red-
debant testimonium resurrectionis Domini Jesu:
34 et gratia magna erat super eos omnes. Nullus
enim erat egenus inter eos: quotquot enim erant
possessores agrorum aut domorum, vendentes ad-
35 ferebant pretia eorum quæ vendita fuerant; et
deponebant ad pedes apostolorum: distribuebatur
autem *hoc* singulis, prout cuique opus erat.
36 Joseph ergo, qui cognominatus est Barnabas
ab apostolis (quod est, si interpreteris, filius con-
37 solationis) Levites, Cyprius genere, quum habe-
ret agrum, vendito *eo* attulit pecuniam, deposu-
itque ad pedes apostolorum.
5 VIR autem quidam nomine Ananias, cum Sap-
2 phira uxore sua, vendidit possessionem; et inter-
vertit *aliquid* ex pretio, conscia etiam uxore sua,
allatamque partem aliquam ad pedes apostolorum
deposuit.
3 Dixit autem Petrus, Anania, cur implevit Sa-
tanas cor tuum, ut mentireris *in* Spiritum San-
ctum, et interverteres ex pretio istius prædii?
4 nonne, si servasses, manebat tibi, et venundatum
in tua erat potestate? quid *erat* cur induceres
in animum rem istam? non es mentitus homini-
bus, sed Deo.
5 Audiens autem Ananias hos sermones, cecidit
exanimis: et exstitit metus magnus super omnes

6 audientes ista. Surgentes vero juvenes subtraxe-
runt eum, elatumque sepelierunt.
7 Intercessit autem ferme horarum trium inter-
vallum, quum uxor quoque ipsius, nesciens quod
8 factum fuerat, ingressa est. Dixit autem ei Pe-
trus, Dic mihi, num tanti prædium vendidistis?
9 Ipsa vero dixit, Etiam, tanti. Petrus autem dixit
ei, Quid *est* cur convenerit inter vos ut tenta-
retis Spiritum Domini? ecce, pedes eorum qui
sepelierunt virum tuum, ad ostium *adsunt*, et
efferent te.
10 Illico vero cecidit ad pedes ejus, et exanimata
est: ingressi autem juvenes, invenerunt eam mor-
tuam, et elatam sepelierunt juxta virum suum.
11 Et obortus est metus magnus toti ecclesiæ et
omnibus qui hæc audiebant.
12 Per manus autem apostolorum edebantur signa
et prodigia multa in populo: et erant concordi-
13 ter omnes in porticu Solomonis. Reliquorum
autem nemo audebat ipsis adhærere: sed magni-
14 ficabat eos populus. Imo vero adjiciebantur qui
crederent Domino, multitudo *videlicet* virorum
15 simul ac mulierum. Adeo ut in plateas efferrent
ægrotos et ponerent in lectis ac grabatis; ut
venientis Petri vel umbra inumbraret aliquem
16 eorum. Conveniebat autem etiam vulgus vicina-
rum urbium Hierosolymam, adferentes ægrotos
ac vexatos a spiritibus impuris, qui sanabantur
omnes.
17 CONSURGENS autem pontifex maximus, et
omnes qui cum eo erant, quæ est hæresis Sad-
18 ducæorum, repleti sunt invidia: et injecerunt
manus in apostolos, posueruntque eos in custodia
publica.
19 Sed angelus Domini per noctem aperuit fores
20 carceris, eductisque illis, dixit, Ite, et *vos* sisten-

tes loquimini populo in templo omnia verba vitæ
21 hujus. *Illi* vero, quum *hæc* audissent, introierunt
sub diluculum in templum, et docebant.

Adveniens autem pontifex maximus, et qui
cum eo *erant*, convocaverunt concilium et uni-
versum senatum filiorum Israel; miseruntque in
22 carcerem, ut illi adducerentur. Quum autem ve-
nissent ministri, non invenerunt eos in carcere:
23 *quod* reversi renunciaverunt, dicentes, Carcerem
quidem invenimus clausum quam tutissime, et
custodes extra stantes ante fores: quum aperuis-
semus autem, neminem intus invenimus.
24 Ut vero audierunt hos sermones et pontifex
et præfectus templo, et primarii sacerdotes, hæ-
sitabant super eis, quonam hoc evasurum esset.
25 Adveniens autem quidam renunciavit eis, Ecce,
viri quos posueratis in carcere, stant in templo
et docent populum.
26 Tunc præfectus abiens cum ministris adduxit
eos, non *tamen* per vim (metuebant enim popu-
27 lum, ne lapidarentur). Adductos igitur eos sta-
tuerunt in concilio: et interrogavit eos pontifex
28 maximus, dicens, Nonne etiam atque etiam de-
notavimus vobis ne doceritis nomine isto? et ecce,
replevistis Hierosolymam doctrina vestra, et vul-
tis in nos inducere sanguinem hominis istius.
29 Respondens autem Petrus et apostoli dixerunt,
Obedire oportet Deo potius quam hominibus.
30 Deus ille patrum nostrorum suscitavit Jesum,
31 quem vos interfecistis suspensum in ligno: hunc,
inquam, Deus dextra sua evectum *constituit*
principem ac servatorem, ut det resipiscentiam
32 Israeli, et remissionem peccatorum. Et nos su-
mus ei testes horum quæ dicimus: atque etiam
Spiritus ille Sanctus, quem dedit Deus iis qui
dicto sunt audientes ipsi.

33 At illi, *his* auditis, frendebant, et consultabant
de iis interficiendis.
34 Assurgens autem in concilio quidam Pharisæus,
nomine Gamaliel, legis doctor, quem totus popu-
lus in pretio habebat, jussit ut paulisper abdu-
35 cerent foras apostolos: et dixit eis, Viri Israe-
litæ, attendite vobis ipsis, quod ad istos homines
36 *attinet*, quid facturi sitis. Nam ante hæc tem-
pora exortus est Theudas, dicens se aliquem
esse: cui agglutinatus est numerus virorum cir-
citer quadringentorum: qui interemtus est, et
omnes qui paruerant ei dissoluti sunt, et ad ni-
37 hilum redacti. Post hunc exortus est Judas ille
Galilæus temporibus descriptionis, et avertit po-
pulum non parvum post se: periit et ille, et om-
38 nes qui assensi fuerant ei dispersi sunt. Nunc
itaque dico vobis, Abscedite ab hominibus istis,
et missos ipsos facite; quoniam si est ex homi-
nibus consilium hoc, sive opus istud, dissolvetur:
39 sin ex Deo est, non potestis illud dissolvere: *et
videte* ne etiam cum Deo pugnare comperiamini.
40 Assensi sunt autem ei: et quum advocassent
apostolos, cæsis mandarunt ne loquerentur in no-
41 mine Jesu: et dimiserunt eos. Ipsi ergo gau-
dentes profecti sunt a conspectu concilii, quod
digni habiti essent qui pro nomine Jesu contu-
42 melia afficerentur. Et quotidie in templo et
domatim non cessabant docere et evangelizare
Jesum Christum.
6 CETERUM per eos dies quum multiplicaren-
tur discipuli, ortum est murmur Græcorum ad-
versus Hebræos, quod ipsorum viduæ despice-
rentur in ministerio quotidiano.
2 Itaque duodecim illi, advocata multitudine di-
scipulorum, dixerunt, Non est æquum nos, dere-
3 licto sermone Dei, ministrare mensis. Deligite

ergo, *o* fratres, ex vobis viros septem, idoneo te-
stimonio ornatos, plenos Spiritu Sancto et sapi-
4 entia, quos huic usui præficiamus. Nos vero in
oratione et administratione sermonis perdurabimus.
5 Placuit autem hic sermo toti præsenti multi-
tudini: et elegerunt Stephanum, virum plenum
fide ac Spiritu Sancto, et Philippum, et Procho-
rum, et Nicanorem, et Timonem, et Parmenam,
6 et Nicolaum proselytum Antiochensem: quos sta-
tuerunt in conspectu apostolorum: qui adhibitis
precibus imposuerunt eis manus.
7 Itaque sermo Dei crescebat, et valde multi-
plicabatur numerus discipulorum Hierosolymis:
multaque turba sacerdotum auscultabat fidei.
8 STEPHANUS vero, plenus fide ac potentia,
9 edebat prodigia et signa magna in populo. Ex-
orti sunt autem e synagoga quæ dicitur Liberti-
norum quidam, et Cyrenæorum, et Alexandrino-
rum, et eorum qui sunt ex Cilicia et Asia,
10 altercantes cum Stephano. Sed nequiverunt ob-
sistere sapientiæ et spiritui per quem loquebatur.
11 Tunc subjecerunt quosdam qui dicerent se au-
divisse eum loquentem verba blasphema in Mosen
12 et Deum. Commoveruntque plebem et seniores
et scribas: et eum adorti, correptum adduxerunt
13 in concilium. Stiteruntque falsos testes qui di-
cerent, Homo iste non cessat loqui verba bla-
sphema adversus locum hunc sanctum et legem;
14 audivimus enim eum quum diceret, Jesum istum
Nazaræum destructurum hunc locum, et mutatu-
rum ritus quos tradidit nobis Moses.
15 Tunc intentis in eum oculis, omnes qui sede-
bant in concilio, viderunt faciem ejus quasi fa-
ciem angeli.
7 Dixit autem pontifex maximus, Num igitur
hæc ita habent?

2 Ipse vero dixit, Viri, fratres et patres, audite;
Deus ille gloriæ visus est patri nostro Abrahamo,
quum esset in Mesopotamia, priusquam habitaret
3 Charris: et dixit ei, Exi ex terra tua, et ex co-
gnatione tua, et veni in terram quamcunque
4 ostendero tibi. Tunc exiit e terra Chaldæorum,
et habitavit Charris: et illinc, postquam pater
ejus mortuus est, transtulit eum *Deus* in terram
5 hanc, in qua nunc vos habitatis. Nec dedit ei
hæreditatem in ea, ne vestigium quidem pedis;
quamvis pollicitus esset se illam daturum ei ob-
tinendam, et semini ejus post eum, quum non
6 haberet prolem. Locutus autem est ita Deus,
Erit, *inquit,* semen tuum inquilinum in terra ali-
ena, ubi servituti subjicietur, et male accipietur
7 annis quadringentis. Sed gentem cui servierint
puniam ego, dicit Deus: et post hæc exibunt, et
8 *ipsum* colent in loco isto. Deditque ei pactum
circumcisionis: et ita *Abrahamus* genuit Isaacum,
et circumcidit eum die octavo; Isaacus autem
genuit Jacobum, et Jacobus duodecim illos pa-
triarchas.

9 Patriarchæ vero invidia moti, Josephum ven-
diderunt *abducendum* in Ægyptum: sed erat
10 Deus cum eo. Et eruit eum ex omnibus ipsius
afflictionibus, deditque ei gratiam et sapientiam
coram Pharaone rege Ægypti, qui constituit eum
ductorem Ægypto, et toti domui suæ.

11 Venit autem fames in universam terram Ægy-
pti et Chanaan, et afflictio magna: et non inve-
12 niebant cibos patres nostri. Quum audisset au-
tem Jacobus esse triticum in Ægypto, misit
13 patres nostros primum. Et in secunda *profecti-
one* agnitus est Josephus a fratribus suis, et in-
14 notuit Pharaoni genus Josephi. Missis autem
nunciis, Josephus accersivit patrem suum Jaco-

bum, omnemque cognationem suam, capitum se-
15 ptuaginta quinque. Descendit ergo Jacobus in
16 Ægyptum, obiitque ipse, et patres nostri. Et
translati sunt Sichemam, et positi in monumento
quod emerat Abrahamus pretio argenti a filiis
Emmoris *patris* Sichemi.

17 Quum autem appropinquaret tempus promissi-
onis quam Deus jurarat Abrahamo, crevit popu-
18 lus, et multiplicatus est in Ægypto; usquequo
exortus est alius rex, qui non noverat Josephum.
19 Hic adversus genus nostrum ingeniosus, male
accepit patres nostros, *adeo* ut exponerent in-
20 fantes suos, ne sobolescerent. Quo tempore na-
tus est Moses, qui fuit divinitus venustus, et
nutritus fuit tres menses in domo patris sui.
21 Expositum autem illum sustulit filia Pharaonis,
et nutrivit eum sibi pro filio.

22 Et eruditus fuit Moses omni sapientia Ægypti-
23 orum; eratque potens dictis et factis. Ut vero
expletum est ei quadraginta annorum tempus,
venit ipsi in mentem invisere fratres suos filios
24 Israelis. Et quum vidisset quendam *ex iis* affici
injuria, tutatus est *eum*, et eum ultus qui oppri-
25 mebatur, percusso Ægyptio. Existimabat autem
fratres suos intelligere, Deum per manum ipsius
26 dare ipsis salutem: at illi non intellexerunt. Sub-
sequente vero die visus est ipsis pugnantibus, et
compulit eos in pacem, dicens, Viri, fratres estis
27 vos: cur alii alios injuria afficitis? Is autem qui
injuria afficiebat proximum, repulit eum, dicens,
Quis te nobis constituit principem et judicem?
28 num tu me vis interimere, quemadmodum inter-
29 emisti heri Ægyptium illum? Ad hunc autem
sermonem Moses fugit, et factus est advena in
regione Madiam, ubi genuit duos filios.

30 Expletis vero annis quadraginta, visus est ei

in deserto montis Sina angelus Domini in flam-
31 meo igne rubi. Moses autem ut *hoc* conspexit,
admiratus est visum: et quum accederet ad *hoc*
considerandum, exstitit ad eum vox Domini, *di-*
32 *centis*, Ego *sum* Deus ille patrum tuorum, Deus
Abrahami, et Deus Isaaci, et Deus Jacobi. Tre-
mefactus autem Moses non audebat *illud* consi-
33 derare. Dixit autem ei Dominus, Solve soleas
pedum tuorum: locus enim in quo stas terra
34 sancta est. Vidi, vidi vexationem populi mei qui
est in Ægypto, et suspiria ipsorum audivi, et
descendi ut eruam eos: nunc ergo adesdum, mit-
35 tam te in Ægyptum. Hunc *ergo* Mosen, quem
abnegaverant, dicentes, Quis te constituit princi-
pem et judicem? hunc, *inquam*, Deus misit prin-
cipem et liberatorem *futurum*, ductu angeli qui
36 visus fuerat ei in rubo. Hic eduxit illos editis
prodigiis et signis in regione Ægypti, et in ru-
bro mari, et in deserto, annis quadraginta.
37 Hic est Moses ille qui dixit filiis Israel, Pro-
phetam suscitabit vobis Dominus Deus vester e
38 fratribus vestris sicut me: ipsum audietis. Hic
ille est, qui, conveniente *populo* in deserto, fuit
cum angelo ipsum alloquente in monte Sina, et
cum patribus nostris, quique excepit viva eloquia
39 quæ nobis traderet. Cui noluerunt auscultare pa-
tres nostri, sed repulerunt *eum*, et aversi sunt
40 cordibus suis in Ægyptum: dicentes Aaroni, Fac
nobis deos qui præeant nobis; Mosi enim isti,
qui eduxit nos ex regione Ægypti, nescimus quid
41 factum sit. Et vitulum fecerunt per illos dies,
obtuleruntque sacrificium idolo, et oblectarunt
42 sese operibus manuum suarum. Vertit autem *sese*
Deus, et tradidit eos ad colendum exercitum cœli:
sicut scriptum est in libro prophetarum, Num
victimas et oblationes obtulistis mihi annis qua-

43 draginta in deserto, domus Israelis? Imo bajulastis tabernaculum Molochi, et sidus Dei vestri Remphanis, quas figuras fecistis, ut eas adoraretis: itaque transferam vos ad Babylonis fines.
44 Tabernaculum testimonii fuit patribus nostris in deserto, prout edixerat is qui dixerat Mosi, ut faceret illud secundum exemplar quod viderat.
45 Quod etiam exceptum introduxerunt patres nostri cum Jesu in ipsa occupatione gentium, quas expulit Deus a conspéctu patrum nostrorum, usque
46 ad dies David; qui invenit gratiam in conspectu Dei, petiitque ut nancisceretur tabernaculum Deo
47 Jacob. Solomon autem ædificavit ei ædem.
48 Sed Excelsissimus ille in manufactis templis non
49 habitat, sicut propheta dicit, Cœlum mihi thronus est; terra autem scabellum pedum meorum. Quam ædem ædificabitis mihi? (dicit Dominus:) aut quis est locus
50 requietis meæ? Nonne manus mea fecit hæc omnia?
51 Duri cervice, et incircumcisi corde et auribus, vos semper Spiritui illi Sancto obnitimini: quales
52 *fuerunt* patres vestri, tales et vos *estis*. Quem prophetarum non sunt persecuti patres vestri? occiderunt, inquam, eos qui prænunciarunt adventum Justi illius, cujus nunc vos proditores et
53 interfectores facti estis; qui accepistis legem per dispositionem angelorum, et non *eam* observastis.
54 AUDIENTES autem hæc findebantur cordibus suis,
55 et stridebant dentibus in eum. Quum autem esset plenus Spiritu Sancto, intentis in cœlum oculis vidit gloriam Dei, et Jesum adstantem ad dex-
56 tram Dei; et ait, Ecce, conspicio cœlos apertos, et Filium illum hominis adstantem ad dextram Dei.
57 Clamantes autem *illi* voce magna, continuerunt

58 aures suas, et irruerunt concorditer in eum. Et
ejectum eum extra urbem, lapidarunt: testes au-
tem deposuerunt pallia sua ad pedes adolescentis
59 qui vocabatur Saulus. Lapidarunt igitur Stepha-
num, invocantem, et dicentem, Domine Jesu, re-
cipe spiritum meum.
60 Positis autem genibus, clamavit voce magna,
Domine, ne statuas eis hoc peccatum. Et quum
hoc dixisset, obdormivit.
8 Saulus autem ultro consenserat ipsius cædi.
Orta est vero illo die persecutio magna adversus
ecclesiam quæ *erat* Hierosolymis; et omnes di-
spersi sunt per regiones Judææ et Samariæ,
præter apostolos.
2 Extulerunt autem una Stephanum viri religiosi,
et planctum magnum ediderunt super eum.
3 Saulus vero vastabat ecclesiam, iens domatim:
et tractos viros ac mulieres tradebat in custo-
4 diam *conjiciendos*. At qui dispersi fuerant per-
agrabant *regionem*, evangelizantes sermonem
Dei.
5 PHILIPPUS vero, quum devenisset in urbem
6 Samariæ, prædicabat eis Christum. Attendebat
autem turba concorditer iis quæ a Philippo dice-
bantur, audientes et videntes signa quæ edebat.
7 Spiritus enim impuri ex multis qui *iis* tenebantur,
exibant, vociferantes voce magna: multique para-
8 lytici et claudi sanati sunt. Et gaudium magnum
exstitit in illa urbe.
9 Vir autem quidam, nomine Simon, antea in
urbe illa exercuerat artem magicam, et gentem
10 Samariæ obstupefecerat, dicens se esse quempiam
magnum. Cui attendebant omnes a minimo usque
ad maximum, dicentes, Iste est potentia illa Dei
11 magna. Attendebant autem ei, propterea quod a
non parvo tempore magicis artibus eos demen-

12 tarat. Quum vero credidissent Philippo evange-
lizanti quæ ad regnum Dei et nomen Jesu Christi
pertinent, baptizabantur tum viri tum mulieres.
13 Simon vero et ipse credidit; et baptizatus per-
durabat apud Philippum: et conspiciens signa et
virtutes magnas edi, obstupefiebat.

14 Quum autem audissent apostoli qui erant Hie-
rosolymis, Samariam recepisse sermonem Dei,
15 miserunt ad eos Petrum ac Joannem. Qui quum
descendissent, orarunt pro eis, ut acciperent Spi-
16 ritum Sanctum. (Nondum enim in quenquam il-
lorum illapsus fuerat, sed baptizati tantum fuerant
17 in nomen Jesu.) Deinde imposuerunt eis manus,
et receperunt *illi* Spiritum Sanctum.

18 Quum autem conspexisset Simon per impositi-
onem manuum apostolorum dari Spiritum San-
19 ctum, obtulit eis pecunias: dicens, Date etiam
mihi potestatem hanc, ut cuicunque posuero ma-
nus, recipiat Spiritum Sanctum.

20 Petrus autem dixit ei, Pecunia tua tecum pe-
reat, qui donum Dei existimaris pecuniis acquiri.
21 Non est tibi pars neque sors in hoc negotio; cor
enim tuum non est rectum in Dei conspectu.
22 Resipisce igitur ab ista malitia tua, et deprecare
Deum, si forte remittetur tibi machinatio cordis
23 tui. Video enim te in felle amarissimo et nexu
injustitiæ positum.

24 Respondens autem Simon dixit, Deprecamini
vos pro me apud Dominum, nequid superveniat
mihi *istorum* quæ dixistis.

25 Illi igitur etiam atque etiam testificati et locuti
sermonem Dei, reversi sunt Hierosolymam, et
multis vicis Samaritanorum evangelizarunt.

26 ANGELUS autem Domini locutus est Philippo,
dicens, Surge, et vade meridiem versus, ad viam
quæ Hierosolymis descendit Gazam, quæ *via* est

27 deserta. Is igitur surgens profectus est; et ecce,
quidam Æthiops eunuchus, dynastes Candaces
reginæ Æthiopum, qui præerat universæ illius
28 gazæ, venerat Hierosolymam adoraturus: et re-
vertebatur sedens in curru suo, legebatque Esai-
am prophetam.
29 Dixit autem Spiritus Philippo, Accede, et pro-
30 xime adhæreto currui isti. Accurrens igitur Phi-
lippus audivit eum legentem Esaiam prophetam;
31 et dixit, Nempe intelligis quæ legis? At ille ait,
Quinam enim possim, nisi mihi quispiam dux viæ
fuerit? Et precatus est Philippum ut ascenderet,
sederetque secum.
32 Locus autem scripturæ quem legebat hic erat,
Ut ovis ad mactationem ductus est: et
ut agnus coram suo tonsore mutus, ita
33 non aperuit os suum: in ipsius depressi-
one judicium ejus sublatum est: seculum
autem ejus quis enarrabit? quoniam tol-
litur e terra vita ejus.
34 Respondens autem eunuchus Philippo dixit,
Rogo te, de quo istud dicit propheta? de seipso,
35 an de alio quopiam? Tum Philippus aperuit os
suum; et exorsus a scriptura ista, evangelizavit
ei Jesum.
36 Quum vero pergerent in via, venerunt ad quan-
dam aquam: tum ait eunuchus, En aquam: quid
37 prohibet me baptizari? Dixit vero Philippus, Si
credis ex toto corde, licet. Respondens autem
ille dixit, Credo Jesum Christum esse Filium
38 illum Dei. Jussitque sisti currum: ac descende-
runt ambo in illam aquam, Philippus simul et
eunuchus; et *ille* baptizavit eum.
39 Quum autem ascendissent ex aqua, Spiritus
Domini rapuit Philippum, nec amplius vidit eum
eunuchus: perrexit igitur in via sua, gaudens.

40 Philippus autem inventus est Azoti: et peragrans
regionem, evangelizavit omnibus urbibus, usque-
dum veniret Cæsaream.
9 SAULUS autem adhuc spirans minas ac cæ-
dem adversus discipulos Domini, adiit pontificem
2 maximum; et petiit ab eo epistolas *perferendas*
Damascum ad synagogas; ut si quos invenisset
hujus sectæ, tum viros tum mulieres, vinctos ab-
duceret Hierosolymam.
3 Quum autem iter faceret, factum est ut appro-
pinquaret Damasco: et repente circumfudit eum
4 ut fulgur, lux e cœlo. Et quum cecidisset in
terram, audivit vocem dicentem sibi, Saul, Saul,
quid me persequeris?
5 Dixit autem, Quis es, Domine?
Dominus autem dixit, Ego sum Jesus quem tu
persequeris: durum *fuerit* tibi contra stimulos
calcitrare.
6 *Saul vero* tremens et pavens dixit, Domine,
quid me vis facere?
Tum Dominus ad eum, Surge, et ingredere
urbem, et dicetur tibi quid te oporteat facere.
7 Viri autem illi, qui cum Saulo iter faciebant,
constiterunt muti, audientes quidem *ejus* vocem,
8 neminem autem conspicientes. Surrexit autem
Saulus e terra; apertisque oculis suis, neminem
videbat: manu vero ductum eum introduxerunt
9 Damascum. Fuitque tribus diebus non videns,
et non edit, neque bibit.
10 ERAT autem quidam discipulus Damasci, no-
mine Ananias; ad quem dixit per visionem Do-
minus, Anania. Et ille ait, Ecce, ego *adsum*,
11 Domine. Tum Dominus ad eum, Surge, et pro-
ficiscere in vicum qui vocatur Rectus, et quære
in domo Judæ Saulum *quendam* nomine, Tar-
12 sensem; ecce enim, orat: et vidit per visionem

virum, Ananiam nomine, introeuntem et impo-
nentem sibi manum, ut visum reciperet.
13 Respondit autem Ananias, Domine, audivi ex
multis de viro isto, quot malis affecerit sanctos
14 tuos Hierosolymis. Quinetiam hoc loco habet
potestatem a primariis sacerdotibus vinciendi om-
nes qui invocant nomen tuum.
15 Dixit autem ad eum Dominus, Proficiscere:
nam instrumentum electum est mihi iste, ut por-
tet nomen meum in conspectum gentium, et re-
16 gum, et filiorum Israel: ego enim ei præmon-
strabo quam multa oporteat ipsum pro nomine
meo pati.
17 Abiit igitur Ananias, et introivit domum illam,
et impositis ipsi manibus, dixit, Saul frater, Do-
minus misit me, (Jesus, *inquam*, qui visus est
tibi in via qua veniebas,) ut visum recipias et
implearis Spiritu Sancto.
18 Statim autem deciderunt ab oculis ejus quasi
squamæ, et visum recepit illico: ac surgens ba-
19 ptizatus est. Quumque cepisset cibum, corrobo-
ratus est.
FUIT autem Saulus cum discipulis qui erant
20 Damasci, per dies aliquot. Et statim in syna-
gogis prædicavit Christum, *nempe* eum esse Fi-
21 lium illum Dei. Obstupescebant autem omnes
qui eum audiebant, et dicebant, Nonne hic est
qui perdidit Hierosolymis eos qui invocabant
nomen istud; et huc idcirco venit, ut vinctos eos
22 adduceret ad primarios sacerdotes? Saulus au-
tem magis sese corroborabat, et confundebat
Judæos qui habitabant Damasci, collatis testimo-
niis demonstrans eum esse Christum illum.
23 Expletis autem multis diebus, ceperunt simul
24 Judæi consilium illum interimendi. Sed intelle-
ctæ sunt Saulo insidiæ eorum: adservabant autem

25 portas die ac nocte, ut eum interimerent. Acceptum igitur eum discipuli nocte, per murum demiserunt, fune submissum in sporta.
26 QUUM vero Saulus advenisset Hierosolymam, tentabat se propius adjungere discipulis; sed omnes metuebant eum, non credentes eum esse di-
27 scipulum. Barnabas autem acceptum eum duxit ad apostolos, et *ipse* narravit eis quomodo in via vidisset Dominum, et quod locutus esset ei, et quomodo Damasci libere locutus esset in nomine Jesu.
28 Versabatur ergo cum eis Hierosolymis. 29 Et libere in nomine Domini Jesu loquebatur, et disceptabat adversus Græcos: illi vero conabantur
30 eum interimere. Quod quum cognovissent fratres, deduxerunt eum Cæsaream, et emiserunt Tarsum.
31 ECCLESIÆ igitur per totam Judæam et Galilæam et Samariam habentes pacem, ædificabantur; et pergentes *in* timore Domini, *et* consolatione Sancti Spiritus, multiplicabantur.
32 FACTUM est autem ut Petrus, per omnes pertransiens, deveniret etiam ad sanctos qui ha-
33 bitabant Lyddæ. Reperit autem illic quendam nomine Æneam, ab annis jam octo decumbentem
34 in grabato, qui erat paralyticus: et dixit ei Petrus, Ænea, sanat te Jesus Christus: surge, et
35 sterne tibi ipsi. *Is* autem statim surrexit. Et viderunt eum omnes qui incolebant Lyddam et Sarona, qui converterunt *se* ad Dominum.
36 JOPPÆ vero fuit quædam discipula nomine Tabitha, quæ, si interpreteris, dicitur Caprea: hæc erat dives operum bonorum et eleemosynarum
37 quas præstabat. Factum est autem per illos dies, ut illa ex infirmitate moreretur: quam, quum la-
38 vissent, posuerunt in cœnaculo. Quum autem

Lydda esset prope Joppen, disciPuli, audito Pe-
trum illic esse, duos viros miserunt ad eum, ro-
gantes ne cunctaretur usque ad ipsos transire.
39 Exsurgens igitur Petrus venit cum eis: quem,
quum advenisset, adduxerunt in cœnaculum: et
adstiterunt ei omnes viduæ, flentes, et ostenden-
tes tunicas et vestimenta quæ Dorcas faciebat,
40 quum una cum ipsis esset. Ejectis autem omni-
bus foras, Petrus, positis genibus, oravit: et con-
versus ad corpus, dixit, Tabitha, surge. Illa vero
41 aperuit oculos suos, et viso Petro resedit. Data
autem ei manu *Petrus* erexit eam; et vocatis
sanctis ac viduis eam vivam repræsentavit.
42 Id autem innotuit per totam Joppen, et multi
43 crediderunt in Dominum. Factumque est ut dies
non paucos maneret *Petrus* Joppæ, apud Simo-
nem quendam coriarium.
10 PORRO quidam erat Cæsareæ, nomine Cor-
nelius, centurio ex legione quæ vocatur Italica,
2 pius ac timens Deum, cum tota domo sua, et
præstans eleemosynas multas populo.
3 Qui quum assidue deprecaretur Deum, vidit
per visionem manifeste, quasi hora diei nona,
angelum Dei introeuntem et dicentem ipsi, Cor-
4 neli: at ille, intentis oculis in eum et expavefa-
ctus, dixit, Quid est, Domine? Dixit autem ei,
Orationes tuæ et eleemosynæ tuæ ascenderunt
5 in memoriam in Dei conspectu. Nunc igitur
mitte aliquos Joppam, et accerse Simonem qui
6 cognominatur Petrus. Is diversatur apud Simo-
nem quendam coriarium, cui est domus apud
mare: is dicet tibi quid te oporteat facere.
7 Ut autem discessit angelus qui loquebatur Cor-
nelio, vocavit duos ex famulis suis, et militem
8 pium ex iis qui cum ipso erant assidui: et quum
eis exposuisset omnia, misit eos Joppam.

9 Postridie vero illis iter facientibus et appro-
pinquantibus urbi, ascendit Petrus in solarium ut
10 oraret, circa horam sextam. Factum est autem
ut valde esuriret, voluitque capere cibum: paran-
tibus igitur illis, incidit in eum mentis excessus.
11 Conspexitque cœlum apertum, ac descendens ad
se vas quoddam ut linteum magnum, quatuor ex-
tremis devinctum, quod demittebatur in terram;
12 in quo erant quævis quadrupedia terræ, et feræ,
13 et reptilia, et volucres cœli. Et exstitit vox ad
14 eum, Surge, Petre, macta et ede. Ait autem
Petrus, Nequaquam, Domine: nunquam enim edi
15 quicquam pollutum vel impurum. Tum vox rur-
sus ad eum secundo, Quæ Deus purificavit, tu ne
16 polluito. Hoc autem factum est ter: et rursum
receptum est vas in cœlum.

17 Quum autem apud se Petrus hæsitaret, *cogi-
tans* quodnam esset visum illud quod viderat, tum
ecce, viri qui missi fuerant a Cornelio, percon-
tati de domo Simonis, supervenerunt ad vestibu-
18 lum; et evocato *quopiam*, percontati sunt an
Simon, qui cognominaretur Petrus, illic diversa-
retur?

19 Petro vero cogitante de visione, dixit ei Spi-
20 ritus, Ecce, tres viri quærunt te. Surgens itaque
descende, et nihil addubitans proficiscere cum
eis: nam ego eos misi.

21 Quum descendisset ergo Petrus ad viros illos
qui ad ipsum missi fuerant a Cornelio, dixit,
Ecce, ego *is* sum quem quæritis: quæ causa est
propter quam adestis?

22 Ipsi vero dixerunt, Cornelius centurio, vir ju-
stus et timens Deum, et ornatus testimonio totius
gentis Judæorum, divinitus admonitus est ab an-
gelo sancto, ut accerseret te domum suam, et
abs te quædam audiret.

23 Intro vocatos igitur eos accepit hospitio. Po-
stridie vero Petrus abiit cum eis, et quidam ex
24 fratribus Joppensibus comitati sunt eum. Et al-
tero post die introierunt Cæsaream. Cornelius
autem exspectabat eos, convocatis cognatis suis
et necessariis amicis.
25 Ut autem factum est ut introiret Petrus, oc-
currens ei Cornelius et accidens ad ejus pedes,
adoravit.
26 Petrus vero erexit eum, dicens, Surge: et ego
ipse homo sum.
27 Et colloquens cum eo, ingressus est, invenit-
28 que multos qui convenerant: dixitque eis, Vos
scitis Judæo nefas esse propius adjungere se aut
accedere ad alienigenam: sed mihi ostendit Deus,
ne quem pollutum vel impurum hominem dice-
29 rem. Quapropter etiam nihil oblocutus veni ac-
cersitus. Percontor, igitur, qua ratione me ac-
cersiveritis?
30 Tum Cornelius ait, Nudiusquartus usque ad
hanc horam eram jejunus, et hora nona orabam
domi meæ; et ecce, quidam stetit ob oculos
31 meos, veste splendida: dixitque, Corneli, exau-
ditæ sunt orationes tuæ, et eleemosynæ tuæ in
32 memoriam venerunt in conspectu Dei. Mitte
ergo Joppam, et accerse Simonem qui cognomi-
natur Petrus: hic diversatur in ædibus Simonis
coriarii, apud mare: qui, quum advenerit, loque-
33 tur tibi. Eodem igitur *momento* misi ad te: et
tu bene fecisti qui adveneris. Nunc ergo omnes
nos in conspectu Dei adsumus, ut audiamus om-
nia quæ tibi præcepta sunt a Deo.
34 Petrus autem, ore aperto, dixit, Vere depre-
35 hendo Deum non respicere ad personam: sed in
quavis gente acceptum ei esse quemvis qui eum
36 timeat, et operam det justitiæ. Quem sermonem

significavit filiis Israelis, evangelizans pacem per
37 Jesum Christum, qui est omnium Dominus. Vos
nostis quod gestum est in tota Judæa, initio facto a Galilæa, post baptisma quod prædicavit
38 Joannes: ut Jesum illum a Nazaretha unxerit
Deus Spiritu Sancto et potentia, qui obambulavit beneficiis afficiens, et sanans omnes sub diaboli potestatem redactos, quoniam Deus erat cum
39 eo. Et nos sumus testes omnium quæ in regione Judæorum et Hierosolymis fecit; quem
40 interemerunt suspensum in ligno. Hunc Deus excitavit tertio die, fecitque ut conspicuus fieret;
41 non toti populo, sed testibus quos ipse prius designaverat, *nimirum* nobis qui comedimus ac bibimus una cum eo, posteaquam resurrexit a
42 mortuis. Mandavit autem nobis ut prædicemus
populo, ac etiam atque etiam testificemur eum esse qui definitus sit a Deo judex vivorum ac
43 mortuorum. Huic etiam omnes prophetæ testimonium dant, remissionem peccatorum accepturum per nomen ejus quemvis qui crediderit in eum.
44 Adhuc loquente Petro verba ista, illapsus est
Spiritus Sanctus in omnes qui audiebant hunc
45 sermonem. Et fideles qui *erant* ex circumcisione, et venerant cum Petro, obstupuerunt, quod etiam in gentes effusum esset donum Spiritus
46 Sancti: audiebant enim eos loquentes linguis, ac
magnificantes Deum.
47 Tunc respondit Petrus, Num quis aquam prohibere potest, quominus *videlicet* baptizentur isti qui Spiritum Sanctum acceperunt sicut et nos?
48 Et præcepit eos baptizari in nomen Domini. Tunc
rogaverunt eum ut *ibi* permaneret ad dies aliquot.
11 Audierunt autem apostoli et fratres qui erant
in Judæa, gentes etiam recepisse sermonem Dei.
2 Quum igitur ascendisset Petrus Hierosolymam,

disceptarunt adversus eum qui *erant* ex circum-
3 cisione, dicentes, Ad viros præputium habentes
introisti, et una edisti cum eis.
4 Exorsus autem Petrus, *omnia* exposuit eis or-
5 dine, dicens, Ego eram in civitate Joppa orans:
et visum in mentis excessu vidi, *nempe* descen-
dens vas quoddam, ceu linteum magnum, quod
quatuor extremis demittebatur e cœlo, et ad me
6 usque venit. In quod quum intendissem oculos,
animadverti, et vidi quadrupedia terræ, et feras,
7 et reptilia, et volucres cœli. Audivi autem vo-
cem dicentem mihi, Surge, Petre, macta et ede.
8 Dixi vero, Nequaquam, Domine: nam nihil com-
mune aut impurum unquam introivit in os meum.
9 Respondit autem mihi vox secundo e cœlo, Quæ
10 Deus purificavit, tu ne polluito. Idque ter factum
est, et rursus omnia sursum retracta sunt in cœ-
11 lum. Tum, ecce, eodem momento tres viri super-
venerunt in ædes in quibus eram, Cæsarea missi
12 ad me. Dixit vero mihi Spiritus, ut irem cum
eis, nihil addubitans. Venerunt autem mecum
etiam sex isti fratres, et ingressi sumus domum
13 viri illius: qui renunciavit nobis quomodo vidis-
set angelum domi suæ, qui adstitisset ac dixisset
ipsi, Mitte aliquos Joppam, et accerse Simonem
14 qui cognominatur Petrus: qui tibi ea dicturus est,
15 per quæ tu serveris et tota domus tua. Quum
autem cœpissem loqui, illapsus est Spiritus San-
ctus in eos, quemadmodum et in nos in principio.
16 Recordatus sum vero illius dicti Domini, quum
diceret, Joannes quidem baptizavit aqua, vos
17 vero baptizabimini Spiritu Sancto. Postquam igi-
tur par illud donum dedit eis Deus, ut et nobis,
quum crediderunt in Dominum Jesum Christum,
quis eram ego qui Deum possem inhibere?
18 His autem auditis quieverunt, et glorificaverunt

Deum, dicentes, Nempe etiam gentibus Deus re-
sipiscentiam dedit ad vitam.
19 CETERUM qui dispersi fuerant ex afflictione
orta ob Stephanum, transierunt usque in Phœni-
ciam, et Cyprum, et Antiochiam, nemini loquen-
20 tes sermonem *Dei*, nisi solis Judæis. Erant au-
tem quidam Cyprii et Cyrenenses, qui ingressi
Antiochiam, locuti sunt Græcis, evangelizantes
21 Dominum Jesum. Fuit autem manus Domini cum
eis: multusque numerus, fide ipsis habita, con-
versus est ad Dominum.
22 Pervenit autem hic rumor ad aures ecclesiæ
quæ erat Hierosolymis: miserunt igitur Barnabam
23 ut pergeret Antiochiam usque. Qui quum adve-
nisset et vidisset gratiam Dei, gavisus est, et
hortatus est omnes ut proposito cordis permane-
24 rent cum Domino: nam erat vir bonus, et plenus
Spiritu Sancto et fide: et adjuncta est non parva
turba Domino.
25 Abiit autem Barnabas Tarsum, ut requireret
26 Saulum: et eum inventum duxit Antiochiam. Fa-
ctumque est ut annum totum congregarentur in
ecclesia, docerentque turbam non parvam: et di-
scipuli nominarentur primum Antiochiæ Christiani.
27 Per id tempus autem descenderunt Hierosoly-
28 mis prophetæ Antiochiam. Et unus eorum sur-
gens, nomine Agabus, significavit per Spiritum,
famem magnam futuram in toto terrarum orbe:
29 quæ etiam fuit sub Claudio Cæsare. Singuli vero
discipulorum, prout cuique suppetebat, decreve-
runt subministrationis causa mittere *aliquid* fra-
30 tribus habitantibus in Judæa. Quod et fecerunt,
mittentes ad seniores per manum Barnabæ et
Sauli.
12 CETERUM per id tempus injectis rex Hero-
des manibus, male accepit nonnullos ex ecclesia.

2 Interemit autem Jacobum fratrem Joannis gladio.
3 Et quum vidisset *hoc* placere Judæis, perrexit
comprehendere etiam Petrum: (erant autem dies
4 azymorum:) quem etiam prehensum, conjecit in
carcerem, traditum quatuor quaternionibus mili-
tum, ut eum custodirent: volens eum post Pascha
5 producere populo. Petrus igitur asservabatur in
carcere: orationes autem assiduæ fiebant ab ec-
clesia ad Deum pro ipso.
6 Quum vero producturus esset eum Herodes,
nocte illa dormiebat Petrus inter duos milites,
vinctus catenis duabus, et custodes ante ostium
7 observabant carcerem. Et ecce, angelus Domini
supervenit, et lux splenduit in carcere: et pul-
sato latere Petri, excitavit eum, dicens, Surge
8 cito. Et exciderunt ei catenæ ex manibus. Dixit-
que ei angelus, Præcinge *te*, et subliga sandalia
tua. Fecit autem ita. Tum *ille* dixit ei, Amici-
9 tor pallio tuo, et sequere me. Itaque egressus
Petrus sequebatur eum, nec sciebat verum esse
quod fiebat per angelum, sed putabat *se* visum
10 *aliquod* cernere. Quum autem transivissent pri-
mam ac secundam custodiam, venerunt ad portam
Ferream, quæ ducit in civitatem, quæ sua sponte
aperta est eis: et egressi progressi sunt per vi-
cum unum; et statim abscessit angelus ab eo.
11 Tum Petrus ad se reversus dixit, Nunc vere agno-
sco Dominum emisisse angelum suum, et eruisse
me e manu Herodis, et ex omni exspectatione
12 populi Judæorum. Et *re* apud se considerata,
venit domum Mariæ matris Joannis, qui cogno-
minabatur Marcus, ubi erant non pauci congre-
13 gati et orantes. Quum pulsasset autem Petrus
ostium vestibuli, prodiit puella ut subauscultaret,
14 nomine Rhode. Quæ agnita voce Petri, præ
gaudio non aperuit vestibulum, sed intro currens

15 renunciavit adstare Petrum ante vestibulum. Illi
vero dixerunt ei, Insanis. Illa autem asseverabat
ita se *rem* habere. At illi dicebant, Angelus
16 ejus est. Petrus vero *ibi* perseverabat pulsare:
quum autem aperuissent, viderunt eum, et per-
17 culsi fuerunt. *Ipse* vero manu postulato ab ipsis
silentio, narravit eis quomodo Dominus se edu-
xisset e carcere: dixitque, Renunciate ista Jacobo
et fratribus. Et egressus, profectus est in alium
locum.
18 Orto autem die fuit tumultus non parvus inter
19 milites quidnam factum esset Petro. Herodes
vero, quum eum requisivisset, et non invenisset,
quæstione de custodibus habita, jussit *eos* ad sup-
plicium rapi; et quum descendisset a Judæa Cæ-
saream, *ibi* commoratus est.
20 Herodes autem infenso animo erat in Tyrios
et Sidonios: et illi concorditer venerunt ad eum,
et persuaso Blasto, qui præerat cubiculo regis,
petebant pacem; eo quod aleretur regio ipsorum
21 ex regis *ditione*. Statuto autem die, Herodes,
indutus veste regia, et considens pro tribunali,
22 concionabatur ad eos. Populus vero acclamabat,
23 Vox Dei, et non hominis. Illico vero percussit
eum angelus Domini, eo quod non tribuisset glo-
riam Deo: et erosus a vermibus, exanimatus est.
24 Sermo vero Domini crescebat ac multiplica-
25 batur. Barnabas autem et Saulus reversi sunt
Hierosolymis, expleto ministerio, simul assumpto
etiam Joanne qui cognominabatur Marcus.

13 ERANT autem Antiochiæ in ecclesia quæ *illic*
erat, quidam prophetæ et doctores, Barnabas, et
Simeon qui vocabatur Niger, et Lucius Cyrenæus,
et Manahen qui fuerat una cum Herode tetrarcha
2 educatus, et Saulus. Illis autem sacram suam

functionem obeuntibus Domino et jejunantibus,
dixit Spiritus Sanctus, Separate mihi Barnabam
3 et Saulum ad opus ad quod eos advocavi. Quum
ergo jejunassent, et orassent et imposuissent eis
manus, dimiserunt *eos*.
4 Ipsi igitur emissi a Spiritu Sancto, descende-
runt Seleuciam; et illinc abnavigarunt Cyprum.
5 Quumque pervenissent Salamina, annunciarunt
sermonem Dei in synagogis Judæorum: habebant
autem etiam Joannem subservientem *ipsis*.
6 Peragrata vero insula Paphum usque, invene-
runt quendam magum pseudoprophetam Judæum,
7 cui nomen *erat* Barjesu: qui erat cum propræ-
tore Sergio Paulo, viro intelligente. Hic, advo-
catis Barnaba et Saulo, expetivit audire sermonem
8 Dei. Obsistebat autem eis Elymas, *id est* magus
(ita enim explicatur nomen ejus), studens avertere
proprætorem a fide.
9 Saulus autem (qui et Paulus) repletus Spiritu
10 Sancto, intentis in eum oculis, dixit, O plene
omni dolo, et ad quodvis scelus propensione, fili
diaboli, hostis omnis justitiæ, non cessabis per-
11 vertere vias Domini rectas? Nunc igitur, ecce,
manus Domini adversum te; erisque cæcus, non
videns solem ad tempus constitutum.
Illico vero incidit in eum caligo ac tenebræ:
et circumiens, quærebat qui se manu prehensum
12 ducerent. Tunc proprætor, quum vidisset quod
factum fuerat, credidit, perculsus super doctrina
Domini.
13 Provecti vero Papho Paulus et qui cum eo
erant, venerunt Pergen Pamphyliæ *urbem*: Jo-
annes vero abscedens ab eis, reversus est Hiero-
solymam.
14 AT ipsi progressi Perga, venerunt Antiochiam
urbem Pisidiæ, et ingressi synagogam die sab-

15 bati, consederunt. Post lectionem autem legis
et prophetarum, miserunt præfecti synagogæ ad
eos, dicentes, Viri fratres, siquis est in vobis
sermo exhortationis ad populum, dicite.
16 ASSURGENS igitur Paulus, manu silentio postu-
lato, dixit, Viri Israelitæ, et qui timetis Deum,
17 audite. Deus ille populi hujus Israelis elegit pa-
tres nostros, et populum sursum evexit, quum
commorarentur in terra Ægypti, et ex ea eduxit
18 eos elato brachio. Et circiter quadraginta anno-
rum tempus mores eorum pertulit in deserto.
19 Et quum delevisset septem gentes in terra Cha-
20 naan, sorte distribuit eis terram earum. Et po-
stea annis circiter quadringentis quinquaginta
dedit judices, usque ad Samuelem prophetam.
21 Et exinde petierunt regem: deditque eis Deus
Saulem filium Cis, virum ex tribu Benjamin, an-
22 nis quadraginta. Et amoto illo, excitavit eis Da-
videm in regem, cui etiam testimonio dato dixit,
Inveni Davidem *filium* Jesse, virum secundum
cor meum, qui exsequetur omnes voluntates meas.
23 Hujus e semine Deus secundum promissionem
24 excitavit Israeli Servatorem Jesum; quum ante
prædicasset Joannes præiens ipsius ingressui, ba-
25 ptismum resipiscentiæ toti populo Israelis. Quum
autem expleret Joannes cursum, dixit, Quem me
suspicamini esse? non *is* sum ego; sed ecce, ve-
nit post me, cujus pedum soleam non sum dignus
qui solvam.
26 Viri fratres, filii generis Abrahami, et qui in-
ter vos timetis Deum, vobis sermo salutis hujus
27 missus est. Qui enim habitabant Hierosolymis,
et primores eorum, quum hunc ignorarent, tum
voces prophetarum, quæ per omne sabbatum le-
28 guntur, eo damnato, impleverunt. Tum nulla
causa mortis inventa, petierunt a Pilato ut interi-

29 meretur. Quum vero perfecissent omnia quæ de
eo scripta sunt, detractum e ligno posuerunt in
30 monumento. Deus autem suscitavit eum ex mor-
31 tuis. Qui conspectus est per dies multos iis qui
simul ascenderant cum eo a Galilæa Hierosoly-
32 mam, suntque testes ejus apud populum. Et nos
vobis evangelizamus eam promissionem quæ pa-
tribus facta est, Deum videlicet eam implevisse
33 filiis illorum, *id est* nobis, suscitato Jesu: ut etiam
in Psalmo secundo scriptum est, Filius meus
34 es tu, ego hodie genui te. Quod autem su-
scitaverit eum ex mortuis, non amplius reversu-
rum in sepulcrum, ita dixit, Dabo vobis firmas
35 illas Davidis beneficentias. Ideo et alias
dicit, Non sines Sanctum illum tuum sen-
36 tire corruptionem. Nam David quidem, post-
quam ætate sua inservivit Dei consilio, obdor-
mivit, et appositus est patribus suis, sensitque
37 corruptionem. At is quem Deus excitavit, non
sensit corruptionem.
38 Notum igitur sit vobis, fratres, annunciari vo-
39 bis remissionem peccatorum per istum: et ab
omnibus a quibus non potuistis per legem Mosis
justificari, quemvis credentem per hunc justificari.
40 Videte ergo ne vobis superveniat quod dictum
41 est in prophetis, Videte, o contemptores,
et admiramini, et disparete; quia opus
operor ego diebus vestris, opus quod
non credetis, si quis enarraverit vobis.
42 Egressis autem *eis* e synagoga Judæorum, ro-
garunt gentes ut intra proxime sequens sabbatum
43 exponerentur sibi hæc verba. Solutoque con-
ventu, secuti sunt multi ex Judæis et religiosis
proselytis Paulum ac Barnabam: qui alloquentes
eos, persuaserunt eis ut permanerent in gratia Dei.
44 Sequente vero sabbato urbs prope tota con-

45 gregata fuit ad audiendum sermonem Dei. Visa
autem turba, Judæi repleti sunt invidia: et con-
tradicebant iis quæ a Paulo dicebantur, contra-
dicentes ac blasphemantes.
46 Tunc loquendi libertate usi Paulus ac Barna-
bas, dixerunt, Vobis necesse fuit primum exponi
sermonem Dei: postquam autem illum repellitis,
et indignos vos ipsos decernitis æterna vita, ecce,
47 convertimus nos ad gentes. Ita enim nobis præ-
cepit Dominus, *dicens*, Constitui te ut sis
lux gentium, ut sis saluti usque ad ulti-
mas terras.
48 Gentes autem hæc audientes, gavisæ sunt, et
laudibus extulerunt sermonem Domini: et credi-
derunt quotquot erant ordinati ad vitam æternam.
49 Perferebatur autem sermo Domini per totam
50 illam regionem. Judæi vero exstimularunt muli-
eres religiosas et honoratas, et primos urbis, et
excitarunt persecutionem in Paulum ac Barnabam,
51 ejeceruntque eos e finibus suis. At illi, excusso
pulvere pedum suorum in eos, venerunt Iconium.
52 Discipuli vero replebantur gaudio et Spiritu
Sancto.
14 Factum est autem itidem Iconii, ut introirent
synagogam Judæorum, et ita loquerentur, ut cre-
deret Judæorum simul et Græcorum magna mul-
2 titudo. Judæi vero, qui non obedierunt *sermoni*,
incitarunt et male affectos reddiderunt animos
3 gentium adversus fratres. Aliquantum igitur tem-
pus *ibi* commorati sunt, libere loquentes, freti
Domino, qui testimonium dabat sermoni gratiæ
suæ, dabatque ut signa et prodigia ederentur per
manus eorum.
4 Scissa est autem multitudo urbis: et alii qui-
5 dem erant a Judæis, alii vero ab apostolis. Quum
autem factus esset impetus gentium ac Judæorum,

una cum suis primoribus, ad eos contumeliis af-
6 ficiendos et lapidandos, re inter se animadversa,
perfugerunt in civitates Lycaoniæ, Lystram et
7 Derben, et circumjacentem regionem: et illic
evangelizaverunt.
8 QUIDAM autem vir Lystris captus pedibus
sedebat, claudus ab utero matris suæ, qui nun-
9 quam ambulaverat: hic audivit Paulum loquen-
tem: qui quum intendisset in eum oculos, et vi-
10 disset quod fidem haberet *se* liberatum iri, dixit
voce magna, Surge in pedes tuos rectus. At *ille*
et exsiliit et ambulavit.
11 Turba vero quum vidisset quod fecerat Paulus,
sustulerunt vocem suam, Lycaonice dicentes, Dii
12 assimilati hominibus descenderunt ad nos. Voca-
bantque Barnabam, Jovem; Paulum vero Mercu-
rium, quoniam is præibat in loquendo.
13 Sacerdos autem Jovis collocati ante illorum
urbem, quum tauros vittatos ad vestibula addu-
14 xisset, volebat cum turba sacrificare. Quod quum
audissent apostoli Barnabas et Paulus, diruptis
15 palliis suis insilierunt in turbam, clamantes, ac
dicentes, Viri, cur ista facitis? nos quoque sumus
homines iisdem quibus vos affectionibus obnoxii,
annunciantes, ut a vanis istis rebus convertatis
vos ad Deum illum vivum, qui fecit cœlum, et
16 terram, et mare, et omnia quæ in eis sunt: qui-
que præteritis ætatibus sivit omnes gentes suis
17 ipsarum viis incedere. Quanquam non passus est
se *esse* expertem testimonii, bona tribuendo, dans
nobis cœlitus pluvias ac præstituta tempora fru-
ctibus perferendis apta, implens cibo et oblecta-
tione corda nostra.
18 Et hæc dicentes, vix compescuerunt turbam,
ne ipsis sacrificaret.
19 SUPERVENERUNT autem quidam Judæi Antio-

chia et Iconio, qui, persuasa turba, Paulum la-
pidatum traxerunt extra urbem, existimantes eum
20 mortuum esse. Quum autem circumstetissent eum
disciPuli, surrexit, et ingressus est urbem; et po-
stridie egressus venit Derben cum Barnaba.
21 Quumque evangelizassent urbi illi, et discipulos
multos adjunxissent, reversi sunt Lystram, et Ico-
22 nium, et Antiochiam: confirmantes animos disci-
pulorum, hortantes ut permanerent in fide, et
dicentes oportere per multas afflictiones nos in-
gredi in regnum Dei.
23 Quumque ipsis per suffragia creassent per sin-
gulas ecclesias presbyteros, et orassent cum je-
juniis, commendarunt eos Domino, in quem cre-
diderant.
24 Peragrataque Pisidia, venerunt in Pamphyliam.
25 Ac Pergæ locuti *Domini* sermonem, descende-
26 runt Attaliam. Et illinc enavigarunt Antiochiam,
unde fuerant commendati gratiæ Dei ad opus
quod expleverant.
27 Quum autem venissent et congregassent eccle-
siam, retulerunt quanta Deus per ipsos effecisset,
28 et eum aperuisse gentibus ostium fidei. Et com-
morati sunt illic non parvum tempus cum disci-
pulis.
15 PORRO quidam qui descenderant a Judæa,
docebant fratres, *et dicebant*, Nisi circumcida-
2 mini ritu Mosis, non potestis servari. Orta igi-
tur repugnantia et disceptatione non parva a
Paulo ac Barnaba adversus illos, constitutum fuit
ut ascenderent Paulus et Barnabas, et quidam
alii ex illis, ad apostolos ac presbyteros Hiero-
3 solymam, super hac quæstione. Illi ergo deducti
ab ecclesia, peragrarunt Phœnicem et Samariam,
narrantes conversionem gentium: et gaudio magno
4 affecerunt omnes fratres. Quum autem pervenis-

sent Hierosolymam, excepti sunt ab ecclesia et
ab apostolis ac presbyteris, et retulerunt quanta
Deus per ipsos effecisset.
5 Sed *(aiebant)* quidam surrexerunt ex hæresi
Pharisæorum qui crediderunt, dicentes, quod oporteat
ipsos circumcidere et *eis* mandare ut obser-
6 vent legem Mosis. Congregati sunt igitur apostoli
et presbyteri ut dispicerent de hac re.
7 Quum autem multa disceptatio fuisset, surgens
Petrus dixit eis, Viri fratres, vos scitis Deum
jampridem inter nos elegisse *me*, ut per os meum
audirent gentes sermonem evangelii, et crederent.
8 Et ille cordium cognitor Deus præbuit eis testimonium,
dato ipsis Spiritu Sancto, sicut et nobis:
9 nihilque discrevit inter nos et illos, fide *ab ipso*
10 purificatis cordibus eorum. Nunc ergo quid tentatis
Deum, ad imponendum jugum cervici discipulorum,
quod neque patres nostri neque nos
11 portare valuimus? Imo per gratiam Domini Jesu
Christi credimus nos servatum iri, quemadmodum
et illi.
12 Tacuit autem tota multitudo, et audiebant Barnabam
et Paulum exponentes quanta Deus edidisset
signa et prodigia per ipsos inter gentes.
13 Postquam autem ipsi conticuissent, respondit
14 Jacobus dicens, Viri fratres, audite me: Simeon
exposuit quomodo primum Deus respexerit *gen-*
15 *tes*, ut sumeret ex ipsis populum nomini suo. Et
huic *rei* consonant verba prophetarum, sicut scri-
16 ptum est: Post hæc revertar, et restaurabo
tabernaculum Davidis collapsum,
et ruinas ejus restaurabo et rursus eri-
17 gam illud: ut requirant reliqui homines
Dominum, et omnes gentes super quas
invocatum fuerit nomen meum, dicit Do-
18 minus qui facit hæc omnia. Nota sunt Deo

19 ab *omni* ævo omnia opera sua. Quamobrem ego
censeo non esse obturbandos eos qui ex gentibus
20 ad Deum se convertunt: sed ad eos scribendum,
ut abstineant a pollutis per simulacra, et scorta-
21 tione, et suffocatis rebus, et sanguine. Moses
enim ab ætatibus antiquis oppidatim habet qui
ipsum prædicent, quum in synagogis per singula
sabbata legatur.

22 Tunc visum est apostolis et presbyteris, cum
tota ecclesia, delectos ex sese viros mittere An-
tiochiam cum Paulo et Barnaba; *nempe*, Judam
qui cognominabatur Barsabas, et Silam, viros
23 primarios inter fratres: istis per eorum manum
scriptis: Apostoli et presbyteri et fratres, iis qui
sunt Antiochiæ et in Syria et in Cilicia fratribus,
24 qui *sunt* ex gentibus, salutem. Quoniam quos-
dam e nobis egressos audivimus vos turbasse
verbis, labefactantes animas vestras, dicentes,
Oportere vos circumcidi, et servare legem; qui-
25 bus *hoc* non edixeramus: visum est nobis con-
corditer coactis delectos viros mittere ad vos
26 cum dilectis nostris Barnaba et Paulo, hominibus
qui exposuerunt animas suas pro nomine Domini
27 nostri Jesu Christi. Misimus ergo Judam et Si-
lam, qui et ipsi *vobis* eadem verbis renunciarent.
28 Visum est enim Spiritui Sancto ac nobis, ne quid
amplius imponeremus vobis onus præter necessa-
29 ria ista; *videlicet*, ut abstineatis ab iis quæ sunt
immolata simulacris, et sanguine, et suffocato, et
scortatione: a quibus si vobis caveritis, bene age-
tis. Valete.

30 Illi igitur dimissi venerunt Antiochiam, et con-
31 gregata multitudine reddiderunt epistolam: quam
quum legissent, gavisi sunt super ea exhortatione.
32 Judas quoque et Silas, quum essent et ipsi pro-
phetæ, multo sermone adhortati sunt, et confir-

33 marunt fratres. Quum autem egissent *illic* ali-
quamdiu, dimissi sunt cum pace a fratribus ad
34 apostolos. Silæ tamen visum est ibi manere.
35 Paulus autem et Barnabas commorati sunt Anti-
ochiæ, docentes et evangelizantes, cum aliis etiam
multis, sermonem Domini.
36 POST aliquot autem dies dixit Barnabæ Pau-
lus, Reversi invisamus fratres nostros oppidatim
in quibus annunciavimus sermonem Domini, *co-
gnituri* quomodo *se* habeant.
37 Barnabæ vero consilium erat assumere secum
38 Joannem, qui vocabatur Marcus. Paulus autem
æquum censebat eum non simul assumere, qui
abscessisset ab ipsis ex Pamphylia, nec eorum
39 comes in illo opere fuisset. Orta igitur fuit ex-
acerbatio, adeo ut alter ab altero abscesserint:
et Barnabas, assumpto Marco, navigarit in Cy-
40 prum: Paulus vero, allecto Sila, abiit, commen-
41 datus gratiæ Dei a fratribus: peragravitque Sy-
riam ac Ciliciam, confirmans ecclesias.
16 Devenit autem Derben et Lystram: et ecce,
discipulus quidam erat illic nomine Timotheus,
filius mulieris cujusdam Judææ fidelis, patris au-
2 tem Græci: huic dabant testimonium fratres qui
3 Lystris erant et Iconii. Eum *itaque* voluit Pau-
lus secum proficisci: et assumptum eum circum-
cidit, propter Judæos qui in illis locis erant:
sciebant enim omnes patrem ejus Græcum esse.
4 Prout autem pertransibant urbes, tradebant eis
observanda placita illa quæ decreta fuerant ab
apostolis et presbyteris qui Hierosolymis erant.
5 Itaque ecclesiæ confirmabantur fide, et exubera-
bant numero quotidie.
6 Phrygia autem peragrata et Galatica regione,
prohibiti a Spiritu Sancto loqui sermonem *Dei*
7 in Asia. Quum venissent in Mysiam, tentabant

ire versus Bithyniam: sed non sivit eos *ire* Spi-
8 ritus Jesu. Præterita igitur Mysia, descenderunt
Troada.
9 ET visum per noctem conspectum est Paulo:
vir Macedo quidam adstabat precans eum, et di-
cens, Transiens in Macedoniam, succurre nobis.
10 Ut autem hoc visum vidit, statim studuimus ab-
ire in Macedoniam, collatis argumentis colligentes
quod advocasset nos Dominus ut eis evangeliza-
11 remus. Provecti igitur Troade, rectum cursum
tenuimus Samothracem, et sequenti die Neapolin;
12 et illinc Philippos, quæ est prima hujus partis
Macedoniæ urbs, colonia. Commorati sumus au-
tem in ea urbe aliquot dies.
13 Et die sabbati egressi sumus ex urbe ad flu-
men, ubi solebat esse oratio: et quum consedis-
semus, allocuti sumus mulieres quæ convenerant.
14 Quædam autem mulier nomine Lydia, quæ pur-
puram vendebat ex urbe Thyatirorum, Deum co-
lens, *nos* audivit: cujus Dominus adaperuit cor,
15 ut attenderet iis quæ dicebantur a Paulo. Quum
autem baptizata esset, et domus ejus, rogavit
nos, dicens, Si judicastis me fidelem esse Domi-
no, ingressi domum meam, manete. Et adegit nos.
16 Factum est autem proficiscentibus nobis ad
orationem, ut ancillula quædam, habens spiritum
Pythonis, occurreret nobis, quæ quæstum magnum
17 præbebat dominis suis vaticinando: hæc subse-
cuta Paulum ac nos, clamabat, dicens, Isti homi-
nes servi sunt Dei illius altissimi, qui annunciant
18 vobis viam salutis. Hoc autem fecit ad multos
dies: sed moleste ferens Paulus, et sese conver-
tens, spiritui illi dixit, Mando tibi per nomen
Jesu Christi ut exeas ab ea. Exiit igitur eodem
illo momento.
19 Videntes autem illius *ancillulæ* domini abiisse

spem quæstus sui, prehensum Paulum et Silam
20 traxerunt in forum ad magistratus. Et quum per-
traxissent eos ad prætores, dixerunt, Homines
isti conturbant civitatem nostram, quum sint
21 Judæi: et annunciant ritus quos non licet no-
bis recipere, neque usurpare, quum simus Ro-
mani.
22 Una vero insurrexit turba adversus eos: et
prætores diruptis eorum vestibus jusserunt *eos*
23 virgis cædi. Et quum multas plagas eis imposu-
issent, conjecerunt *eos* in carcerem, additis man-
24 datis commentariensi ut tuto eos asservaret: qui,
tali accepto mandato, conjecit eos in intimum
carcerem, et pedes eorum adstrinxit numella.
25 Media autem nocte orantes Paulus et Silas
hymnos canebant Deo: et qui vincti erant exau-
26 diebant eos. Repente vero terræ motus magnus
exstitit, ita ut quaterentur fundamenta carceris:
et illico apertæ sunt omnes fores, et omnium
27 vincula laxata. Expergefactus autem commenta-
riensis, quum videret fores carceris apertas, stri-
cto gladio erat seipsum interfecturus, existimans
28 vinctos effugisse. Clamavit vero Paulus voce
magna, dicens, Nequid feceris tibi ipsi mali; om-
nes enim hic sumus.
29 Is autem petito lumine irrupit, et tremefactus
30 accidit Paulo et Silæ *ad pedes*. Et productis
ipsis foras, ait, Domini, quid me oportet facere
ut server?
31 At illi dixerunt, Crede in Dominum Jesum
32 Christum, et servaberis tu, ac domus tua. Et
locuti sunt ei sermonem Domini, et omnibus qui
erant domi ipsius.
33 *Ipse* vero illis assumptis ea ipsa hora noctis,
lavit *eorum* plagas: et baptizatus est ipse, et
34 omnes *domestici* illius illico. Et ipsis deductis

domum suam, apposuit mensam: et exsultavit
quod cum universa domo sua credidisset Deo.
35 Die autem exorto, prætores miserunt viatores,
36 qui dicerent, Dimitte homines illos. Renunciavit autem commentariensis hos sermones Paulo:
Miserunt, *inquit*, præfecti ut dimittamini: nunc
37 igitur egressi, ite in pace. Paulus autem dixit
eis, Cæsos nos publice, indicta causa, quum simus Romani, conjecerunt in carcerem: et nunc
clam nos ejiciunt? non profecto; sed veniant ipsi,
38 et nos educant. Renunciarunt autem prætoribus
viatores verba ista: metueruntque audito eos Ro-
39 manos esse. Et venientes precati sunt eos, et
40 eductos rogarunt ut egrederentur ex urbe. Egressi
autem e carcere introierunt ad Lydiam: et visis
fratribus, consolati sunt eos, et egressi sunt *ex urbe*.

17 ITINERE autem facto per Amphipolin et Apolloniam, venerunt Thessalonicam, ubi erat syna-
2 goga quædam Judæorum. Paulus vero, sicut
consueverat, introivit ad eos, et per sabbata tria
3 disseruit *cum* eis ex scripturis, explicans et ob
oculos ponens oportuisse Christum pati, et resurgere ex mortuis; et hunc Jesum, quem ego, *in-*
4 *quit*, annuncio vobis, esse Christum illum. Nonnulli igitur eorum assensi sunt, et consociati sunt
Paulo et Silæ, et religiosorum Græcorum multitudo magna, et ex mulieribus primariis non paucæ.
5 Sed invidia commoti Judæi qui *sermoni* non
paruerunt, assumptis quibusdam circumforaneis
viris malis, ac turba coacta, fecerunt ut civitas
tumultuaretur; et adorti domum Jasonis, stude-
6 bant eos adducere ad populum. Et quum non
invenissent eos, traxerunt Jasonem et quosdam
fratres ad civitatis magistratus, vociferantes, Isti
qui orbis terrarum statum subverterunt, etiam hic

7 adsunt: quos excepit Jason: qui omnes contra
edicta Cæsaris faciunt, regem alium dicentes esse,
nempe Jesum.
8 Commoverunt autem turbam et civitatis magi-
9 stratus hæc audientes. *Qui* tamen, quum satis
accepissent ab Jasone et reliquis, dimiserunt eos.
10 Fratres vero statim per noctem Paulum simul
et Silam emiserunt Berœam; qui quum advenis-
11 sent, ierunt in synagogam Judæorum. Iis autem
Judæis qui erant Thessalonicæ fuerunt isti gene-
rosiores; ut qui receperint sermonem cum omni
alacritate, quotidie examinantes scripturas an hæc
12 ita se haberent. Multi igitur crediderunt ex eis,
et Græcarum mulierum honoratarum et virorum
non pauci.
13 Ut autem cognoverunt Thessalonicenses Judæi,
Berœæ quoque annunciatum esse a Paulo sermo-
nem Dei, venerunt etiam illuc, concitantes tur-
14 bam. Sed tunc statim Paulum emiserunt fratres,
ut iret velut ad mare: Silas autem et Timotheus
15 remanserunt illic. Qui vero Paulum susceperant
tuto loco constituendum, deduxerunt eum Athe-
nas usque: et accepto præcepto ad Silam ac Ti-
motheum, ut quam citissime ad ipsum venirent,
abierunt.
16 PAULO vero Athenis illos exspectante, irrita-
batur spiritus ejus in ipso, quum conspiceret ur-
17 bem idolis refertam. Disserebat igitur in syna-
goga cum Judæis et religiosis, et in foro quoti-
die cum quibusvis obviis.
18 Quidam autem ex Epicureis et Stoicis philoso-
phis conflictabantur cum eo: et quidam dicebant,
Quid vult garrulus iste dicere? alii vero, Pere-
grinorum deorum videtur annunciator esse: quo-
niam Jesum et resurrectionem ipsis annunciabat.
19 Et prehensum eum duxerunt in Areopagum, di-

centes, Possumus*ne* scire quæ sit ista nova, de
20 qua tu loqueris, doctrina? Peregrina enim quæ-
dam infers auribus nostris: volumus ergo scire
21 quidnam ista sibi velint. (Ceterum Athenienses
omnes et inquilini peregrini nulli alii rei vaca-
bant, nisi ad dicendum aut audiendum aliquid
novi.)
22 Quum autem constitisset Paulus in medio Areo-
pago, dixit, Viri Athenienses, omnino conspicio
23 vos quasi religiosiores. Pertransiens enim et con-
templans sacra vestra, inveni etiam aram, cui
inscriptum erat, IGNOTO DEO. Quem ergo igno-
24 rantes colitis, hunc ego vobis annuncio. Deus
ille qui fecit mundum et omnia quæ in eo sunt,
quum sit cœli et terræ Dominus, in manufactis
25 templis non habitat: nec manibus hominum coli-
tur, alicujus rei egens, quum ipse det omnibus
26 vitam, et halitum, et omnia; fecitque ex uno san-
guine totam gentem hominum, ut habitaret super
universa superficie terræ, definitis præstitutis tem-
poribus, et positis terminis habitationis eorum;
27 ut quærerent Dominum, si forte palpando eum
invenirent; quanquam profecto non longe abest
28 ab unoquoque nostrum: in ipso enim vivimus, et
movemur, et sumus: sicut et quidam vestratium
poetarum dixerunt, Nam hujus progenies etiam
29 sumus. Progenies ergo Dei quum simus, non
debemus existimare auro et argento, aut lapidi,
sculpturæ artificii et excogitationis hominum, nu-
30 men esse simile. Deus igitur, temporibus istius
ignorantiæ connivendo dissimulatis, nunc denun-
31 ciat omnibus ubique hominibus ut resipiscant: eo
quod statuit diem quo juste judicaturus est or-
bem terrarum, per eum virum quem definiit, fide
ejus rei palam facta omnibus, quum illum ex
mortuis suscitaret.

32 Quum audissent autem resurrectionem mortuo-
rum, alii quidem sannis *eum* excipiebant, alii
vero dicebant, Audiemus te rursus de hac re.
33 Et ita Paulus exivit e medio eorum. 34 Quidam
vero ei sese adjunxerunt et crediderunt: in qui-
bus *fuit* et Dionysius Areopagita, et mulier no-
mine Damaris, et alii cum eis.
18 POSTEA Paulus, quum discessisset Athenis,
2 venit Corinthum: et reperto quodam Judæo, no-
mine Aquila, Pontico natione, qui nuper venerat
ex Italia, et Priscilla uxore ejus (eo quod edixis-
set Claudius, ut omnes Judæi Roma excederent)
3 venit ad eos. Et quia ejusdem erat artificii, habi-
tavit apud eos, et operabatur; erat enim ars il-
4 lorum conficere tabernacula. Disserebat autem
in synagoga omnibus sabbatis, et in suam sen-
tentiam adducebat tum Judæos, tum Græcos.
5 Ut autem advenerunt e Macedonia Silas et
Timotheus, constringebatur spiritu Paulus, etiam
atque etiam testificans Judæis Jesum *esse* Chri-
6 stum illum. Ipsis autem obsistentibus et blasphe-
mantibus, excussis vestibus dixit eis, Sanguis ve-
ster *esto* super caput vestrum: mundus ego ab
7 hoc tempore ad gentes proficiscar. Et digressus
illinc, introiit domum cujusdam nomine Justi, co-
lentis Deum, cujus domus erat confinis synagogæ.
8 Crispus autem præfectus synagogæ credidit Do-
mino cum tota domo sua: multique Corinthiorum
audientes credebant et baptizabantur.
9 Dixit autem Dominus nocte per visionem Paulo
10 Ne metue, sed loquere, et ne tacueris: nam ego
sum tecum, et nemo te invadet ut male te acci-
piat: quoniam populus est mihi multus in hac
11 urbe. Commoratus est itaque *illic* annum et sex
menses, docens apud eos sermonem Dei.
12 QUUM autem Gallio esset proconsul Achaiæ,

insurrexerunt concorditer Judæi in Paulum, et
13 adduxerunt eum ad tribunal, dicentes, Iste per-
suadet hominibus colere Deum contra legem.
14 Paulo vero os aperturo, dixit Gallio Judæis,
Si quid injuste factum esset, aut facinus scelera-
tum, o Judæi, quatenus ferret ratio vos suffer-
15 rem: sin vero quæstio est de sermone et nomi-
nibus, et lege vestrate, ipsi videritis: judex enim
16 ego istarum rerum esse nolo. Et abegit eos a
17 tribunali. Prehensum autem omnes Græci Sosthe-
nem præfectum synagogæ cædebant ante tribu-
nal: neque quicquam eorum Gallioni curæ erat.
18 Paulus vero quum adhuc *illic* permansisset
dies *satis* multos, valedicto fratribus, enavigavit
in Syriam, et cum eo Priscilla et Aquila, quum
totondisset caput Cenchreis: habebat enim votum.
19 Devenit autem Ephesum, et eos ibi dereliquit: ipse
vero ingressus synagogam, disseruit cum Judæis.
20 Rogantibus autem ipsis ut diutius apud ipsos
21 maneret, non annuit: sed valedixit eis, dicens,
Oportet omnino me diem festum qui instat agere
Hierosolymis: sed iterum revertar ad vos, Deo
22 volente. Et provectus est Epheso. Quumque de-
scendisset Cæsaream, ascendissetque *Hierosoly-
mam,* et salutasset ecclesiam, descendit Antio-
23 chiam. Et quum egisset *illic* aliquandiu temporis
abiit, pertransiens ordine Galaticam regionem et
Phrygiam, confirmans omnes discipulos.
24 JUDÆUS autem quidam, Apollos nomine, Ale-
xandrinus natione, vir eloquens, pervenit Ephe-
25 sum, potens in scripturis. Hic erat initiatus via
Domini; et fervens spiritu, loquebatur et docebat
diligenter ea quæ sunt Domini, sciens tantum
26 baptisma Joannis: cœpitque libere loqui in syna-
goga: quem auditum Aquila et Priscilla assum-
pserunt, et penitius ei exposuerunt viam Dei.

27 Quum autem vellet transire in Achaiam, fratres
eum adhortati, scripserunt discipulis ut excipe-
rent eum: qui quum advenisset, multum contulit
28 iis qui crediderant per gratiam: magna enim con-
tentione Judæos magis ac magis redarguebat pu-
blice, ostendens per scripturas Jesum esse Chri-
stum illum.

19 FACTUM est autem interim, dum Apollos
esset Corinthi, ut Paulus, peragratis superioribus
partibus, veniret Ephesum: ubi quum discipulos
2 quosdam invenisset, dixit eis, Num Spiritum San-
ctum accepistis posteaquam credidistis? Illi vero
dixerunt ei, Imo sitne Spiritus Sanctus, ne audi-
3 vimus quidem. Tunc dixit eis, In quid ergo ba-
ptizati estis? Ipsi vero dixerunt, In Joannis ba-
4 ptisma. Dixit autem Paulus, Joannes quidem
baptizavit baptismo resipiscentiæ, dicens populo,
ut in eum qui venturus erat post ipsum crede-
5 rent, hoc est, in Christum Jesum. Qui vero *il-
lum* audierunt, baptizati sunt in nomen Domini
6 Jesu. Et quum imposuisset eis manus Paulus,
venit Spiritus Sanctus in eos, et loquebantur lin-
7 guis, et prophetabant. Erant autem omnes isti
viri circiter duodecim.

8 *Ipse* porro ingressus synagogam, libere loque-
batur ad tres mensas disserens et suadens quæ
9 ad regnum Dei *pertinent*. Quum autem quidam
indurarentur, et obedire nollent *sermoni*, male
loquentes de via illa *Dei* in conspectu multitu-
dinis, abscedens ab illis, separavit discipulos,
quotidie disserens in schola Tyranni cujusdam.
10 Hoc autem factum est per biennium: *ita* ut om-
nes qui habitabant in Asia, tum Judæi tum Græci,
11 audierint sermonem Domini Jesu. Virtutesque
12 non vulgares edebat Deus per manus Pauli, *ita*
ut etiam ad ægrotantes deferrentur a corpore

ejus sudaria seu semicinctia, et discederent ab
eis morbi, et spiritus mali ab eis exirent.
13 Aggressi sunt vero quidam ex circulatoribus
Judæis exorcistis nominare super eos qui habebant spiritus malos, nomen Domini Jesu, dicentes,
Adjuramus vos per Jesum quem Paulus prædicat.
14 Erant autem quidam filii Scevæ Judæi primarii
15 sacerdotis septem, qui hoc faciebant. Respondens vero spiritus malus dixit, Jesum novi, et
16 Paulum scio; vos autem qui estis? Et insiliit
in eos homo in quo erat spiritus ille improbus,
et superatis illis, invaluit contra eos, ita ut nudi
et vulnerati effugerent ex domo illa.
17 Id vero innotuit omnibus tum Judæis tum
Græcis qui habitabant Ephesi: et incidit metus
in eos omnes, et magnificabatur nomen Domini
18 Jesu. Et multi eorum qui crediderant, veniebant
19 confitentes et indicantes facta sua. Non pauci
vero ex iis qui curiosa ista exercuerant, comportatos libros exusserunt in omnium conspectu:
quorum supputatis pretiis, repererunt denariorum
20 quinquaginta millia. Ita fortiter crescebat sermo
Domini, et invalescebat.
21 HIS autem impletis, induxit in animum Paulus, peragrata Macedonia et Achaia, proficisci
Hierosolymam, dicens, Postquam illic fuero,
22 oportet me Romam etiam videre. Missis vero
in Macedoniam duobus ex iis qui subserviebant
ei, *videlicet* Timotheo et Erasto, ipse substitit
ad tempus in Asia.
23 ORTUS est autem illo tempore tumultus non
24 parvus super via *Dei*. Nam quidam, nomine
Demetrius, signator argenti, qui faciebat templa
Dianæ argentea, præbebat artificibus non par-
25 vum quæstum: quibus ille congregatis, et istiusmodi rerum opificibus, dixit, Viri, scitis ex hoc

26 quæstu nostras esse copias: et spectatis et auditis
Paulum istum non solum Ephesinam, sed prope
totius Asiæ non parvam turbam persuadendo
avertisse, dicentem deos illos non esse qui ma-
27 nibus fiant. Non solum autem periculum est,
ne istud quod nobis est peculiare, nobis probro-
sum evadat, sed etiam ne magnæ deæ Dianæ
templum pro nihilo reputetur, futurumque sit ut
etiam destruatur majestas ejus, quam Asia tota
et orbis terrarum colit.

28 *His* autem auditis, pleni excandescentia, cla-
maverunt, dicentes, Magna *est* Diana Ephe-
29 siorum! Et impleta est civitas tota confusione:
et irruerunt concorditer in theatrum, correpto
Gaio et Aristarcho Macedonibus, sociis pere-
30 grinationis Pauli. Paulo vero volente prodire
ad populum, non siverunt eum *prodire* discipuli.
31 Sed et quidam ex Asiarchis, quum essent ei
amici, *nunciis* ad eum missis, rogarunt ne se
32 daret in theatrum. Alii igitur aliud clamitabant:
erat enim concio conturbata, et plerique ne-
33 sciebant cujus *rei* causa convenissent. Ex turba
vero *quidam* produxerunt Alexandrum, pro-
pellentibus eum Judæis. Alexander autem, manu
silentio postulato, volebat defensione uti apud
34 populum. Quem ut agnoverunt Judæum esse,
vox exstitit una ab omnibus *profecta*, quasi ad
horas duas clamitantibus, Magna est Diana Ephe-
siorum!

35 Tum scriba, quum sedasset turbam, dixit,
Viri Ephesii, quisnam est hominum qui nesciat
Ephesiorum urbem æedituam esse magnæ deæ
36 Dianæ, et a Jove delapsi *simulacri?* Quum
igitur istis non possit contradici, oportet vos
sedatos esse, nec quicquam præceps facere.
37 Adduxistis enim homines istos, neque sacrilegos,

38 neque blasphemantes deam vestram. Quod si
Demetrius, et qui cum eo sunt artifices, nego-
tium habent cum aliquo, agitur forum, et pro-
39 consules adsunt; alii alios postulanto. Siquid
autem de rebus aliis requiritis, in legitima con-
40 cione explicabitur. Nam periculum est ne postu-
lemur seditionis propter *diem* hodiernum, quum
nulla subsit causa ob quam possimus reddere
rationem concursus istius.
Et quum hæc dixisset, dimisit concionem.

20 Postquam vero cessavit tumultus, quum advo-
casset Paulus discipulos, et complexus esset,
2 abiit profecturus in Macedoniam. Quum autem
illas partes peragrasset, et hortatus illos fuisset
3 multo sermone, venit in Græciam. Et *ibi* peractis
mensibus tribus, quum ei in Syriam navigaturo
factæ fuissent a Judæis insidiæ, sententia fuit
4 reverti per Macedoniam. Comitatus autem eum
usque in Asiam Sopater Berœensis: ex Thessa-
lonicensibus vero, Aristarchus, et Secundus, et
5 Gaius Derbæus, et Timotheus: Asiani vero,
Tychicus et Trophimus, qui quum præivissent,
6 exspectarunt nos Troade. Nos vero enavigavimus
Philippis post dies Azymorum, et venimus ad
eos Troadem intra dies quinque; ubi commorati
sumus dies septem.
7 Primo autem die hebdomadis congregatis di-
scipulis ad frangendum panem, Paulus disserebat,
abiturus postridie, produxitque sermonem usque
8 in mediam noctem. Erant vero lucernæ non
9 paucæ in cœnaculo ubi erant congregati. Se-
dens autem quidam adolescens nomine Eutychus
in fenestra, obrutus somno profundo, quum
diutius dissereret Paulus, præ somno deturbatus,
decidit ex tertia contignatione deorsum: et sub-
10 latus est mortuus. Quum descendisset autem

Paulus prolapsus est in eum; et *eum* complexus
dixit, Ne tumultuamini: anima enim ejus in ipso
11 est. Quum igitur ascendisset, fregissetque panem
et cibum sumpsisset, aliquandiu collocutus usque
12 ad diluculum, ita *demum* digressus est. Adduxerunt
autem puerum viventem, et solatium
acceperunt non mediocre.

13 Nos vero progressi ad navem, provecti sumus
Assum, illinc recepturi Paulum: sic enim edixerat,
14 pedibus ipse iter facturus. Ut autem conjunxit
sese nobiscum apud Assum, recepto eo, veni-
15 mus Mitylenen. Et quum illinc enavigassemus,
sequenti die devenimus e regione Chii; postridie
vero appulimus Samum; et quum diversati esse-
mus apud Trogyllium, sequenti die venimus Mi-
16 letum. Decreverat enim Paulus præternavigare
Ephesum, ne ipsi contingeret tempus terere in
Asia: festinabat enim, ut, sic fieri posset, die
Pentecostes esset Hierosolymis.

17 MISSIS autem Mileto *nunciis* Ephesum,
18 accersivit presbyteros ecclesiæ: qui quum ad
ipsum venissent, dixit eis, Vos scitis quomodo
a primo die quo ingressus sum Asiam, vobiscum
19 per id omne tempus fuerim, serviens Domino
cum omni animi submissione, et multis lacrymis,
ac tentationibus, quæ mihi evenerunt in Judæ-
20 orum insidiis: uti nihil subterfugerim eorum quæ
vobis conducerent, quominus *ea* vobis annuncia-
21 rem, et docerem vos publice et domatim; etiam
atque etiam testificans Judæis simul et Græcis
conversionem ad Deum, et fidem quæ est in Do-
22 minum nostrum Jesum Christum. Et nunc ecce,
ego vinctus Spiritu proficiscor Hierosolymam,
23 ignorans quæ in ea mihi occurrent: nisi quod
Spiritus Sanctus oppidatim etiam atque etiam
testificatur, dicens, vincula et afflictiones me ma-

24 nere. Sed nullius rei habeo rationem, neque
vita mea mihi ipsi cara est, ut consummem cursum
meum cum gaudio, et ministerium quod
accepi a Domino Jesu, ad etiam atque etiam
testificandum evangelium gratiæ Dei.

25 Et nunc ecce, ego scio non amplius visuros
faciem meam ullos ex vobis omnibus, per quos
26 transivi prædicans regnum Dei. Ideo testor
vobis hodierno die, me purum esse a sanguine
27 omnium. Non enim subterfugi quominus annun-
28 ciarem vobis omne Dei consilium. Attendite
igitur *animum* ad vos ipsos, et totum gregem,
in quo vos Spiritus ille Sanctus constituit episcopos,
ad pascendam ecclesiam Dei, quam suo
29 illo proprio sanguine acquisivit. Ego enim istud
scio, lupos graves, non parcentes gregi, ingres-
30 suros esse ad vos post discessum meum. Et ex
vobisipsis exorituros qui loquantur perversa, ut
31 discipulos post se abstrahant. Ideo vigilate,
memores me per triennium nocte et die non
cessasse cum lacrymis admonere unumquemque.

32 Et nunc quoque, fratres, commendo vos Deo
et sermoni gratiæ ipsius; qui *quidem Deus* potest
vos superstruere, et dare vobis quod hæreditatis
jure possideatis cum sanctificatis omnibus.
33 Argentum vel aurum aut vestem nullius concu-
34 pivi. Imo ipsi nostis, usibus meis et iis qui
35 mecum sunt, manus istas ministrasse. In omnibus
ostendi vobis oportere sic laborando suscipere
infirmos, et meminisse verborum Domini Jesu,
ipsum *videlicet* dixisse, Beatum est dare potius
quam accipere.

36 Et quum hæc dixisset, positis genibus suis,
37 oravit cum illis omnibus. Non parvus autem
fletus omnium ortus est; et ruentes in collum
38 Pauli deosculabantur eum. Cruciati maxime ob

sermonem quem dixerat, ipsos non esse amplius
faciem ejus conspecturos: et deduxerunt eum ad
navim.

21 Ut autem provecti sumus, avulsi ab eis, recto
cursu venimus Coum, et sequenti die Rhodum, et
2 illinc Patara: et nacti navem trajicientem in
3 Phœniciam, *ea* conscensa, provecti sumus. Quum
autem cœpisset *nobis* apparere Cyprus, et eam
ad sinistram reliquissemus, navigavimus in Syriam,
et devecti sumus Tyrum: illic enim navis erat
4 suum onus expositura. Permansimus autem ibi-
dem dies septem, inventis discipulis; qui Paulo
dicebant per Spiritum, ne ascenderet Hierosoly-
mam.

5 Sed peractis illis diebus, abiimus, omnibus
deducentibus nos, cum uxoribus et liberis, extra
urbem usque: et positis genibus in litore ora-
6 vimus. Et alii alios complexi, conscendimus
navim: illi autem reversi sunt domum suam.
7 Nos vero navigatione perfecta devenimus Tyro
Ptolemaida; et salutatis fratribus, mansimus diem
unum apud eos.

8 Postridie vero egressi Paulus et nos qui cum
eo eramus, venimus Cæsaream: et ingressi do-
mum Philippi Evangelistæ (qui erat unus ex illis
9 septem), mansimus apud eum. Huic autem erant
quatuor filiæ virgines prophetantes.

10 Et quum *illic* permansissemus dies complures,
descendit ex Judæa quidam propheta nomine
11 Agabus; qui quum venisset ad nos, et sumpsisset
zonam Pauli, vinctis sibi manibus ac pedibus,
dixit, Hæc dicit Spiritus Sanctus, Virum cujus
est hæc zona ita vincient Hierosolymis Judæi,
12 tradentque in manus gentium. Ut vero ista
audivimus, rogabamus et nos et ejus loci incolæ,
13 ne ascenderet Hierosolymam. Sed respondit

Paulus, Quid facitis, flentes et emollientes cor
meum? Nam ego non solum vinciri, sed et
mori paratus sum Hierosolymis pro nomine Do-
14 mini Jesu. Quum igitur non assentiretur, acquie-
vimus, dicentes, Fiat Domini voluntas.
15 Porro post dies istos collectis sarcinis ascen-
16 dimus Hierosolymam. Venerunt autem simul
etiam *aliqui* ex discipulis Cæsarea nobiscum,
adducentes, apud quem diversaremur, Mnasonem
quendam Cyprium, antiquum discipulum.
17 QUUM igitur pervenissemus Hierosolymam,
18 libenter exceperunt nos fratres. Sequente vero
die introiit Paulus nobiscum ad Jacobum, et
19 omnes presbyteri adfuerunt. Quos complexus,
exposuit ordine singula quæ Deus fecerat inter
gentes per ipsius ministerium.
20 At illi, *his* auditis, glorificaverunt Dominum;
et dixerunt ei, Vides, frater, quot sint millia
Judæorum qui crediderunt; suntque omnes accensi
21 zelo legis. Audierunt autem de te ex aliorum
sermone, te defectionem a Mose docere omnes
qui inter gentes sunt Judæos, et dicere eos non
debere circumcidere filios, neque *secundum* ritus
22 ambulare. Quid est ergo? omnino oportet con-
venire multitudinem: audient enim te venisse.
23 Hoc igitur fac quod tibi dicimus: Sunt nobis
24 viri quatuor qui voto sese obstrinxerunt: his
assumptis, sanctificator cum eis, et adde ad eo-
rum sumptus, ut radant capita, et norint omnes
nihil esse eorum quæ de te auditione accepe-
runt; sed te quoque ita incedere ut legem ob-
25 serves. De iis autem qui crediderunt ex genti-
bus, nos scripsimus, et decrevimus nequid hujus-
modi observent, nisi ut caveant ab iis quæ sunt
immolata simulacris, et a sanguine, et rebus
suffocatis, et scortatione.

26 Tum Paulus, assumptis viris illis, sequente die
cum eis sanctificatus ingressus est in templum,
denuncians expletionem dierum sanctificationis,
usquedum oblata fuit pro unoquoque eorum
oblatio.
27 Quum autem septeni illi dies jam essent
finiendi, qui ex Asia *advenerant* Judæi ipsum
conspicati in templo, concitarunt totam turbam,
28 et injecerunt manus in eum, clamantes, Viri Is-
raelitæ, succurrite: hic ille homo est qui adver-
sus populum et legem et locum hunc omnes ubi-
que docet; atque adeo Græcos introduxit in
29 templum, et polluit sanctum locum istum. (Vide-
rant enim antea Trophimum Ephesium in urbe
cum eo, quem existimabant fuisse a Paulo intro-
ductum in templum.)
30 Commota est igitur urbs tota, et factus est
concursus populi: et prehensum Paulum traxe-
31 runt e templo: statimque clausæ sunt fores. Stu-
dentibus autem ipsis eum interficere, pervenit
rumor ad tribunum cohortis, totam Hierosolymam
32 conturbatam esse: qui eo ipso *momento*, acce-
ptis militibus ac centurionibus, decurrit ad illos.
At illi, quum vidissent tribunum et milites, ces-
sarunt cædere Paulum.
33 Tunc appropinquans tribunus prehendit eum,
ei jussit vinciri catenis duabus: et percontatus
34 est quisnam esset et quid fecisset. Alii autem
aliud vociferabantur in turba: et quum non posset
certum rescire propter tumultum, jussit eum duci
35 in castra. Quum igitur pervenisset ad gradus,
evenit ut portaretur a militibus propter violen-
36 tiam turbæ. Sequebatur enim multitudo populi
clamans, Tolle ipsum.
37 Paulus autem, quum esset introducendus in
castra, dicit tribuno, Licetne mihi aliquid tibi

38 dicere? Qui dixit, Græce nosti? Nonne tu es
Ægyptius ille, qui ante hosce dies concitasti et
eduxisti in desertum quator millia sicariorum?
39 Dixit autem Paulus, Ego quidem sum Judæus
Tarsensis, urbis in Cilicia non obscuræ civis;
ceterum rogo te, permitte mihi ut alloquar populum.

40 Quum igitur ille permisisset, Paulus stans
in gradibus, manu silentium postulavit a plebe;
et magno silentio facto, locutus est lingua Hebræa, dicens,

22 Viri fratres et patres, audite meam, qua nunc
2 apud vos utor, defensionem. (Quum audissent
autem eum Hebræa lingua ipsos alloqui, magis
3 præbuerunt se quietos; *ipse* vero dixit *eis*,) Ego
quidem sum Judæus, natus Tarsi, *urbe* Ciliciæ,
nutritus vero in hac ipsa urbe apud pedes Gamalielis, eruditus ad exquisitam formam patriæ
legis, zelo Dei accensus, sicut et vos omnes
4 estis hodie. Qui hanc sectam sum persecutus
usque ad mortem, vinciens ac tradens in car-
5 ceres tum viros tum mulieres: ut et pontifex
maximus mihi testis est, et totus seniorum ordo;
a quibus etiam acceptis ad fratres epistolis,
Damascum proficiscebar, adducturus etiam eos,
qui illic essent, vinctos Hierosolymam, ut punirentur.

6 Factum est autem mihi iter facienti, et appropinquanti Damasco circiter meridiem, ut repente
e cœlo circumfulserit me lux ingens tanquam
7 fulgur. Cecidique in solum, et audivi vocem
dicentem mihi, Saul, Saul, quid me persequeris?
8 Ego vero respondi, Quis es, Domine? Dixitque
mihi, Ego sum Jesus ille Nazaræus, quem tu perse-
9 queris. Porro qui mecum erant lucem quidem
conspexerunt, et expavefacti sunt: vocem autem

10 non audierunt ejus qui loquebatur mecum. Dixi
vero, Quid faciam, Domine? Dominus autem
dixit mihi, Surge, ac proficiscere Damascum: et
illic tibi dicetur de omnibus quæ constitutum est
11 tibi ut facias. Quum vero non viderem præ glo-
ria lucis illius, manu deductus ab iis qui mecum
erant, veni Damascum.

12 Ananias autem quidam, vir pius secundum
legem, testimonio ornatus omnium *illic* habitan-
13 tium Judæorum, veniens ad me, et adstans dixit
mihi, Saul frater, recipe visum. Et ego, eodem
14 illo momento visu recepto, illum vidi. Ipse
autem dixit, Deus patrum nostrorum designavit
te qui cognosceres ipsius voluntatem, et videres
Justum illum, et audires vocem ex ore ipsius.
15 Nam eris ei testis apud omnes homines *eorum*
16 quæ vidisti et audisti. Et nunc quid cunctaris?
surgens baptizator, et abluitor a peccatis tuis,
invocato nomine Domini.

17 Et factum est mihi reverso Hierosolymam,
quum orarem in templo, ut raperer extra me.
18 Et viderem eum dicentem mihi, Festina, et exi
cito Hierosolymis, quoniam non excipient testi-
19 monium tuum de me. Et ego dixi, Domine,
ipsi sciunt me pertraxisse in carcerem, et ver-
beribus affecisse per singulas synagogas eos qui
20 credebant in te. Et quum effunderetur sanguis
Stephani martyris tui, ego quoque adstabam, et
una assentiebar cædi ipsius, et custodiebam pal-
21 lia eorum qui interimebant eum. Tum *is* dixit
mihi, Proficiscere: nam ego te longe ad gentes
mittam.

22 Audiebant autem eum ad hunc usque sermo-
nem: tum *vero* sustulerunt vocem suam, dicentes,
Tolle e terra *hominem* istiusmodi: non enim
23 convenit eum vivere. Clamitantibus autem eis, et

projicientibus pallia, et pulverem jactantibus in
24 aerem, jussit tribunus eum duci in castra, edicto
ut in eum flagris inquireretur; ut resciret propter
25 quod crimen sic clamarent adversus eum. Quum
autem eum distendissent loris *cædendum*, dixit
adstanti centurioni Paulus, Num hominem Romanum, et *quidem* indicta causa, licet vobis fla-
26 gellare? *Hoc* autem quum audisset centurio,
adiit tribunum, et *hoc* renunciavit ei, dicens,
Vide quid facturus sis; homo enim iste Roma-
27 nus est. Accedens autem tribunus, dixit ei, Dic
mihi, num tu Romanus es? At ille dixit, Etiam.
28 Et respondit tribunus, Ego multa summa civitatem istam acquisivi. Paulus autem ait, Ego vero
29 etiam natus sum *civis*. Statim igitur abscesserunt ab eo qui fuerant in eum inquisituri: sed et
tribunus quoque metuit, cognito quod Romanus
esset, et quoniam eum vinxerat.
30 POSTRIDIE vero, volens certum rescire, nempe
cujus *rei* accusaretur a Judæis, solvit eum e
vinculis, et jussit primarios sacerdotes venire,
totumque ipsorum consessum: ac deductum Paulum statuit coram eis.

23 Intentis autem in consessum oculis, Paulus
ait, Viri fratres, ego omni conscientia bona me
gessi apud Deum ad hunc usque diem.
2 Ananias autem pontifex maximus imperavit
3 adstantibus, ut os ejus cæderent. Tum Paulus
dixit ei, Futurum est ut percutiat te Deus, paries dealbate: et tu sedes judicans me secundum
legem, et legem transgrediens jubes me cædi?
4 Tum qui adstabant dixerunt, Pontifici illi Dei
5 maximo convitiaris? Dixit autem Paulus, Nesciebam, fratres, pontificem esse maximum: scriptum est enim, Principi populi tui non maledices.

6 Quum vero nosset Paulus unam quidem par-
tem *illorum* esse Sadducæorum, alteram vero
Pharisæorum, clamavit in consessu, Viri fratres,
ego Pharisæus sum, filius Pharisæi: de spe et re-
surrectione mortuorum ego in judicium vocor.
7 Quum autem hoc esset locutus, orta est se-
ditio inter Pharisæos ac Sadducæos; et fissa est
8 multitudo. Nam Sadducæi quidem dicunt non
esse resurrectionem, neque angelum, neque spiri-
9 tum; Pharisæi autem utrumque profitentur. Or-
tus est igitur clamor magnus: et quum surre-
xissent scribæ ex partibus Pharisæorum, depugna-
bant, dicentes, Nihil mali invenimus in homine
isto: quod si spiritus locutus est ei, seu ange-
10 lus, ne repugnemus Deo. Magna autem orta
seditione, veritus tribunus, ne Paulus ab ipsis
discerperetur, jussit militum manum descendere,
et eum raptum e medio ipsorum, ducere in
castra.
11 Sequente vero nocte superveniens ei Dominus,
dixit, Confide, Paule; ut enim etiam atque etiam
testificatus es quæ ad me spectant Hierosolymis,
sic te oportet etiam Romæ testificari.
12 ORTO autem die, quidam ex Judæis facta
coitione devoverunt sese, dicentes neque esuros
se, neque bibituros, usquequo interemissent Pau-
13 lum. Erant vero plures quam quadraginta *viri*,
14 qui hanc conjurationem fecerant: qui adierunt
primarios sacerdotes et seniores, et dixerunt,
Devotione devovimus nosipsos, nihil gustaturos
15 usquequo interemerimus Paulum. Nunc ergo vos
comparete apud tribunum ex consessus volun-
tate, ut eum cras ad vos deducat, veluti exqui-
sitius percognituros de iis quæ ad eum *spectant*:
nos vero, priusquam appropinquet, parati sumus
ipsum interimere.

16 Quum autem filius sororis Pauli audivisset
istas insidias, venit, et ingressus in castra, re-
17 nunciavit *eas* Paulo. Paulus autem, advocato
quodam ex centurionibus, ait, Adolescentem hunc
abduc ad tribunum; habet enim quod renunciet
18 ei. Ille igitur assumptum eum, duxit ad tribu-
num, et dixit, Vinctus ille Paulus advocatum
me rogavit ut hunc adolescentem ducerem ad
te, qui aliquid habeat quod tibi loquatur.
19 Tribunus autem, prehensa ejus manu, quum
secessisset seorsum, percontatus est. Quid est
quod habes mihi renunciandum?
20 *Ille* vero dixit, Judæi constituerunt te rogare, ut
cras Paulum deducas in consessum, quasi ali-
21 quid exquisitius percontaturi sint de eo. Tu
vero ne ipsis assentitor; insidiantur enim ei ex
istis viri plures quadraginta, qui seipsos devo-
verunt neque esuros neque bibituros usquequo
interemerint eum: et nunc parati sunt, exspectantes
quid a te renuncietur.
22 Tribunus igitur dimisit adolescentem, addito
mandato *ut* nulli effutiret quod hæc indicasset.
23 Et advocatis duobus quibusdam ex centurioni-
bus, *dixit* eis, Parate milites ducentos, qui pro-
ficiscantur Cæsaream usque, et equites septua-
ginta, et stipatores ducentos, a tertia hora noctis:
24 et ut jumenta præbeant, et impositum Paulum
25 salvum perducant ad Felicem præsidem: scripta
26 epistola quæ hanc summam contineret: Clau-
dius Lysias potentissimo præsidi Felici salutem.
27 Virum hunc comprehensum a Judæis, quum
jam futurum esset ut ab eis interimeretur,
superveniens cum militum manu, erui, edoctus
28 Romanum esse. Et volens rescire crimen, cu-
jus eum postularent, deduxi eum in ipsorum con-
29 sessum. Quem comperi accusari de quæstionibus

legis ipsorum, nullius vero criminis reum quod
30 sit dignum morte aut vinculis. Indicatis autem
mihi insidiis adversus hunc virum eventuris a
Judæis, eo ipso momento misi *eum* ad te, et
mandavi quoque accusatoribus, ut quæ habent
adversus eum dicant apud te: Vale.
31 Milites igitur, sicut ipsis edictum fuit, rece-
32 ptum Paulum duxerunt nocte Antipatrida. Postero
autem die reversi sunt in castra, relictis equiti-
33 bus qui cum eo proficiscerentur. Qui quum
venissent Cæsaream, et reddidissent epistolam
34 præsidi, stiterunt coram eo etiam Paulum. Quum
legisset autem *literas* præses, et interrogasset
ex qua provincia esset, ac cognovisset esse ex
35 Cilicia, audiam te, inquit, quum accusatores quo-
que tui adfuerint. Jussitque in prætorio Hero-
dis ipsum custodiri.

24 QUINQUE autem post diebus descendit pon-
tifex maximus Ananias cum senioribus, et Ter-
tullo quodam oratore; qui comparuerunt coram
præside contra Paulum.
2 Citato igitur eo, cœpit accusare Tertullus, di-
3 cens, Multa *nos* pace potiri per te, et ea quæ
recte ac feliciter in hac gente providentia tua
gesta sunt, prorsus et ubique agnoscimus, poten-
4 tissime Felix, cum omni gratiarum actione. Ne
vero te diutius interpellem, precor ut audias nos
5 paucis pro tua æquitate. Comperimus enim vi-
rum hunc *esse* pestem, et qui moveat seditio-
nem omnibus Judæis per orbem terrarum, et
6 principem hæresis Nazaræorum: qui templum
quoque tentavit profanare: in quem etiam pre-
hensum voluimus secundum legem nostram ju-
7 dicium ferre; sed interveniens tribunus Lysias,
cum magna vi abduxit eum e manibus nostris:
8 jussis ipsius accusatoribus ad te venire: ex quo

poteris ipse, inquisitione habita, de omnibus
istis cognoscere, de quibus nos eum accusamus.
9 Consenserunt autem etiam Judæi, aientes hæc
ita se habere.
10 Respondit autem Paulus, quum innuisset ei
præses ut loqueretur, Quia te a multis annis
huic genti præfuisse scio, eo alacriore animo
quæ ad me attinent pro mei defensione dicam.
11 Quum tu possis certior fieri, non plures *exactos*
esse dies quam duodecim, ex quo ascendi Hiero-
12 solymam adoraturus. Neque vero me in templo
invenerunt cum aliquo disserentem, aut coitio-
nem turbæ facientem, neque in synagogis, ne-
13 que in urbe: neque probare possunt ea, de qui-
14 bus nunc me accusant. Hoc vero tibi fateor,
me secundum viam illam, quam hæresin dicunt,
ita colere patrium Deum ut qui credam omni-
15 bus quæ in lege et in prophetis scripta sunt: ac
spem habeam in Deo, fore, quam etiam ii ipsi
exspectant, resurrectionem mortuorum, tum justo-
16 rum tum injustorum. Interea vero ipse *me* exer-
ceo, ad conscientiam omni tempore habendam
17 sine offensa apud Deum et apud homines. Pluri-
bus autem annis interjectis, veni eleemosynas
18 præstiturus genti meæ, et oblationes. Inter quæ
invenerunt me sanctificatum in templo, non *tamen*
cum turba, neque cum tumultu, quidam ex
19 Asia Judæi; quos oportuit apud te adesse, et
20 accusare, siquid haberent adversum me. Aut hi
ipsi dicant si quod invenerunt in me injuste
21 factum, quum ego starem in consessu: nisi de
hac una voce, qua clamavi, quum inter eos
starem, De resurrectione mortuorum ego in ju-
dicium vocor hodie a vobis.
22 Auditis autem his, Felix ampliavit eos, Post-
quam exquisitius pernovero quæ ad viam istam

pertinent, inquiens, Quum tribunus Lysias de-
23 scenderit, pernoscam vestrum negotium. Edicens
etiam centurioni ut servaretur Paulus, ac re-
laxaretur, et nequis prohiberetur ex ipsius fa-
miliaribus ei ministrare, aut eum adire.
24 Aliquot autem post diebus, quum advenisset
Felix cum Drusilla uxore sua, quæ erat Judæa,
accersivit Paulum, et audivit eum de fide quæ
25 est in Christum. Disserente autem ipso de
justitia, et continentia, et judicio futuro, expa-
vefactus Felix, respondit, Ut nunc se res habent,
abi: opportunitatem autem nactus accersam te.
26 Simul et illud sperans, fore ut pecunia ipsi
daretur a Paulo, ut eum *vinculis* exsolveret:
quamobrem etiam frequentius eum accersens,
27 colloquebatur cum eo. Biennio autem expleto,
accepit successorem Felix Porcium Festum: et
volens gratiam inire a Judæis Felix, reliquit
Paulum vinctum.
25 FESTUS ergo ingressus provinciam, triduo
2 post ascendit Cæsarea Hierosolymam. Compa-
ruerunt autem coram eo pontifex maximus et
primarii ex Judæis contra Paulum, et eum pre-
3 cati sunt, petentes gratiam adversus eum, ut ac-
cerseret eum Hierosolymam; factis insidiis, ut
4 *eum* in via interimerent. Festus autem respondit,
ut asservaretur Paulus Cæsareæ: se vero cito
5 *illuc* profecturum. Qui ergo inter vos, inquit,
istud poterunt, una descendant, et siquid est in
hoc viro improbum, accusent eum.
6 Sumptis autem apud eos diebus non pluribus
quam decem, quum descendisset Cæsaream, po-
stero die sedit in tribunali, jussitque Paulum ad-
7 duci. Qui quum adfuisset, circumsteterunt *eum*
qui Hierosolymis descenderant Judæi, multas et
graves criminationes adferentes adversus Paulum,

8 quas nequibant demonstrare: ipso pro sui defen-
sione dicente, Neque in legem Judæorum, neque
in templum, neque in Cæsarem quicquam peccavi.
9 Sed Festus volens gratiam inire a Judæis, re-
spondens Paulo dixit, Vis Hierosolymam ascen-
dere, et illic de his judicium subire apud me?
10 Dixit autem Paulus, Ad tribunal Cæsaris sto,
ubi me oportet judicium subire: Judæos nulla in
re injuria affeci, sicut et tu pulchre agnoscis.
11 Nam si sum nocens et dignum morte feci quip-
piam, non recuso mori: sin vero nihil est *ex iis*
quorum isti me accusant, nullus me potest iis
donare: Cæsarem appello.
12 Tunc Festus cum concilio collocutus, respon-
dit, Cæsarem appellasti? ad Cæsarem profici-
sceris.
13 DIEBUS autem aliquot exactis, Agrippa rex
et Bernice venerunt Cæsaream, salutaturi Festum.
14 Et quum dies complures illic consumpsissent,
Festus regi exposuit illi de Paulo, dicens, Vir
15 quidam est relictus a Felice in vinculis: de quo,
quum venissem ego Hierosolyma, comparentes
me interpellarunt primarii sacerdotes et seniores
Judæorum, petentes damnationem adversus eum.
16 Quibus respondi, non esse Romanis morem, quem-
piam perdendum concedere, priusquam is qui ac-
cusatur in conspectu habeat accusatores, et locum
17 defensionis accipiat super criminatione. Quum
ergo huc convenissent, absque ulla dilatione, con-
sequenti die sedens in tribunali, jussi adduci ho-
18 minem. Cujus accusatores quum adstarent, nul-
lum crimen objiciebant eorum quæ ego suspicabar;
19 sed quæstiones quasdam de sua superstitione
habebant adversus eum, et de quodam Jesu de-
20 functo, quem aiebat Paulus vivere. Incertus au-
tem ego super ejusmodi quæstione, dixi num

vellet proficisci Hierosolymam, et illic judicium
21 subire super istis. Quum vero Paulus provocasset
ut asservaretur Augusti cognitioni, jussi eum as-
servari quousque mitterem eum ad Cæsarem.
22 Agrippa vero dixit Festo, Velim et ipse ho-
minem audire.
At ille, Cras, inquit, eum audies.
23 Postero igitur die quum venisset Agrippa et
Bernice cum multa ostentatione, et introissent in
auditorium cum tribunis et eminentibus ejus ur-
bis civibus, jubente Festo, adductus est Paulus.
24 Tum Festus, Agrippa rex, inquit, et omnes
qui simul adestis nobiscum, videtis istum, de quo
omnis multitudo Judæorum compellavit me, et
Hierosolymis et hic, vociferantes non oportere
25 ipsum vivere amplius. Ego vero quum compe-
rissem eum nihil dignum morte fecisse, et is ipse
26 appellasset Augustum, decrevi eum mittere. De
quo quid certi scribam domino, non habeo: qua-
propter eum ad vos produxi, et maxime ad te,
rex Agrippa, ut habita quæstione, habeam quod
27 scribam. Nam præter rationem mihi videtur,
quum mittam vinctum, non etiam crimina in eum
collata significare.
26 Agrippa vero Paulo dixit, Permittitur tibi pro
teipso dicere.
Tunc Paulus extensa manu, hac defensione
2 usus est: Super omnibus de quibus postulor a
Judæis, rex Agrippa, beatum me duco quod sim
3 hodie defensione apud te usurus: maxime quod
te gnarum esse sciam omnium qui apud Judæos
sunt rituum et quæstionum. Ideo rogo te ut me
4 patiente animo audias. Vitam itaque meam actam
a juventute, quæque a principio fuit in gente
5 mea Hierosolymis, sciunt omnes Judæi; ut qui
antea noverint, me jam inde a majoribus (si ve-

lint testari,) secundum exquisitissimam illam hæ-
resin nostri religiosi cultus, vixisse Pharisæum.
6 Nunc vero ob spem promissionis factæ patribus
7 nostris a Deo, sto in judicium vocatus: ad quam
promissionem duodecim tribus nostræ, Deum
nocte et die assidue colentes, sperant se occur-
suras: de qua spe postulor, rex Agrippa, a Ju-
8 dæis. Quid? incredibile judicatur apud vos, quod
9 Deus mortuos suscitet? Equidem statueram apud
me adversus nomen *illius* Jesu Nazaræi multa
10 oportere *me* contraria facere: quod etiam feci
Hierosolymis: et multos sanctorum ego carceri-
bus inclusi, a primariis sacerdotibus auctoritate
accepta; et quum *ab eis* interimerentur, tuli suf-
11 fragium: ac per omnes synagogas sæpe ipsos
puniens, coegi ad blasphemandum: et supra mo-
dum furens adversus eos, persecutus sum *ipsos*
etiam in exteras usque civitates.
12 Inter quæ etiam proficiscens Damascum cum
potestate et mandato a primariis sacerdotibus,
13 die medio, rex, in via vidi cœlitus lucem, quæ
splendorem solis superans, circumfudit me suo
14 fulgore, et eos qui mecum iter faciebant: quum
autem omnes nos decidissemus in terram, audivi
vocem alloquentem me, ac dicentem Hebraica
lingua, Saul, Saul, quid me persequeris? durum
15 est tibi contra stimulos calcitrare. Ego autem
dixi, Quis es, Domine? At ille dixit, Ego sum
16 Jesus ille quem tu persequeris. Sed exsurge, et
insiste pedibus tuis: idcirco enim apparui tibi,
ut designarem te ministrum ac testem tum eorum
quæ vidisti, tum eorum *in* quibus apparebo tibi;
17 eruens te ex hoc populo, et gentibus, ad quos
18 nunc te mitto; ut aperias oculos eorum, et con-
vertas *eos* a tenebris ad lucem, et *a* potestate
Satanæ ad Deum, ut remissionem peccatorum et

sortem inter sanctificatos accipiant per fidem quæ
est in me.
19 Unde, rex Agrippa, non fui rebellis cœlesti
20 illi apparitioni; sed iis qui sunt Damasci primum,
et Hierosolymis, et in omni regione Judææ, *de-
inde* et gentibus annunciavi ut resipiscerent, et
converterent se ad Deum, opera facientes con-
21 venientia resipiscentiæ. Horum causa Judæi me
in templo comprehensum tentarunt manibus *suis*
22 interficere. Sed auxilium, quod *est* a Deo, na-
ctus, perstiti in hunc usque diem, testificans *ista*
tum parvis tum magnis, nec quicquam dicens ex-
tra ea quæ prophetæ ac Moses futura prædixe-
23 runt: *nempe* Christum fuisse passurum, ac primum
ex resurrectione mortuorum, lucem annunciaturum
huic populo et gentibus.
24 Hæc autem ipso pro sui defensione excipiente,
Festus magna voce ait, Insanis, Paule, multæ li-
teræ te ad insaniam propellunt.
25 Tum ille, Non insanio, inquit, potentissime
Feste, sed vera ac sanæ mentis verba eloquor.
26 Scit enim ista rex, apud quem etiam libere lo-
quor; nam eum latere quicquam horum mihi non
persuadeo, neque enim id in angulo gestum est.
27 Credis, rex Agrippa, prophetis? scio te cre-
dere.
28 Agrippa vero dixit Paulo, Propemodum per-
suades mihi ut fiam Christianus.
29 Paulus autem dixit, Optarim a Deo, ut et pro-
pemodum et admodum, non tu modo, sed omnes
etiam qui me audiunt hodie, facti essetis tales
qualis ego sum, exceptis istis vinculis.
30 Et quum hæc dixisset, surrexit rex, ac præses,
31 et Bernice, et qui consederant cum eis. Et quum
secessissent, loquebantur alii ad alios, dicentes,
Certe nihil morte aut vinculis dignum facit homo

32 iste. Agrippa vero Festo dixit, Dimitti poterat
homo iste, nisi appellasset Cæsarem.

27 UT autem decretum fuit ut nos navigaremus
in Italiam, tradiderunt tum Paulum tum quos-
dam alios vinctos centurioni, nomine Julio, co-
2 hortis Augustæ. Conscenso igitur navigio Adra-
mytteno, navigaturi secundum Asiæ regiones
provecti sumus, et nobiscum erat Aristarchus
3 Macedo Thessalonicensis. Altera autem die de-
vecti sumus Sidonem: et Julius, humaniter tra-
ctato Paulo, permisit ut ad amicos profectus, ab
4 illis refocillaretur. Illinc vero provecti sublegi-
5 mus Cyprum, quod venti essent adversi. Et pe-
lagus quod est secundum Ciliciam et Pamphyliam
6 emensi, devenimus Myra *urbem* Lyciæ. Et illic
nactus centurio navem Alexandrinam navigantem
7 in Italiam, imposuit nos in eam. Quumque non
paucis diebus tarde navigaremus, vixque perve-
nissemus secundum Gnidum, non permittente no-
bis vento, sublegimus Cretam secundum Salmo-
8 nen: et illam vix præterlegentes, pervenimus in
locum quendam quem vocant Pulchros Portus,
cui propinqua erat civitas Lasæa.

9 Non parvo autem tempore peracto, et quum
jam esset periculosa navigatio, quod jam etiam
10 jejunium præteriisset, admonebat *eos* Paulus, di-
cens eis, Viri, video cum injuria multoque damno,
non solum oneris et navis, sed etiam capitum
11 nostrorum, futuram navigationem. Centurio vero
gubernatori et nauclero potius assentiebatur, quam
12 iis quæ a Paulo dicebantur. Et quum appositus
portus non esset ad hibernandum, plerique con-
sulti decreverunt solvere etiam illinc, *experturi*
siquo modo possent ad Phœnica devenire, et il-
lic hibernare; qui portus est Cretæ, respiciens ad
Africum et Chorum.

13 Quum autem aspirasset Notus, visi sibi *sui*
propositi facti compotes, quum solvissent, pro-
14 pius præterlegebant Cretam. Verum haud multo
post impegit in eam ventus turbulentus, qui vo-
15 catur Euroclydon. Quumque abreptum esset na-
vigium, nec posset obniti vento, dato *ventis na-*
16 *vigio* ferebamur. Et quum infra parvam quan-
dam insulam, quæ Clauda vocatur, cursu delati
essemus, vix valuimus scaphæ compotes fieri.
17 Qua subducta, adjumentis utebantur, succincta
navi: metuentesque ne in syrtin exciderent, de-
18 missis velis, ita ferebantur. Quum autem vehe-
menti tempestate jactaremur, sequente *die* jactu-
19 ram fecerunt: ac tertio die ipsi nostris manibus
20 armamenta navis abjecimus. Quum autem neque
sol neque sidera apparerent ad complures dies,
et tempestas non parva incumberet, ablata in
posterum spes omnis erat salutis nostræ.
21 Et quum multa jam fuisset inedia, tunc stans
Paulus in medio eorum dixit, Oportebat quidem,
o viri, mihi ab initio obediendo non provehi a
22 Creta, et vitare injuriam hanc et damnum. Sed
nunc adhortor vos ut bono animo sitis: amissio
enim nulla erit cujusquam ex vobis, sed tantum
23 navis. Adstitit enim mihi hac nocte angelus
24 Dei, cujus sum ego, et quem etiam colo, dicens,
Ne metue, Paule; oportet te Cæsare sisti: et
ecce, gratificatus est tibi Deus omnes qui tecum
25 navigant. Propterea bono animo estote, viri:
credo enim Deo, ita fore quemadmodum locutus
26 est mihi. In insulam autem quandam excidere
nos oportet.
27 Ceterum quum quartadecima nox advenisset,
et jactaremur in Adria, nautæ circa medium no-
ctis suspicati sunt appropinquare sibi aliquam re-
28 gionem. Et demissa bolide invenerunt passus

viginti: et paululum inde progressi, rursum de-
29 missa bolide, invenerunt passus quindecim. Et
metuentes ne quo modo in aspera loca excide-
rent, jactis e puppi anchoris quatuor, optabant
diem oriri.
30 Quum vero nautæ studerent fugere e navi, et
demisissent scapham in mare, sub prætextu velut
31 e prora anchoras extensuri, dixit Paulus centu-
rioni et militibus, Nisi isti in navi manserint,
32 vos servari non potestis. Tunc absciderunt mili-
tes funes scaphæ, et siverunt eam excidere.
33 Interim autem dum oriretur dies, hortabatur
Paulus omnes ut caperent cibum, dicens, Dies
hic est decimusquartus, ex quo exspectantes je-
34 juni permanetis, nullo cibo sumpto. Ideo vos
hortor ut sumatis cibum; hoc enim ad salutem
vestram spectat: nullius enim vestrum capillus
35 ex capite cadet. Et quum hæc dixisset, et acce-
pisset panem, gratias egit Deo in conspectu om-
36 nium: et quum fregisset, cœpit edere. Omnes
vero quum jam animum recepissent, sumpserunt
37 et ipsi cibum. Eramus autem universa capita in
38 navigio ducenta septuaginta sex. Ceterum satiati
cibo, allevabant navim, projicientes frumentum
in mare.
39 Quum autem dies ortus esset, terram illam
non agnoscebant: sinum vero quendam animad-
verterunt habentem litus, in quem decreverant,
40 si possent, extrudere navim. Anchoris igitur
undique ablatis, permiserunt *eam* mari, simul la-
xatis vinculis gubernaculorum: et sublato arte-
41 mone ad venti flatum, tendebant ad litus. Sed
quum incidissent in locum bimarem, impegerunt
navem: ac prora quidem infixa manebat immota,
puppis vero solvebatur præ undarum violentia.
42 Militum autem consilium erat, ut vinctos interi-

43 merent, ne quis, quum enatasset, effugeret. Sed
centurio volens conservare Paulum, prohibuit eos
ab hac deliberatione; jussitque ut qui possent
natare, abjicerent *se* primos, et in terram evade-
44 rent: reliqui vero partim in tabulis, partim qui-
busdam navis *fragmentis:* et ita factum est, ut
omnes salvi evaderent in terram.
28 ET quum salvi evasissent, tunc cognoverunt
2 insulam illam vocari Melitam. Barbari vero præ-
stabant nobis non vulgarem humanitatem: accensa
enim pyra acceperunt nos omnes, propter imbrem
urgentem, et propter frigus.
3 Quum autem convertisset Paulus nonnihil sar-
mentorum, et imposuisset in pyram, vipera e ca-
4 lore prodiens arripuit ejus manum. Ut vero bar-
bari viderunt pendentem bestiam e manu ejus,
alii aliis dicebant, Omnino homicida est homo
iste, quem, postquam salvus evasit e mari, ultio
5 non sivit vivere. At ille, excussa bestia in
6 ignem, nihil mali passus est. Illi vero exspecta-
bant dum intumesceret, aut concideret repente
mortuus: sed quum multum *tempus* exspectassent,
et viderent nihil incommodi illi accidere, mutati,
dicebant eum esse deum.
7 Ceterum circa locum illum erant prædia pri-
mario insulæ illius, nomine Publio, qui nos ex-
8 ceptos, triduo peramice hospitio excepit. Factum
est autem ut pater Publii febribus ac dysenteria
detentus, decumberet: ad quem Paulus ingressus,
et precatus, impositis ei manibus, sanavit eum.
9 Hoc igitur facto, reliqui etiam qui infirmitatibus
tenebantur in illa insula, accedebant, et sanaban-
10 tur: qui etiam multis honoribus nos honorarunt;
et quum proveheremur, imposuerunt quæ usui
nobis erant.
11 TRIBUS itaque post mensibus provecti sumus

navi Alexandrina, quæ in ea insula hiemaverat,
12 cui erat insigne Castor et Pollux. Et devecti
13 Syracusas, *illic* mansimus triduum. Unde circum-
legentes devenimus Rhegium: et altero post die
quum supervenisset Auster, secundo die venimus
14 Puteolos: ubi repertis fratribus, rogati sumus ut per-
maneremus apud eos diebus septem: et ita conten-
15 dimus Romam. Unde quum audissent fratres de re-
bus nostris, prodierunt nobis in occursum usque ad
Appii Forum et Tres Tabernas: quos quum vidisset
Paulus, gratiis actis Deo, sumpsit fiduciam.
16 Quum vero venissemus Romam, centurio tra-
didit vinctos præfecto exercituum: sed permissum
est Paulo ut habitaret seorsim, cum milite qui
ipsum custodiret.
17 FACTUM est autem ut tertio post die con-
vocaret Paulus Judæorum primos: qui ubi con-
venissent, dixit eis, Ego, viri fratres, quum nihil
fecerim adversus populum aut ritus patrios, vin-
ctus traditus sum Hierosolymis in manus Roma-
18 norum. Qui, quæstione de me habita, volebant
me dimittere, quod nulla sit in me causa mortis.
19 Sed contradicentibus Judæis, coactus sum appel-
lare Cæsarem: non *tamen* quasi habeam de quo
20 gentem meam accusem. Ob hanc igitur causam
vos advocavi, quos viderem et alloquerer; nam
propter spem Israelis circumdatus sum hac catena.
21 Illi vero dixerunt ei, Nos neque literas acce-
pimus de te ex Judæa; neque adveniens quisquam
fratrum annunciavit aut locutus est aliquid de te
22 mali. Velimus autem ex te audire quæ sentias:
nam de ista hæresi notum est nobis ubique *ei*
contradici.
23 Quum igitur constituissent ei diem, venerunt
ad eum in hospitium complures; quibus cum at-
testatione exponebat regnum Dei, suadens eis

quæ de Jesu Christo sunt, ex lege Mosis et pro-
phetis, a mane usque ad vesperam.
24 Et alii quidem assentiebantur iis quæ diceban-
25 tur; quidam vero non credebant. Quum autem
inter se discordes essent, digressi sunt postquam
Paulus hoc verbum dixisset, Recte sane Spiritus
Sanctus locutus est per Esaiam prophetam pa-
26 tribus nostris, dicens, Vade ad populum
istum, et dic, Auditu audietis, et non
intelligetis; et videntes videbitis, et
27 non cernetis. Pinguefactum enim est cor
populi hujus, et auribus graviter audi-
erunt, et oculis suis conniverunt: ne cer-
nant oculis, et auribus audiant, et corde
intelligant, et convertant sese, et sanem
28 eos. Notum ergo sit vobis, missam esse genti-
bus hanc Dei salutem, et ipsos audituros.
29 Quum ergo hæc dixisset, exierunt Judæi, mul-
tam habentes inter se altercationem.
30 Mansit autem Paulus biennium totum in pro-
prio conducto; et excipiebat omnes qui ad ipsum
31 ingrediebantur; prædicans regnum Dei, ac docens
quæ sunt de Domino Jesu Christo cum omni
dicendi libertate, nemine prohibente.

EPISTOLA PAULI APOSTOLI

AD

ROMANOS.

1 PAULUS, servus Jesu Christi, ex vocatione
apostolus, separatus ad *prædicandum* evange-
2 lium Dei, (quod ante promiserat per prophetas
3 suos in scripturis sanctis,) de Filio suo, (facto ex
4 semine Davidis, secundum carnem, declarato

Filio Dei potenter secundum Spiritum sanctitatis,
per resurrectionem ex mortuis,) *nempe* Jesu Chri-
5 sto Domino nostro: (per quem accepimus gratiam
et apostolatum ad obedientiam fidei, inter omnes
6 gentes, pro ipsius nomine: inter quas estis etiam
7 vos, vocati a Jesu Christo:) omnibus qui Romæ
estis, dilectis Dei, *ex Dei* vocatione sanctis; gratia
sit vobis et pax a Deo Patre nostro, et Domino
Jesu Christo.

8 PRIMUM quidem gratias ago Deo meo per
Jesum Christum super omnibus vobis, quod fides
9 vestra annunciatur in toto mundo. Testis enim
mihi est Deus, quem colo spiritu meo in evan-
gelio Filii ipsius, me sine intermissione mentio-
10 nem facere vestri; semper in orationibus meis ro-
gantem, si quo modo tandem aliquando prosperum
iter mihi detur ex voluntate Dei, ut veniam ad
11 vos. Expeto enim videre vos, ut aliquod im-
pertiar vobis donum spirituale, ut vos stabilia-
12 mini: hoc est, ad communem exhortationem
percipiendam apud vos, per mutuam fidem, ve-
stram simul et meam.

13 Nolim autem vos ignorare, fratres, me sæpe
proposuisse venire ad vos, (sed prohibitus fui
usque adhuc,) ut fructum aliquem haberem inter
14 vos quoque, sicut et inter reliquas gentes. Et
Græcis et barbaris, tum sapientibus tum insipi-
15 entibus, debitor sum. Itaque quicquid in me si-
tum est, promptum est ad vobis etiam qui Romæ
estis, evangelizandum.

16 Non enim me pudet evangelii Christi: poten-
tia siquidem est Dei ad salutem cuivis credenti;
17 Judæo primum, tum etiam Græco. Justitia enim
Dei per illud detegitur ex fide in fidem: sicut
scriptum est, Qui vero ex fide justus est,
vivet.

18 PATET enim ira Dei e cœlo adversus omnem
impietatem et injustitiam hominum, ut qui veri-
19 tatem injuste detineant. Quoniam id quod de
Deo cognosci potest, manifestum est intra ipsos;
20 Deus enim eis manifestum fecit. Ipsius enim in-
visibilia jam inde a creatione mundi ex iis quæ
fecit animadversa pervidentur, æterna *videlicet*
ejus tum potentia tum divinitas: ad hoc ut sint
21 inexcusabiles. Propterea quod quum Deum co-
gnoverint, *tamen* ut Deum non glorificaverunt,
neque gratias ei egerunt: sed vani facti sunt in
ratiocinationibus suis, et obtenebratum est desi-
22 piens cor eorum. Quum se dictitent sapientes,
23 stulti facti sunt. Mutarunt enim gloriam incor-
ruptibilis Dei in simulacrum imaginis corrupti-
bilis hominis, et volucrium, et quadrupedum, et
reptilium.

24 Quamobrem etiam tradidit eos Deus cupidita-
tibus cordium ipsorum ad impuritatem, ut fœda-
25 rent corpora sua in semetipsis. Ut qui Dei veri-
tatem transmutarint in falsitatem, et venerati sint
et coluerint res conditas, præterito Creatore, qui
est benedictus in secula. Amen.

26 Propterea, *inquam*, tradidit eos Deus fœdis
affectibus: nam et feminæ illorum transmutarunt
naturalem usum in eum qui est præter naturam:
27 similiterque etiam masculi, relicto naturali usu
feminæ, exarserunt sua libidine alius in alium,
masculi in masculis fœda perpetrantes, et com-
pensationem (quum oportuit) erroris sui in sese
recipientes.

28 Et sicut non visum est eis Deum in agnitione
retinere, *ita* tradidit eos Deus in mentem omnis
judicii expertem, ut facerent quæ minime con-
29 veniebat: oppleti omni injustitia, malitia, scorta-
tione, improbitate, avaritia; pleni invidia, cæde,

30 contentione, dolo, malignitate: susurrones, oblo-
cutores, Dei osores, injuriosi, superbi, gloriosi,
inventores malorum, parentibus non obedientes,
31 intelligentia carentes, fœdifragi, charitatis exper-
32 tes, implacabiles, immisericordes: qui Dei jure
agnito, (*nempe* eos qui talia faciunt dignos esse
morte,) *tamen* non solum ea faciunt, sed etiam
cum iis qui ea faciunt consentiunt.

2 QUAPROPTER inexcusabilis es, o homo,
quisquis *alterum* damnas: nam hoc ipso quod
damnas alterum, teipsum condemnas: eadem enim
agis *tu* qui *alium* damnas.

2 Scimus vero judicium Dei esse secundum veri-
tatem adversus eos qui talia agunt.

3 Cogitas autem hoc, o homo, qui damnas eos
qui talia faciunt, et facis ea, fore ut effugias ju-
4 dicium Dei? An divitias benignitatis ejus et to-
lerantiæ ac tarditatis ad iram contemnis, ignorans
5 te benignitate Dei ad resipiscentiam deduci? Sed
pro duritia tua et corde quod resipiscere nescit,
thesaurizas tibi ipsi iram in diem iræ et patefa-
6 ctionis justi judicii Dei; qui reddet unicuique
7 secundum opera ipsius; iis quidem, qui secundum
patientem exspectationem quærunt boni operis
gloriam, et honorem, et immortalitatem, vitam
8 æternam: litigiosis vero et veritati quidem non
obedientibus, obedientibus autem injustitiæ, *erit*
9 excandescentia et ira. Afflictio, *inquam*, *erit* et
angustia adversus omnem animam hominis per-
petrantis malum, tum Judæi in primis, tum etiam
10 Græci: gloria vero, et honor, et pax *erit* cuivis
operanti bonum, tum Judæo in primis, tum et
11 Græco: non enim est personarum acceptio apud
12 Deum. Quicunque enim absque lege peccaverunt,
absque lege quoque peribunt: et quicunque cum
13 lege peccaverunt, per legem damnabuntur: (non

enim qui audiunt legem justi sunt apud Deum;
14 sed qui legem præstant, justificabuntur. Nam
quum gentes quæ legem non habent, natura quæ
legis sunt faciant, isti legem non habentes, sibi
15 ipsis sunt lex: ut qui ostendant opus legis scri-
ptum in cordibus suis, una testimonium reddente
ipsorum conscientia, et cogitationibus sese mutuo
16 accusantibus, aut etiam excusantibus:) in die quo
judicabit Dominus de occultis hominum, ex evan-
gelio meo, per Jesum Christum.

17 ECCE, tu cognominaris Judæus, et acquiescis
18 in lege, et gloriaris in Deo; et nosti *ejus* volun-
tatem, et exploras quæ discrepant, institutus ex
19 lege; confidisque te ducem esse cæcorum, lucem
20 eorum qui *sunt* in tenebris, eruditorem insipien-
tium, magistrum infantium, quod habeas informa-
21 tionem cognitionis ac veritatis in lege. Qui igi-
tur doces alium, teipsum non doces? qui prædicas
22 non furandum, furaris? qui dicis non mœchandum,
mœcharis? qui abominaris idola, sacrilegium ad-
23 mittis? qui de lege gloriaris, per legis transgres-
24 sionem Deum dedecoras? Nam Dei nomen pro-
pter vos blasphematur inter gentes, sicut scriptum
est.

25 Nam circumcisio quidem prodest, si legem
observes: quod si transgressor legis fueris, cir-
26 cumcisio tua facta est præputium. Itaque si præ-
putium jura legis observet, nonne præputium
27 illius pro circumcisione reputabitur? Et quod
est ex natura præputium, si legem servet, da-
mnabit te, qui per literam et circumcisionem es
28 transgressor legis? Non enim qui *est* in propa-
tulo *Judæus*, Judæus est; nec ea quæ *est* in
propatulo *circumcisio*, *id est*, in carne, circum-
29 cisio *est:* sed qui in occulto Judæus *est*, et cir-
cumcisio cordis, *id est*, in spiritu, non litera:

cujus *Judæi* laus non *est* ex hominibus, sed
ex Deo.
3 QUÆ est igitur præstantia Judæi? aut quæ
utilitas circumcisionis?
2 Multa per omnem modum: primarium enim
illud est, quod eis credita sunt eloquia Dei.
3 Quid tum enim, si infidi fuerunt quidam? num
ipsorum infidelitas fidem Dei cassam reddet?
4 Absit: imo esto Deus verax, omnis autem homo
mendax: sicut scriptum est, Ut justificeris in
sermonibus tuis, et vincas quando tu ju-
dicas.
5 Quod si injustitia nostra Dei justitiam com-
mendat, quid dicemus? num injustus Deus qui
inferat pœnam? (humano more loquor.)
6 Absit: alioquin quomodo judex erit Deus mundi?
7 Etenim si veritas Dei per meum mendacium re-
dundavit in gloriam ipsius, cur amplius ego ut
8 peccator condemnor? Ac non (sicut de nobis
male loquuntur, et sicut quidam aiunt nos dicere)
faciamus mala ut veniant bona? quorum damna-
tio justa est.
9 Quid igitur? præcellimus?
Nullo modo: nam ante criminati sumus et Ju-
10 dæos et Græcos omnes esse sub peccato: sicut
scriptum est, Non est justus, ne unus qui-
11 dem: non est qui intelligat, non est qui
12 exquirat Deum. Omnes deflexerunt, si-
mul inutiles facti sunt: non est qui faciat
quod bonum est, non est usque ad unum.
13 Sepulchrum apertum, guttur eorum; lin-
guis suis ad dolum usi sunt; venenum
14 aspidum sub labiis eorum: quorum os
15 diris et amarulentia plenum est. Veloces
pedes eorum ad effundendum sanguinem:
16 contritio et calamitas in viis eorum: 17 et

18 viam pacis non cognoverunt. Non est
timor Dei coram oculis eorum.
19 Scimus autem, quæcunque lex dicit, iis qui in
lege sunt dicere; ut omne os obturetur, et ob-
noxius fiat totus mundus condemnationi Dei. Pro-
20 pterea ex operibus legis nulla caro justificabitur
in conspectu ejus: per legem enim agnitio peccati.
21 Nunc vero absque lege justitia Dei patefacta
est, comprobata testimonio legis ac prophetarum:
22 justitia, inquam, Dei per fidem Jesu Christi in
omnes et super omnes qui credunt; non enim
23 est distinctio: omnes enim peccaverunt, ac defi-
24 ciuntur gloria Dei: ut qui justificentur gratis, *id
est*, ejus gratia, per redemptionem factam in
25 Jesu Christo: quem proposuit Deus placamentum
per fidem in sanguine ipsius ad demonstrationem
justitiæ suæ prætereundo peccata quæ antecesse-
26 runt, in illa Dei tolerantia. Ad demonstrationem
justitiæ suæ, præsenti tempore: ut sit ipse justus,
et justificans eum qui est ex fide Jesu.
27 Ubi igitur gloriatio? exclusa est. Per quam
28 legem? operum? non: sed per legem fidei. Col-
ligimus igitur, fide justificari hominem absque
operibus legis.
29 An *est* Deus Judæorum solum? annon et gen-
30 tium? certe et gentium. Quandoquidem Deus
unus *est* qui justificabit circumcisionem ex fide,
et præputium per fidem.
31 Legem igitur cassam reddimus per fidem? Ab-
sit: imo legem stabilimus.
4 QUID igitur dicemus Abrahamum, patrem il-
lum nostrum, nactum esse secundum carnem?
2 Nam si Abrahamus ex operibus justificatus
fuit, habet de quo glorietur, at non apud Deum.
3 Quid enim scriptura dicit? Credidit autem Abra-
hamus Deo, et imputatum est ei ad justitiam.

4 Atqui ei qui operatur, merces non imputatur ex
5 gratia, sed ex debito. Ei vero qui non opera-
tur, sed credit in eum qui justificat impium, im-
6 putatur fides sua ad justitiam. Sicut etiam David
declarat beatum eum hominem cui Deus imputat
7 justitiam absque operibus, *dicens*, Beati qui-
bus remissæ sunt legis transgressiones,
8 et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir
cui non imputarit Dominus peccatum.
9 Ista igitur beatitatis declaratio in circumcisio-
nem *solum*, an et in præputium *cadit?* dicimus
enim imputatam fuisse Abrahæ fidem ad justitiam.
10 Quomodo ergo imputata est? quum esset in cir-
cumcisione, an *quum esset* in præputio?
11 Non in circumcisione, sed in præputio. Et
signum accepit circumcisionis, *quod est* sigillum
justitiæ fidei receptæ in præputio, ut esset pater
omnium credentium in præputio, imputata etiam
12 ipsis justitia; et pater circumcisionis, iis *videlicet*
qui non solum sunt ex circumcisione, sed qui
etiam incedunt vestigiis fidei patris nostri Abra-
hami, quæ fuit in præputio.
13 Non enim per legem promissio *cessit* Abra-
hamo, aut semini ejus, ut hæres esset mundi,
14 sed per justitiam fidei. Etenim si ii qui ex lege
sunt, hæredes sunt, inanis facta est fides, et
15 cassa reddita est illa promissio. Nam lex iram
efficit: ubi enim non est lex, ibi nec transgressio
16 *est.* Propterea ex fide *est hæreditas* ut *sit* per
gratiam, ut firma sit promissio toti semini: *id
est*, non solum ei quod *est* ex lege, verum etiam
ei quod *est* ex fide Abrahami, qui est pater om-
17 nium nostrum, (sicut scriptum est, Patrem mul-
tarum gentium constitui te,) coram eo cui credi-
dit, Deo *videlicet*, vivificante mortuos, et vocante
18 quæ non sunt tanquam sint: qui, *Abrahamus*,

contra spem sub spe credidit, fore ut ipse fieret
pater multarum gentium, secundum id quod *ei*
19 dictum fuerat, Ita erit semen tuum. Ac minime
infirmus fide, non consideravit suum ipsius cor-
pus jam emortuum, quum centum circiter natus
20 esset annos, nec emortuum uterum Saræ. Ad
hanc promissionem autem Dei non addubitavit
incredulitate: sed corroboratus fuit fide, tributa
21 gloria Deo; ac plene certioratus est, *eum*
22 quod promiserat, posse etiam efficere. Quapro-
pter etiam *hoc* imputatum est ei ad justitiam.
23 Non scriptum est autem propter eum solum,
24 quod *hoc* imputatum fuerit ei; sed etiam propter
nos, quibus futurum est ut imputetur, iis *nimi-
rum* qui credunt in eum qui suscitavit Jesum
25 Dominum nostrum ex mortuis, qui traditus fuit
morti propter offensas nostras, et suscitatus ad
nostri justificationem.

5 Justificati igitur ex fide, pacem habemus apud
Deum per Dominum nostrum Jesum Christum:
2 per quem etiam fide adducti fuimus in hanc gra-
tiam per quam stamus, et gloriamur in spe glo-
riæ Dei.

3 Neque *id* solum, sed etiam gloriamur de affli-
ctionibus, scientes quod afflictio tolerantiam effi-
4 ciat; tolerantia vero experientiam, experientia
5 autem spem: porro spes non pudefacit, eo quod
charitas Dei effusa est in cordibus nostris per
6 Spiritum Sanctum qui datus est nobis. Christus
enim, quum nullis adhuc viribus essemus, præ-
7 stituto tempore pro impiis mortuus est. Enim-
vero vix pro justo quisquam moriatur; nam pro
bono *viro* forsitan aliquis etiam mori sustineat.
8 Commendat autem suam erga nos charitatem
Deus, eo quod quum adhuc essemus peccatores,
9 Christus pro nobis mortuus sit. Justificati igitur

nunc ejus sanguine, servabimur multo magis per
10 eum ab ira illa. Nam si, quum inimici essemus,
reconciliati fuimus Deo per mortem Filii ejus,
multo magis reconciliati, servabimur per vitam
11 ipsius. Neque id solum, verum etiam gloriamur
de Deo per Dominum nostrum Jesum Christum,
per quem nunc reconciliationem recepimus.

12 PROPTEREA, sicut per unum hominem pec-
catum in mundum introiit, sic per peccatum,
mors; et ita in omnes homines mors pervasit,
13 in quo *homine* omnes peccarunt. Nam usque
ad legem peccatum erat in mundo: peccatum
14 vero *esse* non putatur, non existente lege. Re-
gnavit autem mors ab Adamo usque ad Mosen,
in eos etiam qui non peccaverant ad similitudi-
nem transgressionis Adam, qui est typus illius
qui erat futurus.

15 At non ut offensa, ita etiam *est* quod *Deus*
gratificatur: nam si illius unius offensa multi
mortui sunt, multo magis gratia Dei et donatio
per gratiam, quæ *est* unius illius hominis Jesu
16 Christi, in multos exundavit. Neque ut *illud*
quod introiit per unum qui peccavit, *ita est*
quod donatur: nam reatus quidem *est* ex una
offensa ad condemnationem; quod autem grati-
ficatur *Deus*, *est* ex multis *offensis* ad justifica-
17 tionem. Etenim si per unam illam offensam mors
regnavit per illum unum, multo magis *ii* qui
exundantiam illam gratiæ et doni justitiæ reci-
piunt, in vita regnabunt per unum illum Jesum
Christum.

18 Nempe igitur, sicut per unam offensam *reatus*
venit in omnes homines ad condemnationem, ita
per unam justificationem *beneficium redundavit*
19 in omnes homines ad justificationem vitæ. Sicut
enim per illam inobedientiam unius illius homi-

nis peccatores constituti sunt illi multi, ita per
unius obedientiam justi constituentur illi multi.
20 Lex vero præterea introiit, ut redundaret
offensa illa: sed ubi redundavit peccatum, *ibi*
21 superabundavit gratia illa: ut quemadmodum
regnaverat illud peccatum ad mortem, ita etiam
gratia illa regnaret per justitiam ad vitam æter-
nam, per Jesum Christum Dominum nostrum.
6 QUID igitur dicemus? permanebimus in pec-
cato, ut gratia auctior fiat?
2 Absit: qui mortui sumus peccato, quomodo
3 adhuc vivemus in eo? An ignoratis, nos quot-
quot baptizati sumus in Christum Jesum, in mor-
4 tem ejus esse baptizatos? Consepulti sumus igi-
tur ei per baptismum in mortem; ut sicuti sus-
citatus est Christus ex mortuis in gloriam Pa-
5 tris, ita et nos nova vita ambulemus. Nam si
cum eo plantati coaluimus assimilatione mortis
ejus, nimirum etiam resurrectionis *assimilatione*
6 *cum eo* coalescemus: illud scientes, veterem il-
lum nostrum hominem cum eo crucifixum esse,
ut cassum reddatur corpus illud peccati, ne nos
7 amplius serviamus peccato. Etenim qui mortuus
est, liberatus est a peccato.
8 Quod si mortui sumus cum Christo, credimus
9 fore ut etiam ei convivamus: ut qui sciamus
Christum suscitatum ex mortuis, non amplius
mori: mortem, *inquam*, ei non amplius domi-
10 nari. Nam quod mortuus est, peccato mortuus
11 est semel: quod autem vivit, vivit Deo. Ita
etiam vos colligite, vos tum mortuos esse pec-
cato, tum vero vivere Deo per Christum Jesum
Dominum nostrum.
12 Ne regnato igitur peccatum in mortali vestro
corpore, ut auscultetis in cupiditatibus cor-
13 poris: neque sistite membra vestra arma in-

justitiæ peccato: sed sistite vos Deo, ut ex mortuis vivos, et membra vestra arma justitiæ Deo.
14 Peccatum enim vobis non dominabitur: non enim estis sub lege, sed sub gratia.
15 Quid igitur? peccabimus, quod non simus sub lege, sed sub gratia?
16 Absit. An nescitis quod cui sistitis vos servos ad auscultandum, ejus servi estis cui auscultatis, sive peccati ad mortem, sive obedien-
17 tiæ ad justitiam? Gratia autem *sit* Deo, quod fuistis *quidem* servi peccati, sed ex corde auscultastis ei formæ doctrinæ in quam estis traditi.
18 Et liberati a peccato, mancipati estis justitiæ.
19 Hominum more loquor, propter infirmitatem carnis vestræ. Nempe, sicut stitistis membra vestra serva impuritati et legis transgressioni, ad *patrandam* legis transgressionem: ita nunc sistite membra vestra serva justitiæ ad sancti-
20 moniam. Quum enim servi eratis peccati, liberi
21 eratis justitiæ. Quem igitur fructum habebatis tunc *ex iis* de quibus nunc erubescitis? nam
22 finis illorum mors *est*. Nunc vero liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctimoniam, finem autem, vitam
23 æternam. Nam stipendia peccati *sunt* mors: donum autem Dei *est* vita æterna in Christo Jesu Domino nostro.

7 An ignoratis, fratres, (peritos enim legis alloquor,) legem *tantisper* dominari cuipiam quanto tempore ipse vivit?
2 Nam viro addicta mulier, viventi viro devincta est per legem: quod si mortuus fuerit
3 vir, liberata est a lege viri. Proinde, vivente viro, mœcha vocabitur, si fiat alterius viri; sin autem mortuus fuerit vir ejus, libera est a lege illa, ut non sit mœcha si fiat alterius viri.

4 Itaque, fratres mei, vos quoque mortificati
estis legi in corpore Christi; ut essetis alterius,
ejus *videlicet* qui ex mortuis suscitatus est, ut
5 fructum feramus Deo. Quum enim essemus in
carne, affectus peccatorum per legem *existentes*
agebant in membris nostris, ad fructum feren-
6 dum morti. Nunc autem liberati sumus a lege,
mortuo *eo* in quo detinebamur, ut serviamus in
novitate spiritus, ac non *in* vetustate literæ.
7 Quid ergo dicemus? Lex peccatum *est?*
Absit. Sed peccatum non cognovi nisi per
legem: nam ipsam quoque cupiditatem non nos-
sem *esse peccatum*, nisi lex dixisset, Non con-
8 cupisces. Sed peccatum, occasione per illud
præceptum sumpta, effecit in me totam cupi-
9 ditatem. Nam absque lege, peccatum *quidem*
erat mortuum: ego vero vivus eram absque lege
quondam; præcepti autem illius adventu pecca-
10 tum *quidem* revixit, ego vero mortuus sum. Et
inventum est illud præceptum quod *erat* ad vi-
11 tam, mihi *cedere* ad mortem. Nam peccatum,
occasione per illud præceptum sumpta, seduxit
12 me, et per illud occidit. Itaque lex ipsa quidem
sancta; et præceptum illud sanctum, ac justum,
et bonum *est*.
13 Ergo quod bonum *est*, mihi factum est mors?
Absit: sed peccatum *mihi factum est mors*,
ut appareret *esse* peccatum mihi per id quod bo-
num est efficiens mortem; *id est*, ut peccatum
fieret admodum peccans per illud præceptum.
14 Scimus enim legem esse spiritualem: at ego
carnalis sum, venditus ut subjicerer peccato.
15 Quod enim perpetro, non agnosco: non enim
quod volo, hoc ago; sed quod odi, hoc facio.
16 Quod si facio quod nolo, consentio legi quod
17 bona *sit*. Nunc itaque non amplius ego id per-

petro, sed peccatum quod in me habitat, *id*
18 *perpetrat*. Novi enim non habitare in me (id
est, in carne mea) bonum: nam velle adest mihi,
sed ut quod bonum est perficiam, non assequor.
19 Non enim facio bonum quod volo: sed malum
20 quod nolo, hoc ago. Quod si id facio ego quod
ego nolo, non amplius ego id perpetro, sed
peccatum quod in me habitat, *id perpetrat*.
21 Invenio igitur volenti mihi facere bonum hanc
legem *impositam esse*, quod mihi malum adja-
22 ceat. Delector enim lege Dei quod ad interio-
23 rem hominem: sed video aliam legem in mem-
bris meis belligerantem adversus legem mentis
meæ, et captivum reddentem me legi peccati
quæ est in membris meis.
24 Ærumnosus ego homo! quis me eripiet ex
25 isto corpore mortis? Gratias ago Deo per Je-
sum Christum Dominum nostrum.

Nempe igitur ipse ego mente quidem servio legi Dei, carne vero legi peccati.

8 Nulla igitur nunc *est* condemnatio iis qui
sunt in Christo Jesu, *qui* non secundum carnem
2 ambulant, sed secundum spiritum. Nam lex
spiritus vitæ, *qui est* in Christo Jesu, liberavit
3 me a lege peccati et mortis. Nam quæ legis
erat impotentia, quum viribus esset destituta in
carne, Deus suo ipsius Filio misso in forma
consimili carni peccato obnoxiæ, idque pro pec-
4 cato, condemnavit peccatum in carne: ut jus il-
lud legis compleatur in nobis, qui non secun-
dum carnem ambulamus, sed secundum spiritum.
5 Nam qui secundum carnem sunt, quæ carnis
sunt sapiunt; qui vero *sunt* secundum spiritum,
6 quæ spiritus sunt. Nam quod sapit caro, mors
est; quod autem sapit spiritus, vita et pax:
7 quoniam quod sapit caro, inimicitia *est* adver-

sus Deum: legi enim Dei non subjicitur; nam
8 ne potest quidem. Ergo qui in carne sunt, Deo
placere non possunt.
9 Vos autem non estis in carne, sed in spiritu,
siquidem spiritus Dei habitat in vobis: quod
siquis spiritum Christi non habet, is non est
10 ejus. Porro si Christus in vobis *est*, corpus
quidem mortuum *est* propter peccatum; spiritus
11 autem vita *est* propter justitiam. Sed si spiri-
tus ejus qui suscitavit Jesum ex mortuis habitat
in vobis; is qui excitavit Christum ex mortuis,
vivificabit etiam mortalia corpora vestra per in-
habitantem ipsius spiritum in vobis.
12 Nempe igitur, fratres, debitores sumus non
carni, ut secundum carnem vivamus, *sed spiri-*
13 *tui.* Nam si secundum carnem vixeritis, futurum
est ut moriamini: sed si spiritu actiones corpo-
14 ris mortificetis, vivetis. Quotquot enim spiritu
15 Dei aguntur, ii sunt filii Dei. Non enim ac-
cepistis spiritum servitutis rursum ad metum;
sed accepistis spiritum adoptionis, per quem
16 clamamus Abba, *id est*, Pater. Et ille ipse
spiritus testatur una cum spiritu nostro, nos
17 esse filios Dei. Quod si filii, etiam hæredes:
hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi;
si modo *cum eo* patimur, ut *cum eo* etiam glo-
rificemur.
18 Reor enim minime pares esse præsentis tem-
poris perpessiones, gloriæ in nobis revelandæ.
19 Etenim mundus hic conditus, exserto capite ob-
20 servans exspectat dum revelentur filii Dei. Nam
vanitati mundus hic conditus subjectus est, non
sua sponte, sed propter eum qui subjecit *eum*
21 *isti vanitati:* sub spe quod et ipse conditus
mundus liberabitur ex servitute corruptionis in
22 libertatem gloriæ filiorum Dei. Scimus enim

totum mundum creatum una suspirare, et una
23 parturire ad hoc usque tempus. Neque vero
ille solum, sed et ipsi qui primitias spiritus
habemus, nosipsi, inquam, apud nos suspiramus,
adoptionem exspectantes, *id est*, redemptionem
24 corporis nostri. Nam spe servati sumus. Spes
autem si videatur, non est spes: quod enim quis
25 videt, cur speret? Si vero quod non videmus
speramus, *nempe* per tolerantiam exspectamus.
26 Itidem autem et spiritus una sublevat infirmitates nostras: quid enim oremus ut oportet, non novimus: sed ipse spiritus intercedit pro nobis
27 suspiriis ineffabilibus. Qui vero scrutatur corda,
novit quid sapiat spiritus: quia secundum Deum
intercedit pro sanctis.
28 Novimus autem, iis qui diligunt Deum, omnia
simul adjumento esse ad bonum, iis *videlicet*
29 qui ex præstituto *ipsius* vocati sunt. Nam quos
præscivit, etiam prædestinavit conformandos
imagini Filii sui: ut is sit primogenitus inter
30 multos fratres. Quos vero prædestinavit, eos
etiam vocavit; et quos vocavit, eos etiam justificavit: quos autem justificavit, eos etiam glorificavit.
31 Quid igitur dicemus ad hæc? si Deus pro no-
32 bis, quis contra nos? Is quidem qui proprio
Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, quomodo non etiam cum eo illa no-
33 bis omnia gratificabitur? Quis intentabit crimina
adversus electos Dei? Deus *is est* qui justificat.
34 Quis est qui condemnet? Christus *is est* qui
mortuus est, imo vero qui etiam suscitatus est;
qui etiam est ad dexteram Dei; qui etiam inter-
35 pellat pro nobis. Quis nos separabit a charitate
Christi? *num* afflictio, num angustia, num persecutio, num fames, num nuditas, num pericu-

36 lum, num gladius? (sicut scriptum est, Tui
causa occidimur totum diem; reputati
sumus velut oves destinatæ mactationi.)
37 Imo in his omnibus amplius quam victores su-
38 mus, per eum qui dilexit nos. Nam mihi per-
suasum est, neque mortem, neque vitam, neque
angelos, neque principatus, neque potestates,
39 neque præsentia, neque futura, neque sublimi-
tatem, neque profunditatem, neque ullam rem
aliam creatam, posse nos separare a charitate
Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro.
9 VERITATEM dico per Christum, non men-
tior, attestante mihi simul conscientia mea per
2 Spiritum Sanctum; magnam mihi tristitiam esse,
3 et cruciatum sine intermissione cordi meo. Opta-
rim enim ego ipse anathema esse *separatum* a
Christo, pro fratribus meis, cognatis, *inquam*,
4 meis secundum carnem: qui sunt Israelitæ: quo-
rum *est* adoptio, et gloria, et pacta, et legis
5 constitutio, et cultus, et promissiones: quorum
sunt patres illi, et ex quibus *est* Christus, quod
ad carnem attinet, qui est supra omnes Deus
benedictus in secula. Amen.
6 Non quasi vero propterea exciderit sermo Dei:
non enim omnes qui *sunt* ex *patre* Israele, *sunt*
7 Israel: neque quia *sunt* semen Abrahami, *ideo*
omnes *sunt* filii: sed, In Isaaco vocabitur tibi
8 semen. Hoc est, non qui filii carnis, ii filii Dei:
sed qui *sunt* filii promissionis reputantur in se-
9 mine. Promissionis enim sermo hic est, Hoc
ipso præstituto tempore veniam, et erit Saræ
10 filius. Neque *hic* solum, sed et Rebecca, quum
ex uno concepisset, *nempe* ex Isaaco patre
11 nostro, *hæc experta est;* (nondum enim natis
pueris, quum nihil fecissent boni vel mali, ut
præstitutum illud Dei quod *est* secundum *ipsius*

electionem, *id est*, non ex operibus, sed ex vo-
12 cante, *firmum* maneret;) dictum est ei, Major
13 serviet minori. Sicut scriptum est, Jacobum di-
lexi, Esavum autem odio habui.
14 Quid igitur dicemus? Num injustitia *est* apud
Deum?
15 Absit. Nam Mosi dicit, Miserebor cujus mi-
sertus fuero, et commiserabor quem commise-
16 ratus fuero. Nempe igitur *electio* non est ejus
qui velit, neque ejus qui currat, sed ejus qui
17 miseretur, *nempe* Dei. Dicit enim scriptura
Pharaoni, Ad hoc ipsum excitavi te, ut osten-
dam in te potentiam meam, et ut annuncietur
18 nomen meum in tota terra. Itaque cujus vult
miseretur, quem autem vult indurat.
19 Dices ergo mihi: Quid adhuc succenset? nam
voluntati illius quis obstitit?
20 Imo vero, o homo, tu qui es qui ex adverso
responsas Deo? Num dicet figmentum fictori, Cur
21 me tale fecisti? annon habet jus figulus in lu-
tum, ex eadem massa faciendi aliud quidem
22 vas ad decus, aliud vero ad dedecus? *Quid*
si vero volens ostendere iram, et notam fa-
cere potentiam suam, pertulit longa ad iram
23 dilatione vasa iræ, compacta ad interitum: et ut
notas faceret divitias gloriæ suæ erga vasa mi-
24 sericordiæ, quæ præparavit ad gloriam, quos
etiam vocavit, *nimirum* nos, non solum ex Ju-
25 dæis, verum etiam ex gentibus? Ut etiam apud
Oseen dicit, Vocabo populum, qui meus
non *erat*, populum meum: et eam, quæ
26 dilecta non *erat*, dilectam. Et erit in
loco ubi dictum fuerat eis, Non populus
meus vos, illic vocabuntur filii viventis
27 Dei. Esaias autem clamat super Israel, *Etiam*
si fuerit numerus filiorum Israel ut are-

28 na maris, reliquiæ servabuntur. Rem
enim conficiet et concidet cum justitia:
quoniam rem concisam peraget Dominus
29 in terra. Et sicut prius dixit Esaias, Nisi
Dominus Sabaoth reliquisset nobis semen,
facti fuissemus ut Sodoma, et Gomorrhæ
similes facti fuissemus.
30 Quid igitur dicemus? nempe gentes quæ non
sectabantur justitiam, apprehendisse justitiam,
31 justitiam autem eam quæ *est* ex fide: Israelem
vero consectando legem justitiæ, ad legem justi-
32 tiæ non pervenisse. Quare? Quia non ex fide,
sed velut ex operibus legis: nempe offenderunt
33 ad lapidem ad quem impingitur. Quemadmo-
dum scriptum est, Ecce, statuo in Sion lapidem
ad quem impingetur, et petram
offendiculi: et quisquis credit in eum,
non pudefiet.

10 FRATRES, propensa quidem illa voluntas
cordis mei, et deprecatio ad Deum super Israel
2 est ad salutem. Testor enim *de* ipsis, eos ze-
3 lum Dei habere, sed non ex notitia. Nam
ignorantes Dei justitiam, et propriam justitiam
studentes constituere, justitiæ Dei non fuerunt
subjecti.
4 Nam finis legis *est* Christus, ad justitiam cui-
5 vis credenti. Moses enim describit justitiam quæ
est ex lege, *dicens*, qui præstiterit ea, vivet per
6 illa. At quæ ex fide est justitia ita dicit, Ne
dixeris in corde tuo, Quis ascendet in cœlum?
7 hoc est, Christum ex alto deducere: aut, Quis
descendet in abyssum? hoc est, Christum ex
8 mortuis reducere. Sed quid dicit? Prope te
verbum est, in ore tuo et in corde tuo. Hoc
9 est verbum illud fidei quod prædicamus, *nempe*,
si professus fueris ore tuo Dominum Jesum et

credideris in corde tuo quod Deus eum suscita-
10 vit ex mortuis, servaberis. Nam corde creditur
ad justitiam: fit autem ore professio ad salutem.
11 Dicit enim scriptura, Quisquis credit in eum,
12 non pudefiet. Non enim est distinctio vel Judæi
vel Græci: nam idem *est* Dominus omnium, dives
13 in quosvis a quibus invocatur. Quisquis enim
invocaverit nomen Domini, servabitur.
14 Quomodo igitur invocabunt eum in quem non
crediderint? quomodo autem credent *ei* de quo
non audierint? quomodo autem audient absque
15 prædicante? Quomodo autem prædicabunt nisi
missi fuerint? sicut scriptum est, Quam speciosi
pedes evangelizantium pacem, evange-
16 lizantium bona! Sed non omnes ausculta-
runt evangelio: Esaias enim dicit, Domine,
17 quis credidit sermoni nostro? Ergo fides
ex auditu est, auditus autem per verbum Dei.
18 Sed (inquam *ego*) annon audierunt? Imo
vero in omnem terram exivit sonus eo-
rum, et ad ultima orbis terrarum verba
eorum.
19 Sed (inquam *ego*) num Israel non cognovit
Deum? Primus Moses dicit, Ego ad æmula-
tionem provocabo vos per gentem quæ
non est gens: per gentem, intelligentiæ
20 expertem, ad iram vos provocabo. Esaias
autem utitur audacia, dicitque, Inventus sum
ab iis qui me non quærebant; manifestus
factus sum iis qui de me non interroga-
21 bant. Adversus Israelem autem dicit, Toto
die expandi manus meas ad populum
non obedientem et contradicentem.

11 Num igitur (inquam *ego*) abjecit Deus popu-
lum suum?
Absit: nam et ego Israelita sum, ex semine

2 Abrahæ tribus Benjamin. Non abjecit Deus po-
pulum illum suum quem præagnovit. An nesci-
tis de Elia quid dicat scriptura? quomodo inter-
3 pellet Deum adversus Israelem, dicens, Domine,
prophetas tuos occiderunt, et altaria tua suffo-
derunt; et ego relictus sum solus, et petunt ani-
4 mam meam. Sed quid dicit ei divinum respon-
sum? Feci ut remanserint mihi septem millia
virorum qui non flexerunt genu *imagini* Baal.
5 *Ita* igitur et hoc tempore reservatio secundum
6 electionem gratuitam facta est. Quod si per
gratiam, non jam ex operibus; alioquin gratia
jam non est gratia: sin ex operibus, jam non
est gratia; alioquin opus jam non est opus.
7 Quid igitur? quod requirit Israel, hoc non est
adeptus: sed electi adepti sunt, reliqui vero oc-
8 caluerunt, (sicut scriptum est, Dedit eis Deus
spiritum soporis; oculos ut non videant,
et aures ut non audiant,) usque ad hodier-
9 num diem. Et David dicit, Fiat mensa eo-
rum in laqueum, et tendiculam, et offen-
10 diculum, et retributionem ipsis: obtene-
brentur oculi eorum, ut non videant; et
tergum eorum semper incurva.
11 *Num* igitur (inquam *ego*) impegerunt ut exci-
derent?
Absit: sed per eorum offensam salus *obtigit*
gentibus, ut eos ad æmulationem provocaret.
12 Quod si eorum offensa est opulentia mundi, et
diminutio eorum opulentia gentium; quanto ma-
13 gis plenitudo ipsorum? Nam (quod vobis dico
gentibus, quatenus ego quidem sum apostolus
14 gentium) ministerium meum illustro: *ut experiar*
si quo modo ad æmulationem provocem con-
sanguineos meos, et servem aliquos ex ipsis.
15 Nam si abjectio eorum est reconciliatio mundi,

16 quæ *erit* assumptio, nisi vita ex mortuis? Quod
si primitiæ sanctæ, *sancta* etiam massa: et si
17 radix sancta *est*, etiam rami. Quod si nonulli
rami defracti sunt, tu vero quum esses oleaster,
insitus es pro ipsis, et particeps radicis ac pin-
18 guedinis oleæ factus es: ne gloriare adversus
ramos: quod si gloriaris, non tu radicem portas,
sed radix te.
19 Dices igitur, Defracti sunt rami ut ego in-
sererer.
20 Bene: per incredulitatem defracti sunt, tu vero
per fidem stas: ne effertor animo, sed metue:
21 nam si Deus naturalibus ramis non pepercit,
vide ne tibi quoque non parcat.
22 Vide igitur benignitatem ac præcisam severi-
tatem Dei: in eos quidem qui ceciderunt, præ-
cisam severitatem; in te vero benignitatem, si
permanseris in benignitate; alioquin et tu exci-
23 deris. Sed et illi, si non permanserint in incre-
dulitate, inserentur: potens enim est Deus rur-
24 sum eos inserere. Etenim si tu ex naturali ex-
sectus es oleastro, et præter naturam insitus es
in veram oleam; quanto magis ii qui naturales
sunt inserentur propriæ oleæ?
25 Nolim enim vos ignorare, fratres, mysterium
hoc, (ut ne sitis apud vosmetipsos sapientes,)
obdurationem ex parte Israeli evenisse, quous-
26 que plenitudo gentium introierit: et ita totus
Israel servabitur: sicut scriptum est, Veniet
ex Sion ille vindex, et avertet impie-
27 tates a Jacob. Et Hoc *est* illis a me pa-
ctum, Quum abstulero peccata ipsorum.
28 Itaque quod ad evangelium *attinet*, *sunt* ini-
mici propter vos; quod ad electionem autem,
29 dilecti propter patres. Nam dona illa, et illa
vocatio Dei ejusmodi sunt, ut eorum ipsum pœ-

30 nitere non possit. Sicut enim et vos quondam
non obedivistis Deo, nunc autem estis miseri-
31 cordia donati per istorum contumaciam: sic et
isti nunc non obedierunt, ut per vestri miseri-
32 cordiam et ipsi misericordia donentur. Conclu-
sit enim Deus omnes illos in contumacia, ut
omnium illorum misereretur.

33 O profundas divitias tum sapientiæ tum co-
gnitionis Dei! quam imperscrutabilia sunt ejus
34 judicia, et ejus viæ impervestigabiles! Quis enim
cognovit mentem Domini? aut quis ei fuit a
35 consilio? Aut quis prior dedit ei, et retribue-
36 tur ei? Nam ex eo, et per eum, et in ipsum
sunt omnia: ipsi *sit* gloria in secula. Amen.

12 ADHORTOR igitur vos, fratres, per misera-
tiones illas Dei, ut sistatis corpora vestra
hostiam vivam, sanctam, placentem Deo, ratio-
2 nalem illum cultum vestrum. Et ne vos confi-
gurate seculo isti: sed transformate vos per re-
novationem mentis vestræ, ad hoc ut probetis
quæ sit voluntas Dei bona illa, placens, ac per-
fecta.

3 Enim vero per gratiam quæ mihi data est,
edico cuivis versanti inter vos, ne sapiat supra
quam oportet sapere: sed sapiat ad sobrietatem,
prout cuique Deus partitus est mensuram fidei.
4 Quemadmodum enim in uno corpore membra
multa habemus, membra vero omnia eandem
5 non habent actionem; ita multi illi unum corpus
sumus in Christo, singulatim autem alii aliorum
membra.

6 Habentes autem diversa dona pro gratia quæ
nobis data est, sive prophetiam, *prophetemus*
7 pro proportione fidei: sive ministerium, *versc-
mur* in ministrando: tum is qui docet, in do-
8 cendo: tum qui exhortatur, in exhortatione:

tum qui distribuit, cum simplicitate: tum qui
præest, cum diligentia: tum qui miseretur, cum
hilaritate.
9 Charitas *esto* minime simulata. *Estote* abhor-
10 rentes a malo, agglutinati bono. Fraterna cha-
ritate alii ad alios amandos propensi; honore
11 alii aliis præeuntes: studio minime ignavi; spi-
12 ritu ferventes; Domino servientes; spe gauden-
tes; in afflictione tolerantes; in oratione perdu-
13 rantes: usibus sanctorum communicantes; hospi-
talitatem sectantes.
14 Benedicite iis qui vos insectantur; benedicite,
15 *inquam*, et ne imprecamini. Gaudete cum gau-
16 dentibus, et flete cum flentibus. Itidem alii in
alios affecti. Non alta sapientes, sed humili-
bus obsecundantes. Ne estote prudentes apud
17 vosmetipsos. Nemini malum pro malo vicissim
reddentes: procurantes honesta in omnium ho-
18 minum conspectu. Si fieri potest, quantum in
vobis est, cum omnibus hominibus in pace vi-
ventes.
19 Non ipsi vosmet ulcisentes, dilecti; sed date
locum iræ: scriptum enim est, Meum est ulcisci;
20 ego rependam, dicit Dominus. Itaque si esurit ini-
micus tuus, ciba eum; si sitit, da ei potum;
hoc enim si feceris, carbones ignis coacervabis
21 in caput ejus. Ne vincitor a malo, sed vince
bono malum.
13 Omnis anima potestatibus supereminentibus sub-
jecta esto; non enim est potestas nisi a Deo;
et quæ sunt potestates, sunt a Deo ordinatæ.
2 Itaque quisquis obsistit potestati, Dei ordina-
tioni obsistit: qui autem obsistunt, ipsi sibi con-
3 demnationem auferent. Nam magistratus non
sunt metui bonis operibus, sed malis. Vis autem
non metuere potestatem? Quod bonum est fa-

4 cito, et laudem ab ipsa obtinebis: Dei enim mi-
nister est tuo bono, Quod si feceris quod ma-
lum est, metue; non enim frustra gladium gerit;
nam Dei minister est, vindex ad iram ei qui
5 quod malum est fecerit. Quapropter necesse est
subjici, non solum propter iram, sed etiam
6 propter conscientiam. Propter hoc enim etiam
tributa solvitis; siquidem ministri Dei sunt in
7 hoc ipso laborantes. Reddite igitur omnibus
quod debetis; cui tributum *debetur*, tributum;
cui vectigal, vectigal; cui timor, timorem; cui
honor, honorem.

8 Nemini quicquam debete, nisi *hoc*, ut alii
alios diligatis; nam qui diligit alterum, legem
9 implevit. Siquidem illud, Non mœchaberis, Non
occides, Non furaberis, Non falsum testimonium
dices, Non concupisces; et si quod aliud *est*
præceptum, in hoc sermone summatim comprehenditur, nempe, Diliges proximum tuum si-
10 cut teipsum. Charitas proximum non afficit
malo: itaque charitas est completio legis.

11 Idque perspecta opportunitate, quod *videlicet*
tempus jam *sit* nostri a somno expergefiendi;
nunc enim propius nos est salus, quam quum
12 credidimus. Nox processit, dies autem propin-
quat. Abjiciamus igitur opera tenebrarum, et
13 induamur habitu qui luci conveniat. Ut inter-
diu, decenter ambulemus: non *in* comessationi-
bus et ebrietatibus, non cubilibus ac lasciviis,
14 non lite et invidia: sed induimini Domino Jesu
Christo, et carnis curam ne habete ad *explendas*
cupiditates.

14 EUM vero qui fide est infirmus, assumite;
non *tamen* ad altercationes disputationum.

2 Alius quidem credit edere licere quidvis;
3 alius autem *fide* infirmus edit olera. Qui edit,

non edentem ne pro nihilo habeto: et qui non
edit, edentem ne condemnato; Deus enim eum
4 assumpsit. Tu qui es qui condemnas alienum
famulum? proprio domino perstat aut cadit:
stabilietur autem: potest enim Deus eum stabilire.

5 Alius quidem æstimat diem præ die; alius
autem *peræque* æstimat quemvis diem. Unusquisque in animo suo plene certioratus esto.

6 Qui curat diem, Domino curat; et qui non
curat diem, Domino non curat. Qui edit, Domino edit; gratias enim agit Deo: et qui non
edit, Domino non edit, et gratias agit Deo:
7 nullus enim nostrum sibiipsi vivit, et nullus sibi-
8 ipsi moritur. Nam sive vivimus, Domino vivimus; sive morimur, Domino morimur: sive igi-
9 tur vivamus, sive moriamur, Domini sumus. Ad
hoc enim Christus et mortuus est, et resurrexit, et revixit, ut et mortuis et viventibus dominetur.

10 Tu vero cur condemnas fratrem tuum? aut
etiam tu cur pro nihilo habes fratrem tuum?
Omnes enim sistemur apud tribunal Christi.
11 Scriptum est enim, Vivo ego, dicit Dominus, certe mihi *sese* flectet omne genu,
et omnis lingua palam agnoscet Deum.
12 Nempe ergo unusquisque nostrum de seipso
13 rationem reddet Deo. Ne amplius igitur alii
alios judicemus: sed hic potius adhibete judicium, ut ne fratri proponatis quidpiam ad quod
impingat, vel offendat.

14 Novi, et persuasum habeo per Dominum Jesum, nihil esse impurum per se: sed ei qui reputat aliquid esse impurum, *id* ei impurum *esse*.
15 Verum si propter escam frater tuus tristitia
afficitur, non jam secundum charitatem ambulas.

Ne esca tua illum perdito pro quo Christus
mortuus est.
16 Ne vestrum igitur bonum blasphemator: [17] non
enim est regnum Dei esca et potus, sed justitia,
18 et pax, et gaudium per Spiritum Sanctum. Nam
qui per hæc servit Christo, placet Deo, et pro-
19 batur hominibus. Nempe igitur quæ ad pacem
faciunt sectemur, et quæ ad mutuam ædifica-
20 tionem. Ne cibi causa destrue opus Dei. Om-
nia quidem munda: sed malum *est* homini qui
21 edens offendit. Bonum *est* non edere carnes
neque bibere vinum, neque *quicquam facere* in
quo frater tuus impingit, vel offenditur, vel in-
firmus est.
22 Tu fidem habes: apud temetipsum habe in
conspectu Dei. Beatus qui non condemnat se-
23 ipsum in *eo* quod approbat. Qui vero dubitat,
si ederit, condemnatus est, quoniam non *edit* ex
fide; quicquid vero ex fide non est, pecca-
tum est.
15 Debemus autem nos, qui firmi *sumus*, infirmi-
tates imbecillorum portare, ac non indulgere
2 nobisipsis. *Itaque* unusquisque nostrum proxi-
mo placeat *ipsius* bono, *id est*, ad *ejus* ædifi-
3 cationem. Etenim Christus non placuit sibiipsi:
sed, sicut scriptum est, Convicia eorum qui
4 conviciantur tibi, inciderunt in me. Nam
quæ ante scripta sunt, ad nos docendos ante
scripta sunt; ut per tolerantiam et consolationem
5 scripturarum spem retineamus. Deus autem
auctor tolerantiæ et consolationis det vobis ut
itidem alii in alios affecti sitis, secundum Chri-
6 stum Jesum: ut concorditer uno ore glorificetis
Deum ac Patrem Domini nostri Jesu Christi.
7 Propterea assumite alii alios, sicut et Christus
assumpsit nos in gloriam Dei.

8 *ILLUD* autem dico, Jesum Christum ministrum
fuisse circumcisionis, pro Dei veritate, ut con-
9 firmaret promissiones patrum: et ut gentes pro
misericordia glorificent Deum; sicut scriptum
est, Propterea celebrabo te inter gentes,
10 et nomini tuo psallam. Et rursum dicit,
Hilares estote, gentes, cum populo
11 ipsius: et rursum, Laudate Dominum, om-
nes gentes, et collaudate ipsum, omnes
12 populi. Et rursum Esaias dicit, Erit radix
Jesse; et qui exsurgat ad imperandum
13 gentibus, in ipso gentes sperabunt. Uti-
nam vero Deus spei impleat vos omni gaudio
et pace credendo, ut spe abundetis per virtutem
Spiritus Sancti.
14 Persuasum autem habeo et ipse ego de vobis,
fratres mei, quod ipsi per vos pleni sitis boni-
tate, impleti omni cognitione, et qui possitis
15 etiam vos mutuo admonere. Audacule vero
scripsi vobis, fratres, aliquatenus, veluti commo-
nefaciens vos propter gratiam quæ data est mihi
16 a Deo; ad hoc ut sim minister Jesu Christi apud
gentes, operans evangelio Dei, ut oblatio gentium
fiat accepta, sanctificata per Spiritum Sanctum.
17 Habeo igitur quod glorier per Christum Je-
18 sum, in iis quæ ad Deum *pertinent*. Non enim
sustinuerim quicquam loqui quod non effecerit
Christus per me, *adducendis* ad obedientiam
19 gentibus, verbis et factis, virtute signorum ac
prodigiorum, virtute spiritus Dei: adeo ut ab
Hierosolymis et circumjacentibus *regionibus*, us-
que ad Illyricum, impleverim prædicandi evan-
20 gelii Christi munus. Ita porro contendens evan-
gelizare, non ubi nominatus esset Christus, ut
21 ne super alienum fundamentum ædificarem: sed
sicut scriptum est, Quibus non est annun-

ciatum de eo, videbunt; et qui non audie-
runt, intelligent.
Quapropter etiam sæpe inhibitus sum venire
22 ad vos. Nunc vero, quum non amplius habeam
23 locum in his regionibus, summum autem desi-
derium habeam veniendi ad vos a multis annis:
quando proficiscar in Hispaniam, veniam ad
24 vos: spero enim fore ut *istac* præteriens con-
spiciam vos, et a vobis deducar illuc; si tamen
vestra consuetudine prius ex parte expletus fuero.
25 Nunc autem proficiscor Hierosolymam, mini-
26 strans sanctis. Libuit enim Macedoniæ et Achaiæ
conferre aliquid in pauperes sanctos qui sunt
27 Hierosolymis. Libuit enim *eis*, *inquam*, et de-
bitores eorum sunt; nam si spiritualia ipsorum
bona gentibus communicata sunt, debent etiam
ipsæ in carnalibus eis ministerio suo adesse.
28 Hoc igitur ubi perfecero, et eis consignavero
29 hunc fructum, abibo istac in Hispaniam. Scio
vero me, quum veniam ad vos, cum plena bene-
dictione evangelii Christi venturum.
30 Precor autem vos, fratres, per Dominum no-
strum Jesum Christum, et per charitatem spiri-
tus, ut concertetis mihi *vestris* pro me apud
31 Deum orationibus; ut liberer ab iis qui non
obediunt *sermoni* in Judæa, utque ministerium
hoc meum erga Hierosolymam acceptum sit
32 sanctis: ut cum gaudio veniam ad vos per vo-
luntatem Dei, unaque vobiscum refociller.
33 Deus autem pacis *sit* cum omnibus vobis. Amen.
16 COMMENDO autem vobis Phœben sororem
nostram, quæ est ministra ecclesiæ Cenchreensis;
2 ut eam excipiatis in Domino convenienter san-
ctis, et adsitis ei quacunque in re *ipsi* usus fuerit
vobis: nam hæc tum multis hospitium præbuit,
tum mihi etiam ipsi.

3 Salutate Priscillam et Aquilam, adjutores meos
4 in Christo Jesu: qui pro anima mea suam ipso-
rum cervicem supposuerunt: quibus non ego
5 solus gratias ago, sed etiam omnes ecclesiæ gen-
tium. Item ecclesiam quæ in domo eorum est.
Salutate Epænetum mihi dilectum, primitias
6 Achaiæ in Christo. Salutate Mariam, quæ mul-
7 tum laboravit erga nos. Salutate Andronicum
et Juniam, cognatos meos, et concaptivos meos,
qui sunt insignes inter apostolos, qui etiam ante
8 me fuerunt in Christo. Salutate Ampliam di-
9 lectum mihi in Domino. Salutate Urbanum, ad-
jutorem nostrum in Christo, et Stachyn mihi
10 dilectum. Salutate Apellem, probatum in Christo.
Salutate eos qui sunt ex Aristobuli *familiari-*
11 *bus*. Salutate Herodionem cognatum meum. Sa-
lutate eos qui *sunt* ex Narcissi *familiaribus*,
12 eos, *inquam*, qui *sunt* in Domino. Salutate Try-
phænam et Tryphosam, quæ laborant in Domino.
Salutate Persidam *mihi* dilectam, quæ multum
13 laboravit in Domino. Salutate Rufum selectum
14 in Domino, et matrem ejus ac meam. Salutate
Asyncritum, Phlegontem, Hermam, Patrobam,
15 Hermen, et qui cum iis sunt fratres. Salutate
Philologum, et Julium, Nereum, et sororem
ejus, et Olympam, et qui cum iis sunt omnes
16 sanctos. Salutate alii alios osculo sancto.
Salutant vos ecclesiæ Christi.
17 PRECOR autem vos, fratres, ut observetis
dissidiorum et offendiculorum auctores contra
doctrinam quam vos didicistis; et declinetis ab
18 eis. Nam qui ejusmodi *sunt*, Domino nostro
Jesu Christo non serviunt, sed suo ventri:
et per blandiloquentiam et assentationem corda
hominum minime malorum seducunt.
19 Vestra enim obedientia ad omnes pervenit.

Gaudeo igitur quod ad vos *attinet;* sed volo
vos sapientes quidem esse ad id quod bonum
20 est, simplices vero ad malum. Porro Deus pa-
cis conteret Satanam sub pedes vestros cito.
Gratia Domini nostri Jesu Christi *sit* vobis-
cum. Amen.
21 SALUTANT vos Timotheus adjutor meus,
et Lucius, et Jason, et Sosipater, cognati mei.
22 Saluto vos in Domino ego Tertius, qui descripsi
23 epistolam. Salutat vos Gaius hospes meus et
ecclesiæ totius; salutat vos Erastus procurator
urbis, et Quartus frater.
24 Gratia Domini nostri Jesu Christi *sit* cum om-
nibus vobis. Amen.
25 EI vero qui potest vos stabilire, secundum
evangelium meum et præconium Jesu Christi,
ex patefactione mysterii quod a temporibus se-
26 culorum tacitum fuit; nunc vero factum est mani-
festum, et per scripturas propheticas, ex imperio
æterni Dei, ad obedientiam fidei, omnibus gen-
27 tibus innotuit; soli, *inquam*, sapienti Deo glo-
ria *esto* per Jesum Christum in secula. Amen.

Ad Romanos scripta fuit Corintho, per Phœben ministram Cenchreensis ecclesiæ.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA PRIMA

AD

CORINTHIOS.

1 PAULUS, vocatione apostolus Jesu Christi
2 per voluntatem Dei, et Sosthenes frater, eccle-
siæ Dei quæ est Corinthi, sanctificatis in Christo
Jesu, *id est*, vocatis sanctis, cum omnibus qui

invocant nomen Domini nostri Jesu Christi quo-
vis loco, *Domini*, *inquam*, tum ipsorum, tum
3 nostri; gratia vobis et pax a Deo patre nostro,
et Domino Jesu Christo.
4 GRATIAS ago Deo meo semper de vobis,
ob gratiam Dei quæ data est vobis in Christo
5 Jesu: quod in omnibus ditati sitis in ipso, omni
6 loquendi facultate, omnique cognitione; prout
testimonium Christi confirmatum fuit in vobis;
7 adeo ut nullo dono deficiamini, exspectantes
donec patefiat Dominus noster Jesus Christus.
8 Qui *Deus* etiam confirmabit vos usque ad finem
inculpatos, in diem Domini nostri Jesu Christi.
9 Fidelis *est* Deus, per quem vocati estis ad com-
munionem Filii ipsius Jesu Christi Domini nostri.
10 PRECOR autem vos, fratres, per nomen Do-
mini nostri Jesu Christi, ut idem loquamini om-
nes, et non sint inter vos dissidia, sed sitis com-
pacti, eadem mente et eadem sententia.
11 Declaratum est enim mihi de vobis, fratres
mei, a domesticis Chloes, quod lites sint inter
12 vos. Hoc autem dico, singulos vestrum dicere,
Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego
vero Cephæ, ego vero Christi.
13 *Num* dispertitus est Christus? num Paulus
crucifixus est pro vobis? aut in nomen Pauli
14 baptizati fuistis? Gratias ago Deo *meo*, quod
neminem vestrum baptizaverim, nisi Crispum et
15 Gaium: ut nequis dicat me in meum nomen
16 baptizasse. Baptizavi autem etiam Stephanæ
familiam: ceterum haud scio num quem alium
17 baptizaverim. Non enim misit me Christus ut
baptizarem, sed ut evangelizarem; non *tamen*
cum dicendi peritia, ne inanis reddatur crux
18 Christi. Nam sermo ille de cruce, iis quidem
qui pereunt, stultitia est; iis autem qui servan-

19 tur, *id est* nobis, potentia Dei est. Scriptum
est enim, Abolebo sapientiam sapientum,
et prudentiam prudentum tollam e me-
20 dio. Ubi sapiens? ubi scriba? ubi disquisitor
seculi istius? nonne infatuavit Deus sapientiam
21 mundi hujus? Nam postquam in Dei sapientia,
mundus non cognovit Deum per *eam* sapientiam,
libuit Deo per stultitiam prædicationis servare
credentes.

22 Quandoquidem et Judæi signum petunt, et
23 Græci sapientiam quærunt: nos autem prædica-
mus Christum crucifixum, Judæis quidem offen-
24 diculum, Græcis vero stultitiam: ipsis autem vo-
catis, tum Judæis, tum Græcis, Christum Dei
25 potentiam ac Dei sapientiam. Nam stultitia Dei
sapientior est quam homines; et infirmitas Dei
validior est quam homines.

26 Videtis enim vocationem vestram, fratres; vos
videlicet non esse multos sapientes secundum
carnem, non multos potentes, non multos nobi-
27 les. Verum quæ stulta *sunt* in mundo, elegit
Deus, ut pudefaciat sapientes: et quæ *sunt* in-
firma mundi, elegit Deus, ut pudefaciat valida:
28 et quæ ignobilia sunt in mundo, et pro nihilo
habita, elegit Deus; et ea quæ non sunt, ut ea
29 quæ sunt enervaret: ut ne glorietur ulla caro in
30 ejus conspectu. Sed ex ipso vos estis in Christo
Jesu, qui factus est nobis sapientia a Deo,
31 justitiaque, et sanctificatio, et redemptio: ut *fiat*
sicut scriptum est, Qui gloriatur, in Do-
mino gloriator.

2 Ego igitur quum venirem ad vos, fratres,
veni non cum eminentia sermonis aut sapientiæ,
2 annuncians vobis testimonium Dei. Non enim
statui quicquam scire inter vos, nisi Jesum
3 Christum, eumque crucifixum. Sed fui ego cum

infirmitate, et timore, ac tremore multo apud
4 vos. Neque sermo meus et præconium meum
versatum est in persuasoriis humanæ sapientiæ
verbis, sed in demonstratione spirituali et po-
5 tente. Ne fides vestra consistat in sapientia ho-
minum, sed in potentia Dei.

6 Sapientiam vero loquimur inter adultos; sa-
pientiam autem non seculi hujus, neque princi-
7 pum seculi hujus quæ evanescunt; sed loquimur
sapientiam Dei *latentem* in mysterio, *id est*,
occultam illam quam præfinivit Deus ante se-
8 cula, ad gloriam nostram; quam nemo princi-
pum seculi hujus cognovit; nam si cognovissent,
9 nequaquam Dominum gloriæ crucifixissent. Sed
prædicamus, sicut scriptum est, Quæ oculus
non vidit, nec auris audivit, nec subi-
erunt cor hominis, quæ paravit Deus iis
10 a quibus ipse diligitur. Nobis autem Deus
ea revelavit per spiritum suum: spiritus enim
11 omnia scrutatur, etiam profunditates Dei. Quis
enim hominum novit ea quæ sunt hominis, nisi
spiritus hominis qui est in eo? ita etiam ea quæ
12 sunt Dei, nemo novit nisi spiritus Dei. Nos
vero non spiritum mundi accepimus, sed spiri-
tum qui *est* ex Deo; ut sciamus quæ Deus est
13 nobis gratificatus. Quæ etiam loquimur, non
sermonibus quos docet humana sapientia, sed
quos docet Spiritus Sanctus, spiritualia cum iis
quæ spiritualia sunt conferentes.

14 Animalis autem homo non est capax eorum
quæ sunt spiritus Dei; sunt enim ei stultitia,
nec potest *ea* cognoscere, quia spiritualiter di-
15 judicantur. At spiritualis dijudicat quidem om-
16 nia, ipse vero a nemine dijudicatur. Quis enim
novit mentem Domini, qui instructurus sit eum?
nos autem mentem Christi habemus.

3 Ego porro, fratres, non potui loqui vobis ut
spiritualibus, sed *locutus sum* ut carnalibus,
2 *id est*, ut infantibus in Christo. Lactis potu
vos alui, et non esca: nondum enim poteratis
id ferre; imo ne nunc quidem adhuc potestis.
3 Nam adhuc carnales estis: quum enim inter vos
sint invidia, et contentio, et dissidia, nonne car-
nales estis, et secundum hominem ambulatis?
4 Etenim quum dicit aliquis, Ego quidem sum
Pauli, alter vero, Ego *sum* Apollo, nonne car-
nales estis?

5 Quis igitur est Paulus, quis autem Apollos,
nisi ministri per quos credidistis, et ut cuique
6 Dominus dedit? Ego plantavi, Apollos rigavit;
7 sed Deus dedit crescendi vim. Itaque neque is
qui plantat est aliquid, neque qui rigat; sed
8 Deus, qui dat crescendi vim. Is vero qui plan-
tat, et is qui rigat, unum sunt: unusquisque vero
suam mercedem accipiet secundum suum labo-
9 rem. Etenim Dei sumus administri: Dei arvum,
Dei ædificium estis.

10 Secundum gratiam Dei quæ data est mihi, ut
peritus architectus fundamentum statui: alius
autem superædificat. Porro quisque videat quo-
11 modo superædificet. Nam fundamentum aliud
nemo potest statuere præter id quod positum
12 est, quod est Jesus Christus. Quod siquis superæ-
dificet super fundamentum hoc aurum, argentum,
13 lapides pretiosos, ligna, fœnum, stipulam: cujus-
que opus manifestum fiet; dies enim *id* decla-
rabit: nam per ignem retegitur; et cujusque
14 opus quale sit, ignis probabit. Si cujus opus
manserit quod superædificaverit, mercedem ac-
15 cipiet. Si cujus opus exustum fuerit, damnum
faciet; ipse vero servabitur, ita tamen, ut per
ignem.

16 An nescitis vos esse templum Dei, et spiri-
17 tum Dei habitare in vobis? Siquis templum
Dei violat, hunc perdet Deus: nam templum Dei
sanctum est quod estis vos.
18 Nullus seipsum seducat; siquis *sibi* videtur
esse sapiens inter vos in hoc seculo, stultus fiat,
19 ut fiat sapiens. Sapientia enim mundi hujus
stultitia *est* apud Deum: scriptum est enim,
20 Carpit sapientes in versutia ipsorum: et
rursum, Dominus novit disceptationes sa-
21 pientum esse vanas. Itaque nullus glorietur
22 in hominibus: omnia namque vestra sunt: et
Paulus, et Apollos, et Cephas, et mundus, et
vita, et mors, et præsentia, et futura; omnia, *in-*
23 *quam*, vestra sunt: vos autem Christi; Christus
vero Dei est.
4 Sic de nobis reputet homo ut de ministris
Christi et dispensatoribus mysteriorum Dei.
2 Quod reliquum est autem, *illud*, requiritur in
3 dispensatoribus, ut quisque fidus inveniatur. Mihi
vero pro minimo est quod a vobis dijudicer,
aut ab humano judicio; imo nec ipse me diju-
4 dico. In nullo enim mihi sum conscius; sed
non per hoc justificatus sum; Dominus autem is
5 est qui me dijudicat. Proinde ne ante præsti-
tutum tempus judicis partes assumite, *id est*, us-
quedum venerit Dominus, qui et illustraturus est
res tenebris occultatas, et manifesta faciet con-
silia cordium: ac tunc laus erit unicuique a
Deo.
6 HÆC autem, fratres, figura quadam transtuli
ad meipsum et Apollo, propter vos; ut in no-
bis discatis, supra id quod scriptum est non
sapere; ut ne alius pro alio inflemini adversus
7 alium. Quis enim te *ab aliis* discernit? quid
autem habes quod non receperis? quod si etiam

recepisti, quid gloriaris quasi non receperis?
8 Jam saturati estis, jam ditati estis, absque no-
bis regnum adepti estis; atque utinam sane
regnum adepti sitis, ut et nos vobis conre-
gnemus.
9 Deus enim, puto, nos, ultimos apostolos, spe-
ctandos proposuit, ut morti addictos; nam specta-
culum facti sumus mundo, et angelis, et homi-
10 nibus. Nos stulti propter Christum, vos autem
prudentes in Christo; nos infirmi, vos autem
11 validi; vos gloriosi, nos ignominiosi. Ad hoc
usque tempus et esurimus, et sitimus, et nudi
sumus, et colaphis cædimur, et incertis sedibus
12 erramus: et laboramus, operantes propriis mani-
bus; conviciis affecti, bene precamur: si qui
13 nos persequantur, sufferimus. Maledictis affecti
precamur; tanquam purgamenta mundi facti su-
mus, et tanquam omnium ramentum usque ad-
huc.
14 Non ut vos pudore suffundam, hæc scribo,
15 sed ut filios meos dilectos admoneo. Nam etsi
decem millia pædagogorum habeatis in Christo,
at non multos patres *habetis:* in Christo enim
16 Jesu per evangelium ego vos genui. Precor vos
17 igitur, imitatores mei estote. Propterea misi vo-
bis Timotheum, qui est filius meus dilectus et
fidus in Domino, qui vobis in memoriam revo-
cabit quæ sint viæ meæ in Christo, sicut ubique
in omnibus ecclesiis doceo.
18 CETERUM perinde quasi ego non sim venturus
19 ad vos, inflati sunt quidam. Sed veniam cito
ad vos, si Dominus voluerit, et cognoscam non
20 verba istorum inflatorum, sed vires. Non enim
in verbis *situm est* regnum Dei, sed in *spiritu*s
21 potentia. Quid vultis? cum virga veniam ad
vos, an cum charitate, et spiritu lenitatis?

5 Omnino auditur *esse* inter vos scortatio, et
ejusmodi scortatio quæ ne inter gentes quidem
nominatur, adeo ut quis uxorem patris habeat.
2 Et vos inflati estis, ac non potius luxistis, ut
tolleretur e medio vestri qui facinus hoc pa-
travit?
3 Enim vero ego, ut absens corpore, præsens
autem spiritu, jam ut præsens judicavi, ut is qui
4 hoc ita perpetravit, vobis et meo spiritu in no-
mine Domini nostri Jesu Christi congregatis,
5 cum potestate Domini nostri Jesu Christi; ejus-
modi, *inquam*, *homo* tradatur Satanæ ad exi-
tium carnis, ut spiritus salvus sit die illo Do-
mini Jesu.
6 Non *est* bona gloriatio vestra. An nescitis
7 paululo fermenti totam massam fermentari? Ex-
purgate igitur vetus fermentum, ut sitis nova
massa, sicut estis fermenti expertes. Etenim
pascha nostrum pro nobis sacrificatum est, *nempe*
8 Christus: itaque festum agitemus, non cum fer-
mento veteri, nec cum fermento malitiæ et im-
probitatis; sed cum non fermentatis *panibus* sin-
ceritatis et veritatis.
9 Scripsi vobis in epistola, ne commisceamini
10 cum scortatoribus. At non omnino cum scorta-
toribus mundi hujus, aut avaris, aut rapacibus,
aut idololatris, alioquin debetis scilicet e mundo
11 exire. Nunc autem scripsi vobis, ne commiscea-
mini, *id est*, siquis, quum frater nominetur, sit
scortator, aut avarus, aut idololatra, aut convi-
ciator, aut ebriosus, aut rapax; cum ejusmodi,
12 *inquam*, ne edatis quidem. Quid enim mea
interest etiam de extraneis judicare? nonne de
13 iis qui intus sunt vos judicatis? De extraneis
vero Deus judicat. Tollite igitur istum impro-
bum ex vobisipsis.

6 Sustinet aliquis vestrum, negotium habens ad-
versus alterum, judicio experiri sub injustis, ac
2 non sub sanctis? An ignoratis sanctos mundi
judices futuros? quod si inter vos de mundo
judicium fertur, indigni estis minimis judiciis?
3 An ignoratis fore ut angelorum judices simus?
nedum *ut* de iis quæ ad hujus vitæ usum per-
4 tinent *judices non simus?* Itaque si judicia ha-
beatis de iis quæ ad hujus vitæ usum pertinent,
eos qui vilissimi sunt in ecclesia, eos, *inquam*,
5 in subselliis collocate. Vobis ad verecundiam
adducendis *hoc* dico. Itane non est inter vos
sapiens, ne unus quidem, qui possit judicium
6 ferre inter fratres suos? Sed frater cum fratre
7 judicio experitur, idque sub infidelibus. Jam
igitur omnino defectus in vobis est, quod judi-
cia habeatis inter vosmetipsos: quare non po-
tius injuriam patimini? cur non potius damnum
8 accipitis? At vos injuria afficitis, et fraudatis,
idque fratres.

9 An ignoratis injustos non esse Dei hæredita-
tem possessuros? Ne errate; neque scortatores,
neque idololatræ, neque mœchi, neque molles, ne-
10 que qui concumbunt cum masculis, neque fures,
neque avari, neque ebriosi, neque conviciatores,
neque rapaces, regni Dei hæreditatem possidebunt.
11 Et hæc eratis quilibet: sed abluti estis, sed san-
ctificati estis, sed justificati estis, in nomine Do-
mini Jesu, et per spiritum Dei nostri.

12 Omnia mihi licent, at non omnia conducunt;
omnia mihi licent, at nequaquam ego redigar
13 sub ullius rei potestatem. Escæ ventri *destina-
tæ sunt*, et venter escis: Deus autem et hunc
et has abolebit. Corpus vero non scortationi,
14 sed Domino, et Dominus corpori. Deus autem
et Dominum suscitavit, et nos suscitabit poten-

15 tia sua. An ignoratis corpora vestra esse mem-
bra Christi? Num igitur sublata membra Christi,
16 faciam scorti membra? Absit. An ignoratis eum
qui agglutinatur scorto, unum esse corpus *cum
scorto?* Erunt enim, inquit, qui duo *erant*,
17 caro una. Qui vero agglutinatur Domino, unus
18 *cum eo* spiritus est. Fugite scortationem. Omne
peccatum quod fecerit homo, extra corpus est;
sed qui scortatur, in proprium corpus peccat.
19 An ignoratis corpus vestrum esse templum Spi-
ritus Sancti, *qui est* in vobis, quem habetis a
20 Deo, neque vos esse vestri juris? Nam empti
estis pretio: glorificate igitur Deum in corpore
vestro, et in spiritu vestro, quæ sunt Dei.
7 CETERUM de quibus mihi scripsistis: Bonum
2 *fuerit* viro mulierem non attingere. Sed propter
scortationes suam quisque uxorem habeto, et
3 proprium quæque virum habeto. Uxori vir de-
bitam benevolentiam reddito; similiter autem
4 et uxor viro. Uxor proprium corpus non habet
in potestate, sed vir: similiter autem et vir pro-
prium corpus non habet in potestate, sed uxor.
5 Ne fraudate alter alterum, nisi siquid ex con-
sensu ad tempus, ut vacetis jejunio et orationi-
bus: et rursum simul convenite, ne tentet vos
6 Satanas propter incontinentiam vestram. Hoc
autem dico ex concessione, non ex imperio.
7 Nam velim omnes homines esse ut et ipse *sum:*
sed unusquisque proprium donum habet ex Deo;
8 alius quidem ita, alius autem ita. Dico autem
cœlibibus et viduis, Bonum eis est si *sic* manse-
9 rint ut et ego *maneo.* Quod si se non conti-
nent, matrimonium contrahant: nam melius est
matrimonium contrahere quam uri.
10 Iis autem qui matrimonio juncti sunt, denun-
cio, non ego, sed Dominus, Uxor a viro ne sese

11 ipsa separato. Quod si sese separarit, maneat
cœlebs, aut viro reconciliator: et vir uxorem ne
dimittito.

12 Reliquis autem ego dico, non Dominus: Siquis
frater uxorem habet infidelem, quæ libens consentiat ad habitandum cum eo, ne eam dimittito.
13 Et uxor quæ habet virum infidelem, qui libens
consentiat ad habitandum cum ea, ne eum dimittito.
14 Maritus enim infidelis sanctificatus est in uxore,
et uxor infidelis sanctificata est in viro; alioqui
certe liberi vestri impuri essent; nunc autem
15 sancti sunt. At si infidelis sese separet, separatus esto: non est servituti subjectus frater aut
soror in hujusmodi *casibus:* sed ad pacem vo-
16 cavit nos Deus. Ecquid enim nosti, uxor, an
sis virum servatura? aut ecquid nosti, vir, an sis
uxorum servaturus?

17 Sed ut unicuique *donum* partitus est Deus, ut
unumquemque vocavit Dominus, ita ambulet, et
18 ita in ecclesiis omnibus dispono. Circumcisus
aliquis vocatus est? ne attrahat *præputium:* in
præputio aliquis vocatus est? ne circumcidatur.
19 Circumcisio nihil est, et præputium nihil est, sed
20 observatio præceptorum Dei. Unusquisque, in
21 qua vocatione vocatus fuit, in ea maneat. Servus vocatus es? ne sit tibi curæ; sed si potes
22 etiam liber fieri, potius *eo* utere. Etenim qui
in Domino vocatus est servus, libertus Domini
est: similiter et qui liber vocatus est, servus
23 est Christi. Pretio empti estis; ne estote servi
24 hominum. Unusquisque in quo vocatus fuit,
fratres, in hoc maneat apud Deum.

25 De virginibus autem imperium Domini non
habeo: sententiam vero meam *hac in re* dico,
ut cui Dominus per misericordiam dederit fidum
26 esse. Existimo igitur hoc bonum esse propter

instantem necessitatem; bonum, *inquam esse*,
27 homini ita esse. Alligatus es uxori? ne quære
dissolutionem: solutus es ab uxore? ne quære
28 uxorem. Quod si etiam duxeris uxorem, non
peccasti: et si nupserit virgo, non peccavit; sed
afflictionem in carne habituri sunt *qui sunt* hujusmodi. Ego vero vobis parco.
29 Hoc autem aio, fratres, opportunum tempus
esse angustum in posterum; ut et qui habent
30 uxores sint ut non habentes; et qui flent, ut
non flentes; et qui gaudent, ut non gaudentes;
31 et qui emunt, ut non obtinentes; et qui utuntur
hoc mundo, ut non abutentes; præterit enim
species hujus mundi.
32 Velim autem vos absque sollicitudine esse.
Qui cœlebs est, sollicitus est de iis quæ *sunt*
33 Domini, quomodo placiturus sit Domino: at qui
duxit uxorem, sollicitus est de iis quæ sunt
34 mundi, quomodo placiturus sit uxori. Discretæ
sunt, ea quæ *est* uxor et ea quæ *est* virgo.
Quæ *est* cœlebs sollicita est de iis quæ sunt
Domini, ut sit sancta cum corpore tum spiritu;
quæ vero nupta est, sollicita est de iis quæ
35 sunt mundi, quomodo placitura sit viro. Hoc
autem dico vestro commodo; non ut laqueum
vobis injiciam, sed ut decenter et apte adhærescatis Domino, absque ulla distractione.
36 Ceterum siquis *sese* existimat aliquid indecorum in virginem suam committere, si florem ætatis excedat, et ita debet fieri: quod vult faciat,
37 non peccat; jungantur matrimonio. Qui vero
perstat stabilis in corde, nec adigitur necessitate,
sed in potestate habet propriam voluntatem, et
hoc decrevit in corde suo ut conservet suam
38 virginem, bene facit. Itaque qui dat nuptum, bene
facit: qui vero non dat nuptum, melius facit.

39 Uxor alligata est lege quamdiu vivit vir ipsius;
quod si obdormierit vir ipsius, libera est ad
40 cui velit nubendum; tantum in Domino. Sed
beatior est si ita maneat, secundum meam sen-
tentiam: videor autem mihi et ego spiritum Dei
habere.
8 CETERUM de iis quæ idolis immolantur,
scimus nos omnes notitia esse præditos. Noti-
2 tia inflat, charitas vero ædificat. Quod si quis
sibi videtur aliquid scire, nondum quicquam
3 novit, sicut oportet nosse. Sed si quis diligit
4 Deum, hic cognitus fuit ab eo. De esu igitur
eorum quæ idolis immolantur, scimus idolum
nihil *esse* in mundo, et nullum *esse* Deum alium
5 nisi unum. Nam etiamsi sint qui dicantur dii,
et in cœlo et in terra, (sicut sunt dii multi, et
6 domini multi,) nobis tamen unus *est* Deus, Pa-
ter ille a quo omnia, et nos in ipso; et unus
Dominus Jesus Christus, per quem omnia, et
nos per ipsum.
7 Sed non in omnibus *est* ea cognitio: nonnulli
enim *cum* conscientia idoli usque ad hoc tem-
pus, ut idolis immolatum edunt; et conscientia
8 eorum, infirma quum sit, inquinatur. Ceterum
esca nos non commendat Deo: neque enim si
edamus, amplius habemus: neque si non eda-
9 mus, minus habemus. Sed videte ne quo modo
istud quod vobis licitum est, impingendi causa
10 fiat infirmis. Etenim siquis viderit te, illa cogni-
tione præditum, in idoleo accumbere, nonne
conscientia ipsius qui infirmus est, instruetur ad
11 edendum ea quæ sunt idolis mactata? et tua
ista cognitione frater ille infirmus, propter quem
12 Christus est mortuus, peribit? Ita autem pec-
cantes in fratres, et vulnerantes ipsorum con-
13 scientiam infirmam, in Christum peccatis. Qua-

propter, si esca offendiculo est fratri meo, non
edam carnes in æternum, ne sim offendiculo
fratri meo.
9 NONNE sum apostolus? nonne sum liber?
nonne Jesum Christum Dominum illum nostrum
vidi? nonne opus meum vos estis in Domino?
2 Si aliis non sum apostolus, at certe vobis sum;
nam sigillum apostolatus mei vos estis in Do-
3 mino. Mea defensio apud eos qui in me in-
4 quirunt, hæc est. Annon licet nobis edere et
5 bibere? Annon licet nobis sororem uxorem circum-
ducere, ut et reliquis apostolis, et fratribus Do-
6 mini, et Cephæ? An soli mihi et Barnabæ non
7 licet non operari? Quis militat propriis stipen-
diis unquam? quis plantat vineam, et de fructu
ejus non edit? aut quis pascit gregem, et de
lacte gregis non edit?
8 Num secundum hominem hæc dico? nonne
9 etiam lex hæc dicit? Nam in Mosis lege scri-
ptum est, Non obligabis os bovi trituranti.
10 Num boves curæ sunt Deo? An *hoc* propter
nos omnino dicit? Propter nos enim *hoc* scri-
ptum est; nam sub spe debet is qui arat, arare;
et qui triturat sub spe, spei suæ particeps esse.
11 Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum
12 est si nos vestra carnalia messuerimus? Si alii
sui in vos juris sunt compotes, *an* non potius
nos? Atqui non usi fuimus jure isto quod no-
bis licebat; sed omnia tegimus, ne interrumpa-
13 mus evangelium Christi. An nescitis eos qui
sacris operantur, *ea quæ* ex sacrario *sunt* edere?
et qui altari assident, cum altari participare?
14 Ita etiam Dominus constituit iis qui evangelium
annunciant, ut ex evangelio vivant.
15 Ego tamen nullo istorum sum usus. Neque
vero hæc scripsi, ut ita fiat in me: nam bonum

est mihi mori potius quam ut gloriationem me-
16 am aliquis inanem reddat. Etenim si evange-
lizem, non est quod glorier: necessitas enim
mihi incumbit; væ autem mihi est nisi evange-
17 lizem. Nam si volens hoc faciam mercedem
habeo; sin invitus, dispensatio credita est mihi.
18 Quæ igitur mihi est merces? ut evangelizando,
gratuitum constituam evangelium Christi, ut ne
abutar jure meo in evangelio.
19 Nam quamvis liber sim ab omnibus, omnibus
meipsum servum feci, ut plures lucrifacerem.
20 Et factus sum Judæis ut Judæus, ut Judæos
lucrifacerem; iis qui sub lege sunt, ut si *essem*
sub lege, ut eos qui sub lege sunt lucrifacerem:
21 exlegibus, ut exlex, (*non tamen* exlex Deo,
sed sublex Christo,) ut lucrifacerem exleges.
22 Factus sum infirmis ut infirmus, ut infirmos lu-
crifacerem: omnibus factus sum omnia, ut om-
23 nino aliquos servarem. Hoc autem facio pro-
24 pter evangelium, ut una particeps ejus fiam. An
ignoratis, eos qui in stadio currunt, omnes quidem
currere, sed unum accipere præmium? Sic cur-
25 rite ut comprehendatis. Porro quisquis certat,
in omnibus est continens. Illi quidem itaque ut
corruptibilem coronam accipiant, *sunt continen-*
26 *tes;* nos autem, *ut* incorruptam. Ego igitur ita
curro, ut non in incertum: ita pugilem ago, ut
27 non aërem cædens. Sed contundo corpus meum,
et in servitutem redigo; ne quo modo, quum
aliis prædicarim, ipse rejectaneus fiam.
10 NOLIM autem vos ignorare, fratres, patres
nostros omnes sub illa nube fuisse, et omnes
2 per mare transivisse; et omnes per Mosen ba-
3 ptizatos esse nube et mari: et omnes eandem
4 escam spiritualem edisse: et omnes eundem po-
tum spiritualem bibisse: bibebant enim ex se-

quente spirituali petra: petra vero illa erat Chri-
5 stus. Sed plerosque illorum non habuit gratos
Deus; prostrati sunt enim in deserto.
6 Hæc autem typi nostri fuerunt, ut ne concu-
7 piscamus res malas, sicut illi concupiverunt. Ne
igitur idololatræ fiatis, sicut quidam eorum; ut
scriptum est, Sedit populus ad edendum ac bi-
8 bendum, et surrexerunt ad ludendum. Neque
scortemur, sicut quidam eorum scortati sunt, et
9 ceciderunt uno die viginti tria millia. Neque
tentemus Christum, sicut etiam quidam eorum
10 tentarunt, et a serpentibus perierunt. Neque mur-
murate, sicut quidam eorum murmurarunt, et per-
ierunt a disperditore.
11 Hæc autem omnia typice eveniebant eis: scri-
pta vero sunt ad nostri admonitionem, in quos
12 fines seculorum devenerunt. Itaque qui *sibi* vi-
13 detur stare, videat ne cadat. Tentatio vos non
cepit nisi humana; fidelis autem *est* Deus, qui
non sinet vos tentari supra *id* quod potestis, sed
una cum tentatione præstabit etiam exitum, ut
14 possitis sufferre. Quapropter, dilecti mihi, fugite
15 ab idololatria. Ut intelligentibus *hæc* dico: ju-
dicate vos quod aio.
16 Poculum benedictionis cui benedicimus, nonne
communio sanguinis Christi est? panis quem fran-
gimus, nonne communio corporis Christi est?
17 Quoniam unus *est* panis, unum corpus *nos* illi
multi sumus: *nos* enim omnes ex uno illo pane
18 participamus. Videtis Israelem *qui est* secundum
carnem: nonne qui edunt victimas, consortes sunt
19 altaris? Quid ergo dico? idolum aliquid esse, aut
20 quod idolis immolatum est, aliquid esse? Imo
illud dico, quæ immolant gentes, dæmoniis im-
molant, et non Deo: nolim autem vos dæmoniis
21 consociari. Non potestis poculum Domini bibere,

et poculum dæmoniorum: non potestis mensæ
Domini participes esse, et mensæ dæmoniorum.
22 An provocamus ad æmulationem Dominum? num
validiores eo sumus?
23 Omnia mihi licent, at non omnia conferunt;
24 omnia mihi licent, sed non omnia ædificant. Nemo
quod suum est quærat, sed quisque quod alterius
25 *est.* Quicquid in macello venditur, edite, nihil,
26 propter conscientiam, discriminantes. Domini
27 enim est terra et plenitudo ejus. Quod si-
quis infidelium vos vocat, et vultis ire, quicquid
apponitur vobis, edite, nihil discriminantes pro-
28 pter conscientiam. At siquis vobis dixerit, Hoc
idolis mactatum est, ne edite, propter illum qui
indicavit et propter conscientiam: Domini enim
29 est terra et plenitudo ejus. Conscientiam au-
tem dico, non tuam, sed illius alterius: cur enim li-
30 bertas mea damnatur ab alia conscientia? Quod
si ego per gratiam *cibum* participo, cur in eo
ut blasphemus accusor pro quo ego gratias ago?
31 Sive igitur editis, sive bibitis, sive quid facitis,
32 omnia ad gloriam Dei facite. Estote sine offen-
diculo et Judæis, et Græcis, et ecclesiæ Dei.
33 Sicut et ego *per* omnia omnibus placeo, non
quærens meam ipsius utilitatem, sed multorum, ut
serventur.
11 IMITATORES mei fiatis, sicut ego Christi.
2 Laudo vero vos, fratres, quod omnia mea me-
ministis, et sicut tradidi vobis, traditiones retine-
3 tis. Velim autem vos nosse Christum esse
omnis viri caput; caput autem mulieris, virum;
4 caput vero Christi, Deum. Omnis vir orans aut
prophetans velato capite, dedecorat caput suum.
5 Omnis vero mulier orans aut prophetans non
velato capite, dedecorat caput suum: nam *id*
6 unum ac idem est ac si rasa esset. Nam i

non velatur mulier, etiam tondeatur: quod si
7 turpe mulieri tonderi aut radi, veletur. Vir
enim non debet velare caput, quum *is* imago
8 sit et gloria Dei: at mulier gloria viri est. Non
enim est vir ex muliere, sed mulier ex viro.
9 Neque enim conditus est vir propter mulierem,
10 sed mulier propter virum. Propter hoc debet
mulier potestatem habere in capite, propter an-
11 gelos. Attamen neque vir absque muliere, ne-
12 que mulier absque viro, in Domino. Sicut enim
mulier ex viro *est*, ita et vir per mulierem:
13 omnia vero ex Deo. Apud vosipsos judicate,
num decorum est mulierem non velatam Deum
14 orare? An ne natura quidem ipsa hoc vos do-
cet, quod viro quidem comatum esse dedecori
15 sit? Contra, mulieri comatam esse decori sit?
16 nam coma pro velamine data est ei. Quod si-
quis videtur contentiosus esse, nos ejusmodi con-
suetudinem non habemus, neque ecclesiæ Dei.
17 HOC vero *ita* denuncio, ut vos non laudem,
quod *videlicet* non cum emolumento, sed cum
18 detrimento convenitis. Primum enim, quum
convenitis in ecclesia, audio dissidia inter vos
19 esse; et aliquatenus credo. Oportet enim etiam
hæreses inter vos esse; ut qui probi sunt, mani-
festi fiant inter vos.

20 Quum igitur convenitis eodem loci, *hoc* non
21 est Dominicam cœnam edere. Nam unusquisque
propriam cœnam præoccupat in edendo: et hic
22 quidem esurit, ille vero ebrius est. Enimvero
num domos non habetis ad edendum et biben-
dum? aut ecclesiam Dei contemnitis, et pude-
facitis eos qui non habent? Quid vobis dicam?
laudabo vos? in hoc non laudo.

23 Ego enim accepi a Domino quod et tradidi
vobis; Dominum Jesum *videlicet* ea nocte qua

24 proditus est, accepisse panem: et gratiis actis fre-
gisse, ac dixisse, Accipite, edite: hoc meum est cor-
pus quod pro vobis frangitur: hoc facite ad mei
25 commemorationem. Itidem et poculum, postquam
cœnasset, dicendo, Hoc poculum est novum illud
pactum per meum sanguinem: hoc facite, quoties-
cunque biberitis, ad mei commemorationem.
26 Quotiescunque enim ederitis panem hunc, et
poculum hoc biberitis, mortem Domini annun-
27 ciatis, usquequo venerit. Itaque quisquis ederit
panem hunc, vel biberit poculum *hoc* Domini
indigne, reus tenetur corporis et sanguinis Do-
28 mini. Exploret autem quisque sese, et ita de
29 pane illo edat, et de poculo illo bibat. Nam
qui edit et bibit indigne, ipse sibi judicium edit
30 et bibit, non discernens corpus Domini. Propterea
inter vos multi *sunt* ægroti et valetudinarii, et dor-
31 miunt multi. Etenim si ipsi nos dijudicaremus, non
32 judicaremur. Sed dum judicamur, a Domino erudi-
mur, ne cum mundo condemnemur.
33 Itaque, fratres mei, quum convenitis ad eden-
34 dum, alius alium exspectate. Quod siquis esu-
rit, domi edat; ne ad condemnationem con-
veniatis. Reliqua vero, quum venero, disponam.
12 PORRO de spiritualibus *donis*, fratres, nolim
2 vos in *eorum* ignoratione versari. Scitis *vos*
gentes fuisse, ad idola illa muta, prout duceba-
3 mini, abreptos. Quapropter notum vobis facio,
nullum per spiritum Dei loquentem, dicere Je-
sum anathema; et neminem posse dicere Jesum
Dominum, nisi per Spiritum Sanctum.
4 Distinctiones autem donorum sunt, sed idem
5 spiritus: et distinctiones ministeriorum sunt, sed
6 idem Dominus: et distinctiones actionum sunt,
sed idem est Deus agens omnia in omnibus.
7 Unicuique vero datur declaratio spiritus ad

8 utilitatem. Nam huic quidem per spiritum da-
tur sermo sapientiæ; alii vero sermo cognitionis
per eundem spiritum; alteri vero fides per eun-
9 dem spiritum; alii vero donum sanationum per
eundem spiritum; alii vero operatio virtutum;
alii vero prophetia; alii vero discretio spirituum;
10 alteri vero genera linguarum; alii vero interpre-
11 tatio linguarum: sed omnia hæc agit unus ille
et idem spiritus, distribuens privatim *illa* sin-
gulis sicut vult.
12 Sicut enim corpus unum est, et membra habet
multa, omnia vero illa membra corporis, quod
unicum est, multa sunt, *sed* unum sunt corpus;
13 ita et Christus. Etenim per unum spiritum nos
omnes in unum corpus baptizati sumus, et Ju-
dæi, et Græci, et servi, et liberi: et omnes poti
14 sumus in unum spiritum. Etenim corpus non est
15 unum membrum, sed multa. Si dicat pes, Quia
non sum manus, non sum ex corpore: non pro-
16 pterea non est ex corpore? Et si dicat auris,
Quia non sum oculus, non sum ex corpore: non
17 propterea non est ex corpore? Si totum corpus
est oculus, ubi auditus? si totum *est* auditus, ubi
18 odoratus? Nunc autem Deus constituit membra,
19 singula sigillatim in corpore, sicut voluit. Quod
si essent omnia unum membrum, ubi *fuerit* cor-
20 pus? Nunc vero multa quidem membra sunt,
21 unum vero corpus. Non potest autem oculus
dicere manui, Te mihi non est opus: aut rursum
22 caput pedibus, Non est mihi vobis opus. Imo
multo potius, quæ videntur membra corporis in-
23 firmissima esse, necessaria sunt: et quæ putamus
membra corporis minime esse honesta, iis hono-
rem ampliorem circumponimus: et quæ sunt in
nobis indecora, ampliorem decorem habent.
24 Nam iis quæ sunt in nobis decora, *decore* non

est opus: sed Deus contemperavit corpus, ei cui
25 deerat ampliore tributo honore: ut ne sit dissi-
dium in corpore, sed membra itidem sollicita
26 sunt alia pro aliis. Itaque sive *aliquod* patitur
unum membrum, compatiuntur omnia membra:
sive honore afficitur unum membrum, congratu-
lantur omnia membra.
27 Vos autem estis corpus Christi, et membra
28 particulatim. Et alios quidem constituit Deus
in ecclesia, primum apostolos, deinde prophetas,
tertio doctores; deinde *constituit* virtutes; deinde
dona sanationum, opitulationes, gubernationes,
29 genera linguarum. Num omnes apostoli? num
30 omnes prophetæ? num omnes doctores? num
omnes edunt virtutes? num omnes donum habent
sanationum? num omnes linguis loquuntur? num
31 omnes interpretantur? Sed affectate dona potiora:
et porro iter ad excellentiam vobis demonstro.
13 Si linguis hominum loquar et angelorum,
charitatem autem non habeam, factus sum æs
2 resonans, aut cymbalum tinniens. Et si habeam
prophetiam, et noverim mysteria omnia, omnem-
que cognitionem, et si habeam totam illam fidem,
adeo ut montes transponam, charitatem autem
3 non habeam, nihil sum. Et si insumam alendis
egenis omnia quæ mihi suppetunt, et si tradam
corpus meum ut comburar, charitatem autem
non habeam, *hoc* nihil *mihi* prodest.
4 Charitas patienti est animo, benigna est charitas,
non invidet charitas, non agit perperam, non infla-
5 tur; non agit indecore, non quærit quæ sua sunt,
6 non exacerbatur, non cogitat malum; non gaudet in-
7 justitia, congratulatur autem veritati; omnia tegit,
omnia credit, omnia sperat, omnia tolerat.
8 Charitas nunquam excidit: sed et prophetiæ
evanescent, et linguæ cessabunt, et cognitio abo-

9 lebitur. Ex parte enim cognoscimus, et ex
10 parte prophetamus. Postquam autem advenerit
quod perfectum est, tunc quod est aliquatenus
11 abolebitur. Quum essem infans, ut infans lo-
quebar, ut infans sapiebam, ut infans ratiocina-
bar: postquam autem factus sum vir, ut evanida
12 sustuli quæ infantis erant. Videmus enim nunc
per speculum *et* per ænigma, tunc autem coram
cernemus: nunc novi aliquatenus, tunc vero am-
plius cognoscam prout amplius edoctus fuero.
13 Nunc vero manet fides, spes, charitas, tria
hæc: maxima autem harum charitas.
14 Sectamini charitatem, affectate spiritualia;
2 maxime vero ut prophetetis. Nam qui loquitur
lingua, non hominibus loquitur, sed Deo: nullus
3 enim audit, spiritu vero loquitur mysteria. Qui
autem prophetat, hominibus loquitur ædificatio-
4 nem, et exhortationem, et consolationem. Qui
loquitur lingua, seipsum ædificat: qui vero pro-
5 phetat, ecclesiam ædificat. Velim autem omnes
vos loqui linguis, magis tamen ut prophetetis:
major enim *est* qui prophetat quam qui loquitur
linguis excepto nisi interpretetur, ut ecclesia
ædificationem accipiat.
6 Quod si nunc, fratres, veniam ad vos linguis lo-
quens, quid vos juvabo, nisi vobis loquar, aut ex re-
velatione, aut ex cognitione, vel prophetando, vel
7 docendo? Atqui animæ expertia quæ sonum edunt,
sive tibia *sit* sive cithara, nisi distinctionem tonis
dederint, quomodo cognoscetur quod tibia canitur
8 aut cithara? Etenim si incertum sonum tuba dede-
9 rit, quis apparabitur ad bellum? Ita et vos, nisi per
linguam edideritis bene significantem sermonem,
quomodo cognoscetur quod dicitur? eritis enim in
aërem loquentes.
10 Tot, si casus tulerit, genera vocum sunt in

11 mundo, et nihil *est* mutum. Nisi igitur sciero
vim vocis, ero ei qui loquitur barbarus, et qui
12 loquitur apud me barbarus *fuerit.* Ita et vos,
quandoquidem spiritus affectatis, ad ædificatio-
nem ecclesiæ quærite ut exundetis.
13 Quapropter qui loquitur lingua, oret ut inter-
14 pretetur. Nam si orem lingua, spiritus meus
15 orat: sed intelligentia mea est infructuosa. Quid
est igitur? orabo spiritu, sed orabo etiam intel-
ligentia: psallam spiritu, sed psallam etiam in-
16 telligentia. Quandoquidem si benedixeris spiritu,
is qui implet locum idiotæ, quomodo dicturus
est Amen ad tuam gratiarum actionem? nam
17 quid dicas nescit. Nam tu quidem bene gra-
18 tias agis, sed alius non ædificatur. Gratias ago
Deo meo, quod magis quam vos omnes linguis
19 loquar. Sed in ecclesia malim quinque verba
ex intelligentia mea loqui, ut et alios voce in-
stituam, quam decem millia verborum lingua.
20 Fratres, ne estote pueri prudentia: sed malitia
infantes, prudentia vero adulti estote.
21 In lege scriptum est, Propterea per di-
versæ linguæ *homines* et per alia labra
loquar huic populo; et ne sic quidem
22 me audient, dicit Dominus. Linguæ igi-
tur sunt signum, non iis qui credunt, sed in-
fidelibus: prophetia vero non infidelibus, sed
23 credentibus. Itaque si eodem convenerit tota
ecclesia, et omnes linguis loquantur, ingredian-
tur autem idiotæ vel infideles, nonne dicent vos
24 furere? Sed si omnes prophetent, ingrediatur
autem infidelis quispiam aut idiota, arguitur ab
25 omnibus, dijudicatur ab omnibus: et ita quæ
occulta sunt in ejus corde manifesta fiunt, atque
ita procidens in faciem adorabit Deum, renun-
cians Deum vere in vobis esse.

26 Quid igitur est, fratres? quoties convenitis,
quisque vestrum canticum habet, doctrinam habet, linguam habet, revelationem habet, interpretationem habet: omnia ad ædificationem fiant.
27 Et lingua quis loquitur, *fiat* per binos, aut *ad*
plurimum ternos, et vicissim; unus autem inter-
28 pretetur. Quod si non sit interpres, taceat
in ecclesia *qui loquitur lingua;* sibiipsi vero
29 loquatur et Deo. Prophetæ autem duo aut tres
30 loquantur, et alii dijudicent. Quod *siquid* alii
31 revelatum fuerit assidenti, prior taceat. Potestis
enim omnes sigillatim prophetare, ut omnes di-
32 scant, et omnes consolationem accipiant. Et spi-
33 ritus prophetarum prophetis subjiciuntur. Non
enim est incompositi status *auctor* Deus, sed
pacis, ut in omnibus ecclesiis sanctorum.

34 Mulieres vestræ in conventibus sileant: nec
enim permissum est eis ut loquantur, sed *oportet*
35 ut subditæ sint, sicut et lex dicit. Quod siquid
discere volunt, domi suos viros interrogent: nam
turpe est mulieribus in ecclesia loqui.

36 An a vobis sermo Dei profectus est? an ad
37 vos solos devenit. Si quis sibi videtur propheta
esse aut spiritualis, agnoscat quæ scribo vobis
38 esse Domini præcepta. Qui vero ignarus est,
39 ignarus esto. Itaque, fratres, affectate prophe-
40 tiam, et loqui linguis ne prohibete. Omnia vero
decenter, et ordine fiant.

15 CETERUM vobis declaro, fratres, evangelium
quod evangelizavi vobis, quod et recepistis, in
2 quo etiam statis; per quod etiam, si retinetis
quo sermone vobis evangelizaverim, servamini;
3 excepto nisi si frustra credidistis. Tradidi enim
vobis in primis quod et accepi, Christum videlicet mortuum esse pro peccatis nostris secun-
4 dum scripturas; et sepultum fuisse, et excitatum

5 tertio die, secundum scripturas: et visum fuisse
6 Cephæ, deinde duodecim illis: postea visus
est amplius quam quingentis fratribus semel;
ex quibus plerique manent usque adhuc, quidam
7 autem obdormierunt. Postea visus est Jacobo;
8 deinde apostolis omnibus. Ultimo vero omni-
9 um, velut abortivo, visus est etiam mihi. Ego
enim sum minimus apostolorum, qui non sum
dignus vocari apostolus; propterea quod perse-
10 cutus sum ecclesiam Dei. Sed gratia Dei sum
id quod sum: et gratia ejus, quæ in me *collata
est,* non fuit inanis, sed amplius quam illi om-
nes laboravi: non ego tamen, sed gratia Dei
11 quæ mecum *est.* Et ego igitur et illi ita præ-
dicamus, et ita credidistis.
12 Quod si Christus prædicatur ex mortuis excita-
tus esse, quomodo dicunt quidam inter vos, non
13 esse resurrectionem mortuorum? Nam si resur-
rectio mortuorum non est, Christus quoque non
14 est suscitatus. Quod si Christus non est susci-
tatus, vanum videlicet *est* præconium nostrum,
15 vana autem *est* etiam fides vestra. Invenimur
autem etiam falsi testes Dei: quoniam de Deo
testificati sumus, eum suscitasse Christum, quem
non suscitavit, si videlicet mortui non excitan-
16 tur. Nam si mortui non suscitantur, Christus
17 quoque non est suscitatus. Quod si Christus
non est suscitatus, inanis est fides vestra; ad-
18 huc estis in peccatis vestris. Nempe et qui
19 dormiunt in Christo, perierunt. Si in hac so-
lum vita speramus in Christum, miserrimi om-
nium hominum sumus.
20 Nunc autem Christus suscitatus est ex mor-
21 tuis, primitiæ dormientium factus est. Quia enim
per hominem mors, per hominem quoque re-
22 surrectio mortuorum. Sicut enim in Adamo om-

nes moriuntur, ita et in Christo omnes vivifica-
23 buntur. Unusquisque autem suo ordine: primi-
tiæ Christus, postea qui sunt Christi, in adventu
24 ipsius: deinde *erit* finis, quum tradiderit regnum
Deo ac patri; quum evanescere fecerit omne im-
25 perium, et omnem potentiam et virtutem. Nam
oportet eum regnare usquequo omnes inimicos
26 supposuerit pedibus ejus. Ultimus autem hostis
27 evanescet mors. Nam omnia subjecit sub pedes
ejus. Quum autem dicit omnia esse *ei* subjecta,
palam est *hoc dici* excepto eo qui subjecit ei
28 omnia. Postquam vero subjecta fuerint ei om-
nia, tunc et ipse Filius subjicietur ei qui subje-
cerit ipsi omnia; ut Deus sit omnia in omnibus.
29 Alioqui quid facient qui ablutione utuntur su-
per mortuis? Si omnino mortui non suscitantur,
30 cur ablutione utuntur super mortuis? Cur etiam
31 nos periclitamur omni momento? Diebus sin-
gulis morior per gloriationem vestram, quam
32 habeo in Christo Jesu Domino nostro. Si se-
cundum hominem adversus bestias pugnavi Ephesi,
quæ mihi utilitas? Si mortui non suscitantur,
33 edamus et bibamus: cras enim morimur. Ne er-
rate: Mores bonos commercia corrumpunt mala.
34 Evigilate juste, et ne peccate; quidam enim
Deum non norunt: vobis ad verecundiam ad-
ducendis *hoc* dico.

35 At dicet aliquis, Quomodo suscitantur mor-
36 tui? quali autem corpore prodeunt? Insipiens,
quod tu seris, non viviscit, nisi mortuum fuerit:
37 et quod seris, non corpus oriturum seris, sed
nudum granum, si casus tulerit, tritici, aut ali-
38 cujus ex reliquis *seminibus*. Sed Deus ei dat
corpus ut voluit, et singulis seminibus suum
39 corpus. Non omnis caro eadem caro: sed alia
quidem caro hominum, alia autem caro peco-

rum, alia vero piscium, alia autem volucrium.
40 Et *sunt* corpora cœlestia, et *sunt* corpora ter-
restria: sed alius quidem cœlestium decor, alius
41 vero terrestrium. Alius decor solis, et alius
decor lunæ, et alius decor stellarum: stella enim
stellæ præstat decore.
42 Ita *erit* et resurrectio mortuorum; seritur *cor-
pus* cum corruptione, suscitatur cum incorru-
43 ptione: seritur fœdum, suscitatur cum gloria:
seritur viribus cassum, suscitatur potens: seritur
44 corpus animale, suscitatur corpus spirituale. Est
45 corpus animale, et est corpus spirituale. Ita
etiam scriptum est, Factus est prior homo Ada-
mus animal vivens: posterior *autem* Adamus
46 *factus est* spiritus vivificus. At spirituale non
est prius, sed animale, deinde spirituale. Pri-
47 mus homo e terra, pulvereus; secundus homo
48 ipse Dominus e cœlo. Qualis pulvereus ille, tales
et pulverei sunt: et qualis ille cœlestis, tales et
49 qui cœlestes erunt. Et sicut gessimus imaginem
terreni, geremus etiam imaginem cœlestis.
50 Hoc autem dico, fratres, quia caro et sanguis
non possunt regni Dei hæreditatem consequi:
neque corruptio hæreditatem incorruptibilitatis
51 consequetur. Ecce, mysterium vobis dico, Non
omnes quidem obdormiemus, sed omnes muta-
bimur, momento, et jactu oculi, ad ultimam tu-
52 bam: canet enim tuba, et mortui suscitabuntur
53 incorruptibiles, et nos mutabimur. Oportet enim
corruptibile istud induere incorruptibilitatem, et
54 mortale istud induere immortalitatem. Postquam
autem hoc corruptibile induerit incorruptibili-
tatem et mortale istud induerit immortalitatem,
tunc fiet illud quod scriptum est, Absorpta est
mors ad victoriam.
55 Ubi tua, o mors, victoria? ubi tuus, o sepul-

56 chrum aculeus? Aculeus vero mortis *est* pecca-
57 tum: vis autem peccati, lex. Deo autem habe-
tor gratia, qui dat nobis victoriam per Domi-
58 num nostrum Jesum Christum. Itaque, fratres
mei dilecti, stabiles estote, immoti, eminentes
in opere Domini semper, quum sciatis laborem
vestrum non esse inanem in Domino.

16 PORRO de collecta in sanctos, quemadmo-
dum ordinavi ecclesiis Galatiæ, ita et vos facite.
2 Primo quoque *die* hebdomatis, unusquisque ve-
strum apud se seponat, recondens ut thesaurum
quodcunque ipsi datum fuerit ut possit commode:
3 ne quum venero, tunc collectæ fiant. Postquam au-
tem adfuero, quoscunque probaveritis per episto-
las, eos mittam ut perferant Hierosolymam bene-
4 ficientiam vestram. Quod si res digna fuerit ut
et ipse proficiscar, mecum proficiscentur.
5 Veniam autem ad vos, quum Macedoniam
pertransiero (Macedoniam enim pertranseo).
6 Apud vos autem forsitan permanebo, aut etiam
hibernabo, ut vos me prosequamini quocunque
7 proficiscar. Nolo enim vos nunc in transcursu
videre: sed spero temporis aliquantum mansu-
8 rum *me* apud vos, si Dominus permiserit. Per-
manebo autem Ephesi usque ad Pentecosten.
9 Nam ostium mihi apertum est magnum et ope-
rosum, et adversarii multi.
10 Quod si venerit Timotheus, videte ut sine
metu sit apud vos: opus enim Domini operatur,
11 ut et ego. Nequis igitur illum pro nihilo ha-
beat: sed prosequimini eum cum pace, ut veniat
ad me: exspecto enim eum cum fratribus.
12 Porro de Apollo fratre, multum precatus sum
eum ut iret ad vos cum fratribus: sed omnino
non fuit *ei* voluntas nunc eundi: venturus est
autem, quum tempus opportunum habuerit.

13 Vigilate, perstate in fide, viriliter agite, estote
14 fortes. Omnia vestra cum charitate fiant.
15 Precor autem vos, fratres, (nostis familiam
Stephanæ esse primitias Achaiæ, et sese in
16 ministerium sanctis addixisse;) ut et vos subjici-
amini talibus, et omnibus operam suam confe-
rentibus et laborantibus.
17 Gaudeo vero de adventu Stephanæ, et For-
tunati, et Achaici; quoniam isti defectum vestri
18 suppleverunt. Refocillarunt enim spiritum meum
ac vestrum. Agnoscite igitur eos qui tales
sunt.
19 Salutant vos ecclesiæ Asiæ. Salutant vos in
Domino multum Aquila et Priscilla, cum eccle-
20 sia quæ est domi ipsorum. Salutant vos fratres
omnes. Salutate alii alios osculo sancto.
21 SALUTATIO manu mea Pauli. 22 Siquis non
amat Dominum Jesum Christum, esto anathema
23 maran-atha. Gratia Domini Jesu Christi *sit* vo-
24 biscum. Charitas mea cum omnibus vobis in
Christo Jesu. Amen.

Ad Corinthios prior, missa fuit Philippis per Stephanam, et Fortunatum, et Achaicum, et Timotheum.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA SECUNDA

AD

CORINTHIOS.

1 PAULUS apostolus Jesu Christi per volunta-
tem Dei, et Timotheus frater, ecclesiæ Dei quæ
est Corinthi, una cum sanctis omnibus qui sunt
2 in tota Achaia: gratia *sit* vobis et pax a Deo
Patre nostro, et Domino Jesu Christo.

3 BENEDICTUS *esto* Deus ac Pater Domini
nostri Jesu Christi, pater, *inquam*, ille misera-
4 tionum, et Deus omnis consolationis; consolans
nos in omni afflictione nostra, ut et ipsi possi-
mus in quavis afflictione *positos* consolari, ea
5 consolatione qua nos consolatur Deus. Nam
sicut redundant in nos perpessiones Christi, ita
per Christum redundat etiam *in vos* consolatio
6 nostra. Sive igitur affligimur, pro vestra conso-
latione ac salute *premimur;* sive consolationem
percipimus, *consolationem percipimus* pro vestra
consolatione, quæ agit *in vobis* per tolerationem
earundum perpessionum quas et nos perpetimur:
7 et spes nostra firma est de vobis; ut qui sciamus
vos sicut consortes estis perpessionum, ita etiam
consortes fore consolationum.

8 Non enim volumus vos esse nescios, fratres,
afflictionis nostræ quæ nobis evenit in Asia, nos
nempe supra modum gravatos fuisse supra vires,
adeo ut prorsus animi penderemus, etiam quod
9 ad vitam. Sed ipsi apud nos decretum mortis
habuimus, ne confideremus in nobisipsis, sed in
10 Deo suscitante mortuos; qui ex tanta morte
nos eripuit et eripit: in quo speramus nos ad-
11 huc etiam ereptum iri: una conferentibus subsi-
diariam operam etiam vobis per deprecationem
pro nobis, ut donum ex multis personis in nos
collatum, per multos celebretur gratiarum actione
pro nobis.

12 Nam gloriatio nostra hæc est, testimonium
videlicet conscientiæ nostræ, quod cum simplici-
tate et sinceritate Dei, non cum sapientia car-
nali, sed cum gratia Dei, versati sumus in
13 mundo, plurimum autem apud vos. Non enim
alia scribimus vobis quam quæ legitis aut etiam
agnoscitis; spero autem vos etiam ad extremum

14 agnituros; sicut et aliquatenus agnovistis, nos
gloriationem vestram esse, quemadmodum et vos
nostra *estis*, in diem Domini Jesu.
15 Itaque hac fiducia prius volui ad vos venire,
16 ut secundam gratiam haberetis: et per vos tran-
sire in Macedoniam, et rursum a Macedonia
venire ad vos, et a vobis deduci in Judæam.
17 Hoc igitur quum deliberarem, num qua levitate
sum usus? aut quæ delibero, secundum carnem
18 delibero, ut sit apud me Etiam et Non? Imo
fidelis Deus *novit* sermonem nostrum apud vos,
19 non fuisse Etiam et Non. Nam Dei Filius, Je-
sus Christus, qui inter vos per nos prædicatus
est, *id est*, per me et Silvanum ac Timotheum,
non fuit Etiam et Non, sed Etiam fuit in ipso.
20 Quotquot enim *sunt* promissiones Dei, in ipso
sunt Etiam, et in ipso *sunt* Amen, ad Dei glo-
21 riam per nos. Porro, qui nos confirmat vobis-
cum in Christum, et qui unxit nos, Deus *est;*
22 qui etiam obsignavit nos, indiditque arrhabonem
spiritus cordibus nostris.
23 Ego vero testem Deum invoco in meam ani-
mam, me *idcirco* nondum venisse Corinthum,
24 quod vobis parcam. Non quod dominemur ve-
stræ fidei, sed *quod* administri simus gaudii ve-
stri: nam fide statis.
2 Hoc autem apud me statui, rursus cum tristi-
2 tia non venire ad vos. Nam si ego tristitia vos
afficiam, quis est igitur qui exhilaret me, nisi is
3 ipse qui contristatus fuerit ex me? Et hoc ipsum
vobis scripsi, ne quum venero, tristitiam capiam
ex iis de quibus oportebat me gaudere: con-
fisus de vobis omnibus, meum gaudium, omnium
4 vestrum *gaudium* esse. Nam ex multa afflictione
et anxietate cordis scripsi vobis, per multas
lacrymas; non ut tristitia afficeremini, sed ut

cognosceretis charitatem quam habeo summam
erga vos.
5 Quod siquis tristitia affecit, non me tristitia
affecit, sed quadantenus, ne *illum* aggravem,
6 vos omnes. Sufficit istiusmodi *homini* ista in-
7 crepatio a pluribus illius *profecta.* Ut e contra-
rio potius vos *aliquid ei* condonetis, *eumque*
consolemini, ne quo modo redundante tristitia
8 absorbeatur *vir* hujusmodi. Quapropter precor
9 vos, ut ratam faciatis in illum charitatem. Nam
in hunc finem etiam scripsi, ut cognoscerem
probationem vestri, *id est*, an ad omnia obe-
10 dientes sitis. Cui vero quidpiam condonatis, et
ego *condono:* nam et ego si quid condonavi,
cui condonavi, propter vos *id feci,* in conspectu
11 Christi, ut ne superemur a Satana: non enim il-
lius machinationes ignoramus.
12 Porro, quum venissem Troadem ad *prædi-
candum* evangelium Christi, etiamsi ostium mihi
apertum erat per Dominum, non fuit remissio
spiritui meo, eo quod non invenissem Titum
13 fratrem meum: sed quum illis valedixissem, abii
in Macedoniam.
14 Deo *habetor* autem gratia, qui facit ut semper
triumphemus in Christo, et odorem cognitionis
sui manifestum facit per nos quovis in loco.
15 Nam Christi bona fragrantia sumus Deo, in iis
16 qui servantur, et in iis qui pereunt. His qui-
dem, odor mortis ad mortem; illis vero, odor
17 vitæ ad vitam. Sed ad hæc quis idoneus? Non
18 enim, ut plerique, cauponamur sermonem Dei;
sed ut ex sinceritate, sed ut ex Deo, in con-
spectu Dei de Christo loquimur.
3 INCIPIMUS rursus nosipsos commendare? aut
num egemus, ut nonnulli, commendatitiis epi-
stolis apud vos, aut commendatitiis a vobis?

2 Epistola nostra vos estis, inscripta in cordibus
nostris, quæ intelligitur et legitur ab omnibus
3 hominibus: dum manifestum fit vos esse epi-
stolam Christi subministratam a nobis, inscri-
ptam non atramento, sed spiritu Dei vivi; non
in tabulis lapideis, sed in carneis tabulis cor-
4 dis. Fiduciam autem hujusmodi habemus per
5 Christum apud Deum: non quod idonei simus
per nosipsos ad cogitandum quicquam, velut ex
nobisipsis; sed quod idonei sumus, *id* ex Deo
6 est; qui etiam fecit, ut idonei essemus ministri
novi pacti, non literæ, sed spiritus: nam litera
occidit, spiritus autem vivificat.

7 Quod si mortis ministerium in literis *positum*,
et informatum in lapidibus, fuit gloriosum, adeo
ut non possent intentis oculis intueri filii Israel
in faciem Mosis, propter gloriam illam faciei
8 ejus evanidam; qui non potius ministerium spi-
9 ritus erit gloriosum? Nam si ministerium con-
demnationis *fuit* gloriosum, multo magis mini-
10 sterium justitiæ abundat gloria. Etenim quod
glorificatum fuit, ne glorificatum quidem fuit
hac in parte, *id est,* supereminentis illius glo-
11 riæ respectu. Nam si quod evanescit, *fuit*
gloriosum, multo magis est gloriosum id quod
manet.

12 Itaque, quum ejusmodi spem habeamus, multa
13 in loquendo evidentia utimur. Nec *sumus* sicut
Moses, *qui* imponebat velamen faciei suæ, ne
defigerent oculos filii Israelis ad finem ejus
14 quod evanidum erat. Itaque occalluerunt men-
tes illorum. Nam usque ad diem hodiernum,
in lectione veteris pacti manet non detectum
15 velamen illud, quod in Christo evanescit. Sed
ad hunc usque diem, quum legitur Moses, vela-
16 men cordi eorum impositum est. Quando vero

sese converterit ad Dominum, tolletur velamen illud.
17 Dominus vero spiritus ille est: ubi autem
18 spiritus ille Domini, illic libertas. Nos autem
omnes detecta facie, gloriam Domini quasi in
speculo intuentes, *secundum* eandem imaginem
transformamur, *id est*, ex gloria in gloriam, si-
cut a Domino spiritu.
4 Propterea quum ministerium hoc habeamus,
prout misericordia donati sumus, segnes non
2 sumus: sed abrenunciavimus pudendis latebris,
non cum calliditate ambulantes, neque falsantes
sermonem Dei, sed declaratione veritatis com-
mendantes nosipsos apud omnem conscientiam
3 hominum, in conspectu Dei. Quod si opertum
est evangelium nostrum, iis qui pereunt opertum
4 est: in quibus Deus hujus seculi excæcavit
mentes, *nempe* in infidelibus, ne irradiet eos
illustratio evangelii gloriæ Christi, qui est imago
5 Dei. Non enim nosipsos prædicamus, sed Chri-
stum Jesum *esse* Dominum; nos autem servos
6 vestros propter Jesum. Quoniam Deus, qui
dixit ut e tenebris lux splendesceret, *is est* qui
splenduit in cordibus nostris; ad *præbendam*
lucem notitiæ gloriæ Dei in facie Jesu Christi.
7 Habemus autem thesaurum hunc in testaceis
vasculis, ut hæc hujus potentiæ supereminentia
8 sit Dei, et non ex nobis: dum in omnibus affli-
gimur, at non coarctamur: hæsitamus at non
9 prorsus hæremus: persecutionem patimur, sed
in *ea* non deserimur; dejicimur, at non perimus:
10 ubivis mortificationem Domini Jesu in corpore
circumferentes, ut etiam vita illa Jesu in cor-
11 pore nostro manifesta fiat. Semper enim nos,
qui vivimus, morti tradimur propter Jesum, ut
etiam vita Jesu manifesta fiat in carne nostra

12 mortali. Itaque mors quidem in nobis agit, vita
vero in vobis.
13 Et quoniam habemus eundem spiritum fidei,
secundum illud quod scriptum est, Credidi, *et*
ideo locutus sum: nos quoque credimus, quam-
14 obrem etiam loquimur: scientes fore, ut qui sus-
citavit Dominum Jesum, nos quoque per Jesum
15 suscitet, et sistat vobiscum. Nam hæc omnia
propter vos *fiunt*, ut gratia illa amplificata,
pluribus gratias agentibus, redundet in gloriam
16 Dei. Propterea non segnescimus; sed etiamsi
externus homo noster corrumpitur, internus ta-
17 men renovatur in dies. Nam illico præte-
riens levitas afflictionis nostræ, excellenter ex-
cellentis gloriæ pondus æternum conficit nobis:
18 non spectantibus nobis ea quæ visibilia sunt, sed
ea quæ sunt invisibilia: nam quæ visibilia sunt,
temporaria sunt; at quæ sunt invisibilia, æterna.
5 Scimus enim nos, si terrestris hujus domus
nostræ tabernaculum dissolutum fuerit, ædificium
ex Deo habituros, domicilium *videlicet* non ma-
2 nufactum, æternum in cœlis. In hoc etenim
suspiramus, expetentes domicilio nostro, quod e
3 cœlo est, superindui: siquidem etiam induti, non
4 nudi reperiemur. Etenim qui sumus in hoc
tabernaculo, suspiramus gravati: in quo *consti-
tuti* non cupimus *eo* exui, sed superindui, ut
absorbeatur mortalitas a vita.
5 Porro Deus *is est* qui nos ad hoc ipsum con-
didit, qui etiam dedit nobis arrhabonem spiri-
6 tus. Confidente igitur animo sumus semper, et
scimus nos dum adsumus corpore, peregre ab-
7 esse a Domino: (per fidem enim ambulamus,
8 non per aspectum:) confidente autem, *inquam*,
animo sumus, et gratius est nobis abesse potius
ex corpore, et adesse apud Dominum.

9 Quapropter etiam contendimus, ut et hic præ-
10 sentes et hinc absentes, ipsi placeamus. Omnes
enim nos comparere oportet coram tribunali
Christi, ut unusquisque reportet quæ in corpore
fecerit, congruenter ad id quod fecerit, sive bo-
num, sive malum.

11 Scientes igitur terrorem illum Domini, homi-
nes ad fidem adducimus; Deo autem conspicui
facti sumus; et spero *nos* etiam conscientiis ve-
12 stris manifestos esse. Non enim iterum nos
ipsos commendamus vobis, sed vobis occasionem
præbemus gloriandi de nobis: ut habeatis *quod*
dicatis adversus eos qui in facie gloriam ca-
13 ptant, at non in corde. Nam sive insanimus,
Deo *insanimus*: sive sana mente sumus, vobis
sana mente sumus.

14 Charitas enim illa Christi constringit nos. 15 Ut
qui hoc statuerimus, si unus pro omnibus mor-
tuus fuit, nempe istos omnes fuisse mortuos, et
illum pro omnibus mortuum esse, ut qui vivunt,
posthac non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis
16 mortuus est et suscitatus est. Itaque nos post-
hac neminem novimus secundum carnem: quod
si etiam novimus Christum secundum carnem,
17 nunc tamen non amplius novimus. Siquis igitur
est in Christo, nova *est* creatio: vetera præteri-
erunt: ecce, nova facta sunt omnia.

18 Hæc autem omnia *sunt* ex Deo, qui reconci-
liavit nos sibi per Jesum Christum, deditque no-
19 bis ministerium reconciliationis: nempe quia Deus
erat in Christo, mundum reconcilians sibi, non
imputando eis offensas eorum: posuitque in no-
20 bis sermonem illum reconciliationis. Itaque no-
mine Christi legatione fungimur; *et* velut Deo
vos precante per nos, rogamus Christi nomine,
21 reconciliamini Deo. Fecit enim *ut* qui non no-

verat peccatum, pro nobis peccatum *esset*, ut
nos efficeremur justitia Dei in eo.

6 Sed et operam nostram *ei* accomodantes, horta-
2 mur ne frustra gratiam Dei receperitis. (Dicit enim
Deus, Præstituto tempore accepto exau-
divi te, et in die salutis succurri tibi: ecce,
nunc *est* præstitutum tempus acceptum; ecce, nunc
3 dies salutis.) Nullam ulla in re præbentes offensa-
4 tionem, ne vituperetur ministerium: sed in omni-
bus nos approbantes, ut Dei ministri, in tolerantia
multa, in afflictionibus, in necessitatibus, in an-
5 gustiis, in verberibus, in carceribus, in exagita-
6 tionibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis; cum
puritate, cum cognitione, cum animo patiente,
cum benignitate, cum Spiritu Sancto, cum chari-
7 tate minime simulata, per sermonem veritatis,
per virtutem Dei, per arma justitiæ dextra ac
8 sinistra, per gloriam et dedecus, per convicia et
9 laudes: ut impostores, et *tamen* veraces; ut ignoti,
et *tamen* agniti; ut morientes, et ecce vivimus;
ut qui castigamur, nec *tamen* morte afficimur:
10 ut tristes, semper tamen gaudentes; ut pauperes,
sed multos ditantes; ut nihil habentes, sed om-
nia obtinentes.

11 Os nostrum apertum est erga vos, Corinthii,
12 cor nostrum dilatatum est. Non habitatis an-
guste in nobis; sed angusti estis in visceribus
13 vestris. Loquor autem ut filiis de pari compen-
satione. Dilatamini et vos.

14 Ne impari jugo copulamini cum infidelibus:
quod enim consortium justitiæ cum legis trans-
gressione? et quæ communio luci cum tenebris?
15 et quæ concordia Christo cum Belial? aut quæ
16 portio fideli cum infideli? et quæ consensio tem-
plo Dei cum simulacris? nam vos templum estis
Dei viventis: sicut dixit Deus, Habitabo in

eis et inambulabo; et ero illorum Deus,
17 et ipsi erunt mihi populus. Quapropter
exite e medio eorum, et separamini, di-
cit Dominus; et impurum ne attingite:
18 tum ego excipiam vos: et ero vobis pro
patre, et vos eritis mihi pro filiis ac fi-
7 liabus, dicit Dominus omnipotens. [1] Has
igitur promissiones quum habeamus, dilecti, purifi-
cemus nos ab omni inquinamento carnis ac spiritus,
ad finem perducentes sanctimoniam in timore Dei.
2 Recipite nos: neminem injuria affecimus, ne-
minem corrupimus, neminem quæstui habuimus.
3 Ad condemnationem *vestri hoc* non dico: nam
ante dixi vos in cordibus nostris esse, ad com-
4 moriendum et convivendum. Multa *est* mihi
loquendi libertas apud vos, multa mihi gloria-
tio de vobis; impletus sum consolatione; vehe-
menter superabundo gaudio in omni afflictione
5 nostra. Etenim quum venissemus in Macedo-
niam, nullam habuit relaxationem caro nostra,
sed in omnibus fuimus afflicti: foris *fuerunt*
6 pugnæ, intus metus. Sed qui consolatur de-
pressos, consolatus est nos, *nempe* Deus, ad-
7 ventu Titi: non solum autem adventu illius, sed
etiam consolatione quam ille accepit ex vobis,
quum renunciaret nobis vestrum vehemens de-
siderium, vestrum ejulatum, vestrum super me
ardorem; adeo ut magis gavisus fuerim.
8 Nam etiamsi vos tristitia affeci per epistolam,
non me pœnitet, etiamsi pœnituerit: video enim
epistolam illam, tametsi ad tempus, tristitia vos
9 affecisse. Nunc gaudeo, non quod contristati
fueritis, sed quod contristati fueritis ad resipi-
scentiam: nam tristitia affecti fuistis secundum
Deum, ut nulla in re damno affecti fueritis ex
10 nobis. Nam quæ secundum Deum est tristitia,

ea resipiscentiam efficit ad salutem, cujus nun-
quam pœniteat; mundi vero tristitia mortem effi-
11 cit. Ecce enim, istud ipsum, quod secundum
Deum tristitia affecti fuistis, quantum in vobis
effecit studium, imo excusationem, imo indigna-
tionem, imo timorem, imo vehemens desiderium,
imo zelum, imo vindictam? per omnia testatum
12 fecistis, vos esse puros in hoc negotio. Itaque,
etsi scripsi vobis, non *scripsi vobis* ejus respectu
qui injuria affecerat, nec ejus respectu qui injuria
affectus fuerat; sed ut apud vos manifestum fieret
studium illud nostrum pro vobis in conspectu Dei.
13 Propterea consolationem accepimus ex conso-
latione vestri: sed quamplurimum gavisi fuimus
ob gaudium Titi, quod refocillatus sit spiritus
14 ejus ad omnibus vobis: et quod siquid apud eum
de vobis gloriatus sum, non fui pudefactus, sed
ut omnia vere locuti sumus vobis, ita et gloria-
tio nostra, qua usus eram apud Titum, vera
15 comperta sit: et viscera ejus eo amplius erga
vos *affecta* sint, memoria repetentis omnium
vestrum obedientiam, *et* ut cum timore ac tre-
16 more ipsum exceperitis. Gaudeo igitur quod pe-
nitus confidam de vobis.
8 PORRO notam facimus vobis, fratres, gratiam
2 Dei præstitam ecclesiis Macedonum; *nempe* in
multa exploratione afflictionis, exundans gaudium
ipsorum, et profundam eorum paupertatem ex-
3 undasse in copiosam benignitatem ipsorum. Nam
pro viribus (testor) atque supra vires voluntarii
4 *fuerunt:* multa cum exhortatione nos rogantes, ut
hanc beneficentiam *et* societatem hujus ministerii
sanctorum causa *subeundi*, in nos reciperemus.
5 Ac non prout sperabamus *ita fecerunt*, sed se-
metipsos dediderunt primum Domino, *deinde* et
6 nobis per Dei voluntatem: ut adhortaremur Ti

tum, ut sicut ante cœpit, ita etiam absolvat
apud vos hanc quoque beneficentiam.
7 Itaque sicut omnibus exundatis, *nempe* fide, et
sermone, et cognitione, et omni studio, et vestra in nos charitate, *videte* ut hac quoque gra-
8 tia exundetis. Non ex imperio dico sed aliorum
studio, vestræ quoque dilectionis sinceritatem
9 reddens exploratam. Nostis enim beneficentiam
Domini nostri Jesu Christi, eum *videlicet* propter vos pauperem factum esse, quum esset dives, ut vos illius paupertate ditesceretis.
10 Et sententiam in ea re *meam* dico: nam hoc
vobis conducit, qui non solum facere, sed etiam
11 velle ante cœpistis anno superiore. At nunc
etiam illud ipsum facere absolvite: ut, sicut *adfuit* promptus ille animus ad volendum, ita etiam
12 *adsit* ipsum perficere, quod habetis. Etenim si
prius adsit promptus animus, aliquis acceptus
est pro eo quod habet, non pro eo quod non
13 habet. Non enim *hoc dico* ut aliis sit relaxatio,
vobis autem afflictio: sed *ut* pari conditione
quod vobis superest *suppleat* hoc tempore quod
14 illis deest: ut et illorum abundantia quod vobis
15 deest suppleat, ut fiat æquabilitas. Sicut scriptum est, Qui multum *collegit*, plus non habuit:
et qui paululum, minus non habuit.
16 Gratia vero *habetor* Deo, qui cordi Titi indi-
17 dit idem studium pro vobis. Quod tum exhortationem illam gratam habuit, tum vero quod
18 majore studio ultro ad vos iter suscepit. Misimus autem una cum eo fratrem illum, cujus laus
19 est in evangelio per omnes ecclesias: (nec *id* solum, sed etiam suffragiis delectus est ab ecclesiis socius peregrinationis nostræ, cum hac beneficentia quæ administratur a nobis, ad ipsius
Domini gloriam, et *comprobandum* promptum

20 animum vestrum: (evitantes hoc, nequis nos vitu-
peret in hac ubertate quæ administratur a no-
21 bis: ut qui procuremus honesta non solum in
conspectu Domini, sed etiam in conspectu homi-
22 num. Misimus autem cum eis fratrem nostrum,
quem sæpe in multis probavimus propensum
esse, nunc autem multo propensiorem, ob mul-
23 tam *meam* fiduciam in vobis. Sive de Tito
quæritur, socius meus *est*, et apud vos adjutor:
sive de fratribus nostris, legati *sunt* ecclesiarum,
24 *et* gloria Christi. Itaque demonstrationem cha-
ritatis vestræ, et nostræ de vobis gloriationis,
edite in eos, in conspectu ecclesiarum.

9 Nam de ministerio quod sanctis exhibetis,
2 supervacaneum est mihi scribere vobis. Novi
enim promptum animum vestrum, quem de vo-
bis jacto apud Macedones, Achaiam, videlicet,
paratam esse ab anno superiore: et ex vobis
3 *ortus* ardor provocavit complures. Misi autem
hos fratres, ne gloriatio nostra de vobis inanis
fiat hac in parte, ut, (sicut dicebam,) parati sitis.
4 Ne quo modo, si mecum venerint Macedones, et
invenerint vos imparatos, nos pudefiamus (ut ne vos
dicam) in hoc fundamento gloriationis. Itaque ne-
5 cessarium duxi adhortari hos fratres, ut priores
venirent ad vos, et prius absolverent antea denun-
ciatam beneficentiam vestram, ut ea sit parata ita
ut beneficentia, et non ut extortum aliquid.

6 Hoc autem *dico*, Qui serit parce, parce etiam
metet: et qui serit benigne, benigne etiam me-
7 tet. Quisque, sicut præoptat corde, *ita* agat:
non ex tristitia aut ex necessitate: nam hilarem
8 datorem diligit Deus. Potens *est* autem Deus
efficere ut omnis gratia in vos exundet; ut in
omnibus omni tempore omne quod sufficiat ha-
9 bentes, exundetis ad omne opus bonum. Sicut

scriptum est, Dispersit, dedit pauperibus:
10 justitia ejus manet in seculum. Qui autem
suppeditat semen serenti, et panem ad escam,
suppeditet et multiplicet sementem vestram, et
11 augeat fructus justitiæ vestræ: *vobis* omni modo
ditatis ad omnem benignitatem, quæ per nos
12 efficit ut gratiæ agantur Deo. Nam ministerium
functionis istius non solum supplet quæ sanctis
desunt, sed etiam exundat multis gratiarum
actionibus apud Deum, per istius ministerii ex-
13 perimentum. Deum glorificando de vestra te-
stata submissione in evangelium Christi, deque
14 benigna in se et in omnes communicatione: et
per ipsorum deprecationem pro vobis maximo
vos amore complectentium propter gratiam Dei
15 in vobis supereminentem. Gratia autem *habetor*
Deo super inenarrabili suo dono.

10 CETERUM rogo vos per lenitatem illam et
æquitatem Christi, ego ipse Paulus, qui coram
quidem submissus sum inter vos, absens vero
2 sum erga vos confidens: *hoc* autem rogo, ne
præsens confidenter agam fiducia, qua existimor
audax fuisse in quosdam, qui de nobis existi-
3 mant quasi secundum carnem ambulemus. Nam
in carne, non *tamen* secundum carnem, ambu-
4 lantes militamus: arma enim militiæ nostræ non
carnalia sunt, sed divinitus valida ad destructio-
5 nem munitionum: ratiocinationes evertendo, om-
nemque sublimitatem quæ sese extollit adversus
cognitionem Dei, et in captivitatem redigendo om-
6 nem cogitationem ad obediendum Christo: et para-
tum habendo quo ulciscamur omnem inobedienti-
am, postquam impleta fuerit vestra obedientia.
7 Quæ ob oculos sunt aspicitis? siquis apud se
confidit se Christi esse, hoc vicissim reputet ex
sese, quemadmodum ipse Christi *est*, ita et nos

8 Christi *esse*. Nam si amplius etiam quippiam glo-
rier de jure nostro, quod dedit Dominus nobis ad
ædificationem, ac non ad destructionem vestri,
9 non pudefiam: ne videar ceu perterrefacere vos
10 per epistolas. Nam epistolæ quidem, inquiunt,
graves sunt et validæ: sed præsentia corporis in-
11 firma *est*, et sermo *est* nihili. Hoc cogitet *qui*
istiusmodi *est*, *certe* quales sumus sermone per
epistolas quum absumus, tales etiam erimus re
ipsa quum aderimus.
12 Non enim audemus nos adjungere vel con-
jungere cum quibusdam qui seipsos commendant:
sed non animadvertunt quod ipsi sese metiuntur
13 seipsis, et cum sibiipsis sese comparant. At nos
non gloriabimur de iis quæ mensuræ *nostræ* non
sunt, sed secundum modum nobis ad regulam
admensum, *id est*, ejus quam distribuit nobis
Deus mensuræ, *gloriabimur* nos pervenisse ad
14 vos etiam usque. Non enim quasi non perve-
nerimus usque ad vos, extendimus nosipsos ul-
tra quam deceat: nam usque ad vos etiam per-
15 venimus in evangelio Christi. Nequaquam de
iis quæ mensuræ *nostræ* non sunt gloriantes,
id est, de alienis laboribus; sed sperantes, *fore
ut*, augescente fide vestra in vobis amplifice-
mur in attributa nobis nostra mensura ad
16 redundantiam usque. *Id est*, ut in iis *regio-
nibus*, quæ ultra vos *sunt*, evangelizem: non
ut, in alteri attributa mensura, de præparatis
17 gloriemur. Ceterum qui gloriatur, in Domino glo-
18 rietur. Non enim qui seipsum commendat, is
probandus est, sed is quem Dominus commendat.
11 UTINAM sufferretis me paulisper in insipientia
2 *mea:* imo etiam sufferte me. Affecto enim vos
Dei ardore: aptavi enim vos, *quos* uni viro, *ut*
3 virginem puram sistam, *nempe* Christo. Sed

metuo, ne quo modo, sicut serpens ille Evam
seduxit calliditate sua, ita corruptæ cogitationes
vestræ *degenerent* a simplicitate quæ est in
4 Christo. Enimvero si veniens quispiam alium
Jesum prædicet quem non prædicavimus, aut *si*
spiritum alium accipiatis quem non acceperitis,
aut evangelium aliud quod non receperitis, recte
5 *illum* toleraveritis. Puto enim me nihilo inferio-
6 rem fuisse summis apostolis. Quod si rudis *sum*
sermone non tamen *sum rudis* cognitione: sed
omnino manifesti facti sumus in omnibus apud vos.
7 Num peccavi, quum ipse me submitterem, ut
vos attolleremini? quod gratuito evangelium Dei
8 evangelizavi vobis? Alias ecclesias spoliavi,
accepto *ab eis* stipendio, ut vobis essem mini-
ster; et quum apud vos essem et egerem, non
9 obturpui cum cujusquam incommodo. Quod enim
mihi deerat, suppleverunt fratres quum venis-
sent e Macedonia: et in omnibus me conservavi
10 vobis minime onerosum, et conservabo. Est ve-
ritas Christi in me, quod hæc gloriatio non ob-
11 struetur in me in regionibus Achaiæ. Quapropter?
12 *an* quod non diligam vos? Deus novit. Sed quod
facio, etiam faciam; ut amputem occasionem iis qui
exoptant occasionem, ut in *eo de* quo glorientur,
13 inveniantur quales et nos. Nam istiusmodi pseud-
apostoli, operarii dolosi sunt, transfigurantes se in
14 apostolos Christi. Neque id mirum; ipse enim
15 Satanas se transfigurat in angelum lucis. Non
magnum est igitur si etiam ejus ministri trans-
figurant se tanquam *sint* ministri justitiæ, quo-
rum finis erit secundum opera ipsorum.
16 Rursum dico, nequis me putet insipientem esse:
sin minus vel ut insipientem recipite me, ut
17 paululum quiddam et ego glorier. Quod dico,
non dico secundum Dominum, sed ut insi-

18 piens, in fundamento istius gloriationis. Quando-
quidem multi gloriantur secundum carnem, et
19 ego gloriabor. Libenter enim suffertis insipi-
20 entes, quod sitis sapientes. Suffertis enim siquis
vos in servitutem adigit, siquis exedit, siquis
stipendium accipit, siquis attollit sese, siquis
vos in faciem cædit.

21 Contumeliæ respectu dico, veluti quod nos in-
firmi fuimus: imo in quocunque audacia uti ve-
lit aliquis, (ut desipiens loquor,) audacia uti ve-
22 lim et ego. Hebræi sunt? *sum* et ego: Israelitæ
sunt? *sum* et ego: semen Abrahami sunt? *sum*
23 et ego: ministri Christi sunt? (insipiens loquor)
superior sum ego: in laboribus amplius, in pla-
gis supra illos, in carceribus amplius, in morti-
24 bus sæpe. A Judæis quinquies accepi quadra-
25 genas *plagas* una minus. Ter virgis cæsus fui,
semel fui lapidatus, ter naufragium feci, noctem
26 ac diem in profundo egi: in itineribus sæpe *fui*,
in periculis fluminum, periculis latronum, pericu-
lis a *meis* gentilibus, periculis a gentibus, peri-
culis in civitatibus, periculis in solitudine, peri-
27 culis in mari, periculis inter falsos fratres: in
labore et ærumna, in vigiliis sæpe, in fame et
siti, in jejuniis sæpe, in frigore et nuditate.
28 Absque iis quæ extrinsecus *eveniunt*, *urget*
agmen illud in me quotidie consurgens, *id est*,
29 sollicitudo de omnibus ecclesiis. Quis infirmus
est, quin ego sim infirmus? quis offendiculo affi-
citur, quin ego urar?

30 Si gloriari oporteat, de iis quæ infirmitatis
31 meæ *sunt* gloriabor. Deus et Pater Domini
nostri Jesu Christi, benedictus in secula, novit
32 me non mentiri. Damasci, ethnarchus Aretæ,
regis, præsidio tenebat Damascenorum urbem,
33 cupiens me prehendere: sed per fenestram in

corbe fui fune demissus per mœnia, et ejus ma-
nus effugi.

12 Gloriari sane non convenit mihi: veniam enim ad
2 visiones et revelationes Domini. Novi hominem in
Christo ante annos quatuordecim (an in corpore,
nescio; an extra corpus, nescio; Deus novit) ra-
3 ptum in tertium usque cœlum: et novi hujusmodi
hominem (an in corpore, an extra corpus, nescio;
4 Deus novit) raptum fuisse in paradisum, et audisse
5 ineffabilia verba, quæ non liceat homini loqui. Su-
per ejusmodi homine gloriabor; de meipso vero
6 non gloriabor, nisi in infirmitatibus meis. Nam si
voluero gloriari, non ero insipiens; veritatem enim
dicam; sed parce loquor, ne quis de me reputet su-
pra *id* quod videt *esse* me, aut *quod* audit ex me.
7 Et ne excellentia revelationum supra modum
efferrer, datus est mihi surculus infixus carni,
nempe angelus Satan, ut me colaphis cædat, ne
8 supra modum efferar. Super hoc ter Dominum
9 rogavi, ut abscederet a me. Sed dixit mihi, Sufficit
tibi gratia mea; nam potentia mea per infirmitatem
consummatur. Libentissime igitur gloriabor potius
de infirmitatibus meis, ut tanquam in tabernaculo
10 inhabitet in me potentia Christi. Propterea acquie-
sco in infirmitatibus, in injuriis, in necessitatibus, in
persecutionibus, in angustiis pro Christo: quum
enim infirmus sum, tunc potens sum.

11 Fui insipiens in gloriando: vos me coegistis:
nam ego debueram a vobis commendari, nulla
enim in re inferior fui summis apostolis, etiamsi
12 nihil sum. Indicia quidem apostoli edita sunt
apud vos cum omni tolerantia, per signa, et
13 prodigia, et virtutes. Nam quid est in quo
fueritis deteriore conditione præ reliquis ecclesiis,
nisi quod ego ipse non obtorpui cum vestro incom-
modo? condonate mihi hoc injuste factum.

14 Ecce, tertio paratus sum venire ad vos, nec
cum vestro incommodo obtorpescam; non enim
quæro quæ vestra sunt, sed vos: non enim de-
bent filii parentibus thesauros congerere, sed
15 parentes filiis. Ego vero libentissime sumptum
impendam, et expendar pro animabus vestris;
etiamsi, plurimum vos diligens, minus diligar.
16 Sed esto, ego vos non gravavi; sed quod sim
17 callidus dolo vos cepi. Num per quenquam eo-
18 rum quos misi ad vos, quæstui vos habui? Pre-
catus sum Titum, et cum eo misi fratrem: num
aliqua in re vos quæstui habuit Titus? nonne eo-
dem spiritu ambulavimus? nonne iisdem vestigiis?
19 Rursum putatis quod nos vobis excuse-
mus? in conspectu Dei, in Christo loquimur:
omnia autem hæc, dilecti, pro vestri ædificatione.
20 Nam metuo, nequo modo, quum venero, non
quales velim inveniam vos, et ego inveniar vo-
bis qualem nolitis; nequo modo *sint* lites, æmu-
lationes, excandescentiæ, rixæ, obtrectationes,
21 susurri, rumores, tumultuationes. Ne me, post-
quam iterum venero, deprimat Deus meus apud
vos, et lugeam multos eorum qui ante pecca-
runt, nec resipuerunt super impuritate, et scor-
tatione, et lascivia quam patrarunt.
13 TERTIA jam vice venio ad vos. Ex ore
duorum testium aut trium firmum erit omne ver-
2 bum. Prædixi, et secundo prædico ut præsens,
et absens nunc scribo iis qui ante peccarunt,
et reliquis omnibus, fore ut, si denuo venero,
3 non parcam. Quandoquidem probationem quæ-
ritis in me loquentis Christi, qui erga vos non
4 infirmus, sed potens est in vobis. Nam etsi
crucifixus fuit ex infirmitate, vivit tamen ex po-
tentia Dei; nam et nos infirmi sumus in eo, sed
vivi erimus cum eo, ex potentia Dei apud vos.

5 Vosipsos tentate an sitis in fide: vosipsos ex-
plorate: annon agnoscitis vosmetipsos, *videlicet*
Jesum Christum in vobis esse? nisi rejectanei
6 estis. At spero fore ut cognoscatis nos non
7 esse rejectaneos. Opto autem a Deo, ne quid
mali faciatis; non ut nos probi appareamus, sed
ut quod bonum est faciatis, nos vero velut re-
8 jectanei simus. Non enim possumus quicquam
9 adversus veritatem, sed pro veritate. Gaudemus
enim quum nos infirmi sumus, vos autem validi
estis: hoc autem etiam optamus, vestram *vide-*
10 *licet* integram concinnationem. Propterea hæc
absens scribo, ne præsens præcise me geram
ex eo jure quod dedit mihi Dominus ad ædifi-
cationem, ac non ad destructionem.
11 QUOD superest, fratres, valete, instauramini,
consolationem habete, idem sentite, pacem co-
lite: et Deus charitatis ac pacis erit vobiscum.
12 Salutate alii alios osculo sancto. Salutant vos
sancti omnes.
13 Gratia Domini Jesu Christi, et charitas Dei
et communicatio Spiritus Sancti sit cum omni-
bus vobis. Amen.

Ad Corinthios secunda scripta fuit Philippis *urbe* Macedoniæ, per Titum et Lucam.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA

AD

GALATAS.

1 PAULUS apostolus (non ab hominibus, neque
per hominem, sed per Jesum Christum, ac Deum
2 Patrem, qui suscitavit eum ex mortuis), quique

mecum sunt omnes fratres, ecclesiis Galatiæ;
3 gratia vobis et pax a Deo Patre, et Domino
4 nostro Jesu Christo, qui dedit semetipsum pro
peccatis nostris, ut eximeret nos ex præsenti
seculo malo, secundum voluntatem Dei et Pa-
5 tris nostri: cui *sit* gloria in secula seculorum.
Amen.

6 MIROR vos ita cito, deserto eo qui vocavit
vos in gratiam Christi, transferri in aliud evan-
7 gelium: quod non est aliud; sed nonnulli vos
turbant, et volunt invertere evangelium Christi.
8 Sed etiamsi nos, aut angelus e cœlo evangelizet
quidem vobis præter *id* quod vobis evangeliza-
9 vimus, anathema esto. Ut ante diximus, etiam
nunc iterum dico, Si quis vobis evangelizaverit
10 præter *id* quod accepistis, anathema esto. Nunc
enim *utrum* homines *audiendos* an Deum sua-
deo, aut quæro hominibus placere? Enimvero
si adhuc hominibus placerem, Christi servus non
essem.

11 Notum autem vobis facio, fratres, evangelium
illud quod est a me evangelizatum, non esse
12 secundum hominem. Neque enim ego ab homine
id accepi, neque edoctus sum, sed per revela-
13 tionem Jesu Christi. Audistis enim quomodo
versatus sim olim in Judaismo, me *videlicet* su-
pra modum persecutum esse ecclesiam Dei,
14 et eam vastasse; et profecisse in Judaismo su-
pra multos coævos meos in gente mea, summe
affectans traditiones a patribus meis profectas.
15 Quando vero libuit Deo, qui separaverat me
inde ab utero matris meæ, et vocavit per gra-
16 tiam suam, revelare Filium suum in me, ut evan-
gelizarem ipsum inter gentes, non statim præ-
17 terea contuli cum carne et sanguine: neque redii
Hierosolymam ad eos qui ante me *fuerunt*

apostoli; sed abii in Arabiam, ac denuo rever-
18 sus sum Damascum. Deinde tribus post annis
redii Hierosolymam, ut viserem Petrum; et
19 permansi apud eum dies quindecim. Alium au-
tem ex apostolis non vidi quenquam, nisi Jaco-
20 bum fratrem Domini. In iis porro quæ scribo
vobis, ecce in conspectu Dei *testor* me non
21 mentiri. Deinde veni in regiones Syriæ et Ci-
22 liciæ. Eram autem ignotus facie ecclesiis Ju-
23 dææ, quæ *erant* in Christo. Sed solum audi-
erant *qui dicerent*, Qui persequebatur nos ali-
quando, nunc evangelizat fidem quam olim va-
24 stabat: et glorificabant Deum de me.
2 Deinde interjectis annis quatuordecim, rursum
ascendi Hierosolymam una cum Barnaba, as-
2 sumpto simul et Tito. Ascendi autem ex re-
velatione, et exposui eis evangelium quod præ-
dico inter gentes; sed privatim iis qui sunt in
pretio, neque modo frustra currerem aut cucur-
3 rissem. Sed neque Titus, qui mecum erat, quam-
4 vis esset Græcus, coactus fuit circumcidi: nempe
propter irreptitios falsos fratres, qui fuerant clam
ingressi ad explorandam libertatem nostram, quam
habemus in Christo Jesu, ut nos in servitutem
5 adigerent: quibus ne ad momentum quidem nos
subjiciendo cessimus; ut veritas evangelii per-
6 maneret apud vos. Ab iis autem qui existi-
mantur esse aliquid, quales olim fuerint, nihil
mea refert: personam hominis Deus non acci-
pit. Nam qui sunt in pretio, nihil mecum præ-
7 terea contulerunt. Imo e contrario, quum vi-
dissent mihi concreditum fuisse evangelium præ-
8 putii, sicut Petro circumcisionis; (nam qui effi-
cax fuit per Petrum ad apostolatum circumcisio-
nis, efficax fuerat etiam per me apud gentes;)
9 quumque cognovissent gratiam mihi datam, Ja-

cobus, et Cephas, et Joannes, qui existimantur
esse columnæ, dextras societatis dederunt mihi
ac Barnabæ; ut nos apud gentes, ipsi vero apud
10 circumcisos, *apostolatu fungeremur.* Solum
monuerunt ut pauperum meminissemus; quod
etiam studui facere.
11 Quum autem venisset Petrus Antiochiam, in
os ei obstiti, eo quod condemnandus esset.
12 Nam antequam venissent quidam a Jacobo, una
cum gentibus edebat; quum autem venissent,
subterfugiebat ac separabat sese ab eis, metuens
13 eos qui erant ex circumcisione. Ac simulabant
una cum eo reliqui etiam Judæi; adeo ut Bar-
nabas quoque simul abriperetur eorum simu-
14 latione. Sed quum vidissem eos non recto pede
incedere, ut veritati evangelii congruebat, dixi
Petro coram omnibus, Si tu, quum sis Judæus,
gentiliter vivis, ac non judaice, cur gentes co-
15 gis judaizare? Nos *sumus* natura Judæi, et
16 non ex gentibus peccatores; scientes autem non
justificari hominem ex operibus legis, sed per
fidem Jesu Christi; etiam nos in Christum Je-
sum credidimus, ut justificaremur ex fide Christi,
et non ex operibus legis: propterea quod non
17 justificabitur ex operibus legis ulla caro. Quod
si, dum quærimus justificari per Christum, in-
venti sumus et ipsi peccatores, num Christus
18 peccati minister est? Absit. Nam si quæ de-
struxi, ea rursus ædifico, transgressorem me-
19 ipsum constituo. Ego enim per legem legi mor-
20 tuus sum, ut Deo viverem. Una cum Christo
crucifixus sum. Vivo autem, non amplius ego,
sed vivit in me Christus; et vitam quam nunc
vivo in carne, vivo per fidem illam Filii Dei,
qui dilexit me, et tradidit semetipsum pro me.
21 Non irritam facio gratiam Dei; nam si per le-

gem est justitia, igitur Christus sine causa mortuus est.

3 O AMENTES Galatæ, quis vos fascinavit ne
pareretis veritati; quibus ob oculos Jesus Christus
prius fuerat depictus, inter vos crucifixus?
2 Hoc solum velim discere ex vobis, Ex operibus
legis spiritum accepistis, an ex fide per auditum
3 percepta? Adeo amentes estis? quum spiritu in-
4 ceperitis, nunc carne perficimini? Tam multa
5 passi estis frustra? si modo etiam frustra. Qui
igitur subministrat vobis spiritum, et efficit vir-
tutes in vobis, *illumne* ex operibus legis, aut ex
6 fide per auditum percepta *subministrat?* Sicut
Abraham credidit Deo, et imputatum est ei ad
7 justitiam: *ita* nempe nostis eos qui ex fide sunt,
8 esse filios Abrahæ. Quum prævidisset autem
scriptura Deum ex fide justificaturum gentes, *id*
ante evangelizavit Abrahamo, *dicens* Benedicentur
9 in te omnes gentes. Itaque qui ex fide *sunt,* bene-
dicentur cum illo fideli Abrahamo.
10 Nam quotquot ex operibus legis sunt, sub ex-
secratione sunt. Scriptum est enim, Exsecrabi-
lis *est* quisquis non manserit in omnibus quæ
11 scripta sunt in libro legis, ut faciat ea. Nullum
autem per legem justificari apud Deum, mani-
12 festum *est:* quoniam justus ex fide vivet. Lex
autem non est ex fide: sed, Qui ea fecerit, vi-
13 vet per ea. *At* Christus nos redemit ab exse-
cratione legis, dum pro nobis factus est exse-
cratio: scriptum est enim, Exsecrabilis *est* quis-
14 quis pendet in ligno. Ut ad gentes benedictio
illa Abrahami perveniret in Christo Jesu, *et* ut
promissum illum spiritum acciperemus per fidem.
15 Fratres, humano more loquor, Pactionem licet
hominis ratam habitam nullus irritam facit, aut
16 *aliquid ei* superaddit. Abrahamo vero dictæ

sunt promissiones, et semini ejus. Non dicit, Et
seminibus, ut de multis; sed ut de uno, Et se-
17 mini tuo, qui est Christus. Hoc autem dico,
Pactionem a Deo prius sancitam respicientem
in Christum, lex quæ quadringentis et triginta
post annis exstitit, irritam non facit, ut evani-
18 dam reddat illam promissionem. Nam si ex
lege est hæreditas, non jam *est* ex promissione:
atqui Abrahamo per promissionem largitus est
Deus *hæreditatem*.

19 Quid igitur lex?

Transgressionum gratia adjecta est, usquequo
venisset semen illud cui facta est promissio;
lex, *inquam*, ordinata per angelos, per manum
20 internuncii. Internuncius autem unius non est;
Deus vero unus est.

21 *Num* igitur lex *addita est* adversus promis-
siones Dei?

Absit; nam si data fuisset lex quæ posset vi-
22 vificare, vere ex lege esset justitia. Sed con-
clusit illa scriptura omnia sub peccatum, ut pro-
missio ex fide Jesu Christi daretur credentibus.
23 Antequam autem venisset fides, sub legis præ-
sidio custodiebamur, conclusi in eam fidem quæ
24 futurum erat ut revelaretur. Itaque lex pædago-
gus noster fuit in Christum *respiciens*, ut ex fide
25 justificaremur. At postquam venit fides, non am-
26 plius sub pædagogo sumus. Omnes enim filii
27 Dei estis, per fidem in Christo Jesu. Nam qui-
cunque in Christum baptizati fuistis, Christo fu-
28 istis induti. Non est Judæus neque Græcus,
non est servus neque liber, non est masculus
ac femina: omnes enim vos unus estis in Christo
29 Jesu. Quod si vos *estis* Christi, nempe Abra-
hami semen estis, et secundum promissionem
hæredes.

4 *Hoc* autem dico, Quamdiu hæres infans est,
nihil differt a servo, quamvis sit dominus om-
2 nium: sed sub tutoribus et curatoribus est usque
3 ad tempus quod pater præstituerit. Ita et nos,
quum essemus infantes, sub elementis mundi
4 eramus in servitutem redacti: at postquam venit
plenum illud tempus, emisit Deus Filium suum
5 factum ex muliere, factum legi subjectum, ut eos
qui legi erant subjecti redimeret, ut adoptionem
6 acciperemus. Quoniam autem estis filii, misit
Deus spiritum Filii sui in corda vestra, cla-
7 mantem, Abba, *id est*, Pater. Itaque non am-
plius es servus, sed filius: quod si filius, etiam
hæres Dei per Christum.

8 Imo tum quidem ignorantes Deum, servie-
9 batis iis qui natura non sunt dii. At nunc,
quum cognoscatis Deum, imo potius cogniti si-
tis a Deo, quomodo convertitis *vos* retrorsum
ad infirma et egena elementa, quibus ad supe-
10 riora regressi servire vultis? Dies observatis,
et menses, et præstituta tempora, et annos.
11 Metuo de vobis, ne frustra fatigatus sim apud
vos.

12 Estote quasi ego; nam et ego *sum* quasi vos;
fratres, deprecor vos: nulla in re me affecistis
13 injuria. Nostis aútem me per infirmitatem car-
14 nis vobis prius evangelizasse: et explorationem
mei quæ *fiebat* in carne mea, non pro nihilo
habuistis: neque respuistis: sed me ut angelum
15 Dei, ut Christum Jesum, excepistis. Quæ igi-
tur erat beatitatis vestræ prædicatio? testimonium
enim reddo vobis, vos, si fieri potuisset, oculos
16 vestros effossos daturos mihi fuisse. Itaque
inimicusne vobis sum factus, vobis vera loquens?
17 Affectant enim vos non bene; imo excludere nos
18 volunt, ut se affectetis. Præclarum est autem

affectari in re bona semper, et non solum dum
19 præsens sum apud vos. Filioli mei, quos ite-
rum parturio, usquequo formetur Christus in
20 vobis; (velim autem nunc adesse apud vos, et
mutare vocem meam, quoniam hæsito in vobis;)
21 dicite mihi qui sub lege vultis esse, legem
22 non auditis? Scriptum est enim, Abrahamum
duos filios habuisse; unum ex ancilla, et unum
23 ex libera. Sed is qui ex ancilla *natus est*, se-
cundum carnem natus est: qui vero ex libera,
24 per promissionem. Per quæ aliud figuratur:
nam hæ sunt duæ illæ pactiones; una quidem,
quæ est Agar, ex monte Sina, generans *prolem*
25 ad servitutem: (istud enim Agar est Sina mons
in Arabia:) eadem autem serie respondet ei Hiero-
solymæ quæ nunc *est*, servitque cum filiis suis.
26 Illa vero quæ sursum est Hierosolyma, libera
27 est, quæ est mater omnium nostrum. Scriptum
est enim, Lætare, sterilis, quæ non paris;
erumpe, et clama, quæ non parturis:
quoniam plures sunt liberi desertæ,
quam ejus quæ habet virum.
28 Nos igitur, fratres, secundum Isaac, promis-
29 sionis filii sumus. Sed quemadmodum tunc is
qui secundum carnem genitus fuerat, perseque-
batur eum qui natus erat secundum spiritum;
30 ita et nunc *fit*. Sed quid dicit scriptura? Ejice
ancillam et filium ejus: nequaquam enim hæres
31 erit filius ancillæ cum filio liberæ. Nempe, fra-
tres, non sumus ancillæ filii, sed liberæ.
5 In libertate igitur, qua Christus nos liberavit,
perstate, et ne regredientes implicamini servi-
tutis jugo.
2 Ecce, ego Paulus dico vobis, Si circumcida-
3 mini, Christum nihil vobis profuturum. Testor
enim rursum omni homini qui circumciditur, eum

4 esse debitorem totius legis servandæ. Evanu-
istis *separati* a Christo, quicunque per legem
5 justificamini; *et* a gratia excidistis. Nos enim
6 spiritu ex fide, spem justitiæ exspectamus. Nam
in Christo Jesu neque circumcisio quicquam va-
let, neque præputium; sed fides per charitatem
operans.

7 Currebatis bene: quis vos interrupit ut non
8 pareretis veritati? Hæc persuasio non *est pro-*
9 *fecta* ex eo qui vocat vos. Paulum fermenti
10 totam massam fermentat. Ego confido de vo-
bis in Domino, vos nihil aliud esse sensuros:
sed qui turbat vos, auferet condemnationem,
11 quisquis fuerit. Ego autem, fratres, si circum-
cisionem etiam prædico, quid adhuc persecutio-
nem patior? nempe evanidum factum est offen-
12 diculum illud crucis. Utinam etiam abscindan-
tur qui vos inquietant.

13 Vos enim ad libertatem vocati estis, fratres:
tantum ne libertatem *vertite in datam* carni
occasionem; sed ex charitate servite alii aliis.
14 Nam tota lex uno dicto completur, isto *vide-*
15 *licet*, Diliges proximum tuum ut teipsum. Quod
si alii alios mordetis et exeditis, videte ne vi-
cissim alii ab aliis consumamini.

16 *Hoc* autem dico, spiritu ambulate, et quod
17 concupiscit caro ne perficite. Nam caro concu-
piscit adversus spiritum, spiritus autem adver-
sus carnem; hæc autem inter se opposita sunt,
ut non quæcunque volueritis, eadem faciatis.
18 Quod si spiritu ducimini, non estis sub lege.
19 Porro manifesta sunt opera carnis; quæ sunt,
20 adulterium, scortatio, impuritas, lascivia, idolo-
latria, veneficium, inimicitiæ, lites, æmulationes,
21 excandescentiæ, rixæ, dissidia, hæreses, invidiæ,
cædes, ebrietates, comessationes, et his similia:

quæ prædico vobis, prout prædixi, eos *videlicet*
22 qui talia agunt, regni Dei non fore hæredes. At
fructus spiritus est charitas, gaudium, pax, pa-
tiens animus, benignitas, bonitas, fides, lenitas,
23 continentia. Adversus ejusmodi non est lex.
24 Qui enim *sunt* Christi, carnem crucifixerunt cum
25 affectibus et cupiditatibus. Si vivimus spiritu,
26 spiritu etiam incedamus. Ne simus inanis glo-
riæ cupidi, alii alios provocantes, alii aliis invi-
dentes.

6 FRATRES, etiamsi præoccupatus fuerit homo
in aliqua offensa, vos spirituales reconcinnate
hujusmodi hominem cum spiritu lenitatis; consi-
derans *unusquisque* temetipsum, ne et tu tenteris.
2 Alii aliorum onera portate: et ita complete le-
gem Christi.

3 Nam siquis sibi videtur aliquid, quum nihil
4 sit, hunc suus ipsius animus seducit. Opus au-
tem suum probatum reddat unusquisque; et tunc
in semetipso solo gloriationem habebit, et non
5 in alio: nam unusquisque suum onus portabit.
6 Communicet autem qui instituitur in sermone,
7 cum eo qui se instituit, omnia bona. Ne sedu-
cimini: Deus non irridetur: quicquid enim semi-
8 naverit homo, hoc et metet. Nam qui seminat
carni suæ, ex carne metet interitum; qui vero
seminat spiritui, ex spiritu metet vitam æternam.
9 Porro ne quod bonum est faciendo segnes simus:
præstituto enim tempore metemus, si non fran-
10 gamur animo. Nempe igitur, dum tempus op-
portunum habemus, simus benefici erga omnes,
maxime vero erga domesticos fidei.

11 VIDETIS quam longis litteris vobis scripse-
12 rim mea manu. Quicunque volunt speciosi ap-
parere in carne, ii cogunt vos circumcidi, tan-
tum ne ob crucem Christi persecutionem patian-

13 tur. Nam ne ipsi quidem qui circumciduntur,
legem servant; sed volunt vos circumcidi, ut de
vestra carne glorientur.
14 A me vero absit gloriari nisi in cruce Do-
mini nostri Jesu Christi, per quem mundus mihi
15 crucifixus est, et ego mundo. Nam in Christo
Jesu neque circumcisio quicquam valet, neque
16 præputium, sed nova creatio. Et quicunque se-
cundum hanc regulam incedent, pax esto super
eos et misericordia, et super Israelem Dei.
17 De cetero, nequis mihi molestias præbeto;
ego enim stigmata Domini Jesu in corpore meo
porto.
18 Gratia Domini nostri Jesu Christi sit cum spi-
ritu vestro, fratres. Amen.

Ad Galatas missa fuit Roma.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA

AD

EPHESIOS.

1 PAULUS apostolus Jesu Christi, per volun-
tatem Dei, sanctis qui sunt Ephesi, et fidelibus
2 in Christo Jesu; gratia *sit* vobis et pax a Deo
Patre nostro, et Domino Jesu Christo.
3 BENEDICTUS *esto* Deus et Pater Domini
nostri Jesu Christi, qui benedixit nobis omni
4 benedictione spirituali in cœlis in Christo: sicut
elegit nos in ipso ante jactum mundi funda-
mentum, ut simus sancti et inculpati in con-
5 spectu ejus cum charitate: qui prædestinavit nos
quos adoptaret in filios per Jesum Christum in
6 sese, pro benevola voluntate sua, ad laudem glo-

riosæ suæ gratiæ, qua nos gratis sibi acceptos
7 effecit in illo dilecto: in quo habemus redem-
ptionem per sanguinem ipsius, remissionem, *in-
quam*, offensarum, prout est dives ipsius gratia;
8 qua exundavit in nos omni sapientia et pruden-
9 tia. Postquam notum fecit nobis mysterium
voluntatis suæ, ex benevolo suo libitu quod præ-
10 stituerat in sese, *nempe*, ut in plena temporum
illorum præstitutorum dispensatione summatim
recolligeret omnia illa in Christo, tum quæ in
11 cœlis sunt, tum quæ in terra: in ipso, *inquam*,
in quo etiam in sortem adsciti sumus, quum
essemus prætestinati secundum præstitutum ejus
12 qui omnia agit ex consilio voluntatis suæ; ut
nos simus laudi gloriæ ipsius, qui priores spem
13 posuimus in Christo. In quo et vos *spem po-
suistis*, audito illo sermone veritatis illius, *nempe*
felici nuntio salutis vestræ: in quo etiam, fide
ipsi habita, obsignati estis, per spiritum illum
14 promissionis sanctum; qui est arrhabo hæredi-
tatis nostræ, ad obtinendum redemptionem, ad
laudem gloriæ ipsius.

15 Propterea etiam ego, audita ea quæ in vobis
est fide in Dominum Jesum, et charitate in om-
16 nes sanctos, non cesso gratias agere pro vobis,
mentionem vestri faciens in orationibus meis;
17 ut Deus Domini nostri Jesu Christi, Pater ille
gloriæ, det vobis spiritum sapientiæ et revela-
18 tionis, per agnitionem ipsius; illuminatis oculis
mentis vestræ, ad sciendum quæ sit spes illa
vocationis ipsius, et quæ opes gloriæ hæredi-
19 tatis ipsius in sanctis; et quæ sit supereminens
illa magnitudo potentiæ ipsius in nobis qui cre-
dimus, pro efficacitate roboris virium ipsius;
20 quod exseruit in Christo, suscitato eo ex mor-
tuis, et *quem* collocavit ad dextram suam in

21 cœlis, longe supra omne imperium ac auctorita-
tem, et potestatem, et dominatum, et omne no-
men quod nominatur, non solum in hoc seculo,
22 verum etiam in futuro: et omnia subjecit ejus
pedibus, eumque constituit caput super omnia
23 *ipsi* ecclesiæ; quæ est corpus ipsius, *et* comple-
mentum ejus qui omnia implet in omnibus.

2 Et vos *una vivificavit*, quum essetis mortui in
2 offensis et peccatis; in quibus olim ambulastis
ut est vita mundi hujus, secundum principem
cui potestas est aëris, spiritu ipsius nunc agente
3 in hominibus contumacibus: inter quos et nos
omnes conversati sumus olim in cupiditatibus
carnis nostræ, facientes quæ carni ac cogitatio-
nibus libebant; eramusque natura filii iræ, ut
4 etiam reliqui. Sed Deus, ut qui dives sit mi-
sericordia, propter multam charitatem suam qua
5 dilexit nos, etiam nos, quum in offensis mortui
essemus, una vivificavit cum Christo, *cujus* gra-
6 tia estis servati; unaque suscitavit, unaque collo-
7 cavit in cœlis in Christo Jesu; ut ostenderet in
seculis supervenientibus supereminentes illas opes
suæ gratiæ, *sua* erga nos benignitate in Christo
8 Jesu. Gratia enim illa estis servati per fidem,
(et hoc non *est* ex vobis; *sed* Dei donum *est;*)
9 non ex operibus, ut nequis glorietur. 10 Nam
ipsius sumus opus, creati in Christo Jesu ad
opera bona, quæ præparavit Deus ut in eis am-
bulemus.

11 Propterea mementote vos quondam gentes
in carne, qui dicebamini præputium ab ea quæ
12 vocatur circumcisio manibus in carne facta: vos,
inquam, illo tempore fuisse absque Christo, ab-
alienatos a civili statu Israelis, et extraneos,
quod ad pactorum promissiones *attinet*, spem
13 non habentes, et absque Deo in mundo: at nunc

in Christo Jesu, vos qui olim eratis longinqui,
propinqui facti estis, per sanguinem Christi.
14 Ipse enim est pax nostra, qui utraque fecit
unum, et intergerini parietis septum, *id est*, ini-
15 micitias dissolvit carne sua: lege illa præce-
ptorum *quæ* in ritibus *posita est*, evanescere
facta: ut ex duobus illis conderet in semetipso
16 unum novum hominem, faciens pacem; et utros-
que in uno corpore reconciliaret Deo per cru-
17 cem, peremptis inimicitiis per eam: et veniens
evangelizavi tpacem vobis, *tum* qui procul eratis,
18 tum qui prope *eratis*. Quoniam utrique per
ipsum habemus aditum per unum spiritum ad
Patrem.
19 Nempe igitur non amplius estis peregrini et
inquilini, sed concives sanctorum ac domestici
20 Dei: superstructi super fundamentum aposto-
lorum ac prophetarum, existente imo angulari
21 *ejus* lapide ipso Jesu Christo; in quo totum
ædificium congruenter coagmentatum, crescit ut
22 sit templum sanctum Domino; in quo et vos
una ædificamini, ut sitis domicilium Dei per
spiritum.
3 HUJUS rei gratia ego Paulus *sum* vinctus
2 ille Christi Jesu pro vobis gentibus: si modo
audivistis dispensationem gratiæ Dei datæ mihi
3 erga vos; *Deum videlicet* per revelationem no-
tum mihi fecisse mysterium illud; (sicut antea
4 scripsi paucis; ex quo perlecto potestis perpen-
dere quæ sit mea intelligentia in mysterio
5 Christi;) quod aliis ætatibus patefactum non fuit
filiis hominum, ut nunc est revelatum san-
ctis ejus apostolis et prophetis per spiritum;
6 gentes *videlicet* esse cohæredes et conçorpores,
consortesque promissionis ejus in Christo per
7 evangelium; cujus factus sum minister ex dono

gratiæ Dei, quod datum est mihi secundum effi-
8 cacem illam vim potentiæ ipsius: mihi, *inquam*,
longe minimo omnium sanctorum, data est hæc
gratia, evangelizandi inter gentes impervestiga-
9 biles illas opes Christi, et in lucem proferendi
omnibus quæ *sit* communio mysterii quod erat
absconditum a seculis in Deo, qui omnia hæc
10 condidit per Jesum Christum; ut nunc innote-
scat per ecclesiam imperiis ac potestatibus *quæ*
in cœlis *sunt*, multiformis illa sapientia Dei:
11 secundum præstitutum æternum, quod constituit
12 in Christo Jesu Domino nostro: in quo habe-
mus loquendi libertatem et aditum cum fiducia,
13 per fidem ipsius. Quapropter peto ne segnes
fiatis ob afflictiones meas pro vobis, quæ est
gloria vestra.

14 Hujus rei gratia flecto genua mea ad Patrem
15 Domini nostri Jesu Christi, ex quo tota familia
16 in cœlis et in terra nominatur, ut det vobis, se-
cundum divitias gloriæ suæ, ut fortiter corrobo-
remini per spiritum suum in interiore homine;
17 *et* inhabitet Christus per fidem in cordibus
18 vestris; ut in charitate radicati et fundati, vale-
atis assequi cum omnibus sanctis, quæ *sit* illa
latitudo, et longitudo, et profunditas, et subli-
19 mitas; et nosse charitatem illam Christi *omni*
notitia supereminentiorem, ut impleamini ad om-
nem usque plenitudinem illam Dei.

20 Ei vero qui summa cum exsuperantia potest
omnia facere supra ea quæ petimus, aut cogi-
21 tamus, pro illa potentia agente in nobis, ei *sit*,
inquam, gloria in ecclesia per Christum Jesum,
in omnes ætates seculi seculorum. Amen.

4 PRECOR itaque vos ego vinctus ille in Do-
mino, ut ambuletis sicuti convenit vocationi qua
2 vocati estis, cum omni animi submissione et le-

nitate, cum iræ cohibitione, sustinentes alii alios
3 per charitatem; studentes conservare unitatem
4 spiritus per connexum pacis. Unum *est* corpus
et unus spiritus, sicut et vocati estis in unam
5 spem vocationis vestræ: unus Dominus, una
6 fides, unum baptisma: unus Deus et Pater om-
nium, qui est super omnes, et per omnes, et in
omnibus vobis.

7 Sed unicuique nostrum data est gratia pro
8 mensura doni Christi. Quapropter dicit, Quum
ascendisset in sublime, captivam duxit
captivitatem, et dedit dona hominibus.
9 Ceterum illud, Ascendit, quid est nisi quod etiam
10 descenderat prius in infimas partes terræ? Qui
descenderat, ipse est qui etiam ascendit longe
11 supra omnes cœlos, ut impleret omnia. Is igi-
tur dedit alios quidem apostolos, alios vero
prophetas, alios autem evangelistas, alios autem
12 pastores et doctores: ad concinnationem integram
sanctorum, ad opus ministerii, ad ædificationem
13 corporis Christi: donec deveniamus nos omnes
in unitatem fidei et agnitionis Filii Dei, in virum
adultum, ad mensuram plenæ staturæ Christi:
14 ut ne simus amplius pueri, qui fluctuemus et
circumferamur quovis vento doctrinæ, in aleato-
ria ludificatione hominum, per veteratoriam ad
15 artificiose seducendum; sed sincere nos gerentes
cum charitate, prorsus adolescamus in eum qui
16 est caput, *nempe* Christus: ex quo totum corpus
congruenter coagmentatum, et compactum per
omnes suppeditatas commissuras, ex vi intus
agente pro mensura uniuscujusque membri, incre-
mentum capit corpori conveniens ad suiipsius
exstructionem per charitatem.

17 Hoc itaque dico, et obtestor per Dominum,
ne vos amplius ambuletis, sicut reliquæ gentes

18 ambulant, in vanitate mentis suæ; tenebris ob-
scuratam mentem habentes, et abalienati a vita
Dei propter ignorantiam quæ est in ipsis, per
19 obdurationem cordis ipsorum: qui posteaquam
dedoluerunt, sese dediderunt lasciviæ ad certatim
20 patrandam impuritatem omnem. Vos autem non
21 ita didicistis Christum; si modo ipsum audivistis,
et de eo edocti estis, (sicut est veritas in Jesu;)
22 *nempe* deponere, quod ad pristinam conversa-
tionem attinet, veterem illum hominem, qui se-
23 ductricibus cupiditatibus sese corrumpit; reno-
24 vari vero spiritu mentis vestræ; et induere no-
vum illum hominem, qui secundum Deum con-
ditus est ad justitiam et sanctimoniam veram.

25 Quapropter deposito mendacio, loquimini veri-
tatem quisque proximo suo; quoniam sumus
26 alii aliorum membra. Irascimini, et ne peccate;
27 sol ne occidat super exacerbatione vestra: ne-
28 que date locum diabolo. Qui furabatur, non
amplius furetur; sed potius laboret, operando
manibus comparans bona, ut habeat quod im-
29 pertiat cui opus fuerit. Nullus sermo putris
ex ore vestro egreditor: sed siquis est bonus
ad ædificationis usum, ut gratiam auditoribus ad-
30 ferat. Et ne tristitia afficite spiritum illum san-
ctum Dei, per quem obsignati estis in diem re-
demptionis.

31 Omnis amaritudo, et excandescentia, et ira, et
clamor, et maledicentia tollatur ex vobis, cum
32 omni malitia. Sed estote alii in alios benigni,
misericordes, condonantes vobis mutuo *offen-
sas*, sicut et Deus in Christo condonavit vobis.

5 Estote igitur imitatores Dei, ut filii dilecti: 2 et
ambulate cum charitate, sicut et Christus dilexit
nos, et tradidit semetipsum pro nobis oblationem
ac victimam Deo, in odorem bonæ fragrantiæ.

3 Scortatio vero, et omnis impuritas, aut ava-
ritia, ne nominator quidem inter vos, sicut
4 decet sanctos: et obscœnitas, et stultiloqui-
um, et scurrilitas, quæ non conveniunt; sed
5 potius gratiarum actio. Nam hoc nostis, nul-
lum scortatorem, aut impurum, aut avarum,
qui est idololatra, habere hæreditatem in regno
6 Christi et Dei. Nemo vos seducat inanibus ser-
monibus: propter hæc enim venit ira Dei in ho-
7 mines contumaces. Ne igitur estote consortes
8 eorum: eratis enim olim tenebræ, nunc autem
estis lux in Domino: ut filii lucis ambulate;
9 (nam fructus spiritus *situs est* in omni bonitate,
10 et justitia, et veritate;) explorantes quod placeat
11 Domino. Et ne participate opera illa infrugi-
12 fera tenebrarum, sed potius etiam arguite. Nam
quæ occulte fiunt ab istis, turpe est vel dicere.
13 Sed omnia illa, dum a luce arguuntur, conspi-
cua fiunt: quidquid enim res conspicuas facit,
14 lux est. Quapropter dicit, Excitare qui dor-
mis, et resurge ex mortuis, et illucescet
tibi Christus.
15 Videte igitur quomodo accurate ambuletis,
16 non ut insipientes, sed ut sapientes: redimentes
17 opportunitatem, quoniam dies mali sunt. Pro-
pterea ne estote insipientes, sed intelligentes,
18 quæ sit voluntas Domini. Et ne inebriamini
vino, in quo luxus est; sed implemini spiritu;
19 loquentes inter vos mutuo psalmis, et hymnis,
et cantionibus spiritualibus, canentes ac psallen-
20 tes in corde vestro, Domino; gratias agentes
semper de omnibus, in nomine Domini nostri
21 Jesu Christi, Deo et Patri; subjicientes vos alii
aliis, cum timore Dei.
22 Uxores, propriis viris subjicite vos, ut Do
23 mino: quoniam vir est caput uxoris, ut et Chri-

stus est caput ecclesiæ: et is est qui salutem dat
24 corpori. Itaque, sicut ecclesia sese subjicit Christo,
ita et uxores suis viris *sese subjiciunto* in omni re.
25 Viri, diligite uxores vestras, sicut et Christus
dilexit ecclesiam, et semetipsum exposuit pro
26 ea; ut eam sanctificaret, ab eo purificatam la-
27 vacro aquæ per verbum; ut sisteret eam sibi
gloriosam, *id est*, ecclesiam non habentem ma-
culam aut rugam, aut quicquam ejusmodi, sed
28 ut sit sancta et inculpata. Ita debent viri dili-
gere suas uxores ut sua ipsorum corpora. Qui
29 diligit suam uxorem, seipsum diligit. Nullus
enim unquam suam ipsius carnem odio habuit:
imo enutrit ac fovet eam, sicut et Dominus
30 ecclesiam: quoniam membra sumus corporis
ipsius, ex carne ipsius, et ex ossibus ipsius.
31 Propterea derelinquet homo patrem suum ac ma-
trem, et agglutinabitur uxori suæ; et qui duo
32 *erant*, fient una caro. Mysterium hoc magnum
est: *hoc* autem ego dico, *respiciens* in Christum
33 et ecclesiam. Itaque et vos singuli, suam quisque
uxorem ita diligito ut seipsum; uxor autem *vi-
deto* ut timeat virum.

6 Liberi, auscultate in Domino parentibus ve-
2 stris; id enim est justum. Honora patrem tuum
et matrem, quod est præceptum primum cum
3 promissione, ut bene tibi sit, et sis longævus
super terram.

4 Et *vos*, patres, ne provocate ad iram liberos
vestros, sed enutrite eos disciplina et admoni-
tione Domini.

5 Servi, auscultate iis qui *vestri* domini sunt
secundum carnem, cum timore ac tremore, cum
6 simplicitate cordis vestri, ut Christo. Non ad
oculum servientes, ut qui hominibus placere
student; sed ut servi Christi, facientes ex animo

7 quæ vult Deus: cum benevolentia servientes, ut
8 Domino, et non hominibus; scientes, singulos
quicquid fecerint boni, hoc reportaturos a Domino, sive servus fuerit, sive liber.
9 Et vos, domini, eadem facite erga illos, remissis minis; scientes vestrum etiam ipsorum Dominum esse in cœlis, nec faciei acceptionem esse apud eum.
10 QUOD reliquum est, fratres mei, corrobora-
11 mini in Domino, et robore virium ipsius. In-
duite universam illam armaturam Dei, ut possi-
12 tis stare adversus artes diaboli. Quoniam non
est nobis lucta adversus sanguinem et carnem,
sed adversus imperia, adversus potestates, ad-
versus mundi potentes, *id est*, tenebrarum se-
culi hujus *principes*, adversus spiritales mali-
13 gnitates *quæ sunt* in sublimi. Propterea assu-
mite universam illam armaturam Dei, ut possitis
obsistere tempore adverso, et omnibus confectis
stare.
14 State igitur, lumbis circumcinctis veritate, et
15 induti thorace justitiæ; calceatis pedibus præpa-
16 ratione felicis illius nuncii pacis: supra omnia
assumpto scuto fidei, quo possitis omnia jacula
17 maligni illius ignita exstinguere. Galeam etiam
salutis recipite, et gladium spiritus, hoc est,
18 verbum Dei; omni oratione et deprecatione,
orantes omni tempore per spiritum, et illi ipsi
rei invigilantes, cum omni perseverantia, et suppli-
19 catione pro omnibus sanctis, et pro me, ut mihi
detur sermo ad apertionem oris mei cum lo-
quendi libertate, ut notum faciam mysterium
20 evangelii; cujus causa legatione fungor catena-
tus, ut, *inquam*, de eo libere loquar, ut oportet
me loqui.
21 UT autem sciatis et vos res meas, *et* quid

agam, omnia vobis nota faciet Tychicus, charus
22 frater, et fidus minister in Domino; quem misi
ad vos ob id ipsum, ut cognoscatis res nostras,
et consoletur corda vestra.
23 PAX *sit vobis* fratribus, et charitas cum fide
24 a Deo Patre et Domino Jesu Christo. Gratia
sit cum omnibus diligentibus Dominum nostrum
Jesum Christum ad incorruptibilitatem. Amen.

Scripta fuit Roma ad Ephesios per Tychicum.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA

AD

PHILIPPENSES.

1 PAULUS et Timotheus, servi Jesu Christi,
omnibus sanctis in Christo Jesu qui sunt Philip-
2 pis, una cum episcopis ac diaconis: gratia vobis
et pax a Deo Patre nostro et Domino Jesu
Christo.
3 GRATIAS ago Deo meo cum omni memoria
4 vestri, semper in omni deprecatione mea pro
5 omnibus vobis, cum gaudio deprecans, super ve-
stri in evangelio communione, a primo die usque
6 ad hoc tempus; persuasum habens hoc ipsum,
fore ut qui incepit in vobis opus bonum, perfi-
7 ciat *illud* usque ad diem Jesu Christi: sicut ju-
stum est ut ego id sentiam de omnibus vobis,
propterea quod animo teneam vos, et in vincu-
lis meis et in defensione et confirmatione evan-
gelii, vos, *inquam*, omnes una mecum fuisse
8 gratiæ participes. Testis enim mihi est Deus
quantopere expetam vos omnes in visceribus Jesu
Christi.

9 Et hoc oro, ut charitas vestra adhuc magis
ac magis exundet in cognitione et omni sensu;
10 ut exploretis quæ discrepant, ut sitis sinceri, et
inoffenso cursu pergatis ad diem usque Christi;
11 repleti fructibus justitiæ, qui *sunt* per Jesum
Christum ad gloriam et laudem Dei.
12 VELIM autem vos scire, fratres, quæ mihi
acciderunt, magis ad profectum evangelii eve-
13 nisse: *adeo* ut vincula mea in Christo conspicua
facta sint in toto prætorio, ac reliquis omnibus:
14 et plerique ex fratribus in Domino, freti vincu-
lis meis, amplius audeant sine metu sermonem
15 loqui. Ac nonnulli quidem per invidiam et con-
tentionem, nonnulli vero etiam libente animo
16 Christum prædicant. Alii quidem, *inquam*, per
contentionem Christum non pure annunciant,
quod existiment sese afflictionem adjicere vincu-
17 lis meis: alii vero ex charitate, quod sciant me
18 ad defensionem evangelii constitutum esse.. Quid
igitur? attamen quovis modo, sive in speciem,
sive sincere, Christus annunciatur; et de hoc
gaudeo, atque etiam gaudebo.
19 Novi enim fore ut hoc mihi cedat in salutem
per vestram deprecationem et suppeditationem
20 spiritus Jesu Christi, secundum intentam exspe-
ctationem et spem meam, quod nulla in re pude-
fiam, sed cum omni dicendi libertate, ut semper,
ita nunc quoque magnificabitur Christus in cor-
21 pore meo, sive per vitam sive per mortem: mihi
enim *est* Christus et *in* vita et *in* morte lucrum.
22 An vero vivere in carne mihi operæ pretium
23 *sit;* et quid eligam, ignoro. Constrictus enim
utrinque teneor; desiderio tendens ad dimissio-
nem, et ut cum Christo sim: est enim *id* valde
24 multo melius: sed permanere in carne, magis
25 necessarium *est* propter vos. Et hoc confisus,

novi me mansurum esse et permansurum cum
vobis omnibus, ad vestrum profectum et gaudi-
26 um fidei: ut exundet gloriatio vestra in Christo
Jesu de me, mea rursus apud vos præsentia.
27 Tantum ut convenit evangelio Christi vos gerite;
ut sive postquam venero et videro vos, sive ab-
sens, audiam de rebus vestris, vos *videlicet* per-
stare in uno spiritu, uno animo concertantes per
28 fidem evangelii: nec ulla in re territos ab iis
qui se opponunt: quod illis quidem est exitii
29 indicium, vobis autem salutis, idque a Deo: quia
gratis datum est vobis in Christi negotio, non
solum in eum credere, sed etiam pro eo pati:
30 idem certamen sustinendo quale vidistis in me,
et nunc auditis de me.
2 SIQUA igitur consolatio *est* in Christo, siquod
solatium charitatis, siqua communio spiritus, si-
2 quæ viscera ac miserationes, explete meum
gaudium, ut eodem sitis affectu, eandem chari-
tatem habentes, unanimes, et sententiis uni;
3 nihil *gerentes* per contentionem aut per inanem
gloriam, sed ex animi submissione alii alios
4 sibi præcellere existimantes. Ne sua quisque
spectate, sed unusquisque etiam quæ sunt alio-
rum.
5 Itaque is sit affectus in vobis, qui fuit et in
6 Christo Jesu: qui, quum esset in forma Dei, non
7 duxit *esse* rapinam parem esse cum Deo: sed
ipse sese inanivit, forma servi accepta, similis
8 hominibus factus; et habitu inventus ut homo,
ipse se submisit, factus obediens usque ad
9 mortem, mortem autem crucis. Quapropter etiam
Deus ipsum in summam extulit sublimitatem, ac
largitus est ei nomen quod est supra omne no-
10 men; ut ad nomen Jesu omne genu *se* flectat,
cœlestium, ac terrestrium, et subterraneorum;

11 omnisque lingua profiteatur Jesum Christum esse
Dominum, ad gloriam Dei Patris.
12 PROINDE, dilecti mihi, prout semper auscul-
tastis, non ut in præsentia mea solum, sed nunc
multo magis in absentia mea, cum tremore ac
13 timore vestram ipsorum salutem conficite: Deus
enim is est qui efficit in vobis et ipsum velle et
ipsum agere, pro benevolo suo libitu.
14 Omnia facite absque murmurationibus ac di-
15 sceptationibus; ut sitis irreprehensibiles et sim-
plices, Dei *inquam* filii inculpabiles in medio
gentis pravæ ac perversæ; inter quos *homines*
16 splendetis ut faces in mundo; sermonem vitæ
prætendentes; ut gloriari possim in die Christi
me non frustra cucurrisse, nec frustra labo-
rasse.
17 Quinetiam, si pro libamento offerar super sa-
crificio et ministerio fidei vestræ, gaudeo et
18 gratulor omnibus vobis. Itidem autem et vos
gaudete et gratulamini mihi.
19 Spero autem in Domino Jesu, me Timotheum
cito missurum vobis, ut et ego bono sim animo,
20 cognito statu vestro. Neminem enim habeo pari
animo præditum, qui sincere de rebus vestris
21 futurus sit sollicitus. Nam omnes quæ sua
ipsorum sunt quærunt, non quæ Christi Jesu.
22 Experimentum autem ejus nostis, quod *videlicet*,
tanquam cum patre filius, mecum servierit *Deo*
23 in evangelio. Hunc igitur spero me missurum,
simulatque videro rerum mearum statum.
24 Confido autem in Domino, me quoque cito
25 venturum ad vos. Sed necessarium duxi, Epa-
phroditum fratrem et adjutorem ac commilito-
nem meum, vestrum autem legatum, et admini-
strum eorum quibus mihi opus erat, ad vos mit-
26 tere. Quoniam expetebat omnes vos; et gravis-

sime angebatur, propterea quod audissetis eum
27 ægrotasse. Et certe ægrotavit proxime mortem:
sed Deus misertus est ejus, nec ejus solum, sed
et mei, ne tristitiam haberem super tristitiam.
28 *Eo* studiosius itaque ipsum misi, ut, eo rursus
29 viso, gaudeatis, et ego eo minus doleam. Excipite
igitur eum in Domino cum omni gaudio,
30 et tales in honore habete. Nam propter opus
Christi accessit ad mortem usque, non habita
vitæ ratione, ut suppleret defectum vestri quo
erga me functi estis ministerii.

3 QUOD reliquum est, fratres mei, gaudete in
Domino. Eadem scribere vobis, me quidem
2 haud piget, vobis autem tutum est. Cavete canes,
cavete malos operarios, cavete concisionem.
3 Nos enim sumus circumcisio, qui spiritu colimus
Deum, et gloriamur in Christo Jesu, nec confi-
4 dimus in carne; quanquam ego habeo, etiam
in carne, de quo confidam.

Si quisquam alius videtur habere in carne,
5 de quo confidat, ego maxime *habeo:* circumcisus
octavo die, ex gente Israelis, tribu Benjamin,
Hebræus ex Hebræis, religione Phari-
6 sæus; quod ad æmulationem *attinet*, persequens
ecclesiam; quod ad justitiam quæ est
7 in lege, irreprehensibilis. Sed quæ mihi erant
lucra, ea duxi propter Christum damnum *esse.*
8 Quinetiam certe duco omnia damnum esse propter
eminentiam notitiæ Christi Jesu Domini
mei: propter quem omnibus istis meipsum multavi,
eaque duco pro stercoribus, ut Christum
9 lucrifaciam: et comperiar in eo, non habens
meam justitiam, *nempe*, quæ est ex lege, sed
eam quæ est per fidem Christi, *id est*, justitiam
10 *quæ est* ex Deo per fidem: ut cognoscam eum,
et vim resurrectionis ejus, et communionem per-

pessionum ejus, dum conformis fio morti ejus;
11 *experiens* ecquo modo deveniam ad resurrectio-
nem mortuorum.
12 Non quod jam *metam* apprehenderim, aut
jam sim consummatus: sed persequor *experiens*
an *ipse* quoque apprehendam, cujus etiam rei
13 causa apprehensus fui a Christo Jesu. Fratres,
ego meipsum non reor *metam* apprehendisse.
14 Unum autem *ago;* ea quidem quæ a tergo sunt
obliviscens, ad ea vero quæ a fronte sunt con-
tendens, scopum versus feror, ad palmam super-
næ vocationis Dei in Christo Jesu.
15 Quotquot itaque adulti sumus, hoc sentia-
mus; quod si quid aliter sentitis, hoc quoque
16 vobis Deus revelabit. Attamen *in eo* ad quod
usque pervenimus, eadem incedamus regula, *et*
idem sentiamus.
17 Estote simul mei imitatores, fratres; et eos
considerate qui sic ambulant, sicut habetis nos
18 pro exemplari. Multi enim ambulant, quos sæpe
dixi vobis, nunc autem et flens dico, hostes
19 *esse* crucis Christi; quorum finis *est* exitium,
quorum Deus *est* venter, et gloria ad ignomi-
20 niam ipsorum, qui terrestria curant. Nostra
vero civitas in cœlis est, unde etiam servato-
rem exspectamus, Dominum Jesum Christum;
21 qui transfigurabit corpus nostrum humile, ut
conforme fiat ejus corpori glorioso, pro illa vi
efficace qua potest etiam subjicere sibi omnia.
4 Itaque fratres mei dilecti et expetiti, gaudium
et corona mea, ita perstate in Domino, di-
lecti.
2 EVODIAN precor, et Syntichen precor, ut
3 idem sentiant in Domino. Et rogo te quoque,
socie germane, adjuva illas, ut quæ in evange-
lio concertarunt mihi, una cum Clemente quoque

et reliquis adjutoribus meis, quorum nomina
sunt in libro vitæ.
4 Gaudete in Domino semper: rursum inquam,
5 gaudete. Æquitas vestra innotescat omnibus
6 hominibus: Dominus prope est. De nulla re
solliciti estote; sed omni in re orationibus et
deprecatione cum gratiarum actione petitiones
7 vestræ innotescant apud Deum. Et pax illa
Dei, quæ exsuperat omnem mentem, præsidio
custodiet corda vestra et cogitationes vestras in
Christo Jesu.
8 Quod reliquum est, fratres, quæcunque sunt
vera, quæcunque veneranda, quæcunque justa,
quæcunque munda, quæcunque amabilia, quæ-
cunque boni nominis, siqua virtus, et siqua laus
9 est, hæc reputate. Quæ et didicistis, et acce-
pistis, et audistis, et vidistis in me, hæc *in-
quam*, facite, et Deus pacis erit vobiscum.
10 GAVISUS sum autem in Domino magnopere,
quod jam tandem reviruistis in vestra pro me
cura: qua de re tamen solliciti eratis, sed de-
11 stituebamini opportunitate. Non quod penuria
laborem, *hoc* dico; nam ego didici, in quibus
12 sum, iis ipsis contentus esse. Novi autem de-
primi, novi etiam abundare: ubique et in omni-
bus initiatus sum, et ad saturitatem, et ad
esuritionem, *id est*, tum ad exundantiam, tum ad
13 penuriam. Omnia valeo per eum qui me corro-
14 borat, *nempe* Christum. Attamen bene fecistis,
15 quod una participastis meam afflictionem. No-
stis autem et vos, Philippenses, quum initio
evangelii proficiscerer e Macedonia, nullam mihi
ecclesiam communicasse in ratione dati et ac-
16 cepti, nisi vos solos: nam etiam Thessalonicæ
quum essem, semel et iterum quod mihi opus
17 erat misistis. Non quod requiram donum, sed

requiro fructum illum exuberantem, *qui* in ratio-
18 nes vestras *inducatur*. Accepi autem omnia, et
abundo; expletus sum, *inquam*, acceptis ab Epa-
phrodito quæ a vobis *missa sunt*, odore bonæ
19 fragrantiæ, hostia Deo accepta *ac* placente. Deus
autem meus supplebit quicquid opus fuerit vo-
bis, secundum divitias suas, gloriose in Christo
Jesu.
20 Deo autem et Patri nostro *sit* gloria in secula
seculorum. Amen.
21 Salutate omnes sanctos in Christo Jesu. Salu-
22 tant vos qui mecum sunt fratres. Salutant vos
omnes sancti, maxime vero qui sunt ex Cæsaris
domo.
23 Gratia Domini nostri Jesu Christi *sit* cum om-
nibus vobis. Amen.

Scripta est Roma per Epaphroditum.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA

AD

COLOSSENSES.

1 PAULUS apostolus Jesu Christi per Dei vo-
2 luntatem, et Timotheus frater, iis qui sunt Co-
lossis, sanctis ac fidelibus fratribus in Christo
Jesu: gratia *sit* vobis et pax a Deo Patre no-
stro et Domino Jesu Christo.
3 GRATIAS agimus Deo et Patri Domini no-
stri Jesu Christi, semper pro vobis orantes:
4 audita fide vestra in Christo Jesu, et charitate
5 in omnes sanctos: propter spem sepositam vobis

in cœlis, quam prius audistis per sermonem
6 veritatis, *id est*, evangelii, quod pervenit ad vos,
sicut et in totum mundum; et fructum profert,
sicut apud vos quoque, ex quo die vere audi-
7 vistis et cognovistis Dei gratiam: sicut et didi-
cistis ex Epaphra dilecto conservo nostro, qui
8 est fidus pro vobis minister Christi: qui et
declaravit nobis vestram per spiritum chari-
tatem.

9 Propterea et nos, ex quo die *id* audivimus,
non desinimus pro vobis orare, et petere ut im-
pleamini agnitione voluntatis ejus, cum omni sa-
10 pientia et intelligentia spirituali. Ut ambuletis
sicut Domino convenit, cui per omnia placeatis,
omnis operis boni fructum proferentes, et cre-
11 scentes in agnitione Dei; omni potentia po-
tentes facti, secundum gloriosum robur ipsius,
ad omnem tolerantiam et patientem animum
12 cum gaudio; gratias agentes Patri, qui idoneos
nos fecit ad participandam sortem sanctorum in
13 luce: qui, *inquam*, eruit nos ex potestate tene-
brarum, ac transtulit in regnum Filii illius sui
14 dilecti; in quo habemus redemptionem per san-
guinem ipsius, *id est*, remissionem peccatorum;
15 qui est imago Dei invisibilis, et primogenitus
16 omnis rei creatæ: nam per eum condita sunt omnia
quæ in cœlis sunt, et quæ in terra, visibilia et
invisibilia; et throni, et dominatus, et imperia,
et potestates; omnia, *inquam*, per eum et ejus
17 respectu condita sunt: estque ipse ante omnia,
18 et omnia per eum consistunt: estque caput cor-
poris, *id est*, ecclesiæ, estque *etiam* principium
et primogenitus ex mortuis, ut inter omnes pri-
19 mas teneat: quoniam libuit *Patri* ut omnis ple-
20 nitudo in eo inhabitaret: et ut, pace per san-
guinem crucis ejus facta, per eum reconciliaret

omnia sibi; per eum, *inquam*, tum quæ in terra,
tum quæ in cœlis.
21 Itaque vos quum eratis quondam abalienati et
hostes, mente operibus malis *intenta*, nunc sane
22 reconciliavit, in corpore illo carnis suæ, per
mortem; ut sistat vos sanctos, et inculpabiles
23 et irreprehensibiles in conspectu suo: si quidem
permanetis in fide fundati et stabiles nec dimo-
vemini a spe evangelii quod audistis, *evangelii*,
inquam, prædicati toti creato mundo qui sub
cœlo est, cujus factus sum ego Paulus minister;
24 qui nunc gaudeo de iis quæ patior pro vobis,
et reliquias afflictionum Christi vicissim expleo
in carne mea, pro corpore ipsius, quod est ec-
25 clesia: cujus *ecclesiæ* factus sum minister ex
dispensatione Dei, quæ data est mihi erga vos,
26 ad implendum Dei sermonem; *nempe* mysterium
illud quod absconditum fuit a seculis et ætati-
bus, nunc autem factum est conspicuum sanctis
27 ejus, quibus voluit Deus notum facere quæ sint
illæ divitiæ gloriosi hujus mysterii inter gentes,
qui est Christus inter vos, spes illa gloriæ:
28 quem nos annunciamus, admonendo quosvis, et
quosvis docendo cum omni sapientia, ut quos-
29 vis sistamus perfectos in Christo Jesu: ad quod
etiam laboro, decertans secundum vim illam
efficacem ipsius agentem in me potenter.
2 Velim enim vos scire quantum certamen sus-
tineam pro vobis et iis qui *sunt* Laodiceæ, et
quotquot non viderunt faciem meam in carne:
2 ut consolationem accipiant eorum corda, ipsis
charitate compactis, et omni opulentia plene
certioratæ intelligentiæ, ad agnitionem mysterii
3 Dei ac Patris et Christi, in quo sunt omnes
4 thesauri sapientiæ ac notitiæ absconditi. Hoc
autem *ideo* dico, ut nequis vos falso ratioci-

5 nando fallat sermonis probabilitate. Etsi enim
corpore absum, spiritu tamen sum vobiscum,
gaudens et videns vestrum ordinem et solidi-
tatem vestræ in Christum fidei.
6 Sicut igitur accepistis Christum Jesum Domi-
7 num, *ita* in eo ambulate; radicati et super-
structi in eo, ac confirmati fide, sicut edocti
8 estis, exundantes ea cum gratiarum actione. Vi-
dete nequis sit qui vos deprædetur per philo-
sophiam et inanem seductionem, secundum tra-
ditionem hominum, secundum rudimenta mundi,
9 et non secundum Christum: nam in eo inhabitat
10 omnis plenitudo Deitatis corporaliter: et estis
in eo completi, qui est caput illud omnis impe-
11 rii ac potestatis: in quo etiam circumcisi estis
circumcisione quæ fit sine manibus, exuendo
corpus peccatorum carnis per circumcisionem
12 Christi: ei consepulti per baptismum, per quem
etiam cum eo suscitati estis per fidem efficacis
illius virtutis Dei, qui excitavit eum ex mortuis.
13 Vosque mortuos in offensis et præputio carnis
vestræ, cum eo vivificavit, vobis condonatis om-
14 nibus offensis: *ac* deleto quod adversum nos
erat rituum chirographo, quod, *inquam*, erat
nobis subcontrarium, *ipse* vero cruci affixum
15 sustulit e medio: *et* exspoliata imperia ac po-
testates traduxit palam, triumphatis illis per
eam.
16 Nequis igitur vos damnet ob cibum vel po-
tum, aut respectu festi, aut novilunii, aut sabba-
17 torum: quæ sunt umbra rerum futurarum, at
18 corpus *est* Christi. Nemo adversum vos recto-
ris partes sibi ultro sumat, in submissione animi
et religioso cultu angelorum, gradum inferens in
ea quæ non vidit, *et* temere turgens carnis suæ
19 intelligentia: neque retinens caput, ex quo totum

corpus per commissuras et connexus suppedita-
20 tum et compactum, augescit Dei augmento. Ita-
que, si mortui cum Christo, *liberi* estis ab ele-
mentis mundi, quid, ut viventes in mundo, pla-
21 citis adstringimini, ne esitaris, neque gustaris,
22 neque tetigeris? quæ omnia sunt *comparata* ipso
usu ad corruptionem, *præscripta* ex præceptis
23 et doctrinis hominum. Quæ rationem quidem
habent sapientiæ in cultu voluntario, et submis-
sione animi, et in eo quod corpori non parcant,
nec *tamen* ullius sunt pretii, *quum* ad ea
spectent quibus farcitur caro.

3 Itaque, si resurrexistis cum Christo, superna
quærite, ubi Christus est ad dextram Dei se-
2 dens. Superna satagite, non terrestria. 3 Nam
mortui estis, et vita vestra abscondita est cum
4 Christo in Deo. Quando vero Christus, vita
illa nostra, conspicietur, tunc et vos cum eo
5 conspiciemini in gloria. Mortificate igitur mem-
bra vestra terrestria, scortationem, impuritatem,
mollitiem, cupiditatem malam, et avaritiam, quæ
6 est idololatria; ob quæ venit ira Dei super ho-
7 mines contumaces: quibus in *vitiis* et vos am-
8 bulastis quondam, quum in iis viveretis. At
nunc deponite etiam vos hæc omnia, iram, ex-
candescentiam, malitiam, maledicentiam, verbo-
9 rum obscœnitatem ab ore vestro. Nec menti-
mini alius adversus alium, quum exuti sitis illo
10 vetere homine cum factis ipsius: et induti sitis
novo illo, qui renovatur in agnitionem congru-
11 entem imagini ejus qui ipsum condidit; ubi non
est Græcus et Judæus, circumcisio et præputium,
Barbarus et Scytha, servus et liber; sed omnia
et in omnibus *est* Christus.

12 Induimini igitur, ut electi Dei, sancti et di-
lecti, visceribus miserationum, benignitate, animi

13 submissione, mansuetudine, animo patiente: suf-
ferentes alii alios, et condonantes vobis mutuo,
siquis adversus aliquem habuerit querelam; si-
cut et Christus condonavit vobis, ita et vos.
14 Super hæc autem omnia *induimini* charitate,
15 quæ est connexus perfectionis. Et pax Dei sit
gubernatrix in cordibus vestris, ad quam etiam
vocati estis in unum corpus: et benefici estote.
16 Sermo Christi inhabitet in vobis copiose cum
omni sapientia, docendo et commonefaciendo
vos mutuo psalmis, et hymnis, et cantionibus
spiritualibus, cum gratia canendo in vestro corde
17 Domino. Et quicquid feceritis sermone aut
facto, in nomine Domini Jesu Christi *istud
agite*, gratias agentes Deo et Patri per eum.
18 Uxores, subjicite vos propriis viris, ut conve-
nit in Domino.
19 Viri, diligite uxores, et ne estote adversus
eas amarulenti.
20 Filii, auscultate parentibus in omnibus; hoc
enim placet Domino.
21 Patres, ne irritate liberos vestros; ne con-
cidant animo.
22 Servi, auscultate per omnia dominis secundum
carnem, non obsequiis ad oculum exhibitis, ut
qui hominibus placere student, sed cum simpli-
23 citate cordis, timentes Deum. Et quicquid fe-
ceritis, ex animo agite, tanquam Domino, et
24 non hominibus: scientes vos a Domino rece-
pturos mercedem illam hæreditatis: nam Do-
25 mino Christo servitis. Qui vero injuriam intu-
lerit, referet injuriam quam intulerit; nec est
faciei acceptio.
4 Domini, jus et æquum servis exhibite: ut
qui sciatis vos quoque habere Dominum in
cœlis.

2 In orationibus perdurate, invigilantes iis cum
3 gratiarum actione: orantes simul etiam pro no-
bis, ut Deus aperiat nobis ostium sermonis, ut
loquamur mysterium Christi, propter quod etiam
4 sum vinctus: ut, *inquam* illud manifestum fa-
ciam, sicut oportet me loqui.

5 Sapienter ambulate erga extraneos, opportuni-
6 tatem redimentes. Sermo vester semper cum
gratia *sit*, sale conditus, ut sciatis quomodo
oporteat vos unicuique respondere.

7 RES meas omnes vobis notas faciet Tychicus,
dilectus frater, et fidus minister, ac conservus in
8 Domino; quem misi ad vos ob hoc ipsum, ut
cognoscat res vestras, et corda vestra console-
9 tur; cum Onesimo fido et dilecto fratre, qui est
ex vobis. Omnia *igitur* vobis nota facient quæ
hic aguntur.

10 Salutat vos Aristarchus, meus in captivitate
socius, et Marcus consobrinus Barnabæ, de quo
accepistis præcepta: si venerit ad vos, excipite
11 eum. Et Jesus, qui vocatur Justus; qui sunt ex
circumcisione: hi soli *sunt* mihi adjutores in
12 regno Dei, qui fuere mihi solatio. Salutat vos
Epaphras, qui ex vobis est, servus Christi, sem-
per certans orationibus pro vobis, ut stetis per-
13 fecti et completi in omni voluntate Dei. Hoc
enim de eo testor, eum multo vestri studio ar-
dere, et eorum qui sunt Laodiceæ, et eorum qui
14 Hierapoli. Salutat vos Lucas medicus ille dile-
ctus, et Demas.

15 Salutate fratres qui sunt Laodiceæ, et Nym-
16 pham, et ecclesiam quæ in domo ejus est. Et
quum perlecta fuerit apud vos epistola, facite
ut etiam in Laodicensium ecclesia recitetur; et
17 scriptam Laodicea, vos quoque legatis. Et di-

cite Archippo, Vide ut ministerium quod rece-
pisti in Domino impleas.
18 SALUTATIO mea manu Pauli. Memores estote
vinculorum meorum. Gratia *sit* vobiscum. Amen.

Scripta est ad Colossenses Roma, per Tychicum et Onesimum.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA PRIMA

AD

THESSALONICENSES.

1 PAULUS, et Silvanus, et Timotheus, eccle-
siæ Thessalonicensium, *quæ est* in Deo Patre
et Domino Jesu Christo. Gratia *sit* vobis et
pax a Deo Patre nostro et Domino Jesu
Christo.
2 GRATIAS agimus Deo semper de omnibus
vobis, mentionem vestri facientes in orationibus
3 nostris: indesinenter commemorantes efficacem
vestram fidem, et laboriosam charitatem, et pa-
tientem illam exspectationem spei *illius* in Do-
mino nostro Jesu Christo coram Deo et Patre no-
4 stro. Scientes, fratres a Deo dilecti, electionem
5 vestram. Quoniam evangelium nostrum constitit
apud vos non sermone solum, sed etiam poten-
tia et Spiritu Sancto, et plena certioratione
multa: sicut nostis quales fuerimus inter vos,
6 vestri causa. Et vos imitatores nostri facti fu-
istis et Domini, excepto sermone cum afflictione
7 multa, cum gaudio Spiritus Sancti: adeo ut fu-
eritis exemplaria omnibus credentibus in Mace-
8 donia et in Achaia. A vobis enim non solum
personuit sermo Domini in Macedonia et Achaia,

verumetiam in omnem locum fides vestra, quæ
est in Deum, dimanavit, ut necesse non habe-
9 amus quicquam loqui. Siquidem ipsi de nobis
renunciant qualem ingressum habuerimus ad vos,
et quomodo converteritis vos ad Deum, relictis
10 idolis, ut serviretis Deo vivo et vero: et exspe-
ctaretis Filium ejus e cœlis, quem suscitavit ex mor-
tuis, *nempe* Jesum nos eruentem ab ira illa ventura.
2. NAM ipsi nostis, fratres, ingressum nostrum
2 ad vos non fuisse vanum: imo etiam *multa*
prius passi, et contumeliis affecti Philippis, sicut
nostis: libertate loquendi usi sumus in Deo no-
stro, ad prædicandum apud vos evangelium Dei
3 cum multo certamine. Exhortatio enim nostra
non fuit ex impostura, neque ex impuritate, ne-
4 que cum dolo; sed sicut approbati fuimus a
Deo quorum fidei committeretur evangelium, ita
loquimur, non ut hominibus placentes, sed Deo
5 exploranti corda nostra. Nec enim unquam ser-
mone assentatorio usi sumus, sicut nostis, nec
avaritiæ causa quicquam prætexuimus; Deus te-
6 stis est: neque ex hominibus quærentes gloriam
nec a vobis, nec ab aliis, quum possemus *vobis*
7 oneri esse, ut apostoli Christi. Sed fuimus man-
8 sueti inter vos. *Et* ut si nutrix foveat liberos
suos, ita *nobis* cupidis vestri libebat impartiri
vobis non solum evangelium Dei, sed etiam no-
stras ipsorum animas, quod chari nobis essetis.
9 Meministis enim, fratres, laboris nostri ac ærum-
næ: nocte enim ac die operando, ne cui oneri
essemus, prædicavimus apud vos evangelium Dei.
10 Vos testes *estis* et Deus, quomodo sancte, et
juste, et inculpate erga vos, qui creditis, nos
11 gesserimus. Sicut nostis quomodo unumquemque
vestrum, tanquam pater liberos suos, hortaba-
12 mur et consolabamur: et obtestabamur ut am-

bulantes sicut convenit Deo vocanti vos ad su-
um regnum ac gloriam.
13 Propterea etiam nos gratias agimus Deo sine
intermissione, quod acceptum de Deo sermonem
quem audistis ex nobis exceperitis, non ut ser-
monem hominum, sed (sicut est vere) ut Dei
sermonem, qui etiam agit in vobis qui creditis.
14 Vos enim, fratres, imitatores facti estis eccle-
siarum Dei quæ sunt in Judæa in Christo Jesu;
quippe quum eadem passi sitis et vos a pro-
15 priis tribulibus, sicut et illi a Judæis; qui etiam
Dominum Jesum et proprios prophetas occide-
runt, et nos expulerunt; neque Deo placent, et
16 omnibus hominibus adversantur; prohibentes nos
gentibus loqui ut serventur, ut semper comple-
ant peccata sua: occupavit enim eos ira ad ex-
tremum usque.
17 NOS vero, fratres, orbati vobis ad temporis
momentum, conspectu, non animo, eo amplius
studuimus videre faciem vestram, cum multo de-
18 siderio. Ideo voluimus venire ad vos (ego qui-
dem Paulus) semel atque iterum, sed impedivit
19 nos Satanas. Nam quæ est nostra spes, aut
gaudium, aut corona de qua glorier? Annon et
vos in conspectu Domini nostri Jesu Christi in ejus
20 adventu? Vos enim estis gloria nostra et gaudium.
3 Quamobrem, quum nos non amplius continere-
mus, libuit nobis Athenis derelinqui solos:
2 misimusque Timotheum fratrem nostrum, ac
ministrum Dei et adjutorem nostrum in evan-
gelio Christi, ad vos stabiliendos et exhortan-
3 dos super fide vestra: ut nemo commoveatur
afflictionibus istis: ipsi enim nostis ad id nos
4 esse constitutos. Etenim quum apud vos esse-
mus, prædicebamus vobis fore ut affligeremur;
5 sicut et factum est, et nostis. Quamobrem et

ego non amplius *me* continens, misi *eum* ut
cognoscerem fidem vestram: *veritus* ne quo
modo tentasset vos tentator ille, et inanis red-
ditus esset labor noster.
6 Nuper autem, quum venisset Timotheus ad
nos a vobis, et lætum nuncium nobis attulisset
de fide et charitate vestra, et quod bonam no-
stri memoriam retineatis, semper expetentes nos
7 videre, sicut nos quoque vos *expetimus;* pro-
pterea consolationem accepimus, fratres, ex vo-
bis, in omni afflictione et necessitate nostra, per
8 vestram fidem: nunc enim vivimus, si vos per-
9 statis in Domino. Quam enim gratiarum actio-
nem possimus Deo retribuere de vobis, super
omni gaudio quo gaudemus propter vos coram
10 Deo nostro; nocte ac die magis ac magis ro-
gantes ut videamus vestram faciem, et quæ de-
sunt fidei vestræ sarciamus?
11 Ipse vero Deus et Pater noster, et Dominus
noster Jesus Christus, dirigat viam nostram ad
12 vos. Faxit autem Dominus ut auctiores sitis et
exundetis mutua inter vos charitate, et in om-
13 nes, quemadmodum et nos in vos: ut corda ve-
stra inculpata stabiliat in sanctimonia coram
Deo et Patre nostro in adventum Domini no-
stri Jesu Christi cum omnibus sanctis suis.
4 QUOD reliquum est igitur, fratres, rogamus
vos et precamur per Dominum Jesum, ut sicut
accepistis a nobis quomodo oporteat vos ambu-
2 lare, et placere Deo, magis excellatis. Nostis
enim quæ mandata dederimus vobis per Domi-
3 num Jesum. Nam hæc est voluntas Dei, *nempe*
sanctimonia vestri, *id est*, ut abstineatis a scor-
4 tatione: ut sciat vestrum unusquisque suum vas
5 possidere cum sanctimonia et honestate: non in
morbo cupiditatis, sicut gentes quæ non nove-

6 runt Deum: *et* ut ne *quis* opprimat et habeat
quæstui in negotio fratrem suum; nam vindex
est Dominus omnium istorum, sicut et antea
diximus vobis, et asseveranter testati sumus.
7 Non enim vocavit nos Deus ad impuritatem, sed
8 ad sanctimoniam. Proinde qui *hæc* dedignatur
non dedignatur hominem, sed Deum, qui etiam
dedit nobis spiritum suum sanctum.

9 Ceterum de fraterno amore non necesse habe-
mus scribere vobis: ipsi namque divinitus docti
10 estis ut diligatis alii alios. Nam et facitis hoc
erga cunctos fratres qui sunt in tota Macedo-
nia: hortamur autem vos, fratres, ut magis ex-
11 cellatis: et contendatis quieti esse, et res ve-
stras privatas agere, ac operari propriis mani-
12 bus vestris, sicut vobis mandavimus; ut ambu-
letis decenter erga extraneos, et nullius indigeatis.

13 NOLIM autem vos in ignorantia versari, fra-
tres, quod ad eos attinet qui obdormierunt, ut
ne tristitia afficiamini, sicut et ceteri qui spem
14 non habent. Nam si credimus Jesum mortuum
esse et resurrexisse, ita etiam Deus eos qui ob-
15 dormierint in Jesu adducet cum eo. Hoc enim
vobis dicimus verbis Domini, fore ut nos vivi
qui reliqui erimus in adventu Domini, non præ-
16 veniamus eos qui obdormierint. Nam ipse Do-
minus cum hortationis clamore, *id est*, cum voce
archangeli, et cum Dei tuba, descendet e cœlo;
et qui mortui fuerint in Christo, resurgent pri-
17 mum; deinde nos vivi, qui reliqui erimus, rapi-
emur simul cum eis in nubes, in occursum Do-
mini in aëra; et ita semper cum Domino erimus.
18 Itaque consolamini alii alios istis sermonibus.

5 PORRO de temporibus et opportunitatibus, fra-
2 tres, non est opus ut vobis scribatur. Ipsi enim
penitus scitis diem illum Domini, ut fur nocte

3 *venit,* ita venturum esse. Quum enim dicent,
Pax et securitas, tunc repentinum eis imminet
exitium, sicuti dolor partus mulieri gravidæ; et
4 nequaquam effugient. At vos, fratres, non estis
in tenebris, ut dies ille vos, tanquam fur, de-
5 prehendat. Omnes vos filii lucis estis, ac filii
diei: non sumus *filii* noctis, neque tenebrarum.
6 Nempe igitur ne dormiamus ut reliqui, sed vigi-
7 lemus et sobrii simus. Nam qui dormiunt, noctu
dormiunt: et qui inebriantur, noctu sunt ebrii.
8 At nos qui sumus diei, sobrii simus, induti tho-
race fidei, et charitatis, et pro galea, spe salu-
9 tis. Nam non constituit nos Deus ad iram, sed
ad salutem obtinendam per Dominum nostrum
10 Jesum Christum, qui mortuus est pro nobis; ut,
sive vigilemus, sive dormiamus, simul cum eo
11 vivamus. Quapropter adhortamini alii alios, et
ædificate singuli singulos, sicut et facitis.
12 ROGAMUS autem vos, fratres, ut agnoscatis
eos qui laborant inter vos, et præsunt vobis in
13 Domino, et admonent vos; et eos magis ac ma-
gis charos ducatis, propter opus ipsorum. Pa-
cem colite inter vos mutuo.
14 Precamur autem vos, fratres, monete inordi-
natos, consolamini eos qui pusillo animo sunt,
sublevate infirmos, patiente animo estote erga
15 omnes. Videte nequis malum pro malo cuipiam
reddat, sed beneficentiam semper sectamini, tum
inter vos mutuo, tum erga omnes.
16 Semper gaudete. 17 Sine interdictione orate.
18 In omnibus gratias agite: hæc enim est vo-
luntas Dei per Christum Jesum erga vos.
19 Spiritum ne exstinguite. 20 Prophetias ne pro
21 nihilo habete. Omnia explorate; quod bonum
22 fuerit retinete. Ab omni specie mali abstinete.
23 Ipse autem Deus pacis sanctificet vos totos:

et integer vester spiritus, et anima, et corpus
inculpate in adventum Domini nostri Jesu Christi
24 serventur. Fidelis *est* qui vocavit vos, qui etiam
id efficiet.
25 Fratres, orate pro nobis. 26 Salutate fratres
27 omnes cum osculo sancto. Adjuro vos per
Dominum, ut recitetur hæc epistola omnibus
sanctis fratribus.
28 Gratia Domini nostri Jesu Christi *sit* vobis-
cum. Amen.

Ad Thessalonicenses prima scripta fuit Athenis.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA SECUNDA AD

THESSALONICENSES.

1 PAULUS, et Silvanus, et Timotheus eccle-
siæ Thessalonicensium, *quæ est* in Deo Patre
2 nostro et Domino Jesu Christo: gratia *sit* vobis
et pax a Deo Patre nostro et Domino Jesu Christo.
3 GRATIAS agere debemus Deo semper de
vobis, fratres, ut par est, quod vehementer
augescat fides vestra, et abundet mutua unius-
4 cujusque omnium vestrum charitas: adeo ut nos
ipsi de vobis gloriemur apud ecclesias Dei, *id
est,* de tolerantia vestra et fide in omnibus per-
secutionibus vestris et afflictionibus quas suffer-
5 tis; *quæ res* indicium est justi judicii Dei, ut
digni habeamini regno Dei, pro quo etiam *ista*
6 patimini; siquidem justum est apud Deum vicis-
sim reddere iis qui affligunt vos afflictionem:
7 vobis vero qui affligimini relaxationem nobiscum,
revelatione Domini Jesu de cœlo cum angelis

8 suis potentibus, cum igne flammante, infligens
ultionem iis qui Deum nesciunt, neque auscul-
9 tant evangelio Dômini nostri Jesu Christi: qui
pœnam pendent æterni exitii, *expulsi* a facie
10 Domini et a gloria roboris ipsius: quum venerit
ut glorificetur in sanctis suis, et admirandus fiat
in credentibus omnibus (quod fides habita fuerit
testimonio nostro apud vos) in die illo.
11 Cujus etiam rei gratia oramus semper pro
vobis, ut vos dignetur ista vocatione Deus no-
ster, et compleat totum *suæ* bonitatis libitum
12 et opus fidei potenter: ut glorificetur nomen
Domini nostri Jesu Christi in vobis, et vos in
eo, ex gratia Dei nostri et Domini Jesu Christi.
2 ROGAMUS autem vos, fratres, per adventum
Domini nostri Jesu Christi, et nostri ad eum aggre-
2 gationem, ne cito a mente dimoveamini, neque
terreamini, neque per spiritum, neque per ser-
monem, neque per epistolam tanquam per nos
3 *scriptam*, quasi instet dies ille Christi. Nequis
vos seducat ullo modo: *non* enim *adveniet dies
Christi*, quin venerit defectio prius, et revela-
tus fuerit homo ille peccati, filius, *inquam*, ille
4 perditionis, sese opponens ille et efferens su-
pra quicquid dicitur Deus, aut numen: adeo ut
in templo Dei tanquam Deus sedeat, præ se
5 ferens se esse Deum. Annon meministis me,
quum adhuc essem apud vos, hoc dixisse vobis?
6 Nunc vero quid *eum* retineat nostis, ut is suo
7 præstituto tempore reveletur. Jam enim agit
mysterium illud istius abolitionis legis: tantum
qui nunc retinet, *retinebit* usquedum e medio
8 tollatur. Et nunc revelabitur exlex ille, quem
Dominus absumet spiritu oris sui, et evanescere
9 faciet illo suo illustri adventu. *Illum, inquam*,
cujus adventus est ex efficacia Satanæ, cum

omni potentia, et signis, ac prodigiis mendaci-
10 bus; et cum omni seductione injustitiæ in iis
qui pereunt: propterea quod amorem veritatis
11 non receperunt, ut salvi fierent. Ideo igitur
mittet eis Deus efficaciam erroris, ut ipsi cre-
12 dant mendacio: ut damnenter omnes qui non cre-
diderint veritati, sed sibi placuerint in injustitia.
13 Nos autem debemus gratias agere Deo sem-
per de vobis, fratres dilecti a Domino, quod
elegerit vos Deus ab initio ad salutem per san-
ctificationem spiritus, et fidem habitam veritati;
14 quo vocavit vos per evangelium nostrum ad ac-
quirendam gloriam Domini nostri Jesu Christi.
15 Nempe igitur, fratres, perstate, et retinete
traditiones quas edocti estis tum per sermonem,
16 tum per epistolam nostram. Ipse vero Domi-
nus noster Jesus Christus, et Deus ac Pater
noster, qui dilexit nos, et dedit consolationem
17 æternam et spem bonam per gratiam, consoletur
vestra corda, et stabiliat vos in omni sermone
et opere bono.
3 Quod reliquum est, orate, fratres, pro nobis,
ut sermo Domini currat, et glorificetur, sicut et
2 apud vos: et ut eripiamur a protervis ac scele-
ratis hominibus: non enim omnium est fides.
3 Sed fidelis est Dominus, qui stabiliet vos et cu-
4 stodiet ab illo maligno. Confidimus autem in
Domino de vobis, vos, quæ denunciamus vobis,
5 et facere et facturos esse. Dominus vero diri-
gat vestra corda ad Dei charitatem et Christi
patientem exspectationem.
6 Denunciamus autem vobis, fratres, in nomine
Domini nostri Jesu Christi, ut subducatis vos
ab omni fratre qui inordinate ambulat, et non
ex tradita doctrina quam accepit a nobis.
7 Nam ipsi scitis quomodo oporteat nos imitari:

quoniam non inordinate nos gessimus inter vos:
8 neque gratis panem edimus *acceptum* a quoquam;
sed cum labore et ærumna nocte dieque ope-
9 rantes, ne cui vestrum oneri essemus. Non quod
hoc jus non habeamus; sed ut nosmetipsos pro
exemplari exhibeamus vobis ad nos imitandos.
10 Etenim quum essemus apud vos, hoc denuncia-
bamus vobis: quod siquis nolit operari, etiam
11 non edito. Audimus enim quosdam ambulare
inter vos inordinate, nihil agentes, sed inaniter
12 satagentes. Iis autem qui sunt istiusmodi de-
nunciamus, et hortamur *eos* per Dominum no-
strum Jesum Christum, ut cum quiete operantes,
suo pane vescantur.
13 Vos autem, fratres, ne segnes sitis in bene-
14 faciendo. Quod siquis non auscultat nostro per
epistolam sermoni, hunc notate; et ne commer-
15 cium habete cum eo, ut erubescat. Neque ut
inimicum ducite, sed admonete ut fratrem.
16 Ipse autem Dominus pacis semper det vobis pa-
cem omni modo. Dominus *sit* cum omnibus vobis.
17 Salutatio mea manu Pauli, quod est signum in
18 omni epistola: ita scribo, Gratia Domini nostri
Jesu Christi *sit* cum omnibus vobis. Amen.

Ad Thessalonicenses secunda missa fuit Athenis.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA PRIMA

AD

TIMOTHEUM.

1 PAULUS, apostolus Jesu Christi ex man-
dato Dei servatoris nostri, et Domini Jesu
2 Christi, spei nostræ. Timotheo, germano filio

in fide: gratia *sit tibi*, misericordia, et pax a
Deo Patre nostro et Christo Jesu Domino
nostro.
3 SICUT te sum precatus ut permaneres Ephesi,
quum profiscerer in Macedoniam, *vide*, ut de-
nuncies quibusdam ne diversam doctrinam do-
4 ceant; nec attendant fabulis et genealogiis nun-
quam finiendis, quæ potius quæstiones præbent
quam ædificationem Dei, quæ est per fidem.
5 Porro, finis mandati est charitas, ex puro corde,
et conscientia bona, et fide minime simulata:
6 a quibus nonnulli ut a scopo aberrantes, diver-
7 terunt ad vaniloquentiam; volentes esse legis
doctores, quum *tamen* non intelligant quæ lo-
8 quuntur, nec *ea* de quibus asseverant. Scimus
autem bonam esse legem, siquis ea legitime
9 utatur: hoc sciens, nempe legem justo positam
non esse, sed exlegibus et iis qui subjici no-
lunt, impiis et peccatoribus, nefariis et profanis,
10 parricidis et matricidis, homicidis, scortatoribus,
masculorum concubitoribus, plagiariis, mendaci-
bus, perjuris, et siquid aliud est quod sanæ
11 doctrinæ sit oppositum: *quæ est* secundum glo-
riosum evangelium beati Dei, quod concreditum
est mihi.
12 Gratiam igitur illi habeo qui me robustum
effecit, *id est*, Christo Jesu Domino nostro;
quod me fidum duxerit, utpote quem in mini-
13 sterio constituerit; qui prius eram blasphemus,
et persecutor, et injuriis alios afficiens, sed mi-
sericordia sum donatus; nam ignorans *id* facie-
14 bam, *nempe* fidei expers. Superabundavit autem
gratia illa Domini nostri cum fide et dilectione
quæ est in Christo Jesu.
15 Certus *est hic* sermo, et modis omnibus dignus
qui recipiatur, Christum Jesum venisse in mun-

dum ut peccatores servaret, quorum primus sum
16 ego. Verum propterea misericordia sum dona-
tus, ut in me primo ostenderet Jesus Christus
omnem illum patientem animum, ut essem exem-
17 plar credituris in eum ad vitam æternam. Regi
autem seculorum incorruptibili, immortali, invi-
sibili, soli sapienti Deo, honor *sit* et gloria in
secula seculorum. Amen.
18 Hoc mandatum commendo tibi, fili Timothee,
nempe ut secundum prægressas de te prophe-
19 tias, milites per eas bonam illam militiam; retinens
fidem et bonam conscientiam; qua expulsa, non-
20 nulli naufragium fidei fecerunt. Ex quibus est
Hymenæus et Alexander, quos tradidi Satanæ,
ut castigati discant non blasphemare.

2 ADHORTOR igitur primum omnium, ut
fiant deprecationes, orationes, interpellationes,
gratiarum actiones pro quibusvis hominibus;
2 pro regibus et quisbusvis in eminentia con-
stitutis: ut tranquillam ac quietam vitam dega-
mus cum omni pietate et veneratione.
3 Nam hoc bonum est et acceptum coram ser-
4 vatore nostro Deo, qui quosvis homines vult
5 servari, et ad agnitionem veritatis venire. Unus
enim *est* Deus, unus etiam mediator Dei et ho-
6 minum, homo Christus Jesus; qui sese ipse de-
dit conveniens liberationis pretium pro quibus-
vis, *Christus, inquam*, testimonium illud suis
7 temporibus *destinatum*. Cui constitutus sum
ego præco et apostolus, (veritatem dico per
Christum, non mentior,) doctor, *inquam*, gentium
cum fide ac veritate.
8 Volo igitur viros precari in quovis loco,
puras manus attolentes absque ira et disce-
ptatione.
9 Itidem et mulieres amictu honesto, cum vere-

cundia et moderatione, ornare sese, non cincin-
nis, vel auro, vel margaritis, vel pretioso ve-
10 stitu; sed (quod decet mulieres pietatem in
11 Deum spondentes) operibus bonis. Mulier cum
12 silentio discito cum omni submissione. Mulieri
vero docere non permitto, neque auctoritatem
13 usurpare in virum, sed ut sit in silentio. Ada-
14 mus enim prior formatus est; deinde Eva. Et
Adamus non fuit seductus: sed mulier seducta,
15 causa transgressionis fuit. Servabitur tamen li-
beros gignendo, si manserint *ipsæ* in fide ac
charitate, et sanctimonia cum moderatione.

3 CERTUS *est hic* sermo, Siquis episcopatum
2 desiderat, præclarum opus desiderat. Oportet
igitur episcopum irreprehensibilem esse, unius
uxoris virum, vigilantem, temperantem, compo-
3 situm, hospitalem, aptum ad docendum: non vi-
nosum, non percussorem, non turpem quæstum
facientem; sed æquum, alienum a pugnis, alie-
4 num a pecuniæ amore: *qui* suæ domui bene
præsit, qui liberos habeat subditos cum omni
5 honestate: (nam siquis propriæ domui præesse
6 nescit, quomodo ecclesiam Dei curabit?) non
novitium, ne inflatus in criminationem incidat
7 diaboli. Oportet autem eum etiam bonum ha-
bere testimonium ab extraneis; ne in probrum
incidat et laqueum diaboli.

8 Diaconos itidem venerabiles, non bilingues,
non multo vino addictos, non turpem quæstum
9 facientes, tenentes mysterium fidei in pura con-
10 scientia. Atque hi etiam explorentur prius, de-
11 inde ministrent, si sint inculpati. Uxores itidem
eorum oportet esse venerabiles, non calumnia-
12 trices, sobrias, fidas in omnibus. Diaconi sint
unius uxoris mariti, qui liberis recte præsint,
13 et propriis domibus. Nam qui bene ministra-

verint, gradum sibi bonum acquirunt, et multam loquendi libertatem per fidem quæ *est* in Christo Jesu.
14 Hæc tibi scribo, sperans fore ut citius ad te
15 veniam: sin autem tardavero, ut noris quomodo oporteat in domo Dei versari, quæ est ecclesia Dei vivi, columna et stabilimentum veritatis.
16 Et ut in confesso est, magnum est pietatis mysterium: Deus conspicuus factus est in carne, justificatus est in spiritu, conspectus est ab angelis, prædicatus est gentibus, fides illi habita est in mundo, sursum receptus est in gloriam.
4 SPIRITUS autem diserte dicit, fore ut posterioribus præstitutis temporibus desciscant quidam a fide, attenti spiritibus deceptoribus ac
2 doctrinis dæmoniorum; per hypocrisin falsiloquorum, quorum conscientia cauterio resecta est;
3 prohibentium contrahere matrimonium, *jubentium* abstinere a cibis, quos Deus condidit ad participandum cum gratiarum actione fidelibus,
4 et iis qui norunt veritatem. Nam quicquid condidit Deus, bonum *est*, nec quicquam rejiciendum *est*, si cum gratiarum actione sumatur:
5 sanctificatur enim per verbum Dei et preces.
6 Hoc si subjeceris fratribus, bonus eris minister Jesu Christi, innutritus in sermonibus fidei et præclaræ illius doctrinæ, quam assectatus es.
7 Ceterum profanas et aniles fabulas devita; sed
8 exerce teipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad pauca utilis est: at pietas ad omnia utilis est, ut quæ promissionem habeat vitæ
9 præsentis ac futuræ. Certus *est* hic sermo, et
10 omnibus modis dignus qui recipiatur. Nam idcirco etiam fatigamur, et convitiis afficimur, quod speremus in Deo vivo, qui est conser-

vator omnium hominum, maxime *vero* fidelium.
11 Hæc denuncia et doce.
12 Nemo tuam juventutem contemnito, sed esto
exemplar fidelium in sermone, in conversatione,
13 in charitate, in spiritu, in fide, in puritate. In-
terim, dum venio, intentus esto lectioni, exhor-
14 tationi, doctrinæ. Ne negligito donum quod in
te est, quod datum est tibi per prophetiam, cum
15 impositione manuum ordinis seniorum. Hæc
meditare, in his esto; ut tuus profectus mani-
festus sit inter omnes. Intentus esto tibiipsi et
doctrinæ; *et* permane in istis: id enim si fece-
ris, et teipsum servabis et eos qui te audierint.
5 SENIOREM ne increpato, sed hortare ut pa-
2 trem; juniores, ut fratres; mulieres natu gran-
diores, ut matres; juniores, ut sorores, cum
3 omni castitate. Viduas honora quæ vere viduæ
4 sunt. Quod siqua vidua liberos aut nepotes
habet, discant prius *in* propriam domum pieta-
tem exercere, et vicem rependere parentibus;
hoc enim est honestum et acceptum in con-
5 spectu Dei. Porro quæ vere vidua est ac sola
relicta, spem posuit in Deo, et permanet in de-
6 precationibus et orationibus nocte ac die. At
7 quæ lascivit, *ea* vivens mortua est. Hæc igitur
8 denunciato, ut sint irreprehensibiles. Quod si-
quis suis, et maxime domesticis, non providet,
fidem abnegavit, et est infideli deterior.
9 Vidua allegatur non minor annis sexaginta,
10 quæ fuerit unius viri uxor: in operibus bonis
bono testimonio ornata; si liberos educavit, si
fuit hospitalis, si sanctorum pedes lavit, si
afflictis subvenit, si omne bonum opus est assi-
11 due sectata. Porro juniores viduas recusa: post-
quam enim adversus Christum lascivierunt, nu-
12 bere volunt; damnandæ, quod primam illam

13 fidem irritam fecerint. Simul autem etiam otiosæ
esse discunt, circumeuntes domos: imo non so-
lum otiosæ, sed etiam nugaces, et curiosæ,
14 garrientes quæ non oportet. Velim igitur juni-
ores nubere, liberos gignere, domum admini-
strare, nullam occasionem dare adversario ad
15 convitiandum. Jam enim nonnullæ deflexerunt,
16 secutæ Satanam. Quod siquis fidelis aut siqua
fidelis habet viduas, eis suppeditato quantum
sufficit, et non onerator ecclesia, ut iis quæ veræ
viduæ sunt subveniat.
17 Qui bene præsunt presbyteri, duplici honore
digni habentor; maxime qui laborant in sermone
18 et doctrina. Dicit enim scriptura, Bovi tritu-
ranti capistrum non impones: et, Dignus est
operarius mercede sua.
19 Adversus presbyterum accusationem ne reci-
20 pito, nisi sub duobus aut tribus testibus. Eos
qui peccant, in conspectu omnium argue, ut et
reliqui metuant.
21 Obtestor etiam atque etiam in conspectu Dei
et Domini Jesu Christi, et electorum angelorum,
ut hæc observes, sine præjudicio, nihil faciens
22 in alteram partem inclinando. Manus cito ne
cui imponito, neque communicato peccatis alienis:
temetipsum purum conserva.
23 Ne amplius esto abstemius, sed vino pauculo
utere, propter stomachum tuum et crebras tuas
infirmitates.
24 Quorundam hominum peccata ante manifesta
sunt, præeuntia damnationi: quosdam vero sub-
25 sequuntur: itidem et bona opera ante manifesta
sunt: et ea quæ secus habent, occultari non
possunt.
6 QUICUNQUE sub jugo sunt servi, suos do-
minos omni honore dignos ducunto, ne nomen

2 Dei et doctrina blasphemetur. Qui vero fideles
habent dominos, ne *eos* contemnant quod fratres
sint: sed potius inserviant, quod fideles sint ac
dilecti, qui beneficentiam illam itidem capessunt.
3 Hæc doce et exhortare. Siquis diversam do-
cet doctrinam, neque accedit sanis sermonibus
Domini nostri Jesu Christi, et ei quæ secundum
4 pietatem est doctrinæ, *is* inflatus est, nihil sci-
ens, sed insaniens circa quæstiones ac pugnas de
verbis; ex quibus nascitur invidia, lis, maledi-
5 centiæ, suspiciones malæ, perversæ exercita-
tiones hominum mente corruptorum, et qui pri-
vati sunt veritate, et quæstui habent pietatem:
6 abscede ab iis qui ejusmodi sunt. Est autem
quæstus magnus pietas cum animo sua sorte
7 contento. Nihil enim intulimus in mundum, vi-
8 delicet nec efferre quicquam possumus. Sed
habendo alimenta et quibus tegamur, hæc nobis
9 satis erunt. Qui vero volunt ditescere, incidunt
in tentationem et laqueum, et cupiditates multas
amentes et damnosas, quæ demergunt homines
10 in exitium et perniciem. Siquidem radix om-
nium malorum est amor pecuniæ; quam quidam
dum appetunt, aberrarunt a fide, et seipsos un-
diquaque transfixerunt doloribus multis.
11 Tu vero, o homo Dei, ista fuge: sectare autem
justitiam, pietatem, fidem, charitatem, toleran-
12 tiam, lenitatem. Decerta præclarum illud cer-
tamen fidei; apprehende vitam æternam, ad
quam et vocatus es, et professus præclaram illam
professionem in conspectu multorum testium.
13 Denuncio tibi coram Deo, qui vivificat omnia,
et Jesu Christo, qui testatam fecit coram Pon-
14 tio Pilato præclaram illam professionem, ut ser-
ves hanc præceptionem incontaminatus et irre-
prehensibilis, usque ad illustrem illum adventum

15 Domini nostri Jesu Christi: quem præstitutis
temporibus suis ostendet ille beatus princeps,
16 rex ille regum, et dominus dominorum, qui so-
lus habet immortalitatem, lucem habitans inac-
cessam, quem vidit nemo hominum, neque vi-
dere potest; cui honor et robur æternum. Amen.
17 Iis qui sunt in hoc seculo divites denuncia,
ne efferantur animo, neque spem ponant in divi-
tiis incertis, sed in illo Deo vivo, qui præbet
18 nobis omnia copiose ad fruendum: ut sint bene-
fici, ut divites sint operibus bonis, faciles ad
19 impertiendum, facilis convictus: congerentes sibi
pro thesauro fundamentum bonum in posterum,
ut apprehendant æternam illam vitam.
20 O Timothee, depositum illud custodi, et aver-
sare profanos illos de rebus inanibus clamores,
21 et oppositiones falso nominatæ notitiæ: quam
nonnulli præ se ferentes, circa fidem aberrarunt
a scopo. Gratia sit tecum. Amen.

Ad Timotheum prima missa fuit Laodicea, quæ est metropolis Phrygiæ Pacatianæ.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA SECUNDA

AD

TIMOTHEUM.

1 PAULUS, apostolus Jesu Christi per volun-
tatem Dei, secundum promissionem vitæ quæ
2 est in Christo Jesu, Timotheo dilecto filio *sit*
gratia, misericordia, pax a Deo Patre et Christo
Jesu, Domino nostro.
3 GRATIAM habeo Deo, quem colo a majori-
bus cum pura conscientia, prout continuam tui

memoriam teneo in deprecationibus meis nocte
4 ac die: expetens te videre, memor tuarum la-
5 crymarum, ut gaudio replear: memoria repetens
eam quæ in te est non simulatam fidem, quæ
habitavit prius in avia tua Loide et matre
tua Eunica: persuasus sum autem quod in te
quoque.

6 Quam ob causam in memoriam revoco tibi,
ut exsuscites donum Dei quod est in te per impo-
7 sitionem manuum mearum. Non enim dedit no-
bis Deus spiritum formidinis, sed potentiæ, et
8 charitatis, et sanitatis animi. Ne igitur te pu-
deat testimonii Domini nostri, neque te pudeat
mei, qui sum vinctus ipsius; sed esto mecum
particeps afflictionum evangelii ex potentia Dei;
9 qui servavit nos, et vocavit vocatione sancta;
non ex operibus nostris, sed ex suo præstituto,
et gratia, quæ data quidem est nobis in Christo
10 Jesu ante tempora seculorum; sed facta nunc
est conspicua per conspicuam apparitionem ser-
vatoris nostri Jesu Christi, qui tum mortem fe-
cit evanescere, tum vitam et incorruptibilitatem
11 in lucem produxit per evangelium: cujus causa
constitutus sum ego præco, et apostolus, ac
12 doctor gentium. Quam ob causam et hæc pa-
tior: sed non pudefio; novi enim cui crediderim,
et mihi persuasum est eum posse depositum
illud meum in illum diem servare.

13 Expressam formam teneto sanorum sermonum,
quos a me audisti, cum fide et charitate quæ
14 *est* in Christo Jesu. Præclarum illud depositum
custodi per Spiritum Sanctum qui inhabitat in
nobis.

15 Nosti hoc, quod se averterint a me omnes
qui sunt in Asia: ex quibus est Phygellus et
16 Hermogenes. Præstet misericordiam Dominus

Onesiphori familiæ: quoniam sæpe me recreavit,
17 et catenam meam non erubuit: imo quum esset
Romæ, studiosissime quæsivit me, et invenit.
18 Det ei Dominus ut inveniat misericordiam apud
Dominum in die illo; quam multa etiam Ephesi
subministrarit, tu optime nosti.

2 Tu igitur, fili mi, corroborator per gratiam
2 quæ est in Christo Jesu. Et quæ audisti a me
inter multos testes, hæc committe fidis homini-
bus, qui sint idonei ad alios quoque docendos.
3 Tu igitur perfer adversa, ut bonus miles Jesu
4 Christi. Nemo qui militat implicatur hujus vitæ
negotiis, ut ei placeat a quo delectus est miles.
5 Quod si certet etiam aliquis, non coronatur nisi
6 legitime certaverit. Agricolam oportet prius
7 laborando fructus percipere. Perpende quæ dico.
Det igitur tibi Dominus intelligentiam in om-
nibus.

8 Memento Jesum Christum suscitatum fuisse
ex mortuis, *factum* ex semine Davidis, secun-
9 dum evangelium meum: in quo adversa patior
ut nocens usque ad vincula; sed sermo Dei non
10 est vinctus. Ideo omnia tolero propter electos,
ut et ipsi salutem consequantur quæ est in
11 Christo Jesu, cum gloria æterna. Certus *est hic*
sermo: nam si cum *eo* mortui sumus, cum *eo*
12 etiam vivemus: si *crucem* toleramus, etiam con-
regnabimus; si abnegamus, et ille abnegabit
13 nos: si infidi sumus, ille *tamen* fidus manet, ne-
gare seipsum non potest.

14 Hæc suggere, obtestans etiam atque etiam
in conspectu Domini ne de verbis pugnent,
quod nullam adfert utilitatem, *imo* auditores
subvertit.

15 Stude teipsum probatum sistere Deo, opera-
rium qui non erubescat, *et* qui recte sermonem

16 veritatis secet. Profanos autem illos de rebus
inanibus clamores cohibe: ad majorem enim
17 procedent impietatem: et sermo eorum depascet
ut gangræna: ex quibus est Hymenæus et Phi-
18 letus; qui circa veritatem aberrarunt a scopo,
dicentes resurrectionem jam esse factam: et sub-
19 vertunt quorundam fidem. Solidum tamen fun-
damentum Dei stat, habens sigillum hoc, Novit
Dominus eos qui sunt sui: et, Abscedat ab in-
20 justitia quisquis nominat nomen Christi. Ceterum
in magna domo non tantum sunt vasa aurea et
argentea, sed etiam lignea ac testacea; et alia
21 quidem ad decus, alia vero ad dedecus. Siquis
igitur sese ab his expurgarit, erit vas ad decus,
sanctificatum, et accommodum usibus Domini, *et*
ad omne opus bonum comparatum.
22 Juveniles autem cupiditates fuge: sed sectare
justitiam, fidem, charitatem, pacem cum iis qui
23 invocant Christum ex puro corde. Stultas autem
et ineruditas illas quæstiones devita, sciens quod
24 gignant pugnas. Servum autem Domini non
oportet pugnare, sed mansuetum esse erga om-
25 nes, aptum ad docendum, tolerantem malos: cum
lenitate erudientem eos qui contrario animo
sunt affecti; *experturum* num aliquando daturus
sit eis Deus resipiscentiam ad agnitionem veri-
26 tatis; et sanitate mentis recepta ex diaboli la-
queo, ab eo captivi facti, *convertantur* ad illius
voluntatem.
3 ILLUD autem scito, forte ut extremis diebus
2 instent tempora molesta. Erunt enim homines
sui amantes, pecuniæ avidi, gloriosi, superbi,
maledici, parentibus non obedientes, ingrati,
3 profani, charitatis expertes, implacabiles, calum-
niatores, intemperantes, immites, minime aman-
4 tes bonorum, proditores, præcipites, inflati, vo-

luptatum amantes potius quam amantes Dei;
5 habentes informationem pietatis, sed qui vim
6 ejus abnegarint: istos igitur aversare. Ex his
enim sunt isti qui irrepunt in familias, et capti-
vas ducunt mulierculas, cumulatas peccatis, actas
7 cupiditatibus variis, semper discentes, sed quæ
nunquam ad cognitionem veritatis venire possint.
8 Quemadmodum autem Jannes et Jambres obsti-
terunt Mosi, ita et hi obsistunt veritati, homines
9 mente corrupti, rejectanei circa fidem. Sed non
procedent amplius; nam amentia istorum evi-
dens erit omnibus, ut et illorum fuit.

10 Tu vero assecutus es doctrinam meam, vitæ
meæ rationem, propositum fidem, patientem ani-
11 mum, charitatem, tolerantiam, persecutiones,
perpessiones, quæ mihi acciderunt Antiochiæ,
Iconii, Lystris; quas persecutiones sustinuerim:
12 sed ex omnibus eripuit me Dominus. Sed et
omnes qui volunt pie vivere in Christo Jesu,
13 persecutionem patientur. Mali autem homines
et impostores procedent in pejus, tum seducen-
tes, tum seducti.

14 At tu maneto in iis quæ didicisti, et quæ tibi
15 concredita sunt, sciens a quo didiceris; teque
a puero sacras literas novisse, quæ te possunt
sapientem reddere ad salutem, per fidem quæ
16 est in Christo Jesu. Tota scriptura divinitus
est inspirata, et utilis ad doctrinam, ad redar-
gutionem, ad correctionem, ad disciplinam quæ
17 est in justitia: ut perfectus sit homo Dei, ad
omne opus bonum perfecte instructus.

4 Obtestor te igitur etiam atque etiam ego in
conspectu Dei et Domini Jesu Christi, qui judi-
caturus est vivos et mortuos, in illustri illo suo
2 adventu et regno suo; prædica sermonem illum,
insta tempestive, intempestive; argue, objurga,

exhortare cum omni animi patientia et doctrina.
3 Nam erit tempus quum sanam doctrinam non
tolerabunt; sed auribus prurientes, ipsi sibi se-
cundum suas illas peculiares cupiditates coacer-
4 vabunt doctores: et a veritate quidem aures
5 avertent, ad fabulas vero divertent. At tu vigi-
lans esto in omnibus, perfer adversa, opus
perage evangelistæ, ministerii tui plenam fidem
facito.
6 Nam ego jam libor, et præstitutum tempus
7 meæ dimissionis instat. Certamen illud præcla-
rum decertavi, cursum ad finem perduxi, fidem
8 servavi. Quod reliquum est, reposita est mihi
justitiæ corona, quam reddet mihi Dominus in
illo die, justus judex: non solum autem mihi,
sed et omnibus qui expetiverint illustrem illum
ipsius adventum.
9 Stude mox ad me venire: nam Demas me
deseruit, amore inductus præsentis seculi, et
profectus est Thessalonicam; Crescens in Galatiam,
11 Titus in Dalmatiam. Lucas mecum est solus.
Marcum assumptum adduc tecum; est enim mihi
12 perutilis ad ministerium. Porro Tychicum misi
13 Ephesum. Penulam quam reliqui Troade apud
Carpum, adfer quum venies, et libros, maxime
membranas.
14 Alexander faber ærarius multa mala mihi ex-
hibuit: reddat ei Dominus secundum facta ipsius.
15 Quem et tu cave: vehementer enim obstitit ser-
monibus nostris.
16 In prima mea defensione nemo mihi adfuit,
sed omnes me deseruerunt: utinam ne *hoc* illis
17 imputetur. Sed Dominus mihi adfuit, et corro-
boravit me, ut per me plene certioraretur præ-
conium, quod audirent omnes gentes; et ere-
18 ptus fui ex ore leonis. Et eripiet me Dominus

ab omni opere malo, servabitque regno suo
cœlesti; cui gloria in secula seculorum. Amen.
19 Saluta Priscam et Aquilam, et Onesiphori fa-
20 miliam. Erastus mansit Corinthi: Trophimum
21 autem reliqui Mileti ægrotantem. Stude venire
ante hiemem. Salutat te Eubulus, et Pudens, et
Linus, et Claudia, et fratres omnes.
22 Dominus Jesus Christus *sit* cum spiritu tuo.
Gratia *sit* vobiscum. Amen.

Scripta est Roma secunda ad Timotheum, qui primus Ephesi ordinatus fuit episcopus, quum Paulus iterum sisteretur Cæsari Neroni.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA

AD

TITUM.

1 PAULUS, servus Dei, apostolus autem Jesu
Christi, secundum fidem electorum Dei, et agni-
tionem veritatis quæ est secundum pietatem;
2 ad spem vitæ æternæ, quam promiserat Deus
ille mentiri nescius, ante tempora seculorum,
manifestam autem fecit præstitutis temporibus
3 suis, *videlicet*, sermonem illum suum per præco-
nium, quod concreditum est mihi ex imperio
servatoris nostri Dei: Tito, germano filio in
4 communi fide. Gratia *sit tibi*, misericordia, et
pax a Deo Patre et Domino Jesu Christo ser-
vatore nostro.
5 HUJUS rei gratia dereliqui te in Creta, ut
quæ desunt corrigas, et constituas oppidatim
6 presbyteros, sicut ego tibi ordinavi. Siquis est
inculpabilis, unius uxoris vir, liberos habens

fideles, qui non sint obnoxii crimini luxus, aut
7 subjici nescii. Oportet enim episcopum incul-
pabilem esse, tanquam Dei dispensatorem, non
sibi pertinaciter placentem, non iracundum, non
vinosum, non percussorem, non turpem quæstum
8 facientem; sed hospitalem, bonorum amantem,
9 temperantem, justum, pium, continentem; tenacem
fidi illius secundum doctrinam sermonis, ut pos-
sit et *auditores* exhortari doctrina illa sana, et
contradicentes convincere.
10 Sunt enim multi subjici nescii, et vaniloqui,
et mentium deceptores, maxime qui sunt ex
11 circumcisione: quibus oportet os obturare; qui
totas domos subvertunt, docentes quæ non
12 oportet, turpis lucri gratia. Dixit quidam ex
ipsis proprius ipsorum propheta: Cretenses sem-
13 per mendaces, malæ feræ, ventres pigri. Testi-
monium hoc est verum: quam ob causam eos
14 redarguito præcise, ut sani sint in fide, non at-
tenti Judaicis fabulis et præceptis hominum
aversantium veritatem.
15 Omnia quidem munda mundis, pollutis autem
et incredulis nihil est mundum, sed polluta est
16 eorum et mens et conscientia. Deum profitentur
se scire; sed factis negant, quum sint abomi-
nandi, et non obedientes *sermoni*, et ad omne
opus bonum rejectanei.
2 At tu loquere quæ decent sanam doctrinam:
2 ut senes sobrii sint, venerabiles, temperantes,
3 sani fide, charitate, tolerantia: anus itidem, ut
sint habitu qui sanctimoniam deceat, non calum-
niatrices, non vino multo mancipatæ, honestatis
4 magistræ: ut sapere doceant adolescentulas, ut
5 sint maritorum ac liberorum amantes, temperan-
tes, castæ, domi manentes, bonæ, quæ sese sub-
jiciant suis viris; ne sermo Dei blasphemetur.

6 Adolescentulos itidem adhortare, ut sint mo-
7 derati: per omnia teipsum præbens exemplar
bonorum operum, in doctrina integritatem, gra-
8 vitatem, sermonem sanum, qui damnari non
possit; ut qui *se* ex adverso *opponit*, erube-
scat, nihil habens quod de vobis dicat mali.
9 Servos *hortare*, ut suis dominis sese subjici-
ant, ut in omnibus *eis* placeant, non responsa-
10 tores; nihil intervertentes, sed omnem bonam
fidem ostendentes, ut doctrinam servatoris nostri
Dei ornent in omnibus.
11 Illuxit enim gratia illa Dei salutifera quibus-
12 vis hominibus; erudiens nos, ut abnegata impie-
tate et mundanis cupiditatibus, temperanter, et
13 juste, et pie vivamus in præsenti seculo; ex-
spectantes beatam illam spem, et illustrem illum
adventum gloriæ magni illius Dei ac servatoris
14 nostri, *nempe* Jesu Christi; qui dedit semet-
ipsum pro nobis, ut redimeret nos ab omni
transgressione legis et purificaret sibiipsi popu-
lum peculiarem, accensum studio bonorum ope-
15 rum. Hæc loquere et exhortare, et argue cum
omni imperio: nemo te despiciat.
3 Suggere ipsis, ut sese subjiciant imperiis ac
potestatibus, ut obtemperent, ut ad omne opus
2 bonum sint parati: ne quem maledictis incessant,
ut sint a pugnis alieni, æqui, omnem exhibentes
lenitatem erga quosvis homines.
3 Nam eramus quondam et nos amentes, non
obedientes *sermoni*, seducti servientes cupidita-
tibus ac voluptatibus variis, in malitia et invi-
dia degentes, odiosi, alii alios odio prosequen-
4 tes. Sed postquam benignitas et erga homines
amor conspicuus factus est servatoris nostri Dei:
5 non ex operibus justis quæ fecerimus nos, sed
ex sua misericordia servavit nos, per lavacrum

regenerationis et renovationis Spiritus Sancti:
6 quem effudit super nos copiose per Jesum Chri-
7 stum servatorem nostrum: ut justificati illius gratia
hæredes efficeremur secundum spem vitæ æternæ.
8 Certus *est* hic sermo, et hæc volo te asseve-
rare, ut qui crediderunt Deo, curent bene
9 agendo præcedere. Hæc illa sunt bona, et ho-
minibus utilia: stultas autem quæstiones, et ge-
nealogias, et contentiones, ac pugnas legales co-
hibe; sunt enim inutiles et vanæ.
10 Hæreticum hominem post unam et alteram
11 admonitionem devita: ut qui noris eversum
esse eum qui sit ejusmodi, et peccare, ut qui
suopte judicio sit condemnatus.
12 QUUM misero Arteman ad te, aut Tychicum,
stude venire ad me Nicopolin: nam illic decrevi
13 hiemare. Zenam legis interpretem et Apollo stu-
diose deducendum curato, nequid illis desit. Di-
14 scant autem etiam nostri bene agendo præcedere ad
necessarios usus, ut non sint fructus expertes.
15 Salutant te qui mecum sunt omnes. Saluta eos
qui diligunt nos in fide. Gratia *Dei sit* cum
omnibus vobis. Amen.

Ad Titum, qui primus Cretensium ecclesiæ ordinatus fuit episcopus, scripta ex Nicopoli Macedoniæ.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA

AD

PHILEMONEM.

1 PAULUS, vinctus Christi Jesu, et Timotheus
frater, Philemoni dilecto et adjutori nostro,
2 et Apphiæ dilectæ, et Archippo commilitoni

3 nostro, et ecclesiæ quæ domi tuæ est: gratia
sit vobis et pax a Deo Patre nostro et Domino
Jesu Christo.
4 GRATIAS ago Deo meo, semper mentionem
5 tui faciens in orationibus meis: quod audiam tuam
charitatem ac fidem quam habes erga Dominum
6 Jesum, et erga omnes sanctos: ut communicatio
fidei tuæ efficax fiat agnitione omnis ejus boni
7 quod est in vobis per Christum Jesum. Gau-
dium enim habemus multum et consolationem
super charitate tua, quod viscera sanctorum re-
focillata sunt per te, frater.
8 Quapropter, quamvis multam in Christo liber-
9 tatem habeam mandandi tibi quod convenit: *ta-
men* propter charitatem potius precor, quum
talis sim, nempe Paulus senex, nunc autem etiam
10 vinctus Jesu Christi. Precor autem pro filio
meo, quem genui in vinculis meis, Onesimo;
11 quondam tibi inutili, nunc vero tibi et mihi per-
12 utili: quem remisi: tu autem eum, *id est*, vi-
13 scera mea, admissum excipe: quem ego cupie-
bam apud me retinere, ut pro te ministraret
14 mihi in vinculis evangelii: sed absque tua sen-
tentia nihil volui facere, ut non velut ex neces-
sitate sit beneficium hoc tuum, sed sponte col-
15 latum. Utique enim propterea separatus fuit
abs te ad tempus, ut eum *a me* perpetuum re-
16 cipias; non jam ut servum, sed amplius quam
servum, fratrem *videlicet* dilectum, maxime mihi,
quanto autem magis tibi et in carne et in Do-
mino?
17 Itaque si me socium habes, excipe admissum
18 eum tanquam me. Quod siqua te injuria affecit,
19 aut debitor est, hoc mihi imputato. Ego Paulus
scripsi mea manu, ego dependam: ut ne dicam
tibi, quod teipsum etiam mihi insuper debeas.

20 Etiam, frater, *hunc* ego fructum abs te conse-
quar in Domino: refocilla mea viscera in Do-
mino.
21 Scripsi tibi, confisus fore ut auscultes, ut qui
norim te etiam amplius quam dico facturum
22 esse. Simul autem etiam para mihi hospitium:
spero enim me per preces vestras donatum iri
vobis.
23 Salutant te Epaphras, (meus in captivitate
24 propter Christum Jesum socius,) Marcus, Ari-
starchus, Demas, Lucas, adjutores mei.
25 Gratia Domini nostri Jesu Christi *sit* cum
spiritu vestro. Amen.

Ad Philemonem missa fuit Roma per Onesimum servum.

PAULI APOSTOLI EPISTOLA

AD

HEBRÆOS.

1 MULTIFARIE et multipliciter olim Deus lo-
cutus patribus in prophetis, ultimis diebus hisce
2 locutus est nobis in Filio, quem constituit hære-
dem omnium, per quem etiam mundum condi-
3 dit; qui quum sit effulgentia gloriæ, et chara-
cter personæ illius, sustineatque omnia verbo
illo suo potente, purificatione peccatorum no-
strorum per seipsum facta, consedit ad dex-
4 tram majestatis illius in *locis* excelsissimis; tanto
præstantior factus angelis, quanto excellentius
5 præ illis sortitus est nomen. Nam cui dixit un-
quam angelorum, Filius meus es tu, ego
hodie genui te? Ac rursum, Ego ero ei
6 Pater, et ipse erit mihi Filius? Rursum

autem, quum inducit primogenitum in orbem
terrarum, dicit, Et adorent eum omnes an-
7 geli Dei. Et de angelis quidem dicit, Qui
angelos suos facit ventos, et admini-
8 stros suos ignis flammam. Ad Filium
autem, Thronus tuus, Deus, in seculum
9 seculi; virga recta, virga regni tui. Di-
lexisti justitiam, et odisti legis trans-
gressionem: propterea unxit te, Deus,
Deus tuus, oleo exsultationis, ultra
10 consortes tuos. Et, Tu in initio, Do-
mine, terram fundasti, et opera manuum
11 tuarum sunt cœli; ipsi peribunt, tu au-
tem permanes; et omnes ut vestimentum
12 veterascent, ac velut amictum circum-
volves eos, et mutabuntur: tu autem
13 idem es, et anni tui non deficient. Ad
quem autem angelorum dixit unquam, Sede ad
dextram meam, usquedum posuero ini-
micos tuos scabellum pedum tuorum?
14 Nonne omnes sunt sacram functionem obeuntes
spiritus, qui ministerii causa emittuntur propter
hæredes salutis futuros?

2 Propterea oportet nos eo amplius attendere ea
2 quæ audivimus, nequando perfluamus. Etenim,
si per angelos dictus sermo fuit firmus, omnis-
que transgressio et inobedientia justam merce-
3 dis retributionem retulit; quomodo nos effu-
giemus si tantam neglexerimus salutem; quæ
quum primum enarrari cœpisset per *ipsum* Do-
minum, fuit ab iis qui *ipsum* audierant nobis
4 confirmata; testimonium illis præbente Deo et
signis, et prodigiis, variisque virtutibus, et Spi-
ritus Sancti distributionibus, pro sua voluntate.
5 Non enim angelis subjecit mundum illum fu-
6 turum, de quo loquimur. Testificatus est autem

etiam atque etiam quidam alicubi, dicens, Quid
est homo, ut memor sis ejus, aut filius
7 hominis, ut eum respicias? Fecisti eum
parumper inferiorem angelis; gloria et
honore coronasti eum, et constituisti
8 eum super opera manuum tuarum. Omnia
subjecisti sub pedibus ejus. Enimvero
per hoc quod ei subjecit omnia, nihil omisit
quod non sit ei subjectum. At nunc nondum
9 videmus ei omnia esse subjecta. Sed Jesum
illum videmus gloria et honore coronatum, qui
parumper fuit inferior angelis factus, propter
mortis perpessionem; ut beneficio Dei pro om-
10 nibus mortem gustaret. Decebat enim ut ipse
propter quem sunt hæc omnia, et per quem
sunt hæc omnia, multos filios in gloriam addu-
cendo, principem salutis ipsorum per perpes-
siones consummaret.

11 Nam et qui sanctificat, et qui sanctificantur,
ex uno sunt omnes: quam ob causam non eru-
12 bescit eos vocare fratres, dicens, Annunciabo
nomen tuum fratribus meis; in medio
13 ecclesiæ tibi hymnos canam. Et rursum,
Ego fretus ero ipso. Et iterum, Ecce ego
14 et pueri quos mihi dedit Deus. Quoniam
igitur pueri participes sunt carnis et sanguinis,
ipse quoque consimiliter particeps factus est
eorundem, ut per mortem evanescere faceret
eum penes quem est mortis robur, hoc est dia-
15 bolum: et liberos redderet quotquot metu mortis
per omnem vitam damnates erant servitutis.

16 Non enim utique angelos assumpsit, sed se-
17 men Abrahami assumpsit. Unde debuit per
omnia fratribus similis fieri, ut misericors esset
et fidus pontifex in iis quæ apud Deum *agenda*
18 *forent*, ad expiandum peccata populi: nam ex

eo quod perpessus fuit, quum tentatus est, po-
test et iis qui tentantur succurrere.
3 UNDE, fratres sancti, vocationis cœlestis
consortes considerate legatum et pontificem pro-
2 fessionis nostræ, Christum Jesum; fidum ei qui
ipsum constituit; ut et Moses *fidus fuit* in tota
3 domo ipsius. *Tanto* namque ampliore gloria
præ Mose hic dignus est habitus, quanto ma-
jorem habet honorem is qui construxit domum
4 quam domus ipsa. Omnis enim domus appara-
tur a quopiam: qui vero construxit hæc omnia *est*
5 Deus. Et Moses quidem fidus *fuit* in tota domo
ipsius, ut famulus, ad testificanda quæ posterant
6 dicenda: at Christus, ut Filius, domui suæ præ-
est: cujus domus sumus nos, si modo fiduciam
et spem illam de qua gloriamur, ad finem usque
firmam retinuerimus.
7 Quapropter, sicut dicit Spiritus ille Sanctus,
8 Hodie si vocem ejus audieritis, ne ob-
durate corda vestra, sicut in exacerba-
tione, in die tentationis illius in deserto;
9 ubi tentaverunt me patres vestri, explo-
raverunt me, et viderunt opera mea per
10 annos quadraginta. Quapropter infen-
sus fui isti genti, et dixi, Semper errant
corde, neque cognoverunt vias meas.
11 Itaque juravi in ira mea, Si introibunt
12 in requiem meam. Videte, fratres, nequando
sit in ullo vestrum cor malignum incredulum,
13 desciscendo a Deo vivo: sed exhortamini alii
alios quotidie, quoad appellatur dies hodiernus:
nequis ex vobis induretur seductione peccati.
14 Christi enim consortes facti sumus, si modo
principium illud, quo sustentamur, firmum reti-
15 nuerimus ad finem usque: *interim* dum di
citur, Hodie si vocem ejus audieritis,

ne obdurate corda vestra, ut in exacerbatione.
16 Nam quidam, quum audissent, exacerbarunt
Dominum: non omnes tamen ii qui exierant ex
17 Ægypto per Mosen. Quibus autem infensus
fuit quadraginta annis? nonne iis qui peccave-
18 rant, quorum artus conciderunt in deserto? Qui-
bus autem juravit non ingressuros in requiem
19 suam, nisi iis qui non obedierant sermoni? Et
videmus non potuisse ingredi propter increduli-
tatem.
4 Metuamus igitur, nequando derelicta pro-
missione introeundi in requiem ejus, videatur
aliquis ex vobis illa fuisse per tarditatem ex-
2 clusus. Etenim nobis evangelizatum est, sicut
et illis: at non profuit illis auditus sermo, ut
qui fide contemperatus non fuerit apud eos qui
3 audierant. Introimus enim in requiem nos qui
credidimus; sicut dixit, Itaque juravi in ira
mea, si ingressuri sint in requiem meam:
licet operibus a jacto mundi fundamento factis.
4 Ita enim dixit quodam in loco de septimo die,
Et requievit Deus die septimo ab omnibus operi-
5 bus suis. Et hic rursum, Si introibunt in re-
6 quiem meam. Quia igitur reliquum est ut ali-
qui introeant in eam, et ii quibus prius evangeli-
7 zatum fuit non introierunt propter contumaciam:
rursum quendam præfinit diem; Hodie, apud Davi-
dem dicens, tanto post tempore, (prout dictum est)
Hodie sie vocem ejus audieritis, ne ob-
8 durate corda vestra. Nam si Jesus eos in re-
quie collocasset, nequaquam de alio posthac die
9 locutus fuisset. Itaque reliquus est aliquis sab-
10 batismus populo Dei. Nam qui ingressus est
in requiem ejus, requievit et ipse ab operibus
suis, quemadmodum a suis Deus.

11 Studeamus igitur ingredi in illam requiem,
nequis in idem incidat contumaciæ exemplum.
12 Vivus enim *est* sermo Dei et efficax, et pene-
trantior quovis gladio ancipiti, et pertingit us-
que ad divisionem animæ simul ac spiritus,
compagumque et medullarum, et dijudicat cogi-
13 tationes et conceptus cordis. Nec est ulla res
creata non manifesta in conspectu ipsius: imo
omnia *sunt* nuda et intime patentia oculis ejus
quicum nobis est negotium.
14 HABENTES igitur pontificem magnum, qui
transivit cœlos, Jesum Filium Dei, retineamus
15 hanc professionem. Non enim habemus ponti-
ficem qui non possit affici sensu infirmitatum
nostrarum, sed tentatum in omnibus similiter,
16 absque *tamen* peccato. Accedamus igitur cum
fiducia ad thronum gratiæ; ut consequamur mi-
sericordiam, et gratiam inveniamus ad oppor-
tunum auxilium.
5 Nam omnis pontifex ex hominibus assumptus,
pro hominibus constituitur in iis quæ apud
Deum *agenda sunt;* ut offerat dona et victi-
2 mas pro peccatis; qui, quantum satis est, possit
miserari vicem ignorantium et aberrantium;
3 quod et ipse circumdatus sit infirmitate. Et
propter hanc debeat, sicut pro populo, ita et
pro seipso offerre *victimam* pro peccatis.
4 Neque sibiipsi quisquam sumit hunc honorem,
5 sed qui vocatur a Deo, sicut et Aaron. Ita et
Christus non ipse sibi hanc gloriam tribuit, ut
fieret pontifex, sed is qui dixerat ei, Filius meus
6 es tu, ego hodie genui te. Sicut et in alio
psalmo dicit, Tu *es* sacerdos in æternum
secundum ordinem Melchisedec.
7 Qui in diebus carnis suæ, deprecationibus et
supplicationibus oblatis, cum clamore valido et

lacrymis, apud eum qui poterat ipsum servare
a morte, et exauditis precibus *liberatus* ex
8 metu, quamvis Filius esset, *tamen* ex iis quæ
9 passus est didicit obedientiam; et consummatus,
factus est auctor salutis æternæ omnibus ei
10 auscultantibus: pronunciatus a Deo pontifex se-
cundum ordinem Melchisedec.
11 De quo nobis multa sunt dicenda, eaque
difficilia explicatu; quandoquidem segnes facti
12 estis auribus. Vos enim quos oportuit pro tem-
poris ratione doctores esse, rursum necesse ha-
betis doceri quæ sint rudimenta initii eloqui-
orum Dei: factique estis ii quibus lacte sit
13 opus, et non solido cibo. Enimvero cui cum
lacte res est, is rudis est sermonis justitiæ: (in-
14 fans enim est:) sed adultorum est solidus cibus,
eorum *videlicet* qui propter habitum sensus
habent exercitatos ad discretionem boni ac mali.
6 Quapropter omisso qui in Christo rudes in-
choat sermone, ad perfectionem feramur: non
jacientes rursum fundamentum resipiscentiæ ab
2 operibus mortuis, et fide in Deum, baptismatum
doctrinæ, ac manuum impositionis, et resurre-
3 ctionis mortuorum, et judicii æterni. Atque id
faciemus, si quidem permiserit Deus.
4 Nam fieri non potest ut qui semel fuerint
5 illuminati, gustaverintque donum illud cœleste,
et participes facti fuerint Spiritus Sancti, gu-
staverintque bonum Dei verbum, ac virtutes fu-
6 turi seculi; si prolabantur, denuo renoventur
ad resipiscentiam; ut qui rursum sibi Filium
Dei crucifigant, et ad ignominiam exponant.
7 Nam terra, quæ imbrem sæpius in se venientem
combiberit, et progenuerit herbam accommodam
iis per quos excolitur, particeps fit benedictionis
8 a Deo: at quæ profert spinas et tribulos, re-

jectanea *est* et maledictioni proxima, cujus exi-
tus *tendit* ad exustionem.
9 Sed nobis persuasimus de vobis, dilecti, quæ
meliora sunt et saluti adhærentia, etiamsi ita
10 loquamur. Non enim injustus est Deus, ut ob-
liviscatur operis vestri et laboriosæ charitatis
quam ostendistis erga ipsius nomen; *ut* qui
11 ministraveritis sanctis, et ministretis. Cupimus
autem ut unusquisque vestrum idem studium ad
finem usque ostendat, ad plenam spei certiora-
12 tionem: ut ne sitis segnes, sed imitatores eorum
qui per fidem ac patientem animum hæreditario
jure obtinent promissionem.
13 Deus enim pollicitus Abrahamo, quum non
posset per quenquam majorem jurare, juravit
14 per seipsum, dicens, Certe benedicens benedi-
15 cam tibi, et multiplicans multiplicabo te. Atque
ita patiente animo usus, adeptus est promissum.
16 Nam homines quidem per eum jurant qui sit
major: atque iisdem omnis controversiæ finis est
17 jusjurandum ad confirmationem *adhibitum*. Qua
in re Deus volens ex abundanti hæredibus pro-
missionis ostendere immutabilitatem consilii sui,
18 fidejussit jurejurando: ut per duas res immuta-
biles, in quibus fieri non potest ut mentitus sit
Deus, validam consolationem habeamus *nos*, qui
cursum *eo* corripuimus, ut spem propositam re-
19 tineamus; quam velut animæ anchoram habemus
tutam ac firmam, et ingredientem usque in ea
20 quæ sunt intra velum: quo præcursor pro nobis
ingressus est Jesus, factus secundum ordinem
Melchisedeci pontifex in æternum.
7 NAM hic Melchisedecus rex *erat* Salem, sacer-
dos Dei altissimi, qui occurrit Abrahamo rever-
2 tenti a cæde regum, et benedixit ei: (cui et de-
cimas ex omnibus impartitus est Abrahamus:)

qui primum quidem ex interpretatione dicitur
rex justitiæ, deinde vero etiam rex Salem, quod
3 est rex pacis: sine patre, sine matre, sine ge-
nere; nec initium dierum, neque vitæ finem
habens: sed assimilatus Filio Dei, manet sacer-
dos in perpetuum.
4 Spectate vero quantus hic *fuerit*, cui Abra-
hamus etiam ille patriarcha dederit decimas
5 spoliorum. Et ii quidem qui sunt ex filiis Levi
sacerdotium capessentes, præceptum habent de-
cimarum accipiendarum a populo secundum le-
gem, hoc est, a fratribus suis, licet egressis ex
6 lumbis Abrahami. Is vero, cujus genus ad
illos non refertur, decimavit Abrahamum, et
7 habenti promissiones benedixit. Porro sine
ulla controversia, id quod minus est, ab eo
8 quod majus est benedicitur. Atque hic quidem
homines qui moriuntur, decimas accipiunt: illic
9 autem is, de quo testatum est quod vivat. Et
(ut ita loquar) in Abrahamo decimatus est etiam
10 ipse Levi, qui decimas solet accipere. Nam
is adhuc in lumbis patris erat, quum occurreret
Abrahamo Melchisedecus.
11 Porro, si consummatio per Leviticum sacer-
dotium erat, (nam sub hoc sancita lex est po-
pulo,) quid amplius erat opus alium exoriri
sacerdotem secundum ordinem Melchisedeci, nec
12 secundum ordinem Aaronis dici? Mutato enim
hoc sacerdotio, necessario quoque legis mutatio
13 fit. Nam *is* de quo hæc dicuntur, ad aliam tri-
bum pertinet, de qua nullus attendit altari.
14 Clarum est enim e Juda exortum esse Dominum
nostrum cui tribui nihil de sacerdotio locutus
15 est Moses. *Idque* eo etiam amplius clarum
est *eo* quod ad similitudinem Melchisedeci ex-
16 surgit sacerdos alius, qui non ex lege, cujus

præceptum est carnale, factus est *sacerdos*, sed
17 ex vi indissolubilis vitæ. Testificatur enim ad hunc
modum, Tu *es* sacerdos in æternum secun-
18 dum ordinem Melchisedeci. Fit enim irritum
præcedens præceptum, propter ipsius infirmitatem
19 et inutilitatem. Nihil enim consummavit lex,
sed superintroducta spes potior, per quam ap-
propinquamus Deo.
20 Etiam quatenus non absque jurejurando *super-*
21 *introducta est.* Nam illi quidem absque jure-
jurando, sacerdotes facti sunt: hic vero cum
jurejurando, per eum qui dixit ei, Juravit Do-
minus, et non pœnitebit eum, Tu *es* sacer-
dos in æternum secundum ordinem Mel-
22 chisedec. Tanto melioris pacti sponsor factus
est Jesu.
23 Et illi quidem plures facti sunt sacerdotes,
24 quod mors prohiberet eos permanere: at iste,
propterea quod in æternum manet, habet sacer-
25 dotium nunquam transiturum. Unde et servare
absolutissime potest eos qui per ipsum accedunt
ad Deum, semper vivens ut interpellet pro eis.
26 Talis enim nos decebat pontifex, sanctus, ab
omni malo remotus, sine labe, separatus a pec-
27 catoribus, et sublimior cœlis factus. Cui non
sit quotidie necesse, quemadmodum illis pon-
tificibus, prius pro peccatis propriis victimas
offerre, deinde *pro peccatis* populi: hoc enim
28 fecit semel, quum semetipsum obtulit. Lex enim
homines constituit pontifices infirmitate laboran-
tes; at sermo jurisjurandi post legem *concepti*,
Filium *constituit* in æternum consummatum.
8 CETERUM eorum quæ dicimus *hæc* summa
est, Talem *nos* habere pontificem, qui consedit
ad dextram throni majestatis illius in cœlis,
2 sanctuarii minister, ac veri illius tabernaculi

3 quod fixit Dominus, et non homo. Omnis enim
pontifex ad offerenda dona et victimas constituitur: unde necesse fuit hunc quoque habere
4 quod offerret. Nam si esset in terra, ne sacerdos quidem esset, manentibus illis sacerdotibus,
5 qui secundum legem offerunt dona; ut qui
exemplaris et umbræ cultum præstent rerum cœlestium, sicut divinitus dictum est Mosi, quum esset absoluturus tabernaculum, Vide enim, inquit, *ut* facias omnia ad exemplar quod osten-
6 sum est tibi in monte. At nunc *noster ille*
pontifex tanto præstantiorem sacram functionem sortitus est, quanto præstantioris pacti est mediator, quod præstantioribus promissis sancitum est.
7 Nam si prius illud tale fuisset, ut nihil in eo
posset requiri, haudquaquam fuisset secundo
8 quæsitus locus. Nam incusans eos inquit, Ecce,
dies venient, dicit Dominus, quum peragam cum domo Israel et cum domo
9 Juda pactum novum: non secundum pa-
ctum, quod feci cum patribus ipsorum, quo die prehendi manum ipsorum, ut educerem eos ex Ægypto: nam ipsi non perstiterunt in illo meo pacto, et
10 ego despexi eos, dicit Dominus. Quam-
obrem hoc est pactum quod paciscar domui Israelis post dies illos, dicit Dominus: Indam leges meas menti eorum, et cordi eorum inscribam: et ero ipsis
11 Deus, et ipsi erunt mihi populus: neque
docebunt singuli proximum suum, et singuli fratrem suum, dicentes, Cognosce Dominum: nam omnes cognoscent me, ab eo qui pusillus fuerit inter eos, ad eum usque qui magnus fuerit inter
12 eos. Ero enim propitius injuste factis

eorum, et peccatorum ipsorum et trans-
gressionum ipsorum non recordabor am-
13 plius. Dum novum dicit, antiquavit prius:
porro quod antiquatur ac senescit, prope est ut
evanescat.
9 HABUIT igitur prius *pactum* etiam ritus
2 cultus et sanctuarium mundanum. Tabernaculum
enim apparatum fuit; prius *quidem*, in quo *erat*
candelabrum, et mensa, et propositi panes, quod
3 Sancta vocant: post secundum autem velum
erat tabernaculum, quod vocant Sancta Sancto-
4 rum; aureum habens thuribulum, et arcam pacti
undique circumtectam auro; in qua *erat* urna
aurea habens manna, et virga illa Aaronis quæ
5 germinavit, et tabulæ illæ pacti; supra hanc
autem *arcam erant* cherubim gloriosi obum-
brantes propitiatorium, de quibus non est nunc
dicendum singulatim.
6 His vero sic constructis, in prius quidem
tabernaculum quovis *tempore* ingrediuntur sacer-
7 dotes qui cultus obeunt: in secundum autem se-
mel quotannis solus pontifex, non absque san-
guine, quem offert pro seipso et *pro* populi
8 erratis; hoc declarante Spiritu Sancto, nondum
factam fuisse manifestam ad sacrarium viam,
9 priore tabernaculo adhuc consistente: quod *erat*
exemplar pro tempore illo tunc præsente quo
dona sacrificiaque offeruntur, quæ non possunt
10 in conscientia consummare cultorem, in cibis
duntaxat et potionibus, et diversis ablutionibus,
ac ritibus carnalibus, usque ad præstitutum tem-
pus directionis imposita.
11 Adveniens autem Christus pontifex futurorum
bonorum, per majus et perfectius tabernaculum
non manufactum, id est, non hujus structuræ;
12 neque per sanguinem hircorum et vitulorum,

sed per proprium sanguinem, ingressus est semel in sacrarium, æternam redemptionem adeptus.
13 Nam si sanguis taurorum et hircorum, et cinis
juvencæ aspergens inquinatos, sanctificat ad car-
14 nis puritatem; quanto magis sanguis Christi, qui
per spiritum æternum seipsum obtulit inculpabilem Deo, emundabit conscientiam vestram a mortuis operibus ad colendum Deum vivum?
15 Itaque ob id novi pacti mediator est, ut morte
ad redemptionem earum transgressionum intercedente quæ fuerant sub priore pacto, qui vocati erant promissam æternam hæreditatem accipe-
16 rent. Nam ubi testamentum est, mors intercedat
17 necesse est testatoris. Testamentum enim in
mortuis ratum est; quandoquidem nondum valet
18 quum vivit testator. Unde ne prius quidem
19 illud absque sanguine dedicatum fuit. Quum
enim Moses omnia præcepta secundum legem recitasset toti populo, sumpto sanguine vitulorum et hircorum, cum aqua, et lana coccina, et hyssopo, simul et ipsum librum et totum populum
20 aspersit, dicens, Hic *est* sanguis ille hujus pacti,
21 quod mandavit vobis Deus. Insuper autem et
tabernaculum et omnia vasa sacræ illius fun-
22 ctionis sanguine illo similiter aspersit. Et om-
nia fere secundum legem sanguine purificantur; et absque sanguinis effusione non fit remissio.
23 Itaque necesse *fuit* exemplaria quidem eorum
quæ sunt in cœlis, hisce rebus purificari; ipsa vero cœlestia potioribus quam hæ sint victimis.
24 Non enim in manufactum sacrarium ingressus
est Christus, quod sit exemplar vero *sacrario* respondens; sed in ipsum cœlum, ut compareat
25 nunc apud faciem Dei pro nobis. Neque ut
sæpe offerat semetipsum, sicut pontifex ingreditur in sacrarium quotannis cum sanguine alieno:

26 (alioquin oportuisset eum sæpe passum fuisse a
jacto mundi fundamento;) sed nunc semel in
consummatione seculorum, ad peccatum per im-
molationem suiipsius e medio tollendum factus
27 est conspicuus. Et sicut illud statutum est ho-
minibus ut semel moriantur, postea vero judi-
28 cium; ita et Christus semel oblatus ut *in seipso*
attolleret multorum peccata; secundo absque
peccato cernetur iis qui ipsum exspectant, ad
salutem.

10 Lex enim umbram obtinens futurorum bono-
rum, non ipsam expressam formam rerum, iis
hostiis quas singulis annis easdem continenter
offerunt, nunquam potest accedentes consummare:
2 alioqui desiissent offerri, propterea quod sacri-
ficantes, semel purgati, nullorum peccatorum
3 amplius essent sibi conscii. At in istis *fit* re-
4 petita mentio peccatorum quotannis. Non enim
potest sanguis taurorum et hircorum auferre
5 peccata. Quapropter ingrediens mundum, dicit,
Sacrificium et oblationem noluisti, cor-
6 pus autem adaptasti mihi: holocauto-
mata et *hostiam* pro peccato non appro-
7 basti: tunc dixi: Ecce, adsum (in capite
libri scriptum est de me) ut faciam,
8 Deus, voluntatem tuam. Quum superius
dixisset, Sacrificium, et oblationem, et holo-
cautomata, et *hostiam* pro peccato noluisti, ne-
que grata habuisti, (quæ secundum legem
9 offeruntur,) tunc dixit, Ecce, adsum, ut faciam,
Deus, voluntatem tuam. Aufert prius, ut po-
10 sterius statuat. Qua voluntate sanctificati sumus,
per oblationem corporis Jesu Christi semel *factam*.
11 Omnis igitur sacerdos adstat quotidie sacram
functionem obiens, et easdem sæpius offerens
hostias, quæ nunquam possint auferre peccata:

12 Hic vero, una pro peccatis oblata in perpetuum
13 victima, consedit ad dextram Dei: quod reliquum est exspectans, donec ejus inimici positi
14 sint pro scabello pedum ipsius. Unica enim oblatione consummavit in perpetuum eos qui san-
15 ctificantur. Testificatur autem *hoc* nobis Spiritus etiam ille Sanctus: nam posteaquam prius dixit,
16 Hoc illud est pactum quod peragam cum eis post dies illos, dicit Dominus; Indam leges meas cordibus eorum, et mentibus
17 ipsorum inscribam eas; tunc dicit, Peccatorum ipsorum et transgressionum nequa-
18 quam recordabor amplius. Porro, ubi *est* horum remissio, non *est* amplius oblatio pro peccato.
19 QUUM igitur, fratres, habeamus libertatem in-
20 grediendi sacrarium per sanguinem Jesu, ea via quam dedicavit nobis recentem et vivam,
21 per velum, hoc est, per carnem suam; *quumque habeamus* sacerdotem magnum, præfectum do-
22 mui Dei: accedamus cum vero corde, et per plenam certiorationem fidei, aspersione purgatis cor-
23 dibus a conscientia mala: et abluto corpore aqua pura, retineamus professionem spei non vacillan-
24 tem; (fidelis enim *est* qui promisit;) et observemus alii alios, ut nos acuamus ad charitatem
25 et bona opera: non deserentes aggregationem nostri mutuam, sicuti mos *est* quibusdam, sed adhortantes *alii alios:* idque eo magis quod videtis illum diem appropinquare.
26 Nam si ultro peccaverimus post acceptam cognitionem veritatis, non adhuc pro peccatis re-
27 liqua est hostia; sed horrenda quædam exspectatio judicii, et ignis fervor, qui devoraturus
28 est adversarios. Qui aspernatus fuerit Mosis legem, absque misericordia ex duorum aut trium
29 testimonio moritur: quanto (putatis) acerbiore

supplicio dignus censebitur qui Filium Dei con-
culcarit, et sanguinem pacti, per quem fuerat
sanctificatus, profanum duxerit, et spiritum gra-
30 tiæ contumelia affecerit? Novimus enim eum
qui dixit, Meum est ulcisci, ego rependam, di-
cit Dominus: et rursum, Dominus jus dicet po-
31 pulo suo. Horrendum est incidere in manus
Dei vivi.
32 Revocate vero in memoriam superiores dies,
quibus, postquam illustrati fuistis, ingens certa-
33 men afflictionum tolerastis; partim quidem, dum
et cum probris et cum afflictionibus, specta-
culum facti estis; partim vero dum socii facti
34 estis eorum qui sic agitantur. Nam et vinculis
meis mecum affecti fuistis, et direptionem eorum
quæ vobis suppetebant cum gaudio excepistis, ut
qui sciretis *vos* habere apud vos potiorem sub-
stantiam in cœlis, et permanentem.
35 Ne igitur abjicite liberam illam professionem
vestram, quæ magnam habet præmii retributio-
36 nem. Nam patiente animo vobis est opus, ut
voluntati Dei obsecuti reportetis promissionem
37 illam. Adhuc enim pusillum quantumcunque, et
38 qui venturus est veniet, neque tardabit. Justus
autem ex fide vivet: at si *quis* se subduxerit,
39 non est gratum animo meo. At nos non ii su-
mus qui nos subducamus ad exitium, sed qui
credamus ad animæ salutem.
11 EST autem fides illud quo subsistunt quæ
sperantur, et quæ demonstrat quæ non cernun-
2 tur. Ob eam enim testimonio fuerunt ornati
majores.
3 Per fidem intelligimus compactum fuisse mun-
dum verbo Dei, ut quæ videmus non sint ex
apparentibus facta.
4 Abel, per fidem, majoris pretii sacrificium

obtulit Deo quam Cain: per quam testimonium obtinuit, quod esset justus, testimonium perhibente Deo de donis ejus: et mortuus adhuc per eam loquitur.
5 Per fidem, Enoch fuit translatus, ne videret mortem; nec fuit inventus, propterea quod transtulerat eum Deus: priusquam enim transferretur, testimonium obtinuerat quod gratus fuerit Deo.
6 Atqui fieri non potest ut absque fide quisquam *Deo* sit gratus: nam qui accedit ad Deum, hunc credere oportet esse *Deum*, et præmia retribuere iis qui ipsum requirunt.
7 Per fidem, divinitus admonitus Noe de iis quæ nondum videbantur, veritus construxit arcam ad servandam domum suam: per quam *arcam* condemnavit mundum, et ejus quæ ex fide est justitiæ factus est hæres.
8 Per fidem, vocatus Abrahamus auscultavit *Deo*, abeundo in locum quem accepturus erat
in hæreditatem, et exivit, nesciens quo esset
9 venturus. Per fidem, commoratus est in terra
promissa ut aliena, commoratus in tabernaculis
cum Isaaco et Jacobo, cohæredibus ejusdem
10 promissionis: exspectabat enim civitatem illam
habentem fundamenta, cujus artifex et conditor
est Deus.
11 Per fidem, et ipsa Sara vim ad ejaculatum
semen *concipiendum* accepit, ac præter præstitutum tempus ætatis peperit, quod fidelem *esse*
12 duxerit eum qui promiserat. Quapropter et ex
uno, eoque jam emortuo, nati sunt *posteri*, quanta est astrorum cœli multitudo, et quasi arena illa innumerabilis quæ est ad oram maris.
13 Secundum fidem mortui sunt isti omnes, non adepti promissa, sed eminus ea conspicati, postquam *ipsis* fuissent persuasa et *ea* amplexi fuis-

sent, ac sese professi hospites et advenas esse
14 in terra. Nam qui hæc dicunt, palam osten-
15 dunt se patriam quærere. Quod si illius me-
mores fuissent, ex qua exierant, habere poterant
16 tempus ad revertendum: atqui potiorem expe-
tunt, hoc est, cœlestem: quapropter Deum non
pudet eorum, *id est*, cognominari Deus eorum;
paraverat enim eis urbem.
17 Abrahamus, quum tentaretur, obtulit Isaacum
per fidem; unigenitum, inquam, illum obtulit is
18 qui promissiones exceperat; ad quem dictum
19 fuerat, In Isaaco vocabitur tibi semen: ratioci-
natus Deum potentia præditum esse etiam susci-
tandi ex mortuis; unde etiam illum similitudine
quadam recepit.
20 Per fidem, de futuris benedixit Isaacus Jacobo
et Esavo.
21 Per fidem, Jacobus moriens singulis filiis Jo-
seph benedixit; et adoravit super extremo ba-
culo suo.
22 Per fidem, Josephus obiens de egressione fili-
orum Israel meminit, deque ossibus suis præcepit.
23 Per fidem, Moses, quum natus esset, occulta-
tus est menses tres a parentibus suis, quod vi-
derent venustum esse puerulum; et non metu-
erunt edictum regis.
24 Per fidem, Moses jam grandis renuit vocari
25 filius filiæ Pharaonis, potius eligens simul malis
vexari cum populo Dei, quam temporariam re-
26 tinere peccati fruitionem; majores ducens divi-
tias proprum Christi, quam Ægyptiorum the-
sauros: intuebatur enim in præmii retributionem.
27 Per fidem, dereliquit Ægyptum, non metu-
ens excandescentiam regis: nam, ut qui videret
28 eum qui est invisibilis, *ita* forti animo fuit. Per
fidem, peregit pascha et affusionem illam san-

guinis, ne qui disperdidit primogenita ipsorum,
29 ipsos tangeret. Per fidem, transgressi sunt rubrum mare veluti per terram; cujus *maris* facto periculo Ægyptii absorpti sunt.
30 Per fidem, mœnia Jericho conciderunt, circum-
31 data ad dies septem. Per fidem, Rahab meretrix illa non periit una cum iis qui non obedierant, quum pacifice excepisset hospitio exploratores.
32 Et quid præterea loquor? deficiet enim me tempus narrantem de Gedeone, de Barac, et Sampsone, et Jephthe, et Davide, et Samuele,
33 ac prophetis; qui per fidem debellarunt regna, exercuerunt justitiam, adepti sunt promissiones,
34 obstruxerunt ora leonum, exstinxerunt vim ignis, effugerunt acies gladii, corroborati sunt ex infirmitate, effecti sunt validi in bello, exercitus
35 exterorum in fugam verterunt: mulieres acceperunt ex resurrectione mortuos suos: alii vero distenti sunt, non acceptata liberatione, ut po-
36 tiorem resurrectionem consequerentur: alii rursus ludibria et flagella sunt experti, insuper et
37 vincula et carcerem: lapidati sunt, dissecti sunt, tentati sunt, gladio cæsi mortui sunt, oberrarunt cum ovillis et caprinis pellibus, destituti, afflicti,
38 male habiti: quibus indignus erat mundus, in desertis errantes, et montibus, ac speluncis, et
39 cavernis terræ. Atque omnes hi testimonium obtinuerunt per fidem, non obtinuerunt promis-
40 sum illud: quoniam Deus de nobis potius quiddam providerat, ne absque nobis consummarentur.
12 Proinde nos quoque, quum tanta nos circumstet testium nubes, abjecto omni pondere, et peccato facile nos circumcingente, toleranter
2 propositum nobis stadium decurramus; intuentes

in fidei ducem ac consummatorem Jesum, qui pro
sibi proposito gaudio toleravit crucem, ignominia
contempta, et ad dextram throni Dei consedit.
3 Etenim reputate, quis ille sit qui talem tole-
ravit a peccatoribus adversus sese contradictio-
4 nem, ne vestris animabus fracti fatiscatis. Nondum
ad sanguinem usque restitistis, adversus peccatum
5 decertando. Et obliti estis adhortationis, quæ vo-
bis tanquam filiis loquitur, Fili mi, ne parvi
facito castigationem Domini, neque ani-
6 mo frangitor quum ab eo argueris: quem
enim diligit Dominus, castigat: flagellat
7 autem quemcunque filium agnoscit. Si
castigationem suffertis, Deus sese vobis exhibet ut
filiis: quis enim est filius quem non castiget pater?
8 Quod si estis absque castigatione, cujus partici-
pes sunt omnes, nempe supposititii estis, non filii.
9 Deinde carnis quidem nostræ castigatores patres
habuimus, et reveriti sumus: annon *vero* multo
magis subjiciemur Patri spirituum, et vivemus?
10 Nam illi ad paucos dies, prout ipsis videbatur,
nos castigabant: hic autem ad commodum no-
strum, ut participes simus sanctitatis ipsius.
11 Omnis autem castigatio in præsens quidem
non videtur esse gaudii, sed tristitiæ; at postea
fructum tranquillum justitiæ reddit iis qui per
eam fuerint exercitati.
12 Quapropter manus remissas, et genua soluta,
13 surrigite; et rectas orbitas facite pedibus ve-
stris, ne quod claudum *est* deflectat *de via*,
14 sed ut sanetur potius. Pacem sectamini cum
omnibus, et sanctimoniam, sine qua nemo vide-
15 bit Dominum; prospicientes, nequis deficiat a
gratia Dei; nequa radix amara suppullulans ob-
16 turbet, et per hanc polluantur multi: nequis sit
scortator, aut profanus, velut Esau qui unico

17 edulio vendidit suum jus primogeniti. Scitis
enim eum etiam postea, quum vellet hæredita-
rio jure benedictionem assequi, reprobatum fuisse:
non enim reperit resipiscentiæ locum, quamvis
cum lacrymis *benedictionem* illam exquisisset.
18 Non enim accessistis ad contrectabilem mon-
tem, et ardentem ignem, ac turbinem, et cali-
19 ginem, et porcellam, tubæque sonitum, et vocem
verborum, quam qui audierant cum excusatione
20 petierunt ne amplius sibi fieret sermo: (non
enim ferebant quod edicebatur, Si vel bestia
tetigerit montem, lapidabitur aut sagitta confi-
21 getur: et Moses, adeo horrendum erat visum
quod apparebat, dixit, Expavefactus sum ac
22 tremebundus:) sed accessistis ad montem Sion
et civitatem Dei vivi, Hierosolymam cœlestem,
23 et myriadas angelorum, conventum universalem,
et concionem primogenitorum, qui conscripti
sunt in cœlis, et judicem universorum Deum, et
24 spiritus justorum consummatorum; et ad novi
pacti mediatorem Jesum, et sanguinem asper-
sionis, potiora loquentem quam loquatur Abelus.
25 Videte ne recusetis eum qui loquitur. Nam
si illi non effugerunt qui recusarunt divinitus lo-
quentem in terra; multo magis nos, qui eum
26 qui de cœlis *est* aversaremur: cujus vox tunc
concussit terram: nunc autem denunciavit, di-
cens, Adhuc semel ego concutiam non
27 solum terram, sed etiam cœlum. Porro
illud, Adhuc semel, declarat instabilium rerum,
ut puta factitiarum, amotionem, ut maneant quæ
28 sunt stabilia. Quapropter regnum assumentes
quod concuti non potest, retineamus gratiam, per
quam ita colamus Deum, ut ei grati simus cum
29 verecundia et reverentia. Etenim Deus noster
consumens ignis est.

13 FRATERNUS amor maneto. [2] Hospitalitatis
ne estote immemores: per hanc enim quidam
3 inscii exceperunt angelos hospitio. Memores
estote vinctorum, tanquam una cum illis vincti;
eorum qui malis premuntur, ut qui et ipsi sitis
4 in córpore. Honorabile *est* inter quosvis conju-
gium, et cubile impollutum: scortatores autem
5 et adulteros condemnabit Deus. Sint mores
vestri alieni a pecuniæ amore: *estote* contenti
præsentibus: dixit enim ipse, Nequaquam te
6 omittem, neque unquam te deseram. Adeo ut
confidenti animo dicamus, Dominus *est* mihi
auxiliator, nec metuam quid faciat mihi
homo.

7 Memores estote ductorum vestrorum, qui locuti
sunt vobis sermonem Dei: quorum imitamini
fidem, contemplantes quis fuerit exitus conver-
8 sationis ipsorum. Jesus Christus heri et hodie
9 idem *est*, et in secula. Doctrinis variis et per-
egrinis ne circumferimini; bonum enim est gra-
tia constabiliri cor, non cibis, unde nullam per-
ceperunt utilitatem qui in iis ambularunt.

10 Habemus altare, ex quo edendi non habent
11 jus qui tabernaculo cultum præstant. Quorum
enim animalium sanguis infertur pro peccato in
sacrarium per pontificem, eorum corpora exu-
12 runtur extra castra. Quapropter et Jesus, ut
sanctificaret populum per proprium sanguinem,
13 passus est extra portam. Exeamus igitur ad eum
14 extra castra, probrum ejus portantes. Non enim
habemus hic permanentem civitatem, sed futuram
15 illam inquirimus. Per ipsum igitur assidue attol-
lamus ad Deum sacrificium laudis, id est, fructum
16 labiorum celebrantium nomen ejus. Beneficentiæ
vero et communicationis ne obliviscimini: tali-
libus enim victimis delectatur Deus.

17 Parete ductoribus vestris, et obsecundate:
excubant enim ipsi pro animabus vestris tan-
quam rationem reddituri; ut cum gaudio hoc
faciant, et non suspirantes: id enim est vobis
inutile.
18 Orate pro nobis; confidimus enim nos bonam
conscientiam habere, ut qui in omnibus cupia-
19 mus bene versari. Amplius autem precor vos
ut id faciatis, ut eo citius restituar vobis.
20 Deus vero pacis, qui magnum illum ovium, per
sanguinem pacti æterni, pastorem, Dominum no-
21 strum Jesum ex mortuis reduxit, compingat vos
in omni opere bono ad præstandam ipsius volun-
tatem, efficiens in vobis quod gratum sit in con-
spectu suo, per Jesum Christum; cui *sit* gloria
in secula seculorum. Amen.
22 Precor autem vos, fratres, sufferte hunc sermo-
nem cohortationis hujus: nam paucis *de hoc* scripsi
23 vobis. Scitote fratrem *nostrum* Timotheum solu-
tum esse, cum quo (si celerius venerit) videbo vos.
24 Salutate omnes ductores vestros et omnes san-
ctos. Salutant vos Itali.
25 Gratia *sit* cum omnibus vobis. Amen.

Ad Hebræos scripta est ex Italia per Timotheum.

JACOBI APOSTOLI

EPISTOLA CATHOLICA.

1 JACOBUS, Dei ac Domini Jesu Christi ser-
vus, duodecim tribubus dispersis, salutem.
2 Pro summo gaudio ducite, fratres mei, quo-
3 ties in explorationes varias incideritis; *illud*
scientes, experimentum fidei vestræ efficere to-

4 lerantiam. Ceterum tolerantia opus integrum ha-
beat, ut sitis integri toti, in nullo deficientes.
5 Quod si cui vestrum deest sapientia, petito a
Deo, qui dat *eam* omnibus benigne, nec expro-
6 brat; et dabitur ei. Sed postulet cum fide, ni-
hil ambigens; nam qui ambigit, similis est flu-
7 ctui maris, qui ventis agitatur et jactatur. Non
enim existimet homo ille se quicquam acceptu-
8 rum a Domino: *ut qui sit* vir animo duplici *et*
inconstans in omnibus viis suis.
9 Porro, frater qui est humilis conditionis, glo-
10 rietur in sublimitate sua: qui vero dives est,
in submissione sui: quoniam veluti flos herbæ
11 præteribit. Nam, *ut* exortus est sol cum æstu,
et arefecit herbam, et flos illius decidit, et spe-
ctabilis decor ipsius periit: ita et dives in gres-
sibus suis marcescet.
12 Beatus *est* vir qui explorationem tolerat: quo-
niam probus compertus, accipiet coronam vitæ,
quam promisit Dominus iis qui ipsum diligunt.
13 Nemo, quum exploratur, dicat, A Deo ten-
tor: nam Deus tentari malis non potest, nec
14 quenquam tentat. Sed unusquisque tentatur
dum a propria cupiditate abstrahitur et inesca-
15 tur. Deinde cupiditas, posteaquam concepit,
parit peccatum: peccatum vero peractum gignit
16 mortem. Ne errate, fratres mei dilecti. 17 Omnis
donatio bona, et omne integrum munus, est su-
perne, descendens a Patre luminum, apud quem
non inest transmutatio aut conversionis obum-
18 bratio. *Is* quia voluit, progenuit nos sermone
veritatis, ut essemus primitiæ quædam eorum
quæ creavit.
19 Itaque, fratres mei dilecti, sit omnis homo ce-
ler ad audiendum, tardus ad loquendum, tardus
20 ad iram; nam ira viri justitiam Dei non exse-

21 quitur. Quapropter, abjectis omnibus sordibus
et excremento malitiæ, cum lenitate excipite in-
sititium illum sermonem, qui potest servare ani-
mas vestras.
22 Effectores vero estote sermonis; nec estote
auditores solum, falso ratiocinando fallentes
23 vosmetipsos. Nam siquis auditor est sermonis,
et non effector, is similis est viro consideranti
24 faciem suam nativam in speculo; nam simulatque
consideravit seipsum, abiit, et statim oblitus est
25 qualis esset. At is qui introspexerit in per-
fectam illam legem libertatis, et permanserit
in ea, quia non fuerit auditor obliviosus, sed
effector operis, is, *inquam*, beatior erit in opere
suo.
26 Siquis videtur religiosus esse inter vos, non
frenans linguam suam, sed suum ipsius cor se-
27 ducens; hujus vanus est cultus. Religiosus autem
cultus purus apud Deum et Patrem, hic est, In-
visere orphanos et viduas in afflictione ipsarum,
et immaculatum sese servare a mundo.
2 FRATRES mei, ne cum acceptione faciei
habete fidem Domini nostri Jesu Christi gloriosi.
2 Nam siquis in cœtum vestrum ingrediatur, aure-
um gestans annulum, veste splendida, ingrediatur
3 autem et pauper cum sordida veste; et re-
spexeritis ad eum qui vestem gerit splendidam,
et dixeritis ei, Tu sede hic bene: pauperi vero
dixeritis, Tu sta illic, aut sede hic subter scabel-
4 lum meum: nonne discrimen feceritis apud vos,
et facti fueritis judices male ratiocinantes?
5 Audite, fratres mei dilecti, Nonne Deus ele-
git pauperes mundi hujus, *ut fierent* divites
fide, et hæredes regni quod promisit iis qui
6 ipsum diligunt? At vos contumelia affecistis
pauperem. Nonne divites per tyrannidem op-

7 primunt vos, et trahunt vos ad tribunalia? Nonne
blasphemant præclarum illud nomen a quo estis
8 cognominati? Quod si legem regiam præstatis
secundum scripturam, Diliges proximum tuum
9 ut teipsum, bene facitis: sin vero faciem respi-
citis, peccatum committitis, et redarguimini a
10 lege ut transgressores. Quisquis enim totam
legem observaverit, impegerit autem in uno,
11 damnas factus est omnium. Nam qui dixit, Ne
mœcheris, dixit etiam, Ne occidas. Quod si
non fueris mœchatus, occideris autem, factus es
12 transgressor legis. Ita loquimini et ita facite,
13 ut per legem libertatis judicandi. Nam con-
demnatio absque misericordia *erit* ei qui non
præstiterit misericordiam: et gloriatur miseri-
cordia adversus damnationem.
14 QUÆ utilitas, fratres mei, si fidem dicat
aliquis habere se, opera vero non habeat? num
15 potest fides illa eum servare? Quod si frater
aut soror nudi fuerint et destituti quotidiano
16 victu, dicat autem eis aliquis vestrum, Abite
cum pace, calescite, et saturamini; non tamen
dederitis eis quæ sunt commoda corpori, quæ
17 *erit* utilitas? Ita quoque fides, si opera non
18 habeat, mortua est per se. Quinimo dicet ali-
quis, Tu fidem habes, et ego opera habeo: ostende
mihi fidem tuam absque operibus tuis, et ego
ostendam tibi ex operibus meis fidem meam.
19 Tu credis Deum unum esse: bene facis: dæmo-
20 nia quoque *istud* credunt, sed horrescunt. Vis
autem nosse, homo vane, fidem *quæ est* absque
21 operibus mortuam esse? Abrahamus pater ille
noster nonne ex operibus justificatus est, quum
22 obtulisset Isaac filium suum super altare? Vides
fidem administram fuisse operum ipsius, et ex
23 operibus fidem ad finem perductam fuisse? Ita-

que impleta est scriptura quæ dicit, Credit autem
Abraham Deo, et imputatum est ei ad justitiam,
24 et amicus Dei vocatus est. Videtis igitur ex
operibus justificari hominem, et non ex fide
25 tantum? Similiter autem etiam Rahaba illa
meretrix, annon ex operibus justificata est,
quum excepisset nuncios illos, et alia via emi-
26 sisset? Nam sicut corpus absque spiritu mor-
tuum est, ita et fides illa *quæ est* absque ope-
ribus mortua est.

3 NE estote multi doctores, fratres mei, quum
sciatis fore, ut gravius judicium auferamus. In
2 multis enim impingimus omnes.

Siquis in sermone non impingit, hic perfectus
est vir, ut qui possit freno moderari totum
3 etiam corpus. Ecce, equis frena in ora immit-
timus, ut pareant nobis, et totum corpus eorum
4 circumagimus. Ecce, naves quoque, quum tan-
tæ sint, et a ventis sævis agitentur, circum-
aguntur a minimo gubernaculo, quocunque im-
5 pulsus rectoris voluerit: ita et lingua pusillum
membrum est, et sese effert magnifice. Ecce,
6 exiguus ignis quantam materiam incendit! Et
lingua flamma *est*, *et* mundus injustitiæ: ita,
inquam, lingua constituta est inter membra
nostra, maculans totum corpus, inflammans
rotam genituræ nostræ, et inflammata a ge-
henna.

7 Omnis enim natura et ferarum et volucrum,
serpentiumque et marinorum, domatur et domita
8 est a natura humana: linguam autem nullus ho-
minum domare potest; malum *est* quod coer-
cere non possis: plena *est* veneno mortifero.
9 Per ipsam benedicimus Deo et Patri, et per
ipsam exsecramur homines ad similitudinem Dei
10 factos. Ex eodem ore procedit benedictio et

maledictio. Non oportet, fratres mei, hæc ita
fieri. Num fons ex eodem foramine fundit dul-
11 cem et amaram *aquam?* Num potest, fratres
12 mei, ficus oleas edere, aut vitis ficus? ita fons
salsam et dulcem aquam edere?
13 Quis sapiens et scientia præditus *est* inter
vos? Demonstret ex bona conversatione opera
14 sua cum lenitate sapientiæ. Quod si invidiam
amaram habetis, et irritationem in corde vestro,
ne gloriamini, et ne mendaces estote adversus
15 veritatem. Non est *enim* ista sapientia superne
descendens, sed terrestris, animalis, dæmoniaca.
16 Ubi enim invidia est et rixa, ibi inquieta vita
17 et omne opus pravum. Quæ autem superne *est*
sapientia, primum quidem pura est, deinde paci-
fica, æqua, obsequens, plena misericordiæ et
fructuum bonorum, absque disceptatione, minime
18 simulata. Fructus autem justitiæ seritur cum
pace iis qui dant operam paci.
4 UNDE bella et pugnæ inter vos? Nonne
hinc, *nimirum* ex voluptatibus vestris, quæ
2 militant in membris vestris? Concupiscitis, et
non habetis: invidetis et ardenter affectatis,
nec potestis adipisci: pugnatis et bellatis, nec
3 obtinetis, propterea quod non petitis. Petitis,
et non accipitis, eo quod male petatis, ut in vo-
luptates vestras insumatis.
4 Adulteri et adulteræ, nescitis amicitiam mundi
inimicitiam esse adversus Deum? Quicunque
ergo voluerit amicus esse mundi, inimicus Dei
5 constituitur. An putatis scripturam inaniter di-
cere, Ad invidiam fertur spiritus qui sedem po-
6 suit in nobis? Sed majorem offert gratiam, quia
dicit, Deus superbis obsistit, submissis autem
dat gratiam.
7 Subjicite igitur vos Deo; obsistite diabolo, et

8 fugiet a vobis. Appropinquate Deo, et appro-
pinquabit vobis: emundate manus, *vos* pecca-
tores, et purificate corda, *vos* duplices animo.
9 Sensu ærumnæ tangimini, et lugete, et flete: ri-
sus vester in luctum convertatur, et gaudium in
10 mœrorem. Submittite vos in conspectu Domini,
et extollet vos.
11 Ne alii aliis obloquimini, fratres: qui obloqui-
tur fratri, quique damnat fratrem suum, oblo-
quitur legi, et damnat legem: quod si damnas
legem, non es observator legis, sed judex.
12 Unus est legislator qui potest servare et per-
dere: tu quis es, qui damnas alium?
13 AGE nunc qui dicitis, Hodie vel cras profi-
ciscemur in illam urbem, et agemus ibi annum
14 unum, et mercabimur, et lucrabimur. Qui igno-
ratis quid *futurum sit* postridie: quæ est enim
vita vestra? vapor enim est ad exiguum *tempus*
15 apparens, et deinde disparens. Pro eo quod
dicere debuistis, Si Dominus voluerit, et viva-
16 mus, faciemus hoc aut illud. Nunc autem glo-
riamini in jactantiis vestris: omnis ejusmodi glo-
17 riatio mala est. Igitur qui noverit recte facere,
nec facit, is peccato tenetur.
5 Age nunc, divites, flete, ejulantes super
2 ærumnis vestris superventuris. Divitiæ vestræ
putrefactæ sunt, vestimenta vestra sunt a tineis
3 vorata: aurum et argentum vestrum ærugine
vitiatum est, et ærugo eorum testabitur adver-
sum vos, et exedet carnes vestras velut ignis:
4 thesaurum recondidistis in ultimos dies. Ecce,
merces operariorum, qui messuerunt regiones
vestras, qua illos fraudastis, clamitat: et voci-
ferationes eorum qui messuerunt, in aures Do-
5 mini Sabaoth introierunt. In deliciis vixistis
super terram, et lascivistis: enutristis corda

6 vestra, ut in die epuli. Condemnastis, occidistis
justum: non obsistit vobis.
7 PATIENTE igitur animo estote, fratres, usque
ad Domini adventum. Ecce, agricola exspectat pretiosum fructum terræ, patiente animo eum exspectans, dum accipiat pluviam matutinam et sero-
8 tinam. Patientes estote et vos, *et* stabilite corda
vestra, quoniam adventus Domini appropinquat.
9 Ne suspirate alius adversus alium, fratres, ut ne
condemnemini; ecce, judex ante fores adstat.
10 Sumite, fratres mei, pro exemplari vexationis
ac lenitatis, prophetas qui locuti sunt in nomine
11 Domini. Ecce, beatos prædicamus eos qui
tolerantes sunt: tolerantiam Job audistis, et
finem Domini vidistis: nam abundat intima misericordia Dominus et est miserator.
12 Ante omnia vero, fratres mei, ne jurate, neque per cœlum, neque per terram, neque ullum
jusjurandum; sit autem vestrum Est, est, et Non,
non: ne in condemnationem incidatis.
13 Æger est animo quispiam inter vos? oret.
14 Æquo animo est aliquis? psallat. Ægrotat
aliquis inter vos? Advocato presbyteros ecclesiæ, et precentur pro eo, ungentes eum oleo
15 in nomine Domini: et preces fidei servabunt
laborantem, erigetque eum Dominus: quod si
peccata commiserit, remittentur ei.
16 Confitemi alii aliis offensas, et precamini alii
pro aliis, ut sanemini: multum *enim* valet de-
17 precatio justi efficax. Elias homo erat iisdem
quibus nos affectibus obnoxius, et ardentissime
oravit ne plueret; et non pluit super terram annos
18 tres et sex menses: et rursum oravit, et cœlum dedit pluviam, et terra produxit fructum
suum.
19 Fratres, siquis inter vos aberravit a veritate,

20 et converterit eum quispiam, sciat eum, qui
averterit peccatorem ab errore viæ suæ, serva-
turum animam a morte, et operturum multitu-
dinem peccatorum.

PETRI APOSTOLI EPISTOLA

CATHOLICA PRIMA.

1 PETRUS, apostolus Jesu Christi, advenis
dispersionis per Pontum, Galatiam, Cappado-
2 ciam, Asiam, et Bithyniam, electis ex præcogni-
tione Dei Patris ad sanctificationem Spiritus,
per obedientiam et aspersionem sanguinis Jesu
Christi: gratia vobis et pax multiplicetur.
3 BENEDICTUS *esto* Deus et Pater Domini
nostri Jesu Christi, qui ex multa sua miseri-
cordia regenuit nos in spem vivam per resur-
4 rectionem Jesu Christi ex mortuis, *id est*, ad
hæreditatem quæ nec corrumpi potest, nec con-
taminari, nec marcescere, vobis in cœlis asser-
5 vatam, qui patientiæ Dei præsidio custodimini
per fidem, ad salutem paratam revelari præsti-
6 tuto tempore ultimo. Qua in re exsultatis, pau-
lulum nunc (si oportet) in variis explorationibus
7 tristitia affecti: ut experimentum fidei vestræ
multo pretiosius *experimento* auri, quod perit,
et tamen per ignem exploratur, inveniatur *vobis
esse* laudi, et honori, et gloriæ, quum Jesus Christus
8 revelabitur. Quem quum non videritis, diligitis:
in quem, nunc *eum* non videntes, tamen cre-
dentes, exsultatis gaudio ineffabili et glorioso:
9 reportantes mercedem fidei vestræ, salutem ani-
10 marum. De qua salute exquisierunt, et *quam*
scrutati sunt prophetæ, qui de *ventura* in vos

11 gratia prophetarunt: scrutantes in quod aut
quale tempus prænuncius ille qui in ipsis *erat*
spiritus Christi, declararet *eventuras* Christo
perpessiones, et gloriam illas consecuturam.
12 Quibus revelatum fuit, eos non sibi, sed nobis
ea administrare quæ nunc annunciata sunt vobis
per eos qui vobis evangelizarunt per emissum
e cœlo Spiritum Sanctum, in quæ cupiunt angeli
introspicere.
13 QUAPROPTER succincti lumbis mentis vestræ,
et vigilantes, ad finem usque sperate in eam
quæ vobis defertur gratiam, quum revelabitur
14 Jesus Christus. Ut filii obedientes, qui vos non
configuretis pristinis, quæ in ignorantia vestra
15 *viguerunt*, cupiditatibus: sed sicut is qui vos
vocavit sanctus est, ipsi quoque sancti in omni
16 conversatione reddamini. Propterea quod scri-
ptum est, Sancti estote, nam ego sanctus sum.
17 Et, si patrem cognominatis eum, qui citra
personarum respectum judicat ex cujusque opere,
cum timore versamini commorationis vestræ
18 tempore: ut qui sciatis vos non corruptibilibus
rebus, argento vel auro, fuisse redemptos ex
vana illa vestra conversatione, a patribus tra-
19 dita: sed pretioso sanguine, utpote agni incul-
20 pati et incontaminati, *nempe* Christi: præcogniti
quidem ante jacta mundi fundamenta, conspicui
21 vero facti ultimis temporibus propter vos; per
eum credentes in Deum, qui suscitavit eum ex
mortuis, et gloriam ei dedit, ut fides ac spes
vestra in Deo sit.
22 Qui *igitur* animas vestras purificastis, auscul-
tando veritati per spiritum, ad amorem frater-
num minime simulatum, ex puro corde alii alios
23 diligite intense: regeniti non ex semine corru-
ptibili, sed incorruptibili, *id est*, per sermonem

24 Dei vivi, et manentis in æternum. Nam omnis
caro *est* ut gramen, et omnis gloria hominis ut
flos graminis: exaruit gramen, et flos ejus deci-
25 dit: sed verbum Domini manet in æternum: hoc
autem est verbum illud quod evangelizatum est
vobis.

2 Proinde deposita omni malitia, et omni dolo,
et simulationibus, et invidentiis, et omnibus ob-
2 trectationibus, ut modo geniti infantes, lac illud
sermonis sincerum expetite, ut per illud auge-
3 scatis: si quidem gustastis quod bonus sit Domi-
4 nus: ad quem accedentes, qui est lapis vivus,
ab hominibus quidem reprobatus, apud Deum
5 vero electus ac pretiosus; ipsi quoque, veluti
vivi lapides ædificati, fiatis domus spiritualis,
sacerdotium sanctum, ad offerendum spirituales
hostias, acceptas Deo per Jesum Christum.
6 Quapropter etiam continetur in scriptura, Ecce,
statuo in Sion lapidem in imo angulo,
electum, pretiosum: in quem qui credit,
7 nequaquam pudefiet. Vobis igitur est ho-
nori, qui creditis: non obedientibus autem lapis
quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est
caput anguli, et lapis ad quem impingitur, et
8 petra offendiculi; *nempe* iis qui impingunt non
parendo sermoni, immorigeri, ad quod etiam
9 constituti fuerant. Vos autem *estis* genus ele-
ctum, regale sacerdotium, gens sancta, populus
quem *sibi Deus* ut proprium vendicat; ut vir-
tutes prædicetis illius qui vos vocavit e tene-
10 bris in admirabilem suam lucem. Qui quondam
eratis non populus, nunc *estis* populus Dei: qui
non donati misericordia, nunc estis misericordia
donati.

11 DILECTI, precor ut tanquam inquilini et
advenæ, abstineatis a carnalibus cupiditatibus,

12 quæ militant adversus animam. Conversationem
vestram retinentes honestam inter gentes: ut pro
eo quod obtrectant vobis ut facinorosis, ex bo-
nis operibus *quæ* conspexerint, glorificent Deum
in die visitationis.
13 Proinde subjecti estote cuivis humanæ ordi-
14 nationi, propter Dominum: sive regi, ut super-
eminenti: sive præsidibus, ut qui per eum mit-
tantur tum ad ultionem facinorosorum, tum ad
15 laudem bene agentium: quoniam ita est volun-
tas Dei, ut bene agendo os obstruatis insipien-
16 tium hominum ignorantiæ: ut liberi, ac non ve-
luti malitiæ velamen habentes libertatem, sed ut
17 servi Dei. Omnes honorate. Fraternitatem dili-
gite. Deum timete. Regem honorate.
18 Servi, subditi estote cum omni timore domi-
nis, non solum bonis et æquis, sed etiam pravis.
19 Hoc enim cedit gratiæ, siquis propter conscien-
20 tiam Dei suffert molestias, injuste afflictus. Quæ
enim est gloria, si peccantes et colaphis cæsi,
sufferatis? Sed si bene agentes, et *tamen* tole-
rantes estis, cedit hoc vobis gratiæ apud Deum:
21 nam ad hoc etiam vocati estis, quoniam et
Christus passus est pro nobis, relinquens nobis ex-
22 emplar, ut subsequamini vestigia ipsius; qui non
23 peccavit, nec inventus fuit dolus in ore ipsius; qui
conviciis affectus, non vicissim conviciabatur, quum
pateretur, non minabatur; sed committebat *cau-*
24 *sam suam* ei qui juste judicat: qui peccata nostra
ipsemet sursum tulit in corpore suo supra li-
gnum illud, ut peccatis mortui, justitiæ vivere-
25 mus: cujus vibicibus sanati estis. Nam eratis
velut oves errantes: sed nunc convertistis vos
ad pastorem et curatorem animarum vestrarum.
3 Similiter uxores sese subjiciant suis viris: ut
etiam siqui non obediunt sermoni, per uxorum

2 conversationem absque sermone lucrifiant, ubi
spectarint puram vestram conversationem cum
3 timore conjunctam. Quarum ornatus non sit externus ille in nodis capillorum, et circumposito
4 auro vel palliorum amictu; sed occultus ille
cordis homo, *situs* in sinceritate lenis ac quieti
spiritus, qui est in conspectu Dei pretiosus.
5 Ita enim olim et sanctæ illæ mulieres quæ sperabant in Deum, ornabant sese, subjectæ suis
6 viris: sicut Sara obedivit Abrahæ, dominum
eum vocans: cujus factæ estis filiæ, dum bene
agitis, nec timeatis ullam consternationem.

7 Viri similiter, cohabitent, ut scientes decet,
vasi muliebri, ut infirmiori, tribuentes honorem,
utpote quum una etiam hæredes *sitis* gratiæ
vitæ, ne interrumpantur orationes vestræ.

8 Denique omnes *estote* concordes, mutuo molestiarum sensu affecti, fraterna præditi charitate,
9 ad intimam misericordiam proni, comes: non
reddentes malum pro malo, aut convicium pro
convicio, sed contra benedicentes; ut qui sciatis
vos ad hoc vocatos esse, ut benedictionem hæ-
10 reditario jure obtineatis. Qui enim vult vitam
diligere, et videre dies bonos, desistere faciat
linguam suam a malo, et labia sua ne loquan-
11 tur dolum: declinet a malo, et faciat quod bo-
12 num est: quærat pacem, et sectetur eam. Nam
oculi Domini *sunt intenti* in justos, et aures
ejus ad deprecationem eorum: vultus vero Domini adversum eos qui faciunt mala.

13 Et quis est qui male accipiat vos si bonarum
14 rerum æmulatores fueritis? Sed et si *quid* patimini propter justitiam, beati *tamen estis:* ceterum metu eorum ne metuite, neque turbamini:
15 sed sanctificate Dominum Deum in cordibus
vestris. *Estote* semper parati ad respondendum

cum lenitate et timore, cuivis petenti a vobis
rationem ejus quæ in vobis est spei, conscien-
16 tiam retinentes bonam. Ut pro eo quod oblo-
quuntur vobis tanquam nocentibus, pudefiant qui
incessunt vestram illam in Christo bonam con-
versationem.

17 Melius enim *est* ut bene agentes, si ita velit
Dei voluntas, *aliquid* patiamini, quam male
18 agentes: nam et Christus semel pro peccatis
passus fuit, justus pro injustis; ut nos ad Deum
adduceret, morte quidem affectus carne, vivifica-
19 tus autem spiritu: per quem etiam spiritibus qui
20 *sunt* in carcere prodiens prædicavit, qui olim non
paruerunt *sermoni*, quum semel exspectabat ille
Dei patiens animus in diebus Noe, quum con-
strueretur arca, in qua paucæ (id est, octo) animæ
21 servatæ sunt in aqua. Cui rei nunc respondens
exemplar baptismi nos quoque servat, (non quo
carnis sordes abjiciuntur, sed stipulatio bonæ
conscientiæ apud Deum,) per resurrectionem
22 Jesu Christi, qui est ad dextram Dei, profectus
in cœlum, subjectis ipsi angelis, et potestatibus,
ac virtutibus.

4 Quum igitur Christus passus sit pro nobis
carne, vos quoque eadem cogitatione armamini,
nempe quod qui passus est in carne, destitit a
2 peccato; ut non amplius cupiditatibus hominum,
sed voluntati Dei, quod in carne reliquum est
3 temporis, vivat. Sufficit enim nobis præteritum
vitæ tempus, quod quæ libebat gentibus patra-
verimus, quum incessimus in lasciviis, cupidita-
tibus, vinolentiis, comessationibus, compotationi-
4 bus, et nefariis simulacrorum cultibus. Quamo-
brem *illi*, non concurrentibus vobis ad eandem
luxus profusionem, peregrinari sibi videntur,
5 blasphemantes: qui redditurі sunt rationem ei

qui paratus est ad judicandum vivos et mortuos.
6 Nam idcirco mortuis quoque prædicatum fuit
evangelium, ut damnarentur quidem secundum
homines, *id est,* carne; viverent autem secundum
Deum, *id est,* spiritu.
7 OMNIUM autem finis imminet. Estote igitur
8 temperantes et vigilate ad orandum. Ante om-
nia vero charitatem alii in alios intensam ha-
bentes; nam charitas operit multitudinem pecca-
9 torum. Hospitales *estote* alii erga alios, absque
10 murmurationibus. Prout quisque accepit donum,
ita alter alteri illud subministrantes, ut boni
11 dispensatores variæ Dei gratiæ. Siquis loquitur,
loquatur ut eloquia Dei; siquis ministrat, *mini-
stret* tanquam ex viribus quas suppeditat Deus:
ut in omnibus glorificetur Deus per Jesum Chri-
stum, cui est gloria et robur in secula seculo-
rum. Amen.
12 DILECTI, ne tanquam peregrini exploratione
illa per ignem quæ fit in vobis ad vestri expe-
rimentum, percellimini, ut si peregrinum aliquid
13 vobis accideret: imo in eo quod consortes estis
afflictionum Christi, gaudete, ut et, quum reve-
14 labitur gloria ipsius, gaudeatis exsultantes. Si
maledictis afficimini in nomine Christi, beati
estis; quoniam et ille gloriæ et ille Dei spiritus
super vos requiescit; *qui* quod ad illos quidem
attinet, blasphematur; quod ad vos autem, glo-
15 rificatur. Non enim quispiam vestrum *aliquid*
patiatur ut homicida, aut fur, aut maleficus, aut
16 alieni appetens. Si vero ut Christianus, ne pu-
17 defiat, sed glorificet Deum in hac parte. Nam
tempus illud opportunum *advenit* ut incipiat
judicium a domo Dei: quod si primum *in-
cipit* a nobis, quis erit finis eorum qui non
18 obediunt evangelio Dei? Et, si justus vix

servatur, impius et peccator ubi comparebit?
19 Itaque etiam ii qui ex voluntate Dei *aliquid*
patiuntur, deponant *apud eum* ut fidum con-
ditorem suas ipsorum animas cum bene agendi
studio.
5 PRESBYTEROS qui inter vos sunt, precor ego
una presbyter, ac testis afflictionum Christi, at-
2 que idem gloriæ patefaciendæ consors, pascite
Dei gregem qui penes vos est, illius inspectioni
vacantes, non coacte, sed libenter: non turpiter
3 affectantes lucrum, sed prompto animo: neque
ut dominantes cleris, sed ut qui sitis exempla-
4 ria gregis. Et quum conspicuus factus fuerit
ille pastorum princeps, reportabitis amarantinam
illam gloriæ coronam.
5 Similiter, juniores, subjecti estote senioribus:
et omnes vicissim subjicimini. Submissione animi
estote intus ornati; nam Deus superbis obsistit,
6 submissis autem dat gratiam. Submittite vos
igitur robustæ manui Dei, ut vos tempore præ-
7 stituto extollat; omni sollicitudine vestra in eum
conjecta: nam illi cura est de vobis.
8 Sobrii estote, *et* vigilate; nam adversarius ille
vester diabolus, ut leo rugiens, obambulat,
9 quærens quem absorbeat: cui obsistite firmi per
fidem, ut qui noveritis easdem afflictiones a
vestra quæ in mundo est fraternitate peragi.
10 Ceterum Deus omnis gratiæ *auctor*, qui vo-
cavit vos ad æternam suam gloriam in Christo
Jesu, paulisper *aliquid* passos, is, *inquam*,
compingat vos, stabiliat, roboret, fundet. Ipsi
11 gloria et robur in secula seculorum. Amen.
12 PER Silvanum vobis fidum fratrem, paucis, ut
puto, scripsi, adhortans *vos*, et testificans hanc
13 esse veram gratiam Dei, in qua statis. Salutat
vos ea quæ est in Babylone vobiscum electa

14 *ecclesia*, et Marcus filius meus. Salutate alii
alios charitatis osculo.
Pax vobis omnibus qui estis in Christo Jesu.
Amen.

PETRI APOSTOLI EPISTOLA
CATHOLICA SECUNDA.

1 SIMON Petrus, servus et apostolus Jesu
Christi, æque pretiosam fidem nobiscum sortitis
per justitiam Dei nostri et servatoris Jesu
2 Christi: gratia vobis et pax multiplicetur in
3 agnitione Dei et Jesu Domini nostri. Prout
divina vis ipsius omnia nobis donavit quæ ad
vitam et pietatem *pertinent*, per agnitionem il-
4 lius qui vocavit nos ad gloriam ac virtutem: ex
eo quod maxima illa nobis ac pretiosa pro-
missa donavit, ut per hæc efficeremini divinæ
consortes naturæ, elapsi ex corruptione quæ est
in mundo per cupiditatem.
5 Ad hoc ipsum vero *vos*, omni præterea col-
lato studio, adjicite fidei vestræ virtutem, vir-
6 tuti vero notitiam, cognitioni vero continentiam,
continentiæ vero tolerantiam, tolerantiæ vero
7 pietatem, pietati vero fraternum amorem, fra-
8 terno autem amori charitatem. Hæc enim si
vobis adsint, et abundent, non inertes vos nec
infructuosos efficient in Domini nostri Jesu
9 Christi agnitione. Nam cui hæc non adsunt, is
cæcus est, nihil procul cernens, oblitus sese a
10 veteribus peccatis suis fuisse purificatum. Qua-
propter, fratres, potius studete vocationem et
electionem vestram firmam efficere: hæc enim
11 si feceritis, nunquam impingetis: ita enim ample

subministrabitur vobis introitus in æternum
regnum Domini nostri et Servatoris Jesu Christi.
12 Quapropter non negligam vos de istis sem-
per commonefacere, quamvis peritos et stabili-
13 tos in præsente veritate. Justum autem duco,
quamdiu sum in hoc tabernaculo, expergefacere
14 vos per submonitionem: quum sciam cito futu-
rum ut deponam tabernaculum meum, sicut Do-
minus noster Jesus Christus declaravit mihi.
15 Sed et studebo subinde ut vos possitis post
exitum meum facere horum mentionem.
16 Non enim arte compositas fabulas secuti, no-
tam vobis fecimus Domini nostri Jesu Christi
potentiam et adventum: sed ut qui oculis no-
17 stris aspeximus illius majestatem. Acceperat
enim a Deo Patre honorem et gloriam, voce
ad eum delata hujusmodi a magnifica illa glo-
ria, Hic est Filius ille meus, dilectus ille, in
18 quo acquiesco. Et hanc vocem nos audivimus
e cœlo delatam, quum essemus una cum eo in
monte illo sancto.
19 Et habemus firmissimum illum sermonem pro-
pheticum; quem bene facitis quod attendatis,
velut lucernam splendentem in obscuro loco,
usquedum dies illucesceret, et lucifer exoriretur
20 in cordibus vestris: si illud primum noveritis,
nullam prophetiam scripturæ esse propriæ ex-
21 plicationis. Non enim libitu hominis allata est
olim prophetia, sed acti a Spiritu Sancto locuti
sunt sancti Dei homines.
2 Fuerunt autem etiam pseudoprophetæ in po-
pulo, ut etiam inter vos erunt falsi doctores, qui
subintroducent hæreses exitiales, etiam Dominum
qui illos mercatus est abnegantes, accersentes
2 sibi-ipsis celerem perniciem. Et multi sequentur
eorum exitia, per quos via veritatis blasphema-

3 bitur. Et per avaritiam fictis sermonibus vos
negotiabuntur, quibus damnatio jam olim non
otiatur, et quorum exitium non dormitat.
4 Nam si Deus angelis qui peccaverunt non pe-
percit, sed in tartarum detrusos, catenis caligi-
5 nis tradidit, damnationi asservatos: et prisco
mundo non pepercit, sed octavum Noe, justitiæ
præconem, custodivit, diluvio in mundum impi-
6 orum inducto; et civitates Sodomorum ac Go-
morrhæ in cinerem redactas subversione damna-
vit, constituitque ut essent exemplar impie victuris:
7 et justum Lot lasciva nefariorum conversatione
8 fatigatum eruit: (justus enim ille, quum habi-
taret inter eos, indies animam justam sceleratis
illorum factis, et videndo et audiendo excru-
9 ciabat:) novit Dominus pios e tentatione eripere,
injustos autem in diem judicii pœnas dantes
10 asservare. Maxime vero eos qui carnem sequen-
tes, in cupiditate pollutionis incedunt, et domi-
natum contemnunt, *qui, inquam, ut sunt* auda-
ces, et sibi placentes, non horrent dignitates
11 probris incessere. Quum ipsi angeli, qui sunt
robore ac potentia majores, non ferant adver-
sus eas apud Dominum maledictionis judicium.
12 At isti, veluti animantia rationis expertia, quæ
naturali impetu feruntur, facta ad eum finem ut
capta intereant, ea vituperantes quæ ignorant,
13 sua ipsorum corruptela interibunt: reportaturi
mercedem injustitiæ, ut qui voluptatem diurnum
luxum ducant, labes ac maculæ, seductionibus
suis sese oblectantes, dum vobiscum epulantur,
14 oculos habentes plenos adulterii, et qui a pec-
cando cessare nesciant, inescantes animas insta-
biles, cor habentes ad avaritiam exercitatum, ex-
15 secrandi homines: qui derelicta recta via aber-
rarunt, secuti viam Balaam *filii* Bosor, qui mer-

16 cedem injustitiæ amavit. Sed redargutionem
suæ transgressionis habuit: *nam* subjugis asina
muta, humana voce locuta, inhibuit prophetæ
dementiam.
17 Isti sunt fontes aqua carentes, nebulæ a tur-
bine agitatæ, quibus caligo tenebrarum in æter-
18 num servata est. Nam summæ vanitatis plena
loquendo, inescant per carnis cupiditates et lasci-
vias alios, qui vere effugerant eos qui in errore ver-
19 santur: libertatem eis pollicendo, quum ipsi servi
sint corruptelæ; siquidem a quo quis superatus
20 est, huic etiam est mancipatus. Nam si post-
quam pollutiones mundi per agnitionem Domini
et Servatoris Jesu Christi effugerint, his rursum
implicati superentur, facta est ultima eorum
21 conditio deterior priore. Melius enim fuisset
eis non cognovisse viam justitiæ, quam, cognita
illa, regredi a sancto præcepto sibi tradito.
22 Sed accidit eis quod vero proverbio dici solet,
Canis reversus est ad suum ipsius vomitum, et,
Sus lota, ad volutabrum cœni.
3 HASCE jam alteras vobis literas scribo, di-
lecti, quibus sinceram mentem vestram per sub-
2 monitionem expergefacio: ut memores sitis ver-
borum, quæ prædicta sunt a sanctis prophetis,
et præcepti illius *dati* nobis apostolis Domini
3 et Servatoris; illud primum scientes, venturos
extremis diebus irrisores, in suis ipsorum cupi-
4 ditatibus incedentes, et dicentes, Ubi est polli-
citatio adventus ejus? nam ex quo *die* patres
obdormierunt, omnia ita permanent ab initio
5 creationis. Illud enim volentes ipsos fugit, cœ-
los jam olim exstitisse per Dei sermonem,
et terram ex aqua et in aqua consistentem,
6 Per quæ is qui tum erat mundus, aqua
7 inundatus periit. Qui vero nunc *sunt* cœli ac

terra, eodem sermone reconditi, asservantur igni in diem damnationis et exitii impiorum hominum.

8 Unum autem hoc ne vos fugiat, dilecti, unum
diem apud Dominum *perinde esse* ut mille an-
9 nos, et mille annos ut diem unum. Non tardat
Dominus promissionem (ut nonnulli tarditatem
hanc esse ducunt), sed patiente est in nos ani-
mo, nolens ullos perire, sed omnes ad resipi-
10 scentiam tendere. Veniet autem dies ille Do-
mini sicut fur *venit* noctu, quo *die* cœli cum
stridore præteribunt, elementa vero æstuantia
solventur, terraque et quæ in ea sunt opera
exurentur.

11 Quum igitur hæc omnia dissolvenda sint,
quales oportet esse vos in sanctis conversa-
12 tionibus et pietatis officiis; exspectantes et pro-
perantes *ad* adventum diei Dei, in quo cœli
conflagrantes solventur, et elementa æstuantia
13 liquescent? Sed cœlos novos ac terram novam
secundum promissum ejus exspectamus, in qui-
bus justitia inhabitat.

14 Quapropter, dilecti, quum hæc exspectetis,
studete ut incontaminati et inculpabiles ab eo
15 inveniamini cum pace: Dominique nostri patien-
tem animum salutem ducite, sicut et charus
frater noster Paulus pro sibi data sapientia
16 scripsit vobis: ut in omnibus fere epistolis, lo-
quens de istis, in quibus sunt nonnulla difficilia
intellectu, quæ indocti parumque stabiles detor-
quent, ut et reliquas scripturas, suo ipsorum
exitio.

17 Vos igitur, dilecti, *istorum* præscii quum
sitis, cavete ne, illorum nefariorum errore
cum illis abducti, excidatis a propria stabili-

18 tate. Sed crescite in gratia et notitia Domini
nostri et Servatoris Jesu Christi: cui gloria et
nunc et ad tempus sempiternum. Amen.

JOANNIS APOSTOLI EPISTOLA
CATHOLICA PRIMA.

1 QUOD erat a principio, quod audivimus, quod
vidimus oculis nostris, quod spectavimus, et
manus nostræ contrectarunt de sermone illo vi-
2 tæ: (nam vita illa conspicua facta est: et illam
vidimus, et testamur, et annunciamus vobis vi-
tam illam æternam, quæ erat apud Patrem, et
3 conspicua facta est nobis;) quod, *inquam*, vidi-
mus et audivimus, id renunciamus vobis, ut et
vos communionem habeatis nobiscum; et com-
munio nostra *sit* cum Patre et cum Filio ejus
4 Jesu Christo. Et hæc scribimus vobis, ut gau-
dium vestrum sit plenum.
5 HIC est igitur nuncius ille, quem audivimus
ex ipso, et renunciamus vobis, Deum lucem esse,
6 nec tenebras in eo esse ullas. Si dixerimus nos
communionem habere cum eo, et in tenebris
7 ambulamus, mentimur, nec sincere agimus. Quod
si in luce ambulamus, sicut ipse est in luce, com-
munionem habemus cum eo mutuam, et sanguis
Jesu Christi Filii ejus purificat nos ab omni peccato.
8 Si dixerimus nos peccatum non habere, nos-
9 ipsos fallimus, et veritas in nobis non est. Si
confiteamur peccata nostra, fidelis est et justus,
ut remittat nobis peccata, et mundet nos ab
10 omni injustitia. Si dixerimus nos non peccasse,
mendacem facimus eum, et sermo ejus non est
in nobis.

2 Filioli mei, hæc scribo vobis, ut ne peccetis.
Quod siquis peccarit, advocatum apud Patrem
2 habemus, Jesum Christum justum: et ipse est
propitiatio pro peccatis nostris; nec pro nostris
solum, sed etiam pro totius mundi *peccatis*.
3 Et per hoc scimus quod ipsum novimus, si
4 præcepta ipsius observemus. Qui dicit, Novi
eum, et præcepta ejus non observat, mendax
5 est, et in eo veritas non est: qui autem obser-
vat sermonem ejus, vere in hoc charitas Dei ad-
impleta est: per hoc simus nos in ipso esse.
6 Qui dicit se in eo habitare, debet, sicut ille
ambulavit, ita et ipse ambulare.
7 Fratres, non novum præceptum scribo vobis,
sed præceptum vetus, quod *videlicet* habuistis
jam inde a principio. Vetus hoc præceptum,
sermo ille est quem audivistis *jam inde* a prin-
8 cipio. E contrario præceptum novum scribo vo-
bis, id quod verum est in ipso, et in vobis; quia
tenebræ prætereunt, et vera illa lux jam lucet.
9 Qui dicit se in luce esse, et fratrem suum odit,
10 in tenebris est usque adhuc. Qui diligit fra-
trem suum, in luce manet, et offendiculum in eo
11 non est. Qui autem odit fratrem suum, in te-
nebris est, et in tenebris ambulat, et nescit
quo eat, quia tenebræ oculos ipsius obcæcarunt.
12 Scribo vobis, filioli, quoniam remissa sunt vo-
13 bis peccata propter nomen ejus. Scribo vobis,
patres, quoniam nostis eum qui a principio est.
Scribo vobis, adolescentes, quoniam malignum
14 illum vicistis. Scribo vobis, pueruli, quoniam
nostis Patrem. Scripsi vobis, patres, quoniam
nostis eum qui *est* a principio. Scripsi vobis, adole-
scentes, quia fortes estis, et verbum Dei habi-
tat in vobis, et illum malum vicistis.
15 Ne diligite mundum, neque ea quæ in mundo

16 sunt. Siquis diligit mundum, non est charitas
Patris in eo. Quoniam quicquid est in mundo,
cupiditas carnis, et libido oculorum, et fastus
vitæ, non est ex Patre, sed ex mundo est.
17 Porro mundus præterit, et cupiditas ipsius;
qui vero præstat voluntatem Dei, manet in
æternum.
18 Pueruli, ultimum tempus adest; et sicut audi-
vistis antichristum venturum, etiam nunc anti-
christi multi cœperunt esse; unde scimus ulti-
19 mum tempus adesse. E nobis egressi sunt, sed
non erant ex nobis: nam si fuissent ex nobis,
mansissent utique nobiscum: sed *egressi sunt
ex nobis*, ut manifestum fieret non omnes esse
ex nobis.
20 At vos unctionem habetis a Sancto illo *pro-*
21 *fectam*, et nostis omnia. Non scripsi vobis *id-
circo*, quod veritatem nesciatis, sed quoniam
eam scitis, et nullum mendacium esse ex veri-
22 tate. Quis est mendax, nisi qui negat Jesum
esse Christum illum? et hic est antichristus, qui
23 negat Patrem et Filium. Quisquis negat Filium,
nec Patrem habet: qui profitetur Filium, etiam
Patrem habet.
24 Quod igitur audivistis a principio, in vobis
maneat: si in vobis manserit quod audivistis
a principio, vos quoque in Filio et Patre mane-
25 bitis. Hæc autem illa est promissio quam ipse
pollicitus est nobis, *nempe* vita illa æterna.
26 Hæc scripsi vobis de iis qui seducunt vos.
27 Sed unctio quam vos accepistis ab eo, manet in
vobis; nec necesse habetis a quoquam doceri
vos: verum sicut eadem unctio docet vos de
omnibus, *quæ* et verax est, et non mendax: et
28 sicut docuit vos, manebitis in eo. Nunc igitur,
filioli, manete in eo; ut quum conspicuus factus fu-

29 erit, habeamus fiduciam, neque pudefiamus coram
eo in ipsius adventu. Si scitis eum justum esse, no-
stis, quicunque exercet justitiam ex ipso natum esse.
3 Videte qualem charitatem dedit nobis Pater,
nempe ut filii Dei vocemur: propterea mundus
2 non novit nos, quia non novit eum. Dilecti,
nunc filii Dei sumus; sed nondum manifestum
factum est quod erimus: scimus autem fore, ut
quum *ipse* manifestus factus fuerit, similes ei
3 simus, quoniam videbimus eum sicuti est. Et
quisquis habet hanc spem in eo *sitam*, purum
se conservat, sicut et ille purus est.
4 Quisquis dat operam peccato, etiam legem
transgreditur: nam peccatum est quod fit con-
5 tra legem. Et scitis illum patefactum esse ut
peccata nostra tolleret, et peccatum in eo non
6 esse. Quisquis in eo manet, non peccat: quis-
quis peccat, non vidit eum, neque novit eum.
7 Filioli, nemo vos seducat: qui exercet justitiam,
8 justus est, sicut ille justus est. Qui dat operam
peccato, ex diabolo est; quoniam a principio
diabolus peccat. Ad hoc conspicuus factus est
9 Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli. Quisquis
natus est ex Deo, peccato non dat operam:
quoniam semen ipsius in eo manet: nec potest
10 peccare, eo quod ex Deo natus est. Per hoc
manifesti sunt filii Dei, et filii diaboli: quisquis
non dat operam justitiæ, non est ex Deo, et qui
non diligit fratrem suum.
11 Quoniam hæc est denunciatio quam audivistis
12 a principio, ut diligamus alii alios. Non sicut
Cain, *qui* ex illo maligno erat, et mactavit fra-
trem suum. Cujus autem rei gratia occidit eum?
Quia opera ejus mala erant, fratris autem ejus
13 justa. Ne miramini, fratres mei, si odit vos
14 mundus. Nos scimus nos translatos esse ex

morte ad vitam, quia diligimus fratres: qui non
15 diligit fratrem, manet in morte. Quisquis odit
fratrem suum, homicida est: et nostis nullum ho-
micidam habere vitam æternam in se manentem.
16 Per hoc novimus charitatem Dei, quod ille
animam suam pro nobis deposuit: nos igitur
17 debemus pro fratribus animas ponere. Qui vero
habuerit mundanum victum, et viderit fratrem
suum cui aliquo sit opus, et clauserit viscera
sua coram eo, quomodo charitas Dei manet
18 in eo? Filioli mei, ne diligamus verbo, neque
19 lingua *solum*, sed facto et veritate. Et per
hoc cognoscimus nos ex veritate esse, et coram
20 ipso secura reddemus corda nostra. Nam si
nos condemnet cor nostrum, nempe potentior
21 est Deus corde nostro, et novit omnia. Dile-
cti, si cor nostrum nos non condemnet, liber-
tatem *loquendi* habemus apud Deum. Et quic-
22 quid petierimus, accipimus ab eo, quoniam
præcepta ejus observamus, et quæ in ipsius
23 conspectu placent facimus. Hoc est igitur ejus
præceptum, ut credamus nomini Filii ejus Jesu
Christi, et diligamus alii alios, sicut præcepit
24 nobis. Nam qui observat ejus præcepta, in eo
habitat, et ipse in eo: et per hoc novimus eum ha-
bitare in nobis, *nempe* ex spiritu quem nobis dedit.
4 DILECTI, ne cuivis spiritui credite, sed probate
spiritus, an ex Deo sint; nam multi pseudopro-
2 phetæ venerunt in mundum. Ex hoc cognoscite
Dei spiritum: quicunque spiritus profitetur Je-
sum Christum in carnem venisse, ex Deo est:
3 at quicunque spiritus non profitetur Jesum Chri-
stum in carnem venisse, ex Deo non est: sed
hic est ille *spiritus* antichristi, quem audistis
venturum fuisse, et *qui* jam nunc in mundo est.
4 Vos ex Deo estis, filioli, et vicistis eos: quo-

niam major est qui est in vobis, quam qui in
5 mundo est. Ipsi e mundo sunt; ideo mundana
6 loquuntur, et mundus eos audit. Nos ex Deo
sumus: qui novit Deum, audit nos: qui non est
ex Deo, non audit nos. Ex hoc cognoscimus
spiritum veritatis et spiritum erroris.
7 Dilecti, diligamus alii alios: nam charitas ex
Deo est: quisquis diligit, ex Deo natus est, et
8 novit Deum. Qui non diligit, non novit Deum:
9 nam Deus est charitas. Per hoc manifesta facta
est charitas Dei in nos, quod Filium illum su-
um unigenitum misit Deus in mundum, ut viva-
10 mus per eum. In hoc est charitas, non quod
nos dilexerimus Deum, sed quod ipse dilexerit
nos, et miserit Filium suum ut esset propitiatio
11 pro peccatis nostris. Dilecti, si Deus nos ita
dilexit, debemus et nos alii alios diligere.
12 Deum nemo conspexit unquam. Si diligamus
alii alios, Deus in nobis habitat, et charitas ejus
13 adimpleta est in nobis. Per hoc cognoscimus
nos in eo habitare, et ipsum in nobis, quod de
spiritu suo dedit nobis.
14 Nos vero spectavimus et testamur Patrem
15 misisse Filium, qui esset Servator mundi. Quis-
quis professus fuerit Jesum esse Filium Dei,
16 Deus in eo habitat, et ipse in Deo. Et nos
cognovimus et credidimus charitatem quam ha-
bet Deus erga nos. Deus charitas est: et qui
manet in charitate, in Deo manet, et Deus in
17 eo. Per hoc adimpletur charitas nobiscum, ut
fiduciam habeamus in die judicii; quod qualis ille
18 est, *tales* et nos sumus in hoc mundo. Metus non
est in charitate: sed integra charitas foras ejicit
metum; quoniam metus cruciatum habet. Qui
19 autem metuit, non est consummatus charitate. Nos
diligimus eum, quoniam ipse prior dilexit nos.

20 Siquis dixerit, Diligo Deum, et fratrem suum
oderit, mendax est. Qui enim non diligit fra-
trem suum quem vidit, Deum, quem non vidit,
21 quomodo potest diligere? Et hoc præceptum
habemus ab eo, ut qui diligit Deum, diligat
etiam et fratrem suum.
5 Quisquis credit Jesum esse Christum illum,
ex Deo genitus est: et quisquis diligit eum qui
genuit, diligit etiam eum qui ex eo genitus est.
2 Per hoc cognoscimus nos diligere filios Dei,
quum Deum diligimus et præcepta ejus obser-
3 vamus. Hæc est enim charitas Dei, ut præce-
pta ejus observemus: et præcepta ejus gravia
4 non sunt. Quoniam quicquid natum est ex Deo,
vincit mundum: et hæc est victoria quæ vicit mun-
5 dum, *nempe* fides nostra. Quis est qui vincit mun-
dum, nisi qui credit Jesum esse Filium Dei?
6 Hic ille est qui venit per aquam et sangui-
nem, *nempe* Jesus Christus; non per aquam
solum, sed per aquam et sanguinem: et spiritus
is est qui testificatur spiritum veritatem esse.
7 Nam tres sunt qui testificantur in cœlo, Pater,
Sermo, et Spiritus Sanctus: et hi tres unum sunt.
8 Et tres sunt qui testificantur in terra, spiritus, et
aqua, et sanguis: et hi tres in unum consen-
9 tiunt. Si testimonium hominum accipimus, testi-
monium Dei majus est: nam hoc est testimonium
10 Dei, quod testificatus est de Filio suo. Qui cre-
dit in Filium Dei, habet testimonium in seipso:
qui non credit Deo, mendacem eum fecit, quia
non credidit testimonio quod testificatus est Deus
11 de Filio suo. Est autem hoc testimonium, *nempe*
quod vitam æternam dedit nobis Deus; et hæc
12 vita in Filio ejus est. Qui habet Filium, habet
vitam: qui non habet Filium Dei, vitam non habet.
13 HÆC scripsi vobis qui creditis in nomen Filii

Dei; ut sciatis vos vitam æternam habere, et ut
14 credatis in nomen Filii Dei. Et hæc est fiducia
quam apud Deum habemus, ipsum, siquid petie-
rimus secundum voluntatem ejus, nos audire.
15 Quod si scimus eum audire nos, quicquid pe-
tierimus, scimus nos habere petitiones quas ab
eo petiimus.
16 Siquis viderit fratrem suum peccare peccato
quod non *est* ad mortem, petet, et dabit ei vi-
tam: peccantibus *dico* non ad mortem. Est pec-
catum ad mortem: non pro illo dico ut roget.
17 Omnis injustitia peccatum est: sed est peccatum
quod non *est* ad mortem.
18 Scimus quod quisquis natus est ex Deo, non
peccat: sed qui genitus est ex Deo, conservat
19 seipsum, et malignus ille non attingit eum. Sci-
mus nos ex Deo esse, et mundum totum in illo
20 malo jacere. Sed scimus Filium Dei venisse, et
dedisse nobis mentem, ut cognoscamus verum il-
lum; et sumus in vero illo, *id est,* in ejus Filio Jesu
Christo: hic est verus ille Deus, et vita illa æterna.
21 Filioli, cavete vobis ab idolis. Amen.

JOANNIS APOSTOLI
EPISTOLA SECUNDA.

1 PRESBYTER electæ dominæ, et liberis ejus,
quos ego vere diligo, nec ego solus, sed et om-
2 nes qui norunt veritatem; propter veritatem quæ
habitat in nobis, et nobiscum erit in æternum.
3 Sit vobiscum gratia, misericordia, pax a Deo
Patre et a Domino Jesu Christo, Filio Patris,
cum veritate et charitate.
4 Gavisus sum valde, quod invenerim ex filiis

tuis qui sincere ambulent, sicut mandatum acce-
pimus a Patre.
5 Et nunc rogo te, domina, non ut præceptum
novum scribens tibi, sed quod habuimus a prin-
6 cipio, ut diligamus alii alios. Hæc autem est
charitas, ut ambulemus secundum præcepta ipsius.
Hoc est præceptum illud, sicut audistis a prin-
7 cipio, ut in eo ambuletis. Nam multi imposto-
res ingressi sunt in mundum, qui non profiten-
tur Jesum Christum venisse in carne. Hic ille
8 est impostor et antichristus. Respicite vosipsos,
ne perdamus quæ egimus, sed ut mercedem ple-
nam recipiamus.
9 Quisquis transgreditur, nec permanet in doctrina
Christi, Deum non habet: qui permanet in doc-
trina Christi, hic et Patrem et Filium habet.
10 Siquis venit ad vos, et hanc doctrinam non ad-
fert, ne recipite eum domum, nec Ave ei di-
11 cite. Qui enim dicit ei Ave, communicat ope-
ribus ejus malis.
12 Quum multa haberem vobis scribenda, nolui
per chartam et atramentum; sed spero *me* ven-
turum ad vos, et præsentem præsentibus locutu-
rum, ut gaudium nostrum sit completum.
13 Salutant te filii sororis tuæ electæ. Amen.

JOANNIS APOSTOLI

EPISTOLA TERTIA.

1 PRESBYTER Gaio dilecto, quem ego vere
diligo.
2 Dilecte, imprimis opto, ut prospere agas et va-
3 leas, sicut prospere agit anima tua. Gavisus sum
enim valde quum venirent fratres, et testifica-

rentur sinceritatem tuam, prout tu sincere ambu-
4 las. Majus istis gaudium non habeo, quum *vide-
licet* audio filios meos sincere ambulare.
5 Dilecte, fideliter agis quicquid facis erga fra-
6 tres, et erga peregrinos, qui testimonio suo com-
mendarunt charitatem tuam in conspectu eccle-
siæ; quos recte facies si prosecutus fueris Deo
7 convenienter. Nam pro nomine ejus excesserunt,
8 ex gentibus nihil accipientes. Nos ergo debe-
mus excipere hujusmodi, ut una operam impen-
damus veritati.
9 Scripsi ecclesiæ: sed qui primatum inter eos
10 ambit Diotrephes, non admittit nos. Propterea,
si venero, memoriam renovabo ipsius facinorum
quæ facit, sermonibus malis garriens in nos: qui-
que etiam his non contentus, neque ipse ad-
mittit fratres, et volentes *admittere* prohibet, et
ex ecclesia ejicit.
11 Dilecte, ne imitare quod malum est, sed quod
bonum est: qui bene agit, ex Deo est; qui au-
12 tem male agit, non vidit Deum. Demetrio testi-
monium redditum est ab omnibus, et ab ipsa
veritate; sed et nos testimonium perhibemus: et
nostis testimonium nostrum verum esse.
13 Multa possem scribere, sed nolo per atramen-
14 tum et calamum tibi scribere. Spero autem fore
15 ut statim te videam, et *tunc* coram loquemur. Pax
tibi. Salutant te amici. Saluta amicos nominatim.

JUDÆ APOSTOLI
EPISTOLA CATHOLICA.

1 JUDAS, Jesu Christi servus, frater autem
Jacobi, vocatis a Deo Patre sanctificatis, et Jesu

2 Christo asservatis: misericordia vobis, et pax,
et charitas, multiplicetur.

3 DILECTI, quum omne studium adhibeam, ut
scribam ad vos de communi salute, necesse ha-
bui vobis scribere, ad vos hortandos ut decer-
tetis pro fide quæ semel tradita est sanctis.
4 Nam subrepserunt quidam homines, jam olim
præscripti ad hanc damnationem, impii, qui Dei
nostri gratiam transferunt ad lasciviam, et so-
lum illum herum Deum ac Dominum nostrum
Jesum Christum negant.

5 Volo autem vos *istorum* commonefacere, ut
qui semel hoc sciatis, Dominum, quum populum
ex Ægypto liberasset, rursus eos qui non cre-
6 diderant perdidisse. Et angelos qui non serva-
runt suam originem, sed reliquerunt suum domi-
cilium, judicio magni illius diei vinculis æternis
7 sub caligine servasse. Sicut Sodoma et Go-
morrha, et his finitimæ civitates simili modo
atque illæ scortatæ, et carnem alteram sectatæ,
propositæ sunt exemplo, ignis æterni pœnam
8 sustinentes. Similiter tamen et isti sopiti car-
nem quidem polluunt, dominatum vero asper-
9 nantur, et dignitates maledictis incessunt. At
Michael archangelus ille, quum adversus diabo-
lum altercans, disceptaret de corpore Mosis,
non ausus est illi impingere notam maledicti,
10 sed dixit, Increpet te Dominus. At isti, quæ-
cunque non noverunt, vituperant: quæcunque
vero naturaliter, ut animantia rationis expertia,
11 sciunt, in iis sese corrumpunt. Væ ipsis! nam
viam Cain ingressi sunt, et deceptione mercedis,
qua deceptus fuit Balaam, effusi sunt, et contra-
dictione Core perierunt.

12 Hi sunt in agapis vestris maculæ instar, dum

vobiscum epulantur, secure seipsos pascentes,
nubes aqua carentes, ventis circumactæ, arbores
emarcidæ, infrugiferæ, bis emortuæ, eradicatæ;
13 undæ maris efferatæ, despumantes sua ipsorum
dedecora, stellæ erraticæ, quibus caligo tene-
brarum in æternum servata est.

14 Prophetavit autem etiam de istis septimus ab
Adamo Enochus, dicens, Ecce, venit Dominus
15 cum sanctis millibus suis, ut ferat judicium ad-
versus omnes, et redarguat quicunque ex ipsis
sunt impii, de factis omnibus quæ impie patra-
rint, deque omnibus duris quæ locuti fuerint
adversus ipsum peccatores impii.

16 Hi sunt murmuratores, queruli, in cupiditati-
bus suis incedentes: et quorum os loquitur præ-
tumida, admirantes personas utilitatis gratia.

17 Vos autem, dilecti, memores estote verborum
illorum quæ prædicta fuerunt ab apostolis Do-
18 mini nostri Jesu Christi. Quod *videlicet* dixe-
runt vobis, in extremo tempore futuros irrisores,
19 qui in impiis suis cupiditatibus incederent. Hi
sunt qui seipsos segregant, animales, Spiritum
non habentes.

20 Vos autem, dilecti, sanctissimæ vestræ fidei
superstruentes vosipsos, per Spiritum Sanctum
21 orantes, vosipsos in charitate Dei conservate,
exspectantes misericordiam Domini nostri Jesu
22 Christi in vitam æternam. Et alios quidem,
23 habito delectu, commiseramini: alios vero metu
servate, ex flamma rapientes, odio habentes vel
eam tunicam quæ a carnis contactu sit ma-
culata.

24 Ceterum ei qui potest vos custodire a lapsu
immunes, et statuere in conspectu gloriæ suæ
inculpabiles cum exsultatione, *id est*, soli sapi-

enti Deo Servatori nostro, gloria *esto* et magnificentia, robur et potestas, et nunc et in omnia secula. Amen.

JOANNIS THEOLOGI
APOCALYPSIS.

1 APOCALYPSIS Jesu Christi, quam dedit
ipsi Deus, ut indicaret servis suis quæ oporteat
fieri cito: *is* vero missam per angelum suum
2 servo suo Joanni significavit: qui testificatus est
sermonem Dei, et testimonium Jesu Christi, et
3 quæcunque vidit. Beatus qui legit, et *beati* qui
audiunt verba prophetiæ hujus, et observant ea
quæ in ea scripta sunt: præstitutum enim tempus
illud prope est.
4 JOANNES septem ecclesiis quæ sunt in Asia:
gratia *sit* vobis et pax a Qui est, et Qui erat,
et Qui venturus est; et a septem spiritibus qui in
5 conspectu throni ejus sunt: et a Jesu Christo,
qui est fidus ille testis, primogenitus ille ex
mortuis, ac princeps regum terræ: qui dilexit
nos, et lavit nos a peccatis nostris per sangui-
6 nem suum; et *qui* fecit nos reges et sacerdotes
Deo et Patri suo: ei *sit* gloria et robur in se-
cula seculorum. Amen.
7 Ecce, venit cum nubibus, et videbit eum om-
nis oculus, etiam qui eum transfixerunt: et plan-
gent coram eo omnes tribus terræ: etiam,
8 Amen. Ego sum *A* et *Ω*, *id est*, principium et
finis, dicit Dominus, *id est*, Qui est, et Qui
erat, et Qui venturus est, ille, *inquam*, omni-
potens.
9 EGO Joannes, *qui* et frater vester *sum*, et

socius in afflictione, et in regno, et patiente ex-
spectatione Jesu Christi, eram in insula quæ vo-
catur Patmos, propter sermonem Dei et testi-
10 monium Jesu Christi. Fui *autem* spiritu corre-
ptus die Dominico, et audivi a tergo vocem
11 magnam, tanquam tubæ, dicentis, Ego sum *A*
et *Ω*, primus ille et ultimus: et, Quod cernis,
scribe in libro, et mitte septem ecclesiis quæ
sunt in Asia, Epheso, et Smyrnæ, et Pergamo,
et Thyatiræ, et Sardibus, et Philadelphiæ, et
Laodiceæ.
12 Converti me igitur ut viderem vocem quæ
locuta erat mecum. Conversus autem vidi septem
13 candelabra aurea: et in medio septem candela-
brorum aureorum *quendam* similem Filio homi-
nis, indutum talari *veste*, et præcinctum ad ma-
14 millas zona aurea: caput autem ejus et capilli
erant candidi ut lana alba tanquam nix; et
15 oculi ejus ut flamma ignis; pedes autem ejus
similes chalcolibano, veluti in fornace ardentes,
et vox illius tanquam vox aquarum multarum.
16 Habebat autem in dextra sua manu stellas
septem: et ex ore ejus anceps romphæa acuta
prodibat; et facies ejus *erat* qualis sol in suo
vigore lucet.
17 Quum autem vidissem eum, cecidi ad pedes
ejus veluti mortuus: tum imposuit mihi dextram
suam manum, dicens mihi, Ne metue; ego sum
18 primus ille et ultimus ille, et qui vivo, sed fui
mortuus; et ecce, vivo in secula seculorum,
Amen: et habeo claves inferorum et mortis.
19 Scribe quæ vidisti, et quæ sunt, et quæ post-
20 hæc sunt futura. Mysterium septem illarum
stellarum quas vidisti in dextra mea, et se-
ptem illa candelabra aurea. Septem illæ stel-
læ angeli sunt septem ecclesiarum: et can-

delabra illa septem quæ vidisti, septem eccle-
siæ sunt.
2 Angelo Ephesinæ ecclesiæ scribe, Hæc dicit
qui tenet septem illas stellas in dextra sua, qui
2 ambulat inter septem illa candelabra aurea: Novi
opera tua, et laborem tuum, et patientiam tuam,
et quod non possis ferre malos: et exploraris
eos qui se dictitant apostolos esse, et non sunt,
3 et comperisti eos *esse* mendaces; et onere pres-
sus fuisti, et toleras: et propter nomen meum
4 laborasti, et non es defatigatus. Sed habeo
aliquid adversum te, quod charitatem tuam pri-
5 mam omiseris. Memor esto itaque unde exci-
deris, et resipisce, et priora opera facito: sin
minus, veniam adversum te cito, et movebo
candelabrum tuum a loco suo, nisi resipueris.
6 Sed hoc habes, quod odisti facta Nicolaitarum,
7 quæ et ego odi. Qui habet aurem, audiat quid
Spiritus dicat ecclesiis: Victori dabo edere ex
arbore illa vitæ quæ est in medio paradisi Dei.
8 Angelo vero Smyrnæorum ecclesiæ scribe,
Hæc dicit primus ille et ultimus ille, qui fuit
9 mortuus, et vivit: Novi opera tua, et afflictio-
nem, et paupertatem, (sed dives es,) et blasphe-
miam eorum qui se dicunt Judæos esse, et non
10 sunt, sed synagoga Satanæ. Nihil eorum metue
quæ passurus es: ecce, futurum est ut conjiciat
diabolus aliquos ex vobis in carcerem, ut ex-
ploremini: et habebitis afflictionem dierum de-
cem: esto fidelis usque ad mortem, et dabo
11 tibi coronam vitæ. Qui habet aurem, audiat
quid Spiritus dicat ecclesiis. Qui vicerit, nequa-
quam lædetur a morte secunda.
12 Angelo vero Pergamensis ecclesiæ scribe,
Hæc dicit qui habet romphæam illam ancipitem,
13 acutam illam: Novi opera tua, et ubi habites,

nempe ubi thronus est Satanæ; et *quod* retineas
nomen meum, neque negasti fidem meam, etiam
iis diebus quibus Antipas martyr ille meus fide-
lis *vivebat*, qui trucidatus est apud vos, ubi Sa-
14 tanas habitat. Sed habeo adversum te pauca,
quod habeas istic qui teneant doctrinam Ba-
laami, qui docebat Balacum objicere offendicu-
lum coram filiis Israelis, ut ederent ex iis quæ
simulacris erant immolata, et *ut* scortarentur.
15 Ita habes etiam tu qui teneant doctrinam Nico-
16 laitarum, quod odi. Resipisce: sin minus, veniam
adversum te cito, et pugnabo cum illis gladio
17 illo oris mei. Qui habet aurem, audiat quid
Spiritus dicat ecclesiis. Ei qui vicerit, tribuam
ut edat ex manna illo occulto, et dabo illi cal-
culum album, et in calculo nomen novum scri-
ptum, quod nemo novit nisi qui accipit.
18 Angelo vero Thyatirensis ecclesiæ scribe,
Hæc dicit Filius Dei, qui habet oculos tanquam
flammam ignis, et cujus pedes *sunt* similes chal-
19 colibano: Novi opera tua, et charitatem, et sub-
ministrationem, et fidem, et patientiam tuam, et
20 opera tua, et ultima plura prioribus. Sed ha-
beo adversus te pauca, quod permittis mulierem
Jezabel, quæ se dicit prophetissam, docere et
seducere servos meos, ut scortentur, et edant
21 ex iis quæ simulacris immolantur. Et dedi illi
tempus, ut resipisceret a scortatione sua: sed
22 non resipuit. Ecce, ego abjiciam eam in lectum,
et eos qui adulterium committunt cum ea in
afflictionem magnam, nisi resipuerint ab operi-
23 bus suis. Et filios ejus occidam morte: et
cognoscent omnes ecclesiæ me esse scrutatorem
renum et cordium: et dabo unicuique vestrum
24 secundum opera vestra. Vobis autem dico, et
reliquis Thyatirensibus, Quicunque non tenetis

doctrinam hanc, et qui non approbastis profun-
ditates Satanæ, ut aiunt; non imponam vobis
25 aliud onus. Tamen id quod habetis retinete
26 quousque veniam. Nam siquis vicerit, et obser-
vaverit ad finem usque opera mea, dabo ei aucto-
27 ritatem inter gentes: et reget eas virga ferrea, si-
cut vasa fictilia conteruntur, sicut et ego accepi
28 a Patre meo: et dabo ei stellam matutinam. 29 Qui
habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.
3 ANGELO autem ecclesiæ quæ est Sardibus
scribe, Hæc dicit qui habet septem illos spiritus
Dei, et septem illas stellas. Novi opera tua,
nempe quod dicaris vivere, sed mortuus es.
2 Esto vigilans, et stabili reliqua moribunda; non
enim inveni opera tua plena in conspectu Dei.
3 Memento igitur quæ acceperis et audieris, et
observa *illa*, et resipisce. Quod si non vigila-
veris, veniam adversum te tanquam fur, neque
4 intelliges qua hora veniam adversum te. Habes
tamen aliquot capita etiam Sardibus, quæ non
inquinarunt vestimenta sua, ideoque ambulabunt
5 mecum albati; digni enim sunt. Qui vicerit,
amicietur vestimentis albis: neque unquam de-
lebo nomen ejus ex libro vitæ, sed agnoscam
nomen ejus in conspectu Patris mei, et in con-
6 spectu angelorum ejus. Qui habet aurem, audiat
quid Spiritus dicat ecclesiis.
7 ANGELO vero Philadelphiensis ecclesiæ scribe,
Hæc dicit Sanctus et Verax ille, qui habet cla-
vem Davidis, qui aperit, et nemo claudit, et
8 claudit, et nemo aperit: Novi opera tua: ecce,
proposui in tuo conspectu ostium apertum, nec
quisquam potest illud claudere: quia nonnullam
habes virtutem, et servasti sermonem meum, ne-
9 que abnegasti nomen meum. Ecce, præbebo eos
qui sunt ex synagoga Satanæ, *id est*, eorum qui

dicunt se Judæos esse, nec sunt, sed mentiuntur;
ecce, *inquam*, faciam ut ipsi veniant et adorent
ante pedes tuos, et sciant quod ego dilexi te:
10 quoniam servasti sermonem tolerantiæ meæ, ego
quoque te servabo ex tempore explorationis,
quod venturum est in orbem universum, ad ex-
11 plorandos incolas terræ. Ecce, venio cito; re-
tine quod habes, ut nemo accipiat coronam
12 tuam. Qui vicerit, faciam ut is sit columna in
templo Dei mei, nec foras egredietur amplius:
et inscribam ei nomen Dei mei, et nomen ci-
vitatis Dei mei, *id est*, novæ Hierosolymæ, quæ
descendit e cœlo a Deo meo, et nomen meum
13 novum. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus
dicat ecclesiis.
14 ANGELO vero Laodicensium ecclesiæ scribe,
Hæc dicit Amen, testis ille fidelis et verax,
15 principium opificii Dei: Novi opera tua, *nempe*
te neque frigidum esse, neque fervidum: utinam
16 frigidus esses aut fervidus. Itaque, quoniam
tepidus es, nec frigidus nec fervidus, futurum
17 est ut te evomam ex ore meo. Nam dicis, Di-
ves sum, et ditatus sum, et nulla re mihi est
opus. Neque nosti te esse ærumnosum, et mi-
serabilem, et pauperem, et cæcum, et nudum.
18 Consilium do tibi, ut emas a me aurum igni
exploratum, ut dives fias: et vestimenta alba,
ut induaris, nec manifesta fiat pudenda nuditas
tua; et collyrio inungas oculos tuos, ut videas.
19 Ego, quoscunque amo, arguo et castigo: ferve
20 igitur *mei* studio, et resipisce. Ecce, sto ad
ostium, et pulso: siquis audierit vocem meam,
et aperuerit ostium, ingrediar ad eum, et cœnabo
21 cum eo, et ipse mecum. Qui vicerit, tribuam
ei ut sedeat mecum in throno meo, ut et ego
vici, et sedeo cum Patre meo in throno ejus.

22 Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ec-
clesiis.

4 POSTEA aspexi, et ecce, ostium *erat* aper-
tum in cœlo: et vox prima, quam audiveram
tanquam tubæ loquentis mecum, dicebat, Ascende
huc, et ostendam tibi quæ oporteat fieri post-
hac.

2 Statim igitur fui correptus spiritu; et ecce,
thronus positus erat in cœlo, et *quidam* throno
3 insidebat. Is autem qui sedebat, aspectu similis
erat lapidi jaspidi et sardio; et in circuitu illius
4 throni *erat* iris aspectu similis smaragdo. Et
in circuito throni *erant* throni vigintiquatuor,
et super eos thronos vidi vigintiquatuor seniores
sedentes, amictos vestibus albis, et habentes im-
5 positas capitibus suis coronas aureas. Prodi-
bant autem ex illo throno fulgura, et tonitrua,
et voces: et septem lampades igneæ ardentes
ante thronum, quæ sunt septem illi spiritus Dei.
6 Erat etiam ante thronum mare vitreum simile
crystallo: et inter thronum, et quæ thronum
ambiebant, quatuor animalia plena oculis ante
7 et retro. Animal autem primum erat simile le-
oni, et secundum animal simile vitulo, et tertium
animal habens faciem velut homo, et quartum
8 animal simile aquilæ volanti. Et quatuor ani-
malia singula per se habebant alas senas in cir-
cuitu, et intus plena erant oculis, die ac nocte
sine intermissione dicentia,

Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus ille
omnipotens, Erat, et Est, et Venturus est.

9 Et quum tribuebant illa animalia gloriam, et
honorem, et gratiarum actionem ei qui throno
insidebat, illi, *inquam* viventi in secula secu-
10 lorum, procidebant vigintiquator illi seniores in
conspectu illius insidentis throno, et adorabant

illum viventem in secula seculorum, et abjiciebant coronas suas ante thronum, dicentes,

11 Dignus es, Domine, quia accipias gloriam, et honorem, et virtutem: quia tu condidisti omnia, et per voluntatem tuam sunt, et creata sunt.

5 DEINDE vidi ad dextram ejus qui insidebat
throno librum scriptum intus et a tergo, obsi-
2 gnatum sigillis septem. Et vidi angelum vali-
dum, prædicantem voce magna, Quis est dignus
3 qui aperiat librum et solvat ejus sigilla? Nemo
autem poterat, neque in cœlo, neque in terra,
neque subter terram, aperire librum, neque eum
4 inspicere. Flebam igitur ego multum, quod nemo
dignus inventus esset qui aperiret et legeret
5 librum, nec qui eum inspiceret. Tum unus ex
senioribus illis dicit mihi, Ne fleto; ecce, vicit
Leo ille ex tribu Juda, stirps illa Davidis,
ut aperiat librum, et solvat septem ejus sigilla.
6 Aspexi igitur, et ecce, inter illum thronum,
et quatuor illa animalia, et inter seniores illos,
Agnus stans tanquam mactatus, habens cornua
septem et oculos septem, qui sunt septem illi
7 spiritus Dei emissi in omnem terram. Is venit
et accepit librum ex dextra illius qui throno illi
insidebat.
8 Quumque accepisset librum, quatuor illa ani-
malia et vigintiquatuor illi seniores prociderunt
coram Agno, habentes singuli citharas et phia-
las aureas plenas suffituum, quæ sunt orationes
9 sanctorum. Et cecinerunt canticum novum, di-
centes,

Dignus es qui accipias librum, et aperias ejus sigilla: quoniam mactatus es, et redemisti nos Deo per sanguinem tuum, ex omni tribu, et lingua, et populo, et natione:

10 Et fecisti nos Deo nostro reges et sacerdotes, et regnabimus in terra.

11 Tum aspexi, et audivi in circuitu illius throni,
et animalium, et seniorum illorum, vocem ange-
lorum multorum: et erat eorum numerus millies
12 centenorum millium, et decies centenorum mil-
lium: dicentium voce magna,

Dignus est Agnus ille mactatus, qui accipiat potestatem, et divitias, et sapientiam, et vires, et honorem, et gloriam, et benedictionem.

13 Sed et res omnes conditas quæ in cœlo sunt, et quæ in terra, et sub terra, et in mari, et quæ in eis sunt omnia, audivi dicentes,

Ei qui insidet throno et Agno benedictio, et honor, et gloria, et robur, in secula seculorum.

14 Quatuor autem animalia illa dicebant, Amen: et vigintiquatuor illi seniores prociderunt in facies suas, et adorarunt eum qui vivit in secula seculorum.

6 POSTEA aspexi, quum aperuisset Agnus pri-
mum ex sigillis, et audivi unum ex quatuor illis
animalibus dicens, tanquam vocem tonitrui,
2 Veni, et aspice. Aspexi igitur, et ecce, *aderat*
equus albus; et qui insidebat ei habebat arcum:
et data est ei corona, et prodiit vincens, et ut
vinceret.

3 Quumque aperuisset sigillum secundum, au-
divi secundum animal dicens, Veni, et aspice.
4 Et prodiit alius equus rufus: et sedenti in eo
datum est ut tollat pacem e terra, et ut alii
alios mactent, datusque est ei gladius magnus.

5 Et quum aperuisset sigillum tertium, audivi
tertium animal dicens, Veni, et aspice. Aspexi
igitur, et ecce, equus niger *aderat:* et qui insi-
6 debat ei, habebat stateram in manu sua. Et

audivi vocem inter illa quatuor animalia dicentem, Chœnix tritici denario, et tres chœnices hordei denario: et vinum et oleum ne læseris.

7 Quumque aperuisset sigillum quartum, audivi
vocem quarti animalis dicentem, Veni, et aspice.
8 Tum vidi, et ecce, *aderat* equus pallidus, et
ejus qui insidebat ei nomen erat Mors; et Infernus sequebatur eum: datumque est eis in quadrantem terræ jus occidendi gladio, et fame, et morte, et per terrestres feras.

9 Quum vero aperuisset sigillum quintum, vidi
sub altari animas eorum qui mactati fuerant
propter verbum Dei, et propter testimonium
10 quod tuebantur. Clamabant autem voce magna,
dicentes, Usquequo, Domine, qui sanctus es et
verax, non judicas ac vindicas sanguinem nostrum, *eum reposcendo* ab iis qui habitant in
11 terra? Tum datæ sunt singulis stolæ albæ; et
dictum est eis, ut requiescerent adhuc paululum temporis, usquequo compleantur etiam conservi eorum, et fratres eorum, qui occidendi sunt, sicut et ipsi.

12 Deinde aspexi, quum aperuisset sigillum sextum, et ecce, terræmotus magnus factus est: et
sol factus est niger ut saccus cilicinus, et luna
13 tota facta est ut sanguis: et stellæ cœli ceciderunt in terram, sicut ficus abjicit grossos suos
14 quum vento magno concutitur. Et cœlum abscessit sicut liber qui convolvitur, et omnes
15 montes et insulæ e suis locis emotæ sunt: et
reges terræ, et optimates, et divites, et tribuni, et potentes, omnesque tum servi, tum ingenui, occultarunt se in speluncis et in petris mon-
16 tium; et dixerunt montibus et petris, Cadite in
nos, abscondite nos a conspectu ejus qui insidet

17 throno, et ab ira Agni: nam veniet dies ille ma-
gnus iræ illius: et quis poterit stare?
7 POSTEA vidi quatuor angelos insistentes qua-
tuor angulis terræ, retinentes quatuor ventos terræ,
ne flaret ventus super terram, neque super mare,
2 neque supra ullam arborem. Et vidi alium an-
gelum ascendentem ab ortu solis, habentem si-
gillum Dei vivi: qui acclamavit voce magna
quatuor illis angelis, quibus datum est lædere ter-
3 ram et mare, dicens, Ne lædite terram, neque
mare, neque arbores, quousque obsignaverimus
servos Dei nostri in frontibus suis.
4 Et audivi numerum obsignatorum; centum
quadragintaquatuor millia *erant* obsignata ex
5 omnibus tribubus filiorum Israelis. Ex tribu
Judæ, duodecies mille obsignata: ex tribu Rube-
nis, duodecies mille obsignata: ex tribu Gadis,
6 duodecies mille obsignata: ex tribu Aseris, duo-
decies mille obsignata: ex tribu Nephthalimi,
duodecies mille obsignata: ex tribu Manassæ,
7 duodecies mille obsignata: ex tribu Simeonis,
duodecies mille obsignata: ex tribu Levi, duo-
decies mille obsignata: ex tribu Issacharis,
8 duodecies mille obsignata: ex tribu Zabulonis,
duodecies mille obsignata: ex tribu Josephi,
duodecies mille obsignata: ex tribu Benjamini,
duodecies mille obsignata.
9 POSTEA vidi, et ecce, *aderat* turba multa,
quam numerare nemo possit, ex omnibus genti-
bus, et tribubus, et populis, et linguis: stabant-
que ante thronum, et in conspectu Agni, amicti
stolis albis, et *erant* palmæ in manibus eorum:
10 et clamabant voce magna, dicentes,
Salus a Deo nostro *est*, sedente in throno,
et Agno.
11 Omnes autem angeli stabant in circuitu throni,

et seniorum, et quatuor animalium illorum, et
procubuerunt ante thronum in facies suas, et
12 adorarunt Deum, dicentes:

Amen: benedictio, et gloria, et sapientia, et gratiarum actio, et honor, et potentia, et robur Deo nostro in secula seculorum. Amen.

13 Tum *me* compellavit unus ex illis senioribus,
dicens mihi, Isti qui amicti sunt stolis albis,
quinam sunt, et unde venerunt? Et dixi ei, Do-
14 mine, tu nosti. Et dixit mihi, Hi sunt, qui ve-
nerunt ex afflictione illa magna, et laverunt sto-
las suas ac dealbarunt in sanguine Agni illius.
15 Ideo sunt ante thronum illum Dei, et colunt
eum die ac nocte in templo ejus: et is qui in-
16 sidet illi throno proteget eos umbraculo. Non
esurient amplius, neque sitient amplius, nec in
17 eos cadet sol, neque ullus æstus. Quoniam
Agnus qui in medio throni est pascet eos, et
viæ dux erit ipsis ad vivos fontes aquarum: et
abstersurus est Deus omnem lacrymam ab ocu-
lis eorum.

8 PORRO, quum aperuisset sigillum septimum, factum est silentium in cœlo fere per semihoram.

2 Et vidi septem illos angelos qui adstant in
conspectu Dei, quibus datæ sunt septem tubæ.
3 Tum alius angelus venit, et stetit apud aram,
habens thuribulum aureum: et dati sunt ei suf-
fitus multi, ut offerret cum orationibus sancto-
rum omnium super altare aureum, quod est
4 ante thronum. Ascendit autem fumus suffituum
cum precibus sanctorum e manu angeli ad con-
5 spectum Dei. Deinde accepit angelus thuribu-
lum, et implevit illud ex igne altaris, abjecit-
que in terram; et facta sunt tonitrua, et voces,

6 et fulgura, et terræmotus. Et septem angeli,
qui habebant septem tubas, præparaverunt se
ut clangerent.
7 PRIMUS igitur angelus clanxit, et facta est
grando et ignis, mista sanguine, projectaque
sunt in terram: et tertia pars arborum exusta
est, et omne gramen viride exustum.
8 DEINDE secundus angelus clanxit, et quasi
mons magnus igne ardens projectus est in mare:
9 factaque est tertia pars maris sanguis. Et mortua
est tertia pars creaturarum quæ erant in mari,
animantia *dico*, et tertia pars navium periit.
10 TUM angelus tertius clanxit, et cecidit e cœlo
stella magna, ardens velut lampas, ceciditque
in tertiam partem fluminum, et in fontes aqua-
11 rum. Nomen autem stellæ dicitur Absinthium:
versa est igitur tertia pars aquarum in absin-
thium, et multi homines mortui sunt ex aquis,
quod amaræ factæ essent.
12 DEINDE quartus angelus clanxit, et percussa
est tertia pars solis, et tertia pars lunæ, et
tertia pars stellarum: ita ut obscuraretur tertia
pars eorum, et diei non luceret pars tertia, et
noctis similiter.
13 Et vidi, et audivi unum angelum volantem
per medium cœli, dicentem voce magna, Væ,
væ, væ incolis terræ a reliquis sonis tubæ trium
illorum angelorum qui clangent!
9 TUM quintus angelus clanxit, et vidi stellam
e cœlo cecidisse in terram; et data est ei *an-*
2 *gelo* clavis putei abyssi. Aperuit igitur puteum
abyssi; et ascendit fumus ex puteo, ut fumus
fornacis magnæ; et obscuratus est sol et aer a
3 fumo putei. Ex fumo autem exierunt locustæ
in terram: datumque est eis licere quod licet
4 terrestribus scorpiis. Sed ipsis est dictum, ne

læderent gramen terræ, neque viride quicquam,
neque ullam arborem, sed tantum homines qui
5 non haberent signum Dei in frontibus suis. Datum
autem est eis, non ut occidant eos, sed ut torqueantur menses quinque, *sit*que tormentum
eorum ut tormentum scorpii quum percusserit
6 hominem. Itaque per eos dies homines quærent
mortem, et non invenient eam; et cupient mori,
et fugiet mors ab eis.
7 Figuræ vero locustarum similes *erant* equis
paratis ad prœlium: *erant*que impositæ capitibus earum tanquam coronæ similes auro, et fa-
8 cies earum ut facies hominum. Et habebant
capillos ut capillos mulierum, et dentes earum
9 ut leonum erant: habebant etiam loricas ut loricas ferreas; et sonitus alarum ipsarum ut sonitus curruum, equis multis currentibus ad bel-
10 lum. Sed et habebant caudas similes scorpionum, erantque aculei in caudis earum: et earum
potestas *erat* nocere hominibus menses quinque.
11 Habebant autem sibi impositum regem, angelum
abyssi, cui nomen Hebraice Abaddon, Græce
vero Apollyon, *id est, disperdens.*
12 Væ unum abiit, et ecce, veniunt adhuc duo
væ postea.
13 Tum sextus angelus clanxit, et audivi vocem
quandam ex quatuor cornibus altaris aurei, quod
14 est in conspectu Dei, dicentem sexto angelo qui
habebat tubam, Solve quatuor illos angelos vinctos ad magnum illud flumen Euphratem.
15 Soluti sunt igitur quatuor illi angeli, parati
ad horam, et diem, et mensem, et annum, ut
16 occidant tertiam partem hominum. Eratque numerus equestris exercitus bis millies centena
17 millia: nam audivi numerum eorum. Itemque
vidi equos per visionem, et qui ipsis insidebant,

habentes thoraces igneos, et hyacinthinos, et
sulphureos: erant autem capita equorum ut ca-
pita leonum, et ex ore ipsorum prodibat ignis,
et fumus, et sulphur.
18 Ab his tribus occisa est tertia pars hominum,
nempe ab igne, et fumo, et sulphure, quæ pro-
19 dibant ex ore ipsorum. Potestas enim eorum
in ore eorum est, et in caudis eorum: nam
eorum caudæ similes sunt serpentibus, habentes
capita per quæ laedunt.
20 Porro reliqui homines, qui occisi non sunt
his plagis, non resipuerunt ab operibus manuum
suarum, ut ne adorarent dæmonia, et simulacra
aurea, et argentea, et ærea, et lapidea, et li-
gnea, quæ neque videre possunt, neque audire,
21 neque ambulare: neque resipuerunt a cædibus
suis, neque a veneficiis suis, neque a scortatione
sua, neque a furtis suis.
10 TUM vidi alium angelum robustum descen-
dentem de cœlo, amictum nube, supra cujus ca-
put erat iris; facies autem ejus *erat* ut sol, et
2 pedes ejus ut columnæ igneæ. Habebatque in
manu sua libellum apertum; et imposuit pedem
suum dextrum mari, sinistrum autem super ter-
3 ram: clamavitque voce magna, sicut leo rugit: et
quum clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces
4 suas. Et quum locuta fuissent septem tonitrua
voces suas, ego scripturus eram: sed audivi
vocem de cœlo dicentem mihi, Obsigna quæ
locuta sunt septem tonitrua, et ne ea scribas.
5 Et angelus, quem vidi stantem super mare et
super terram, sustulit manum suam ad cœlum,
6 et juravit per eum qui vivit in secula seculo-
rum, qui condidit cœlum et ea quæ sunt in eo, et
terram et ea quæ in ea sunt, et mare et ea
7 quæ in eo sunt, tempus non fore amplius: sed

diebus vocis septimi angeli, quum clanget, con-
summatum iri mysterium Dei, sicut annunciavit
servis suis prophetis.
8 Et vox quam audieram e cœlo, rursum lo-
cuta est mecum, et dixit, Abi et accipe libel-
lum illum apertum, *qui est* in manu angeli stantis
9 super mare et super terram. Abii igitur ad
angelum, dicens ei, Da mihi libellum. Et dixit
mihi, Accipe et devora eum: et amaritudinem
adferet ventri tuo, sed in ore tuo erit dulcis
10 tanquam mel. Accepi igitur libellum e manu
angeli, et devoravi eum; eratque in ore meo
dulcis tanquam mel: sed quum devorassem eum,
11 amaruit venter meus. Tum dixit mihi, Oportet
te iterum prophetare coram populis, et genti-
bus, et linguis, et regibus multis.
11 DATUS est autem mihi calamus similis virgæ,
adstititque angelus, dicens, Surge et metire tem-
plum Dei et altare, et eos qui adorant in eo.
2 Sed atrium, quod extra templum est, extrude, et
ne metiaris illud; nam datum est gentibus: et
urbem sanctam calcabunt mensibus quadraginta
3 duobus. Sed dabo *illam* duobus illis testibus
meis, qui prophetabunt diebus mille ducentis
4 sexaginta, amicti saccis. Hi sunt duæ illæ oleæ,
et duo candelabra in conspectu Dei terræ posita.
5 Quod siquis velit eos lædere, ignis prodit ex
ore ipsorum et devorat inimicos eorum; nam si-
quis velit eos lædere, ita oportet eum occidi.
6 Hi potestatem habent claudendi cœlum, ne riget
terram pluvia diebus prophetiæ ipsorum: et
potestatem habent in aquas, convertendi eas in
sanguinem, et percutiendi terram omni plaga,
7 quotiescunque voluerint. Porro, postquam per-
egerint suum illud testimonium, bestia illa ascen-
dens ex abysso, geret adversus eos bellum, et

8 vincet eos, et occidet eos. Et cadavera eorum jace-
bunt in platea urbis illius magnæ, quæ vocatur
spiritualiter Sodoma et Ægyptus, ubi et Dominus
9 noster crucifixus est. Et videbunt *homines* ex tri-
bubus, et populis, et linguis, et gentibus cadavera
eorum per tres dies et dimidium, et cadavera
10 eorum non sinent poni in monumentis. Et in-
colæ terræ gaudebunt super illis, et hilares
erunt: et munera mittent alii aliis, quoniam hi
duo prophetæ torserint terræ incolas.
11 Sed post dies tres et dimidium, spiritus vitæ
a Deo *prodiens* ingredietur in illos, stabuntque
erecti in pedes suos, et metus magnus cadet in
12 eos qui ipsos spectarint. Deinde audierunt vo-
cem magnam de cœlo, dicentem ipsis, Ascen-
dite huc. Ascenderuntque in cœlum per nu-
bem: et conspexerunt illos inimici eorum.
13 Factusque est in illa hora terræmotus ma-
gnus: et decima pars urbis cecidit, et occisa
sunt in terræmotu capita hominum septies mille;
et reliqui territi sunt, et dederunt gloriam Deo
cœli.
14 Væ secundum abiit, et ecce, væ tertium ve-
niet cito.
15 SEPTIMUS igitur angelus clanxit, et factæ sunt
voces magnæ in cœlo, dicentes, Mundi regna
facta sunt Domini nostri, et Christi ejus, qui
regnabit in secula seculorum.
16 Tum vigintiquatuor illi seniores, qui in con-
spectu Dei sedent in thronis illis suis, prociderunt
17 in facies suas, et adorarunt Deum, dicentes,
Gratias agimus tibi, Domine Deus omnipo-
tens, Qui es, et Qui eras, et Qui venturus
es; quod adeptus sis potentiam tuam ma-
gnam, et regnum inieris.
18 Et iratæ sunt gentes, et advenit ira tua, et

tempus mortuorum, ut judicentur, et des
mercedem servis tuis prophetis, et sanctis,
et timentibus nomen tuum, parvis et magnis;
et perdas eos qui perdunt terram.
19 Tunc apertum est templum Dei in cœlo, et
visa est arca pacti ipsius in ejus templo: et fa-
cta sunt fulgura, et voces, et tonitrua, et terræ-
motus, et grando magna.
12 VISUM est autem signum magnum in cœlo:
mulier amicta sole, sub cujus pedibus erat luna,
2 et in capite corona stellarum duodecim: et gra-
vida clamabat parturiens, et distorquebatur ad
3 pariendum. Et visum est aliud signum in cœlo:
nam ecce, *adfuit* draco magnus rufus, habens
capita septem et cornua decem, et in capiti-
4 bus suis diademata septem. Cujus cauda trahe-
bat tertiam partem stellarum cœli, quas abjecit
in terram: stetit autem is draco ante mulierem
parituram, ut, quum peperisset, filium ejus de-
5 voraret. Peperit autem filium masculum, rectu-
rum omnes gentes virga ferrea: et raptus est
6 filius ejus ad Deum et thronum ejus. Mulier
vero fugit in solitudinem, ubi haberet locum
paratum a Deo, ut illic alerent eam diebus mille
ducentis sexaginta.
7 Et factum est prœlium in cœlo; Michael et
angeli ejus prœliati sunt cum dracone, et draco
8 pugnavit et angeli ejus: sed non prævaluerunt,
neque locus eorum amplius inventus est in cœlo.
9 Et projectus est draco ille magnus, serpens ille
antiquus, qui vocatur Diabolus et Satanas, qui
seducit totum terrarum orbem; projectus, *in-
quam*, est in terram, et angeli ejus cum eo pro-
jecti sunt.
10 Et audivi vocem magnam dicentem in cœlo,
Nunc advenit salus, et potentia, et regnum

Dei nostri, et potestas Christi ejus; quia dejectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat eos in conspectu Dei nostri die ac nocte.

11 Sed ipsi vicerunt eum per sanguinem Agni, et per sermonem testimonii sui: et animæ suæ prodigi fuerunt usque ad mortem.

12 Propterea hilares estote cœli, et qui habitatis in eis. Væ incolis terræ et maris: nam descendit diabolus ad vos, excandescentiæ magnæ plenus, ut qui sciat se exiguum tempus præstitutum habere.

13 Quum igitur vidisset draco se projectum esse
in terram, persecutus est mulierem quæ peper-
14 erat masculum. Sed datæ sunt mulieri alæ duæ
aquilæ magnæ, ut volaret in desertum, in locum
suum, ubi alitur per tempus, et tempora, et di-
midium temporis, extra conspectum serpentis.
15 Ejecit autem serpens ex ore suo post mulierem
aquam tanquam flumen, ut eam faceret rapi a
16 flumine: sed succurrit terra mulieri, aperuitque
terra os suum, et absorpsit flumen quod ejecerat
draco ex ore suo.

17 Iratus est igitur draco adversus mulierem: et
abiit, ut gereret bellum cum reliquis ex ejus
semine, observantibus præcepta Dei, et haben-
18 tibus testimonim Jesu Christi. Stetique super
arenam maris.

13 Tum vidi bestiam e mari ascendentem, quæ
habebat capita septem et cornua decem: et im-
posita cornibus ejus decem diademata, et impo-
2 situm capitibus ejus nomen blasphemiæ. Erat-
que hæc bestia, quam vidi, similis pardo, et
pedes ejus ut pedes ursi, et os ejus ut os leo-
nis: dedit autem ei draco potentiam suam, et
3 thronum suum, et potestatem magnam. Et vidi

unum ex capitibus ejus quasi lethaliter cæsum:
sed ipsius plaga lethalis curata est; et admirans
4 universa terra secuta est bestiam. Et adorarunt
draconem, qui dedit potestatem bestiæ: et ado-
rarunt bestiam, dicentes, Quis similis bestiæ?
quis poterit pugnare cum ea.
5 Datumque est ei os loquens magna et blas-
phemias; et data est ei potestas agendi menses
6 quadraginta duos. Aperuit igitur os suum ad
blasphemiam adversus Deum, ut blasphemaret
nomen ejus, et tabernaculum ejus, et eos qui in
7 cœlo habitant. Sed et datum est ei bellum ger-
ere cum sànctis, et eos vincere: et data est ei
potestas in omnem tribum, et linguam, et
gentem.
8 Itaque adorabunt eam omnes incolæ terræ,
quorum non sunt scripta nomina in libro vitæ
Agni illius mactati *jam inde* a jacto mundi
9 fundamento. Siquis habet aurem, audiat. [10]Si-
quis in captivitatem agit, in captivitatem abit:
siquis gladio occiderit, oportet eum gladio oc-
cidi. Hic est tolerantia et fides sanctorum.
11 DEINDE vidi aliam bestiam ascendentem e
terra, habentem cornua duo similia agni, sed
12 loquebatur ut draco. Ea vero potestatem
prioris bestiæ omnem exercet in conspectu ejus,
et facit ut terra et ipsius incolæ adorent be-
stiam illam primam, cujus curata fuerat plaga
13 lethalis. Editque signa magna, adeo ut etiam
ignem faciat e cœlo descendere in terram in
14 conspectu hominum. Et seducit incolas terræ,
propter signa quæ datum est ei ut faciat in
conspectu bestiæ, dicens incolis terræ, ut fa-
ciant imaginem bestiæ quæ gladio necata fuit,
sed revixit.
15 Datumque est ei, ut animaret imaginem be-

stiæ, ut etiam loquatur imago bestiæ, et faciat
ut quicunque non adorarint imaginem bestiæ,
16 occidantur. Sed et facit ut omnes, parvi et
magni, divites et pauperes, liberi et servi, acci-
piant characterem in manu sua dextra aut in
17 frontibus suis: et nequis possit emere aut ven-
dere, nisi qui habet characterem, aut nomen be-
stiæ, aut numerum nominis ejus.
18 Hic sapientia est. Qui intelligentia præditus est,
computet numerum bestiæ; numerus enim homi-
nis est; et numerus ejus, sexcenta sexaginta sex.
14 TUNC vidi, et ecce, *aderat* Agnus stans super
montem Sion, et cum eo centum quadraginta-
quatuor millia habentia nomen Patris ejus
2 scriptum in frontibus suis. Et audivi vocem
e cœlo tanquam vocem aquarum multarum, et
tanquam sonum tonitrui magni: et vocem audivi
3 citharœdorum pulsantium citharas suas: et qui
canebant quasi canticum novum ante thro-
num, et in conspectu illorum animalium, et
illorum seniorum: neque quisquam poterat di-
scere canticum illud, nisi illa centum quadra-
gintaquatuor millia, ii *videlicet* qui emti sunt
4 e terra: hi sunt qui cum mulieribus non sunt
inquinati; virgines enim sunt: hi sequuntur
Agnum, quocunque ierit; hi emti sunt ex homi-
5 nibus, primitiæ Deo et Agno sacræ. Et in
quorum ore non est inventus dolus: sunt enim
inculpati ante thronum Dei.
6 Deinde vidi alium angelum volantem per me-
dium cœli, habentem evangelium æternum, ut
evangelizaret incolis terræ, et omni genti, et
7 tribui, et linguæ, et populo; dicentem magna
voce, Timete Deum, et ei tribuite gloriam; nam
venit hora judicii ejus: et adorate eum qui fecit
cœlum, et terram, et mare, et fontes aquarum.

8 Et alius angelus secutus est dicens, Cecidit,
cecidit Babylon, urbs illa magna, quia vinum
excandescentiæ scortationis suæ potandum præ-
buit omnibus gentibus.
9 Et tertius angelus secutus est illos, dicens
voce magna, Siquis adoraverit bestiam et ima-
ginem ejus, et acceperit characterem in fronte
10 sua, aut in manu sua, bibet hic quoque ex vino
excandescentiæ Dei, ex mero, *inquam*, infuso in
poculum excandescentiæ ipsius; et torquebitur
igne et sulphure in conspectu angelorum san-
11 ctorum, et in conspectu Agni. Et fumus tor-
menti ipsorum ascendet in secula seculorum;
nec habebunt requiem die nec nocte, qui ado-
rant bestiam et imaginem ejus, et siquis acce-
perit characterem nominis ejus.
12 Hic tolerantia sanctorum est; hic qui obser-
vant præcepta Dei et fidem Jesu.
13 Tunc audivi vocem e cœlo, dicentem mihi,
Scribe, Beati ab hoc tempore mortui ii, qui
Domini causa moriuntur. Etiam, dicit spiritus,
ut requiescant a laboribus suis: et opera eorum
sequuntur eos.
14 ASPEXI autem, et ecce, *aderat* nubes candida:
et super nubem insidebat *quidam* similis ho-
mini, habens impositam capiti suo coronam
15 auream, et in manu sua falcem acutam. Et
alius angelus prodiit e templo, clamans voce
magna ad eum qui insidebat nubi, Mitte falcem
tuam, et mete: quia venit tibi tempus metendi:
16 nam aruit messis terræ. Misit igitur is qui in-
sidebat nubi, falcem suam in terram, et demessa
est terra.
17 Tum alius angelus prodiit e templo, quod est
18 in cœlo, habens et ipse falcem acutam. Et alius
angelus prodiit ab altari, habens potestatem

in ignem: et clamavit voce magna ad eum qui
habebat falcem acutam, dicens, Mitte falcem
tuam acutam, et vindemia botros vineæ terræ;
19 nam maturæ sunt ejus uvæ. Misit igitur angelus
falcem suam acutam in terram, et vindemiavit
vineam terræ, et misit in magnum illum lacum
20 excandescentiæ Dei. Et calcatus est lacus extra
civitatem: exivitque sanguis e lacu usque ad
frænos equorum, per stadia mille sexcenta.
15 DEINDE vidi aliud signum in cœlo magnum
et admirabile: angelos illos septem habentes
plagas septem ultimas, quoniam per illas erit
2 excandescentia Dei consummata. Et vidi tan-
quam mare vitreum mixtum igni; et eos qui
victoriam reportabant ex bestia illa, et imagine
ejus, et charactere ejus, ex numero nominis
ejus, stantes apud mare vitreum, et habentes
3 citharas Dei: qui etiam cantabant canticum Mo-
sis servi Dei et canticum Agni, dicentes,

Magna et mirabilia sunt opera tua, Domine
Deus omnipotens: justæ et veræ sunt viæ
tuæ, Rex sanctorum.
4 Quis non metuet te Domine, et glorificabit
nomen tuum? Nam solus sanctus es. Nam
omnes gentes venient et adorabunt in con-
spectu tuo: nam jura tua sunt manifesta.

5 Et post hæc aspexi, et ecce, apertum est
6 templum tabernaculi testimonii in cœlo. Et
prodierunt e templo septem illi angeli, habentes
septem plagas, induti lino puro et splendido, et
7 præcincti circa pectora zonis aureis. Et unum
ex quatuor animalibus dedit septem angelis se-
ptem phialas aureas plenas excandescentiæ Dei
8 viventis in secula seculorum. Et impletum est
templum fumo *prodeunte* a majestate Dei, et a
virtute ejus; nec quisquam poterat ingredi in

templum, donec consummatæ essent septem
plagæ septem angelorum.

16 Tunc audivi vocem magnam e templo, dicentem septem illis angelis, Ite, effundite septem phialas excandescentiæ Dei in terram.

2 Abiit igitur primus *angelus*, et effudit phialam suam in terram; factumque est ulcus malum ac noxium adversus homines qui habebant characterem bestiæ, et eos qui adorabant imaginem ejus.

3 Deinde secundus angelus effudit phialam suam in mare, factumque est *illud* quasi cruor cadaveris: et quodcunque animal vivebat in mari, mortuum est.

4 Tum tertius angelus effudit phialam suam in
flumina et in fontes aquarum: et factæ sunt
5 sanguis. Et audivi angelum aquarum dicentem,
Justus es, Domine, Qui es, et Qui eras, et Qui
6 eris, quod hæc judicaris. Quoniam sanguinem
sanctorum et prophetarum effuderunt, et sanguinem eis dedisti ad bibendum: digni enim
7 sunt. Et audivi alium e sanctuario dicentem,
Etiam, Domine Deus omnipotens, vera *sunt* et
justa judicia tua.

8 Postea quartus angelus effudit phialam suam
in solem, et datum est ei æstu affligere homi-
9 nes per ignem. Et æstuaverunt homines æstu
magno, et blasphemarunt nomen Dei habentis auctoritatem in has plagas: neque resipuerunt, ut tribuerent ei gloriam.

10 Tum quintus angelus effudit phialam suam
super thronum bestiæ illius, et factum est regnum ejus tenebrosum, et mandebant linguas
11 suas præ dolore; et blasphemarunt Deum cœli
præ doloribus suis, et ulceribus suis, nec resipuerunt ab operibus suis.

12 TUM sextus angelus effudit phialam suam in
flumen illud magnum, *nempe* Euphratem: et sic-
cata est aqua ejus, ut pararetur via regum ab
13 ortu solis *adventantium.* Et vidi ex ore draco-
nis, et ex ore illius bestiæ, et ex ore pseudo-
prophetæ illius tres impuros spiritus similes ra-
14 nis *prodeuntes.* Sunt enim spiritus dæmoniorum
edentes signa, qui*que* abeunt ad reges terræ et
totius mundi, ut congregent eos ad prœlium
magni illius diei Dei omnipotentis.
15 Ecce, venio ut fur. Beatus qui vigilat et
servat vestimenta sua, ne nudus ambulet, et vi-
deantur pudenda ipsius.
16 Congregavit igitur eos in locum qui vocatur
hebraice Armageddon.
17 TUM septimus angelus effudit phialam suam
in aërem: et prodiit vox magna e templo cœli
18 a throno, dicens, Fuit. Factique sunt sonitus,
et fulgura, et tonitrua: et terræmotus factus
est magnus, qualis nunquam fuit, ex quo homi-
nes fuerunt super terram, terræmotus, *inquam*,
19 adeo magnus. Et dirupta est urbs illa magna
in tres partes, et civitates gentium ceciderunt,
et Babylon illa magna venit in memoriam in
Dei conspectum, ut præberet ei poculum excan-
20 descentiæ iræ suæ. Et omnis insula fugit, et
21 montes non sunt inventi. Et grando magna,
quasi talenti pondo, descendit e cœlo in homi-
nes; et blasphemarunt Deum homines propter
plagam illam grandinis; quoniam magna fuit
ejus plaga vehementer.

17 TUM venit unus ex septem angelis qui habe-
bant septem phialas, et locutus est mecum, di-
cens mihi, Heus tu, ostendam tibi damnationem
meretricis illius magnæ, sedentis super aquas
2 multas: cum qua scortati sunt reges terræ,

et cujus scortationis vino inebriati sunt incolæ
terræ.
3 Quumque me per spiritum in desertum asportasset, vidi mulierem insidentem bestiæ coccinæ,
plenæ nominibus blasphemiæ, habenti capita
4 septem et cornua decem: erat autem mulier
illa amicta purpura et cocco, et inaurata auro
et lapidibus pretiosis et margaritis, habens poculum aureum in manu sua, plenum abominatio-
5 nibus et immunditia scortationis suæ: et in fronte
suo nomen scriptum, Mysterium, Babylon illa
magna, mater illa scortationum et abominatio-
6 num terræ. Et vidi mulierem illam ebriam
sanguine sanctorum et sanguine martyrum Jesu:
et miratus sum, quum viderem illam, admiratione magna.
7 Tunc mihi dixit angelus, Quare miraris? ego
dicam tibi mysterium mulieris, et bestiæ quæ
portat eam, quæ habet capita septem et cornua
8 decem. Bestia quam vidisti, fuit, et non est;
et ascensura est ex abysso, et in exitium abitura: et mirabuntur incolæ terræ (quorum nomina scripta non sunt in libro vitæ a jacto
mundi fundamento) cernentes bestiam quæ erat,
9 et non est, et tamen est. Hic est mens quæ
habet sapientiam. Septem capita septem montes
10 sunt, super quos mulier sedet. Et reges septem
sunt: quinque ceciderunt, unus est, et alius nondum venit: et quum venerit oportet illum exiguum
11 *tempus* manere. Bestia autem quæ erat, et non
est, is octavus est, et e septem illis est, et in
12 exitium abit. Decem autem cornua quæ vidisti,
decem reges sunt, qui regnum nondum acceperunt, sed potestatem tanquam reges ad unam
13 horam accipient cum bestia. Hi sunt unius sententiæ, et patientiam ac potestatem suam be-

14 stiæ tradent. Hi cum Agno pugnabunt, et
Agnus vincet eos: quoniam Dominus dominorum
est, et Rex regum; et qui cum eo *sunt* vocati,
et electi, et fideles.

15 Deinde dixit mihi, Aquæ quas vidisti, ubi
meretrix sedet, populi sunt, et turbæ, et gentes,
16 et linguæ. Et decem cornua quæ vidisti in be-
stia, hi odio prosequentur meretricem, et deser-
tam reddent illam et nudam, et carnes ejus
17 edent, et ipsam igne exurent. Deus enim dedit in
corda eorum, ut exsequantur sententiam ipsius,
et ut consentiant, dentque regnum suum bestiæ,
18 donec consummentur verba Dei. Et mulier
quam vidisti, est urbs illa magna quæ habet
regnum super reges terræ.

18 Et post hæc vidi angelum descendentem e
cœlo, habentem potestatem magnam; et terra
2 resplenduit a gloria ipsius. Exclamavit autem
vehementer voce magna, dicens, Cecidit, cecidit
Babylon illa magna, et facta est domicilium
dæmoniorum, et custodia omnis spiritus impuri,
3 et custodia omnis avis impuræ et exosæ: quia
ex vino excandescentiæ scortationis ejus bi-
berunt omnes gentes, et reges terræ cum ea
scortati sunt, et mercatores terræ opibus luxus
ejus ditati sunt.

4 Et audivi aliam vocem e cœlo dicentem,
Exite ex ea, popule mi, ne participes sitis pec-
catorum ejus, et ne ex plagis ejus accipiatis.
5 Nam accumulata peccata ejus *pertigerunt* usque
in cœlum, et recordatus est Deus eorum quæ
6 injuste fecit. Reddite ei, sicut et ipsa reddidit
vobis: et duplicate ei duplum secundum opera
ejus: in poculo quod propinavit, propinate ei
7 duplum. Quantum sibi gloriæ attribuit et de-
liciata est, tantum date ei tormentum et luctum:

quia in corde suo dicit, Sedeo regina, nec sum
8 vidua, nec luctum videbo. Ideo una die veni-
ent ejus plagæ, mors, et luctus, et fames; et
igne exuretur, quia robustus est Dominus Deus,
9 qui damnabit eam. Tum flebunt eam et plan-
gent super ea reges terræ, qui cum illa scortati
et deliciati sunt, quum viderunt fumum incen-
10 dii ejus; procul stantes propter terrorem crucia-
tus ipsius, *et* dicentes, Væ, væ, magna illa
urbs Babylon, urbs illa valida! una hora venit
11 judicium tuum. Sed et mercatores terræ fle-
bunt et lugebunt super ea; quoniam merces
12 eorum nemo emit amplius: merces auri, et ar-
genti, et lapidis pretiosi, et margaritarum, et
byssi, et purpuræ, et serici, et cocci, et omne
lignum thyinum, et omne vas eburneum, et omne
vas ex ligno pretiosissimo, et ære, et ferro, et
13 marmore, et cinamomum, et suffitus, et ungu-
entum, et thus, et vinum, et oleum, et similam,
et triticum, et jumenta, et oves, et equos, et
14 rhedas, et mancipia, et animas hominum. Et
desiderabiles fructus animæ tuæ abierunt abs te,
et omnia pinguia et splendida abierunt abs te;
15 nec amplius ea invenies. Harum, *inquam*, re-
rum mercatores ab ea divites facti, procul sta-
bunt, propter terrorem cruciatus ipsius flentes ac
16 lugentes: et dicentes, Væ, væ, civitas illa magna,
quæ amicta erat bysso, et purpura, et cocco, et
deaurata erat auro, et lapidibus pretiosis, et
margaritis! quinam una hora vastatæ sunt tantæ
17 divitiæ. Sed et omnes gubernatores, et omnis
in navibus versantium turba, et nautæ, et quot-
quot ex mari quæstum faciunt, procul stabunt:
18 et clamabunt videntes fumum incendii ejus, et
19 dicent, Quæ similis *erat* urbi isti magnæ? Et
injecto capitibus pulvere clamabunt flentes ac

lugentes, et dicentes, Væ, væ, quod urbs illa
magna, in qua omnes qui habebant naves in
mari divites facti sunt ex ipsius copiis, una
20 hora desolata est! Exsulta super eam cœlum
et sancti apostoli et prophetæ, quoniam nostras
de illa pœnas Deus sumpsit.
21 Tum quidam angelus robustus sumpsit lapidem
instar molæ magnum, et projecit in mare, dicens,
Ita cum impetu projicietur Babylon urbs illa
22 magna, nec amplius invenietur. Et vox citha-
rœdorum, et musicorum, et tibia ac tuba canen-
tium, non audietur in te amplius; nec ullus ar-
tifex cujuscunque artis invenietur in te amplius:
23 et sonitus molæ non audietur in te amplius: et
lux lucernæ non lucebit in te amplius; et vox
sponsi et sponsæ non audietur amplius in te:
nam mercatores tui erant optimates terræ, et
veneficiis tuis seductæ fuerunt omnes gentes.
24 Et in ea sanguis prophetarum et sanctorum
inventus est, et omnium qui mactati sunt in
terra.

19 POST hæc audivi vocem magnam turbæ multæ
in cœlo dicentis,

Halleluia; Salus, et gloria, et honor, et vir-
tus Domino Deo nostro *esto*.
2 Quia vera et justa *sunt* judicia ejus, et mere-
tricem illam magnam, quæ corrupit terram
scortatione sua, damnavit, et vindicavit san-
guinem servorum suorum ex manu ejus.

3 Deinde secundo dixerunt,

Halleluia:

et fumus ejus ascendit in secula seculorum.
4 Et prociderunt vigintiquatuor illi seniores, et
quatuor illa animalia, et adoraverunt Deum in-
sidentem throno, dicentes,

Amen, Halleluia.

5 Tum vox e throno prodiit, dicens,
Laudate Deum nostrum omnes servi ejus, et qui timetis eum, parvi et magni.

6 Et audivi tanquam sonitum turbæ multæ, et tanquam sonitum aquarum multarum, et tanquam sonitum tonitruorum vehementium, *quosdam videlicet* dicentes,
Halleluia; quoniam regnum iniit Dominus Deus ille noster omnipotens.
7 Gaudeamus, et exsultemus, et demus gloriam ei; quia venerunt nuptiæ Agni, et uxor ejus paravit se.

8 Et datum est ei, ut amiciatur byssina *veste* pura et splendida; byssus enim justificationes sunt sanctorum.

9 Tum dixit mihi, Scribe, Beati qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati sunt. Et dixit mihi, Hæc verba Dei vera sunt.

10 Et procidi ante pedes ejus ut adorarem eum; sed dixit mihi, Vide ne; conservus tuus sum, et fratrum tuorum qui habent testimonium Jesu. Deum adora; testimonium enim Jesu et spiritus prophetiæ.

11 DEINDE vidi cœlum apertum, et ecce, *adfuit* equus albus; et qui insidebat ei, vocabatur Fidelis et Verax, et *qui* juste judicat et pugnat.
12 Oculi autem ejus *erant* tanquam flamma ignis,
et in capite ejus diademata multa; habebatque
13 nomen scriptum, quod nemo novit nisi ipse. Et
amictus erat veste tincta sanguine; vocaturque
14 nomen ejus Sermo ille Dei. Exercitus autem
qui sunt in cœlo, sequebantur eum equis albis,
15 vestiti byssina *veste* alba et pura. Et ex ore
ejus prodibat gladius acutus, ut eo percuteret
gentes; ipse enim reget eas virga ferrea: et is
est qui calcat lacum vini excandescentiæ et iræ

16 Dei omnipotentis. Habebatque in vestimento et
in femore suo nomen scriptum, REX REGUM,
ET DOMINUS DOMINANTIUM.
17 Tunc vidi quendam angelum stantem in sole,
qui clamavit voce magna, dicens omnibus avi-
bus quæ volabant per medium cœli, Adeste,
18 et congregamini ad cœnam magni Dei; ut edatis
carnes regum, et carnes tribunorum, et carnes
potentum, et carnes equorum, et eorum qui
ipsis insident, et carnes omnium liberorum ac
servorum, parvorum ac magnorum.
19 Deinde vidi bestiam illam, et reges terræ, et
exercitus eorum, congregatos ad gerendum bel-
lum cum eo qui insidebat equo, et cum ipsius
20 exercitu. Et comprehensa est bestia, et cum
ea pseudopropheta ille qui ediderat signa in
ejus conspectu, quibus seduxit eos qui accepe-
rant characterem bestiæ, et qui adoraverunt
imaginem ejus; *et* vivi conjecti sunt ambo in
21 stagnum ignis ardens sulphure: et reliqui occisi
sunt gladio ejus qui insidebat equo, prodeunte
ex ore ipsius; et omnes aves saturatæ sunt
carnibus eorum.

20 DEINDE vidi angelum descendentem e cœlo,
habentem clavem abyssi, et catenam magnam in
2 manu sua; qui apprehendit draconem, serpen-
tem, *inquam*, illum antiquum, qui est Diabolus
3 et Satanas, et vinxit eum *ad* annos mille, con-
jecitque eum in abyssum, quam occlusit et ob-
signavit super eum, ut non seduceret amplius
gentes, donec consummarentur anni illi mille;
nam postea oportet eum solvi *ad* exiguum
tempus.
4 Deinde vidi thronos, et sederunt super eos,
et judicium datum est eis: et animas eorum qui
securi percussi sunt propter testimonium Jesu,

et propter sermonem Dei, quique non adora-
runt bestiam neque imaginem ejus, nec accepe-
runt characterem ejus in frontibus suis, aut in
manibus suis: viventque et regnabunt cum Christo
5 mille illos annos. Reliqui vero ex mortuis non
reviviscent donec consummati fuerint illi anni
6 mille. Hæc est resurrectio prima. Beatus et
sanctus qui habet partem in resurrectione prima;
in hos *enim* secunda mors non habet potestatem,
sed erunt sacerdotes Dei et Christi, et regna-
bunt cum eo mille annis.

7 Postquam vero consummati fuerint anni mille,
8 solvetur Satanas e carcere suo. Et exibit, ut
seducat gentes quæ sunt in quatuor angulis
terræ, Gogum et Magogum, ut congreget eos
ad prœlium, quorum numerus est sicut arena
9 maris. Ascenderunt igitur super latitudinem
terræ, et circumierunt castra sanctorum et ur-
bem illam dilectam: sed descendit ignis a Deo
10 e cœlo, qui devoravit eos. Et diabolus, qui
seducebat eos, conjectus est in stagnum ignis et
sulphuris, ubi *erat* et bestia illa et ille pseudo-
propheta, et torquebuntur die ac nocte in se-
cula seculorum.

11 TUM vidi thronum magnum candidum, et
quendam ei insidentem, a cujus conspectu fugit
terra et cœlum, quorum locus non est inventus.
12 Et vidi mortuos parvos et magnos stantes in
conspectu Dei, et libri aperti sunt: et alius liber
apertus est, qui est *liber* vitæ: judicatique sunt
mortui ex iis quæ scripta erant in libris, secun-
13 dum opera ipsorum. Et reddidit mare mortuos
quos habebat. Mors quoque et Infernus reddi-
derunt mortuos quos habebant; et judicatum
14 est de singulis secundum opera ipsorum. In-
fernus autem ac Mors conjecti sunt in stagnum

15 ignis; quæ est mors secunda. Et qui non in-
ventus est in libro vitæ scriptus, conjectus est in
stagnum ignis.
21 DEINDE vidi cœlum novum et terram no-
vam: primum enim cœlum et prima terra abi-
2 erat; et mare non amplius exstabat. Et ego
Joannes vidi sanctam illam civitatem, Hieroso-
lymam novam, descendentem a Deo e cœlo,
3 paratam ut sponsam ornatam viro suo. Et
audivi vocem magnam e cœlo dicentem, Ecce,
tabernaculum Dei *est* cum hominibus, et habi-
tabit cum eis, et ipsi erunt populi ejus, et ipse
4 Deus cum eis erit, Deus ipsorum. Et abstersu-
rus est Deus omnem lacrymam ab oculis eorum:
et mors amplius non exstabit; neque luctus,
neque clamor, neque labor exstabit amplius,
quia præcedentia abierunt.
5 Et dixit is qui insidebat throno, Ecce, nova
facio omnia. Et dixit mihi, Scribe; nam hæc
6 verba vera sunt et firma. Et dixit mihi, Fuerunt:
ego sum *A* et *Ω*, initium et finis. Ego sitienti
7 dabo ex fonte aquæ vivæ gratis. Victor hære-
ditario jure obtinebit omnia; et ero ei Deus, et
8 ipse erit mihi filius. Formidolosis autem, et in-
credulis, et exsecrabilibus, et homicidis, et
scortatoribus, et veneficis, et idololatris, et
omnibus mendacibus, portio *assignata* est in
stagno ubi ardet ignis et sulphur, quod est
mors secunda.
9 TUM venit ad me unus ex septem illis ange-
lis qui habuerant septem illas phialas plenas
septem plagis ultimis, et locutus est mecum,
dicens, Veni, ostendam tibi sponsam uxorem
Agni.
10 Et asportavit me per spiritum in montem
magnum et sublimem, et ostendit mihi civitatem

illam magnam, sanctam, *inquam*, illam Hiero-
11 solymam, e cœlo descendentem a Deo; haben-
tem gloriam Dei; et cujus lumen *erat* simile
lapidi pretiosissimo, tanquam lapidi jaspidi in-
12 star crystalli splendenti: habentem præterea
murum magnum et sublimem, qui habebat por-
tas duodecim, et in portis angelos duodecim, et
nomina inscripta, quæ sunt nomina duodecim
13 tribuum filiorum Israel. Ab oriente *erant* por-
tæ tres; ab aquilone, portæ tres; ab austro,
14 portæ tres; ab occasu, portæ tres. Et murus
urbis habebat fundamenta duodecim, in quibus
erant duodecim nomina apostolorum Agni.
15 Porro, is qui loquebatur mecum habebat cala-
mum aureum, ut metiretur civitatem, et portas
16 ejus, et murum ejus. Urbs ipsa vero quadran-
gularis sita est, cujus longitudo tanta est quanta
et latitudo; mensusque est civitatem illo calamo
ad stadiorum duodecim millia: suntque longi-
17 tudo, et latitudo, et altitudo ejus æquales. Et
mensus est murum ejus centum quadragintaqua-
tuor cubitorum, mensura hominis, quæ est angeli.
18 Erat autem structura muri ejus ex jaspide:
ipsa vero civitas aurum purum, *et* similis vitro
19 puro. Et fundamenta muri urbis omni lapide
pretioso ornata: fundamentum primum *erat* jaspis;
secundum, sapphirus; tertium, chalcedonius; quar-
20 tum, smaragdus; quintum, sardonyx; sextum,
sardius; septimum, chrysolithus; octavum, be-
ryllus; nonum, topazius; decimum, chrysoprasus;
undecimum, hyacinthus; duodecimum, amethy-
21 stus. Duodecim autem portæ duodecim marga-
ritæ sunt, et singulæ portæ ex singulis marga-
ritis sunt: et forum civitatis aurum purum tanquam
vitrum perlucidum.
22 Nec templum vidi in ea: Dominus enim Deus

ille omnipotens, templum illius est, et Agnus
23 ille. Neque civitas ista eget sole vel luna, ut
luceant in ea: nam gloria Dei illustrat eam, et
lucerna ejus est Agnus ille.
24 Et gentes quæ servatæ fuerint, ambulabunt
ad lucem ejus: et reges terræ gloriam suam et
25 honorem ad eam adferent. Nec portæ ejus
claudentur interdiu: nox enim non erit illic.
26 Et adferetur gloria et honor gentium ad eam.
27 Non intrabit in eam quicquam quod inquinat,
aut abominandum quippiam patrat, vel menda-
cium *loquitur:* sed qui scripti sunt in libro vitæ
Agni illius.
22 Deinde ostendit mihi purum fluvium aquæ
vivæ, splendidum tanquam crystallum, proce-
2 dentem ex throno Dei et Agni illius. In me-
dio *autem* foro ejus, et ex utraque parte flu-
minis, *erat* arbor vitæ, ferens fructus duodecim,
per menses singulos edens fructum suum, et
folia sua ad sanationem gentium.
3 Nec ullum adversus quenquam anathema erit
amplius: sed sedes Dei et Agni in ea erit, et
4 servi ejus colent eum. Et videbunt faciem ejus
5 et nomen ejus in frontibus ipsorum *erit.* Et nox
illic non erit, neque opus est eis lumine lucernæ,
neque lumine solis, quoniam Dominus Deus
illustrat eos: et regnabunt in secula seculorum.
6 Tum dixit mihi, Hæc verba fida *sunt* et vera:
et Dominus Deus sanctorum prophetarum misit
angelum suum, ut indicet servis suis quæ oportet
7 fieri cito. Ecce, venio cito: beatus qui obser-
vat verba prophetiæ libri hujus.
8 Ego vero Joannes *is sum* qui hæc audivi et
vidi. Et quum audissem et vidissem, procidi,
ut adorarem ante pedes angeli qui mihi hæc
9 ostendebat. *Is* vero dixit mihi, Vide ne *feceris:*

conservus enim tuus sum, et fratrum tuorum
prophetarum, et eorum qui observant verba
libri hujus. Deum adora.
10 Deinde dixit mihi, Ne obsignaveris verba
prophetiæ libri hujus: tempus præstitutum enim
11 illud prope est. Qui injuste agit, injuste agat
adhuc; et qui sordidus est, sordescat amplius:
et qui justus est, justificetur amplius: et sanctus,
12 sanctificetur amplius. Et ecce, venio cito; et
merces mea mecum *est*, ut reddam unicuique
13 prout opus ipsius erit. Ego sum *A* et *Ω*,
14 principium et finis, primus et ultimus. Beati
qui præstant ejus mandata; ut sit eis jus in arborem vitæ, et per portas ingrediantur in civi-
15 tatem. Foris autem *erunt* canes, et venefici, et
scortatores, et homicidæ, et idololatræ, et quisquis amat ac committit mendacium.
16 Ego Jesus misi angelum meum, ut hæc vobis
testificaretur in ecclesiis. Ego sum stirps et
progenies illa Davidis, stella illa splendida et
17 matutina. Et spiritus et sponsa dicunt, Veni.
Et qui audit, dicat, Veni: et qui sitit, veniat:
et qui vult, accipiat aquam vitæ gratis.
18 Enimvero una testor cuivis audienti verba
prophetiæ libri hujus, Siquis apposuerit ad hæc,
imponet ei Deus plagas scriptas in libro isto:
19 et siquis abstulerit *aliquid* ex verbis libri pro-
phetiæ hujus, auferet Deus partem ejus e libro
vitæ, et ex urbe sancta, et ex iis quæ scripta
20 sunt in libro isto. Dicit qui testatur ista,
Etiam, venio cito.
Amen. Veni igitur, Domine Jesu.
21 GRATIA Domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

Lb

PSALMI DAVIDIS.

EX INTERPRETATIONE

TREMELLII ET JUNII

IMPRESSA HANNOVIÆ A. D. 1624

TYPIS WECHELIANIS.

BEROLINI:

SUMPTIBUS SOCIETATIS BIBLIOPHILORUM
BRITANNICÆ ET EXTERNÆ.

MDCCCLXXIII.

LIBER PSALMORUM.

LIBER PRIMUS.

I.

1 Beatus *est* vir ille, qui non ambulat in con-
silio improborum, et viæ peccatorum non insistit,
ac in consessu derisorum non desidet:
2 Sed cujus oblectatio *est* in lege Jehovæ, et *qui*
de lege illius meditatur interdiu ac noctu.
3 Est enim sicut arbor plantata ad rivos aquarum, quæ
fructum suum edit in tempore suo, et cujus folium
non decidit; ideo quicquid faciet, prosperabitur.

4 Non ita improbi *sunt;* sed sicut gluma, quam
dispellit ventus.
5 Idcirco non exsurgent improbi in illo judicio,
aut peccatores in cœtu justorum.
6 Nam agnoscit Jehova viam justorum: at via im-
proborum peritura est.

II.

1 Quare tumultuantur gentes, et nationes medi-
tantur inane?
2 Sistunt se reges terræ, et proceres consultant si-
mul, contra Jehovam et contra Christum ejus:
3 *Dicentes*, Disrumpamus lora istorum, et projicia-
mus a nobis densos funes istorum!

4 Sedens in cœlis ridet; Dominus subsannat eos.
5 Tunc alloquetur eos in ira sua, et in æstu iræ
suæ perturbabit eos.

6 *Dicet*, Atqui ego inungens regem meum præfeci Zioni, monti sanctitatis meæ.
7 Decretum enarraturus sum: Jehova dixit mihi, Filius meus es, ego hodie genui te.
8 Pete a me, et donabo gentes in possessionem tuam, et fines terræ jus possessionis tuæ.
9 Confringes istos virga ferrea; ut vas figlinum dissipabis eos.

10 Nunc ergo, reges, animadvertite; eruditionem percipite, o judices terræ.
11 Colite Jehovám cum reverentia, et exsultate cum tremore.
12 Osculamini filium, ut non irascatur, et pereatis *in* via, quum exarserit vel minimum ira ejus: beati omnes, qui se recipiunt ad eum.

III.

Psalmus Davidis, *quem cecinit*, quum fugeret metu Absalomi filii sui.

2 JEHOVA, quam multi sunt hostes mei! *quam* multi insurgunt contra me!
3 *Quam* multi dicunt de anima mea, Non *est* ulla salus isti in Deo plane!

4 At tu, Jehova, clypeus *es* circa me, gloria mea, et extollens caput meum.
5 Voce mea ad Jehovam clamanti respondit mihi e monte sanctitatis suæ maxime.

6 Ego cubui, et dormivi, expergefeci me; quia Jehova sustentat me.
7 Non timebo a myriadibus populi, quas circumdisposuerint *metatores* contra me.

8 Surge, Jehova; fac salvum me, Deus mi, qui percussisti omnes inimicos meos maxillam, dentes improborum confregisti.

9 Jehovæ *est* salus; super populum tuum *sit* benedictio tua maxime.

IV.

Magistro symphoniæ fidium psalmus Davidis.

2 INVOCANTEM me exaudi, Deus justitiæ meæ, in angusto dilatasti mihi *locum:* gratiosus esto mihi, et audi orationem meam.

3 Filii virorum, quousque gloria mea ignominiæ *futura est?* dilecturi estis inanitatem? procuraturi mendacium summe?
4 At agnoscite separatim asseruisse Jehovam sibi eum, quem benigne accipit; Jehovam exauditurum, quum inclamavero ipsum.

5 Commovemini, et ne peccetis: cogitate cum animo vestro in cubili vestro, et quiescite, *ut qui* maxime.
6 Sacrificate sacrificia justitiæ: et fiduciam habete in Jehova.

7 Multi dicunt, O *si* quis efficiat, ut fruamur
bono! Attolle super nos lucem faciei tuæ, Jehova,
8 Indideris lætitiam animo meo; majorem quam
temporis, *quo* frumentum istorum et mustum istorum percipiuntur *ab ipsis* copiose.

9 In pace simul cubabo et dormiam: quum tu, Jehova, solus facias, ut secure habitem.

V.

Magistro symphoniæ ad pneumatica *instrumenta* psalmus Davidis.

2 DICTA mea auribus percipe, Jehova; considera meditationem meam:
3 Attende voci clamoris mei, rex mi et Deus mi; nam apud te orationem habeo.

4 Jehova, mane auditurus es vocem meam: mane
dissertururus sum coram te et speculaturus.

5 Nam non es Deus fortis, qui delectetur impro-
bitate; non est commoraturum *apud* te malum.
6 Non consistunt insani e regione oculorum tuo-
rum: odisti omnes, qui operam dant iniquitati.
7 Perditurus es loquentes mendacium; virum san-
guinarium et dolosum abominatur Jehova.

8 Ego autem instructus amplitudine benignitatis
tuæ ingrediar domum tuam: incurvabo me ver-
sus templum sanctitatis tuæ cum reverentia tui.
9 Jehova, deduc me in justitia tua propter obser-
vatores meos: complana coram me viam tuam.
10 Nam non *est* in ore illius rectum; intimum illo-
rum ærumnæ; sepulchrum apertum guttur illorum;
lingua sua dolose blandiuntur.

11 Reos fac istos, o Deus; decidant de consiliis
suis: amplitudine defectionum istorum depelle
istos, quia rebellant in te.
12 Et lætabuntur omnes se recipientes ad te; in
seculum canent, quos protecturus es: et exsulta-
bunt in te amantes nominis tui.
13 Quia tu benedicis justo, Jehova: facis, ut bene-
volentia tanquam umbo circumtegat eum.

VI.

Magistro symphoniæ fidium ad gravem *symphoniam* psalmus Davidis.

2 Jehova, ne in ira tua reprehendas me, neque
in excandescentia tua castiges me.
3 Gratiosus esto mihi, Jehova, quia languefactus sum:
cura me, Jehova, quia conturbata sunt ossa mea.
4 Et anima mea conturbata est valde: tu ergo,
Jehova, quousque?

5 Revertere, Jehova; expedi animam meam:
salvum fac me propter benignitatem tuam.
6 Nam non *est* in ipsa morte recordatio tui; in se-
pulchro quis celebraret te?
7 Defatigatus sum in gemitu meo; feci, ut natet
totam noctem lectus meus: lacrymis meis spon-
dam meam liquefeci.
8 Depastus est ab indignatione oculus meus; con-
senuit inter omnes oppressores meos.

9 Recedite a me, omnes, qui datis operam ini-
quitati: nam audit Jehova vocem fletus mei.
10 Audit Jehova deprecationem meam: Jehova ora-
tionem meam acceptam habet.
11 Erubescant et conturbentur valde omnes inimici
mei: revertantur, erubescant momento.

VII.

Ode mixta Davidis, quam cecinit Jehovæ ad verba Cusi Benjaminitæ.

2 Jehova, Deus mi, ad te recipio me: salvum
me fac ab omnibus persequentibus me, et li-
bera me.
3 Ne abripiat tanquam leo animam meam; dila-
ceret nemine liberante.

4 Jehova, Deus mi, si feci istud, si est iniquitas
ista in manibus meis:
5 Si intuli malum colenti pacem mecum, qui ex-
pedire solitus sum *quemque* opprimentem me
immerito:
6 Persequatur inimicus animam meam et assequa-
tur; conculcetque in terra *auferens* vitam meam,
et faciat, ut gloria mea in pulvere habitet, *ut
qui* maxime.

7 Surge, Jehova, in ira tua; extolle te gravis-

simo furore percitus in eos, qui me opprimunt: et invigilans *attende* ad me; judicium præcepisti.

8 Ergo cœtus nationum circumdet te, et supra hunc in altum revertere.

9 Jehova jus dicit populis, judica me, Jehova, secundum justitiam meam et secundum integritatem meam *pronuncia* pro me.

10 Deficiat, quæso, malum improborum, et stabilito justum: prout explorator *es* animorum et renum, Deus juste.

11 Clypeus meus *est* in Deo, qui dat salutem rectis corde:

12 Deo vindice justi; et *Deo* forti detestante quotidie.

13 Si non convertatur *improbus*, gladium suum acuet; arcum suum adduxit, et *sagittam* aptavit ei.

14 Denique in eum aptavit arma lethifera: sagittas suas in fervidos occupaturus est.

15 Ecce, parturiet vanitatem; ut concepit laborem, ita mendacium pariet.

16 Cisternam fodit, et excavavit eam: dejecit eo se, in fovea operaturus *opus suum*.

17 Redibit labor ejus in caput ejus: et super verticem ejus injuria ejus descensura est.

18 Celebrabo Jehovam secundum justitiam ejus; et psallam nomini Jehovæ excelsi.

VIII.

Magistro symphoniæ ad *stationem* Gitthæam psalmus Davidis.

2 Jehova, Domine noster, quam magnificum *est* nomen tuum in universa terra, cui exponis super cœlestem decorem tuum!

3 Ab ore infantium et lactantium fundatam dispo-
suisti laudem, propter hostes tuos, ad com-
pescendum inimicum et ultorem sui.

4 Quum respicio cœlos tuos, opus digitorum
tuorum: lunam et stellas, quas statuisti;
5 Quid *est* mortalis, quod memor sis ejus? aut
filius hominis, quod visites eum?
6 Minorem quidem fecisti eum paulisper angelis:
sed gloria et majestate coronasti eum;
7 Præfecisti eum operibus manuum tuarum: omnia
posuisti sub pedibus ejus;
8 Greges et armenta, quotquot sunt: etiamque
bestias agrestes;
9 Aves cœli et pisces maris: quicquid permeat
semitas marium.

10 Jehova, Domine noster, quam magnificum *est*
nomen tuum in universa terra!

IX.

Magistro symphoniæ acutæ ad medianam psalmus Davidis.

2 Celebrabo, Jehova, ex toto animo meo; enar-
rabo omnia mirabilia tua *opera*.
3 Lætabor et exsultabo in te; psallam nomini tuo,
Excelse:
4 Revertentes inimicos meos retrorsum corruere
et perire a facie tua.
5 Nam exercuisti jus meum et causam meam; se-
disti in solio, o vindex justitiæ.

6 Increpasti gentes, perdidisti improbum; nomen
istorum delevisti in secula sempiterna.
7 O inimice, consummatæ sunt vastitates in æter-
num, et civitates exstirpasti, *scilicet* istorum:
istorum, *inquam*, memoria periit.

8 At Jehova in seculum sedebit, comparans ad judicium solium suum:
9 Et ipse judicaturus orbem juste; jus dicturus nationibus rectissime.

10 Eritque Jehova edita arx tenui; edita arx temporibus, *quibus est* in angustia.
11 Itaque fiduciam habebunt in te, qui noverunt nomen tuum: quia non derelinquis quærentes te, Jehova.

12 Psallite Jehovæ, qui sedet Zione; nunciate in populos res gestas ejus:
13 Eum, qui reposcit sanguinem cæde fusum, horum recordari; non oblivisci clamoris pauperum afflictorum.
14 *Clamantium*, Gratiam fac mihi, Jehova; respice afflictionem meam *illatam* ab osoribus meis, exaltans me e portis mortis:
15 Ut enarrem universam laudem tuam in portis filiæ Zionis: exsultem in salute tua, *dicens*,
16 Demersæ sunt gentes in foveam, *quam* fecerant; ad rete, quod absconderant, captus est pes earum.
17 Notum se fecit Jehova judicio, *quod* exercuit, *quum* suo ipsius facto illaqueatus est improbus: rem meditandam summe!

18 Retro agentur improbi ad sepulchrum usque; omnes gentes oblitæ Dei.
19 Non enim oblivioni unquam tradendus est egens; expectatio pauperum *non* peritura est in perpetuum.
20 Surge, Jehova, ne roboret se mortalis: judicium subeant gentes coram facie tua.
21 Incute, Jehova, timorem eis: vehementissime agnoscant gentes se mortales esse.

X.

1 Quare, Jehova, absistis in longinquo? *quare*
te occultas temporibus, *quibus sumus* in an-
gustia?
2 Superbia improbi fervide infestatur pauper affli-
ctus: deprehendantur in cogitationibus, quas
comminiscuntur.

3 Nam laudat improbus animam suam in de-
siderio ipsius; et quæstum facienti benedicit;
irritat Jehovam.
4 Improbi in elatione vultus sui, non inquirere,
nullum *esse* Deum: hæ sunt omnes cogitationes
ejus.
5 Munitæ sunt viæ ejus quocunque tempore; altis-
sime *absunt* judicia tua a conspectu ejus: qui-
cunque sunt hostes ejus, in eos favilla incen-
dium facit.
6 Dicit cum animo suo, Non dimovebor; nulla
ætate se non *fore* in malo.

7 Exsecratione os ejus plenum est, fraudibusque
et dolo; subest linguæ ejus molestia et vanitas.
8 Desidet in specu villarum, in latebris, occisurus
innocentem: oculi ejus contra defectum viribus
delitescunt.
9 Insidiatur in latibulo, sicut leo in tugurio suo;
insidiatur ad rapiendum pauperem afflictum, ra-
pturus pauperem afflictum trahendo eum in rete
suum.
10 Atterit se, incurvat se; et procidit *membris* ro-
bustis suis, *tanquam si essent* defecta viribus.
11 Dicit cum animo suo, Oblitus est *Deus* fortis;
abscondit faciem suam, non respicit unquam.

12 Surge, Jehova, *Deus* fortis; attolle manum
tuam: ne obliviscaris pauperum afflictorum.

13 Quam ob rem irritat improbus Deum? dicit cum
animo suo, te non reposciturum esse?
14 Visum est tibi, quum tu molestiam et indigna-
tionem intueris, reponere manu tua? tuæ fidei
committit se defectus viribus, pupilli tu es ad-
jutor.
15 Frange brachium improbi et mali: inquire in
improbitatem ejus, *donec* non invenias amplius!
16 Jehova rex sempiternus est; perierunt gentes e
terra ipsius.
17 Desiderium mansuetorum exaudivisti, Jehova:
confirma animum horum, adverte aurem tuam:
18 Vindicando pupillum et attritum; ut non per-
gat amplius eum violenter exagitare mortalis e
terra.

XI.

Magistro symphoniæ *ode* Davidis.

1 AD Jehovam me recipio; quomodo dicitis ani-
mæ meæ, Emigra e monte vestro, avicula?
2 Nam ecce, isti improbi adducunt arcum, aptant
sagittam suam nervo, ad jaculandum in caligine
contra *homines* rectos corde.
3 Quum fundamenta ipsa destruentur, quid fuerit
operatus justus?

4 Jehova in templo sanctitatis suæ, Jehova, cu-
jus solium *est* in cœlis, cujus oculi vident, cujus
palpebræ explorant filios hominum;
5 Jehova justum explorat; improbum vero et
amantem violentiæ odit animus ipsius.
6 Depluet super improbos prunas, ignem et sul-
phur: ventusque procellosissimus portio calicis
eorum *futurus est.*

7 Nam justus Jehova quæ justa sunt diligit: re-
ctum aspicit vultus ipsius.

XII.

Magistro symphoniæ ad gravem *symphoniam* psalmus Davidis.

2 Da salutem, Jehova, nam desiit beneficus: nam defecerunt veraces ex filiis hominum.
3 Vanum loquuntur alter cum altero; labio blanditiarum *artifice*, duplice corde loquuntur.

4 Exscindet Jehova omnia labia blanda, linguam grandiloquam;
5 Eos qui dicunt, Linguæ nostræ jus obtinebimus, labia nostra penes nos *sunt:* quis *esset* dominus nobis?
6 A vastatione pauperum afflictorum; ab exclamatione egentium jam exsurgam, dicit Jehova: locabo in salute *illum*, in quem favilla incendium *improbus* fecerit.

7 Dicta Jehovæ dicta pura sunt: argentum purgatum in catino lectissimo terræ, defæcatum septies.
8 Tu, Jehova, servato eos: custodito eorum quemque a generatione ista in seculum;
9 *In qua* circumquaque improbi obambulant; quum extollitur res vilis inter filios hominum.

XIII.

Magistro symphoniæ psalmus Davidis.

2 Quousque, Jehova? oblivisceris mei in æternum? quousque abscondes faciem tuam a me?

3 Quousque repositurus sum consilia in animo meo, mœrorem in corde meo de die? quousque attollet se inimicus meus contra me?
4 Intuere, exaudi me, Jehova, Deus mi! illustra oculos meos, ut non dormiam *dormitione* mortis:

5 Ut non dicat inimicus meus, prævalui ei: hostes mei exsultent, quum dimotus fuero.
6 Ego enim in benignitate tua fiduciam habeo, exsultet animus meus in salute tua: cantabo Jehovæ, quum bono affecerit me.

XIV.

Magistro symphoniæ *ode* Davidis.

1 DICIT stultus cum animo suo, Non est Deus! corrumpunt, abominandam *quamque* actionem perpetrant, non *est* qui faciat bonum.
2 Jehova e cœlis prospectat super filios hominum; ut videat an sit *ullus*, qui intelligat, qui exquirat Deum.

3 Unusquisque recessit, *omnes* simul putidi facti sunt; non *est* qui faciat bonum, non *est* vel unus.
4 An non sibi sunt conscii omnes, qui operam dant iniquitati, quod exedentes populum meum edunt panem, Jehovam non invocant?

5 Ibi expavescunt pavore: quia Deus adest generationi justæ, *dicens:*
6 Consilium pauperis afflicti pudefacietis scilicet, quia Jehova *est* receptus ejus.

7 O *si* quis det e Zione salutem Israelis, reducente Jehova reducem turbam populi sui! exsultabit Jacob, lætabitur Israel.

XV.

Psalmus Davidis.

1 JEHOVA, quis commoraturus est in tentorio tuo? quis habitaturus in monte sanctitatis tuæ?

2 Qui ambulat integre, exercetque justitiam, ac loquitur veritatem ex animo suo:

3 Non obtrectat lingua sua, non afficit proximum
suum malo, et opprobrium non effert in propinquum suum:
4 In cujus oculis contemptus *est* reprobus; timentes vero Jehovæ honorat: juratus in damnum
suum, non tamen mutat.
5 Pecuniam suam non exponit fœnori, et munus
contra innocentem non accipit, qui facit ista,
nunquam dimóvebitur.

XVI.

Insignis *ode* Davidis.

1 SERVA me, *Deus* fortis, nam me recipio
ad te.
2 Dixi Jehovæ, Dominus meus es: bonum meum
non *es conditurus* penes te:
3 Sanctis qui in terra *sunt* et magnificis *collaturus es;* iis, in *quibus est* tota oblectatio mea.
4 Horum multiplicant dolores, *qui* alium dotant: non sum libaturus libamina istorum ex
sanguine, neque assumpturus nomina eorum in
labiis meis.
5 Jehova portio prædii mei et poculi mei: tu sustentas sortem meam.
6 Funiculi acciderunt mihi in locis amœnissimis;
etiam, possessio est elegantissima, *quæ* obtigit
mihi.
7 Benedicam Jehovæ, qui dedit consilium mihi:
quo auctore etiam per noctes erudiunt me renes mei.
8 Propono mihi Jehovam jugiter: quia a dextera
mea *est,* non dimovebor.
9 Idcirco lætatur animus meus, et exsultat gloria mea: etiam caro mea habitat secure:

10 Quia non es derelicturus animam meam in sepulchro: neque expositurus eum, quem benignitate prosequeris, ut videat corruptionem.
11 Notam facis mihi semitam vitæ, satietatem gaudiorum in conspectu tuo amœnissimorum, dextera tua in æternitatem.

XVII.

Oratio Davidis.

1 Exaudi, Jehova, justitiam; attende ad clamorem meum, aurem præbe orationi meæ, *quam habeo* absque labiis dolosis.
2 A facie tua jus meum prodeat: oculi tui videant, quæ recta sunt.

3 Quum exploraveris animum meum, visitaveris de nocte, probaveris me, non invenies: *quod* cogito, non transgreditur os meum.
4 Ad opera humana *instituenda*, ex verbo labiorum tuorum ego observo semitas effractoris.
5 Contine gressus meos in orbitis tuis; ne dimoveantur pedes mei.

6 Ego invoco te, quia exaudis me, Deus fortis: inclina aurem tuam ad me, ausculta sermonem meum.
7 Separa benignitates tuas, o qui servas recipientes se ad dexteram tuam ab insurgentibus.

8 Serva me tanquam nigrum pupillæ oculi: umbra alarum tuarum absconde me:
9 Propter improbos, qui vastant me; inimicos meos capitales, *qui* cingunt me.
10 Adipem suum obesant; ore suo loquuntur superbe;
11 Gressum nostrum nunc circumdant nobis: oculos suos adjiciunt declinando in terram.

12 Similitudo cujusque *est* tanquam leonis appetentis
rapere; et velut juvenis leonis residentis in latibulis.

13 Surge, Jehova, anticipa faciem ejus; prosterne
eum, eripe animam meam gladio tuo ab improbo:
14 Ab hominibus *eripe* manu tua, Jehova; ab hominibus e mundo, quorum portio *est* in hac vita, quorum ventrem imples recondito *thesauro* tuo: satiantur filii, et relinquunt excellentiam suam infantibus suis.

15 Ego in justitia videbo vultum tuum; satiabor, quum expergiscar, similitudine tua.

XVIII.

Magistro symphoniæ servi Jehovæ, Davidis, qui, elocutus est Jehovæ verba cantici hujus, qua die eripuerat Jehova eum e manu omnium inimicorum ipsius, ut e manu Saulis. Et dixit:

2 Ex intimis visceribus diligam te, Jehova, firmitas mea.
3 Jehova, petra mea, et propugnaculum meum, et liberator meus; Deus fortis meus, rupes mea, ad quem me recipiam; clypeus meus, et cornu salutis meæ; editus locus meus.
4 Laudatum invoco Jehovam, et ab inimicis meis servor.

5 Circumdantibus me doloribus mortis, et torrentibus *hominum* nequam perterrentibus me:
6 Doloribus sepulchri circumeuntibus me, occurrentibus mihi tendiculis mortis:
7 In ipsa angustia mea invoco Jehovam, et ad Deum meum vociferor: exaudit e templo suo vocem meam, et vociferatio mea coram eo pervenit ad aures ejus.

8 Et concutitur ac movetur terra, fundamenta-
que montium commoventur; concutiuntur autem,
quum *ira* accenditur ei.
9 Ascendit fumus per nasum ejus, et ignis ex ore
ejus consumens, prunæ ardentes ab eo *sunt*.
10 Et demittens cœlum descendit, cum caligine sub
pedibus suis:
11 Et insidens Cerubinis volat, volitatque super
alas venti:
12 Disponit tenebras latibulum suum, circa se tu-
gurium suum tenebrosas aquas, densitates su-
periorum nubium.
13 A splendore, *qui est* ante eum, nubes ejus den-
sæ transeunt; grando et prunæ igneæ.

14 Tonante in cœlis Jehova, et excelso edente
vocem suam; grando et prunæ igneæ.
15 Ita emittens sagittas suas dispergit illos: et
fulgura jaculans fundit illos.
16 Conspiciuntur etiam imi alvei aquarum, et reve-
lantur fundamenta orbis habitabilis increpatione
tua, Jehova, flatu spiritus nasi tui.

17 Mittens ex edito assumit me, extrahit me ex
aquis multis:
18 Eripit me ab inimico meo valentiore; et ab
osoribus meis, quum robustiores sunt me.
19 *Quum* occurrunt mihi in tempore calamitatis
meæ, tum *est* Jehova pro scipione mihi.

20 Et educit me in latum; liberat me, quia de-
lectatur me.
21 Tribuit mihi Jehova secundum justitiam meam;
secundum puritatem manuum mearum restituit
mihi.
22 Quum observo vias Jehovæ, neque improbe
averto me a Deo meo;

23 Quum omnia judicia ejus in conspectu meo
sunt, et statuta ejus non amoveo a me;
24 Denique quum sum integer coram eo; et caveo
mihi, ne inique agam;
25 Restituit Jehova mihi secundum justitiam meam,
secundum puritatem manuum mearum coram ocu-
lis suis.

26 Cum benigno benignum te exhibes; cum viro
integro integrum te exhibes;
27 Cum puro purum te præbes: at cum perverso
eluctaris:
28 Quia tu populum afflictum servas, oculos vero
elatos dejicis.
29 Quin tu illustras lucernam meam: Jehova Deus
meus splendentes efficit tenebras meas.
30 Per te enim transcurro turmam; et per Deum
meum transilio murum.
31 Hujus *Dei* fortis integra *est* via, sermo Jehovæ
purgatissimus *est:* clypeus est omnibus, qui se
recipiunt ad eum.

32 Nam quis *est* Deus præter Jehovam? et quis
rupes præterquam Deus noster?
33 Hic *Deus* fortis *est*, qui accingit me robore, et
reddit integram viam meam;
34 Disponens pedes meos tanquam cervarum, ut in
excelsis meis statuat me:
35 Docens manus meas prœlium, adeo ut frangatur
arcus chalybeus brachiis meis.
36 Nam das mihi clypeum salutis tuæ, dextera-
que tua sustentat me, et mansuetudo tua ad-
auget me.
37 Dilatas gressui meo locum meum; neque vacil-
lant malleoli pedum meorum.

38 Persequor inimicos meos, et assequor eos:
neque revertor, donec consumsero eos.

39 Frango eos, adeo ut non possint exsurgere, cadentes sub pedibus meis.
40 Accingis enim me robore ad bellum; prosternis insurgentes in me sub me.

41 Et inimicorum meorum exponis mihi cervicem, ut osores meos exscindam.
42 Vociferantur, sed non *est* qui servet; ad Jehovam, sed non exaudit eos.
43 Itaque contundo eos tanquam pulverem coram vento; ut lutum platearum frio eos.

44 Liberas me a contentionibus populi; disponis me in caput gentium; populus, quem non noveram, serviunt mihi:
45 Ad auditionem auris obediunt mihi, alienigenæ mendaciter se dedunt mihi;
46 Alienigenæ decidunt, et horrescunt e conclavibus suis.

47 Vivit Jehova, et benedicta rupes mea: quapropter exaltetur Deus salutis meæ:
48 *Deus* ille fortis, qui præstat ultiones mihi, et adducit populos subter me.
49 Liberans me ab inimicis meis, etiam supra insurgentes in me exaltasti me; a viro violento eripuisti me.

50 Idcirco celebrabo te in gentibus, Jehova; et nomini tuo psallam:
51 Magnificam præstare salutem omnimodam regi suo: et exercere benignitatem erga unctum suum, erga Davidem et erga semen ejus usque in seculum.

XIX.

Magistro symphoniæ psalmus Davidis.

2 COELI enarrant gloriam *Dei* fortis, et opus manuum ejus indicat expansum eorum.

3 Dies ad diem eructat sermonem; et nox ad
noctem ostendit scientiam.
4 Non *est* sermo, neque verba *eis;* et sine *his* in-
telligitur vox eorum.
5 In totam terram prodeunte delineatione eorum,
simul *prodierunt* in extremitatem orbis habita-
bilis sermones eorum; *ex quo* soli disposuit
tentorium in eis.
6 Nam est tanquam sponsus prodiens e thalamo
suo; lætatur tanquam robustus decursurus viam.
7 Ab extremitate cœlorum exortus ejus, et revo-
lutio ejus ad extremitates eorum *est:* nec *est*
quod abscondatur a calore ejus.

8 Doctrina Jehovæ integra *est*, restituens ani-
mam; testimonium Jehovæ verax, sapientiam
afferens imperito.
9 Mandata Jehovæ *sunt* recta lætificantia ani-
mum; præceptum Jehovæ purum, illustrans
oculos.
10 Reverentia Jehovæ munda, consistens in sempi-
ternum; judicia Jehovæ *sunt* ipsa veritas, justa
sunt pariter;
11 Desideratissima, *desiderabiliora* auro, et qui-
dem auro purgatissimo quamplurimo; ac dulci-
ora melle, et quidem acoeto melle.

12 Tum *me* servum tuum commonefactum istis
in horum observatione *esse* emolumentum ma-
gnum,
13 (*Nam* errores quis intelligat?) me, *inquam*, ab
occultis absolve:
14 Tum a contumaciis subtrahe servum tuum, ne
dominentur in me: tunc integer et insons ero a
defectione magna.
15 Sint accepti sermones oris mei, et meditatio animi
mei coram te, Jehova, rupes mea et redemtor mi.

XX.

Magistro symphoniæ psalmus Davidis.

2 Exaudiat te Jehova tempore angustiæ; te in edito collocet nomen Dei Jacobi:
3 Mittat auxilium tuum e sancto, et e Zione fulciat te.
4 Odoretur omnia munera tua, et holocaustum tuum in cinerem redigat, ut quum maxime.
5 Det tibi ex animo tuo, et totum tuum consilium impleat.
6 Canamus de salute tua, et in nomine Dei nostri vexillis utamur: impleat Jehova omnes petitiones tuas.

7 Jam agnosco Jehovam servare unctum suum, exaudire eum de cœlis sanctitatis suæ; ex summa fortitudine, salute dexteræ suæ.
8 Hi curruum, et illi equorum, nos vero nominis Jehovæ Dei nostri recordamur.
9 Illi incurvant se et cadunt: nos vero surgimus et consistimus.

10 Jehova, serva! rex ipse exaudiat nos, quo tempore invocabimus.

XXI.

Magistro symphoniæ psalmus Davidis.

2 Jehova, de robore tuo lætatur rex, et de salute tua quam exsultat valde!
3 Desiderium animi ejus das ei; pronunciatum labiorum ejus non avertens, maxime.

4 Quin prævenis eum benedictionibus boni, imponis capiti ejus coronam auri purgatissimi.
5 Vitam petiit abs te; dedisti ei, *etiam* longitudinem dierum in seculum et sempiternum.
6 Magna *est* gloria ejus per salutem tuam; decus et majestatem posuisti in eo.

7 Nam disposuisti illi benedictiones in sempiternum, exhilaravisti eum lætitia a facie tua.
8 Quoniam ipse rex confidit Jehovæ, ideo fretus benignitate excelsi non dimovebitur.
9 Assequeris manu tua omnes inimicos tuos, dextera tua assequeris osores tuos.
10 Disponis eos *ut* fornacem ignis tempore faciei iratæ tuæ; Jehova ira sua absorbet eos, quasi consumat eos ignis.
11 Fructum eorum e terra perdis, et semen eorum e filiis hominum.
12 Quoniam intenderunt tibi malum; commenti sunt cogitationem, non possunt *perficere*.
13 Nam ponis eos *velut* tumulum; nervis tuis aptatas *sagittas* jacularis contra faciem eorum.

14 Exaltare, Jehova, robore tuo; cantemus et psallamus fortitudinem tuam.

XXII.

Magistro symphoniæ ad primam auroram psalmus Davidis.

2 Mi *Deus* fortis, mi *Deus* fortis, quare dereliquisti me, longinquus a salute mea, *a* verbis rugitus mei?
3 Deus mi, *quare* invocantem me interdiu non exaudis? et noctu *invocanti* non *est* silentium mihi?

4 Atqui sanctus es permanens, perfecta laus Israelis.
5 Tibi confisi sunt majores nostri: confisi sunt, et liberasti eos.
6 Ad te clamaverunt, et erepti sunt; tibi confisi sunt, nec puduit eos.

7 At ego *sum* vermis, ac non vir; opprobrium hominum, et contemptus populo.

8 Omnes videntes me subsannant me; diducunt labium, movent caput.
9 Devolvit se ad Jehovam (*inquiunt*); liberet eum, eripiat eum, quandoquidem delectatur eo.

10 Quum tu *sis*, qui eduxisti me ex utero: faciens ut securus agerem ad ubera matris meæ:
11 In te rejectus sim ex vulva; inde ab utero matris meæ *Deus* fortis meus sis:
12 Ne procul absis a me, dum angustia propinqua est, dum nemo *est* adjutor.
13 Circumdant me juvenci multi; robusti *juvenci* Basanis cingunt me.
14 Dilatant contra me os suum, *tanquam* leo rapiens et rugiens.

15 Sicut aqua effundor, et disparant se omnia ossa mea: est cor meum simile ceræ, liquefit in visceribus meis.
16 Arescit ut testa vis mea, et lingua mea adhæret faucibus meis: et in pulvere lethali collocas me.

17 Nam circumdederunt me canes, cœtus maleficorum circumvenerunt me; foderunt manus meas et pedes meos.
18 Enumerare possem omnia ossa mea: ipsi intuentur, respiciunt in me.
19 Partiuntur vestimenta mea inter se, et pro indumento meo projiciunt sortem.

20 Tu ergo, Jehova, ne procul absis! virtus mea, ad auxilium meum festina!
21 Eripe a gladio animam meam, a cane unicam meam!
22 Serva me ab ore leonis et a cornibus unicornium, exaudiens me!

23 Enarrabo nomen tuum fratribus meis: in media congregatione laudabo te:

24 *Dicens*, Timentes Jehovæ, laudate eum: totum semen Jacobi, honorate eum: et timete ab eo, totum semen Israelis.

25 Quia non spernit, neque abominatur afflictionem afflicti, neque abscondit faciem suam ab eo: sed quum vociferatur ad ipsum, exaudit.

26 De *bonis obventuris* a te *futura est* laus mea in congregatione multa: vota mea persolvam coram reverentibus eum.

27 Comedent mansueti, et saturabuntur; laudabunt Jehovam quærentes eum: vivet animus vester in sempiternum.

28 Recordabuntur et convertentur ad Jehovam omnes fines terræ; et incurvabunt se coram te *honorem exhibentes* omnes familiæ gentium.

29 Quoniam Jehovæ *est* regnum ipsum, et dominium habet in gentes.

30 Comedentes incurvabunt sese omnes pingues terræ; coram eo procumbent, quicunque descendunt in pulverem, *qui* animam suam in vita non conservaverit.

31 *Horum* semen colet eum, accensebitur Domino in quaque ætate.

32 Advenientes annunciabunt justitiam ejus populo nascituro, ipsum exercere *eam*.

XXIII.

Psalmus Davidis.

1 JEHOVA pastor meus *est*, non possum egere.

2 In caulis herbidis facit ut recubem, secundum aquas lenes deducit me.

3 Animam meam quietam efficit; ducit me per orbitas justitiæ, propter nomen suum.

4 Etiam quum ambularem per vallem lethalis um-

bræ, non timerem malum, quia tu mecum *es:*
virga tua et pedum tuum, ipsa consolantur me.

5 Instruis coram me mensam e regione hostium
meorum: delibutum reddis unguento caput meum,
poculum meum exuberans.
6 Nihil nisi bonum et benignitas prosequentur me
omnibus diebus vitæ meæ; et quietus ero in
domo Johovæ, quamdiu longa erunt tempora.

XXIV.

Davidis psalmus.

1 JEHOVÆ *est* terra, et quod implet eam; orbis
habitabilis, et habitantes in eo.
2 Nam ipse super maria fundavit illam, et super
flumina stabilivit illam.

3 Quis ascensurus est in montem Jehovæ, et
quis staturus in loco sanctitatis ejus?

4 Innocens manibus et purus animo; qui non
effert ad vanitatem animam suam, neque jurat
ad fraudem:
5 *Is* reportat benedictionem a Jehova, et justitiam
a Deo salutis suæ.
6 Hæc *est* generatio requirentium eum: quæren-
tium faciem tuam, *generatio* Jacobi, summe
quærentium.

7 Attollite, portæ, capita vestra! et attollite vos,
ostia seculi! ut ingrediatur rex gloriæ.

8 Quis *est* iste rex gloriæ? Jehova
robustissimus et potentissimus; Jehova poten-
tissimus bellator.

9 Attollite, portæ, capita vestra! attollite, in-
quam, ostia seculi! ut ingrediatur rex gloriæ.

10 Quis *est* iste rex gloriæ? Jehova exercituum: is *est* rex gloriæ summe.

XXV.

Ode Davidis.

1 א Ad te, Jehova, animam meam attollo.

2 ב Deus mi, in te confido; ne erubescam, ne exsultent inimici mei de me.

3 ג Etiam ulli exspectantes te, ne erubescant: erubescant, qui perfide agunt immerito.

4 ד Vias tuas, Jehova, notas fac mihi; semitas tuas doce me.

5 הו Fac, ut incedam per veritatem tuam, et doce me; nam tu *es* Deus salutis meæ, te exspecto totum diem.

6 ז Recordare miserationum tuarum, Jehova, et benignitatum tuarum, eas a seculo esse.

7 ח Peccatorum pueritiæ meæ et defectionum mearum ne recorderis: pro benignitate tua recordare mei tu propter bonitatem tuam, Jehova.

8 ט Bonus et rectus Jehova *est*, idcirco docet peccatores viam:

9 י Facit, ut incedant mansueti ex jure, et docet mansuetos viam suam:

10 כ Omnes semitæ Jehovæ benignitas et fides *sunt*, custodientibus fœdus ejus et testimonia ejus.

11 ל Propter nomen tuum, Jehova condonabis igitur iniquitatem meam: nam magna est.

12 מ Qualis futurus est vir ille, qui reveretur Jehovam docentem ipsum, quam viam eligat?

13 כ Anima ejus in bono pernoctabit, et semen ejus hæreditario jure possidebit terram.

14 ס Arcanum Jehovæ *adest* reverentibus ipsum et fœdus ejus, ut experimento testetur eis.

15 ע Oculi mei jugiter ad Jehovam *respiciunt;* quia ipse educit e reti pedes meos.

16 פ Respice ad me, et gratiam fac mihi; quia solitarius et pauper sum.

17 צ Oppressiones animi mei dilatant *se:* ab angustiis meis deduc me:

18 ק Aspice afflictionem meam et laborem meum; et condona omnia peccata mea.

19 ר Aspice inimicos meos, quia potentiores sunt, et odio violento oderunt me.

20 ש Serva animam meam et eripe me, ne erubescam, quia recipio me ad te.

21 ת Integritas et rectum custodiant me; quia exspecto te.

22 פ Redime, Deus, Israelem ab omnibus oppressionibus ejus.

XXVI.

Ode Davidis.

1 JUDICEM meum age, Jehova, quoniam ego in integritate mea ambulo; et Jehovæ confido, me non vacillaturum.
2 Proba me, Jehova, et tenta me; examina renes meos et animum meum.
3 Nam benignitas tua coram oculis meis *est*, et indesinenter ambulo in veritate tua.
4 Non sedeo cum hominibus vanis, et cum dissimulatis non convenio.

5 Odi congregationem maleficorum, et cum improbis non sedeo.
6 Lavo in innocentia manus meas, et circumeo altare tuum, Jehova:
7 Personando voce gratiarum actionis, et enarrando omnia mirabilia tua.
8 Jehova, diligo habitaculum domus tuæ; et locum, tabernaculum gloriæ tuæ.

9 Ne aggreges penes peccatores animam meam, et penes viros sanguinarios vitam meam:
10 Quorum in manibus scelus, quorum dextera plena est corruptionis muneribus.
11 At ego in integritate mea ambulo: redime me, et gratiam fac mihi.
12 Pede meo consistente in plano, in congregationibus benedicam Jehovæ.

XXVII.

Ode Davidis.

1 JEHOVA lux mea et salus mea *est*, a quo timerem? Jehova robur vitæ meæ *est*, a quo expavescerem?
2 Belligerantibus contra me maleficis ad exedendum carnem meam, hostibus meis et inimicis meis in me; ipsi corruunt et concidunt.
3 Si metarentur contra me castra, non timeret animus meus: si insurgeret contra me bellum, hac re ego securus essem.

4 Unum petii a Jehova, ad ipsum requiro, ut consideam in domo Jehovæ omnibus diebus vitæ meæ, ad videndum amœnitatem Jehovæ, et inquirendum in templo ejus.
5 Nam abscondit me in tugurio suo tempore adversitatis; abdit me in abdito tentorii sui, in rupem attollit me:

6 Jam vero extollitur caput meum supra inimicos
meos circumstantes me; ut sacrificem in tentorio
ejus sacrificia clangoris, canam et psallam Jehovæ.

7 Audi, Jehova, *me* voce mea clamantem;
gratiamque fac mihi, et exaudi me.
8 Tuum *illud*, Requirite faciem meam, cogitat
animus meus: faciem tuam, Jehova, requiro.
9 Ne abscondas faciem tuam a me, ne avertas in
ira servum tuum: auxilium meum fuisti, ne
deseras me, neque derelinquas me, Deus salutis
meæ.
10 Nam pater meus et mater mea derelinquunt me,
sed Jehova recipiet me.

11 Doce me, Jehova, viam tuam, et deduc me
per semitam planam; propter observantes me.
12 Ne tradas me desiderio hostium meorum; nam
consistunt contra me testes mendaces, et qui
spirant violentiam:
13 *Abrepturi me*, nisi crederem me fruiturum bonitate Jehovæ in terra viventium.
14 Exspecta Jehovam; confirmare, et fortificabit
animum tuum: itaque exspecta Jehovam.

XXVIII.

Ode Davidis.

1 Te, Jehova, inclamo; rupes mea, ne surdum
agas *aversus* a me: ut non, si mutus eris *et*
aversus a me, consimilis fiam descendentibus in
sepulchrum.
2 Audi vocem deprecationum mearum, dum vociferor ad te; dum attollo manus meas ad adytum sanctitatis tuæ.

3 Ne trahas me penes improbos, et penes

operarios iniquitatis; loquentes pacem cum proximis suis, malitia *obtinente* in animo eorum.
4 Da istis secundum opus ipsorum, et secundum malignitatem actionum ipsorum; secundum opus manuum ipsorum da eis, redde retributionem suam eis.
5 Quia non animadvertunt ad opera Jehovæ et ad factum manuum ejus, destructurus est eos, non autem exstructurus eos.

6 Benedictus *sit* Jehova, quia exaudivit vocem deprecationum mearum;
7 Jehova robur meum et scutum meum, cui confidente animo meo adjuvor: idcirco exsultat animus meus, ut cantico meo celebrem eum.

8 Jehova robur istis, et robur maxime salutare est Christus illius.
9 Serva populum tuum, et benedic possessioni tuæ: pasceque eos ac extolle eos usque in seculum.

XXIX.

Psalmus Davidis.

1 Cedite Jehovæ, filii fortium, cedite Jehovæ gloriam et laudem.
2 Cedite Jehovæ gloriam nominis ejus, incurvate vos honorem exhibentes Jehovæ in decoro sanctitatis.

3 Vox Jehovæ supra aquas, *vox Dei* fortis gloriosi intonat, *vox* Jehovæ supra aquas multas:
4 Vox Jehovæ potenter, vox Jehovæ decore.

5 Vox Jehovæ confringit cedros, perfringit etiam Jehova cedros Libani:
6 Et facit, ut exsiliant sicut vitulus, Libanus et Sirjon ut pullus unicornium.

7 Vox Jehovæ cædit flammas ignis.

8 Vox Jehovæ dolore afficit desertum, dolore
afficit Jehova desertum Kadesi.
9 Vox Jehovæ facit, ut pariant cervæ, et denu-
dat silvas: verum in templo suo eloquitur to-
tam gloriam suam.

10 Jehova in diluvio sedebat: et sedet Jehova
rex in seculum.
11 Jehova robur populo suo dat, Jehova benedicit
populo suo cum pace.

XXX.

Psalmus Davidis; canticum dedicationis domus illius.

2 EXTOLLAM te, Jehova; quoniam evexisti me,
neque lætitia affecisti inimicos meos de me.
3 Jehova, Deus mi, vociferantem ad te curasti me.
4 Jehova eduxisti e sepulchro animam meam, con-
servans me vivum, ne descenderem in sepul-
chrum.

5 Psallite Jehovæ, quos ipse benignitate pro-
sequitur; et celebrate ad memoriam sanctitatis
ejus.
6 Quum momento *fuit* in ira sua, vita *adest* be-
nevolentia ejus: vespere si diversetur fletus,
mane *adest* cantus.

7 Nam ego dicebam in tranquillitate mea, Non
dimovebor in seculum.
8 Jehova, benevolentia tua constitueras in monte
meo robur, te abscondente faciem tuam fui con-
turbatus.

9 Ad te, Jehova, clamavi, et Jehovam depre-
catus sum, *dicens*,

10 Quid lucri *erit* in sanguine meo, quum descen-
dam in foveam? an celebrabit te pulvis? nun-
ciabitne veritatem tuam?
11 Audi, Jehova, et gratiam fac mihi; Jehova,
esto adjutor mihi.

12 Convertisti planctum meum in choream mihi;
solvisti cilicium meum, et accinxisti me lætitia:
13 Ut psallat tibi gloria, ac non conticescat; Je-
hova, Deus mi, in seculum celabrabo te.

XXXI.

Magistro symphoniæ psalmus Davidis.

2 Ad te, Jehova, me recipio, ne erubescam in
seculum: justitia tua libera me.
3 Inclina ad me aurem tuam, cito eripe me: esto
mihi rupes robusta, locus munitissimus ad ser-
vandum me.
4 Nam petra mea et munitio mea es; itaque pro-
pter nomen tuum agito me et deducito me.

5 Educito me e reti, quod absconderunt adver-
sum me: quia tu robur meum *es*.
6 In manum tuam depono spiritum meum: rede-
misti me, Jehova, *Deus* fortis, verax.

7 Odi eos, qui observant vanitates vanissimas:
nam ego in Jehova confido.
8 Me exsultaturum et lætaturum benignitate tua,
quando aspexeris afflictionem meam, agnoveris
angustias animæ meæ:
9 Ac non tradideris me in manum inimici; *sed*
statueris in lato pedes meos.

10 Gratiam fac mihi, Jehova, nam angustia *est*
mihi; contabescit præ indignatione oculus meus,
anima mea, et venter meus:

11 Nam deficit mœrore vita mea, et anni mei gemitu: labefactatur pœna iniquitatis, quam patior: virtus mea et ossa mea contabescunt.

12 Apud omnes hostes meos sum probro, et apud vicinos meos valde, pavorique notis meis: aspicientes me foris, evagantur a me.
13 Oblivione sepelior ab animo, ut mortuus: sum ut instrumentum perditum.

14 Nam audio infamiam a multis, metum circumquaque: consultando simul adversus me, de intercipienda anima mea cogitant.

15 Ego vero in te confido, Jehova; dicens, Deus meus es.
16 In manu tua tempora mea sunt; eripe me a manu inimicorum meorum, et a persequentibus me.
17 Fac, ut luceat facies tua supra servum tuum; serva me benignitate tua.

18 Jehova, ne erubescam, quandoquidem invoco te: erubescant improbi, exscindantur *descensuri* in sepulchrum.
19 Muta reddantur labia mendacia, quæ loquuntur contra justum duriter cum elatione et contemtu.

20 Quam multa est bonitas tua, quam recondis reverentibus te! operaris erga eos, qui se recipiunt ad te, coram filiis hominum!
21 Abdis eos in abdito præsentiæ tuæ ab elationibus virorum: abscondis eos in tugurio a contentione linguarum.

22 Benedictus *sit* Jehova; quia mirificam reddit benignitatem suam erga me, *ut* in civitate munita *collocans me.*
23 Ego quidem dixeram in festinatione mea, Excisus sum a conspectu oculorum tuorum: verun-

tamen audisti vocem deprecationum mearum, quum vociferarer ad te.

24 Diligite Jehovam omnes, quos benignitate prosequitur; fideles custodientem Jehovam, et rependentem excellentissime, facientem res magnificas.
25 Confirmamini, et fortificabit animum vestrum; omnes, qui speratis Jehovam.

XXXII.

Davidis *ode* didascalica.

1 Beatus levatus *a* defectione, cujus tectum est peccatum;
2 Beatus homo, cui non imputat Jehova iniquitatem, et cujus spiritui non inest dolus.

3 Quum silerem, inveterascebant ossa mea in rugito meo toto die.
4 Nam interdiu et noctu gravis erat super me manus tua; convertebatur præstantissimus humor meus in siccitates æstivas maxime.

5 Peccatum meum notum faciam tibi, et iniquitatem meam non tegam; (inquiebam,) Confitebor defectiones meas Jehovæ; et tu sustulisti pœnam peccati mei maxime.

6 Propter hoc oraturus est te, quemcunque benignitate prosequeris, quo tempore obvenerit (in inundatione aquarum multarum, ad eum non pertingent tantum) *dicens*,
7 Tu latibulum es mihi, ab angustia custodito me: cantionibus liberationis circumdato me maxime.

8 Erudiam te et docebo te, qua via ambulaturus sis; consilium dabo, *attento* in te oculo meo.

9 Ne estote ut equus, ut mulus, expertes intelli-
gentiæ: cujus os freno et habena constringendum
est, ne appropinquet ad te.
10 Magni dolores *sunt* improbo: qui autem fidu-
ciam habet in Jehova, benignitas circumdat eum.

11 Lætamini in Jehova et exsultate, justi, et can-
tate, omnes recti animo.

XXXIII.

1 CANTATE, justi, in Jehova! rectos docet lau-
datio.
2 Celebrate Jehovam cithara; nablio et decachordo
psallite ei.
3 Canite ei canticum novum, optime pulsate cum
clangore.

4 Quia rectum *est* verbum Jehovæ, et omne opus
ejus constans:
5 Amat justitiam et judicium: benignitate Jehovæ
plena est terra.

6 Verbo Jehovæ cœli facti sunt, et spiritu oris
ejus totus exercitus eorum.
7 Congerit quasi cumulum aquas maris, disponit in
thesauris abyssos.

8 Timeant a Jehova omnes *incolæ* terræ: ab
ipso metuant omnes habitatores orbis.
9 Nam ipso dicente est, *quicquid est:* ipso præ-
cipiente exsistit.

10 Jehova irritum facit consilium gentium, in-
fringit cogitationes populorum:
11 Consilium *vero* Jehovæ in seculum consistit;
cogitationes animi ejus in ætates singulas.

12 Beata gens illa, cujus Jehova Deus *est:* po-
pulus, *quem* elegit in possessionem sibi.

13 E cœlis intuetur Jehova, videt omnes filios hominis:
14 E loco habitationis suæ prospicit in omnes habitatores terræ:
15 Formator pariter cordis eorum, animadvertit ad omnia opera eorum.

16 Non *est* rex, qui servetur multitudine copiarum; potens non eripitur multitudine virium:
17 Mendax *est* equus ad salutem, et multitudine roboris sui non liberat *sessorem*.

18 Ecce, oculus Jehovæ *attendit* ad timentes sui, ad exspectantes benignitatem ipsius:
19 Ut eripiat a morte animam eorum, et vivos conservet eos in fame.

20 Anima nostra præstolatur Jehovam: auxilium nostrum et scutum nostrum est.
21 Nam in eo lætatur animus noster, quia nomini sancto ejus confidimus.
22 Sit benignitas tua, Jehova, super nos; prout exspectamus te.

XXXIV.

Ode Davidis, quum mutasset speciem suam coram Abimeleco, eoque ipsum expellente abiisset.

2 א BENEDICAM Jehovæ omni tempore: jugiter laus ejus *erit* in ore meo.
3 ב In Jehova jactabit se anima mea; audient mansueti, et lætabuntur.
4 ג *Dicam*, Magnificate Jehovam mecum, et extollamus nomen ejus pariter.

5 ד Quæsivi Jehovam, et exaudivit me; ac ex omnibus pavoribus meis eripuit me.
6 ה Qui intuentur in eum et confluunt, vultus eorum ne erubescant, *sed dicant:*

7 ו Iste pauper invocavit, et Jehova exaudivit, ac ab omnibus angustiis ejus servavit eum.
8 ח Castra metantur angeli Jehovæ circa timentes eum; et eripit eos.

9 ט Gustate et videte bonum esse Jehovam: beatus vir ille, *qui* se recipit ad eum.
10 י Timete Jehovam, sancti ejus: quia non *est* penuria timentibus eum.
11 כ Juvenes leones pauperantur atque esuriunt: quærentes autem Jehovam, non indigent ullo bono.

12 ל Agite, filii, auscultate mihi: reverentiam Jehovæ docebo vos.
13 מ Quis *est* vir ille, qui delectatur vita, amat dies, *amat* frui bono?
14 נ Custodi linguam tuam a malo; et labia tua ne loquantur fraudem.
15 ס Recede a malo et fac bonum: require pacem et sectare eam.

16 ע Oculi Jehovæ ad justos, et aures ejus ad vociferationem eorum *attendunt:*
17 פ Irata *vero* facies Jehovæ ad facientes malum, ut exscindat e terra memoriam eorum.
18 צ Clamantes *illos* Jehova audit, et ex omnibus angustiis ipsorum eripit illos.

19 ק Propinquus *est* Jehova fractis animo: et contrtos spiritu servat.
20 ר Multæ *sunt* afflictiones justi; sed ex omnibus illis eripit eum Jehova,
21 ש Servans omnia ossa ejus; unum ex illis non frangitur:
22 ת At morte afficit improbum afflictio, et qui oderunt justum, disperduntur.
23 פ Redimit Jehova animam servorum suorum: neque disperduntur ulli recipientes se ad eum.

XXXV.

Ode Davidis.

1 CONTENDE, Jehova, adversus contendentes
mecum; impugna impugnantes me.
2 Prehende scutum aut clypeum; ac surge in
auxilium meum:
3 Et exsere hastam, et præclude persequentibus
me; dic animæ meæ, Salus tua sum.

4 Pudefiant et rubore perfundantur quærentes
animam meam: agantur retrorsum et erubescant
machinantes malum meum.
5 Sint sicut gluma coram vento, angelo Jehovæ
impellente:
6 Sit via eorum tenebrosa et lubricissima; et an-
gelus Jehovæ persequator eos.

7 Quandoquidem immerito abscondunt mihi *in*
fovea rete suum; immerito fodiunt *foveam* con-
tra animam meam;
8 Eveniat ei vastatio nescienti, ut rete ipsius,
quod abscondit, capiat eum: *ad* vastationem de-
cidat in illam.

9 Sic anima mea exsultet in Jehova, gaudeat in
salute ejus.
10 Omnia ossa mea dicant, Jehova, quis *est* par
tibi, eripiens pauperem a valentiore eo? pau-
perem, inquam, et egentem a diripiente eum?

11 Insurgent testes injurii; quorum non sum con-
scius, *ea* repetunt a me:
12 Rependunt mihi malum pro bono, orbitatem ani-
mæ meæ:
13 Quamvis ego, ægrotantibus illis, *utens pro*
veste mea cilicio, affligerem jejunio animam
meam, et oratio mea in sinum meum rediret:
14 Tanquam *ad* proximum, tanquam *ad* fratrem

mihi indesinenter itarem; tanquam lugens matrem atratus curvarem me.

15 Quum vero claudico, lætantur congregantes se; congregant se apud me loripedes, ut non animadvertam; lacerant, ac non silent:
16 Inter hypocritas *facetos* sanniones faceti; frendentes contra me dentibus suis.

17 Domine, quamdiu aspicies? reduc animam meam a vastationibus eorum, a juvenibus leonibus unicam meam:
18 Celebrabo te in congregatione multa, in populo frequenti laudabo te.

19 Ne lætentur de me, qui mihi sunt inimici falsis de causis: qui oderunt me immerito, ne nictent oculo:
20 Non enim pacem loquuntur: sed contra quietos terræ res fraudulentissimas excogitant:
21 Et dilatant contra me os suum: dicentes, Euge, euge, videt oculos noster!

22 Vides, Jehova, ne sileas; Domine, ne longe absis a me.
23 Evigila et expergiscere ad judicium meum: Deus mi et Domine mi, ad contentionem meam.
24 Judica me secundum justitiam tuam, Jehova, Deus mi; et ne lætentur de me.
25 Ne dicant cum animo suo, Euge anima nostra! ne dicant, Absorbuimus eum!
26 Pudefiant et erubescant simul gaudentes de malo meo: induantur pudore et ignominia, qui magnificant *se* contra me.

27 Cantabunt et lætabuntur, qui delectantur justitia mea, dicentque jugiter, Magnificetur Jehova, qui delectatur pace servi sui.
28 Et lingua mea enunciabit justitiam tuam, toto die laudem tuam.

XXXVI.

Magistro symphoniæ *ode* servi Jehovæ, Davidis.

2 DICTUM defectionis ad improbum in intimo
cordis mei *est*, coram ejus oculis non *esse* pa-
vorem Dei:
3 Blandiri eum sibi in oculis suis, quum assequi-
tur iniquitatem suam, *quæ* odio habenda *esset*.
4 Verba oris ejus vana et dolosa *sunt:* desinit ad-
hibere intelligentiam ad benefaciendum.
5 Vanitatem cogitat in cubili suo; sistit sese in
via non bona: malum non spernit.

6 Jehova, in cœlis *est* benignitas tua, fides tua
usque ad superiores nubes:
7 Justitia tua instar montium maximorum: judicia
tua *instar* abyssi magnæ, homines et jumenta
conservas, Jehova.

8 Quam pretiosa *est* benignitas tua, Deus, quum
filii hominum ad umbram alarum tuarum sese
recipiunt.
9 Uberrime explentur pinguedine domus tuæ, et
de torrente deliciarum tuarum bibendum das eis:
10 Quandoquidem penes te *est* fons vitæ, in luce
tua fruamur luce.

11 Protende benignitatem tuam erga cognoscentes
te, et justitiam tuam erga rectos animo.
12 Ne aggrediatur me pes superbi, et manus im-
proborum ne inducat me ad aberrandum *eo*,
13 Ubi cadunt operarii iniquitatis; ita impelluntur,
ut non possint surgere.

XXXVII.

Ode Davidis.

1 א Ne accendaris ira propter maleficos; ne in-
videas facientibus iniquitatem.

2 Nam sicut fœnum cito succidentur, et sicut viriditas teneræ herbæ decident.

3 ב Confide in Jehova et fac bonum: inhabita terram et pascere fide:
4 Et oblecta te in Jehova, qui dabit tibi petitiones animi tui.

5 ג Devolve super Jehovam viam tuam et confide in eo; nam ipse efficiet:
6 Proferens tanquam lucem justitiam tuam, et jus tuum tanquam meridiem.

7 ד Acquiesce Jehovæ, et indesinenter exspecta eum: ne accendaris ira propter prosperantem via sua, propter virum efficientem cogitata.

8 ה Absiste ab ira, et derelinque excandescentiam; ne accendaris ira, saltem ad malefaciendum.
9 Nam malefici exscindentur; exspectantes vero Jehovam, ipsi hæreditario jure possidebunt terram.

10 ו Et adhuc paululum, plane non *erit* improbus; quod si consideraveris locum ejus, non exstabit:
11 Mansueti vero hæreditario jure possidebunt terram, et oblectabunt se in multitudine pacis.

12 ז Cogitante improbo contra justum, et frendente adversus eum dentibus suis,
13 Dominus ridet eum, quia videt advenire diem suum.

14 ח Gladium eduxerint improbi, et adduxerint arcum suum, ad dejiciendum pauperem et egentem, ad mactandum rectos via:
15 Gladius eorum intrabit in cor eorum, et arcus eorum confringentur.

16 ט Bonum *est* parum cuique justo, plus quam
copia *sua* improbis multis.
17 Nam brachia improborum confringuntur: sustinet
autem justos Jehova.

18 י Agnoscit Jehova tempora integrorum; adeo
ut possessio eorum in seculum futura sit,
19 Non erubescant tempore malo, sed diebus fa-
mis saturentur:

20 כ Dum improbi pereunt et inimici Jehovæ,
ut, quæ pretiosa sunt in agnis: *ut hæc* consu-
muntur in fumum *abeuntia*, consumuntur *isti*.

21 ל Mutuo accipit improbus, sed non potest red-
dere: justus vero gratiam facit et donat:
22 Quia benedicti ab illo hæreditario jure possi-
dent terram: maledicti vero ab illo exscin-
duntur.

23 מ A Jehova gressus viri statuuntur, cujus de-
lectatur via.
24 Quum cadit, non dejicitur; quia Jehova susten-
tat manum ejus.

25 נ Puer fui, etiam consenui: sed non vidi justum
ita derelictum, ut semen ejus quæreret panem.
26 Toto die gratiam facit et mutuat, et semen ejus
in benedictione *est*.

27 ס Recede a malo et fac bonum: sic habita in
seculum:
28 Nam Jehova amat jus, neque derelinquit, quos
benevolentia prosequitur: in seculum conser-
vatur, semen vero improborum exscinditur.
29 ע Justi hæreditario jure possidebunt terram, et
habitabunt in æternum super eam.

30 פ Justi *cujus* os meditatur sapientiam, et cujus
lingua loquitur jus.

31 In cujus animo *est* lex Dei sui, *pes ejus* non labascit gressibus suis.

32 צ Speculante improbo adversus justum et quærente morte illum afficere,
33 Jehova non derelinquit illum in manu istius; neque sinit eum condemnari, quum judicatur.

34 ק Attende ad Jehovam et observa viam ejus: tum extollet te ad possidendum terram jure hæreditario; excidium improborum videbis.

35 ר Vidi improbum magna vi erumpentem, et sese explicantem tanquam arbor indigena virens:
36 Deinde præteriit, et ecce, non *erat* amplius: nam quæsivi eum, sed non inventus est.

37 ש Observa integrum et aspice rectum, finem *istius* viri esse pacem:
38 Defectores vero perdi pariter, finem improborum exscindi.

39 ת Nam salus justorum a Jehova *est*, robur eorum tempore angustiæ:
40 Et adjuvat eos Jehova ac liberat eos: liberat eos ab improbis, ac servat eos, quia recipiunt se ad ipsum.

XXXVIII.

Psalmus Davidis ad recordandum.

2 JEHOVA, ne in fervente ira tua arguas me, aut in excandescentia tua castiges me.
3 Nam sagittæ tuæ *alte* infixæ sunt in me, et demisisti super me manum tuam.
4 Non *est* integritas in carne mea, propter detestationem tuam: non *est* pax in ossibus meis, propter peccatum meum.
5 Nam iniquitates meæ transcendunt caput meum,

ut onus grave; graviores sunt, quam perferre queam.
6 Putruerunt, contabuerunt tumices mei, propter stultitiam meam.
7 Distorqueor, incurvor pervalde; tota die atratus pergo:
8 Quia ilia mea plena sunt vilitate, adeo ut non *sit* ulla integritas in carne mea.
9 Debilitatus et attritus sum pervalde, rugio præ fremitu animi mei.

10 Domine, coram te *est* totum desiderium meum; et suspirium meum a te non est abscon-ditum.
11 Cor meum palpitat, derelinquit me virtus mea; et lux oculorum meorum, etiam ipsi non *sunt* penes me.

12 Amici mei et proximi mei e regione plagæ meæ subsistunt, et propinqui mei e longinquo absistunt.
13 Tendunt vero laqueos, qui quærunt animam meam: et qui requirunt malum meum, loquuntur ærumnas, et dolos toto die meditantur.

14 Quos ego tanquam surdus non audio, et tanquam mutus non aperiens os suum;
15 Sed sum tanquam is, qui non audit, et in cujus ore non *sunt* argumenta:
16 Quia te, Jehova, expecto; *ut* tu exaudias, Domine, Deus mi:
17 Quia dico, *Videndum*, ut non lætentur de me; nutante pede meo, contra me magnificent se:
18 Si ego ad claudicationem comparatus *fuero*, et dolor meus *fuerit* coram me jugiter.
19 Quandoquidem iniquitatem meam indico, solicitus sum de peccato meo.

20 Inimici autem mei vivi roborantur; et multipli-
cantur, qui oderunt me falsis de causis;
21 Et reddentes malum pro bono adversantur mihi;
eo quod sector bonum.

22 Ne derelinquas me, Jehova: Deus mi, ne
longe absis a me.
23 Festina ad auxilium meum, Domine, salus mea!

XXXIX.

Magistro symphoniæ Jeduthuni psalmus Davidis.

2 DIXERAM, Observabo vias meas, ne peccem
lingua mea: servabo circa os meum capistrum,
tantisper dum improbus *erit* coram me.
3 Obmutueram taciturnus, silebam *etiam* a bono;
sed dolor meus incrudescebat.
4 Incalescente vero animo meo in me, in medita-
tione mea exardescente igne, locutus sum lingua
mea, *dicens:*
5 Fac ut experiar, Jehova, finem meum; mensura
dierum meorum, quid sit; experiar, quam dura-
bilis sum.
6 Ecce, palmares disposuisti dies meos, et tempus
meum ut nihil *est* coram te: profecto, omnimoda
vanitas omnis homo *est*, *quantumvis* constitutus
maxime.
7 Profecto, per imaginem præterit vir; profecto,
in vanum perstrepunt: congregat *quispiam*, sed
nescit, quis recepturus sit ea.

8 Sed jam quid exspecto, Domine? spes mea in
te est.
9 Ab omnibus defectionibus meis eripe me, pro-
bro stultis ne exponas me.
10 Obmutesco, non aperio os meum, quia tu fecisti.
11 Remove a me plagam tuam; a conflictu manus
tuæ ego deficio.

12 Si reprehensionibus pro iniquitate castigares
quempiam, dissolveres sicut tineam, quod inest ei
desiderabile: profecto, vanitas *est* omnis homo
maxime.

13 Audi orationem meam, Jehova, et clamorem
meum; aurem adverte ad lacrymas meas, ne
surdum agas: quia peregrinus sum coram te, in-
quilinus ut omnes majores mei.
14 Desiste a me, ut recreem me; quum nondum
abeo, ut non amplius *sim*.

XL.

Magistro symphoniæ Davidis psalmus.

2 CONSTANTER exspectavi Jehovam, qui incli-
nans ad me audivit vociferationem meam:
3 Et educens me e lacu tumultuoso, e luto cœ-
noso, statuit super petram pedes meos, firmavit
gressus meos:
4 Denique indidit ori meo canticum novum, lau-
dationem Deo nostro: videntes multi revere-
buntur, et confident in Jehova, *dicentes*,
5 Beatus *est* vir ille, qui ponit in Jehova fidu-
ciam suam, neque respicit ad superbos aut de-
clinantes *ad* mendacium.
6 Tu multa præstas, Jehova, Deus mi, mirabilia
tua et cogitationes tuas erga nos: nemo recen-
sendis *iis* par tibi; *si* indicabo et eloquar,
numerosiora sunt, quam ut enarremus.

7 Sacrificio, *inquis*, et munere non delectatus
es, aures perfodisti mihi: holocaustum et obla-
tionem pro peccato non expetivisti.
8 Tum dixi, Ecce, venio: in volumine libri scri-
ptum est de me.
9 Facere voluntatem tuam, Deus mi, delector: et
lex tua *est* in visceribus meis.

10 Prædico justitiam in congregatione multa:
ecce, labia mea non cohibeo; Jehova, tu nosti.
11 Justitiam tuam non tego in animo meo, fidem
tuam et salutem tuam dico: non celo benigni-
tatem tuam et veritatem tuam congregationi
multæ.
12 Tu, Jehova, ne cohibeas miserationes tuas a
me: benignitas tua et veritas tua jugiter custo-
diant me.
13 Nam circumdantia invadunt me mala innumera-
bilia: assequuntur me iniquitates meæ, adeo ut
nequeam dispicere; numerosiores sunt capillis
capitis mei; animus etiam meus derelinquit me.

14 Velis, Jehova, eripere me; Jehova ad auxi-
lium meum festina.
15 Pudefiant et rubore perfundantur pariter quæ-
rentes animam meam ad perdendum eam: agan-
tur retrorsum et ignominia afficiantur, qui dele-
ctantur malo meo.
16 Desolentur pro mercede pudoris sui, qui dicunt
de me, Euge, euge!

17 Gaudeant et lætentur in te omnes quærentes
te; *ac* dicant jugiter, Magnificetur Jehova,
amantes salutis tuæ.
18 Sum quidem pauper et egens, sed Dominus co-
gitat de me: auxilium meum et liberator meus
es, Deus mi, ne tardes.

XLI.

Magistro symphoniæ psalmus Davidis.

2 Beatus, qui attendit ad attenuatum, *dicens*,
Tempore mali liberabit eum Jehova:
3 Jehova servabit eum et vitæ restituet eum,
beatus reddetur in terra; item, ne tradas eum
desiderio inimicorum ejus.

4 Jehova sustentet eum, *decumbentem* in sponda
languoris: totum cubatum ejus ex morbo ejus
mutaveris.

5 Me dicente, Jehova, gratiam fac mihi: sana
animam meam, quia peccavi tibi:
6 Inimici mei dicebant malum de me, Quando
morietur, et perierit nomen ejus?
7 Quod si quis veniebat ut inviseret, mendacium
loquebatur animus ejus, congregabat iniquitatem
sibi: egressus foras eloquebatur.

8 Simul contra me mussitabant omnes osores
mei: contra me cogitabant, quod *esset* malo
mihi, *dicentes:*
9 Res nequissima tenaciter inhæret ei; et quod
decumbit, non amplius exsurget.
10 Etiam vir colens pacem mecum, in quo confide-
bam, comedens cibum meum, sustulit adversum
me calcem.

11 At tu, Jehova, gratiam fac mihi, et exsuscita
me, ut rependam illis.
12 Hac re expertus fuero, quod delectaris me,
quum non clanget inimicus meus de me;
13 Sed me, me, *inquam*, sustentabis in integritate
mea, et restitues me coram te in seculum.

14 Benedictus Jehova, Deus Israelis, a seculo
usque in seculum. Amen, iterum Amen.

SECUNDUS LIBER PSALMORUM.

XLII.

Magistro symphoniæ in posteris Korahi *ode* didascalica.

2 SICUT cervus glocitat, *aspirans* ad alveos aqua-
rum: sic anima mea glocitat, *aspirans* ad te, Deus:

3 Sitiens *est* anima mea Dei, *Dei* fortis viventis,
dicens, Quando accedam, ut appaream *in* conspectu Dei?
4 Sunt mihi lacrymæ meæ cibo interdiu et noctu, dum dicitur mihi quotidie, Ubi *est* Deus tuus?

5 Hæc recordans effundo in me animam meam: me fuisse transiturum in turba, gressurum *cum* illis ad domum usque Dei cum voce cantus et laudationis, multitudine feriante.

6 Quid dejicis te, anima mea, et perstrepis in me? spera in Deo; nam adhuc celebraturus sum eum *et* salutem omnimodam faciei ejus.

7 Deus mi, in me anima mea dejicit se; propterea recordor tui e terra Jordanis et Hermonitarum, e monte exiguo.
8 Abyssus abyssum inclamat ad sonum emissariorum tuorum, omnes irrumpentes fluctus tui et undæ tuæ super me transeunt;
9 Interdiu *tamen* amandaturus est Jehova benignitatem suam, et noctu canticum suum ad me; oratione mea ad *Deum* fortem vitæ meæ *perstabo.*
10 Dicam *Deo* forti, petræ meæ, Quare oblivisceris mei? quare atratus incedo propter oppressionem inimici?
11 Sicca invadunt ossa mea, probro afficientes me hostes mei, dum dicunt mihi quotidie, Ubi *est* Deus tuus?

12 Quid dejicis te, anima mea, et quid perstrepis in me? spera in Deo! nam adhuc celebraturus sum eum, omnimodam salutem faciei meæ et Deum meum.

1 XLIII. VINDICA me, Deus, et suscipe contentionem meam; a gente non benigna, a viro doloso et iniquo libera me.
2 Nam tu *es* Deus roboris mei; quare rejiceres me? quare atratus indesinenter irem propter oppressionem inimici?

3 Mitte lucem tuam et veritatem tuam; ipsæ deducant me: adducant me in montem sanctitatis tuæ et in tabernacula tua:
4 Ut accedens ad altare Dei, ad *Deum* fortem, auctorem lætissimæ exsultationis meæ, celebrem te cithara, o Deus, Deus mi.

5 Quid dejicis te, anima mea, et quid perstrepis in me? spera in Deo! nam adhuc celebraturus sum eum, omnimodam salutem faciei meæ, et Deum meum.

XLIV.

Magistro symphoniæ in posteris Korahi *ode* didascalica.

2 O Deus, auribus nostris audivimus, majores nostri narraverunt nobis, *quod* opus operatus sis temporibus eorum, temporibus priscis;
3 Te manu tua gentes expulisse, et plantasse ipsos: malo affecisse nationes, et propagasse ipsos.
4 Non enim gladio suo hæreditario jure posséderunt terram, et brachium eorum non dedit salutem eis: sed dextera tua, brachiumque tuum; et lux faciei tuæ; quia eras benevolus eis.

5 Tu ipse *es* rex meus, o Deus: præcipe omnimodam salutem Jacobi.
6 Per te hostes nostros cornu feriemus: per nomen tuum conculcabimus insurgentes in nos;

7 Nam arcui meo non confido; aut gladius meus non est servaturus me.
8 Quum servaveris nos ab hostibus nostris, et osores nostros pudefeceris;
9 Deum laudantes toto die, nomen tuum in seculum celebrabimus summe.

10 Atqui rejecisti et ignominia affecisti nos, quod non processeris cum exercitibus nostris.
11 Fecisti, ut retro cederemus ab hoste; et osores nostri diripiunt sibi.
12 Tradidisti nos ut pecudes cibarias, et in gentes sparsisti nos.
13 Vendidisti populum tuum pro re vili, et non auxisti *rem* pretiis eorum.
14 Exposuisti nos probro vicinis nostris, sannæ et ludificationi circumstantibus nos.
15 Posuisti nos parabolæ argumentum in gentibus, agitationis capitis in nationibus.
16 Toto die ignominia mea obversatur mihi, et pudor faciei meæ obtegit me;
17 Propter vocem probro afficientis et blasphemi; propter inimicum et ultorem sui.

18 Totum hoc evenit nobis, nec tamen obliviscimur tui, neque mendaciter agimus contra fœdus tuum.
19 Non agitur retrorsum animus noster, aut declinat gressus noster a semitâ tua:
20 Quamvis contriveris nos *conjectos* in locum cetorum, et obtexeris nos lethali umbra.

21 Si obliti fuissemus nominis Dei nostri, aut expandissemus manus nostras ad *Deum* fortem extraneum:
22 Nonne Deus pervestigasset istud? quum ipse cognoscat abscondita animi.

23 Sed propter te occidimur quotidie; æstimamur
ut pecudes mactandæ.

24 Evigila! quare dormires, Domine? expergi-
scere, ne rejicias in æternum!
25 Quare faciem tuam absconderes? obliviscereris
afflictionis nostræ et oppressionis nostræ?
26 Nam dejecta est in pulverem vita nostra, ad-
hæret terræ venter noster.
27 Surge ad auxilium nobis, et redime nos pro-
pter benignitatem tuam.

XLV.

Magistro symphoniæ in posteris Korahi ad hexachorda didascalicum canticum amicarum.

2 EBULLIT animus meus verbum bonum; dictu-
rus sum ego poemata mea de rege; lingua mea
et stylo *ut* scriba promptus.

3 Multo pulchrior effectus es filiis hominum: in-
fusa est gratia labiis tuis; propterea benedixit
tibi Deus in seculum.

4 Accinge gladium tuum super femur, o robu-
stissime; *gladium* gloriæ tuæ et decoris tui:
5 Et decore tuo prospere equita cum verbo veri-
tatis, et proloquere justitiam: et ede documenta
tui terribilibus *gestis* dexteræ tuæ.
6 Sagittis tuis acutis populi sub te procident, ex
animo *procident* inimici regis.

7 Solium tuum, o Deus, in seculum et sempi-
ternum, sceptrum rectum *est* sceptrum regni tui.
8 Dilexisti justitiam et odisti improbitatem, pro-
pterea unxit te, o Deus, Deus tuus oleo gaudii
præ consortibus tuis.

9 Myrrha et santalis casia*que* omnia vestimenta

tua *prodeuntis* e templis eburneis præ *iis*, *qui* lætificant te.

10 Filiæ regum inter charas tuas: collocata est conjux ad dexteram tuam cum insigni auro Ophirio.

11 Audi, filia, ac vide et inclina aurem tuam; obliviscereque populi tui et domus paternæ tuæ:

12 Et delectabitur rex pulchritudine tua: quumque sit Dominus tuus, incurva te *habens honorem* ei.

13 Tunc filiæ Tyri cum munere faciem tuam precabuntur, divites in populo.

14 Tota honorata filia regis intro, fundis aureis vestita.

15 Cum phrygianis deportatur ad regem; virgines post eam, amicæ ejus, adducuntur ad te:

16 Deportantur cum summa lætitia et exsultatione, intrant in palatium regis.

17 Loco parentum tuorum erunt filii tui: præpones eos principes in tota terra.

18 Memorabo nomen tuum in unaquaque ætate; idcirco populi celebrabunt te in seculum et sempiternum.

XLVI.

Magistro symphoniæ in posteris Korahi ad acutam symphoniam canticum.

2 Deus nobis *est* receptus et robur, auxilium in angustiis præsentissimum.

3 Idcirco non timeremus, si commutaret terra *locum*, aut si dimoverentur montes *depulsi* in ima maria:

4 Fremerent, lutosæ fierent aquæ cujusque illo-

rum; commoverentur montes elatione ejus maxime.

5 Flumen, rivi ejus, lætificant civitatem Dei; sanctissimum *locum*, habitacula excelsi.
6 Deus *est* in medio illius, non dimovetur *illa;* adjuvat illam Deus ab appetente matutino.
7 Frementibus gentibus, moventibus se regnis, edit vocem suam; liquefit terra.

8 Jehova exercituum nobiscum *est*, locus editus *est* nobis Deus Jacobi maxime.

9 Agite, videte opera Jehovæ, ut disponat desolationes in terra:
10 Faciens, ut cessent bella usque ad extremitatem terræ; arcum perfringat, et truncet hastam, currus comburat igne;
11 *Dicens*, desistite et agnoscite me esse Deum, me exaltatum iri in gentibus, exaltatum iri in terra.

12 Jehova exercituum nobiscum *est*, locus editus nobis Deus Jacobi maxime.

XLVII.

Magistro symphoniæ in posteris Korahi psalmus.

2 OMNES populi, plaudite manu, clangite Deo voce canora.

3 Nam Jehova excelsus reverendus, rex magnus *est* super totam terram.
4 Cogit in caulam populos, in locum nostrum, nationesque in locum pedum nostrorum.
5 Seligit nobis possessionem nostram, excellentiam Jacobi, quem diligit maxime.

6 Ascendit Deus cum clangore, Jehova cum sono buccinæ.

7 Psallite Deo, psallite: psallite regi nostro,
psallite.
8 Nam rex totius terræ *est* Deus: psallite *psalmo*
didascalico.

9 Regnat Deus super gentes, Deus insidet solio
sanctitatis suæ.
10 Voluntarii populorum congregantur, populus Dei
Abrahami, quia Dei *sunt* protectiones terræ;
valde excelsus est.

XLVIII.

Canticum *et* psalmus posteris Korahi.

2 MAGNUS *est* Jehova et laudatus valde, in
civitate Dei nostri, monte sanctitatis ejus:
3 Ornamento tractus, gaudio totius terræ monte
Zionis, lateribus aquilonis, urbe regis magni.
4 Deus in palatiis ejus agnoscitur pro loco
edito.

5 Nam ecce, reges convenerunt, progressi sunt
pariter.
6 Ipsi viderunt, similiter admirati sunt, conturbati
sunt, accelerarunt *abitum*.
7 Tremor prehendit eos illic, dolor ut partu-
rientis.
8 Euro perfringis naves Oceani.

9 Quemadmodum audiveramus, ita vidimus in
civitate Jehovæ exercituum, in civitate Dei
nostri: Deus stabilit eam in seculum usque
maxime.

10 Cogitamus, o Deus, benignitatem tuam in me
dio templo tuo:
11 Sicut nomen tuum, o Deus, sic laudem tuam
esse usque ad extremitates terræ; justitiæ ple-
nam esse dexteram tuam.

12 Lætetur mons Zionis, exsultent filiæ Judæ propter judicia tua.

13 Circuite Zionem et cingite eam, numerate turres ejus:
14 Apponite animum vestrum ad præmunitionem; attollite *oculos* ad palatia ejus, ut enarretis generationi posteræ.
15 Nam hic Deus Deus noster *est* in seculum et sempiternum; hic nos reducturus est ad mortem usque.

XLIX.

Magistro symphoniæ in posteris Korahi psalmus.

2 AUDITE hæc, omnes populi: auribus percipite, omnes habitatores mundi,
3 Tum nati *plebejo* homine, tum nati *præstante* viro: simul dives et egens.
4 Os meum locuturum est variam sapientiam, et meditatio animi mei multiplicem prudentiam.
5 Inclinans ad parabolam aurem meam, pandam in cithara ænigma meum.

6 Cur timerem temporibus mali, *ut* iniquitas vestigiorum meorum circumdet me?
7 Eorum qui confidunt in opulentia sua, et in multitudine divitiarum suarum gloriantur,
8 Fratrem nullo modo redimere potest quisquam, non dare Deo redemturam ejus:
9 (Est enim cara redemtio vitæ eorum, imo cessat in seculum:)
10 Ut vivat adhuc in æternum, non experiatur corruptionem.
11 Nam videt sapientes mori; pariter stultum et brutum perire, ac relinquere aliis opulentiam suam.
12 Animus *fuit* illis domos suas in seculum, habi-

tacula sua in quamque generationem *statui, quum ea* vocarent de nominibus suis per terras.

13 Neque tamen homo, *qui* in honore *est*, commoraturus est: similis fit jumentis, *quæ* intereunt.

14 Hæc *quum sit* via istorum, exspectatio *est* eis; et posteri eorum os eorum approbant maxime.
15 Tanquam pecudes, in sepulchro dispositos mors
depascet eos: donec dominentur eis recti illo
mane, et formam eorum consumat infernus *receptam* ex habitaculo ejus.
16 Enimvero Deus redemturus est animam meam
a sepulchro, quum recepturus me sit potentissime.

17 Ne timeto, quum dives evaserit quispiam; quum aucta fuerit gloria domestica ejus.
18 Non enim in morte sua assumpturus est illius
quicquam, non descensura est post eum gloria ejus.
19 Quum animæ suæ in vita sua benedixerit, atque
celebraverint te, quod benefacias tibi:
20 Ut perveniat usque ad ætatem majorum ejus;
in æternum *tamen* non sunt fruituri luce.

21 Homo, *qui est* in pretio neque est intelligens, similis fit jumentis, *quæ* intereunt.

L.

Psalmus Asapho.

1 *DEUS* fortis, Deus Jehova eloquitur et inclamat terram, ab ortu solis usque ad occasum ejus.
2 E Zione, perfectissimæ pulchritudinis *loco*, Deus
illucescit.

3 (Veniat Deus noster, et ne surdum agat!) Ignis
ante ipsum consumit, et circa ipsum procello-
sus valde.

4 Inclamat cœlos superne, et terram *inclamat*,
jus populo suo dicturus:
5 Congregate mihi, quos benignitate prosecutus
sum, qui icerunt fœdus mecum per sacrificium;
6 Quando indicarunt cœli justitiam ejus, Deum
judicem esse summe.

7 Audi, popule mi, *inquit*, et eloquar: Israel;
et contestabor te: Deus, Deus tuus sim.
8 Non propter sacrificia tua arguam te, ut holo-
causta tua sint coram me jugiter.
9 Non accipiam e domo tua juvencum, e caulis
tuis hircos:
10 Quum mea sit omnis bestia silvestris, jumenta in
montibus mille,
11 Agnoscam omnes volucres montium, denique
animalia agrestia sint penes me.
12 Si esurirem, non dicerem tibi: nam mea *est*
terra habitabilis, et plenitudo ejus.
13 An vescor carne robustorum *juvencorum*, aut
sanguinem hircorum bibo?
14 Sacrifica Deo laudem, et redde excelso vota
tua:
15 Atque invoca me tempore angustiæ; eripiam te,
ut honore afficias me.

16 Improbo autem dicit Deus, Quid tua, ut enar-
res decreta mea, et assumas fœdum meum in
ore tuo:
17 Quum tu oderis disciplinam, et projeceris verba
mea post te?
18 Simulac vides furem, acquiescis ei; et cum
adulteris *est* portio tua:

19 Os tuum adhibes ad malum, et lingua tua concinnas dolum:
20 Sedens fratri tuo obloqueris: in filium matris tuæ edis infamiam.
21 Hæc te faciente, quia agebam surdum, cogitas me prorsus esse similem tui: arguo te, et dissero in oculis tuis.

22 Animadvertite jam hoc, obliviosi Dei, ne rapiam, nec sit, qui eripiat.
23 Qui sacrificat laudem, honore afficit me: et qui componit viam, faciam, ut is fruatur salute Dei.

LI.

Magistro symphoniæ psalmus Davidis, quum venisset ad eum Nathan propheta, postquam congressus fuisset cum Bath-Seba.

3 GRATIAM fac mihi, o Deus, secundum benignitatem tuam; secundum amplitudinem miserationum tuarum, dele defectiones meas.
4 Multum ablue me ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me:
5 Nam defectiones meas ego agnosco, et peccatum meum observatur mihi jugiter.
6 Tibi, tibi soli peccaveram, et quod malum *videtur* in oculis tuis, feceram: *agnosco*, ut justificeris in sermonibus tuis, purus sis, quando tu judicas.

7 En, in iniquitate formatus sum, et in peccato fovit me mater mea.
8 En, veritate delectaris in præcordiis, et in occulto sapientiam notam feceras mihi.
9 Expiato me hyssopo, ut mundus sim: abluito me, ut præ nive albescam:
10 Facito, ut audiam gaudium et lætitiam: exsultent ossa, *quæ* contriveris.

11 Absconde iratam faciem tuam a peccatis meis,
et omnes iniquitates meas dele.
12 Animum mundum crea mihi, Deus, et spiritum
firmum renova intra me.
13 Ne abjicias me a facie tua, et spiritum sanctum
tuum ne recipias a me.
14 Redde mihi gaudium salutis tuæ, et spiritu in-
genuitatis sustentato me.
15 Docebo defectores vias tuas, ut peccatores ad
te convertantur.

16 Libera me a sanguine, o Deus, Deus salutis
meæ: canet lingua mea justitiam tuam.
17 Domine, labia mea aperias, et os meum annun-
ciabit laudem tuam.
18 Nam non delectaris sacrificio, ut dem: holocau-
stum non vis.
19 Sacrificia Dei *sunt* spiritus fractus; animum
fractum et contritum, o Deus, non spernis.

20 Benefac pro bona voluntate tua Zioni, ædifica
muros Hierosolymæ.
21 Tunc delectaberis sacrificiis justitiæ, holocausto
et prorsus consumendo: tunc *pii* offerent ju-
vencos super altare tuum.

LII.

Magistro symphoniæ *ode* didascalica Davidis,
quum veniens Doeg Adomæus nunciasset Sauli et
dixisset ei, Adivit David domum Ahimeleci.

3 Quid te jactas in malo, o potens? benignitas
Dei fortis omni die *perdurat.*
4 Ærumnas excogitatas depromis lingua tua; si-
milis *est* novaculæ acutæ, o artifex doli.
5 Diligis malum potius quam bonum, mendacium
quam loqui justitiam, *diligis* vehementissime.

6 Dilexisti omnia verba perniciosa, linguam dolosam.

7 Etiam, *Deus* fortis demoliturus est te in æternum, abripiet te, et avellet te a tentorio, eradicabitque te e terra viventium vehementissime.

8 Quod videntes justi, reverebuntur; et de isto
ridebunt, *dicentes:*
9 Ecce virum illum, qui non proposuerat Deum
robur suum; sed confidebat amplitudini divitiarum suarum, roborabat se in substantia sua.

10 Ego vero ut oliva virens in domo Dei; confido benignitati Dei in seculum et sempiternum.
11 Celebrabo te in seculum, quod feceris *ista:* et
exspectabo nomen tuum, quia bonus *es* coram eis, quos benignitate prosequeris.

LIII.

Magistro symphoniæ ad pneumaticum instrumentum *ode* didascalica Davidis.

2 DICIT stultus cum animo suo, Non *est* Deus! corrumpunt, et abominandam perpetrant iniquitatem: non *est* qui faciat bonum.

3 Deus e cœlis prospectat super filios hominum, ut videat an sit ullus, qui intelligat, qui requirat Deum.
4 Quicunque est, retrocessit, simul putidi facti sunt: non *est* qui faciat bonum, non *est* vel unus.

5 An non sibi sunt conscii, qui dant operam iniquitati, quod exedentes populum meum edunt panem; Deum non invocant?
6 Ibi expavescunt pavore, *ubi* non *est* pavor: quia

Deus dissipat ossa *cujusque* castra habentis
contra te: pudefacis, quia Deus spernit eos.

7 O si quis det e Zione omnimodam salutem
Israelis: reducente Jehova reducem turbam po-
puli sui, exsultabit Jacob, lætabitur Israel.

LIV.

Magistro symphoniæ fidium *ode* didascalica Davidis, quum venientes Ziphæi dixissent Sauli, An non David latitat apud nos?

3 Deus, propter nomen tuum serva me, et for-
titudine tua causam meam age.
4 Deus, audi orationem meam, aurem adverte ad
sermones oris mei.
5 Nam exteri insurgunt in me, et violenti quærunt
vitam meam: non proponunt Deum sibi maxime.

6 Ecce, Deus adjuvat me: Dominus *est* inter eos,
qui sustentant vitam meam.
7 Redde istud malum observatoribus meis, per
veritatem tuam succide eos.
8 Liberaliter sacrificabo tibi; celebrabo nomen
tuum, Jehova, quia bonum est,
9 Quia ab omni angustia liberat me, et inimicos
meos aspicit oculus meus.

LV.

Magistro symphoniæ fidium *ode* didascalica Davidis.

2 Auribus percipe, o Deus, orationem meam, et
ne abscondas te a deprecatione mea:
3 Attende ad me, et exaudi me; plango in medi-
tatione mea et perstrepo;
4 Propter vocem inimici, propter angorem im-
probi: quia avertunt in me iniquitatem, et irati
intestino odio prosequuntur me.

5 Animus meus dolet in me, et terrores mortis
accidunt mihi:
6 Timor et tremor invadit me, et obtegit me
horror:
7 Adeo ut dicam, *O si* quis daret mihi alam ve-
lut columbæ! evolarem, ubi habitare possem!
8 Ecce, quam longissime evagarer, commoraturus
in deserto, vehementissime.
9 Maturarem effugium mihi a vento rapidissimo,
a turbine.

10 Perde, Domine, divide linguam eorum; nam
video violentiam et contentionem in civitate:
11 Interdiu et noctu circumdant eam *versantes* in
muris ejus; iniquitasque et perversitas in medio
ejus *sunt:*
12 Ærumnæ *sunt* in medio ejus, et non recedunt
a platea ejus fraus et dolus.

13 Non enim inimicus probro afficit me; quod
ferrem: non osor meus adversum me se attollit;
a quo me absconderem:
14 Sed tu, mortalis, par mihi, dux meus et fami-
liaris meus,
15 Qui pariter dulce inibamus consilium, in domum
Dei ibamus cum frequentia.
16 Aget exactorem mors invadens eos, descendent
in sepulchrum vivi: nam mala *sunt* in commora-
tione ipsorum, in medio ipsorum.

17 Ego Deum inclamabo, et Jehova servabit me.
18 Vespere et mane atque meridie meditabor et
perstrepam, donec audiverit vocem meam:
19 Redemit vitam meam, ne belligerent in me,
collocans in pace: quando *multis copiis belli-
gerabant,* fuerunt penes me.
20 Audiet Deus fortis, et contestabitur istos, ut

permanet in æternum, vehementissime; quibus
non *sunt* mutationes, neque timent Deum:
21 *Quorum quisque* extendit manus suas in colen-
tes pacem secum, profanat fœdus suum:
22 Cujus blanda sunt butyrina verba, dum bellum
insidet animo ejus: cujus molliora *quidem* verba
oleo, sed stricti gladii sunt.

23 Rejice in Jehovam, *quicquid* dat tibi, et
ipse sustentabit te: non permittet unquam justo,
ut dimoveatur.
24 Tu itaque, Deus, detrudes istos in puteum cor-
ruptionis: homines sanguinarii et dolosi non
perducent ad dimidium dies suos: ego vero
confidam tibi.

LVI.

Magistro symphoniæ de *anima* vim patiente a manipulo longinquorum insignis *ode* Davidis, quum prehenderent eum Philistæi Gathi.

2 Gratiam fac mihi, Deus, nam anhelus per-
sequitur me mortalis: toto die oppugnator op-
primit me.
3 *Nam* anhelant observatores mei toto die, quia
multi *sunt*: e sublimi propugnatores *adsunto* mihi.
4 *Qua* die timebo, ego in te confidam.

5 In Deo laudabo verbum ejus; in Deo con-
fidam, non timebo: quid faciat caro mihi?

6 Toto die rebus meis dolorem afferunt, con-
tra me omnes cogitationes eorum ad malum
spectant.
7 Conveniunt, delitescunt ipsi: vestigia mea ob-
servant, ut qui expetunt vitam meam.
8 Pro iniquitate parito eis, in ira populos dejice,
Deus.

9 Tu vagationes meas in numerato habes: pone
quamque lacrymam meam in utre tuo; an non
essent in numerato tibi?
10 Tunc revertentur inimici mei retrorsum, qua die
clamabo; hoc scio, Deum *affore mihi.*

11 In Deo laudabo verbum, in Jehova laudabo
verbum.
12 In Deo confido, non timebo: quid faciat homo
mihi?

13 Mecum *erunt*, o Deus, vota tua; persolvam
gratiarum actiones tibi.
14 Nam eripis animam meam a morte; annon pe-
des meos a lapsu *eriperes?* ut indesinenter am-
bulem coram Deo in luce hujus vitæ.

LVII.

Magistro symphoniæ, ne perdas, Davidis ode insignis: quum fugeret metu Saulis speluncam.

2 GRATIAM fac mihi, Deus, gratiam fac mihi;
nam ad te se recepit anima mea, et ad umbram
alarum tuarum me recepturus sum, donec transi-
verint ærumnæ.
3 Invocabo Deum excelsum, *Deum* fortem perfi-
cientem erga me.
4 Mittet e cœlis, ut servet me, afficiens eum pro-
bro, qui me anhelus persequitur vehementis-
sime: mittet Deus benignitatem suam et veri-
tatem suam.
5 Ego inter immanes leones *sum*, jaceo *inter* in-
cendiarios; *inter* homines, quorum dentes hastæ
et sagittæ *sunt*, et quorum lingua *est* gladius
acutus.

6 Exaltare supra cœlos, o Deus; super totam
terram gloria tua.

7 Rete aptaverant gressibus meis, curvaverat animam meam; *quam* foderant ante me fossam, cadunt in eam vehementissime.

8 Erecto animo meo, o Deus, erecto animo meo canam et psallam, *dicens*:
9 Evigila, gloria mea: evigila, nablium et cithara: expergefaciam *inde ab* aurora;
10 Celebrabo te in populis, Domine; psallam te in nationibus:
11 Magnam *esse* usque ad cœlos benignitatem tuam, et ad superiores usque nubes veritatem tuam.

12 Exaltare supra cœlos, o Deus; super totam terram gloria tua.

LVIII.

Magistro symphoniæ, ne perdas, Davidis *ode* insignis.

2 An re vera, o manipule, justitiam loquimini? quæ recta *sunt* judicatis, filii hominis?
3 Quin etiam ex animo iniquitates operamini; in hac terra violentiam manuum vestrarum appenditis.

4 Abalienant se improbi inde a vulva, aberrant inde ab utero loquentes mendacium.
5 Venenum *est* illis simile veneno serpentis, sicuti aspidis surdæ obturantis aurem suam,
6 Quæ non auscultat voci mussitantium, utentis incantationibus peritissimi.

7 O Deus, destrue dentes eorum in ore ipsorum; molares juvenum leonum demolite, Jehova.
8 Liquefiant sicut aqua, indesinenter abeant: intentantis sagittas suas, tanquam in spicas abeant *sagittæ*.

9 Sicut limax liquescens abeat *quisque; ut* abortus mulieris, *ut qui* non viderunt solem.
10 Quum nondum sentientur spinæ vestræ, *spinæ* cynosbati, tam redivivam, quam adustam: procellet quamque.

11 Lætabitur justus, quum viderit ultionem; pedes suos lavabit in sanguine improbi.
12 Dicetque homo, Utique *est* fructus justo; utique est Deus, *est* judex in terra.

LIX.

Magistro symphoniæ, ne perdas, Davidis ode insignis: quum misisset Saul, qui observarunt domum illius, ut morte afficerent illum.

2 Libera me ab inimicis meis, Deus mi; supra erigentes se contra me extolle me.
3 Libera me ab iis, qui operam dant iniquitati, et ab hominibus sanguinariis serva me.
4 Nam ecce, insidiantur vitæ meæ, conveniunt contra me robusti, nulla defectione mea nulloque peccato meo, Jehova.
5 Nulla iniquitate *mea* concurrunt et comparant se: evigila *venturus* obviam mihi, et respice.
6 Tu erga, Jehova, Deus exercituum, Deus Israelis, expergiscere ad visitandum omnes gentes istas: ne gratiam facias ullis perfide agentibus iniquitatem summe.

7 Revertuntur vespere, ganniunt ut canis; et circumdant civitatem.
8 Ecce, eructant ore suo, gladios *adhibent* ad labia sua; nam, Quis audit? *inquiunt.*
9 At tu, Jehova, ridebis eos; subsannabis omnes istas gentes.
10 Robur obtinente illo, te observabo: nam Deus *est* editus locus meus.

11 Deus benignitatis meæ præveniet me: Deus faciet, ut aspiciam observatores meos:

12 Ne occidas eos, ut non obliviscantur populares mei: exagita eos virtute tua, et dejice eos, clypeus noster, Domine.
13 Peccatum oris sui, verbum labiorum suorum, quando fuerint deprehensi in superbia sua, tum præ exsecratione, tum præ macie enarrent.
14 Consume æstu, consume, donec non sint *amplius;* ut sciant Deum summe dominari in Jacobo, usque ad fines terræ.

15 Quum revertuntur vespere, ganniant ut canis; et circumdent civitatem,
16 Seipsos exagitent ad comedendum; quum non fuerint saturati, tum cogantur pernoctare.

17 Ego vero canam robur tuum, et cantabo in matutinum quodque benignitatem tuam; te fuisse locum editum mihi et perfugium, *quo* die *fuit* angustia mihi.
18 O robur meum, tibi psallam: Deum esse locum editum meum, Deum benignitatis meæ.

LX.

Magistro symphoniæ in hexachordis testimonii *ode* insignis Davidis ad docendum:
quum certaret contra Syros Mesopotamienses, et contra Syros Zobæ: et reversus Joab percussisset Edomæos in valle Salis duodecies mille.

3 O Deus, rejeceras nos, disruperas nos, iratus fueras, restitue *te* nobis.
4 Commoveras terram, diffregeras eam; cura fragmenta ejus, nam vacillat.
5 Feceras, ut sentiret populus tuus *rem* duram,

dederas bibendum nobis *tanquam* vinum horrorem.

6 Dedisti timentibus te vexillum, quo utantur:
propter veritatem potentissime:
7 Ut liberentur dilecti tui, serva dextera tua et
exaudi me.

8 Deus locutus est per sanctitatem suam, exsultabo: in partem obtineo Sichemum, et convallem Succotharum metior:
9 Meus Gilead, et meus Menasse: Ephraimque
robur capitis mei; Juda legislator meus.
10 Moab pollubrum meum; supra Edomæum projiciam calceum meum: contra me, Palæstina, clangentem age.

11 Quis deduceret me *in* civitatem munitam?
quis duceret me Edomæam usque?
12 An non tu, Deus, rejeceras nos; ut non proce-
deres, Deus, inter exercitus nostros?
13 Cedo nobis auxilium *tuum* ab hoste: alioqui
vanitas *est* auxiliatio humana.
14 In Deo faciamus strenue, et ipse conculcabit
hostes nostros.

LXI.

Magistro symphoniæ fidium *ode* Davidis.

2 AUDI, Deus, clamorem meum; attende orationi meæ.
3 Ab extremitate terræ te inclamo, quum obruitur animus meus: in rupem, *quæ* sit editior me, deducito me:
4 Nam fuisti receptus mihi, turris robusta adversus inimicum.

5 Commorabor in tentorio tuo *per* secula, recipiam me in occultum alarum tuarum maxime.

6 Quum tu, Deus, auscultaveris votis meis, dederis hæreditatem *suam* reverentibus nomen tuum:

7 Dies diebus regis superaddito, anni ejus *sint* ut multarum generationum.
8 Maneat in seculum coram Deo; benignitatem et fidem præpara, *quæ* custodiant eum.
9 Sic psallam nomini tuo in perpetuum, rependendo vota mea quotidie.

LXII.

Magistro symphoniæ in Jeduthune psalmus Davidis.

2 Tantummodo in Deo conquiescit anima mea: ab eo salus mea *est.*
3 Tantummodo ipse rupes mea *est* et salus mea, locus editus meus, non dimovebor *motione* magna.

4 Quousque machinabimini ærumnas in virum? occidemini vos omnes, *eritis* similes muro pando, maceriæ impulsæ.
5 Tantummodo de excellentia ejus consilia ineunt depellendi *eum*, delectantur mendacio: ore suo benedicunt, intra se vero maledicunt vehementissime.

6 Tantummodo in Deo conquiesce, anima mea; nam ab eo *est* exspectatio mea.
7 Tantummodo ipse rupes mea *est* et salus mea, locus meus editus, non dimovebor.
8 In Deo *est* salus mea et gloria mea; rupes robusta mea, receptus meus *est* in Deo.

9 Confidite ei omni tempore, o popule, effundite coram eo animum vestrum: Deus receptui nobis *est* maxime.
10 Tantummodo vanitas *sunt* nati plebejo homine,

mendacium *sunt* nati præstante viro; lancibus
illi simul impositi ascensuri *essent* supra vani-
tatem.
11 Ne confidatis oppressioni, et rapina ne evane-
scatis: opulentia si abundet, ne apponatis animum.

12 Semel locutus est Deus, bis idem audivi: ro-
bur esse Dei,
13 Et tuam *esse*, Domine, benignitatem; te repen-
surum cuique secundum opus suum.

LXIII.

Psalmus Davidis, quum esset in deserto Judæ.

2 O Deus, *Deus* fortis meus es, tempestive re-
quiro te; sitiens est tui anima mea, arescit ad
te *spectans* caro mea, in terra sicca et fessa
sine aquis:
3 Ad videndum robur tuum et gloriam tuam,
sicut in loco sancto videbam te.

4 Nam benignitas tua melior est vita: *ut* labia
mea laudent te.
5 Sic benedicam tibi in vita mea, in nomine tuo
attollam manus meas.
6 Quasi adipe et pinguedine saturabitur anima
mea, et labiis canoris laudabit *te* os meum.
7 Quum recordor tui super strata mea, in vigiliis
meditor de te:
8 Te fuisse summo auxilio mihi, ita ut in umbra
alarum tuarum canerem:
9 *Quum* adhærescens anima mea sequitur te, su-
stentat me dextera tua.

10 Quamobrem isti, *qui* vastationem quærunt
animæ meæ, pervenient ad imas partes terræ.
11 Facient, ut diffluat eorum quisque per gladium:
portio vulpium futuri sunt.

12 Rex vero ipse lætabitur in Deo; gloriabitur,
quisquis jurat per eum, quum obturabitur os loquentium mendacium.

LXIV.

Magistro symphoniæ psalmus Davidis.

2 Audi, o Deus, vocem meam dum meditor; a
pavore inimici custodi vitam meam:
3 Absconde me ab arcano *consilio* maleficorum,
a tumultuatione operam dantium iniquitati:
4 Qui exacuunt sicut gladium linguam suam; intentant *ut* sagittam suam verbum amarulentum.
5 Jaculis petendo ex latebris integrum, repente jaculis petunt eum, neque timent:
6 Confirmant sibi rem malam: narrant de abscondendis laqueis: dicunt, Quis videret illos?
7 Perscrutantur iniquitates: conficimur iis, quæ
callidissime sunt perscrutati: adeo intimum viri
et cor profundum *est*.

8 Sed ubi jaculis petierit eos Deus, *a* sagitta
repentina fuerint plagæ eorum,
9 Fecerintque ut ipsa lingua sua in seipsos impingant: vagi se in fugam dabunt, quisquis viderit eos.
10 Quicunque autem homines reverentur, nunciabunt opus Dei, et factum ejus intelligendum
proponent:
11 Lætabitur justus in Jehova, et recipiet se ad
eum, denique gloriabuntur omnes recti animo.

LXV.

Magistro symphoniæ psalmus Davidis; canticum.

2 Tibi *debetur* certa laus, o Deus, *qui es* in
Zione: et tibi rependendum est votum.

3 O qui exaudis orationem, ad te usque omnis caro ventura est.

4 Res iniquæ prævaluerant mihi, defectiones nostras tu expias.
5 Beatus, *quem* eligis et admoves inhabitaturum atria tua: saturamur bono domus tuæ, rebus sanctis templi tui.

6 Res reverendas in justitia proloqueris nobis, o Deus salutis nostræ, fiducia omnium extremitatum terræ et maris longinquarum:
7 Stabiliens montes virtute tua, accinctus potentia:
8 Compescens strepitum marium, strepitum fluctuum eorum, et fremitum nationum.
9 Qui facis, ut canant exortus matutinos et vespertinos incolæ extremitatum, reverentes a signis tuis.

10 Visitas hanc terram et appetis eam: plurimum ditas eam; rivo Dei pleno aquæ; paras frumentum illorum, quum ita præparaveris eam:
11 Porcas ejus irrigando, deprimendo liras ejus; imbribus dissolvis eam, germini ejus benedicis.
12 Coronas annum bonitatis tuæ, et orbitæ tuæ stillant pinguedinem:
13 Stillant *in* caulas deserti, et exsultatione colles accinguntur.
14 Vestiuntur pascua gregibus, et convalles obteguntur tritico: clangentes agunt, *atque* etiam canunt.

LXVI.

Magistro symphoniæ canticum *et* psalmus.

1 CLANGITE Deo, omnes *incolæ* terræ:
2 Psallite gloriam nominis ejus, apponite gloriam laudi ejus:

3 Dicite Deo, Quam reverendus *es* factis tuis:
propter amplitudinem roboris tui mendaciter se
dedunt tibi inimici tui.
4 Omnes *incolæ* terræ incurvent se tibi, et psal-
lant tibi; psallant nomini tuo, *ut quum* maxime.

5 Venite et videte opera Dei; reverendus *est*
actione erga filios hominis.
6 Convertit mare in aridam; per flumen transive-
runt pedes, illic lætati sumus in eo.
7 Dominatur potentia sua in seculum: oculi ejus
gentes speculantur: qui rebelles sunt, ne effe-
rantur apud se ipsos admodum.

8 Benedicite, populi, Deo nostro; et facite, ut
resonet vox laudis ejus:
9 Qui restituit animam nostram in vitam, neque
permittit dimoveri pedes nostros.
10 Postquam probasti nos, Deus; conflasti nos, ut
conflatur argentum:
11 Induxisti nos in rete ipsum, imposuisti cingulam
asinariam lumbis nostris:
12 Fecisti, ut insideret mortalis in caput nostrum;
ingressi sumus per ignem et per aquam; tandem
eduxisti nos ad hanc saturitatem.

13 Ingrediens domum tuam cum holocaustis, re-
pendam tibi vota mea,
14 Quæ *nuncupaverint* aperta labia mea, et elo-
cutum fuerit os meum in angustia mea.
15 Holocausta pinguium arietum offeram tibi cum
suffitu: parabo boves cum hircis potentissime.

16 Agite, audite, quicunque timetis Deum; ut
enarrem, quæ fecit animæ meæ.
17 Eum ore meo inclamavi, et *fui* elatus pro *ser-
monibus* linguæ meæ:

18 Ad iniquitatem si spectassem animo meo, non exaudivisset Dominus.
19 At certe exaudivit Deus, attendit vocem orationis meæ.
20 Benedictus *est* Deus, qui non avertit orationem meam *a se*, et benignitatem suam a me.

LXVII.

Magistro symphoniæ fidium psalmus *et* canticum.

2 Deus gratiam faciat nobis, et benedicat nobis; illustret faciem suam erga nos maxime:
3 Ut agnoscamus in terra viam tuam, in omnibus gentibus salutem tuam.

4 Celebrent te populi, Deus, celebrent te populi omnes.
5 Lætentur et cantent nationes, quum judicabis populos recte, et nationes ipsas in terra deduces potentissime.

6 Celebrent te populi, Deus; celebrent te populi omnes.
7 Terra dante proventum suum, benedicat nobis Deus, Deus noster.
8 Benedicat nobis Deus, et revereantur eum omnes fines terræ.

LXVIII.

Magistro symphoniæ Davidis psalmus *et* canticum.

2 Surgente Deo disperguntur inimici ejus, et fugiunt infesti osores ejus a conspectu ejus.
3 Quasi impellas fumum, impellis *eos*; ut liquefit cera ab igne, pereunt improbi a conspectu Dei.

4 Justi vero lætantes exsultant coram Deo, et gaudent in lætitia.

5 Cantate Deo, psallite nomini ejus; extollite eum,
qui insidet amœnitatibus, de nomine ejus Jah;
ac exsultate coram eo.

6 Pater pupillorum et defensor viduarum *est*
Deus, in habitaculo sanctitatis suæ.
7 Deus collocat solitarios in familia, educit vinctos
compedibus: at rebelles inhabitant locum
aridissimum.

8 O Deus, quum procederes coram populo
tuo, quum gradereris per solitudinem excellentissime:
9 Terra movebatur, etiam cœli destillabant a præsentia
Dei: ipse Sinai a præsentia Dei, Dei Israelis.

10 Pluviam liberalissimam stillabas, Deus; possessionem
tuam, eamque defessam, tu instaurabas.
11 Tui catervatim habitabant in ea; te parante per
bonitatem tuam pauperi illi afflicto, Deus.

12 Dominus dabat sermonem; eæ, quæ annunciabant,
exercitu magno *dicebant*,
13 Reges exercituum fugiunt, fugiunt: et quæ commoratur
domi, partitur spolia.

14 Etiamsi jacueritis inter duas strues lapideas,
eritis similes alis columbæ, tectæ argento; cujus
pennæ *sunt* ex fulvo auro effosso.
15 Quum expanderit omnipotens reges in hac *terra*,
niveus eris in Zalmone,
16 Monte maximo, monte Basanis: monte frequente
gibbis, monte Basanis.
17 Quare dejiceretis vos, montes frequentes gibbis?
hæc montana desiderat Deus ad sedem suam,
etiam Jehova inhabitabit in æternum.

18 Curruum Dei duæ *sunt* myriades, millia mul-

tiplicia: Dominus cum illis *est*, *Dominus* Sinai in sanctuario *habitans*.

19 Ascendens in sublime captivam fecisti captivorum multitudinem: accipiens *dedisti* dona hominibus: etiam rebelles habitando *captivos facis*, Jah Deus.

20 Benedictus Dominus, *qui* quotidie onerat nos *donis; Deus* ille fortis salus nostra excellentissime.

21 *Deus* ille fortis nobis *est Deus* fortis ad salutem omnimodam: et Jehovi Domino *sunt* exitus contra ipsam mortem.

22 Tantummodo Deus frangit caput inimicorum suorum, verticem comatum indesinenter ambulantis in reatibus suis.

23 Dixerat Dominus, Ex Basane reduco, reduco ex profunditatibus maris.

24 Ut frangens *immergas* pedem tuum in sanguine, linguam canum tuorum; *sanguine fluente* ab inimicis, ab unoquoque eorum.

25 *Quum* viderent incessus tuos, o Deus; incessus Dei fortis mei, regis mei, *qui est* in sanctuario:

26 Præcedebant cantores, post fidicines inter puellas tympana pulsantes.

27 In congregationibus benedicite Deo, Domino, *qui estis* e scaturigine Israelis.

28 Illic *sit* Benjamin parvus *et* dominator eorum, principes Judæ *et* cœtus eorum, principes Zebulonis, principes Naphthali.

29 Præcipis Deus tuus robustum esse te; corrobora, o Deus, quod operatus es in nobis.

30 E templo tuo propter Hierosolyma tibi afferent reges donarium.

31 Perde catervam arundiferam, cœtum robustorum juvencorum cum vitulis populorum, fingentem subjicere se cum fragminibus argenti; dissipat populos, *qui* bellis delectantur.
32 Veniant magnates ex Ægypto, Æthiopia celeriter transmittat manuum suarum *donum* ad Deum.

33 Regna terræ, cantate Deo; psallite Domino vehementissime;
34 Insidenti cœlis cœlorum antiquorum; en, edit voce sua vocem robustam.

35 Tribuite robur Deo, cujus excellentia *est* super Israelem, et cujus robur in superioribus nubibus.
36 Formidabilis es, o Deus, e sanctuariis tuis: *Deus* fortis Israelis ipse dat robur et vires huic populo, benedictus *sit* Deus.

LXIX.

Magistro symphoniæ ad hexachorda Davidis *ode*.

2 SERVA me, Deus, quia perveniunt aquæ usque ad animam:
3 Demergor in cœnum profundissimum, ubi non *est* consistendi locus: ingredior profunditates aquarum, et fluentum inundans abripit me:
4 Fatigor clamando, exsiccatur guttur meum, deficiunt oculi mei sperantis in Deum meum.
5 Plures sunt quam capilli capitis mei, qui oderunt me immerito; potentiores sunt, qui conantur me succidere, qui mihi sunt inimici injuria; tunc quod non rapui, rependere cogor.

6 O Deus, tu novisti stultitiam meam; et reatus mei non sunt celati tibi.
7 Ne erubescant de me exspectantes te, Domine

Jehova, *Deus* exercituum: ne rubore suffundantur mea causa, qui quærunt te, Deus Israelis.
8 Nam propter te sustineo opprobrium, operit ignominia faciem meam:
9 Extraneus effectus sum fratribus meis, et alienus filiis matris meæ:
10 Quia zelus domus tuæ exedit me, et opprobria probris afficientium te accidunt mihi.
11 Quum flens *affligo* jejunio animam meam, tum hoc vertitur in summum probrum mihi.
12 Quum statuo vestimentum meum cilicium, tum sum illis in parabolam.
13 Confabulantur de me sedentes in porta, et *canunt* odas lyricas bibentes potum inebriantem.

14 *De* me itaque oratio mea ad te *est hæc*: Jehova, tempus *est* benevolentiæ: Deus pro amplitudine benignitatis tuæ exaudi me, pro fide salutari tua.
15 Eripe me e luto, et ne immergar; eripiar ab osoribus meis, et a profunditatibus aquarum:
16 Ne inundans abripiat me fluentum aquarum, neque absorbeat me profundum: et ne præcludat mihi puteus os suum.
17 Exaudi me, Jehova, quia bona *est* benignitas tua: secundum amplitudinem miserationum tuarum respice ad me:
18 Et ne abscondas faciem tuam a servo tuo; quia *est* angustia mihi: festina, exaudi me,
19 Appropinqua ad animam meam, vindica eam: propter inimicos meos redime me.

20 Tu nosti opprobrium meum, pudoremque meum, et ignominiam meam: coram te *sunt* omnes hostes mei.
21 Opprobrium frangit animum meum, adeo ut afficiar ægritudine: quumque exspecto, qui con-

doleat, nemo adest; aut consolatores, tamen non
invenio:
22 Quin *potius* dant pro alimento meo amarorem:
et in siti mea bibendum dant mihi acetum.

23 Sit mensa eorum ante eos pro laqueo; et pro
retributionibus, pro tendicula *ipsis*.
24 Obtenebrentur oculi eorum, ut non videant: et
fac, ut lumbi eorum jugiter nutent.
25 Effunde super eos indignationem tuam, et æstus
iræ tuæ assequatur eos.
26 Sint castella eorum desolata, in tentoriis eorum
ne sit habitator:
27 Quia, quem tu percussisti, persequuntur, et secun-
dum dolorem confossorum tuorum narrationes
contexunt.
28 Appone pœnam ad pœnam iniquitatis eorum, et
ne veniant in justitiam tuam.
29 Deleantur de libro vitæ, et cum justis ne con-
scribantur.

30 Ego vero pauper et dolens, *quum* salus tua,
Deus, in edito collocaverit me,
31 Laudabo nomen Dei cantico, et magnificabo
eum gratiarum actione:
32 Quæ melior videbitur Jehovæ bove, juvenco
cornuto, *aut* ungulam scissam habente *quoquam*.
33 *Quod ubi* viderint mansueti, lætabuntur: et re-
viviscet animus vester, o quærentes Deum:
34 Quod attendat ad egentes Jehova, et vinctos
suos non spernat.

35 Laudabunt eum cœli et terra; maria, et quic-
quid repit in eis:
36 Quia Deus servat Zionem, et instaurat civitates
Judæ; ut habitent ibi, et hæreditario jure pos-
sideant eam *terram*:

37 Posteri, inquam, servorum ejus possideant eam, et amantes nominis ejus habitent in ea.

LXX.

Magistro symphoniæ *ode* Davidis ad recordandum.

2 Deus ad eripiendum me; Jehova, ad auxilium meum festina.
3 Pudefiant et rubore perfundantur quærentes animam meam: agantur retrorsum et ignominia afficiantur, qui delectantur malo meo.
4 Retrocedant pro mercede pudoris sui, qui dicunt, Euge, euge!
5 Gaudeant et lætentur in te omnes quærentes te: ac dicant jugiter, Magnificetur Deus, amantes salutis tuæ.
6 Ego vero sum pauper et egens, o Deus, festina mea causa: auxilium meum et liberator meus es, Jehova, ne tardes.

LXXI.

1 Ad te, Jehova, me recipio, ne erubescam unquam.
2 Justitia tua eripe me et libera me, inclina ad me aurem tuam ac serva me.
3 Esto mihi rupes, quam inhabitem, quo veniam jugiter; præceptum posuisti de servando me, quia petra mea et munitio mea es.

4 Deus mi, libera me e manu improbi, e manu inique et præfracte agentis.
5 Nam tu *es* exspectatio mea, Domine Jehova, fiducia mea a pueritia mea.
6 Tibi innitor inde ab utero, a visceribus matris meæ tu abripuisti me: in te *est* laus mea jugiter.
7 Tanquam ostentum fui multis: adeo es mihi receptus robustus.

8 Impleatur os meum laude tua, toto die gloria tua.
9 Ne abjicias me tempore senectutis: quum deficit virtus mea, ne derelinquas me:
10 Quia loquuntur inimici mei de me, et observantes animam meam consultant simul:
11 Dicendo, Deus dereliquit eum; persequimini et prehendite eum, quia nemo *est* qui eripiat.
12 Deus, ne longe abesto a me: Deus mi, ad auxilium meum festina.
13 Pudefiant, deficiant adversantes animæ meæ; operiantur opprobrio et ignominia quærentes malum meum.

14 Ego vero jugiter in exspectatione sum de tota laude tua; et perrecturus sum.
15 Os meum narraturum est justitiam tuam, quotidie salutem tuam: quamvis ignorem numeros *ejus*:
16 Aggrediar omnimodam fortitudinem, Domine Jehova: commemorabo justitiam tuam solius.

17 Deus, docuisti me a pueritia mea, et huc usque indicavi mirabilia tua.
18 Quare etiam tantipser dum senex et canus sum, Deus, ne derelinquas me, donec indicavero
brachium tuum *huic* generationi, omni venturæ
19 *generationi* fortitudinem tuam:
Nam justitia tua, Deus, in altum usque *assurgit*, quia facis res magnas; Deus, quis *est* par tibi?
20 Quia, postquam fecisti ut experirer angustias magnas et malas, rursus vitæ restituis me, et ex abyssis terræ rursus facis ut ascendam.
21 Auges magnitudinem meam, et divertens consolaris me.

22 Etiam ego celebraturus sum te instrumento
nablii, fidem*que* tuam, Deus mi; psallam tibi
cithara, o Sancte Israelis.
23 Cantabunt labia mea, quando psallam tibi, et
anima mea quam redemeris;
24 Etiam lingua mea quotidie enunciabit justitiam
tuam: quod erubuerint, quod pudore perfusi
fuerint quærentes malum meum.

LXXII.

Pro Salomone.

1 O Deus, judicia tua regi da, et justitiam
tuam filio regis.
2 Iudicet populum tuum juste, et pauperes tuos jure.
3 Proferant montes pacem populo, et colles pro-
pter justitiam.
4 Vindicabit pauperes populi, servabit filios
egentis, conteret vero oppressorem.

5 Reverebuntur te, quamdiu erit sol; et durante
luna in generationem æternam.
6 Ut quum descendit pluvia super sectam herbam,
quum imbres, irrigatio terræ:
7 Florebit temporibus ejus justus, et amplitudo
pacis, donec non sit luna:

8 Et dominabitur a mari uno ad alterum, et a
flumine quaqua *sunt* fines terræ.
9 Coram eo honorem exhibentes incurvabunt se
barbari, et inimici ejus pulverem lingent.
10 Reges oceani *accolæ* et insulani munus red-
dent; reges Arabiæ et Sebæ donarium offerent:
11 Denique incurvabunt se *honorem exhibentes* ei
omnes reges, omnes gentes servient ei.

12 Quoniam eripiet egentem vociferantem, et
pauperem, cui non fuerit adjutor:

13 Parcet attenuato et egenti, animasque egentium servabit:
14 A dolo et a violentia vindicabit animam eorum: adeo pretiosus *est* sanguis eorum in oculis ejus.
15 Ideo quamdiu vivet, dabit ei de auro Arabiæ; et orabit pro eo jugiter, toto die benedicet ei.

16 *Ubi* fuerit pugillus tritici in terra, in vertice montium, commovebit se ut Libanus fructus ejus, et florebunt cives ut herba terræ.

17 Erit nomen ejus in seculum, durante sole sobolescet nomen ejus: et benedicentes sibi in eo, omnes gentes beatum prædicabunt eum.

18 Benedictus *sit* Jehova Deus; Deus Israelis, qui facit mirabilia solus:
19 Et benedictum nomen gloriæ ejus in seculum: impleaturque gloria ejus tota terra. Amen, iterum Amen.

20 Finiuntur orationes Davidis, filii Jsai.

TERTIUS LIBER PSALMORUM.

LXXIII.

Psalmus Asaphi.

1 ATQUI bonus *est* Israeli Deus, puris animo.
2 Equidem *quod ad* me, pæne declinaverant pedes mei; nihil fere *aberat, quin* effunderentur gressus mei.
3 Quum inviderem insanientibus, prosperitatem improborum aspicerem.
4 Nam non *sunt* nexus usque ad mortem eorum, sed pingue *est* robur eorum.

5 In labore mortalium non sunt, et cum *reliquis*
hominibus non afficiuntur plagis.

6 Idcirco cingit eos torques superbiæ, operit
velut ornamentum violentia eos.
7 Emicat præ pinguedine uterque oculus eorum,
superant cogitationes animi.
8 Tabifici sunt, et loquuntur maligne oppressio-
nem: *et* e sublimi loquuntur.
9 Opponunt cœlis os suum, et lingua eorum per-
vadit terram.

10 Ideoque redit populus ejus huc, quum aquæ
pleni *poculi* exprimuntur ipsis;
11 Ut dicant, Quomodo cognosceret Deus fortis?
aut esset notitia in excelso?
12 Ecce istos improbos, ut tranquilli *in* seculo au-
geant vires.
13 Utique inaniter purifico animum meum, et lavo
in munditia manus meas:
14 Quum sim plaga affectus quotidie, et castigatio
mea *præsto sit* matutinis singulis.

15 Si dixerim, Narrabo talia; ecce generationi
filiorum tuorum perfidus fuero:
16 Si cogitem cognoscere hoc, laboriosum *visum*
est in oculis meis:
17 Donec ingressus essem in sanctuaria *Dei* fortis,
animadvertissem finem istorum.

18 Utique in lubricis ponis eos, dejiciens eos in
vastitates.
19 Quomodo abeunt in desolationem quasi mo-
mento: desinunt, consumuntur terroribus!
20 Tanquam somnium, postquam evigilavit *quis-
piam!* Domine, quum expergisceris, imaginem
eorum contemnis:

21 Quum exacerbatur animus meus, et *in* renibus meis meipsum exacuebam,
22 Tum eram brutus, qui ignorarem: *velut* jumenta eram apud te.
23 Itaque ego jugiter *futurus sum* tecum: prehendisti manum dexteram meam.
24 Consilio tuo deduc me, ut postmodum *in* gloriam recipias me.
25 Quis *esset* mihi in cœlis *præter te?* et præter te nullo delector in terra.
26 Deficiente carne mea et animo meo, rupes animi mei et portio mea Deus *est* in seculum.

27 Nam ecce, longinqui a te pereunt; exscindis, quicunque adulterando *deficit* a te.
28 De me itaque, propinquum esse Deo mihi bonum *est*; pono in Domino Jehova receptum meum, ut enarrem omnia opera tua.

LXXIV.

Ode didascalica Asapho.

1 Quare, Deus, rejicis in æternum? fumare pergit ira tua in gregem pastus tui?
2 Recordare cœtus tui, te acquisivisse antea, vindicasse tribum possessionis tuæ; montem Zionis hunc *esse*, in quo habitabas.
3 Attolle pedes tuos ad vastitates æternas; *ad* omnia mala, quæ facit inimicus in loco sancto.

4 Rugientes hostes tui in medio synagogarum tuarum posuerunt insignia sua *pro* insignibus.
5 Nobilis habitus est *eorum quisque*, prout efferebat sursum contra implexa ligna secures.
6 Etiam nunc sculpturas ejus simul vecte et tuditibus tundunt.
7 Immiserunt ignem in sanctuaria tua; *dejicientes* in terram profanarunt tabernaculum nominis tui.

8 Dixerunt cum animo suo, Vim inferamus eis
pariter! incenderunt omnes synagogas *Dei* fortis,
dejicientes in terram:

9 Insignia nostra non videmus, non *est* amplius propheta, neque *est* apud nos qui sciat usque quo.

10 Quousque, o Deus, probro afficiet hostis? irritabit inimicus nomen tuum in æternum?

11 Quare avertis manum tuam, et *quidem* dexteram tuam? e medio sinus tui cohibe.

12 Atqui Deus rex meus *est* jam olim, operans omnimodam salutem in medio terræ.

13 Tu disrupisti robore tuo mare, perfregisti capita cetorum in aquis.

14 Tu conquassasti capita balænæ, dedisti cibum ipsi populo per deserta *proficiscenti*.

15 Tu fidisti fontem et torrentem; tu arefacis fluvios validos.

16 Tuus *est* dies; etiam tua nox: tu parasti lumen *hujus* et solem.

17 Tu statuisti omnes terminos terræ: ipsam æstatem et hyemem tu formasti.

18 Recordare *saltem* hujus, inimicum probro afficere, o Jehova, et populum stultum irritare nomen tuum.

19 Ne tradas *isti* catervæ vitam turturis tuæ, catervæ pauperum tuorum afflictorum ne obliviscaris in æternum.

20 Intuere in fœdus: nam repleta sunt obscurissima loca terræ, caulæ *sunt* violentiæ.

21 Qui attritus est, ne redeat confusus, pauper et egens laudent nomen tuum.

22 Surge, o Deus, age causam tuam; recordare opprobrii tui, *quo afficeris* a stulto quotidie.

23 Ne obliviscaris vocis hostium tuorum; strepitus
insurgentium in te, augescentis jugiter.

LXXV.

Magistro symphoniæ, ne perdas, psalmus Asapho *et* canticum.

2 Celebramus te, Deus, celebramus: nam
propinquum nomen tuum: enarrant mirabilia tua.
3 Quum excepero conventum, ego rectissime judicabo.
4 Solutas terræ omniumque habitatorum ejus ego
aptabo columnas maxime:
5 Dicens insanientibus, Ne insaniatis; et improbis, Ne attollatis cornu:
6 Ne attollatis contra excelsum cornu vestrum, *ne*
loquamini collo duro;
7 Non enim ab exortu aut ab occasu, neque a
deserto *est* exaltatio:
8 Sed Deus judex; hunc deprimit, et illum extollit.
9 Nam poculum in manu Jehovæ, et vinum turbidum est, plenum mixtione, ex quo fudit:
veruntamen fæces ejus, *quas* expresserint, bibent omnes improbi terræ.
10 Ego itaque annunciem in seculum, psallam
Deo Jacobi.
11 Et omnia cornua improborum succidam; exaltentur cornua justi.

LXXVI.

Magistro symphoniæ fidium psalmus Asapho *et* canticum.

2 Nobilis *est* in Juda Deus, in Israele magnum
nomen ejus:

3 Cujus tugurium *est* Salemi, et habitaculum Zione.
4 Ibi confregit coruscos arcus, scutum gladiumque et bellum vehementissime.

5 Illustris factus es, magnificus, ex montibus direptionis.
6 Dediderunt se in prædam robusti animo, dormitaverunt somnum suum: adeo ut non invene-
7 rint ulli viri bellatores manus suas.
Præ increpatione tua, o Deus Jacobi, consopitus est et currus et equus.

8 Tu, tu, *inquam*, formidabilis *es*: ecquis consisteret coram te, ex quo irasceris?
9 E cœlis facis, ut audiatur sententia; terra timet, et quieta sidit:
10 Quum surgit ad judicium Deus, ad servandum omnes mansuetos terræ maxime.
11 Nam æstus hominum celebrat te, residuo æstuum accingis *tuos*.

12 Vovete et *vota* reddite Jehovæ Deo vestro: quicumque circumstant illum, afferant munus illi formidabili,
13 *Qui* vindemiat spiritum antecessorum, formidabili regibus terræ.

LXXVII.

Magistro symphoniæ, præfecto *posteris* Jeduthunis, Asaphi psalmus.

2 Vox mea ad Deum *fertur*, quum exclamo: vox mea ad Deum, ut aurem advertat ad me.
3 Tempore angustiæ meæ Dominum requiro: manu mea noctu perfusa et non intermittente: renuente consolationem admittere anima mea.
4 Recordor Dei, quum fluctuando perstrepo: me-

ditor, quum obruit se spiritus meus vehementissime.

5 *Quum* tenes vigiles oculos meos, concutior,
ita ut non possim eloqui.
6 Reputo tempora inde ab antiquitate, annos *supe-
riorum* seculorum.
7 Recordor musicæ pulsationis meæ nocte: cum
animo meo meditor, et perscrutatur spiritus
meus, *dicens*:

8 An in secula repelleret Dominus? aut non
pergeret bene velle amplius?
9 An deficeret in æternum benignitas ejus? desi-
neret sermo in quamque generationem?
10 An oblitus esset gratiam facere *Deus* fortis? an
occluderet ira miserationes suas summe?

11 Tandem dico, Infirmare me istud, mutata
dextera Excelsi?
12 *Imo* recordabor actionum Jah: quin recorda-
bor inde ab antiquitate quodque mirabilium
tuorum:
13 Et meditabor de unoquoque opere tuo; de acti-
onibus tuis confabulabor, *dicens*:

14 O Deus, in sanctitate via tua *est;* quis *Deus*
fortis magnus *est* ut Deus?
15 Tu, o *Deus* fortis mirifice, ostendisti in populis
robur tuum.
16 Vindicasti brachio populum tuum: posteros Ja-
cobi, etiam Josephum maxime.

17 Videntes te aquæ, Deus, videntes te aquæ
formidarunt: etiam commotæ sunt abyssi.
18 Exundarunt aquas nubes, sonum ediderunt su-
periores nubes: etiam pervaserunt sagittæ tuæ.
19 Sonante tonitru tuo in isto orbe, illustrarunt

fulgura orbem habitabilem: commota est et
tremuit terra.

20 Per mare via tua, et semita tua per aquas
amplas; ubi vestigia tua non sunt cognita,
21 Duxisti ut gregem populum tuum, Mosis et
Aaronis opera.

LXXVIII.

Ode didascalica Asaphi.

1 AURIBUS percipe, popule mi, doctrinam meam;
inclinate aurem vestram ad sermones oris mei.
2 Aperiam per parabolam os meum, eructabo occulta inde *a* prisco *tempore*:
3 Quæ audivimus ac novimus, ut majores nostri
narraverunt nobis;
4 Non celabimus filios eorum, generationem posteram: narraturos laudes Jehovæ, roburque ejus,
et mirabilia ejus opera, quæ fecit.
5 Nam statuit testimonium in Jacobo, et legem
posuit in Israele; quæ præcepit majoribus nostris
nota facere filiis ipsorum:
6 Ut sciant generatio postera, filii nascituri, surgentesque enarrent filiis suis:
7 Et ponant in Deo spem suam, neque obliviscantur actionum Dei fortis; sed præcepta ejus
custodiant:
8 Ac non sint ut majores eorum, generatio contumax et rebellis; generatio, quæ non comparavit animum suum, et cujus spiritus non fuit
constans erga *Deum* fortem.

9 Ut posteri Ephraimi armati jaculantes arcu,
vertentes *terga* tempore prælii:
10 *Quia* non servaverant fœdus Dei, et in lege
ejus renuerant ambulare:

11 Obliti actionum ejus et mirabilium ejus operum, quæ ostenderat ipsis.
12 Coram majoribus eorum fecerat miracula, in terra Ægypti, agro Tanitico.

13 Diffiderat mare, ut traduceret eos; statuens aquas tanquam acervum;
14 Deduxeratque eos nube interdiu, et totam noctem lucente igne.
15 Fiderat rupes in deserto, ut potum præberet in abyssis plurimum,
16 Educens fluenta e petra, et demittens tanquam flumina aquas.

17 Perrexerunt tamen adhuc peccare in eum, exacerbando Excelsum in ipsa *terra* sicca:
18 Et tentantes *Deum* fortem cum animo suo, petiverunt cibum pro desiderio animi sui:
19 Ac obloquentes contra Deum dixerunt, an posset *Deus* fortis instruere mensam in hoc deserto?
20 En, ita percussit rupem, ut fluxerint aquæ et torrentes exundaverint: an etiam cibum posset dare? an pararet carnem populo suo?

21 Idcirco audiens Jehova excanduerat: et ignis succensus erat in Jacobum, ac etiam ira arserat in Israelem:
22 Quia non crediderant in Deum, neque confisi erant *in* salute ejus:
23 Quamvis præcepisset superioribus nubibus superne, et januas cœlorum aperuisset:
24 Depluensque super eos Man ad comedendum, frumentum cœlorum daret illis:
25 Panem robustissimorum comederet quisque, viaticum mitteret eis ad saturitatem:
26 Impellens Eurum in cœlis, et inducens robore suo Austrum.

27 Quum depluisset super eos carnem tanquam pulverem, et sicut arenam marinam volucres alatas,
28 Dejiciens intra castra sua, circa tabernacula sua:
29 Et comedentes saturati essent valde, et quod concupiverant illi, attulisset illis:
30 Nondum alienati erant a concupiscentia sua, adhuc cibus eorum in ore eorum *erat*,
31 Quum ira Dei ardens in eos interficeret e pinguissimis eorum; et juvenes Israelis prosterneret.

32 Post totum hoc peccaverunt amplius, neque crediderunt propter mirabilia ejus opera.
33 Quamobrem consumebat vanitate dies illorum, et annos illorum terrore.
34 Quum occidebat eos, si requirebant eum, et conversi mane quærebant *Deum* fortem,
35 Recordantes Deum fuisse rupem suam, et *Deum* fortem excelsum *fuisse* vindicem suum.

36 Quamvis conarentur eum decipere ore suo, et lingua sua mentirentur ei,
37 Et animus ipsorum non esset comparatus erga eum, neque constantes essent in fœdere ejus:
38 Tamen ille misericors expiabat iniquitatem, ita ut non perderet; et plurimum avertebat iram suam, neque excitabat totum æstum suum;
39 Recordans carnem eos esse, ventum abeuntem, qui non revertitur.

40 Quoties exacerbaverunt eum in deserto? dolore affecerunt eum in solitudine?
41 Qui subinde tentarunt *Deum* fortem, et sanctum Israelis circumscripserunt,

42 Immemores manus ejus, diei, quo redemerat
ipsos ab hoste:
43 Quo disposuit in Ægypto signa sua, et prodigia
sua in agro Tanitico:
44 Quum mutavit in sanguinem rivos eorum fluen-
taque eorum, ne bibere possent:
45 Immisit in eos colluviem animalium, quæ con-
sumeret eos, ac ranas, quæ perderent eos:
46 Et dedit brucho proventum eorum, ac laborem
eorum locustæ:
47 Occidit grandine vites eorum, et sycomoros eo-
rum *igni*, qui, quacumque insidebat, consumeret:
48 Dedit etiam eidem grandini bruta eorum, et
pecora eorum prunis ignitis:
49 Immisit in eos æstum iræ suæ, excandescentiam
indignationemque et angustiam, mittendo nun-
cios malorum:
50 Liberavit iter ad iram suam, non cohibuit a
morte vitam illorum: et bestias eorum pesti
dedidit:
51 Et percussit omne primogenitum in Ægypto,
principium virium in tentoriis Chami:
52 Et transtulit tanquam pecudes populum suum,
direxitque eos tanquam gregem per desertum:
53 Et deducens eos secure, ita ut non metuerent,
postquam inimicos eorum operuisset mare,
54 Adduxit eos in terminum sanctitatis suæ, mon-
tem hunc, *quem* acquisivit dextera ejus;
55 Expellens a facie eorum gentes, faciensque ut
acciderent funiculo possessionis: et habitaverunt
in tentoriis earum tribus Israelis.

56 Attamen' tentarunt et exacerbarunt Deum
excelsum, et testimonia ejus non observarunt:
57 Sed aversi perfide egerunt ut majores eorum:
conversi sunt ut arcus fallax.

58 Nam provocarunt eum per excelsa sua, et per sculptilia sua ad zelotypiam concitarunt eum.

59 *Quod* audiens Deus excanduit, sprevitque valde Israelem:
60 Adeo ut deserens tabernaculum Siluntis, tentorium, *quod* collocaverat inter homines:
61 Traderet in captivitatem robur suum, et gloriam suam in manum hostis:
62 Dederetque gladio populum suum; quia in possessionem suam excanduerat:
63 Juvenes ejus absumeret ignis, et virgines ejus non laudarentur:
64 Sacerdotes ejus gladio conciderent, et viduæ ejus non flerent.

65 Deinde evigilavit Dominus, *qui visus fuerat* tanquam dormiens, sicut robustus, cantillans ex vino:
66 Et percussit hostes suos retro, opprobrium perpetuum indidit eis.

67 Tandem sprevit tentorium Josephi, et tribum Ephraimi non elegit.
68 Eligens vero tribum Judæ, montem Zionis, quem diligat:
69 Ædificavit simile excelsis *palatiis* sanctuarium suum: utpote *in* terra, quam statuit in seculum.

70 Eligensque Davidem servum suum, et assumens eum ex caulis gregis:
71 A tergo fœtarum duxit eum ad pascendum Jacobum, populum suum, et Israelem, possessionem suam.
72 Qui pavit eos pro integritate animi sui, et summa prudentia manuum suarum deduxit eos.

LXXIX.

Psalmus Asapho.

1 O Deus, ingressæ sunt gentes in possessionem
tuam; polluerunt templum sanctitatis tuæ, dispo-
suerunt Hierosolyma in cumulos.
2 Dederunt cadaver servorum tuorum cibo volu-
cribus cœli; carnem eorum, quos benignitate
prosequeris, bestiis terræ.
3 Effuderunt sanguinem eorum velut aquam circa
Hierosolyma, nec *erat* qui sepeliret.
4 Sumus opprobrio vicinis nostris, sannæ et ludi-
ficationi circumstantibus nos.

5 Quousque Jehova? irasceris in æternum? ar-
debit velut ignis zelus tuus?
6 Effunde æstum tuum in eas gentes, quæ non
agnoscunt te, et super regna, quæ nomen tuum
non invocant.
7 Nam *consumtor* consumpsit Jacobum, et habi-
taculum ejus desolaverunt.

8 Ne recorderis adversus nos iniquitates præ-
cedentium *temporum:* festinantes præveniant
nos miserationes tuæ, nam attenuati sumus
valde.
9 Auxiliare nobis, Deus salutis nostræ, propter
honorem nominis tui; et eripe nos, expiatio-
nemque fac de peccatis nostris propter nomen
tuum.
10 Cur dicturæ essent istæ gentes, Ubinam *est*
Deus istorum? innotescat in istis gentibus ante
oculos nostros ultione sanguinis servorum tuo-
rum effusi.
11 Perveniat ante faciem tuam gemitus vincti; pro
magnitudine brachii tui fac, ut reliqui sint qui
jam traduntur morti.
12 Redde ergo vicinis nostris septuplo in sinum

ipsorum: opprobrium ipsorum, quo affecerunt te, Domine.

13 Et nos, populus tuus et grex pastus tui, celebrabimus te in seculum, in quamque generationem enarrabimus laudem tuam.

LXXX.

Magistro symphoniæ ad hexachorda psalmus testimonii Asapho.

2 O pastor Israelis, auribus percipe! ductor Josephi tanquam gregis, insidens Cerubinis, illucesce!
3 Coram Ephraimo Benjamineque et Menasse excita potentiam tuam: et veni ad plenam salutem *afferendam* nobis.

4 O Deus, restitue nos et fac, ut luceat facies tua: ita servabimur.

5 Jehova, Deus exercituum, quousque fumaturus es contra orationem populi tui?
6 Cibas eos pane lacrymarum, et bibendum præbes eis de lacrymis triental.
7 Exponis nos contentioni vicinis nostris, et inimici nostri subsannant *nos*.

8 O Deus exercituum, restitue nos et fac, ut luceat facies tua: ita servabimur.

9 Vitem ex Ægypto transtuleras: expuleras gentes, ut plantares eam:
10 Expediveras ante eam, fecerasque, ut ageret radices suas: et impleverat terram.
11 Operiebantur montes umbra ejus, et palmitum ejus cedri maximæ.
12 Emittebat ramos suos usque ad mare, et ad flumen teneros ramos suos.

13 Quare perrupisti macerias ejus, adeo ut carpant eam omnes viatores?
14 Suffodiat eam porcus sylvestris, et animal agreste depascat eam?
15 O Deus exercituum, revertere jam, intuere e cœlis et respice: ac visita vitem hanc,
16 Et surculum, quem plantaverat dextera tua: idque propter filium, *quem* fortificasti tibi.

17 Incensa igne, succisa *est;* ab increpatione faciei tuæ pereunt.
18 Adsit manus tua viro dexteræ tuæ: filio hominis, quem fortificasti tibi:
19 Ac non retrocedemus a te: in vita conserva nos, ut nomen tuum invocemus.

20 Jehova, Deus exercituum, restitue nos: fac, ut luceat facies tua: ita servabimur.

LXXXI.

Magistro symphoniæ ad Gitthæa *ode* Asapho.

2 CANTATE Deo, robori nostro; vociferamini Deo Jacobi.
3 Sumite psalmodica instrumenta, et apponite tympanum, citharam amœnam cum nablio.
4 Clangite in novilunio buccina, stativis quibusque feriis, diebus festis nostris.

5 Nam statutum in Israele est, ritus a Deo Jacobi:
6 Qui testimonium in Josepho imposuit ipsum, quum processisset contra terram Ægypti, *ubi* sermonem ignotum audiebam.

7 Amovi, *inquit*, ab onere humerum ejus; manus ejus a lacusculo *intritæ* abierunt.
8 Quum in angustia illa exclamares, liberavi te:

exaudivi te in latebris tonitru: probavi te *us-
que* ad aquas Meribæ summe.

9 Audi, popule mi, et contestabor te, o Israel,
si auscultaveris mihi:
10 *Si* non erit in te *Deus* fortis extraneus, neque
incurvabis te *Deo* forti alienigenæ *honorem ex-
hibens.*
11 Ego *sum* Jehova, Deus tuus, qui feci ut ascen-
deres e terra Ægypti: dilata os tuum, et imple-
turus sum illud.
12 Sed non auscultavit populus meus voci meæ,
et Israel non acquievit mihi.
13 Quapropter dimisi eos *ambulaturos* ex senten-
tia animi sui, *dicens*, Abeant cum pravis consi-
liis suis.

14 O si populus meus auscultasset mihi, *si* Isra-
elitæ in viis meis ambulassent:
15 Vel momento inimicos eorum fuissem depres-
surus, quum in hostes eorum convertissem ma-
num meam.
16 Osores Jehovæ mendaciter se dedissent ei, et
futurum fuisset tempus istorum in seculum:
17 Denique cibaturum fuisset eum adipe tritici;
etiam ex rupe melle fuissem satiaturus te.

LXXXII.

Psalmus Asapho.

1 DEUS adstat in cœtu *Dei* fortis, inter magi-
stratus judicat.

2 Quousque judicabitis inique, et personam im-
proborum suscipietis summe?
3 Judicate *secundum* tenuem et pupillum; affli-
ctum et pauperem justum pronunciate:
4 Liberate tenuem et egentem, e manu impro-
borum eripite.

5 Ignorantibus et non animadvertentibus, in tenebris indesinenter ambulantibus illis, dimoventur omnia fundamenta terræ.
6 Ego dico, Dii *quidem* estis, et filii Excelsi vos omnes:
7 *At* certe ut plebejus homo morituri estis, etiam sicut unus aliorum principum casuri estis.

8 Surge, o Deus, judica terram: tu enim possessionem habes *judiciorum* in omnibus gentibus.

LXXXIII.

Canticum *et* psalmus Asapho.

2 O Deus, ne agas silentium; ne surdum agas, neque quiescas, o *Deus* fortis.
3 Nam ecce, inimici tui perstrepunt, et osores tui extollunt caput.
4 Contra populum tuum callide ineunt consilium, et consultant contra abditos tuos,
5 Dicentes, Agite, exscindamus istos, ne sint gens; ut non memoretur nomen Israelis amplius.

6 Nam consilium inierunt animis paribus, contra te fœdus pepigerunt:
7 Tentoria Edomæorum et Ismaelitarum, Moabitæ et Hagareni,
8 Gebalitæ Hammonitæque et Hamalecitæ, Palæstini cum habitatoribus Tyri:
9 Etiam Assyrius adjunxit se istis; sunt brachium posteris Loti maxime.

10 Fac istis ut Midianitis, ut Siseræ, ut Jabini in torrente Kisonis:
11 *Qui* excisi fuerunt ad Hendorum, facti sunt fimus terræ.
12 Redige ipsos ingenuos istorum ut Horebum et

ut Zebum, ut Zebachum et Zalmunahum, omnes
toparchas istorum:
13 Qui dicunt, Hæreditario jure possideamus nobis
habitacula Dei.

14 Deus mi, pone eos velut rotam, ut stipulam
coram vento.
15 Ut ignis exurit silvam, et ut flamma accendit
montes,
16 Ita prosequere eos procella tua, et turbine tuo
conturba eos.
17 Reple faciem eorum ignominia; ut requiratur
nomen tuum, o Jehova.
18 Pudore perfundantur, et conturbentur usque in
seculum; erubescantque et pereant:
19 Ut cognoscatur te, cui soli nomen *est* Jehova,
excelsum esse supra universam terram.

LXXXIV.

Magistro symphoniæ ad Gitthæa posteris Korahi
psalmus.

2 QUAM amabilia *sunt* tabernacula tua, o Je-
hova exercituum.
3 Desiderio afficitur, etiamque deficit anima mea
veniendi ad atria Jehovæ; cor meum et caro
mea exclamant *veniendi* ad Deum fortem vi-
ventem *desiderio*.
4 Etiam passer invenit domum, et hirundo nidum
sibi, *in* quo ponat pullos suos: altaria tua, o
Jehova exercituum, rex mi et Deus mi.

5 Beati, qui inhabitant domum tuam, *qui* adhuc
laudant te summe.
6 Beatus homo, cui facultas *est* in te semitas
tuas insistendi ex animi sui *sententia*:
7 *Qui* transeuntes per vallem mori fontem con-

stituunt eam; *quos* etiam benedictionum operit pluvia:
8 Qui pergunt ab acie ad aciem, comparituram apud Deum Zione.

9 Jehova Deus, *Deus* exercituum, audi orationem meam; auribus percipe, o Deus Jacobi maxime.
10 Scutum nostrum aspice, o Deus; et intuere faciem Christi tui.
11 Nam melior *est* dies *unus* in atriis tuis, quam mille *alibi*: eligo frequentare limen in domo Dei mei, magis quam habitare in tentoriis improbitatis:
12 Quia sol et scutum *est* Jehova Deus, gratiam et gloriam dat Jehova: non cohibet bonum *ab* ambulantibus in integritate.

13 O Jehova exercituum, beatus homo, qui fiduciam habet in te.

LXXXV.

Magistro symphoniæ in posteris Korahi psalmus.

2 Benevolus fueras, o Jehova, terræ tuæ: reduxeras turbam captivam Jacobi:
3 Condonaveras iniquitatem populi tui, texeras omne peccatum eorum summe:
4 Receperas omnem excandescentiam tuam: averteras, quo minus æstuaret, iram tuam.

5 Restitue nos, o Deus salutis nostræ; et irritam fac indignationem tuam contra nos.
6 An in seculum irascereris contra nos? protraheres iram tuam in quamque generationem?
7 An non tu reversus vitæ restitueres nos, ut populus tuus lætentur in te?
8 Ostende nobis, Jehova, benignitatem tuam; et salutem tuam da nobis.

9 Audiam, quid loquatur *Deus* ille fortis Jehova: nam eloquitur pacem erga populum suum et erga eos, quos benignitate prosequitur: sed ne revertantur ad stultitiam.
10 Utique propinqua *est* timentibus eum salus ejus, habitatura est gloria in terra nostra.
Benignitas et fides occurrent inter se, justitia et pax osculabuntur se.
11 Fides e terra germinabit, et justitia e cœlis prospectabit.
12 Etiam Jehova dabit quod bonum est, ut terra nostra edat proventum suum:
13 Faciet, ut justitia præeat sibi, dum conferet ad iter pedes suos.

LXXXVI.

Oratio Davidis.

1 Inclina, Jehova, aurem tuam, exaudi me; nam pauper et egens sum.
2 Serva animam meam; nam is sum, quem benignitate prosequeris: serva tuum servum, tu, Deus mei, fiduciam habentem in te.
3 Gratiam fac mihi, Domine: quia te inclamo toto die.
4 Lætifica animam servi tui: quia ad te, Domine, animam meam attollo.
5 Tu enim, Domine, bonus es et condonans, multusque benignitate omnibus invocantibus te.

6 Auribus percipe, Jehova, orationem meam; et attende ad vocem deprecationum mearum.
7 Tempore angustiæ meæ invoco te, quia exaudis me.
8 Non *est* par tibi inter ullos deos, o Domine, neque *sunt* paria operibus tuis *opera*.
9 Omnes gentes, quas *eis* afficis, venientes incur-

vant se coram te, Domine; et honorem habent
nomini tuo:
10 Quia magnus es atque mirificus, tu Deus so-
lus es.

11 Doce me, Jehova, viam tuam, pergam in veri-
tate tua, aduna animum meum ad timendum
nomen tuum.
12 Celebrabo te, Domine, Deus mi, ex toto animo
meo; et honore prosequar nomen tuum in se-
culum:
13 Quum benignitas tua magna *sit* erga me, et
eripueris animam meam a sepulchro imo.

14 O Deus, superbi insurgunt contra me, et cœ-
tus violentorum quærunt vitam meam, qui non
proponunt te sibi.
15 Tu autem, Domine, *Deus* fortis, misericors
et gratiosus *es*, longanimis et multus benigni-
tate ac fide.
16 Respice ad me, et gratiam fac mihi; da robur
tuum servo tuo, et serva filium ancillæ tuæ.
17 Effice erga me signum, *quod* bono *sit*; ut
videntes osores mei pudore perfundantur,
quum tu Jehova adjuveris me et consolatus fu-
eris me.

LXXXVII.

Posteris Korahi psalmus et canticum.

1 FUNDATIONEM suam inter montes sanctitatis,
2 Diligit Jehova portas Zionis supra quam ulla
tabernacula Jacobi.
3 Honorificentissima *sunt*, quæcunque prædicantur
de te, o civitas Dei summe *honorifica*.

4 Memoro Ægyptium et Babylonium apud no-

scentes me; ecce Palæstinum et Tyrium cum Æthiope, hunc genitum esse ibidem:
5 Ideo de Zione fore ut dicatur, Hic et ille vir
genitus est in ea: ipsumque stabiliturum eam,
Excelsum:
6 Jehovam annumeraturum conscribendo populos;
hic genitus est ibidem excellentissime.
7 Quapropter canunt æque ac exsultant omnes
fontes vitæ meæ de te.

LXXXVIII.

Canticum *et* psalmus in posteris Korahi magistro symphoniæ ad pneumaticum instrumentum canendus, didascalicus Hemanis Esrachitæ.

2 O Jehova, Deus salutis meæ; interdiu clamo
et noctu coram te.
3 Veniat in conspectum tuum oratio mea, inclina
aurem tuam ad clamorem meum.

4 Nam saturata est malis anima mea, et vita
mea ad sepulchrum pertingit.
5 Reputor cum descendentibus in sepulchrum: sum
similis viro quem deficit virtus.
6 *Reputor* inter mortuos, semotus ut confossi ja-
centes *in* sepulchro, quorum non recordaris am-
plius, qui manu tua excisi sunt.
7 Ponis me in sepulchro omnium infimo; in tene-
brosissimis, in profundis locis.
8 Super me incumbit excandescentia tua, adeo
omnibus irrumpentibus tuis fluctibus affligis ve-
hementissime.

9 Procul amoves notos meos a me, proponis me
in summam abominationem eis; ita inclusum, ut
non possim evadere.
10 Oculus meus mœret præ afflictione: invoco

te, Jehova, totum diem, pando ad te manus meas.

11 An mortuis efficies opus mirabile? aut expertes vitæ celebraturi te exsurgent potentissime?
12 An enarraretur in sepulchro benignitas tua? fides tua in perditione?
13 An cognosceretur in tenebris mirabile *opus* tuum, et justitia tua in terra oblivionis?

14 Atqui ego ad te, Jehova, vociferor; et unoquoque mane oratio mea prævenit te.
15 Quare, o Jehova, abjicis me? abscondis faciem tuam a me?
16 Pauper sum et moribundus a concussione, perferens terrores tuos animi pendeo.
17 Super me transeuntibus æstibus tuis, conturbationes tuæ rescindunt me:
18 Circumdantes me sicut aquæ toto die, cingentes me pariter.
19 Procul amoves a me amicum et socium, notis meis *sum* tenebroso loco.

LXXXIX.

Didascalica *ode* Ethanis Esrachitæ.

2 BENIGNITATES Jehovæ *in* seculum canam: in quamque generationem notam faciam fidem tuam ore meo.
3 Nam statuo fore, ut in seculum benignitas ædificetur; in cœlis ipsis stabilias fidem tuam, *qua dixisti*,

4 Pepigi fœdus cum electo meo, juravi Davidi servo meo:
5 Usque in seculum me, stabiliturum semen tuum et ædificaturum in quamque generationem solium tuum summe.

6 Quapropter celebrant cœli mirabile *opus* tuum, Jehova; etiam fidem tuam in congregatione sanctorum.
7 Quis enim in superiore nube par æstimetur Jehovæ? assimiletur Jehovæ inter filios fortium?

8 Deus fortis *est* formidabilis in consilio sanctorum plurimum; et reverendus supra omnia, quæ circumstant eum.
9 O Jehova, Deus exercituum, quis *est* par tibi robustus, Jah? nam fides tua circumvestit te.

10 Tu dominaris in superbiam maris; quum attollunt se fluctus ejus, tu reprimis eos.
11 Tu contrivisti tanquam confossum Ægyptium; brachio roboris tui dispersisti inimicos tuos.
12 Tui *sunt* cœli, etiam tua *est* terra; orbem habitabilem et ea, quæ ipsum implent, tu fundasti.
13 Aquilo et Auster, quos tu creasti; Thabor et Hermon de nomine tuo cantant.
14 Tibi brachium *est* cum potentia, robusta *est* manus tua, elata dextera tua.
15 Justitia et judicium habitaculo solii tui, benignitas et fides præeunt faciei tuæ.

16 Beatus *est* populus, qui agnoscunt clangorem, *qui* in luce faciei tuæ pergunt, Jehova:
17 In nomine tuo exsultant toto die, et in justitia tua attollunt se:
18 Nam decus roboris eorum es: et pro benevolentia tua attollitur cornu nostrum.
19 Jehovæ enim *est* scutum nostrum, et Sancti Israelis, Regis nostri.

20 Tunc allocutus per visionem eum, quem benignitate prosequeris, dixisti: Disposui auxilium contra robustum, extuli electum e populo.

21 Inveni Davidem servum meum, oleo sancto meo
unxi eum;
22 Quicum manus mea sit stabilis, etiam brachium
meum fortificet eum.
23 Non aget exactorem inimicus contra eum, et
deditus iniquitati non affliget eum:
24 Sed contundam a facie ejus hostes ejus, et oso-
res ejus plaga afficiam.
25 Adeo fides mea et benignitas mea affutura est
ei, ut in nomine meo extollatur cornu ejus.
26 Nam imponam mari manum ejus, et fluminibus
dexteram ejus.

27 Ipse inclamabit me, Tu pater mi, mi *Deus*
fortis, et rupes salutis meæ!
28 Etiam ego primogenitum constituam eum, excel-
sum supra reges terræ.
29 In seculum servabo ei benignitatem meam, et
fœdus meum fidum erit ei:
30 Disponamque in æternum semen ejus, et solium
ejus, ut *sunt* dies cœlorum.

31 Si dereliquerint filii ejus legem meam, et in
judiciis meis non ambulaverint:
32 Si statuta mea prophanaverint, et præcepta mea
non observaverint:
33 Visitabo quidem virga defectionem eorum, et
plagis iniquitatem eorum:
34 Sed benignitatem meam non irritam faciam ab
eo, neque mentiar contra fidem meam.
35 Non prophanabo fœdus meum, et pronunciatum
labiorum meorum non mutabo.
36 Semel juravi per sanctitatem meam, Davidi non
mentiar:
37 Semen ejus in seculum fore; et solium ejus ut
solem coram me,

38 Ut luna stabile fore in seculum; et ut testes in superiore nube fideles summe.

39 At tu abjecisti et sprevisti; excanduisti contra unctum tuum.
40 Detestatus es fœdus servi tui, prophanasti *dejiciens* in terram coronamentum ejus.
41 Dirupisti omnes macerias ejus: exposuisti munitiones ejus contritioni.
42 Diripuerunt eum omnes viatores, est probro vicinis suis.
43 Extulisti dexteram hostium ejus, lætificasti omnes inimicos ejus.
44 Etiam retudisti acumen gladii ejus, neque stabilivisti eum in bello.
45 Fecisti ut cesset nitor ejus, et solium ejus in terram detrusisti.
46 Curtasti dies adolescentiæ ejus, operuisti eum pudore summe.

47 Quousque Jehova? abscondes te in æternum? ardebit tanquam ignis excandescentia tua?
48 Recordare mei, quam temporarius sim: quorsum in vanum creasses omnes filios hominis?
49 Quis vir ita vivat, ut non experiatur mortem? eripiat se ipsum a sepulchro excellentissime?

50 Ubi *sunt* benignitates illæ pristinæ, Domine, quas juraveras Davidi per fidem tuam?
51 Recordare, Domine, opprobrii servorum tuorum: me gestare in sinu meo *opprobrium* omnium maximorum populorum:
52 Quo affecerunt inimici tui, Jehova; quo affecerunt vestigia Christi tui.

53 Benedictus *sit* Jehova in seculum. Amen, iterumque Amen.

QUARTUS LIBER PSALMORUM.

XC.

Oratio Mosis, viri Dei.

1 O Domine, tu habitaculum fuisti nobis in quaque generatione.
2 Quum nondum montes editi essent, aut formasses terram orbemque habitabilem, denique inde a seculo et usque in seculum tu *Deus* fortis *es*.

3 Redigis mortalem eo usque, ut sit contritus; dicens, Revertimini, filii hominum.
4 Nam mille annos si prætereat, *sunt* in oculis tuis ut dies hesternus vigiliaque nocturna.
5 Inundatione abripis eos, somnus sunt: ipso mane *sunt* ut fœnum transiens:
6 Ipso mane, quo effloruit, transiens; ipso vespere excisus atque exarescens.

7 Quando consumimur ira tua, et tuo æstu conturbamur:
8 Proponis iniquitates nostras tibi, occulta nostra lumini faciei tuæ.
9 Nam omnes dies nostri divertunt excandescentia tua; consumimus annos nostros; similes sermoni *sunt*.
10 In diebus ipsis annorum nostrorum *sunt* septuageni anni, aut (ut *simus* valentissimi) octogeni anni; etiam excellentissimum eorum laboriosum *est* et molestum, quo festine exciso avolamus.
11 Quis agnoscit robur iræ tuæ aut excandescentiæ tuæ, secundum timorem tuum?
12 Numerare dies nostros ita doce *nos*, ut inducamus animum sapientem.

13 Revertere, Jehova! Quoùsque? et pœniteat te propter servos tuos!

14 Satia nos unoquoque mane benignitate tua, ut cantemus et lætemur omnibus diebus nostris.
15 Lætifica nos, ut dies *multos* afflixisti nos; annis *multis* experti sumus malum.
16 Perspicuum sit erga servos tuos opus tuum, et decor tuus in filiis eorum.
17 Denique adsit amœnitas Jehovæ Dei nostri nobis: et opus manuum nostrarum institue in nobis; ipsum, inquam, opus manuum nostrarum institue.

XCI.

1 CONSIDENS in latibulo Excelsi, in umbra Omnipotentis indesinenter pernoctans,
2 Dico, In Jehova *est* receptus meus, et propugnaculum meum, Deus meus *est*, cui confido.

3 Quandoquidem ipse erepturus est te a laqueo aucupantis, a peste ærumnosissima:
4 Ala sua protecturus te, quum sub alas ipsius te receperis; clypeus et parma *est* fides ipsius:
5 Ne timeto a pavore nocturno, a sagitta volitante interdiu:
6 A peste in caligine pervadente, a lue vastante in meridie.

7 Cadentibus ab *altero* latere tuo mille, et decies mille a dextera tua, ad te non accedet.
8 Tantum oculis tuis intueberis et retributionem improborum videbis.

9 Quum tu Jehovam, *Deum* receptus mei excelsum, statueris habitaculum tuum.
10 Non dabitur occasio, ut attingat te malum, et plaga non appropinquabit ad tentorium tuum.

11 Nam angelis suis præcipiet de te, ut conservent te in omnibus viis tuis:

12 Ambabus palmis sustineant te, ne offendas ad lapidem pedem tuum.
13 Super ferocem leonem et aspidem incedes, conculcabis juvenem leonem et draconem.

14 Quia in me *(inquit Deus)* amore propendet, ideo liberabo eum; in edito collocabo eum, quia agnoscit nomen meum:
15 Simulac invocaverit me, exaudiam eum; ipsi adero in angustia: eripiam eum, et honore afficiam eum:
16 Longitudine dierum satiabo eum, denique efficiam, ut fruatur salute mea.

XCII.

Psalmus *et* canticum in diem sabbathi.

2 Bonum *est* celebrare Jehovam, et psallere nomini tuo, o Excelse;
3 Annunciare unoquoque mane benignitatem tuam, et fidem tuam quibusque noctibus:
4 Ad decachordum et ad nablium, ad citharam cum meditatione.

5 Quæ lætitia afficis me, Jehova, opere tuo: de factis manuum tuarum cantabo.
6 Quam magna sunt facta tua, Jehova! valde profundæ sunt cogitationes tuæ.
7 Vir brutus non agnoscit, et stultus non animadvertit istud;
8 Quum germinant improbi velut herba, florentque omnes qui operam dant iniquitati *fore* ut perdantur usque in æternum:
9 Te autem, o Excelse, in seculum *esse* Jehovam.
10 Nam ecce, inimici tui, Jehova; nam ecce, inimici tui pereunt: dissiliunt omnes, qui operam dant iniquitati.

11 Attollis vero tanquam monocerotis cornu meum,
perfundendo me oleo virente:
12 *Illa* intuente oculo meo in observatoribus meis;
de insurgentibus contra me maleficis audientibus
auribus meis.

13 Justus ut palma germinabit, ut cedrus in Li-
bano crescet.
14 Plantati in domo Jehovæ, in atriis Dei nostri
germina profundent.
15 Adhuc abundabunt in canitie, pingues et vi-
rentes erunt,
16 Ad annunciandum rectum esse Jehovam, ru-
pem meam; neque *esse* ullam iniquitatem in eo.

XCIII.

1 JEHOVA regnat celsitudine indutus; indutus
Jehova robore se accingit: etiam stabilitur orbis
habitabilis, ne dimoveatur.
2 Stabile *est* solium tuum ab illo tempore, inde
a seculo tu *regnas*.

3 *Utut* attollant flumina, o Jehova, attollant
flumina sonum suum, attollant flumina fragorem
suum:
4 Sonis aquarum multarum, magnificis fluctibus
irrumpentibus maris magnificentior *est* in alto
Jehova.

5 Testimonia tua firma *sunt* valde: domui tuæ
decora sanctitas, o Jehova, in longitudinem
dierum *est*.

XCIV.

1 O fortis *Deus* ultionum, Jehova; o *Deus* for-
tis ultionum, illucesce!

2 Attollere, o judex terræ; redde retributionem superbis!

3 Quousque improbi, o Jehova, quousque improbi exsultabunt?
4 Eructantes loquentur superbe? sese prædicabunt omnes, qui operam dant iniquitati?
5 Populum tuum, Jehova, conterent? et possessionem tuam affligent?
6 Viduam et peregrinum interficient, ac pupillos occident?
7 Dicentes, Non respicit Jah; neque animadvertit Deus Jacobi?

8 Animadvertite, o brutissimi in populo: et stultissimi, quando intelligentes eritis?
9 An plantator auris, an non audiat? aut formator oculi an non intueatur?
10 An castigator gentium, an non reprehendat? qui docet homines scientiam, *an non agnosceret?*
11 Jehova cognoscit cogitationes hominum, esse vanitatem ipsam.

12 Beatus ille vir, quem castigas, Jah, et quem ex lege tua doces:
13 Ad præstandum quietem ei a diebus adversitatis, dum foditur improbro fovea.
14 Non enim deserit Jehova populum suum, et possessionem suam non derelinquit:
15 Sed usque ad justitium reversurum est judicium, et post illud omnes recti corde.

16 Quis surrecturus fuisset pro me contra maleficos? quis se ipsum stitisset pro me contra eos, qui operam dant iniquitati?
17 Nisi Jehova pleno auxilio fuisset mihi, parum abest quin habitasset *in* loco silentii vita mea.

18 Quum dico, Dimovetur pes meus; benignitas
tua, o Jehova, sustentat me.
19 Quum multæ sunt cogitationes meæ apud me,
consolationes tuæ oblectant animam meam.

20 An consociaretur tibi solium ærumnarum, for-
mantis molestiam præter statutum,
21 Turmatim convenientium contra animam justi, et
sanguinem innoxium condemnantium?
22 Imo, *est* Jehova mihi pro edito loco, et Deus
meus pro rupe receptus mei:
23 Qui convertit contra eos iniquitatem ipsorum, et
malitia ipsorum exscindit ipsos; exscindit ipsos
Jehova, Deus noster.

XCV.

1 Agite, cantemus Jehovæ; clangamas rupi sa-
lutis nostræ!
2 Eamus ante faciem ejus cum gratiarum actione,
cum psalmis clangamus ei!

3 Nam Deus *fortis* magnus *est* Jehova, et rex
magnus supra omnes Deos.
4 In cujus manu *sunt* ima vestigia terræ, penes
quem *sunt* vires montium:
5 Cujus est ipsum mare, ut qui fecit illud; et
arida, *quam* manus ejus formarunt.

6 Venite, incurvemus nos et procumbamus;
flectamus genua coram Jehova, qui fecit nos!
7 Quum ipse *sit* Deus noster, nos vero populus
pastus ejus, et grex ductus ejus; hodie, si vocem
ejus audieritis,
8 Ne obduretis animum vestrum, ut *in* conten-
tione, ut die tentationis in deserto:
9 Ubi tentaverunt me majores vestri; probaverunt
me, etiam experti sunt opus meum.

10 Quadraginta annis fastidio habui generationem *illam*; dicens, Populus sunt errabundi animo, et sunt ignorantes viarum mearum:
11 Quibus juravi in ira mea, eos non ingressuros in requiem meam.

XCVI.

1 CANITE Jehovæ canticum novum, canite Jehovæ tota terra.
2 Canite Jehovæ, benedicite nomini ejus; prædicate de die in diem salutem ejus.
3 Narrate in gentibus honorem ejus, omnibus populis mirabilia ejus opera:
4 Magnum Jehovam et laudatum valde, reverendum esse supra omnes deos.
5 Nam omnes dii populorum *sunt* idola, Jehova vero cœlos fecit.
6 Gloria et decor coram eo, robur et ornatus in sanctuario ejus *sunt*.

7 Cedite Jehovæ, familiæ populorum, cedite Jehovæ honorem et laudem.
8 Cedite Jehovæ honorem nominis ejus; afferte munus et venite ad atria ejus.
9 Incurvate vos Jehovæ, *honorem exhibentes* in decore sanctitatis; formidate a conspectu ejus tota terra.
10 Dicite in gentibus, Jehova regnat; etiam stabilietur orbis habitabilis, ne dimoveatur: judicaturus est populos rectissime.

11 Lætabuntur cœli, et exsultabit terra, perstrepet mare et quæ ipsum implent.
12 Exsultabit ager et quicquid *est* in eo, tunc cantabunt omnes arbores silvæ:
13 Ante faciem Jehovæ, quum venerit; nam venit

ad judicandum terram: judicaturus est orbem habitabilem per justitiam, et populos per fidem suam.

XCVII.

1 JEHOVA regnat: exsultet terra! lætentur regi-
ones plurimæ!
2 Nubes et caligo circumstant eum: justitia et ju-
dicium locum solii ejus.
3 Ignis ante eum procedit, et inflammat circum-
quaque hostes ejus.
4 Perlustrant fulgura ejus orbem habitabilem,
videns formidat terra.
5 Montes ut cera liquefiunt a præsentia Jehovæ,
a presentia domini totius terræ.
6 Indicant cœli justitiam ejus, adeo ut videant
omnes populi honorem ejus.
7 Pudore suffundantur omnes colentes sculptile,
qui se jactant de idolis: incurvanto se *honorem
exhibentes* ei omnes angeli.
8 Audiens lætatur Zion, exsultantque filiæ Judæ,
propter judicia tua, o Jehova.
9 Tu enim es, Jehova, excelsus supra omnem
terram; valde elatus es supra omnes angelos.
10 Amantes Jehovæ, odio habete malum: ser-
vans animas suorum, quos benignitate prosequi-
tur, e manu improborum éripit eos.
11 Lux sata est justo, et rectis animo lætitia.
12 Lætamini, justi, in Jehova, et celebrate memo-
riam sanctitatis ejus.

XCVIII.

Psalmus.

1 CANTATE Jehovæ canticum novum, quia opera
mirabilia fecit: salutem attulit ei dextera ipsius,
et brachium sanctitatis ipsius.

2 Notam fecit Jehova salutem suam, ante oculos
ipsarum gentium revelavit justitiam suam.
3 Recordatus est benignitatis suæ, et suæ fidei
erga domum Israelis: vident omnes fines terræ
salutem Dei nostri.

4 Clangite Jehovæ tota terra; fragore edito
cantate et psallite.
5 Psallite Jehovæ cithara, cithara et psalmodia.
6 Tubis et sono buccinæ clangite coram rege Jehova.

7 Perstrepat mare et quæ implent ipsum; orbis
habitabilis et habitantes in eo.
8 Flumina complodant manu, pariter montes
cantent,
9 Coram Jehova, quia advenit ad judicandum
terram, judicaturus est orbem habitabilem juste,
et populos rectissime.

XCIX.

1 JEHOVA regnat, commoveantur populi! insidens Cerubinis *regnat*, nutet terra!
2 *Regnat* Jehova Zione magnus; etiam altus *est*
supra omnes populos.
3 Celebrent nomen tuum magnum et reverendum,
sanctum esse.
4 *Tu* quoque, robustissime rex judicium amans,
tu, *inquam*, constituis quod est rectissimum;
judicium et justitiam in Jacobo tu perficis.

5 Exaltate Jehovam Deum nostrum, et incurvate
vos *honorem exhibentes* ad scabellum pedum
ejus; *quia* sanctus est.

6 Mosen et Aaronem cum sacerdotibus ipsius;
Samuelemque cum invocantibus nomen ipsius;
inclamantes Jehovam, ipse illico exaudivit eos:

7 In columna nubis allocutus est eos, observantes testimonia ipsius et statutum, *quod* dederat eis.
8 Jehova, Deus noster, tu exaudivisti eos: *Deus* fortis condonans fuisti eis, etiam quum ultionem sumeres de actionibus eorum.

9 Exaltate Jehovam, Deum nostrum, et incurvate vos *honorem exhibentes* ad montem sanctitatis ejus: quia sanctus *est* Jehova, Deus noster.

C.

Psalmus pro gratiarum actione.

1 Clangite Jehovæ, omnes *incolæ* terræ.
2 Colite Jehovam cum lætitia, venite in conspectum ejus cum cantu.
3 Agnoscite Jehovam esse Deum, ipsum effecisse nos (non autem nos *ipsos*) populum suum et gregem pastus sui.

4 Ingredimini portas ejus cum gratiarum actione, atria ejus cum laude: gratias agite ei, benedicite nomini ejus.
5 Nam bonus *est* Jehova, in seculum *est* benignitas ejus; et usque ad generationem quamque fides ejus.

CI.

Davidis psalmus.

1 Benignitatem et jus canam: tibi, o Jehova, psallam.
2 Animadvertam via integra, quando venturus sis ad me: indesinenter ambulabo in integritate animi mei, intra domum meam.
3 Non proponam mihi ob oculos rem nefariam: factum declinantium odi, non adhærebit mihi.

4 Animus perversus recedet a me; malum non agnoscam.
5 Lingua lædentem *apud* me clam proximum suum, ipsum exscindam: elatum oculis et tumentem animo, ipsum non potero *ferre*.
6 Oculi mei *attendent* ad veraces terræ, ut considеant mecum: ambulans via integra, is ministrabit mihi.
7 Non habitabit intra domum meam faciens dolum; loquens mendacia non stabilietur coram oculis meis.
8 Singulis matutinis exscindam omnes improbos terræ, ad rescindendum a civitate Jehovæ omnes, qui operam dant iniquitati.

CII.

Oratio pro paupere, quum obruitur et ante Jehovam effundit meditationem suam.

2 JEHOVA, audi orationem meam; et vociferatio mea ad te perveniat.
3 Ne abscondas faciem tuam a me, quo die *est* angustia mihi: inclina ad me aurem tuam, quo die inclamo; festinanter exaudi me.

4 Nam consumuntur ut fumus dies mei, et ossa mea ut focus exardescunt.
5 Percussum tanquam herba exarescit cor meum, quia obliviscor comedere cibum meum.
6 Præ voce gemitus mei adhærescit os meum carni meæ.
7 Similis sum plateæ deserti; sum tanquam bubo vastitatum.
8 Assidue sum similis passeri, solitario in tecto.
9 Tote die probro afficiunt me inimici mei; insanientes contra me, per me jurant.
10 Nam cinerem tanquam panem comedo, et potiones meas cum fletu misceo,

11 Propter indignationem tuam, et ferventem iram
tuam; quia sustulisti me, et abjecisti me.
12 Dies mei similes *sunt* umbræ inclinatæ: et
ego sicut herba exarui.

13 Tu autem, Jehova, in seculum permanes, et
recordatio tui in quamque generationem.
14 Tu surgens misereberis Zionis: quia tempus
est faciendi gratiam ei, quia advenit statum
tempus,
15 Quo delectentur servi tui lapidibus ejus, et pul-
veri ejus gratiam faciant,
16 Ut revereantur gentes nomen Jehovæ, et omnes
reges terræ honorem tuum;
17 Quum ædificans Jehova Zionem, apparuerit in
honore suo.
18 Respexerit ad orationem nudatissimi, et non
spreverit orationem eorum.
19 Conscribatur hoc in generationem posteram, ut
populus recreatus laudet Jah:
20 Quod prospectaverit ex alto *loco* sanctitatis
suæ, Jehova e cœlis in terram intuitus sit,
21 Ad exaudiendum suspirium vincti, ad solven-
dum eos, qui jam traduntur morti;
22 Ut enarrent Zione nomen Jehovæ, et laudem
ejus Hierosolymis:
23 Congregantibus se populis simul et regnis ad
colendum Jehovam.

24 Affligit *quidem* in hac via vires meas, curtat
dies meos:
25 *Sed* dico, Mi Deus fortis, ne auferas me mediis
diebus meis; per generationem æternam *sunt*
anni tui.
26 Ante*quam* terram fundasses, et opus manuum
tuarum *essent* cœli.
27 Ista peritura sunt, tu autem permanes; ista, in-

quam, omnia ut vestimentum veterascent, ut indumentum mutabis ea, atque mutabuntur:
28 Tu vero idem *es*, et anni tui non finiuntur.
29 Filii servorum tuorum habitabunt, et semen eorum stabilietur coram te.

CIII.

Ode Davidis.

1 Benedic, anima mea, Jehovæ; et omnia intestina mea, nomini sanctitatis ejus.
2 Benedic, anima mea, Jehovæ; et ne obliviscaris ullius beneficiorum ejus:
3 Qui condonat omnes iniquitates tuas, qui medetur omnibus morbis tuis:
4 Qui vindicat a fovea vitam tuam, qui circumtegit te benignitate et miserationibus.
5 Quo satiante bonis quibusque os tuum, servas te recentem tanquam aquila, *tanquam* pueritia tua.

6 Facit quæ justa sunt Jehova, et judicia omnibus oppressis.
7 Notas fecit vias suas Mosi, posteris Israelis actiones suas.
8 Misericors et gratiosus Jehova, longanimis et multus benignitate.
9 Non in æternum litigat, neque in seculum *iram* asservat;
10 Non secundum peccata nostra facit nobis, neque secundum iniquitates nostras refert nobis;
11 Sed quam alti sunt cœli supra terram, prævalet benignitas ejus erga timentes eum:
12 Quam longe abest oriens ab occidente, longe amovet a nobis defectiones nostras.
13 Ut miseretur pater filiorum, miseretur Jehova timentium ipsum.
14 Nam ipse novit figmentum nostrum, memor pulverem nos esse:

15 Ipsius mortalis similes fœno dies esse; sicut flos agri, sic florere *ipsum.*
16 Quum ventus pervadit ipsum, mox non esse, neque agnosci ipsum amplius a loco suo.
17 At benignitas Jehovæ inde a seculo usque in seculum *est* erga timentes ipsum, et justitia ejus erga nepotes:
18 Erga observantes fœdus ipsius, et erga memores mandatorum ejus, ad faciendum ea.

19 Jehova in cœlis stabilivit solium suum, et regnum ipsius omnibus præsidet.
20 Benedicite Jehovæ, angeli ejus valentissimi robore, efficientes verbum ejus, auscultantes voci verbi ejus.
21 Benedicite Jehovæ, omnes exercitus ejus, ministri ejus facientes placitum ejus.
22 Benedicite Jehovæ, omnia opera ejus in omnibus locis dominationis ejus; benedic, anima mea, Jehovæ.

CIV.

1 Benedic, anima mea, Jehovæ.

Jehova, Deus mi, magnus es valde; decorem et majestatem induisti,
2 Amiciens te luce tanquam panno, extendens cœlos tanquam aulæum:
3 Qui contignat in aquas cœnacula sua; qui disponit densas nubes *in* vehiculum suum, qui itat super alas venti
4 Qui facit angelos suos ventos, ministros suos ignem flammantem:
5 Fundavit terram super bases ejus, ne dimoveretur in seculum et perpetuum.
6 Abysso ut indumento operueras eam, supra montes stantibus aquis:

7 Ex increpatione tua diffugerunt, a voce tonitru
tui accelerarunt *fugam.*
8 Conscenderunt *per* montes, descenderunt *per*
convalles; in locum, quem fundaveras ipsis.
9 Terminum opposuisti ne transeant; ne revertan-
tur ad operiendum terram.
10 Qui emittis fontes per valles, *ut* inter montes
ambulent,
11 Potum præbeant omnibus animantibus agri, fran-
gant onagri sitim suam:
12 Juxta illos volatilia cœli habitent, e medio fron-
dium edentia vocem.
13 Qui irrigat montes e cœnaculis suis, ut a fructu
operum tuorum satietur terra:
14 Faciens ut germinet fœnum ad jumentum, et
herba ad hominis usum; ut depromant cibum e
terra.
15 Qui vino lætificat cor mortalis, nitidam efficit
faciem oleo, et cibo cor mortalis fulcit.

16 Satiantur arbores Jehovæ, cedri Libani, quas
plantavit:
17 Ubi aviculæ nidificent; abietes domicilia ciconiæ.
18 Montes excelsissimi rupicaprarum, petræ monta-
norum murium perfugium.

19 Statuit lunam in stata tempora, solem agno-
scentem occasum suum.
20 Disponis tenebras, ut sit nox: qua erepunt om-
nia animantia silvæ;
21 Juvenes leones rugientes ad prædam, et quidem
quærendo a *Deo* forti escam suam.
22 Exorto sole recipiunt se, et in lustris suis recubant.
23 Prodit homo ad opus suum, et ad culturam
suam usque ad vesperam.

24 Quam ampla sunt opera tua, o Jehova! *quam*

ea omnia sapienter fecisti! quam plena est terra possessione tua!

25 *In* ipso mari magno et spatioso, illic reptilia *sunt*, atque innumera; animantia, parva cum magnis.
26 Illic naves ambulant; balæna, quam formasti ludendo in eo.

27 Omnia ista in te exspectationem habent, ut des escam ipsorum tempore suo:
28 Te dante ipsis colligunt, aperiente manum tuam satiantur bono:
29 Abscondente te faciem tuam conturbantur; recipiente spiritum eorum exspirant et in pulverem suum revertuntur:
30 Emittente spiritum tuum recreantur: denique renovas faciem terræ.

31 Sit honor Jehovæ in seculum, lætetur Jehova in operibus suis!
32 Quo intuente in terram tremit illa, attingente ipsos montes, fumant.

33 Canam Jehovæ in vita mea, psallam Deo meo, quantisper ero.
34 Suavis erit de eo meditatio mea, ego lætabor in Jehova.
35 Deficiant peccatores a terra, et improbi amplius non sint:

Benedic, anima mea, Jehovæ. HALLELU-JAH!

CV.

1 CELEBRATE Jehovam, proclamate nomen ejus; notas facite in populis actiones ejus.
2 Canite ei, psallite ei; confabulamini de omnibus mirabilibus ejus operibus.

3 Laudibus vos efferte in nomine sancto ejus, lætetur animus quærentium Jehovam.
4 Requirite Jehovam et robur ejus, quærite faciem ejus jugiter.
5 Recordamini mirabilium ejus operum, quæ fecit: prodigiorum ejus et judiciorum oris ejus.
6 O semen Abrahami servi ejus, o electi ejus filii Jacobi:
7 Hic *est* Jehova Deus noster, in tota terra judicia ejus *sunt*.
8 Recordatur in seculum fœderis sui; verbi, *quod* præcepit, in mille generationes,
9 Quod pepigit cum Abrahamo, et juramenti sui *præstiti* Isaaco.
10 Quod præstitit Jacobo in statutum; Israeli *in* fœdus perpetuum:
11 Dicendo, Tibi daturus sum terram Canaanis: funiculum possessionis vestræ.

12 Quamvis essent homines pauci, plane pauci et inquilini in ea;
13 Itarentque a gente in gentem, a regno in populum alium:
14 Non permisit cuiquam opprimere eos, etiam reprehendit propter eos reges;
15 Ne attingitote *(inquiens)* unctos meos, et prophetas meos ne afficitote malo.

16 Quum advocans famem super terram, omnem scipionem panis fregit;
17 Miserat ante eos virum præstantem, *qui* ad servitutem venditus erat, Josephum.
18 Cujus pedes afflixerunt compede, ferrum subivit ipse;
19 Usque ad tempus, quo erat adventurum verbum ipsius: sermo Jehovæ probavit eum.

20 Mittens rex expediri jussit eum, et dominator populorum idem solvit eum:
21 Præposuit eum dominum familiæ suæ, et dominatorem in totam posessionem suam:
22 Ut vinciret principes ejus ex animo suo, et seniores ejus informaret.
23 Deinde venit Israel in Ægyptum, et Jacob peregrinatus est in regione Chami.
24 Ubi quum fecisset *Deus*, ut fœtificaret populus suus valde, et potentiorem eum effecisset hostibus suis;
25 Mutavit animum illorum, ut odio haberent populum suum, ut machinarentur contra servos suos.
26 Misit Mosen servum suum, Aaronem quem elegerat:
27 *Qui* exposuerunt apud eos verba signorum ejus, et prodigiorum in regione Chami.
28 Misit tenebras, et obtenebrarunt eam, neque rebellarunt *signa* contra verbum ejus.
29 Mutaverat aquas illorum in sanguinem, et morte affecerat pisces eorum.
30 Abunde produxerat terra illorum ranas, invadentes penetralia regum illorum.
31 Simulac edixit, advenerat colluvies *animalium*, pediculi in totum terminum eorum.
32 Reddiderat pluvias eorum grandinem, ignem maxime flammantem in regione illorum:
33 Quibus percussit vites illorum, et ficus illorum; confregitque arbores termini illorum.
34 Simulac edixit, advenerat locusta et melolontha, eaque innumera.
35 Quæ comedit omnem herbam regionis eorum, comeditque fructum terræ illorum.
36 Tandem percussit omne primogenitum in regione illorum, principium omnis potentiæ illorum.

37 Tum eduxit eos cum argento et auro, nec fuit
in tribubus ejus qui labaret.
38 Lætati sunt Ægypti quum exirent hi, quia irru-
erat pavor horum super ipsos.

39 Expandit nubem pro tegumento, et ignem ad
illustrandum noctem.
40 Petente *populo* adduxit coturnices; et pane cœ-
lorum satiavit eos.
41 Aperuit rupem, et effluxerunt aquæ, ambulantes
per siticulosa *loca ut* fluvius.

42 Quia recordabatur verbi sanctitatis suæ cum
Abrahamo servo suo *habiti.*
43 Ideo eduxit populum suum cum gaudio, cum
cantu electos suos.
44 Deditque eis regiones gentium, et laborem natio-
num possident hæreditario jure:
45 Ut observent statuta ejus, et leges ejus custo-
diant.

HALLELU-JAH.

CVI.

1 HALLELU-JAH!

Celebrate Jehovam, quia bonus *est*; quia in
seculum benignitas ejus.

2 Quis eloquatur summam potentiam Jehovæ?
efferat totam laudem ejus?
3 O beatos, qui observarent rationem *hanc*, qui
exerceret justitiam quovis tempore.

4 Recordare mei, Jehova; pro benevolentia, qua
prosequeris populum tuum, visita me salute tua.
5 Ut fruar bono electorum tuorum, ut læter læti-
tia gentis tuæ; ut me laudibus efferam cum pos-
sessione tua.

6 Peccavimus cum majoribus nostris, inique fecimus, improbe egimus.
7 Majores nostri in Ægypto non intellexerant mirabilia tua opera, non recordati fuerant amplitudinis benignitatum tuarum, sed occasionem dederant mutandi *eas* ad mare, ingressuri mare algosum.
8 Attamen servavit eos propter nomen suum, ut notam faceret potentiam suam.
9 Nam ipso increpante mare algosum, exsiccatum est; et deduxit eos per abyssos ejus, quasi *per* desertum.
10 Ita servans eos a manu osoris, vindicavit eos a manu inimici.
11 Operuerunt vero aquæ hostes eorum, unus ex illis non est relictus *superstes*.
12 Quamvis credidissent verbis ejus, cecinissent laudem ejus:
13 Festinanter obliti sunt operum ejus, non perdurarunt ad consilium ejus.
14 Sed ducti concupiscentia, in deserto tentaverunt *Deum* fortem, in solitudine:
15 Adeo ut tradens illis, quod petebant, immitteret maciem in illos ipsos.

16 Postea invidentibus Mosi in castris, Aaroni sancto Jehovæ;
17 Aperiens se terra deglutivit Dathanem, et operuit cœtum Abirami:
18 Exardescensque ignis in cœtum illorum, flamma incendit improbos.

19 Fecerunt vitulum Chorebi, et incurvaverunt se *exhibentes honorem* fusili:
20 Et mutantes honorem suum in formam bovis comedentis herbam,

21 Obliti sunt Dei fortis servatoris ipsorum, qui fecerat *res* magnas in Ægypto:
22 Mirabilia opera in regione Chami, terribilia ad mare algosum.
23 Quamobrem dixerat se perditurum eos; nisi Moses electus ipsius constitisset in irruptione illa coram ipso, ad avertendum excandescentiam ipsius, ne perderet.

24 Spreverunt quoque terram desiderabilem, non credentes verbo ejus:
25 Et murmurantes in tentoriis suis, non auscultarunt voci Jehovæ.
26 Quapropter sublata manu sua *juravit* eis, se dejecturum eos in ipso deserto;
27 Etiam dejecturum semen eorum in gentibus, et dispersurum eos in regionibus.

28 Præterea copulaverunt se etiam cum idolo Pehoris, et comederunt sacrificia mortuorum;
29 Adeo provocantes *Deum* ad indignationem factis suis, ut irrumperet in eos plaga;
30 Donec consistente Pinehaso et judicium exercente, coercita esset plaga illa:
31 Quod reputatum est ei ad justitiam, per quamque generationem usque in seculum.

32 Item ferventem iram concitarunt ad aquas contentionis; ita ut male fuerit Mosi propter ipsos:
33 Quum exacerbantibus illis spiritum ipsius, pronunciasset labiis suis *exacerbationem suam*.

34 Non perdiderunt populos illos, de quibus edixerat Jehova ipsis:
35 Sed commiscentes se cum illis gentibus, didicerunt opera earum;
36 Colueruntque terricula earum, quæ ipsis fuerunt in tendiculam.

37 Nam sacrificaverunt filios suos, filiasque suas
dæmonibus.
38 Et effuderunt sanguinem innoxium, sanguinem
filiorum suorum, filiarumque suarum, quas sacri-
ficabant terriculis Canaanæorum; adeo ut conta-
minata esset terra cædibus istorum.
39 Et polluerunt se operibus suis, actionibus suis,
scortantes.

40 Quapropter accensus ira Jehova in populum
suum, abominatus est possessionem suam;
41 Adeo ut traderet eos in manum gentium, ut
dominarentur in eos osores eorum:
42 Et opprimentibus ipsos inimicis suis, deprime-
rent se sub manu eorum.
43 Multoties eripuit eos, quamvis ipsi exacerbas-
sent eum consilio suo, et attenuati essent pro-
pter iniquitatem suam:
44 Respiciens ad angustiam eorum, audito clamore
eorum.
45 Et recordantem pro eis fœderis sui, pœnituit
ipsum pro amplitudine benignitatum suarum:
46 Adeo ut conciliaret illis misericordiam coram
omnibus, qui captivos detinebant eos.

47 Serva nos, Jehova, Deus noster, et congrega
nos ex istis gentibus; ad celebrandum nomen
sanctum tuum, et laudationibus commendandum
nos in laude tua.

48 Benedictus Jehova, Deus Israelis, inde a se-
culo usque in seculum: et dicat totus populus,
Amen.

HALLELU-JAH!

QUINTUS LIBER PSALMORUM.

CVII.

1 Celebrate Jehovam, quoniam bonus *est*; quoniam in seculum benignitas ejus.

2 Prædicent redemti Jehovæ, quos redemit ab angustia;
3 *Quos* ex regionibus congregavit: ab oriente et ab occidente, ab aquilone et a mari:
4 *Qui* errarunt per desertum, per solitudinem viæ; civitatem habitabilem non invenientes.
5 Famelici, etiam sitibundi; in quibus animus ipsorum sese obruebat:
6 Quum clamantes ad Jehovam in oppressione ipsorum, ex angustiis ipsorum eripuerit ipsos:
7 Et deduxerit ipsos per viam rectam; ut pervenirent ad civitatem habitabilem:
8 Celebrent apud Jehovam benignitatem ejus: et opera mirabilia ejus apud filios hominum:
9 Eum satiare animam appetentem, et animam famelicam explere bono.

10 Qui desident in tenebris et lethali umbra, vincti affiictione et ferro;
11 Quia dederunt occasionem mutandi sermones *Dei* fortis; et consilium Excelsi spreverunt;
12 Quorum deprimit ista molestia animum, *qui* labant, nemine adjuvante:
13 Quum clamantes ad Jehovam in oppressione ipsorum, ab angustiis ipsorum servaverit ipsos,
14 Eduxerit ipsos ex tenebris et umbra lethali, vincula ipsorum diruperit:
15 Celebrent apud Jehovam benignitatem ejus, et opera mirabilia ejus apud filios hominum:

16 Eum frangere valvas chalybeas et vectes ferreos succidere.

17 Stulti *qui* propter viam defectionis suæ, et propter iniquitates suas afflictantur,
18 Quorum animus omnem cibum abominatur, qui pertingunt usque ad portas mortis:
19 Quum clamantes ad Jehovam in oppressione ipsorum, ab angustiis ipsorum servaverit ipsos,
20 Mittens verbum suum curaverit ipsos, et liberaverit a foveis ipsorum:
21 Celebrent apud Jehovam benignitatem ejus et opera mirabilia ejus apud filios hominum;
22 Et sacrificantes sacrificia gratiarum actionis, enarrent opera ejus cum cantu.

23 Qui descendunt *in* mare navibus, exercentes artem in aquis amplis:
24 Ipsi *qui* vident opera Jehovæ et mirabilia ejus in profundo:
25 Quemadmodum edicens constituat ventum procellosum, qui attollat fluctus illius:
26 *Quemadmodum* ascendant *ad* cœlos, descendant *ad* abyssos; anima ipsorum malo seipsam dissolvat,
27 Titubent, sese moveant tanquam ebrius; et tota peritia eorum absorbeatur:
28 Quum clamantes ad Jehovam in oppressione ipsorum, ex angustiis ipsorum eduxerit ipsos,
29 Restituerit procellam malaciæ, silentibus fluctibus illarum *aquarum*:
30 Et lætantes ipsos, postquam conticuerunt *fluctus*, deduxerit ad portum optatum:
31 Celebrent apud Jehovam benignitatem ejus et opera mirabilia ejus apud filios hominum,
32 Exaltentque eum in congregatione populi, et in consessu seniorum laudent eum.

33 Redigit flumina in desertum, et processus aquarum in siticulosum solum:
34 Terram fructuosam in salsuginosam, propter malitiam habitantium in ea.
35 Redigit desertum in stagnum aquarum, et terram siccaneam in processus aquarum:
36 Efficiens, ut habitent ibi famelici et constituant civitatem habitabilem,
37 Et consitis agris ac plantatis vineis comparent proventum fructuosum.
38 Qui ita benedicit eis, ut multiplicentur valde, et jumenta eorum non minuit.
39 Ut *contra* minuuntur atque incurvantur præ coarctatione mali et mœrore:
40 Quum effundens contemtum super ingenuos facit, ut errent per inanitatem aviam:
41 Collocatque in edito egentem ab afflictione, et disponit tanquam gregem familias:
42 Videant recti et lætentur, omnis vero nequitia obdat os suum.

43 Quotusquisque sapiens est, qui observet ista, ut animadvertantur benignitates Jehovæ?

CVIII.

Canticum *et* psalmus Davidis.

2 Erecto animo meo, o Deus, canam et psallam; etiam gloria mea.
3 Evigila, nablium et cithara: expergiscar *inde ab* aurora:
4 Celebrabo te in populis, Jehova; et psallam tibi in nationibus:
5 Magnam esse supra cœlos benignitatem tuam, et ad superiores usque nubes veritatem tuam.
6 Exaltare supra cœlos, o Deus, et super totam terram gloria tua:

7 Ut liberentur dilecti tui, serva dextera tua et exaudi me.

8 Deus locutus est per sanctitatem suam, exsultabo; in partem obtineo Sichemum, et convallem Succotharum metior:
9 Meus Gilead, meus Menasse; et Ephraim robur capitis mei, Juda legislator meus *est*.
10 Moab pollubrum meum; supra Edomæum projiciam calceum meum; contra Palæstinam clangentem agam.

11 Quis deduceret me *in* civitatem munitam? quis duceret me Edomæam usque?
12 An non *tu*, o Deus, rejeceras nos, ut non procederes, o Deus, inter exercitus nostros?
13 Cedo nobis auxilium *tuum* ab hoste, alioquin vanitas *est* auxiliatio humana.
14 In Deo faciamus strenue, et ipse proculcabit hostes nostros.

CIX.

Magistro symphoniæ Davidis psalmus.

O Deus laudis meæ, ne surdum agas.
2 Nam os improbi et os dolosum contra me aperuerunt se; oblocuta sunt mihi lingua mendace:
3 Et verbis odiosis circumvenerunt me, oppugnantia me immerito.
4 Adversati sunt mihi loco dilectionis meæ, qua eram *in* oratione;
5 Reponentes mihi malum pro bono, et odium pro dilectione mea.

6 Præfice illi improbum, qui adversans insistat ad dexteram illius:
7 Quum in jus venerit, abeat damnatus; et oratio illius illi sit crimini:

8 Sint dies illius pauci, curationem illius accipiat alter:
9 Sint filii illius pupilli, et uxor illius vidua:
10 Et indesinenter vagantes filii illius mendicent, quærantque *stipem* e locis desolatis suis:
11 Illaqueet fœnerator, quicquid *est* illi; et diripiant extranei laborem illius:
12 Ne sit illi, qui protendat benignitatem; neque sit qui gratiam faciat pupillis illius:
13 Sit posteritas illius excidio *addicta*, in generatione altera deleatur nomen eorum:
14 In memoria sit iniquitas majorum illius apud Jehovam, et peccatum matris illius ne deleatur.
15 Sint coram Jehova jugiter, ut exscindat e terra memoriam eorum.
16 Propterea quod non est recordatus exercere benignitatem; sed persecutus est virum pauperem egentemque et affectum ægritudine animi, ad afficiendum morte:
17 Et optavit, ut maledictio obveniret ei; neque oblectatus est benedictione, sed *ut* procul esset ab eo:
18 Ut indueretur maledictione velut chlamyde sua, et ingrederetur velut aqua intra eum, et velut oleum in ossa ejus.
19 Adsit illi; tanquam panno amiciat se, et pro zona jugiter se accingat ea.
20 Hoc *esto* præmium adversantium mihi a Jehova, et obloquentium malum contra animam meam.

21 Tu autem, o Jehova Domine, exerce *benignitatem* erga me propter nomen tuum; quia bona *est* benignitas tua, eripe me.
22 Nam pauper et egens sum; et cor meum confossum est in medio mei:

23 Ut umbra, quum declinat, abire cogor; exagitor
ut locusta:
24 Genua mea labant præ jejunio, et caro mea
emaciatur exhausta pinguedine:
25 Insuper ego probro sum illis; videntes me mo-
vent caput suum.

26 Auxiliare mihi, o Jehova Deus mi; serva me
pro benignitate tua:
27 Ut agnoscant manum tuam hanc esse, te Jeho-
vam fecisse hoc.
28 Utut maledicant ipsi, tu benedicito: qui insur-
rexerunt, quum erubuerint, lætetur servus tuus.
29 Induantur adversarii mei ignominia; et amiciant
se, tanquam pallio, pudore suo.

30 Celebrabo Jehovam valde ore meo, et in me-
dio multorum laudabo eum.
31 Quod assistat ad dexteram egentis, ut *ipsum*
conservet ab iis, qui abjudicant vitam illi.

CX.

Davidis psalmus.

1 Dixit Jehova Domino meo, Sede ad dexte-
ram meam, donec disposuero inimicos tuos in
scabellum pedum tuorum.
2 Scipionem robustum tuum emissurus est Jehova
Zione, *dicens*, Dominare in medio inimicorum
tuorum.
3 Populus tuus *populus* voluntarius die copiarum
tuarum in decoris *locis* sanctitatis inde ab utero,
tibi *aderit* ros juventæ tuæ accuratissime.
4 Juravit Jehova, et non pœnitebit *eum;* tu *es* sacer-
dos in seculum secundum ordinem Melchisedeci.

5 Dominus, *qui sedet* ad dexteram tuam fran-
gens die iræ suæ reges,

6 Iudicium exercebit in gentes, complens corporibus, frangens caput, in regionibus plurimis.
7 De torrente in via bibet; idcirco attollet caput.

CXI.

1 א Hallelu-jah!
Celebrabo Jehovam ex toto animo, ב in consilio rectorum et cœtu;
2 ג Magna opera Jehovæ, ד exposita omnibus, qui delectantur illis:
3 ה Gloriosum et decorum opus ejus, ו et justitiam ejus perstantem in æternum.
4 ז Memoriam comparavit mirabilibus suis; ח gratiosus et misericors Jehova.
5 ט Escam dedit timentibus se, י recordatus in seculum fœderis sui.
6 כ Vim operum suorum indicavit populo suo, ל dando eis possessionem gentium.
7 מ Opera manuum ejus *sunt* veritatis et judicii, נ constantia omnia mandata ejus:
8 ס Fulta in æternum, in seculum, ע facta*que* fideliter et recte.
9 פ Redemptionem mittens populo suo צ præcepit in seculum fœdus suum, ק sanctum et reverendum *haberi* nomen suum.
10 ר Caput sapientiæ *est* reverentia Jehovæ; ש successus optimus omnibus facientibus ista; ת laus ejus perstat in æternum.

CXII.

1 Hallelu-jah!
א Beatus, quisquis reveretur Jehovam, ב in mandatis ejus delectatur valde.
2 ג Potens in terra futurum est semen ejus, ד generationi rectorum benedicitur:

3 ה Opes et divitiæ in domo ejus, ו et justitia
ejus perstat in æternum.
4 ז Micat in tenebris lux justorum: ח gratiosus
est et misericors et justus.
5 ט Bonus quisque gratiose largitur et mutuo dat,
י moderatur res suas ex officio.
6 כ Quia in seculum non dimovetur, ל in me-
moria perpetua *est* justus.
7 מ A rumore malo non timet, נ erecto animo
suo confisus Jehovæ.
8 ס Fultus animo suo non timet, ע donec videat
malum in hostibus suis.
9 פ Dispergit, dat egentibus, צ justitia ejus perstat
in æternum: ק cornu ejus elevatur honore.
10 ר Improbus autem videns indignatur, ש dentibus
suis frendens contabescit, ת desiderium impro-
borum periturum est.

CXIII.

1 HALLELU-JAH!
Laudate, servi Jehovæ, laudate nomen Jehovæ.
2 Sit nomen Jehovæ benedictum deinceps usque
in seculum:
3 Ab ortu solis usque ad occasum ejus *sit* lauda-
tum nomen Jehovæ.

4 Elatus supra omnes gentes Jehova *est*, supra
ipsos cœlos gloria illius.
5 Quis *est* par Jehovæ, Deo nostro, qui altissime
habitat:
6 Qui demississime perspicit, in cœlis et in terra.
7 Erigens e pulvere tenuem, e sterquiliniis elevans
egentem,
8 Faciendo ut consideat cum ingenuis, cum inge-
nuis populi sui:

9 Faciens ut, quæ sterilis erat in familia, sedeat mater liberorum læta.
HALLELU-JAH!

CXIV.

1 EXEUNTE Israele ex Ægypto, familia Jacobi a populo peregrini sermonis:
2 Fuit Juda sanctitatis illius, Israel dominiorum illius.

3 Ipsum mare videns profugit, ipse Jordan divertit retrorsum.
4 Ipsi montes subsilierunt velut arietes, colles ut subrumæ pecudes.

5 Quid tibi erat, o mare, cur fugeres? o Jordan, *cur* diverteres retrorsum?
6 O montes, *cur* subsiliretis velut arietes? colles, velut subrumæ pecudes?

7 A præsentia Domini intreme terra, a præsentia Dei Jacobi:
8 Qui mutat ipsam rupem in stagnum aquarum, saxum adamantinum in fontem aquarum.

CXV.

1 NON nobis, Jehova, non nobis, sed nomini tuo da honorem, propter benignitatem tuam, propter fidem tuam.
2 Quare dicerent gentes, Ubi *est* nunc Deus istorum?
3 Atqui Deus noster in ipsis cœlis *est;* quicquid placet, facit.

4 Terriculis illarum argenteis et aureis, operi manuum humanarum,
5 Os *est* eis, sed non loquuntur; oculi *sunt* eis, sed non vident:

6 Aures *sunt* eis, sed non audiunt; nasus *est* eis, sed non odorantur:
7 Manus eis, sed non palpant: pedes eis, sed non ambulant: non mutiunt gutture suo.
8 Similes illis sunt, qui faciunt illa, quisquis confidit illis.

9 Israel, confide Jehovæ; auxilium horum et scutum horum est.
10 *Vos* e familia Aaronis confidite Jehovæ; auxilium horum et scutum horum est.
11 Timentes Jehovam, confidite Jehovæ; auxilium horum et scutum horum est.

12 Jehova recordatus nostri benedicet: benedicet familiæ Israelis, benedicet familiæ Aaronis:
13 Benedicet timentibus Jehovam, parvulis simul ac magnis.
14 Augebit Jehova vos, vos et filios vestros.
15 Benedicti eritis Jehovæ, qui fecit cœlos et terram.

16 Ipsi cœli, cœli *sunt* Jehovæ: terraque, *quam* dedit filiis hominum.
17 Non qui mortui sunt, laudant Jah; neque quicunque descendunt in locum silentii:
18 Sed nos benedicemus Jah; deinceps usque in seculum.
HALLELU-JAH!

CXVI.

1 SAT habeo, quod Jehova exaudit vocem meam, deprecationes meas.
2 Quia inclinavit aurem suam mihi, idcirco diebus meis invocabo ipsum.
3 Circumdantibus me doloribus mortis, angoribusque sepulchri obvenientibus mihi, angustiam et mœrorem inveniens,

4 Si nomen Jehovæ invoco, *dicendo*, Obsecro, Jehova, libera animam meam!

5 Gratiosus Jehova et justus; Deus, inquam, noster misericors:
6 Servans simplices Jehova; quum attenuatus sum, mihi confert salutem.

7 Redi, anima mea, in requiem tuam, quum Jehova beneficus sit erga te.
8 Quandoquidem eripuisti me ipsum a morte, oculos meos a lacrymis, pedem meum a lapsu:
9 Indesinenter ambulabo coram Jehova, in regionibus viventium.
10 Credidi, quum *hæc* locuturus essem; ego fatuus fueram supra modum,
11 Ego dixeram accelerando, Omnis homo *est* mendax.

12 Quid rependerem Jehovæ? omnia beneficia ejus superant me.
13 Poculum omnis salutis acceptum *exhibebo*, et nomen Jehovæ prædicabo.
14 Vota mea Jehovæ rependens mox coram toto populo ejus, *dicendo:*
15 Pretiosa *est* in oculis Jehovæ mors intentata iis, quos ipse benignitate prosequitur.
16 Obsecro, Jehova, quum ego *sim* servus tuus, sim servus tuus, filius ancillæ tuæ; solveris vincula mea:
17 Tibi sacrificem sacrificium gratiarum actionis, et nomen Jehovæ prædicem:
18 Vota mea Jehovæ persolvam mox coram toto populo ejus,
19 In atriis domus Jehovæ, in medio vestri, Hierosolyma.

HALLELU-JAH!

CXVII.

1 LAUDATE Jehovam, omnes gentes; laudationibus commendate eum, omnes nationes:
2 Quia invaluit erga nos benignitas ejus, et fides Jehovæ in seculum.
HALLELU-JAH!

CXVIII.

1 CELEBRATE Jehovam, quia bonus *est;* quia in seculum benignitas ejus.
2 Dicat nunc Israel, esse in seculum benignitatem ejus.
3 Dicant nunc, qui sunt ex familia Aaronis, esse in seculum benignitatem ejus.
4 Dicant nunc timentes Jehovæ, esse in seculum benignitatem ejus.

5 Ex ipso angore invocavi Jah, respondens *collocavit* me in lato Jah.
6 Jehova *adest* mihi, non timebo; quid faciat mihi homo?
7 Jehova adest mihi cum auxiliatoribus meis: ideo ego despicio osores meos.

8 Melius *est* recipere se ad Jehovam, quam fiduciam habere in ullo homine.
9 Melius *est* recipere se ad Jehovam, quam fiduciam habere in ingenuis.

10 Omnes gentes circumdederant me; sed in nomine Jehovæ enervavi eas.
11 Etiam atque etiam circumdederant me; sed in nomine Jehovæ enervavi eas.
12 Circumdederant me tanquam apes, exstinctæ sunt ut ignis spinarum: nam in nomine Jehovæ enervavi eas.

13 Graviter impuleras me, ut caderem; sed Jehova auxilio fuit mihi.

14 Robur meum et carmen Jah, is fuit mihi saluti.

15 Vox cantus et salutis *est* in tentoriis justorum, *dicens*, Dextera Jehovæ agit strenue:
16 Dextera Jehovæ elata, dextera Jehovæ agit strenue.

17 Non moriar, sed vivam; ut enarrem opera Jah.
18 Severe castigavit me Jah; sed morti non tradidit me.

19 Aperite mihi portas justitiæ, *ut* ingressus per eas celebrem Jah.
20 Hæc ipsa porta ad Jehovam, per quam justi intrant.
21 Celebrabo te; quia exaudiens me fuisti mihi saluti.

22 Quem lapidem spreverant structores, is est in caput anguli.
23 A Jehova est hic, est*que* mirabilis in oculis nostris.
24 Hac ipsa die effecit Jehova; exsultemus et lætemur in ea.

25 Obsecro, Jehova, serva nunc; obsecro, Jehova, prospera nunc.
26 Benedictus *est*, qui venit in nomine Jehovæ, benedicimus vobis e domo Jehovæ,
27 *Dei* fortis Jehovæ, qui illustravit nos; ligate sacrificia festi funibus, usque ad cornua altaris.

28 *Deus* fortis meus es, ideo celebrabo te; Deus meus, exaltabo te.

29 Celebrate Jehovam, quia bonus *est*; quia in seculum benignitas ejus.

CXIX.

1 א Beati integri via, qui ambulant in lege
Jehovæ:
2 Beati custodientes testimonia ejus, ex toto ani-
mo quærentes eum:
3 *Qui* etiam non operantur iniquitatem, *sed* in viis
ejus ambulant.
4 Tu præcepisti mandata tua observari valde:
5 Utinam comparentur viæ meæ, ad observandum
statuta tua:
6 Tunc non erubescam, quum intuebor in omnia
præcepta tua.
7 *Sed* celebrabo te recto animo, discendo jura
justitiæ tuæ:
8 Statuta tua observabo, ne derelinquas me ad-
modum.

9 ב Quomodo purificabit puer semitam suam?
observando *eam* secundum verbum tuum.
10 Ex toto animo meo quæro te, ne sinas me errare
a præceptis tuis.
11 In animo meo recondo sermonem tuum, ut non
peccem in te.
12 Tu benedicte Jehova, doce me statuta tua.
13 Labiis meis recenseo omnia jura oris tui.
14 De via testimoniorum tuorum gaudeo, ut supe-
riorum omnibus opibus:
15 De mandatis tuis meditor, et intueor semitas
tuas:
16 In statutis tuis me ipsum oblecto, ne obliviscor
verbi tui.

17 ג Beneficium confer in servum tuum; *ut*, dum
vivo, observem verbum tuum.
18 Retege oculos meos, ut intuear mirabilia ex
lege tua.

19 Peregrinante me in hac terra, ne abscondas a
me præcepta tua.
20 *Nam* comminuor ipse, ob desiderium erga jura
tua omni tempore.
21 *Tu, qui* perdis superbos, maledictos, qui errant
a præceptis tuis:
22 Devolve a me opprobrium et contemtum, quia
testimonia tua custodio:
23 Tum considentibus principibus, de me sermones
frequentantibus, servus tuus meditatur de statu-
tis tuis:
24 Tum testimonia tua oblectationes meæ *sunt*, con-
siliarii mei.

25 ד Adhæret pulveri vita mea: vivum serva
me, secundum verbum tuum.
26 Vias meas recensentem exaudivisti me; doce me
statuta tua.
27 Fac, ut viam mandatorum tuorum intelligam, ut
mediter de mirabilibus tuis.
28 Stillat anima mea præ mœstitia, erige me secun-
dum verbum tuum.
29 Viam falsitatis amove a me, et legem tuam
gratiose largire mihi.
30 Viam veritatis eligo, judiciorum tuorum propono
mihi.
31 Inhæreo testimoniis tuis, Jehova; ne sinas me
erubescere.
32 Viam præceptorum tuorum percurram, quum di-
lataveris animum meum.

33 ה Doce me, Jehova, viam statutorum tuorum;
quam custodiam *in* finem *usque.*
34 Fac ut intelligam, ut custodiam legem tuam;
observemque eam ex toto animo.
35 Fac ut incedam itinere præceptorum tuorum,
nam eo delector.

36 Flecte animum meum ad statuta tua, neque *sinas*
deflecti ad quæstum.
37 Averte oculos meos, ne respiciant vanum: in
viis tuis fac ut vivam.
38 Præsta servo tuo sermonem tuum, qui *addictus*
est reverentiæ tui.
39 Averte opprobrium meum, quod reformido; quia
jura tua bona *sunt*.
40 Ecce desidero mandata tua; in justitia tua fac
ut vivam.

41 ו Quumque obvenerint mihi benignitates tuæ,
Jehova, salus tua secundum sermonem tuum:
42 Respondebo probro afficienti me rem, quia fidu-
ciam habeo in verbo tuo.
43 Sed ne abripe ab ore meo verbum verum ad-
modum: quandoquidem jura tua exspecto.
44 Et observabo legem tuam jugiter, in seculum et
sempiternum:
45 Indesinenterque ambulabo in ipsa latitudine,
quia mandata tua quæro:
46 Et loquar de testimoniis tuis coram regibus,
neque erubescam:
47 Et me oblectans in præceptis tuis, quæ diligo,
48 Attollam manus meas ad præcepta tua, quæ di-
ligo, et meditabor de statutis tuis.

49 ז Recordare verbi cum servo tuo *habiti*, de
quo spem fecisti mihi.
50 Hæc *est* consolatio mea in afflictione mea: ser-
monem tuum vivificare me;
51 Superbis deridentibus me admodum, a lege tua
me non declinare:
52 Recordari judiciorum tuorum inde a seculo, Je-
hova, et me ipsum consolari:
53 Procella prehendente me ab improbis, deserto-
ribus legis tuæ:

54 Psallendi argumenta esse mihi statuta tua in loco peregrinationum mearum:
55 Recordari me noctu nominis tui, Jehova, et observare legem tuam:
56 Hæc *consolatio* est mihi, me mandata tua custodire.

57 ח Portio mea *es*, Jehova, dico; ut observem verba tua.
58 Deprecor faciem tuam ex toto animo, gratiam fac mihi secundum sermonem tuum.
59 Reputo vias meas, ut referam pedes meos ad testimonia tua.
60 Festino ac non cunctor observare mandata tua.
61 Turbis improborum dispoliantibus me, legis tuæ non obliviscor.
62 Media nocte surgo ad celebrandum te propter jura justitiæ tuæ.
63 Socius sum omnibus qui reverentur te, et observantibus mandata tua.
64 Benignitatis tuæ, o Jehova, plena est terra; statuta tua doce me.

65 ט Bono affecisti servum tuum, Jehova, secundum verbum tuum.
66 Præstantiam rationis et scientiæ doce me: nam præceptis tuis credo.
67 Quum nondum loquerer, ego errabam: nunc autem sermonem tuum observo.
68 Bonus es et beneficus, doce me statuta tua.
69 Concinnantibus contra me falsitatem superbis, ego ex toto animo custodio mandata tua.
70 Obesatur quasi adipe cor illorum, ego lege tua oblecto me.
71 Bono mihi fuit me affligi, ut discerem statuta tua.
72 Melior *est* mihi lex oris tui multis millibus *nummum* aureorum et argenteorum.

73 י Manus tuæ fecerunt me et aptaverunt me:
redde me intelligentem, ut discam præcepta
tua.
74 Timentes tui videant me et lætentur, quod in
verbo tuo exspectationem habeam.
75 Agnosco, Jehova, justa esse judicia tua; et te
in fide afflixisse me.
76 Adsit jam benignitas tua, ut consoletur me, se-
cundum sermonem tuum *habitum* cum servo tuo.
77 Obveniant mihi misericordiæ tuæ, ut vivam:
quia lex tua *est* omnis oblectatio mea.
78 Erubescant superbi, quod falsis de causis per-
vertant me; meditante me de mandatis tuis.
79 Convertantur ad me timentes tui, et cognoscen-
tes testimonia tua.
80 Erit animus meus integer in statutis tuis, ut
non erubescam.

81 כ Consumitur *desiderio* salutis tuæ anima
mea, in verbo tuo exspectationem habeo.
82 Consumuntur oculi mei *desiderio* sermonis tui,
dicendo, Quando consolaberis me?
83 Quamvis sim similis utri ad fumum; statutorum
tuorum non oblitus sum.
84 Quanti *erunt* dies servi tui? quando exercebis
in persequentes me judicium?
85 Fodiunt mihi superbi fossas, qui se non confor-
mant legi tuæ.
86 Omnia præcepta tua *sunt ipsa* veritas: falsis de
causis persequuntur me, auxiliare mihi.
87 Propemodum consumpserunt me *dejectum* in
terram: ego vero non derelinqui mandata tua.
88 Pro benignitate tua vivum serva me, ut obser-
vem testimonium oris tui.

89 ל In seculum, o Jehova, verbum tuum con-
sistit in cœlis:

90 In unaquaque generatione fides tua: quum statueres terram, illam constabat.
91 Ad judicia tua perstant hodie, quia illa omnia *sunt* servi tui.
92 Nisi lex tua *esset* omnis oblectatio mea, jam diu periissem in afflictione mea.
93 In seculum non obliviscar mandatorum tuorum: nam illis vivum conservas me.
94 Tuus sum, conserva me; quia mandata tua quæro.
95 Me exspectantibus improbis ad perdendum me, testimonia tua considero:
96 Omni perfectioni video esse finem: latum *vero esse* mandatum tuum valde.

97 מ Quam diligo legem tuam! toto die est meditatio mea.
98 Inimicis meis sapientiorem me reddit præceptis tuis: nam in seculum adest mihi.
99 Omnibus doctoribus meis intelligentior fio, quia testimonia tua meditatio mea *sunt*.
100 Senibus prudentior sum, quia mandata tua custodio.
101 Ab omni semita mali cohibeo pedes meos, ut observem verbum tuum.
102 A judiciis tuis non recedo, quia tu doces me.
103 Quam suavia sunt palato meo *judicia* sermonis tui! suaviora melle ori meo.
104 Mandatis tuis prudens sum: idcirco odi omnem semitam falsitatis.

105 נ Lucerna pedi meo verbum tuum *est*, et lux itineri meo.
106 Juravi quod præstabo, me observaturum jura justitiæ tuæ.
107 Afflictus sum admodum: Jehova, vivum conserva me secundum verbum tuum.

108 Voluntarias oblationes oris mei accepta, quæso,
Jehova; et jura tua doce me.
109 Anima mea in manu mea jugiter *versante*, tamen legis tuæ non obliviscor:
110 Ponentibus improbis laqueum mihi, a mandatis tuis non aberro.
111 Possideo testimonia tua in seculum: quia gaudium animi mei sunt.
112 Inclino animum meum ad faciendum statuta tua; in seculum, *in* finem *usque*.

113 ס Cogitationes *alias* odi, legem autem tuam diligo.
114 Latebra mea et scutum meum es, in verbo tuo exspectationem habeo.
115 Recedite a me, malefici, ut custodiam præcepta Dei mei.
116 Sustenta me secundum sermonem tuum, ut vivam; neque pudefacias me ab exspectatione mea.
117 Suffulci me, ut salvus sim et respiciam ad statuta tua jugiter.
118 Conculcas omnes errantes a statutis tuis: quia falsus *est* dolus eorum.
119 *Tanquam* scoriæ, facis, ut cessent omnes improbi terræ; idcirco diligo testimonia tua.
120 Horret pavore tui caro mea: adeo a judiciis tuis timeo.

121 ע Exerceo judicium et justitiam: ne permittas me oppressoribus meis.
122 Obi vadimonium pro servo tuo in bonum; ne opprimant me superbi.
123 Oculi mei consumuntur *desiderio* salutis tuæ, et sermonis justi tui.
124 Fac erga servum tuum secundum benignitatem tuam, et statuta tua doce me.

125 Servus tuus sum, prudentem me redde; ut cognoscam testimonia tua.
126 Tempus est, ut faciat Jehova; irritam faciunt legem tuam.
127 Propterea amplius diligo præcepta tua, quam aurum, et *quidem* aurum purgatissimum:
128 Propterea *quod* omnia mandata de omnibus recta agnosco, omnem semitam falsitatis odi.

129 פ Mirabilia *sunt* testimonia tua: idcirco custodit ea anima mea.
130 Aditus verborum tuorum illuminat, prudentia instruit simplices.
131 Os meum distendo et anhelo: quia præceptorum tuorum cupidus sum.
132 Respice ad me, et gratiam fac mihi; prout *est* jus erga amantes nomen tuum.
133 Pedes meos institue in sermone tuo, et ne sinas dominari in me ullam iniquitatem.
134 Redime me ab oppressione hominum, ut observem mandata tua.
135 Fac ut præluceat facies tua servo tuo, et doce me statuta tua.
136 Rivi aquarum descendunt *ex* oculis meis, propter *eos qui* non observant legem tuam.

137 צ Justus es, Jehova, et rectus judiciis tuis.
138 Præcepisti justa testimonia tua, et fidelia valde.
139 Conficit me zelus meus, quod obliviscantur verbi tui hostes mei.
140 Purgatus *est* sermo tuus valde; quapropter servus tuus diligit ipsum:
141 Parvus ego et contemtus, mandatorum tuorum non obliviscor,
142 Justitiæ tuæ, justitiæ perpetuæ, et legis tuæ veracis.

143 Oppressione et angustia obvenientibus mihi, præcepta tua *sunt* oblectationes meæ.
144 Justitia testimoniorum tuorum *est* in seculum: prudentem me effice, ut vivam.

145 ק Invocantem ex toto animo exaudi me, Jehova, *ut* statuta tua custodiam.
146 Invocantem te serva me, *ut* observem testimonia tua.
147 Veniens ante *te* in ipso crepusculo, ut vociferer; in verbo tuo spem habeo.
148 Præveniunt oculi mei excubias, ad meditandum de sermone tuo.
149 Voci meæ ausculta secundum benignitatem tuam, Jehova: secundum judicia tua vivum conserva me.
150 Appropinquantibus sectatoribus sceleris, *qui* a lege tua longe absunt;
151 Propinquus es, Jehova, et omnia præcepta tua *sunt* veritas.
152 Pridem novi de testimoniis tuis, te in seculum fundasse ea.

153 ר Respice afflictionem meam, et libera me; quia legis tuæ non obliviscor.
154 Suscipe causam meam, et vindica me; pro sermone tuo vivum conserva me.
155 *Ita ut* procul sit ab improbis salus; quia statuta tua non quærunt:
156 Miserationes tuæ amplæ *sunt*, Jehova; secundum judicia tua vivum conserva me.
157 Ut multi sint persequentes me et hostes mei, a testimoniis tuis non declino.
158 Simul ac video perfide agentes, fastidio me ipsum torqueo, quod sermonem tuum non observent.
159 Vide me mandata tua diligere, Jehova; secundum benignitatem tuam vivum conserva me.

160 Præstantissimum verbum tuum *est* ipsa veritas: et in seculum *est* quodque judicium justum tuum.

161 ש Principibus persequentibus me immerito, a verbo tuo pavet animus meus.
162 Gaudeo de sermone tuo ut qui invenit prædam amplam:
163 Falsitatem odi et abominor, legem tuam diligo.
164 Septies quotidie laudo te, de judiciis justis tuis:
165 Pacem multam esse diligentibus legem tuam, neque esse eis offendiculum.
166 Exspecto salutem tuam, Jehova, et præcepta tua facio.
167 Observat anima mea testimonia tua, diligoque ea valde.
168 Observo mandata tua ac testimonia tua; quia omnes viæ meæ coram te sunt.

169 ת Appropinquet clamor meus ante faciem tuam, Jehova; secundum verbum tuum prudentem redde me.
170 Perveniat deprecatio mea ante faciem tuam, secundum sermonem tuum eripe me.
171 Eructabunt labia mea laudem, quum docueris me statuta tua.
172 Cantabit lingua mea sermonem tuum, omnia præcepta tua justissima esse.
173 Adsit manus tua ad auxiliandum mihi; quia mandata tua eligo.
174 Desidero salutem tuam, Jehova, et lex tua *est* omnis oblectatio mea.
175 Vivat anima mea, ut laudet te; et judicia tua auxilientur mihi.
176 Erro ut pecus, quæ perit; require servum tuum: nam præceptorum tuorum non obliviscor.

CXX.

Canticum excellentissimum.

1 Ad Jehovam in maxima angustia mea clamavi, et exaudivit me.
2 Jehova, eripe me a labio falso, a lingua dolosa.

3 Quid datura est tibi, quidve adjectura tibi lingua dolosa?
4 *Verba similia* sagittis robusti acutis, comparanda prunis juniperorum?

5 Hei mihi, quia peregrinor tam diu, habito tanquam scenitæ Kedareni!
6 Plurimum habitasse videtur sibi anima mea apud osorem pacis.
7 Ego pacem *diligo:* at quum loquor, ipsi ad bellum *conclamant.*

CXXI.

Canticum excellentissimum.

1 Attollerem oculos meos ad istos montes? unde veniret auxilium meum?
2 Auxilium meum *sit* a Jehova, qui fecit cœlos et terram.

3 Ne permittat dimoveri pedem tuum, ne dormitet custos tuus.
4 Ecce, non dormitat neque dormit custos Israelis.

5 Jehova custos tuus; Jehova umbra tua *est* ad manum dexteram tuam.
6 Interdiu sol non percutiet te, aut luna noctu.

7 Jehova servabit te ab omni malo, servabit animam tuam.
8 Jehova servabit processum tuum et reditum tuum, ex hoc tempore usque in seculum.

CXXII.

Canticum excellentissimum Davidis.

1 LÆTOR de eo, quod dicitur mihi, domum
Jehovæ adeamus:
2 *Quod* consistunt pedes nostri intra portas ve-
stras, o Hierosolyma.
3 Hierosolyma, optime constructa civitas, quæ
plane coagmentata est inter se pariter:
4 Quo ascendunt tribus, tribus Jah, *ad* testimo-
nium Israelitarum, ut celebrent nomen Jehovæ:
5 Quia ibi consident throni juris, throni domus
Davidis.

6 Expetite pacem Hierosolymorum, *dicentes*,
Tranquilli sint amantes tui.
7 Sit pax in præmunitione tua, tranquillitas in
palatiis tuis.
8 Propter fratres meos et amicos meos eloquor
nunc, Pax *sit* in te!
9 Propter domum Jehovæ, Dei nostri, procurabo
bonum tibi.

CXXIII.

Canticum excellentissimum.

1 AD te attollo oculos meos, o *tu*, qui sedes
in cœlis.
2 Ecce, ut oculi servorum *spectant* ad manum
dominorum suorum, ut oculi ancillæ ad manum
heræ suæ; ita oculi nostri ad Jehovam Deum
nostrum, donec gratiam fecerit nobis.

3 Gratiam fac nobis, Jehova, gratiam fac nobis;
quia satis *est*, saturi sumus contemtu.
4 Plurimum saturata est anima nostra: ista sanna
tranquillis ipsis, iste contemtus *obveniat* su-
perbis.

CXXIV.

Canticum excellentissimum Davidis.

1 Nisi Jehova adfuisset nobis, dicat nunc Is-
rael.
2 Nisi Jehova adfuisset nobis, quum insurgerent
contra nos homines;
3 Tunc vivos absorbuissent nos, exardescente ira
eorum in nos:
4 Tunc illæ aquæ inundassent nos, torrens supe-
ravisset nos:
5 Tunc superavisset nos *torrens* aquæ super-
bissimæ.

6 Benedictus Jehova, qui non exposuit nos præ-
dæ dentibus eorum.
7 Anima nostra ut avicula erepta est a laqueo
aucupantium, laqueo effracto nos erepti sumus.
8 Auxilium nostrum in nomine Jehovæ, qui fecit
cœlos et terram.

CXXV.

Canticum excellentissimum.

1 Qui confidunt Jehovæ, similes *sunt* monti
Zionis: *qui* non dimovetur, in seculum per-
manet.
2 *Ut* Hierosolyma montes circumstant, ita Jehova
circumstat populum suum; ex hoc tempore usque
in seculum.
3 Nam non quiescit virga improbitatis super sor-
tem justorum; ut non extendant justi ad ullam
iniquitatem manus suas.

4 Benefac, Jehova, bonis et rectis ex animis suis:
5 Qui autem inclinant *animos suos* ad *itinera*
tortuosa sua, amandet eos Jehova cum iis, qui
dant operam iniquitati: pax *sit* super Israelem!

CXXVI.

Canticum excellentissimum.

1 Quum reduceret Jehova multitudinem captivorum Zionis, eramus velut qui somniant.
2 Tunc impletum est risu os nostrum, et lingua nostra cantu; tum dictum est inter gentes, Magnifica Jehova efficit *opera* erga istos.
3 Magnifica Jehova efficit erga nos; sumus læti.

4 Reduc, Jehova, multitudinem captivorum nostrorum; tanquam validissimas *aquas reducens* in regionem siccam.
5 Qui seminarunt cum lacrymis, cum cantu metant.
6 *Qui* portans acquisitum semen indesinenter ibat flendo; *is* omnino redeat cum cantu, reportans manipulos suos.

CXXVII.

Canticum excellentissimum pro Salomone.

1 Nisi Jehova ædificet domum, frustra laborent ædificatores ejus de ea: nisi Jehova custodiat civitatem, frustra sedulus sit custos:
2 Frustra *sint* vobis, qui summo diluculo surgant, qui tarde sedeant, qui vescantur cibo dolorum: ita dat dilecto suo somnum!

3 Ecce, possessio Jehovæ *sunt* filii: merces *est* fructus ventris.
4 Ut sagittæ ad manum robusti, ita sunt pueri.
5 Beatus vir ille, qui impleverit pharetram suam illis: non erubescent, sed periment inimicos in porta ipsorum.

CXXVIII.

Canticum excellentissimum.

1 Beatus quisque timens Jehovæ, qui ambulat in viis ejus.

2 Labore enim manuum tuarum frueris: beatus
eris, et bene erit tibi.

3 Uxor tua ut vitis fructifera ad latera domus
tuæ, filii tui ut plantæ olearum circumstabunt
mensam tuam.

4 Ecce, quum ita benedicatur vir timens Jehovæ!

5 Benedicit tibi, Jehova e Zione: fruere igitur
bono Hierosolymorum omnibus diebus vitæ tuæ,
6 Et respice natos filiis tuis: pax *est* super Israelem!

CXXIX.

Canticum excellentissimum.

1 MULTUM affecerunt me angustiis inde a pueritia mea, dicat nunc Israel,
2 Multum affecerunt me angustiis inde a pueritia
mea; etiam non prævaluerunt mihi.
3 Super tergum meum araverunt aratores, produxerunt quamque strigarum suarum.
4 Jehova justus truncavit densos funes improborum.

5 Erubescent et agentur retrorsum omnes osores
Zionis.
6 Erunt tanquam fœnum tectorum, quod antequam
exseratur *falx*, exaruit.
7 Quo non implet manum suam messor; aut lacertum suum, qui manipulos facit:
8 Neque dicent, qui transeunt, Benedictio Jehovæ
adsit vobis, benedicimus vobis in nomine Jehovæ.

CXXX.

Canticum excellentissimum.

1 EX profunditatibus inclamavi te, Jehova, *dicens*:

2 Domine, ausculta voci meæ: sint aures tuæ intentæ ad vocem deprecationum mearum.

3 Si iniquitates observaveris, Jah, Domine, quis possit consistere?
4 Nam apud te *est* condonatio, ut reverenter colaris.

5 Exspectavi Jehovam, exspectavit anima mea: etiam in verbo ejus exspectationem habeo.
6 Animus meus erga Dominum *studiosior est*, quam excubiarum erga matutinum, excubantium ad matutinum usque.

7 Exspectationem habeat Israel in Jehova: quia apud Jehovam *est* benignitas et plurimum apud eum redemptionis:
8 Et ipse redimet Israelem ab omnibus iniquitatibus ejus.

CXXXI.

Canticum excellentissimum Davidis.

1 JEHOVA, non fuit altus animus meus, neque elati oculi mei; ac non agressus sum *res* magnas aut arduas supra quam conveniat mihi.
2 An non composui et sedavi animum meum, similis depulso a lacte apud matrem suam? similis depulso a lacte apud me *fuit* animus meus.

3 Exspectationem habeat Israel in Jehova, ex hoc tempore usque in seculum.

CXXXII.

Canticum excellentissimum.

1 MEMOR esto, Jehova, Davidis cum tota afflictione ejus:
2 Jurasse Jehovæ, vovisse amplissimo *Deo* Jacobi, *dicendo*,

3 *Dispeream*, si ingrediar tentorium domus meæ,
si conscendam spondam stratorum meorum;
4 Si dem somnum *suum* oculis meis, palpebris
meis dormitationem:
5 Donec invenero locum pro Jehova, *locum* taber-
naculorum pro amplissimo *Deo* Jacobi.

6 Ecce, audivimus eam *fuisse* in Ephrathæa
regione, inveneramus eam in agris Jaharis.
7 Accedimus ad tabernacula ejus; incurvamus nos
honorem exhibentes ante scabellum pedum
ejus.
8 Surge, Jehova, aditurus requiem tuam, tu et
arca roboris tui.
9 Sacerdotes tui induantur justitia, et quos be-
nigne accipis, cantent.
10 Propter Davidem servum tuum, ne avertas fa-
ciem uncti tui.

11 Juravit Jehova Davidi veritatem, a qua non
avertet se, *dicens*, De fructu ventris tui ponam
in solio tuo.
12 Si observaverint filii tui fœdus meum et testi-
monia mea singula, quæ docebo eos, etiam filii
illorum usque in sempiternum sessuri sunt in
solio tuo.
13 Nam elegit Jehova Zionem, expetivit pro habi-
tatione sua, *dicens*,

14 Hæc est requies mea usque in sempiternum;
hic habitaturus sum, quia hoc expetiveram.
15 Viatico ejus affatim benedicam, egentes ejus
saturabo cibo:
16 Sacerdotesque ejus induam salute, et quos in
ea benigne accipio, omnino cantabunt *illi*.
17 Ibi efficiam, ut germinet cornu Davidis, *ubi*
aptavi lucernam uncto meo.

18 Inimicos ejus induam pudore: super ipsum vero florebit coronamentum ejus.

CXXXIII.

Canticum excellentissimum Davidis.

1 Ecce, quam bonum et quam amœnum *est*, habitare fratres etiam una.

2 *Est* ut unguentum illud optimum superfusum capiti, descendens super barbam, barbam Aaronis; quod descendit usque ad oram vestium ejus.

3 Ut ros Hermonis, *ut* qui descendit super montes Zionis: nam illic mandat Jehova benedictionem suam, vitam usque in seculum.

CXXXIV.

Canticum excellentissimum.

1 Ecce, benedicite Jehovæ, omnes servi Jehovæ; qui perstatis in domo Jehovæ singulis noctibus.

2 Attollite manus vestras sancte, et benedicite Jehovæ.

3 Benedicet tibi Jehova e Zione, qui fecit cœlos et terram.

CXXXV.

1 Hallelu-jah!

Laudate nomen Jehovæ; laudate, servi Jehovæ:

2 Qui statis in domo Jehovæ, in atriis domus Dei nostri.

3 Laudate Jah; quia bonus *est* Jehova: psallite nomini ejus, quia amœnum *est:*

4 Quia Jacobum sibi elegit Jah, Israelem in peculium suum.

5 Nam ego novi magnum esse Jehovam, et Dominum nostrum superiorem omnibus diis.
6 Quicquid placet sibi, Jehova facit, in cœlis ac in terra, per maria et omnes abyssos.
7 Faciens ut ascendant vapores ab extremitate terræ; fulgura cum pluvia facit, depromit ventum e thesauris suis.

8 Qui percussit primogenita Ægypti, tam hominum quam jumentorum:
9 *Quum* immisisset signa et prodigia in medium tui, Ægypte; contra Pharaonem et contra omnes servos ejus.
10 Qui percussit gentes amplas, et interfecit reges robustos:
11 Sichonem, regem Emoræorum; et Hogum, regem Basanis; omniaque regna Canaanæorum.
12 Et dedit terram eorum possessionem, possessionem Israeli, populo suo.

13 O Jehova, nomen tuum *est* in seculum; Jehova, memoria tui in quamque generationem.
14 *Quod* si judicat Jehova populum suum, mox de servis suis pœnitet ipsum.

15 Terriculis gentium argenteis et aureis, operi manuum humanarum,
16 Os illis *est*, sed non loquuntur; oculi *sunt* illis, sed non vident:
17 Aures *sunt* illis, sed non audiunt; etiam nullus spiritus in ore illorum.
18 Similes illis futuri sunt, qui faciunt illa, quisquis confidit illis.

19 Domus Israelis, benedicite Jehovæ; domus Aaronis, benedicite Jehovæ:
20 Domus Leviticæ *tribus*, benedicite Jehovæ: timentes Jehovæ, benedicite Jehovæ, *dicendo:*

21 Benedictus *sit* Jehova e Zione, inhabitans Hierosolymis.
HALLELU-JAH!

CXXXVI.

1 CELEBRATE Jehovam, quia bonus *est*, quia in seculum *est* benignitas ejus.
2 Celebrate Deum Deorum; quia in seculum *est* benignitas ejus.
3 Celebrate Dominum dominorum; quia in seculum *est* benignitas ejus:
4 Eum, qui facit mirabilia opera magna solus; quia in seculum *est* benignitas ejus:
5 Qui fecit cœlos intelligentia; quia in seculum *est* benignitas ejus:
6 Qui expandit terram super aquas; quia in seculum *est* benignitas ejus:
7 Qui fecit lumina magna; quia in seculum *est* benignitas ejus:
8 Solem ad dominium *obtinendum* interdiu; quia in seculum *est* benignitas ejus:
9 Lunam cum stellis ad dominia *obtinenda* noctu; quia in seculum *est* benignitas ejus:
10 Qui percussit Ægyptios in primogenitis illorum; quia in seculum *est* benignitas ejus:
11 Et eduxit Israelem e medio illorum; quia in seculum *est* benignitas ejus:
12 Manu robusta et brachio extento; quia in seculum *est* benignitas ejus:
13 Qui secuit mare algosum in segmenta; quia in seculum *est* benignitas ejus:
14 Et transmisit Israelem per medium illius; quia in seculum *est* benignitas ejus:
15 Excussitque Pharaonem et copias illius in mare algosum; quia in seculum *est* benignitas ejus:

16 Qui duxit populum suum per desertum; quia in seculum *est* benignitas ejus:
17 Qui percussit reges magnos; quia in seculum *est* benignitas ejus:
18 Et interfecit reges magnificos; quia in seculum *est* benignitas ejus:
19 Sichonem, regem Emoræorum; quia in seculum *est* benignitas ejus:
20 Et Hogum, regem Basanis; quia in seculum *est* benignitas ejus:
21 Deditque terram istorum in possessionem; quia in seculum *est* benignitas ejus:
22 Possessionem Israeli, servo suo; quia in seculum *est* benignitas ejus:
23 Qui in abjectione nostra recordatur nostri; quia in seculum *est* benignitas ejus:
24 Et asserit nos ab hostibus nostris; quia in seculum *est* benignitas ejus:
25 Qui dat cibum omni carni; quia in seculum *est* benignitas ejus:
26 Celebrate *Deum* fortem cœlorum; quia in seculum *est* benignitas ejus.

CXXXVII.

1 Ad flumina Babyloniæ, ibi sedentes etiam *atque etiam* flevimus, quum recordaremur Zionis:
2 Ad salices in ea, suspendimus citharas nostras:
3 Quamvis ibidem peterent a nobis cantiones lætas, qui captivos abducebant nos, et qui contumulabant nos; *dicentes*, Canite nobis de canticis Zionis.

4 Quomodo fuissemus cantaturi canticum Jehovæ in solo alienigenarum?
5 Si obliviscar vestri, o Hierosolyma, obliviscatur *sui* dextera mea.

6 Adhæreat lingua mea palato meo, si non recor-
der tui, si non eveham Hierosolyma supra caput
lætitiæ meæ.

7 Recordare, Jehova, contra Edomæos diei
Hierosolymæ: qui dicebant, Nudate, nudate,
quantisper fundamentum ejus *erit* in ea.
8 Gens Babylonica vastanda, beatus *sit*, qui re-
pendet tibi maleficium tuum, quo affecisti nos!
9 Beatus, qui prehendet et dissipabit parvulos
tuos *alludens* ad petram!

CXXXVIII.

Ode Davidis.

1 Celebrabo te ex toto animo meo, coram po-
testatibus psallam tibi.
2 Incurvabo me *honorem exhibens* versus templum
sanctitatis tuæ, et celebrabo nomen tuum, propter
benignitatem tuam et propter fidem tuam: quia
magnificas cum toto nomine tuo sermonem
tuum.
3 Quo die clamavi, eodem exaudivisti me: fecisti
ut efferret me animo meo robur.

4 Celebrabunt te, Jehova, omnes reges terræ;
quum audierint sermones oris tui:
5 Et canent de viis Jehovæ, magnam esse glo-
riam Jehovæ:
6 Quamvis elatus sit Jehova, tamen depressum
aspicere; quamvis altus, e longinquo pernoscere.

7 Si ambulo in media angustia, vivum conservas
me: in faciem inimicorum meorum extendis ma-
num tuam; et servat me dextera tua.
8 Jehova perficiat pro me: Jehova, benignitas tua
in seculum *est;* ab operibus manuum tuarum ne
desistas.

CXXXIX.

Magistro symphoniæ Davidis psalmus.

1 JEHOVA, pervestigas me et cognoscis.
2 Tu cognoscis sedere meum et surgere meum,
intelligis cogitationem meam e longinquo.
3 Iter meum et accubitum meum circumplecteris,
et omnium viarum mearum peritus es:
4 Quum nondum *est* sermo in lingua mea; en, o
Jehova, nosti ipsum totum;
5 Retro et ante obsides me, et imponis mihi ma-
num tuam.
6 Mirabilior *est* scientia *tua*, quam ut fallam:
edita est, non possum prævalere illi.

7 Quo irem a spiritu tuo? aut quo a facie tua
fugerem?
8 Si scanderem cœlos, illic es; aut stratum pone-
rem in sepulchro, ecce, ades.
9 *Si* assumerem alas auroræ, habitaturus in extre-
mitate maris;
10 Etiam illuc manus tua deduceret me, et prehen-
deret me dextera tua.
11 *Sin* antem dicerem, Utique tenebræ velut cre-
pusculo obvolvent me: atqui nox lux *est* circa
me:
12 Ne tenebræ quidem ita obtenebrare possunt,
quin tu pervideas: sed nox ut dies illustrat,
perinde *sunt* tenebræ atque ipsa lux.

13 Tu enim possides renes meos, *ex quo* obtege-
bas me in utero matris meæ.
14 Celebro te, eo quod suspiciendis *operibus istis*
in admirationem traducor: *celebro* miribilia
opera tua, quam maxime novit animus meus.
15 Non celata *est* vis mea tibi, *ex* quo factus sum
in abdito, artificiose confectus, *velut* in imis
partibus terræ.

16 Massam meam vident oculi tui, et in libro tuo
hæc omnia scripta sunt; *ex quibus* diebus for-
mabantur, quum nondum ullum ex eis *exstaret*.

17 Quamobrem apud me, o quam pretiosæ sunt
cogitationes tuæ; o *Deus* fortis, quam numerosæ
sunt summæ earum!
18 Narrarem illas, *sed* arena plures sunt: invigilo,
ut adhuc sim tecum.

19 *Quod* si interempturus es, o Deus, improbum
et viros sanguinarios, *dicendo*, Recedite a me!
20 Qui obloquuntur tibi scelerate; *qui* extollunt
vane inimicos tuos.
21 An non osores tuos, o Jehova, odio habeo? et
de insurgentibus in te fastidio me ipsum tor-
queo?
22 Perfecto odio odi illos! inimicorum loco sunt
mihi!

23 Pervestiga me *Deus* fortis, et cognosce ani-
mum meum; proba me, et cognosce cogitationes
meas.
24 Denique vide, an ego ingrediar via molesta
tibi: et deduc me via perpetua.

CXL.

Magistro symphoniæ psalmus Davidis.

2 LIBERA me, Jehova, ab hominibus malis; a
viris violentissimis custodi me:
3 Qui cogitant mala cum animo, quotidie conve-
niunt *ad* bella:
4 Exacuunt linguam suam similem serpentis, vene-
num ptyados subest labiis eorum maxime.

5 Serva me, Jehova, a manibus improborum;
a viris violentissimis custodi me, qui cogitant
impellere pedes meos.

6 Abscondentibus superbis laqueum mihi funesque, pandentibus rete ad orbitam, tendiculas ponentibus mihi maxime;

7 Dixi Jehovæ, *Deus* fortis meus es: auribus percipe, Jehova, vocem deprecationum mearum!
8 Jehova Domine, robur salutis meæ, obtexisti caput meum tempore pugnæ.
9 Ne concedas, Jehova, quæ concupit improbus; sceleratam cogitationem ejus ne provehas; efferrent se maxime.

10 Venenum circumdantium me, molestia labiorum ipsorum obtegat eos.
11 Demittantur super eos prunæ; in ignem dejiciat eos, in scrobes, *unde* non surgant.
12 Vir maledicus ne stabiliatur in terra; viri *deditи* violentiæ, malum venando impellat ipsum *variis* impulsionibus.

13 Novi acturum esse Jehovam causam afflicti, jus egentium.
14 Utique justi celebrabunt nomen tuum; considebunt recti in conspectu tuo.

CXLI.

Psalmus Davidis.

1 O Jehova, inclamo te, festina ad me; auribus percipe vocem meam, quum invoco te.
2 Statuatur oratio mea *ut* suffitus coram te; elatio manuum mearum *ut* munus vespertinum.

3 Compone, Jehova, observa os meum; custodiens *moderare*, quicquid efferunt labia mea.
4 Ne sinas inclinari animum meum ad rem malam, ad agitandum actiones per improbitatem cum strenuis operam dantibus iniquitati: etiam ne inescer rebus amœnis eorum.

5 Retundat me justus, benignitas *erit;* et corripiat me, unguentum *erit* præstantissimum; ne irritum faciat *a* capite meo: quo amplius *fecerit,* eo *amplius* oratio mea *erit* in malis eorum.
6 At dimovent se per latera petrarum judices istorum, quamvis intelligant sermones meos amœnos esse.
7 Quasi dissecaret quis et diffinderet in terra, disperguntur ossa nostra, *trudenda* in os sepulchri.

8 Quum ad te, Jehova, Domine, *respiciant* oculi mei, ad te recipiam me, ne nudes animam meam.
9 Serva me a laqueo, *quem* tetenderunt mihi; et tendiculis eorum, qui operam dant iniquitati.
10 Cadant in retia jacula *quisque* sua improbi una; ego dum transiturus sum.

CXLII.

Ode didascalica Davidis, quum esset in spelunca; oratio.

2 VOCE mea ad Jehovam clamo: voce mea apud Jehovam deprecor.
3 Effundo coram eo meditationem meam, angustiam meam coram eo indico.
4 Quum obrueret se in me spiritus meus, toties tu agnovisti semitam meam: *quum*, quocunque itinere pergerem, abderent laqueum mihi.
5 Intuere *ad* dexteram et respice *ad sinistram*, ut non *est* mihi, qui recognoscat *me:* periit effugium a me, non *est* qui curet vitam meam.

6 Clamo ad te, Jehova, dicens, Tu *es* receptus meus, portio mea in terra viventium.

7 Attende ad clamorem meum, nam attenuatus
sum valde; eripe me a persequentibus me, quia
fortiores sunt me.
8 Educ e claustro vitam meam ad celebrandum
nomen tuum; me cingent justi, quum beneficium
contuleris in me.

CXLIII.

Psalmus Davidis.

1 O Jehova, audi orationem meam, aures adhibe
ad deprecationes meas; pro fide tua exaudi me,
pro justitia tua.
2 At ne congrediaris judicio cum servo tuo; nam
non esset justus coram te ullus vivens.

3 Persequitur enim inimicus animam meam:
atterit *dejiciens* in terram catervam meam:
facit ut resideam in tenebricosis *locis*; *sumus*
quasi mortui olim:
4 Adeo ut obruat se in me spiritus meus; in me-
dio mei desolatus videatur sibi animus meus.

5 Recordans dierum priscorum, meditans totum
opus tuum, factum manuum tuarum recolens,
6 Pando manus meas ad te, anima mea ut terra
fessa *sitiente* tui maxime:

7 *Dicens*, Festina, exaudi me, Jehova, consumi-
tur spiritus meus; ne abscondas faciem tuam a
me, nam consimilis fio descendentibus in se-
pulchrum.
8 Fac ut audiam mane benignitatem tuam, quia
in te fiduciam habeo: notam fac mihi viam, qua
ambulaturus sum, quia ad te attollo animum meum.

9 Eripe me ab inimicis meis, Jehova: apud te
tectum contineo *illum*.

10 Doce me facere placitum tuum, quia tu Deus meus *es*; tuo spiritu bono deduc me per terram planam.

11 Propter nomen tuum, Jehova, vivum conserva me: propter justitiam tuam educ ex angustia animam meam:

12 Et propter benignitatem tuam exscinde inimicos meos, perdens omnes affligentes animam meam quia ego *sum* servus tuus.

CXLIV.

Ode Davidis.

1 BENEDICTUS *sit* Jehova, rupes mea, qui docet manus meas prælium, digitos meos bellum:

2 Benignitas mea et propugnaculum meum, editus locus meus et liberator meus, *assistens* mihi, scutum meum; ad quem me recipio, qui substernit populum meum mihi.

3 Jehova, quid *est* homo, ut agnoscas eum? filius mortalis, ut rationem habeas ejus?

4 Homo vanitati similis *est*, dies ejus *sunt* ut umbra prætereuntis.

5 Jehova, inclina cœlos tuos et descende: tange istos montes, et fument:

6 Immitte fulgur et disperge eos; emitte sagittas tuas et funde eos:

7 Extende manum tuam ex alto; libera me et eripe me ex aquis multis, e manu alienigenarum,

8 Quorum os loquitur vanum, et quorum dextera *est* dextera falsitatis.

9 Deus, canticum novum canam tibi; nablio, decachordo psallam tibi:

10 Danti salutem regibus, liberanti Davidem servum
suum a gladio malefico.
11 Libera me, et eripe me e manu alienigenarum,
quorum os loquitur vanum, et quorum dextera
est dextera falsitatis.

12 Ut filii nostri tanquam plantæ bene educatæ
in tenera ætate sua, filiæ*que* nostræ sicut antarii
lapides excisi *sint* structura templi:
13 Promtuaria nostra plena proferant juge alimen-
tum: pecudes nostræ millenis pariant, myriadi-
bus auctæ *sint* in cortibus nostris:
14 Boves*que* nostri præpingues: nulla irruptio,
nullaque eruptio; denique nulla *sit* querela in
plateis nostris.

15 Beatus ille populus, cui ita *est*; beatus *ergo*
populus, cujus Jehova *est* Deus.

CXLV.

Laudatio Davidis.

1 א Exaltabo te, Deus mi, Rex; et benedicam
nomini tuo in seculum et sempiternum:
2 ב Quotidie benedicam tibi, et laudabo nomen
tuum in seculum et sempiternum:
3 ג Magnum esse Jehovam et laudandum valde,
imo magnitudini ejus non esse pervestigationem.
4 ד Generatio generationi laudibus commendet
opera tua, prout *hæc* indicant omnimodam po-
tentiam tuam.
5 ה *Et* decorem gloriam*que* majestatis tuæ, et res
mirabiles tuas elocuturus sum:
6 ו Et robur mirabilium tuorum operum prædicent,
prout singula magna *gesta* tua enarraturus sum.
7 ז Memoriam amplæ bonitatis tuæ eructent, et
justitiam tuam cantent:

8 ח Gratiosum et misericordem Jehovam *esse*, longanimem et magnum benignitate.

9 ט Bonum esse Jehovam omnibus, et misericordiam ejus in omnibus operibus ejus.

10 י Celebrent te, Jehova, omnia opera tua; et quos benignitate prosequeris, benedicant tibi.

11 כ Gloriam regni tui prædicent, et potentiam tuam eloquantur;

12 ל Ut notas faciant filiis hominum potentias ejus, et gloriam decoremque regni ejus.

13 מ Regnum tuum regnum *est* omnium seculorum; et dominium tuum in unam quamque generationem.

14 ס Sustentat Jehova omnes cadentes, et erigit omnes incurvatos.

15 ע Oculi omnium ad te spectant; quibus tu das escam suam tempore suo:

16 פ Aperis manum tuam et saturas quicquid vivit, *ex* beneplacito.

17 צ Justus Jehova in omnibus viis suis *est*, et benignus in omnibus operibus suis.

18 ק Propinquus *est* Jehova omnibus invocantibus ipsum, omnibus qui invocant ipsum fide.

19 ר Placitum timentium se efficit, et vociferationem eorum audiens salutem dat eis.

20 ש Servat Jehova omnes amantes ipsum, omnes vero improbos perdit.

21 ת Laudationem Jehovæ eloquatur os meum: et benedicat omnis caro nomini sancto ejus, in seculum et sempiternum.

CXLVI.

1 HALLELU-JAH!
Lauda, anima mea, Jehovam.

2 Laudabo Jehovam in vita mea; psallam Deo
meo, quamdiu futurus sum.

3 Ne fiduciam habetote in ingenuis, in *ullo*
filio hominum; penes quem nulla *est* salus.
4 Exit spiritus ejus, revertitur in terram suam:
die eodem pereunt cogitationes ejus.

5 Beatus, cui auxilio *est Deus* fortis Jacobi,
cujus exspectatio *est* in Jehova Deo suo:
6 Qui fecit cœlos et terram, mare et quicquid *est*
in eis; qui servat fidem in seculum;
7 Qui exercet judicium erga oppressos, dat cibum
famelicis: Jehova solvit vinctos:
8 Jehova aperit *oculos* cæcorum; Jehova erigit
incurvatos, Jehova amat justos:
9 Jehova servat peregrinos, pupillum et viduam
statuminat; viam vero improborum subvertit.

10 Regnabit Jehova in seculum: Deus tuus, o
Zion, in unamquamque generationem.
HALLELU-JAH!

CXLVII.

1 LAUDATE Jah, quia bonum *est* psallere Deo
nostro: quia amœnum *est*, decens *est* laudatio:

2 Ædificator Hierosolymæ Jehova, depulsos
Israelitas congregat:
3 Qui sanat fractos animo, ac *velut* obligat in do-
loribus eorum:
4 Supputans numerum stellarum, quotquot sunt
nominibus vocans.
5 Magnus *est* Dominus noster, et multus viribus;
cujus intelligentia est innumerabilis.
6 Statuminat mansuetos Jehova, deprimit improbos
in terram usque.

7 Acclamate Jehovæ gratiarum actione, psallite
Deo nostro cithara:
8 Qui obtegit cœlos densis nubibus, qui comparat
terræ pluviam, qui facit ut proferant montes
fœnum:
9 Dat jumentis cibum suum, pullis corvorum, qui
crocitant.
10 Non potentia equi delectatur, non crura præ-
stantis viri accipit;
11 *Sed* acceptos habet Jehova timentes sui, qui ex-
spectationem *suam* habent in benignitate ipsius.

12 Laudibus commendate, Hierosolyma, Jeho-
vam: lauda Deum tuum, o Zion.
13 Nam confirmat vectes portarum tuarum, bene-
dicit filiis tuis in medio tui:
14 Disponens termino tuo pacem, adipe tritici
satiat te:
15 Quo emittente sermonem suum in terram, quam
celerrime excurrit verbum ejus:
16 Qui edit nivem sicut lanam, pruinam quasi ci-
nerem dispergit:
17 Dejicit gelu suum, tanquam frusta; coram fri-
gore ejus quis consistat?
18 Emittens verbum suum, liquefacit ista: simulac
efflat ventum suum, effluunt aquæ.

19 Indicat verba sua Jacobo, statuta sua et
jura sua Israeli.
20 Non fecit ita ulli genti; ideoque jura ista non
noverunt.
HALLELU-JAH!

CXLVIII.

1 HALLELU-JAH!
Laudate Jehovam, cœlites; laudate eum in
excelsis.

2 Laudate eum, omnes angeli ejus; laudate eum, omnes exercitus ejus.

3 Laudate eum, sol et luna; laudate eum, omnes stellæ lucidæ.
4 Laudate eum, cœli cœlorum; et aquæ, quæ supra hoc cœlum *sunt.*

5 Laudent nomen Jehovæ, quæ ipso præcipiente illico creata sunt:
6 Quæ stabilivit in sempiternum, in seculum: *quibus* decretum dedit, quod nullum transgrediatur.

7 Laudate Jehovam, terrestria; cete et omnes abyssi:
8 Ignis et grando, nix et exhalatio: ventus turbineus efficiens verbum ejus:
9 Ipsi montes et omnes colles, arbores fructiferæ omnesque cedri:
10 Ipsæ bestiæ et omnia jumenta: reptilia et aves alatæ:
11 Reges terræ omnesque nationes, principes et omnes judices terræ:
12 Juvenes etiamque virgines, senes cum pueris:
13 Laudent nomen Jehovæ: quia editum *est* nomen ejus solius, decor ejus supra terram et cœlum:
14 Et effert cornu populi sui, laudem omnium quos benigne accipit Israelitarum, populi propinqui sibi.

HALLELU-JAH!

CXLIX.

1 HALLELU-JAH!

Cantate Jehovæ canticum novum; laudem ejus in congregatione eorum, quos benigne accipit.
2 Lætetur Israel in eo, qui fecit ipsum; filii Zionis exsultent in rege suo.

3 Laudent nomen ejus tibia, tympano et cithara
psallant ei:
4 Quia benevolus *est* Jehova erga populum suum,
ornat mansuetos salute.

5 Gestiant benigne accepti præ gloria, cantent
in cubilibus suis:
6 Laudationes, exaltantes *Deum* fortem, in gutture
suo; et gladium bipennem in manu sua *habentes*.
7 Ad exercendum vindictam in gentes, increpa-
tiones in nationibus:
8 Ad vinciendum reges eorum catenis, et hono-
ratos eorum compedibus ferreis:
9 Ad exercendum in eos jus scriptum: *quod* de-
cus est omnibus iis, quos benigne accipit.
HALLELU-JAH!

CL.

1 HALLELU-JAH!
Laudate *Deum* fortem de sanctitate ejus, lau-
date eum de expanso laudato ejus.

2 Laudate eum de omnimoda potentia ejus, lau-
date eum secundum amplitudinem maximam ejus.

3 Laudate eum clangore buccinæ, laudate eum
nablio et cithara.
4 Laudate eum tympano et tibia, laudate eum hy-
draulis et organo.
5 Laudate eum cymbalis sonoris, laudate eum
sistris.

6 Tota ipsa anima laudet Jah.
HALLELU-JAH!

Lipsiæ, typis E. Pœschelii et sociorum.

